

KÚRIAI DÖNTÉSEK

BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK

2022/10
70. évfolyam

2022. október

TARTALOM

JOGEGYSÉGI HATÁROZAT

1/2022. Jogegységi határozat (Jpe.IV.60.014/2022/9. szám) a munka törvénykönyve munkaidő-nyilvántartási kötelezettségre vonatkozó szabályainak értelmezéséről..... 1499

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.036/2021/13. számú határozata.... 1503
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.007/2022/6. számú határozata 1512
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.018/2022/6. számú határozata..... 1516
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.II.60.022/2022/6. számú határozata..... 1519
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.031/2022/3. számú végzése..... 1523
A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.033/2022/3. számú végzése..... 1524

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

256 Hivatalos személy esetében sem vezet önmagában a büntetőjogi felelősség alóli mentesüléséhez, ha a becsületcsorbító tényállítást az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség teljesítésében megnyilvánuló közérdekből, az önkormányzat testületi ülésén tette meg. Ilyen esetben a valóság bizonyításának helye van, ám ha az nem vezet eredményre, a terhelt felelőssége megállapítható és alapos ok hiányában a társadalomra veszélyességben való tévedésre sem hivatkozhat..... 1526

257 I. Az emberölés mulasztásos változata vegyes mulasztásos bűncselekmény, amelynek a megvalósulásához – a mulasztáson felül – eredmény bekövetkezése is szükséges. Elkövetési magatartásként a mulasztás nemtevést jelent, olyan passzív magatartást, amely mindig valamely kötelesség viszonyában áll. Mulasztás címen is csak akkor vonható valaki felelősségre, ha a mulasztás akaratlagos, okozatos és jogellenes. A mulasztással elkövetett emberölés esetében a terheltet speciális jogi kötelesség terheli, az eredmény beállását elhárító magatartás kifejtése. Ez esetben ugyanis a kötelességszerű magatartás kifejezett, a sértett személyére konkretizált rendeltetése, hogy beavatkozzon a kialakuló okfolyamatba, megszakítsa azt.
II. A szülő gyermeknevelést övező szabadsága – saját meggyőződésére vagy a gyermek érdekére történő hivatkozása – nem vezethet oda, hogy az

orvostudományban uralkodó felfogásokkal, s a legalapvetőbb erkölcsi normák parancsával ellentétes magatartást tanúsítva, döntésével visszafordíthatatlan veszélynek, végső soron halálnak tegye ki gyermekét.

Amennyiben az elkövető a K-vitamin sértett részére történő beadását sorozatosan megtagadja, nemcsak a nemzetközi és uniós normákban, valamint az Alaptörvényben is deklarált lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot nem biztosítja számára, hanem a legkiemelkedőbb értéktől, az élethez, az emberi méltósághoz való jogától fosztja meg gyermekét.

III. Aki a vonatkozó előírások figyelmen kívül hagyásával megkérdőjelezi az orvosok által kötelezően alkalmazandó újszülöttellátás vérzékenység kialakulása kockázat kiküszöbölő hatását – visszautasítva azt –, ezáltal teljes mértékben magára veszi a döntés felelősségét.

A bűnösség a rá gondolás hiányában állapítható meg; azaz az elkövető az eredményt azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna..... 1533

258 I. A 6/2009. BJE határozatban az egység valamennyi formájára vonatkozó megállapításokra tekintettel, a költségvetési család törvényi egységét a Btk. 6. § 2022. március 1-jétől a 2021. évi CXXXIV. törvény 90. §-a által beiktatott (3) bekezdése hatályba lépéséig a jogerős ügydöntő határozat meghozatala, azt követően pedig a cselekményegységbe tartozó egyes részecselekmények miatt első alkalommal történő vádemelés zárja le. A cselekményegység lezárásáig az egységet lezáró tény bekövetkezte előtt elkövetett valamennyi részecselekmény a költségvetési család törvényi egységébe tartozik, ezért azok jogerős elbírálása ítélt dolgot eredményez a törvényi egységbe tartozó, de el nem bírált részecselekmény vonatkozásában.

II. A vád történeti tényállásában nem szereplő olyan tény megállapítása, amely eredményeként a bűncselekmény minősített esetét, vagy más, a vád történeti tényállása tényei alapján eredetileg meg nem állapítható bűncselekmény törvényi tényállását is megállapíthatóvá tenné, a vádon történő túlterjeszkedést jelent. Abban az esetben azonban, ha a vádirat tényállása tartalmazza a cselekmény minősítéséhez szükséges körülmény alapjául szolgáló tény, úgy a bíróságnak nem csak joga, de kötelessége is az általa megállapított, megalapozott tényállásban foglalt cselekmény törvényes minősítése akkor is, ha az a vád minősítéstől eltér.

- III. Nem eredményezi törvénysértő büntetés kiszabását a foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabásának mellőzése, ha annak a hivatkozott okból történő alkalmazása nem kötelező 1546
- 259** I. Az összbüntetési indítványról egységesen kell dönteni, az indítványtól eltérő tartalommal, részbeni összbüntetésbe foglalásnak nincs helye. Az összbüntetési eljárás lefolytatására a legutóbb befejezett ügyben eljár, a magasabb hatáskörű vagy a katonai büntetőeljárásban eljár bíróság attól függetlenül illetékes, hogy az általa hozott ítélet összbüntetésbe foglalásának helye van-e.
II. Amennyiben az összbüntetés feltételei az indítvánnyal érintett egyes alapítételek tekintetében fennállnak, nincs akadálya annak, hogy az indítvány elutasítását követően az arra illetékes bíróság a terhelt hozzájárulása esetén a feltételeknek megfelelő elítélések tekintetében az összbüntetési eljárást hivatalból lefolytassa. 1555
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
POLGÁRI SZAKÁG**
- 260** I. A végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti perben a felek perbeli állásától függetlenül a végrendelet létrejöttének a bizonyítása azt terheli, aki az alapján örökölni kíván.
II. Szóbeli végrendeletre alapított igény elbírálásánál elsődlegesen abban kell állást foglalni, hogy az örökhatározó tett-e szóbeli végrendeletet. 1558
- 261** I. A személyiségi jogot sértő magatartás beazonosítható megjelölésén kívüli részletes kifejtése az indokolásra és nem a rendelkező részre tartozik.
II. Nem önmagában a dokumentációs hiányosság alapozza meg a személyiségi jogsértést és a kártérítési felelősséget, de az egészségügyi szolgáltató a dokumentációs mulasztás folytán elzárja magát annak bizonyításától, hogy a szakma szabályai szerint, illetve az elvárható gondosságnak megfelelően járt el.
III. Ha az egészségügyi szolgáltató mulasztásának hiányában a betegnek reális esélye lett volna a túlélésre, megállapítható a felróható mulasztás és a beteg hozzátartozóját ért személyiségi jogsértés közötti okozati összefüggés. Helytelen az az álláspont, amely szerint az alperes felróható, károkozó magatartásával nem a végkifejlet, vagyis a beteg halála, hanem az annak elkerülésére vonatkozó esély áll okozati összefüggésben. A beteg halálát ugyan nem közvetlenül, direkt módon az alperes felróható mulasztása okozta, azonban annak hiányában reális, jogi szempontból értékelhető esélye lett volna az életben maradásra, vagyis az alperes mulasztásának hiányában reális esély lett volna a halálhoz vezető okfolyamat megszakítására 1561
- 262** I. A túlélési (gyógyulási) esély elvesztését nem az okozatosság, hanem a felróhatóság körében kell értékelni. Ha van orvosi hiba, az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, hogy a hiba nélkül sem maradt volna esély a túlélésre. Az ezzel ellentétes álláspont azt eredményezné, hogy az alperesnek a kimentésre nem lenne lehetősége, a felróhatóság hiányának bizonyítása kiüresedne.
II. Az esély csökkenése, elvesztése akkor lehet alapja a kártérítési felelősségnek, ha a károkozó magatartás kifejtésekor reálisan fennállt. E tekintetben annak van jelentősége, hogy a reális esély jogi tartalmát abszolút módon meghatározni nem lehet, ennek mércéje nincs, de az adott tényállás mellett a bíróság meghatározhatja azt, hogy mikor veszett el az orvos hibájából olyan esély, amely akár a mértéke, akár a tartalma miatt kártérítési felelősséget keletkeztet..... 1565
- 263** A felek személyében a végrehajtható okirat kiállítása előtt beállt változás esetén is határozni kell a jogutódlás megállapításáról, és ha ez a változás csak a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a jogutódlás kérdésében a végrehajtást foganatosító bíróság dönt..... 1569
- 264** I. A védjegyjog korlátjaként a Vt. 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján azt kell megítélni, hogy az alperes által alkalmazott összetett megjelölésben használt védjegy a termék – tisztességes ipari és kereskedelmi gyakorlattal összhangban feltüntetett - jellemzőjeként vagy önálló megkülönböztető képességgel rendelkező árujelzőként funkcionál.
II. A védjegyjogi gyakorlatban a „főmárka” és „almárka” kifejezéseknek sem jogszabályi alapja, sem védjegyjogi relevanciája nincs. A „védjegyszerű” használat fogalma önmagában nem értelmezhető. Valamely megjelölés árujelzőként történő alkalmazása a használatnak az ítélkezési gyakorlatban kialakított szempontok szerint történő vizsgálata alapján állapítható meg..... 1569
- 265** A közterület-használati jogviszony közjogi jogviszony. A közterület-használati jogviszonnyal kapcsolatos jogvita elbírálása a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik 1572
- 266** A hatályon kívül helyező határozathoz fűződő egyszerű kötőerő azt jelenti, hogy a határozattól a másodfokú bíróság abban a fellebbezési eljárásban, amelyben hozta, nem térhet el, azaz a kötőerő beálltát követően már más határozatot nem hozhat . 1574
- 267** A tanú felkutatásának nehézségei miatt kihallgatása megghiúsulásának, továbbá a szakértői bizonyításhoz szükséges tényadatok beszerzése ellehetetlenülésének kockázatát a bizonyítási érdek általános szabálya alapján a bizonyításra kötele fel viseli, önmagukban e körülmények nem fordítják meg a bizonyítási terhet, és nem teremtenek a régi Pp. alkalmazásában nem

- értelmezhető bizonyítási szükséghelyzetet a fél javára..... 1576
- 268** I. Ha a jogalkotó nem orvosolja a mulasztásával előidézett alaptörvényellenességet, a bíróság a jogvitában a perben megállapított tényállásra irányadó hatályos jogszabályok értelmezésével határoz.
II. Jogszabály rendelkezése alapján történő szerződésátruházás egyik esete az, amikor a (haszon)bérbeadó a (haszon)bérleti szerződés megkötését követően a (haszon)bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza.
III. Jogszabály alapján kezdeményezheti a haszonbérlet a 2016. január 6. előtt megkötött haszonbérleti szerződés módosítását a haszonbérleti díjnak a kezdeményezéskor irányadó helyben szokásos piaci haszonbérleti díjra való módosítása érdekében, ha a föld tulajdonjogát átruházással, 2016. január 6-át követően szerezte meg..... 1579
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
GAZDASÁGI SZAKÁG**
- 269** I. Ha az adós vezető tisztségviselője nem adja át szabályosan az iratokat a felszámolóknak, de a felszámoló tudomást szerez az adós vagyronról, a felszámolóknak joga van nyitó leltárt és az alapján nyitómérleget készíteni azért, hogy a felszámolás során történetekről közbelső mérleggel (mérlegekkel) el tudjon számolni. A felszámolóknak ez nem a Cstv-ben előírt kötelezettsége, ezért erre hivatkozással nincs helye a felszámoló felmentésének.
II. Főszabály szerint az adós nevében eljáró felszámoló és a hitelezők is a Cstv. 40. § (1) bekezdésében meghatározott egyéves jogvesztő határidőn belül indíthatják meg a Cstv. 40. §-a szerinti keresetüket. A jogvesztő határidő letelte után a felszámoló számára már nincs lehetőség a kereset előterjesztésére. A hitelezők kivételesen akkor élhetnek perindítási jogukkal a jogvesztő határidőn túl, ha a felszámoló a jogvesztő határidő letelte előtt tudomására jutott jogügyletről haladéktalanul elküldte részükre az előírt értesítést a bizonyítékokkal, de az értesítés kézhezvételekor a jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra. Ebben a kivételes esetben a hitelezők az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a jogvesztő határidő elteltére tekintet nélkül előterjeszthetik keresetüket. 1584
- 270** I. A megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának, vagy fenn nem állásának a megállapítását jelenti, az nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott és eltérést nem engedő kíváncsalom, hanem a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből következő sajátja. A megállapítási kereset célja – eredményessége esetén egyben joghatása –,
- hogy a bíróság ítéletével tisztázza valamely jogviszony (vagy jog) fennállásának vagy fenn nem állásának a kérdését.
II. A Pp. hatálya alatt a követelés érvényes létrejöttének hiányára hivatkozással, így a szerződési feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége miatt nincs helye a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetésének 1590
- POLGÁRI KOLLÉGIUM
MUNKAÜGYI SZAKÁG**
- 271** A foglalkoztatási kötelezettséget ellehetetlenítő elháríthatatlan külső ok fennállása a munkaviszony esetén mindaddig nem értelmezhető, ameddig van olyan munkaköri feladat, amelynek az ellátására a munkavállalónak a megváltozott körülmények mellett is lehetősége van..... 1594
- 272** A munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként kártérítés jogcímén járó elmaradt jövedelem iránti keresetét a munkavállaló felperes az elsőfokú tárgyalás berekesztését követően kizárólag a fellebbezésében emelheti fel, vagyis csak akkor, ha az elsőfokú határozatnak van olyan rendelkezése, amelynek megváltoztatását kívánja 1597
- 273** A kulturális intézményben foglalkoztatott közalkalmazott jogviszonya a törvény erejénél fogva 2020. november 1-jei hatállyal az Mt. szerinti munkaviszonnyá alakult át. Munkaszerződés hiányában a közalkalmazott jogviszonya megszűnt és a közalkalmazottat végkielégítés illeti meg ... 1600
- KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM**
- 274** A kereshetőségi jog alapjául szolgáló státusz megszűnése – a szomszédos ingatlan eladása – esetén a perbeli jogutódlásra irányadó szabályok alkalmazandók 1606
- 275** Kereshetőségi jog vizsgálata építésügyben. Az építésügyi jogszabálysértésre alapított kereseti hivatkozás közigazgatási perben akkor is megalapozhat kereshetőségi jogot, ha az adott építésügyi jogszabálysértés folytán bekövetkező közvetlen jogsérelem polgári jogi jellegű. A közigazgatási perben eljáró bíróság nem a polgári jogi jogvitáról dönt, hanem az építési engedély jogszerűségét értékeli, az építésügyi jogszabályok megsértése pedig közigazgatási perben vizsgálható és orvosolható.
Nem eredményezheti a kereshetőségi jog megvonását az a körülmény, hogy az OTEK-ban meghatározott telepítési távolságtól való eltérést, annak csekély mértéke miatt az elsőfokú bíróság úgy tekintette, hogy az nem eredményez kirívó benapozottsági változást. A jogszabályi rendelkezés kogens vagy diszpozitív jellege nem választási lehetőség, hanem a normaszövegből következően fennálló tény. 1609

276	Az idegenrendészeti hatóság tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelmet elutasító, az Alkotmányvédelmi Hivatal nemzetbiztonsági kockázatot értékelő véleményén alapuló határozat nem minősül a Kp. 85. § (5) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntésnek. Amennyiben az idegenrendészeti hatóság a döntését olyan véleményre alapítja, amely a Mavtv. szabályozása szerint minősített adatokat tartalmaz, a bíróság az iratokba történő betekintést követően azt ellenőrzi, hogy a véleményben foglalt tények és adatok elegendő indokul szolgálnak-e az idegenrendészeti határozatban foglalt intézkedéshez. A Harmtv. 18. § (1) bekezdés a) pontja alapján figyelembe veendő, Harmtv. 13. § (1) bekezdés h) pontjában megfogalmazott nemzetbiztonsági érdek veszélyeztetése fennállta esetén a harmadik országbeli állampolgár személyes körülményei relevanciával nem bírnak.....	1614		
277	A hatóság döntéséből az ügyfél teljes képet kell kapjon arról, hogy a hatóság az eljárása során milyen tényeket tárt fel, melyeket vett figyelembe és mellőzött a döntése kialakítása során, és milyen jogszabályi rendelkezések mentén határozott. Ez a garanciája annak, hogy a döntés utóbb is ellenőrizhetővé válik, helyessége, jogszerűsége – arra irányuló kereset alapján – érdemben elbírálható	1615		
278	A kiskereskedelmi tevékenységhez kapcsolódó telephelyen kívüli – közterületen (rakodóhely, járda) - áruszállítás és rakodás nem minősül üzemi zajforrásnak, ezért arra zajkibocsátási határértéket megállapítani nem lehet	1623		
279	1. A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerint a helyi földbizottság csak abban foglalhat állást, hogy a szerződés megkötését az elővásárlásra jogosulttal, vagy a vevővel támogatja-e, közöttük nem rangsorolhat, és állásfoglalásával nem ronthatja le a törvényi elővásárlási sorrendet. 2. A helyi földbizottság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 24. § (2) bekezdése alapján állásfoglalását a köztudomású tények és legjobb ismeretei, valamint az adatszolgáltatás során beszerzett információk együttes mérlegelése alapján alakítja ki.....	1625		
280	Az üzletlezárás intézkedés alkalmazásakor csak az első mulasztás esetén áll fenn az adóhatóság mérlegelési kötelezettsége.....	1630		
281	A szolgáltatásnyújtás teljesítési helyének megállapításakor jelentősége van annak, hogy az adózó milyen szolgáltatásnyújtást végzett, ezért annak tartalmi elemzése elengedhetetlen	1632		
282	A behajthatatlan követelésre jutó áfa visszatérítése esetén a késedelmi kamat tekintetében az uniós hea-rendszerből nem		következik, hogy ilyen esetben az áfa – eredeti esedékességkor történő – megfizetésétől kezdve kellene kamatot fizetni, a magyar jogalkotó mégis ilyen tartalmú szabályt alkotott. Nem lehet eltekinteni a fenti előírás alkalmazásától, és nem lehet úgy értelmezni az előírást, hogy csak a követelés behajthatatlanná válása időpontjától jár az adózónak a kamat.....	1637
283	A helyi önkormányzatok a törvény keretei között szervezeti és működési rendjük meghatározása során belső szabályozási autonómiával rendelkeznek, ennek keretében rendkívüli képviselő-testületi ülés összehívásának részletszabályait meghatározhatják. Az így megalkotott szabályozás azonban nem lehet ellentétes a Magyarország helyi Önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben meghatározottakkal	1641		
EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA HATÁROZATAI				
I	C-134/20. sz. Volkswagen ügyben 2022. július 14-én hozott ítélet.....	1644		
II	C-242/22 PPU. sz. TL ügyben 2022. augusztus 1-jén hozott ítélet	1651		
III	C-572/21. sz. CC kontra VO ügyben 2022. július 14-én hozott ítélet.....	1658		
IV	C-700/20. sz. London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited kontra Kingdom of Spain ügyben 2022. június 20-án hozott ítélet.....	1660		
FÓRUM				
	Dr. Lovas Dóra – A magyar kiskereskedelmi különadó kérdésköre a Kúria és az Európai Unió Bírósága ítélezési gyakorlatában.....	1667		
	Dr. Szívós Alexander Roland – Az áfalevonási jog megtagadásának egyes gyakorlati kérdései	1673		

CONTENTS

UNIFORMITY DECISION

Uniformity decision No. 1/2022 (file number Jpe.IV.60.014/2022/9) on the interpretation of provisions of the Labour Code governing the obligation to keep records of working hours..... 1499

UNIFORMITY COMPLAINT PANEL

Decision No. Jpe.II.60.036/2021/13 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1503
 Decision No. Jpe.I.60.007/2022/6 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1512
 Decision No. Jpe.II.60.018/2022/6 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1516
 Decision No. Jpe.II.60.022/2022/6 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1519
 Order No. Jpe.I.60.031/2022/3 of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1523
 Order No. Jpe.I.60.033/2022/3. of the Uniformity Complaint Panel of the Curia... 1524

CRIMINAL DEPARTMENT

256 The fact that the defendant has made the statement capable of impugning a person's integrity during the meeting of the municipal council, in the public interest represented by its obligation to provide information, should not in itself constitute exemption from criminal liability, not even in case of public officers. Proving the truth is allowed in such cases; however, if the attempt to do so is unsuccessful, the defendant's criminal liability may be established, and the defendant may not plead, without due cause, that it has been mistaken as to the danger posed to the society by its act 1526

257 I. Homicide committed by omission is a mixed omission act where, beyond the omission itself, an outcome is also required for the offense to be completed.
 As an actus reus, omission is a failure to engage in an activity: a passive conduct which is always in relation to a particular duty.
 One cannot be criminally liable for an omission, unless the omission is wilful, causative and constitutes a breach of law.
 In case of homicide committed by omission, the perpetrator has a specific duty imposed by the law to perform a conduct preventing the outcome. In such cases, the conduct to be performed under the duty serves a specific purpose in relation to the victim's person: namely, to intervene in the cause-effect chain and interrupt same.

II. Parents' freedom in raising their children, i.e. referring either to their own conviction or the child's interest may not imply that they can expose their children, by acting contrary to the prevailing views of medical science, as well as to the basic moral norms, to irreversible danger and, ultimately, to death.

If the perpetrator systematically declines to give vitamin K to the victim, it will not just fail to provide the victim the right to the highest attainable standard of physical and mental health, as set out in provisions of EU law and international law, as well as in the Fundamental Law of Hungary, but also deprives its child of the most precious value: namely, the right to life and human dignity.

III. Any person who, by ignoring the relevant norms, calls into question the elimination of the risk of haemophilia as an effect of neonatal care, which is mandatorily applicable by all physicians, and refuses that care, will assume full responsibility for that decision.

Guilt may be established in the absence of awareness; namely, the perpetrator causes the result because it fails to think about the possible consequences of its behaviour, although it should have thought about them.

258 1533

I. In light of the findings of uniformity decision No. 6/2009 BJE concerning all forms of single count of offense, the statutory single-count case of budgetary fraud shall be deemed as closed upon the delivery of a conclusive decision with res iudicata authority until the enter into force of Subsection (3) of Section 6 of Btk. [*the Criminal Code*], enacted by Section 90 of Act CXXXIV of 2021, with effect from 1 March 2022; after that date, upon the first indictment for any of the partial acts belonging to the single count. All partial acts committed until the closure of the single count, i.e. before the event closing the single count occurs, shall be included in the statutory single count of budgetary fraud, so the final adjudication of any of those acts shall constitute res iudicata in respect of acts which have not been adjudged but which belong to the single count.

II. Exceeding the limits of the indictment is constituted by establishing a fact not included in the facts of the case set out in the indictment, where the fact would result in establishing an aggravated form of the offense, or any other offense that originally could not have been established on the basis of the facts of the case set out in the indictment. Nevertheless, if the facts of the case set out in the indictment includes a fact

259 serving as a basis for a circumstance necessary for the qualification of the act, the court will not only be entitled but will be obliged to qualify the act based on its own well-founded findings of fact in conformity with the law, even if that qualification deviates from the one set out in the indictment.
 III. No unlawful sentencing is constituted by not imposing prohibition from occupation if the application thereof is not mandatory for the reason in question 1546

I. A motion for a cumulative sentence shall be determined as a whole; partial accumulation of sentences, otherwise than indicated in the motion, is not allowed. The proceeding aimed at handing down a cumulative sentence shall fall within the competence of the court which has determined on the last criminal case, or the court of higher instance, or the court which has conducted the military criminal proceedings, regardless from whether the previous judgment handed down by that court is to be accumulated or not.
 II. If the conditions for a cumulative sentence are fulfilled in respect of certain previous judgments indicated in the motion, there is no barrier, after the motion has been rejected, for the court having competence to conduct ex officio, with the consent of the defendant, the proceeding aimed at a cumulative sentence in respect of those judgments which fulfil the conditions..... 1555

**CIVIL DEPARTMENT
 CIVIL CASES**

260 I. In an action brought for the establishment of the invalidity of a will, the burden of proof in respect of the fact that a will was made rests with the party who intends to inherit under the will, regardless from the procedural status of the parties.
 II. In case of adjudicating a claim based on an oral will, the first question to be decided is whether the testator has made an oral will..... 1558

261 I. A detailed explanation of the act violating personality rights, beyond the indication sufficient for identifying the act, shall be included in the reasoning part of the judgment, and not in the tenor.
 II. Neither the violation of personality rights, nor the liability for damages caused thereby are based on the absence of documents; however, as a consequence of its failure to provide documentation, the healthcare provider deprives itself of the opportunity to prove that it has acted in accordance with the professional norms and has exercised due care.
 III. If the patient would have had a realistic chance of survival in the absence of the healthcare provider's failure, a causal relationship can be established between the culpable failure and the violation of personality rights suffered by one of the patient's relatives. The position, according to which the causal

relationship exists between the culpable, damaging failure on the defendant's side and —instead of the patient's death as a final outcome—, the chance of avoiding death. Even though the patient's death was not caused directly by the defendant's culpable failure; however, in the absence thereof, the patient would have had a realistic chance of survival that could have been assessed from a legal perspective. That is, in the absence of the defendant's failure, there would have been a realistic chance of breaking the causal chain that led to the patient's death..... 1561

262 I. Losing the chance for survival (recovery) shall not be assessed in the context of causality, but in the context of culpability. If there has been a medical malpractice, the only way the healthcare provider may be exempted from liability is to prove that even in the absence of any malpractice, there would have been no chance of survival. The contrary view would imply that the defendant would not have any chance of exemption: proving the absence of culpability would be rendered meaningless.
 II. Loss or decrease of a chance may serve as a basis for liability for damages if the chance has existed at the time of performing the damaging act. In this context, importance shall be attributed to the fact that no absolute legal definition of 'realistic chance' can be provided, there is no exact standard thereof; however, under the circumstances of the case, the court may determine when the doctor's malpractice resulted in the loss of a chance which, due to its content or its extent, constitutes a liability for damages..... 1565

263 The question of legal succession shall be determined even in case of a change in the person of any party occurred before the issuance of the enforceable deed, and if that change has occurred only after the issuance of the enforceable deed, it is the court conducting the enforcement procedure that shall determine on the legal succession..... 1569

264 I. As a limitation of trademark protection under Section 15 (1), point (b) of Vt. [*Act on the Protection of Trademarks and Geographical Indications*], it must be determined whether the trademark used in the composite sign applied by the defendant functions as a characteristic of the product, indicated in accordance with honest practices in industrial and commercial matters, or as a sign having a separate distinctive capacity.
 II. In trademark law practice, the terms 'master brand' and 'sub-brand' do not have any legal basis, neither do they have any relevance from a trademark law perspective. The concept of 'being used like a trademark' in itself is meaningless. The application of a sign as a trademark may be determined by the criteria of use established by the relevant case-law 1569

265 The legal relationship governing the use of a public area is a public law relationship. Disputes arising from a legal relationship

	governing the use of a public area shall fall within the competence of administrative courtsk	1572				
266	The simple binding force attached to a decision on repeal implies that the court of second instance may not deviate from the decision in the appeal proceedings during which it adopted same, i.e. the court may not arrive at a different decision after the binding effect has occurred	1574				
267	Under the general rule governing the interest to prove, the party bearing the burden of proof shall bear the risk of failure to interrogate the witness due to difficulties in finding same, as well as the risk of failure to obtain factual information necessary for taking of expert evidence. Only those circumstances, in themselves, will not reverse the burden of proof and will not constitute, in favour of the party, a privileged case of inability to prove which is meaningless in the context of previous Pp. [<i>Code of Civil Proceedings previously in force</i>]	1576				
268	I. If the legislator does not remedy the violation of the Fundamental Law caused by its omission, the court shall decide on the dispute by interpreting the effective provisions of law that are applicable to the facts of the case established during the proceedings. II. One of the cases where a contract is transferred by virtue of a provision of law is when the (person being in the position of) lessor, after having concluded the (usufructuary) lease contract, transfers the ownership of the leased thing. III. The person being in the position of lessee in an usufructuary lease contract may initiate, by virtue of a provision of law, the amendment of the usufructuary lease contract concluded before 6 January 2016 to modify the usufructuary lease fee to the prevailing or market rate if it obtained the ownership of the land by transfer of ownership after 6 January 2016	1579				
	CIVIL DEPARTMENT COMMERCIAL CASES					
269	I. If the executive official of the debtor does not properly provide the liquidator with the relevant documents, but the liquidator becomes aware of the debtor's assets, the liquidator is entitled to set up an opening inventory and, on the basis thereof, an opening balance, so that it can account for what happened during the liquidation procedure by drawing up interim balance(s). That is not the liquidator's obligation under Cstv. [<i>Act on Bankruptcy Procedure and Liquidation Procedure</i>], so the liquidator may not be discharged for that reason. II. As a general rule, both the creditors, as well as the liquidator acting on behalf of the debtor may file an action under Section 40 of Cstv. within the one-year term of					
					preclusion provided for by Section 40 (1) of Cstv. After the term of preclusion has expired, it is not possible any more for the liquidator to file that action. Creditors may exercise their right to file an action beyond the term of preclusion in exceptional cases where the liquidator, becoming aware of a transaction before the expiration of the term of preclusion, has notified them properly on the transaction, as well as the evidence thereof; however, at the time of receiving that notification, the term of preclusion has already expired, or there are less than 15 days left before the date of expiration. In this exceptional case, creditors are entitled to file the action within 15 days from the receipt of the notification, regardless of the expiration of the term of preclusion	1584
270	I. A declaratory action means establishing the existence or the non-existence of a right or legal relationship, which is not a peremptory requirement as to the wording of the statement of claims, but a characteristic following from the nature and the purpose of the declaratory action. The aim and, if successful, the legal effect of declaratory actions is that the court will make it clear in its judgment whether a particular legal relationship (or right) exists or not. II. Under Pp. [<i>the Code of Civil Proceedings</i>], it is not allowed to terminate the enforcement procedure ordered either by a deed furnished with an enforceability clause or by any other deed treated the same way, by reference to the lack of a validly established claim, such as the invalidity of a contractual term based on its unfair nature .				1590	
	CIVIL DEPARTMENT LABOUR CASES					
271	In case of employment relationships, the existence of any force majeure causing failure of fulfilling the obligation of employment will be out of question, as long as there is any job duty which the employee can perform even under the altered circumstances				1594	
272	After the closure of the first instance hearing, the employee in the plaintiff's position may increase the amount of its claim for loss of income, filed on the title of compensation for the damage caused by unlawful termination of employment, exclusively in the appeal, i.e. only if the first instance decision includes any provision the amendment of which is sought for by the employee.....				1597	
273	As of 1 November 2020, the legal relationship of the public employee employed in a cultural establishment was transformed, by virtue of law, into an employment relationship under Mt. [<i>the Labour Code</i>]. In lack of any labour contract, the public employee's legal relationship was terminated, and the public employee is entitled to severance payment .				1600	

ADMINISTRATIVE DEPARTMENT

274 In case of termination of the status serving as a basis for legal standing to bring an action, such as the sale of the neighbouring real estate, provisions governing the legal succession during an action shall apply 1606

275 Examination of the legal standing to bring an action in a construction law case. In administrative court proceedings, a cause of action based on the violation of construction law may serve as a basis for legal standing even if the direct impairment of right caused by the violation of construction law is of civil law nature. The court hearing the administrative case shall not decide on the civil law dispute, but shall determine the lawfulness of the construction permit, while the violation of provisions of construction law may be examined and remedied in an administrative action.
The legal standing may not be denied on the basis of the fact that the court of first instance found that the deviation from the installation distance set out in OTÉK [National Requirements for Urban Planning and Construction], due to its slight extent, would not result in an extreme change in sun exposure. The mandatory or default nature of the legal norm in question is not a matter of choice, but a matter fact following from the text of the norm..... 1609

276 The decision of the immigration authority rejecting the prolongation of the residence permit, based on the opinion on national security risk issued by the Constitution Protection Office, shall not qualify as a discretionary decision under Section 85 (5) of Kp. [Code of Administrative Court Procedure]. If the decision of the immigration authority is based on an opinion which includes data that are classified under Mavtv. [Act on the Protection of Classified Data], the court, after having inspected the relevant documents, shall verify whether facts and data included in the opinion serve as a sufficient ground for the measure taken by the immigration authority in its decision. If there is an endangerment of national security interests provided for by Section 13 (1), point h) of Harmtv. [Act on the Entry and Stay of Citizens of Third Countries], applicable under Section 18 (1), point a) of Harmtv., the personal circumstances of the citizen of a third country are irrelevant..... 1614

277 From the decision of the authority, the party must get a full picture of which facts the authority unveiled during the procedure, which facts it took into account and which ones it ignored during the decision-making process, and under which legal provisions it made its decision. This is a safeguard ensuring that the decision may be checked at any later date, as well as that the correctness of the decision and its compliance with the

law may be examined on the merits, if an action for judicial review has been filed 1617

278 Transport and loading of goods carried out in connection with retail trading and outside the business premises, in public areas (such as a loading place or a sidewalk) shall not qualify as an operational source of noise, therefore a noise limit value may not be established in relation thereto 1623

279 1. Act CXXII of 2013 on Transactions in Agricultural and Forestry Land provides for that the local agricultural land commission shall only issue an opinion whether it supports the conclusion of a sales contract with the buyer, or with the holder of the pre-emption right; it shall not rank them and shall not derogate the lawful order of exercising pre-emption rights.
2. Under Section 24 (2) of Act CXXII of 2013 on Transactions in Agricultural and Forestry Land, the local agricultural land commission shall form its opinion by considering the facts available as common knowledge, its own best knowledge, as well as the information obtained in the process of data retrieval together..... 1625

280 When applying the sanction of closing of business, the obligation of the tax authority to assess all circumstances shall exist only in case of the first omission 1630

281 When establishing the place where a service has been performed, importance shall be attributed to the question which kind of services the taxpayer was providing, so it is necessary to analyse the services as to their content 1632

282 In case of refunding VAT after uncollectible claims, the EU VAT system does not imply, regarding the default interest, that in such cases, a default interest should be paid as of the payment of the VAT at its original due date; however, the Hungarian legislator enacted a provision of law with such content. Not applying the above provision is of no avail, and it may not be interpreted as implying that a default interest should be paid to the taxpayer only as of the date on which the claim became uncollectible..... 1637

283 Within the limits set by the law, local governments enjoy regulatory autonomy in determining the rules governing their organization and operation, and in the framework of that autonomy, local governments are entitled to set the detailed rules for the convocation of an extraordinary meeting of the representative body. Such rules, however, shall not conflict with provisions of Act CLXXXIX of 2011 on Local Governments of Hungary 1641

JUDGMENTS OF THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION

I Judgment of the Court of 14 July 2022 in Case C-134/20 Volkswagen..... 1644

II Judgment of the Court of 1 August 2022 in Case C-242/22 PPU TL 1651

III	Judgment of the Court of 14 July in Case C-572/21 CC v. VO.....	1658
IV	Judgment of the Court of 20 June 2022 in Case C-700/20 London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited v. Kingdom of Spain.....	1660

FORUM

FORUM

Dóra Lovas: The issue of the Hungarian special tax for retail undertakings in the case-law of the Curia and the Court of Justice of the European Union	1667
Alexander Roland Szívós: On certain practical questions of denying the right to VAT deduction	1673

JOGEGYSÉGI HATÁROZAT

A Kúria

Jogegységi Panasz Tanácsa

1/2022. Jogegységi határozat

(Jpe.IV.60.014/2022/9. szám)

a munka törvénykönyve munkaidő-nyilvántartási kötelezettségre vonatkozó szabályainak értelmezéséről

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Kúria jogegységi feladatokért felelős elnökhelyettesének előzetes döntéshozatali indítványa alapján lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény 134. §-a kifejezetten nem írja elő a munkaidő-nyilvántartás munkavégzés helyszínén tartásának munkáltatói kötelezettségét. A munkáltatónak ugyanakkor a munkaidő-nyilvántartást – a nyilvántartási kötelezettség szabályozási céljára tekintettel – objektíven, megbízhatóan, naprakészen és mindezek ellenőrzését lehetővé tévő módon kell vezetnie.

Indokolás

I.

- [1] A Kúria jogegységi feladatokért felelős elnökhelyettese (a továbbiakban: indítványozó) a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a 33. § (1) bekezdés a) pontja alapján, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében előzetes döntéshozatali indítványt terjesztett elő jogegységi eljárás lefolytatása érdekében.
- [2] Az indítvány szerint a Kúriának a munkaügyi hatósági ellenőrzéssel összefüggő két – a Bírósági Határozatok Gyűjteményében (a továbbiakban: BHGY) közzétett – ítélete (a 2019. március 11-én kelt Kfv.X.38.354/2018/6. számú ítélet, valamint a 2019. szeptember 9-én kelt Kfv.X.37.156/2019/5. számú ítélet) eltérő megállapításokat, részben ellentétes követelményeket tartalmaz a munkaidő-nyilvántartás munkavégzés helyszínén tartásával összefüggésben.
- [3] A jogegységi eljárás alapjául szolgáló Kfv.X.38.354/2018/6. számú döntés elvi tartalma szerint a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 134. §-a által meghatározott munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésének követelménye nem feleltethető meg az eseményszerűség követelményének. A munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetése és annak ellenőrzése fogalmilag csak az ellenőrzéssel érintett munkanapra vagy a múltra nézve értelmezhető. Jelen ügyben a munkaügyi ellenőrzést végző hatóság a határozatában azt hangsúlyozta, hogy a munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésének törvényi

követelménye akkor teljesül, ha az „eseményszerű”, a valóságon alapuló és nem utólagosan, a nap végén készül el. A Kúria határozatának indokolása szerint a munkáltató a munkaidő kezdetét és végső időpontját köteles rögzíteni, azonban a munkaidő kezdeti időpontjának késedelmes rögzítéséből (eseményszerű rögzítés hiánya) még nem következik, hogy a munkaidő tartamának aznapi dokumentálása nem történik meg és ezáltal a naprakészség követelménye sérül.

- [4] A jogegységi eljárás alapjául szolgáló Kfv.X.37.156/2019/5. számú másik döntés elvi tartalma azt rögzíti, hogy a munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésének követelményéből nem vonható le az a következtetés – tételes jogszabályi rendelkezés hiányában –, hogy annak a munkavégzés helyén ténylegesen elérhetőnek kell lennie. A határozat indokolása szerint ugyanis számos technikai megoldás (pl. elektronikus nyilvántartás vezetés) áll a munkáltató rendelkezésére, amellyel a munkaidő-nyilvántartás munkavégzési helyen tartása nélkül is eleget tehet a naprakészség követelményének.
 - [5] A jogegység érdekében előterjesztett előzetes döntéshozatali indítvány okaként az indítványozó azt jelölte meg, hogy míg a Kfv.X.38.354/2018/6. számú ítéletének [14] bekezdésében a Kúria úgy foglalt állást, hogy a munkaidő-nyilvántartásnak meg kell felelnie a teljesség, az ellenőrizhetőség (mind a hatóság, mind a munkavállaló részéről), a naprakészség, a hitelesség és a munkavégzés helyén tartás követelményének, addig a Kfv.X.37.156/2019/5. számú ítéletének [12] bekezdésében arra az álláspontra helyezkedett, hogy közömbös az, hogy a munkaidő-nyilvántartás fizikailag hol lelhető fel, illetve hozzáférhető-e a munkavégzés helyszínén.
 - [6] Az indítványozó szerint a munkaidő-nyilvántartási kötelezettséghez kapcsolódó azonos jogértelmezést igénylő kérdésben való eltérő gyakorlat jelentősen befolyásolhatja a munkaügyi ellenőrzések hatékonyságát és törvényességét. A munkaidő-nyilvántartás hiányában a hatóság a munkaidő betartását nem tudja ellenőrizni, a munkavállaló számára pedig ez a körülmény az igényérvényesítési lehetőséget megnehezíti.
 - [7] Az indítvány az Mt. vonatkozó szabályai mellett utalt az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) két, a munkaidő-nyilvántartás tárgyköréhez kapcsolódó ítéletére (C-342/12. számú Worten versus ACT; C-55/18. számú CCOO versus Deutsche Bank SAE), valamint a Kúriának a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolódó ítélkezési gyakorlatára is (Mfv.II.10.825/2011/5., Mfv.II.10.585/2011/4.).
- ### II.
- [8] A legfőbb ügyész a jogegységi indítványra adott nyilatkozatában kifejtette, hogy a munkaidő-

nyilvántartási kötelezettség legfontosabb elemeként az Mt. annak naprakész vezetését emeli ki. A nyilvántartásnak megkülönböztethető a közjogi és magánjogi funkciója, melyek érvényesülése érdekében abból minden olyan adatnak megállapíthatónak kell lennie, amelyet az Mt. 134. §-a előír, annak meg kell felelnie a hitelesség, az ellenőrizhetőség és a naprakészség elvének. Az Mt. a munkaidő-nyilvántartás „hol tartásával” kapcsolatban kifejezett rendelkezést nem tartalmaz, annak nem minden, a nyilvántartás szempontjából releváns esemény bekövetkezésével egyidejűleg kell tükröznie a tényleges állapotot. A naprakészség törvényi követelménye nem sérül akkor, ha a napi munkaidő kezdetét csak a munkaidő végén tüntetik fel a nyilvántartásban. A munkaidő-nyilvántartás bizonyos „türelmi időn” belül akkor is naprakésznek tekinthető, ha az ellenőrzés pillanatában nem szerepelnek benne hiánytalanul az aznapi legutolsó aktuális adatok, amelyekre a nyilvántartási kötelezettség kiterjed.

- [9] A munkaidő-nyilvántartás naprakészsége és annak fellelhetőségi helye között nincs lényegi és szükségszerű összefüggés, nem vonható le alappal olyan következtetés, hogy a munkaidő-nyilvántartás naprakészségének törvényi követelménye csak akkor valósulhat meg maradéktalanul, ha azt a munkavégzés helyén vezetik. A régi Mt. rendelkezéseinek értelmezése kapcsán kialakult bírói gyakorlat – amely szerint a nyilvántartást a munkavégzés helyén kell vezetni – abból ered, hogy a technikai fejlettség korábbi szintjén a nyilvántartás esetleges hiányosságainak mielőbbi felszámolása így volt biztosítható.

III.

- [10] A Jogegységi Panasz Tanács álláspontja az indítványban megfogalmazott kérdéssel kapcsolatban a következő:
A jogegységi indítvány alapjául szolgáló felülvizsgálati eljárásban elbírált, hatósági ellenőrzés során hozott határozatok meghozatalának időpontjában (2018. április 27.; 2018. június 21.) az Mt. 134. §-a a jelenleg hatályos szabályozással egyezően rögzítette a (2) és (3) bekezdésében a nyilvántartás módjára vonatkozó rendelkezéseket. Az Mt. 134. §-ának 2019. január 1-jétől hatályos módosítása az (1) bekezdés *d)* pontját, valamint a (4) bekezdést érintette a nyilvántartási kötelezettség körében.
- [11] Az Mt. 134. §-ának a jelenleg is hatályos szabályozása szerint:
(1) A munkáltató nyilvántartja
a) a rendes és a rendkívüli munkaidő,
b) a készenlét,
c) a szabadság,
d) a 109. § (2) bekezdés, valamint a 135. § (3) bekezdés szerinti megállapodás alapján teljesített rendkívüli munkaidő tartamát.
(2) A nyilvántartásból naprakészen megállapíthatónak kell lennie a teljesített rendes és rendkívüli munkaidő, valamint a készenlét kezdő és befejező időpontjának is.
(3) Az (1) bekezdés *a)* pont szerinti nyilvántartás – a (2) bekezdésben foglaltaktól eltérően – az írásban közölt munkaidő-beosztás hónap végén történő

igazolásával és a változás naprakész feltüntetésével is vezethető.

(4) A munkáltató nyilvántartja

a) a 92. § (2) bekezdés,

b) a 99. § (3) bekezdés,

c) a 109. § (2) bekezdés,

d) a 135. § (3)-(4) bekezdés

szerinti megállapodásokat.

- [12] A munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésének követelménye az Mt. hatálybalépésétől kezdődően változatlan és a régi Mt. azon szabályát [140/A. § (3) bekezdés] váltotta fel, amely szerint a munkaidő-nyilvántartásból megállapíthatónak kell lennie naptári naponként vagy egybefüggő 24 óránként a beosztott, valamint a teljesített rendes és rendkívüli munka, továbbá az ügyelet, készenlét kezdő és befejező időpontjának.

Az Mt. 134. §-ához fűzött indokolás szerint: „A törvény a munka- és pihenőidő nyilvántartásával kapcsolatban – némi pontosítás mellett – lényegében fenntartja a hatályos Mt. szabályozását, tekintve, hogy azok a gyakorlatban beváltak. A kiegészítés alapján azokban az esetekben, amikor a munkaidő-beosztás nem változik és a munkavállaló szokásosan eszerint végzi a munkáját, a munkáltató csak a beosztástól való eltérés rögzítésére köteles.”

- [13] Mindezekből megállapítható, hogy a „naprakészség” törvényi követelménye valójában nem a munkaidő-nyilvántartás vezetésének az időbeliségéhez, hanem annak a tartalmához kötődő követelményt jelent. A munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetése és annak fellelhetőségi helye között nincs közvetlen összefüggés, így a naprakészség törvényi követelményéből nem vonható le alappal olyan következtetés, hogy a munkaidő-nyilvántartást a munkavégzés helyszínén kell tartani. Erre utal az Mt. 134. § (3) bekezdésének a (2) bekezdésben foglalt főszabálytól eltérő rendelkezése is, amely lehetővé teszi a munkaidő-nyilvántartás napi vezetésének mellőzését is, ha az írásban közölt munkaidő-beosztástól nincs eltérés.

- [14] Az Mt. hatálybalépését követően a bírósági gyakorlat ennek megfelelően alakította ki azt az értelmezést, hogy a naprakészség követelménye nem jelent olyan értelemben vett eseményszerűséget, amely szerint a munkaidőkezdet rögzítésének az elmaradása az adott napon történt munkaügyi ellenőrzés során munkáltatói mulasztásként lenne értékelhető.

Az Mfv.II.10.363/2015/4. számú határozat szerint a munkáltató a munkaidő kezdetét és végső időpontját köteles rögzíteni, a munkaidő kezdeti időpontjának rögzítésével kapcsolatos késedelméből azonban még nem következik, hogy a munkaidő tartama még aznap nem kerül rögzítésre, az Mt. 134. § (1) bekezdése szerinti adatok vezetése nem naprakész.

- [15] A Kfv.X.38.354/2018/6. számú ítélet ezzel egyezően állapította meg elvi tartalomként azt, hogy a munkaidő-nyilvántartás vezetésének követelménye nem feleltethető meg az eseményszerűség követelményének. A munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetése és annak ellenőrzése fogalmilag csak az ellenőrzéssel érintett munkanapra vagy a múltira nézve értelmezhető. Az ítélet alapjául szolgáló tényállás szerint, a több telephelyen működő munkáltatónál a perbeli időszakban munkaidő-nyilvántartási szabályzat volt hatályban, amely tartalmazta a munkaügyi ellenőrzéshez kapcsolódó

- szabályokat is, rögzítve a munkaidő-nyilvántartás bemutatásának azonnali kötelezettségét. Az ítélet a szabályzat munkaidő-nyilvántartásra vonatkozó követelményrendszerét is figyelembe véve, az egyedi ügyre vonatkozóan állapította meg „a helyben tartás” kötelezettségét. Elvi éllel pedig azt kívánta rögzíteni, hogy a naprakész vezetés követelménye nem jelent eseményszerűséget, tekintettel arra, hogy a keresettel támadott közigazgatási határozat kifejezetten az eseményszerű nyilvántartás kötelezettségét fogalmazta meg. Az ítélet abban a kérdésben nem foglalt állást, hogy a naprakész követelményéből minden esetben következik-e a munkaidő-nyilvántartás helyben tartásának kötelezettsége.
- [16] A Kfv.X.37.156/2019/5. számú döntés ugyanakkor elvi tartalomként rögzítette, hogy a munkaidő-nyilvántartás naprakész vezetésének a követelményéből tételes jogszabályi rendelkezés hiányában nem következik az, hogy a nyilvántartásnak a munkavégzés helyén ténylegesen elérhetőnek kell lennie.
- [17] Fentiekre tekintettel a munkaidő-nyilvántartási kötelezettség céljából kiindulva lehet állást foglalni abban a kérdésben, hogy a nyilvántartásnak milyen követelményeknek kell megfelelnie, szerepel-e ezek között a „munkavégzési helyen tartás” kötelezettsége.
- [18] Az EUB a C-55/18. számú ügyben e kérdéskört érintően a következőképpen határozott: A munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló, 2003. november 4-i 2003/88/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3., 5. és 6. cikkét, az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikkének (2) bekezdésével, valamint a munkavállalók munkahelyi biztonságának és egészségvédelmének javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről szóló, 1989. június 12-i 89/391/EGK tanácsi irányelv 4. cikkének (1) bekezdésével, 11. cikkének (3) bekezdésével és 16. cikkének (3) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes egy olyan tagállami szabályozás, amely, annak a nemzeti ítélezési gyakorlatbeli értelmezése szerint, nem ír elő a munkáltatók számára arra vonatkozó kötelezettséget, hogy hozzanak létre az egyes munkavállalók által teljesített tényleges napi munkaidő mérését lehetővé tevő rendszert.
- [19] Az ítélet 30. és 31. pontja tartalmazza, hogy a valamennyi munkavállalót megillető, a maximális munkaidő korlátozásához és a napi, valamint a heti pihenőidőhöz való jog nemcsak az uniós szociális jog különlegesen fontos szabálya, hanem azt kifejezetten rögzíti a Charta 31. cikkének (2) bekezdése is. A 2003/88. irányelv rendelkezései, különösen annak 3., 5. és 6. cikke ezt az alapvető jogot pontosítja, azokat tehát e jog fényében kell értelmezni. Az ítélet 56. és 60. pontja szerint olyan rendszert kell létrehozni, amely lehetővé teszi a munkavállalók által teljesített napi munkaidő tartamának mérését, hatékony eszközt kínál számukra ahhoz, hogy objektív és megbízható adatokhoz jussanak az általuk teljesített munka tényleges tartama tekintetében. Ez megkönnyíti számukra annak bizonyítását, hogy megsértették a 2003/88. irányelv 3. és 5. cikkében, valamint 6. cikkének b) pontjában előírt jogait, amelyek a Charta 31. cikkének (2) bekezdésében rögzített alapvető jogot pontosítanak, másrészt megkönnyíti az illetékes nemzeti hatóságok és bíróságok számára e jogok tényleges tiszteletben tartásának felügyeletét.
- [20] A munkaidő-nyilvántartásnak tehát kettős célja van, amely részben közjogi, részben magánjogi jellegű. Az előbbi a hatóság felügyeleti, ellenőrzési tevékenységét hivatott biztosítani, míg az utóbbi a munkavállalók pihenőidővel, munkaidővel kapcsolatos igényérvényesítését könnyíti meg. E kettős cél megvalósítása érdekében a munkaidő-nyilvántartásnak objektívnek és megbízhatónak, azaz hitelesnek kell lennie.
- [21] A C-342/12. számú ügyben hozott ítélet közvetetten – adatvédelmi szempontból – érinti a munkaidő-nyilvántartás problémáját. Az adott ügyben irányadó tagállami szabályozásra – amely szerint a munkáltatónak „azonnali megtekintést lehetővé téve” kell őriznie a munkaidő nyilvántartását – is tekintettel azt tartalmazza, hogy az uniós joggal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás sem, amely a munkáltatót arra kötelezi, hogy a munkafeltételek ellenőrzésére hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóság részére azonnali betekintést lehetővé tevő módon bocsássa rendelkezésre a munkaidő-nyilvántartást, amennyiben e kötelezettség szükségesnek tekinthető a hatóság feladatainak teljesítéséhez a munkafeltételekre, különösen a munkaidőre vonatkozó szabályozás alkalmazásának ellenőrzésével kapcsolatban.
- [22] Az Mt. nem tartalmaz arra vonatkozó kifejezett rendelkezést, hogy a munkáltatónak a munkavégzés helyén való azonnali megtekintést lehetővé tevő módon kell a munkaidő-nyilvántartást vezetnie, ugyanakkor annak céljából következik az, hogy az abban foglaltaknak – a naprakészségen túl – megbízhatónak és ellenőrizhetőnek kell lennie mind az érintett munkavállaló, mind az ellenőrzést végző hatóság számára.
- [23] A foglalkoztatást elősegítő szolgáltatásokról és támogatásokról, valamint a foglalkoztatás felügyeletéről szóló 2020. évi CXCV. törvény 8. § (3) bekezdése rendelkezik arról, hogy a foglalkoztatás-felügyeleti hatóság valamennyi foglalkoztatási helyszínen külön engedély és előzetes értesítési kötelezettség nélkül helyszíni ellenőrzést tarthat. A foglalkoztatás-felügyeleti hatóság tevékenységéről szóló 115/2021. (III. 10.) Korm. rendelet 8. § (2) bekezdése pedig azt tartalmazza, hogy a hatóság által elrendelt iratbemutató kötelezettség elmulasztása vagy valótlan adat közlése esetén az elmulasztott adatszolgáltatás vagy iratbemutató az eljárás során utóbb már nem pótolható.
- [24] A munkaidő-nyilvántartási rendszerek és a munkavégzés jellegének sokszínűsége (pl. változó munkavégzési helyszínen vagy informatikai eszközökkel távolról végzett munka) mára azt eredményezi, hogy csak konkrét esetben, a nyilvántartás munkáltató által alkalmazott módszerére (pl. elektronikus vagy manuális, központi vagy helyi) és a munkavégzés körülményeire, jellegére tekintettel lehet eldönteni azt, hogy az említett célokat figyelembe véve a munkáltató eleget tett-e a munkaidő-nyilvántartásra vonatkozó jogszabályi kötelezettségének.
- [25] A munkaidő-nyilvántartás céljából nem következik általános érvénnyel a „helyben tartás” kötelezettsége,

azonban, ha a munkáltató azt csak olyan módon képes bemutatni az azt ellenőrizni jogosultak számára, hogy annak következtében a munkaidő-nyilvántartással szemben támasztott követelmények (naprakészség, hitelesség) ellenőrizhetősége sérül, nem tesz eleget a munkaidő-nyilvántartás vezetésére vonatkozó jogszabályon alapuló kötelezettségének.

- [26] A fenti jogszabályi rendelkezések együttes értelmezéséből következik, hogy a munkaidő-nyilvántartás ellenőrizhetőségét az adott ellenőrzés során, de nem feltétlenül az ellenőrzéssel érintett munkavégzési helyszínen kell biztosítani. Ennek megfelelően a munkaidő-nyilvántartás fellelhetőségi helyének meghatározásával kapcsolatos jogértelmezés során – a munkáltatóra nézve a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekhez képest többletkötelezettséget tartalmazó munkáltatói szabályzat hiányában – a Kfv.X.37.156/2019/5. számú döntés az irányadó.
- [27] Az indítványban hivatkozott Mfv.II.10.825/2011/5. számú, valamint az Mfv.II.10.585/2011/4. számú határozatokban a régi Mt. rendelkezéseit alkalmazva mondta ki a Kúria a munkaidő-nyilvántartás munkavégzési helyen tartásának kötelezettségét. Azonos jogintézményekre vonatkozó jogszabály-értelmezés során az értelmezéssel érintett határozatok összevethetőségét általában kizárja, ha az értelmezést igénylő jogszabályi rendelkezés időközben a tartalmát érintően módosult, ezért ezen határozatok nem képezték a jogegységi eljárás tárgyát.

IV.

- [28] Az előzőekre figyelemmel a Jogegységi Panasz Tanács a Bszi. 24. § (1) bekezdés c) pontja, a 25. §, a 32. § (1) bekezdés a) pontja, valamint a 34. § alapján – az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében – a rendelkező részben foglaltak szerint határozott.
- [29] A Jogegységi Panasz Tanács a határozatát a Bszi. 42. § (1) bekezdése szerint a Magyar Közlönyben, a BHGY-ben, a bíróságok központi internetes honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi. A jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező.

Budapest, 2022. június 27.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Suba Ildikó s.k. előadó bíró Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
Kis Roxána, tisztviselő

JOGEGYSÉGI PANASZ TANÁCS

A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.036/2021/13. számú
határozata

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 50 000 (ötvenezer) forint jogegységi panasz eljárásban felmerült költséget. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz tekintetében irányadó tényállás

- [1] A felperes tollkereskedelemmel, felvásárlásával és feldolgozásával, illetve továbbértékesítésével foglalkozó gazdasági társaság. A per szempontjából releváns, vizsgált 2011. október és december közötti időszakban az általános forgalmi adó (a továbbiakban: áfa) bevallásában két szállító által kibocsátott 8 db toll értékesítésről szóló számla áfa-tartalmát levonta, de a levonási jogát a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: adóhatóság/alperes) megtagadta. Megállapítása szerint a felperes és a két szállító között kiszámlázott ügyletek nem igazoltak, a felperes fiktív számlákra alapította az áfa levonási jogát, noha tudnia kellett arról, hogy a számlákon feltüntetett hiányos vagy általános adatok alapján az árubeszerzés nem azonosítható. Az objektív körülmények alapján kitűnik, hogy a felperes tudta, hogy adókijátszásban vett részt ezen ügyletek során. Így a fenti időszakra vonatkozóan áfa adónemben lefolytatott bevallások utólagos vizsgálatára irányuló ellenőrzés alapján az első- és a másodfokú hatóság határozatával a felperes terhére 16 689 000 forint összegű adókülönbözetet állapított meg.
- [2] A felperes a keresetében az alperesi határozat elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályon kívül helyezését kérte. Rögzítette, hogy a feltárt körülmények nem alkalmasak a levonási jog megtagadására, mert a számlák nem hiteltelenek, a gazdasági események rekonstruálhatók. A számlakibocsátók mulasztásai nem róhatók a terhére, másrészt az adóhatóság által feltártak nem bizonyítják, hogy tudott volna arról, hogy a szállítói a számlákat szabálytalanul állítják ki. Az alperes az ezzel kapcsolatos megállapítását nem bizonyította. Előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel élt a tanúk adatainak zártan kezelése kapcsán, valamint kérte a zárt adatkezelés feloldását, továbbá a tanúk meghallgatását.
- [3] A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a megismételt eljárásban 2020. december 18-án kelt 37.K.701.474/2020/26. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Kiemelte, hogy az áfa levonási jog akkor tagadható meg a számlabefogadótól, ha tudta vagy észszerűen elvárható intézkedések alapján tudhatta volna azt, hogy az őt megelőző ügyleti szereplő adóelkerülést valósít meg a kérdéses jogügylettel összefüggésben. A perbeli esetben a felperes terhére szóló megállapítás nem önmagában azon a körülményen alapult, hogy a szállítók nem rendelkeztek a gazdasági esemény teljesítéséhez szükséges feltételekkel, nem teljesítették adókötelezettségeiket jogszerűen, hanem azon, hogy a számlakibocsátók általi adókijátszásra utaló objektív, kívülálló által felismerhető körülményeket a felperesnek fel kellett volna ismernie. A gazdasági esemény nem a felek között valósult meg, és a számla kibocsátók adókijátszást valósítottak meg. Ezt az esetkört jeleníti meg a Kúria általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (továbbiakban: Áfa tv.) 120. § a) pontjának értelmezéséről meghozott 5/2016. (IX. 26.) KMK véleményének (továbbiakban: KMK vélemény) 2. pontja. A felperes belső számviteli nyilvántartásának zártasága és koherenciája, készletének nyomon követésére való alkalmassága nem releváns a szállítók teljesítése szempontjából és annak bizonyítására sem, hogy a felperes minden észszerűen elvárható intézkedést megtett az adókijátszásra irányuló ügyletben való részvétele elkerülése érdekében. A bíróság ezért az erre vonatkozó szakértői bizonyítást mellőzte.
- A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) tanúkra vonatkozó rendelkezései alapján pedig a bíróság nem oldhatja fel a zárt adatkezelést, a bíróság az anonimizált jegyzőkönyvek megtekintését biztosította a felperes számára. Mindezek alapján az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárására vonatkozó indítványt is mellőzte.
- [4] A felperes a felülvizsgálati kérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének teljes egészében történő hatályon kívül helyezését és a kereseti kérelemnek helyt adó új határozat hozatalát vagy az ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra utasítását kérte. Felsorolta az álláspontja szerint bekövetkezett jogszabálysértéseket, az Európai Unió Tanácsának 2006. november 28-i 2006/112/EK Irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel (a továbbiakban: Irányelv) 168. cikkének, az Alaptörvény 28. cikkének, az emberi jogok és alapvető szabadságjogok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény (a továbbiakban: EJEE) 6. cikkének sérelmét, valamint utalt arra, hogy az ítélet ellentétes a Kúria EBH 2013.K.V. és az EBH 2014.K.14. számú bírósági elvi határozataival. Hivatkozott az EUB C-611/19. számú (Crewprint) és C-610/19. számú (Vikingo) döntéseire, továbbá a Kúria Kfv.I.35.009/2012/6. számú, a Kfv.I.35.362/2020. számú és a Kfv.I.35.349/2016/4. számú eseti döntéseire. Rámutatott, hogy ez alapján nem tesz eleget a gyakorlat és az EUB által megkívánt mélységű adózói tudattartalom elemzésnek az az eljárás, ha a szállítói oldalról gyűjtik össze a gyanúra okot adó

- körülményeket. A felperes álláspontja az volt, hogy az elsőfokú bíróság ítélete okszerűtlen és nem világos érvelést tartalmaz arra nézve, hogy milyen objektív tények bizonyítják az adókijátszásról való pozitív tudattartamát. Nézete szerint a rekonstruálhatóság szakkérdés, de mind ezt az indítványt, mind a bizonylati rendszerének manipulálhatatlansága kapcsán felajánlott bizonyítást mellőzte az elsőfokú bíróság. A zárt adatkezelést kérő tanúk nyilatkozatai nem vehetők figyelembe. Az elsőfokú bíróság nem kísérelte meg a tanúk szavahihetőségéről meggyőződni, elzárta a felperest a további kérdések feltevésétől, ezzel nézete szerint a tisztességes eljáráshoz való jog sérült. A felperes a tanúk kiletének ismerete hiányában tudott csak észrevételeket tenni a kitakart részekkel megkapott vallomásokra. Sérelmezte, hogy az EUB eljárásának kezdeményezése iránti indítványát az elsőfokú bíróság elutasította.
- [5] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte az elsőfokú bíróság ítéletének hatályában való fenntartását.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [6] A Kúria Kfv.V.35.144/2021/9. számú ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta. Megállapította, hogy a felülvizsgálati kérelem nem alapos. Rögzítette, hogy a felülvizsgálati kérelem a tartalmát tekintve a teljes tényállás újraértékelésére vonatkozott, tehát felülmérlegelésre irányult, amelyre azonban csak akkor van lehetőség, ha az elsőfokú bíróság a bizonyítékok értékelésénél nyilvánvalóan okszerűtlenül járt el vagy iratellenes megállapításokat tett. A Kúria rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság kellő alapossággal és részletességgel vizsgálta a kifogásolt számlák áfa tartalma levonásának megtagadásával kapcsolatos valamennyi összefüggést, a felperes a felülvizsgálati kérelmében nem tudta alátámasztani, hogy kirívóan okszerűtlen mérlegelésen, iratellenes megállapításokon alapulna az elsőfokú bíróság döntése. A számla kibocsátásával az adó áthárítása megtörténik, ezzel adójogi kapcsolat jön létre a számla kibocsátója és a számlabefogadó között, amely egyben kötelezettséget ró a számla befogadójára, a beszerzőre nézve: tegyen meg minden észszerű intézkedést arra nézve, hogy elkerülje az adókijátszásban való részvételt.
- [7] A támadott határozat meghozatalakor a Kúria még nem alkotta meg a KMK véleményét, amely az Áfa tv. 120. §-ának értelmezése gyakorlati szabályairól szól, azonban a véleményben megfogalmazott vizsgálati keretek a bírói gyakorlatban már érvényesültek, a nemzeti bíróság feladata, hogy örökjön az adólevonás megtagadásának szabályszerűsége felett az EUB által kidolgozott teszt alkalmazása útján. A Kúria megállapítása szerint ezt a feladatot az elsőfokú bíróság elvégezte, sem a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott elvi bírósági határozatok, sem a BH-ban megjelent eseti döntés, sem a kiemelt EUB döntések tükrében nem állapítható meg jogsértő okfejtés vagy kirívóan okszerűtlen mérlegelés az elsőfokú bíróság ítéletében.
- [8] A perbeli esetben az elsőfokú bíróság értékelésében nem kizárólag a szállítói oldalról származó adatok szerepeltek a feltárt objektív körülmények körében. A számlakibocsátóknál fennálló hiányosságok összevetését ugyanis elvégezte az elsőfokú bíróság azokkal a feltárt tényekkel, amelyek a felperes felelősségét is felvetették. A kellő körültekintés elmulasztását így okszerűen lehetett alapítani azokra a felperesnél felmerült körülményekre, mint hogy a kellő körültekintés mellett fel kellett ismernie: a beszállítók által kiállított számlákon feltüntetett adatok alapján a beszerzés nem beazonosítható.
- [9] Nem osztotta a Kúria a felülvizsgálati kérelemben megjelenő azon felperesi hivatkozást, mely szerint a zárt adatkezeléssel érintett tanúk vallomásának megismerhetősége vonatkozásában az elsőfokú bíróság jogsértést követett el vagy korlátozta volna a felperes eljárási jogainak gyakorlását. Nem sérült ezáltal az EJEE 6. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog vagy az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) döntéseiben is megjelenő fegyveregyenlőség elve. A zárt adatkezeléssel összefüggő előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelem elutasításának, a tanúbizonyításra vonatkozó és az egyéb bizonyítási indítványok mellőzésének indokát az elsőfokú bíróság ítélete megfelelően tartalmazta.
- A jogegységi panasz**
- [10] A felperes jogegységi panaszában elsődlegesen kérte a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése és a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján, hogy a Kúria eljáró jogegységi panasz tanácsa az Ítéletet helyezze hatályon kívül és a felülvizsgálati eljárás tekintetében utasítsa a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára, mivel a jogkérdésben való eltérés nem volt indokolt.
- [11] Másodlagosan a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése és a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontja alapján ugyancsak azt kérte, hogy a Kúria eljáró jogegységi panasz tanácsa az Ítéletet helyezze hatályon kívül és a felülvizsgálati eljárás tekintetében utasítsa a Kúriát új eljárásra és új határozat hozatalára, mert a jogkérdésben való eltérés nem volt indokolt.
- [12] Ezt követően rögzítette a Bszi. 41/C. § (3) bekezdés b) pontjára tekintettel azokat a kúriai határozatokat, amelyekről álláspontja szerint az Ítélet meghozatalával a Kúria felülvizsgálati eljárás során eljáró ítélkező tanácsa indokolatlanul eltért. A 41/B. § (1) bekezdéséhez 5 db ítéletet, míg a 41/B. §(2) bekezdéséhez 11 db ítéletet jelölt meg. Előjáróban kifejtette, hogy a Kúria Ítélete azáltal, hogy az alperesi határozatot helybenhagyó elsőfokú bíróság által hozott ítélettel szemben előterjesztett felülvizsgálati kérelmet „elutasította”, eltért a Kúria rögzült és állandó joggyakorlatától, és tette mindezt akként, hogy az eltérés indokolatlan volt, jogegységi eljárásra nem került sor (elsődleges kérelem). Ezen túlmenően az Ítéletben olyan jogi érvelés is megjelenik, amely olyan az állandó kúriai gyakorlattól való eltérést valósít meg, amely korábban az ügycsoport ügyeiben hozott elsőb fokú bírósági döntésekben nem jelent meg (másodlagos kérelem). A felperes álláspontja továbbá, hogy az Ítélet nem csak a Kúria gyakorlatával ellentétes, de

- kifejezetten szembe megy az EUB esetjogával, sérti az Irányelv rendelkezéseit is.
- [13] A Bszi. 41/B. § (1) bekezdésével összefüggésben rámutatott a felperes, hogy a Kúria ítélező tanácsa által elkövetett jogsértés lényege abban áll, hogy a felperestől mint adózótól az adólevonási joga gyakorlásához elvárt, a beszállító felé tanúsítandó ellenőrzés meghatározását a Kúriának – az EUB gyakorlata által meghatározottak nyomán – rögzült gyakorlatától eltérve képlékenyebbnek és bizonytalanabbnak felfogva, azt a konkrét ügyre nézve oly módon határozta meg, hogy az elvárt ellenőrzések körét kiterjesztette, szintjét magasabbra emelte. Tette ezt akként, hogy elégségesnek tartotta a felperes és a beszállító közötti ismeretséget ahhoz, hogy olyan helyzetekben és mértékben várjon el ellenőrzéseket a felperestől, ahol ez egyébként nem vagy nem ilyen mélységben lett volna indokolt. Mindeközben pedig teljes mértékig figyelmen kívül hagyta a felperes által megtett észszerű adózoói alaposságot mutató aktív ellenőrző lépéseket, így többek között a piaci gyakorlatot meghaladó mélységű, az áru nyomon követhetőségét biztosító nyilvántartási rendszerének bevezetését és működtetését. Ezt követően a felperes számba vette az Ítélet általa jogsértőnek vélt megállapításait és rögzítette, hogy az Ítélet szembe megy a 2012. január 1. után hozott, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében is közzétett kúriai ítéletekkel, azoktól jogkérdésben eltér. [Kfv.I.35.009/2012/6., Kfv.V.35.542/2012/7., Kfv.I.35.611/2012/4., Kfv.I.35.349/2013/4., Kfv.I.35.362/2020/10.] Ezekre az ítéletekre a felperes már a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott, de a Kúria az Ítéletével nem orvosolta az eltéréssel okozott jogsérelmet.
- [14] Álláspontja szerint megáll a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerinti tényállás is, azaz a Kúria jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül tért el a Kúria korábban közzétett határozataitól (e körben megjelölt 11 határozattól). Az eltérésre az Ítéletben úgy került sor, hogy közben a kúriai gyakorlatnak megfelelő, azaz attól el nem térő elsőfokú bírósági ítéletek születtek. Külön nevesítette a Fővárosi Törvényszék 31.K.701.338/2020. számú ítéletét. Utalt arra, hogy ez olyan következménnyel jár, hogy az ügycsoport ügyeiben lényegében azonos tényállások mellett egymásnak ellentmondó bírósági határozatok születtek, veszélyeztetve a jogegységet és a jogbiztonságot.
- [15] A felperes összefoglalóan bemutatta az elmúlt évtizedekben az EUB és a tagállami bíróságok – kiemelve a Kúria – joggyakorlatában kimunkált követelményeket az adózótól a beszállítóra irányuló elvárható ellenőrzések körét illetően. Panaszában kitért az adólevonási jog korlátozásának kereteire, az adóhatóságot terhelő ellenőrzési feladatok terjedelmére, az adózótól észszerűen elvárható ellenőrző intézkedések körére, az arányosság követelményére, a beszállítóra vonatkozó ellenőrzési kötelezettség terjedelmére, az érintett áruk származásával kapcsolatos igazolások és a számlák hitelességének feltételeire. Abban a tekintetben, hogy általánosságban mit várhatnak el a tagállamok hatóságai és miként szükséges az eljárásaikat kialakítaniuk a számlakibocsátók ellenőrzése körében, hivatkozott az EUB által hozott C-430/19. sz. *Contrôle fiscal* ügyre, a C-189/18. sz. *Glencore Agriculture Hungary* ügyre, a C-285/11 *Bonik* ügyre, a C-286/94 *Molenheide* ügyre, a C-624/15. sz. *Litdana* ügyre, a C-78/12. sz. „*Évita-K*” EOOD v. bolgár adóhatóság ügyre, valamint a Kúria Kfv.I.35.486/2020/6., Kfv.I.35.090/2019/4., Kfv.VI.35.655/2016/4., Kfv.I.35.378/2016/5., Kfv.V.35.405/2016/4., Kfv.V.35.319/2017/5., Kfv.I.35.664/2019/11., Kfv.I.35.210/2017/6. számú ítéleteire. Másrészről bemutatta, hogy általánosságban mi nem várható el az adózótól az EUB gyakorlata szerint, hivatkozva a C-80/11. és C-142/11. sz. *Mahagében–Dávid* egyesített ügyekre, a C-354/03., C-355/03. és C-484/03. sz. *Optigen* és társai egyesített ügyekre, a C-449/15 sz. *Regione autonoma della Sardegna* kontra *Comune di Portoscuso* ügyre, a C-611/19. *Crewprint* ügyre, a C-444/12. *Hardimpex* ügyre, a C-18/13. *Maks Pen* ügyre, a C-610/19. sz. *Vikingo* ügyre, a C-101/16. *Paper Consult* ügyre, a C-123/14. *Itales* ügyre, valamint a Kúria Kfv.I.35.349/2013/4., Kfv.VI.35.655/2016/4., Kfv.I.35.362/2020/10., Kfv.I.35.009/2012/6., Kfv.I.35.611/2012/4., Kfv.I.35.664/2019/11., Kfv.V.35.542/2012/7., Kfv.V.35.199/2018/10., Kfv.VI.35.605/2017/4., Kfv.I.35.294/2016/5., Kfv.I.35.272/2020/7., Kfv.I.35.533/2020/5. számú ítéleteire.
- [16] A felperes jogegységi panasz kérelme szerint a Kúria ítélező tanácsa által elkövetett jogsértés lényege abban áll, hogy a felperestől mint adózótól az adólevonási joga gyakorlásához elvárt, a beszállító felé tanúsítandó ellenőrzés meghatározását a bemutatott EUB és tagállami bíróságok által kimunkált gyakorlatától eltérően állapította meg, a felperestől elvárt ellenőrzések körét a számlakibocsátó tekintetében kiterjesztően értelmezte egyben képlékenyebbnek és bizonytalanabbnak fogta fel azt, és ezáltal az ellenőrzés elvárható szintjét magasabbra emelte. Mindennek eredményeképpen az ítélet a felperesre a beszállítói vonatkozásában irányadó ellenőrzési kötelezettséget a jogszabályokból és az irányadó rögzült kúriai gyakorlatból következőtől eltérően, annál szigorúbban és egyben képlékenyebben határozta meg, és ezáltal jogsértő módon megtagadta a felperestől az adólevonási jogát. A felperes tárgyalás tartását, valamint költségeinek megtérítését kérte.
- [17] Az alperes a jogegységi panasz elutasítását kérte, költségeinek megtérítésére igényt tartott. Hivatkozott a felülvizsgálati döntés elvi tartalmára, amelynek értelmében „a számlabefogadónak észszerű intézkedéseket kell tennie annak érdekében, hogy ne váljon az adókijátszás részesévé”. Hozzátette, hogy ez a kötelezettség minden egyedi esetben külön-külön vizsgálható és értékelhető. Az alperes megállapítása szerint a Kúria jogegységi panasszal támadott Ítéletével teljesen analóg tényállású ügyben még nem hozott ítéletet, ebből kifolyólag a felperes által hivatkozott ítéletekből teljes értékű iránymutatás jelen ügyre vonatkozóan nem alkalmazható. A kifejtettek alapján a jogegységi panasszal támadott ítéletben a Kúria nem valósíthatott meg jogkérdésben való eltérést a korábbi, felperes által megjelölt határozatoktól. Ezt a konkrét hivatkozott ügyek vonatkozásában részletesen is kifejtette. Rámutatott továbbá arra, hogy a felperes Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére

alapozott kérelme azért nem alapos, mert a hivatkozott elsőfokú ítélet nem a panasszal érintett ügyben született.

A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai

- [18] A jogegységi panasz alaptalan.
- [19] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét. A Kúria e feladatát az ítélezése során akkor teljesíti, ha a közzétett kúriai döntéseiben elfogadott jogértelmezés elvi tartalmát („ratio decidendi”-t) az azonos ügyekben követi.
- [20] A felperes a jogegységi panaszát a fentiekben is már rögzítettek szerint tehát elsődlegesen a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére, valamint a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontjára hivatkozással arra alapította, hogy a felülvizsgálati ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltért a Kúria Kfv.I.35.009/2012/6., Kfv.V.35.542/2012/7., Kfv.I.35.611/2012/4., Kfv.I.35.349/2013/4., Kfv.I.35.362/2020/10. számú ítéleteiben foglalt jogértelmezéstől. Ezekre az ítéletekre a felperes már a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozott az álláspontja alátámasztásaként, de az Ítélet nem orvosolta az eltéréssel okozott jogsérelmet.
- [21] A jogegységi panaszt másodlagosan a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére és a Bszi. 41/D. § (1) bekezdés c) pontjára alapította, mert álláspontja szerint az eltérésre a felülvizsgálati ítéletben került sor, miközben az ügycsoport ügyeiben eljáró alsóbb fokú bíróságok által hozott, a kúriai gyakorlatnak megfelelő, azaz nem eltérő határozatok születtek. A jogkérdésben történt indokolatlan eltérés a Kúria Kfv.I.35.294/2016/5., Kfv.I.35.272/2020/7., Kfv.I.35.533/2020/5., Kfv.I.35.486/2020/6., Kfv.I.35.090/2019/4., Kfv.VI.35.655/2016/4., Kfv.I.35.378/2016/5., Kfv.V.35.405/2016/4., Kfv.V.35.319/2017/5., Kfv.I.35.664/2019/11., Kfv.I.35.210/2017/6. számú ítéleteiben foglalt jogértelmezéssel szemben valósult meg.
- [22] A Jogegységi Panasz Tanács már több döntésében elvi élel fejtette ki, hogy a jogegységi panasz jogintézménye nem a panaszosnak a per tárgyává tett jog- és érdeksérelmének kiküszöbölésére szolgál. Erre a bírósági eljárási törvények által szabályozott rendes és rendkívüli jogorvoslatok többirányú lehetőségét biztosítanak. A jogegységi panasz eljárás, mint ahogy a nevéből is tükröződik, a közzétett határozattól eltérés feloldását, a jogegység biztosítását célozza, nem pedig újabb jogorvoslati fórumot nyit a panaszosnak, a megelőző eljárások során szükségszerűen már érvényesített jog- és érdeksérelem orvoslására. (Jpe.I.60.001/2021/2.) Ugyancsak e körben mutatott rá a Jogegységi Panasz Tanács arra is, hogy a jogegységi panasz eljárás egy a Bszi.-n alapuló, rendkívüli, jogerő utáni, jogegységet célzó, sui generis eljárás. A jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgáló önálló eszköz. Jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása. Nem jelentheti a felülvizsgálati eljárás megismétlését, továbbá az abban szereplő indoklás felülmérlegelését. Nem működhet kvázi „szuperfelülvizsgálatként” (Jpe.I.60.011/2021/3.).
- [23] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a Jpe.I.60.002/2021/7. és a Jpe.I.60.005/2021/5. számú határozataiban azt is kifejtette, amit majd a Jpe.II.60.027/2021/8. számú döntésében megerősített, hogy a jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, amelynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Következésképpen – a jogegységi panasz eljárásokban eddig kialakult gyakorlatot követve – a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyszámonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [24] A Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozat pedig azt is rögzítette, hogy a jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyszámonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit.
- Nincs ügyszámonosság az eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó, vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyszámonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [25] A jogegységi panaszt előterjesztő féltől elvárható, hogy a támadott döntés és a közzétett kúriai döntés(ek) közötti ügyszámonosságot bemutassa, annak fennállását részletesen indokolja, a jogkérdésben való eltérést a kezdeményező pontosan megjelölje, és panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés szempontjából releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva, továbbá mutassa be, hogy a közzétett döntésekben milyen elvi megállapítás került rögzítésre, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélező tanács és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést.
- [26] Jelen jogvita kiinduló alapja az Áfa tv. 120. § a) pontjának az értelmezése, az ahhoz kapcsolódó jogalkalmazói gyakorlat mikénti alakulása. A törvényi rendelkezés úgy szól, hogy „Abban a mértékben, amilyen mértékben az adóalany – ilyen minőségében – a terméket, szolgáltatást adóköteles termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása érdekében használja fel, egyéb módon hasznosítja, jogosult arra, hogy az általa fizetendő adóból levonja azt az adót,

amelyet termék beszerzéséhez, szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan egy másik adóalany – ideértve az Eva. hatálya alá tartozó személyt, szervezetet is – rá áthárított.” Az Áfa tv. e rendelkezésének gyakorlati alkalmazása kérdéskörével a Kúria számos esetben foglalkozott, úgy eseti döntéseiben, mind éppen az eseti döntéseket rendszerező, a típusügyeket számba vevő – az elsőfokú bíróság által említett – KMK véleményben. Jelentősen befolyásolta a hazai joggyakorlatot továbbá az EUB esetjoga is, annál is inkább, mert az Irányelv 168. cikk a) pontja lényegében azonos szabályozást tartalmaz a magyar Áfa tv. felhívott rendelkezésével.

- [27] A Kúria már hosszabb ideje egységes ítélekezést folytat arra nézve, hogy az adólevonási jog gyakorlásának kötelező feltétele a tartalmilag hiteles számla. A tartalmi hitelesség körében pedig az vizsgálendő, hogy a számlában foglalt gazdasági esemény megtörtént-e, a számlában szereplő felek között jött-e létre, és bizonyítható-e, hogy adócsalás/adókijátszás történt. A joggyakorlatban változás időközben a bizonyítási teher telepítése körében történt az EUB esetjogának hatására, külön is figyelemmel a magyar kezdeményezésre született ügyekben lefektetett fontos jogelvekre. E körben említendő az EUB 2012-ben meghozott C-80/11. és C-142/11. számú un. Mahagében és Dávid ügyben hozott ítélete, amely egyebek közt rögzítette, hogy egyfelől az adólevonási jog a hozzáadottérték-adó (továbbiakban: héa) mechanizmusának szerves részét képezi és főszabály szerint nem korlátozható, másfelől a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak meg kell tagadniuk az adólevonási jog által biztosított előnyt, ha objektív körülmények alapján megállapítható, hogy e jogra csalárd módon vagy visszaélészerűen hivatkoztak. Az adóhatóság feladata, hogy objektív körülmények alapján bizonyítsa, hogy az adóalany tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának megalapozására felhozott ügylettel az eladó, illetve a szolgáltató vagy az értékesítési láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban vesz részt. Nem ellentétes az unióssal, ha azt követelik a gazdasági szereplőtől, hogy tegyen meg minden tőle észszerűen elvárható intézkedést annak érdekében, hogy az általa teljesítendő ügylet ne vezessen adókijátszáshoz. Egy adott esetben a héa-levonási jogát gyakorolni kívánó adóalanytól az arról való meggyőződés érdekében észszerűen elvárható intézkedések, hogy az általa teljesített ügylettel nem vesz részt az értékesítési láncban korábban eljáró gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban, alapvetően az adott ügy körülményeitől függenek.
- [28] A joggyakorlat (melyet a fentebb említett KMK vélemény is összegzett) az adólevonás tárgyában a leggyakrabban előforduló esetek körét három fő kategóriába csoportosította. Az első ügýtípusban a számlában szereplő gazdasági esemény nem történt meg. Ekkor nem kell vizsgálni, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszásról, adócsalásról. A második esetkörbe azok az ügyek tartoznak, amelyekben a gazdasági esemény megtörtént, de nem a számlában foglalt felek között. Ilyenkor a tényállás függvényében vizsgálni lehet, hogy a

számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszásról, adócsalásról. A harmadik csoportba azok az ügyek tartoznak, amelyekben a gazdasági esemény a számlában szereplő felek között megvalósult, de a számlakibocsátó (vagy az általa befogadott számla kibocsátója) csalárd magatartást valósított meg. Ilyenkor az adóigazgatási eljárásban vizsgálni kell, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszásról, adócsalásról. Ugyanakkor a gazdasági esemény megtörténtével kapcsolatos „objektív körülményeket” sem az EUB ítéletei, sem a nemzeti jogszabályok taxatíve nem tartalmazzák, annak sokszínűsége miatt nem is tartalmazhatják, ennek kidolgozása a bírói gyakorlatra hárult (hárul).

- [29] Ezen alapul szolgáló jogi háttér lényegi áttekintése után a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának jelen ügyben azt kellett vizsgálnia, hogy alappal hivatkozott-e a felperes arra, hogy a panasszal támadott Ítélet eltért a Kúriának – az EUB ítélkezési gyakorlatára figyelemmel is kialakított – eddigi rögzült joggyakorlatától, amely eltérés abban áll, hogy a Kúria a felperes mint adózó irányába szigorúbb elvárásokat fogalmazott meg a beszállító(k) ellenőrzése vonatkozásában, az ellenőrzések körét kiterjesztette, a szintjét magasabbra emelte, amellyel a joggyakorlatot bizonytalanabbá tette. E kérdés megválaszolásához a Jogegységi Panasz Tanácsnak mindenekelőtt azt kellett áttekintenie, hogy a felperes be tudott-e mutatni az Ítélet és az összehasonlításul felsorakoztatott ítéletek között olyan ügyszabadságot, amely az egyes ügyek egybevetettségének feltétele.
- [30] A Jogegységi Panasz Tanács elsőként a Bszi. 41/B. § (1) bekezdésére alapozott jogcímen előterjesztett kérelmet vizsgálta. Ennek körében mindenekelőtt az adólevonás megtagadásának alperes által megjelölt és a Kúria (elsőfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartó) Ítélete szerint megalapozottként elfogadott okait, körülményeit kellett rögzíteni, tehát a panaszolt Ítélet releváns ténybeli és jogi elemeit számba venni. E szerint a felperes tollkereskedelemmel foglalkozott. A vizsgált időszakban két beszállítótól fogadott be számlákat. E beszállítóknál végzett vizsgálatok eredménye az volt, hogy a beszállítók nem tudták igazolni az áru származását, nem tudtak az ellenőrzés részére bizonylatokat bemutatni a saját beszerzéseik kapcsán, amelyen szerepeltek volna a minőséget tanúsító adatok, készletnyilvántartással, pénztárral nem rendelkeztek. A felperes árubeszállításhoz, készletkezeléshez, az áru kiadásához, valamint az értékesítéshez kapcsolódó bizonylati rendszerei és a beszállító társaságok bizonylati rendszerei között nincs kapcsolat. A felperes esetében a beszerzéshez rendelkezésre álltak a „toll” megnevezésű számlákon kívül szerződések, szállítólevelek, súlylisták (a toll bálánkénti súlyát tartalmazva), beszállítói nyilatkozatok, szállítói menetlevelek és a felperes által készített – a beszállítók által aláírt – „tollvásárlás elszámolása” megnevezésű dokumentum, de csak ez utóbbin szerepelt az eladási ár és a pontos súly, valamint a toll minőségét jelző kód a cikktörzslista szerint. A két számlakibocsátó a minőséget jelző kódot nem ismerte, beszerzési áraikat a felperes által meghatározott árhoz igazították. Ennélfogva az áru

típusának és minőségének feltüntetése hiányában nem volt rekonstruálható sem a két számlakibocsátó, sem a felperes oldalán, hogy a két beszállító ténylegesen mit adott el és a felperes mit vett nyilvántartásba. A felperes fiktív számlákra alapította az adólevonási jogát, a felpereshez köthető személyek ismeretségi köre által kiépített szállítói rendszer működött, a felperes tisztában volt a cégek körülményeivel, részt vett a körülmények alakításában, mivel arról tudnia kellett, hogy a számlákon feltüntetett hiányos vagy általános adatok alapján az árubeszerzés nem beazonosítható. Az alperes döntésének jogszabályi alapjaként a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény 15. § (3) bekezdésére, a 16. § (3) bekezdésére, a 165. §-ra, a 166. § (1) bekezdésére, az Áfa tv. törvény 119. §-ára, 120. §-ára, a 127. § (1) bekezdésére, a 179. § (1) bekezdésére és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény 1. § (7) bekezdésére, a 2. § (1) bekezdésére, a 95. § (1) bekezdésére, a 97. § (4)–(6) bekezdéseire hivatkozott.

- [31] Mindezen körülményekből az elsőfokú bíróság és a felülvizsgálati kérelem nyomán eljáró Kúria is azonos következtetést vont le, mely szerint az alperes a konkrét esetben megalapozottan tagadta meg a felperes adólevonási jogát. A panasszal támadott Ítélet rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság kellő alapossgal és részletességgel vizsgálta a kifogásolt számlák áfa tartalma levonásának megtagadásával kapcsolatos minden összefüggést, a felperes a felülvizsgálati kérelemben nem tudta alátámasztani, hogy kirívóan okserűtlen mérlegelésen, iratellenes megállapításokon alapulna az elsőfokú döntés. Az elsőfokú bíróság figyelembe vette a Kúria eseti döntései szerinti gyakorlatot és az EUB által kimunkált „tesztet”. Rögzítette, hogy melyek azok az objektív körülmények, amelyek alapján a felperesnek az adókijátszásban való részvétele kapcsán a felperesi tudattartalmat igazoltnak találta, amit arra tekintettel vizsgált, hogy az adólevonási jog megtagadásának indoka jelen ügyben az volt, hogy a gazdasági esemény nem a felek között valósult meg és a számlakibocsátók adókijátszást valósítottak meg.

- [32] A Jogegységi Panasz Tanács utalva a fentiekben a panasz eljárás lényegi sajátosságaival kapcsolatban rögzített elvekre e helyütt ismételtelen azt hangsúlyozza, hogy a jogegységi panasz nyomán a Tanács feladata nem annak megítélése, hogy a panasszal támadott kúriai ítélet a felülvizsgálat keretei között jogszerű döntést tartalmaz-e, nem a támadott ítélet (új) felülvizsgálata történik, hanem annak áttekintése, hogy a panaszos által hivatkozott, korábban közzétett határozatokkal a panasszal támadott határozat – ügyszabályosság okán – összehasonlítható-e, és igenlő esetben áll-e fenn jogkérdésben eltérés. Ennek szem előtt tartásával tekintette át a Kúria jelen Jogegységi Panasz Tanácsa a felperes által hivatkozott 5, már a felülvizsgálati kérelemben is felhozott korábbi ítéletet. E körben pedig súlypontilag mutat rá arra, hogy az alperes – mint az fentebb részletesen bemutatásra is került – számos objektív tényre, körülményre alapozta az adólevonás jogának megtagadását, de jelen ügy külön kiemelését érdemlő egyedi jellemzőjeként azt jelentette meg, mely szerint tény, hogy a számla attól volt hiteltelen, hogy hiányoztak róla lényegében

nélkülözhetetlen adatok, a toll minősége (azaz a konkrét áru megjelenítése), pontos súlya és az ára. Ebből következően pedig az áru nem volt pontosan beazonosítható, ami a felperes részéről kellő körültekintés mellett felismerhető lett volna. Ez utóbbi körülményt, a számla hiteltelenségének e sajátos okát a Jogegységi Panasz Tanács jelen panaszügyben az ügyszabályosság vizsgálatánál jelentőséggel bírónak tekintette.

- [33] A felperes által hivatkozott Kfv.V.35.542/2012/7. számú ítélet alapjául szolgáló ügyben autókerekeskedéssel kapcsolatos közvetítői jutalékról szóló szerződés alapján kiállított számla áfa tartalmának levonását tagadta meg az alperes, mivel álláspontja szerint a felperes által befogadott számlák nem a számlakibocsátó által elvégzett, de egyébiránt ténylegesen megvalósult gépjárműközvetítői tevékenységről kerültek kiállításra. Ennek oka, hogy a szerződő társaság a szerződésalkötéskor még nem létezett, nevében a későbbi ügyvezető, de ekkor még magánszemélyként kötötte a szerződést, tehát ennél fogva a keretszerződésben foglaltak sem valósulhattak meg az abban feltüntetett felek között. A felperes pedig nem tanúsította az adott helyzetben tőle elvárható körültekintést. Az ügyben született felülvizsgálati ítélet szerint ugyanakkor a felperes felülvizsgálati kérelme részben alapos volt, mert az ügyben nem álltak rendelkezésre konkrét, bizonyítékokkal alátámasztott adatok arra nézve, hogy a perben vitatott számlák mögött mikori teljesítés áll. A Kúria szükségesnek tartotta további bizonyítás lefolytatását és annak vizsgálatát, hogy rendelkezésre állt-e minden adat az adólevonási jog alapjául szolgáló ügyletek és számlák kapcsán az adókijátszás, adócsalás megállapítására, illetve a számlabefogadó felperes esetében annak rögzítésére, hogy erről tudott vagy tudnia kellett. Az ismételt eljárás lefolytatását az ügy nagyon sajátos tényállása indokolta. A felperessel keretszerződést kötő társaság jogelődje már évek óta működött, amely cég tulajdonosával a szerződést aláíró „magánszemély” nemcsak a cég megvásárlása tárgyában folytatott tárgyalásokat, hanem a jogelőd cégtulajdonostól meghatalmazással is rendelkezett az ügynöki tevékenység folytatására. A keretszerződés megkötése és a számlák kibocsátása közötti időben pedig a „magánszemély” megvásárolta a jogelőd céget, melynek tulajdonosa és ügyvezetője lett, így innentől e minőségben képviselhetette a jogelőd céget. Az alperesi határozatnak az a megállapítása tehát, mely szerint a „magánszemély” mindkét időszakban a felperes által tudottan kizárólag saját nevében és magánszemélyként végezte volna az egyébiránt ténylegesen megvalósult gépjárműközvetítői tevékenységet, kellően nem bizonyított, és az sem, hogy a szerződő felek bármelyike adókijátszásban vett volna részt, melyről a felperes tudott vagy tudnia kellett volna. A számlakibocsátó és a „magánszemély” ellenőrzésére a hatóság részéről az áfa kapcsán pedig nem is került sor. Ennek alapján a Jogegységi Panasz Tanács álláspontja, hogy a két ügy releváns tényállása olyan mértékben eltérő, melyre tekintettel nem áll fenn az összehasonlítást megalapozó ügyszabályosság. A felhívott korábbi ítélet alapjául szolgáló ügyben nyitva maradt egy olyan lényeges bizonyítást igénylő kérdés (a számlákhoz

kapcsolódóan a szerződés teljesítésének időpontja), amely megválaszolása a fentiekben bemutatott okból az ügy érdemére kiható jelentőségű lehetett, míg ezzel szemben a panaszolt ügyben a tényállásból láthatóan ilyen körülmény nem állt fenn.

- [34] A panaszos által hivatkozott Kfv.I.35.009/2012/6. számú ítélet tényállása, noha szintén tollkereskedelemmel függött össze, releváns körben eltért a panaszolt Ítélet alapjául szolgáló tényállástól. Az összehasonlításhoz felhívott ügyben ugyanis nem a számla adattartalma (annak részletezettsége) volt az ügy tárgya. Az adóhatóság az áfa levonás megtagadását ott arra alapozta, hogy az östermelők és a felperes közé „ékelődő” felvásárlók által kiállított számla azért nem fogadható el, mert nem bizonyított, hogy a felperes és a felvásárlók között valós gazdasági esemény folyt, melynek okát ellenőrzési nehézségekben jelölte meg. Azaz a számlákon feltüntetett gazdasági események az ott feltüntetett felek között és módon nem jöttek létre. Az elsőfokú bíróság és a Kúria ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy a felperes alappal hivatkozott a tényállás nem kellő feltárására, maradtak olyan bizonyítási lehetőségek, melyekkel az alperes nem élt, noha neki kellett volna lefolytatnia ahhoz, hogy az adólevonás kérdésében megalapozott döntést hozhasson. Így például rámutatott arra, hogy a beszállítók nem fellelhetetlen fantomcégek, azok ügyvezetői még azt követően is elérhetőek voltak, hogy a cégeket eladták, a szállítást a felperes maga végezte, ennél fogva bonyolítójának meghallgatása, valamint az östermelők nyilatkoztatása és irataik értékelése nem lett volna mellőzhető. Jelen ügyben a Jogegységi Panasz Tanács úgy ítélte meg, hogy a panaszolt és az összehasonlításként hivatkozott ügy tényállásában olyan jelentős eltérés van, hogy az ügyszakosság hiánya okán az egybevetésre nincs mód. A panaszolt ügyben egy ténykérdés, azaz a számla lényeges hiányossága vezetett (egy sor más ok mellett) az adólevonás megtagadáshoz. Az összehasonlításhoz felhívott ügyben más volt a vizsgálat iránya, az ügy megítélése szempontjából nem bírt érdemi jelentőséggel, hogy azon a számlán is az áru megnevezéseként csak „toll” szerepelt.
- [35] A panaszos által hivatkozott Kfv.I.35.349/2013/4. számú ítélet alapjául szolgáló tényállásban az alperes adóhatóság megítélése szerint a felperes által befogadott számlák adólevonás alapjául nem szolgálhattak, mert azok nem valós gazdasági eseményekről szólnak, nem a számlában szereplő felek között jöttek létre, és erről a felperesnek tudnia kellett. Az alperes nem vitatta, hogy volt áru, azaz ténylegesen volt gazdasági esemény. Az adólevonást azzal utasította el, hogy a számlakibocsátó nem rendelkezhetett a leszámolt áru tulajdonjogával, az nem volt a sajátja, és ezt az adózó kellő körültekintés esetén észlelhette volna. A jogorvoslat során már az elsőfokú bíróság úgy helyezte hatályon kívül az alperesi határozatot, hogy új eljárást sem rendelt el, mert megállapította, hogy a gazdasági esemény a szükséges körben dokumentált és az alperes által felsorakoztatott körülményeknek az adólevonással összefüggésben nincs érdemi jelentősége. A Kúria az elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta annak rögzítésével, hogy hiába hivatkozott az alperesi hatóság arra, hogy részletesen feltárta a tényállást, melynek során arra jutott, hogy

az áru nem volt az eladó tulajdona, azt nem tudta bizonyítani, hogy erről a számla befogadója tudott. A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy ezen felhívott ítélet sem tudta alátámasztani, hogy a panaszolt Ítélet szembement a korábbi joggyakorlattal, ugyanis az eltérő tényállása okán az egybevetésre nem alkalmas. A panaszolt ítéleti döntés releváns alapja ugyanis éppen a hiányos dokumentáltság volt.

- [36] A jogegységi panaszban hivatkozott Kfv.I.35.611/2012/4. számú ítéletben az alperes adóhatóság megítélése szerint a felperes olyan vállalkozótól fogadott be számlát építőipari munkákról, aki nem minősült adóalany, ennél fogva hiteles számlát nem bocsáthatott ki. A felperes adólevonási jogának érvényesíthetőségét kizáró okként kezelte továbbá, hogy felperes nem győződött meg arról, hogy a munkát ténylegesen kik végezték, illetve a munkát végző személyek milyen minőségben voltak jelen a munkaterületen. A Kúria az EUB-hoz fordult előzetes döntéshozatali eljárást kérve, melynek nyomán született a C-324/11. számú ún. Tóth ügyben hozott döntés, amely a partner ellenőrzésével kapcsolatosan fogalmazott meg zsinórmértékű szolgáló alapvetéseket. Rámutatott egyebek közt arra, hogy nem tagadható meg az adólevonás joga, ha a számlakibocsátó egyéni vállalkozó vállalkozói igazolványát a számla kiállítása előtt visszavonták, ha egyébként a számla a nyújtott szolgáltatások jellegének meghatározásához szükséges adatot tartalmazza. Ugyancsak nem vezethet a levonási jog megtagadásához, ha a számla kibocsátója nem jelentette be az általa foglalkoztatott munkavállalókat, kivéve, ha a számla befogadója igazoltan tudta, hogy ezzel maga is a számlakibocsátó által elkövetett adócsalásban vesz részt. Az a körülmény pedig, hogy a számlabefogadó nem ellenőrizte le, hogy a számlakibocsátó által foglalkoztatott dolgozók a számlakibocsátóval jogviszonyban állnak-e, illetve bejelentette-e őket, önmagában nem jelenti azt, hogy a számlabefogadó tudta vagy tudnia kellett volna, hogy a hozzáadottérték-adó kijátszására irányuló ügyletben vett részt. A Kúria döntésének meghozatalakor már figyelemmel volt az EUB ítéletére is, míltal a felperes felülvizsgálati kérelmét alaposnak találta, az elsőfokú bíróság ítéletét és az alperes határozatát az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Indokolásában rámutatott, hogy már a magyar kezdeményezésre indult ügyek előtt is rögzítette az EUB, hogy az olyan adóhatósági gyakorlat, amely az adólevonáshoz elvárt kellő körültekintés keretében ténylegesen objektív felelősséget hárít a vevőre az értékesítési lánc korábbi szakaszaiban történt szabályszegésekért, nem tekinthető arányosnak vagy észszerűen elvárhatónak (C-439/04. ún. Kittel ítélet 56. pont), valamint minden ügyletet önállóan kell vizsgálni és nem bármilyen szabálytalanság, hanem kizárólag a hű kijátszására irányuló tevékenységben való részvétel eredményezheti az adólevonási jog elvesztését (Kittel ítélet 50. pont). Az a tény, hogy a felperes nem ellenőrizte, hogy a munkavégzés helyén dolgozó munkavállalók a számlakibocsátóval jogviszonyban állnak-e, nem tekinthető olyan objektív körülménynek, amelyből arra lehetne

következtetni, hogy a felperes tudta vagy tudnia kellett volna a hozzáadottérték-adó kijátszására irányuló szándékról. Az adólevonási jog megtagadásához nem elegendő a számlakiállító oldalán felmerülő szabálytalanság fennállásának bizonyítása, ehhez kapcsolódnia kell a számlabefogadó részéről felmerülő tudatos, az áfa kijátszására irányuló magatartásnak is. Amennyiben pedig a szabálytalanság nem az általános forgalmi adóval kapcsolatos szabályok megsértését jelenti, úgy önmagában ez nem vonhatja maga után az áfa levonási jog elvesztését. Iránymutatásként előírta az ügyben feltárt tények és rendelkezésre álló bizonyítékok ismételt értékelését az EUB által lefektetett, valamint a Kúria ítéletének indoklásában kifejtett elvek mentén. A Jogegységi Panasz Tanács mindezekre tekintettel rögzíti, hogy az összehasonlításhoz felhozott ügy tényállása eltér a panaszolt Ítéletétől. A hivatkozott ítélet az EUB döntése nyomán az ellenőrzés elvárhatósági szintjének megítélését formális követelmények (vállalkozói igazolvány léte), illetve nem közvetlenül az Áfa tv. szabályainak megszegése (dolgozók bejelentése) kapcsán, ezekkel összefüggésben fejtette ki, nem érintette a számla tartalmi követelményeit. Ennélfogva a releváns tényállás eltérése miatt az ügyazonosság nem megállapítható.

- [37] A Kfv.I.35.362/2020/10. számú hivatkozott ügyben az alperes adóhatóság megítélése szerint a számlákban foglalt gazdasági események (gabonakereskedelem) bizonyítottan nem a felek között történtek meg. Az adózónak tudnia kellett volna, hogy adókijátszásban résztvevő társaságoktól fogad be bizonylatokat. A szállítók nem rendelkeztek a jelentős volumenű értékesítéshez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel, a társaságok fantomizálására utaló körülmények, a gazdasági szereplők közötti személyi összefonódások, az áru eredete ismeretének hiánya mind alátámasztja a hatóság megállapítását. A Kúria felülvizsgálati ítéletében ugyanakkor azt állapította meg, hogy az alperes nem tett eleget az EUB által megkívánt mélységű adózási tudattartalom elemzésnek, hanem a szállítói oldalról gyűjtötte össze a gyanúra okot adó körülményeket és ezekkel igyekezett igazolni, bizonyítani az adózó tudattartalmát. Ezért a bíróságnak kellett újraértékelnie az alperes által ugyan feltárt, de nem az adózási tudattartalom oldaláról csoportosított körülményeket ahhoz, hogy a tudattartalmat illetően megfelelő értékeléshez jusson. Azonban nem a bíróság feladata az alperesi határozat hiányosságainak pótlása, a tudattartalom első ízben történő elemzése, sokkal inkább annak ellenőrzése, hogy az adólevonási jog megtagadására jogszerűen került-e sor. A Kúria utalt az EUB utóbb magyar ügyben hozott (C-611/19. ún. Crewprint ügy) döntésére, melyben az EUB megerősítette azt a korábbi jogi álláspontját, hogy az Irányelvben előírt levonási jog rendszerével nem egyeztethető össze az, ha ezen jog megtagadásával szankcionálják azt az adóalanyt, aki nem tudta vagy nem is tudhatta, hogy az érintett ügylet az eladó, illetve a szolgáltató által elkövetett adócsalás részét képezi, vagy hogy az értékesítési láncban az említett adóalany által teljesített ügyletet megelőző vagy követő másik ügylet héacsalást valósít meg. Ha nem maga az

adóalany követett el héacsalást, csak akkor tagadható meg a levonási joga, ha objektív körülmények alapján bizonyításra kerül, hogy tudta vagy tudnia kellett volna, hogy adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt. Szabálytalanságra utaló körülmények esetén azonban az ügy körülményeitől függően a gazdasági szereplőt arra kötelezhetik, hogy tájékozódjon azon gazdasági szereplő felől, akitől terméket, szolgáltatást akar beszerezni. Rögzítette ugyanakkor azoknak az ellenőrzési intézkedéseknek a körét, amelyek észszerűen nem várhatók el az adóalanytól (pl. a számlakibocsátó adóalanyának minősül-e, rendelkezik-e a szóban forgó termékekkel, képes-e annak szállítására, hía bevallási és fizetési kötelezettségének eleget tesz-e). A Kúria rámutatott, hogy az irányadó gyakorlat szerint önmagában a szállítói társaságok oldalán felmerülő hiányosságok nem tekinthetők olyan objektív körülménynek, melyek az adócsalásban való részvételt megalapozzák. A számlakibocsátó oldalán meglévő hiányosságok felsorolása, a szállítói oldalról összegyűjtött gyanúra okot adó körülmények nem alapozzák meg a felperesi tudatállapotra vonatkozó következtetést. Az áfa levonási jog gyakorolhatósága kapcsán az adóhatóságnak először a gazdasági esemény megvalósulásának körülményeit kell vizsgálni, majd azt kell bizonyítani objektív körülmények alapján, hogy az adózó tudott vagy tudhatott-e a számlakibocsátó által elkövetett adócsalásról. A Jogegységi Panasz Tanács e jogeset kapcsán azt állapította meg, hogy annak tényállása releváns körben eltér a panaszolt Ítélet tényállásától. A felhívott korábbi ügyben a hangsúly arra került, hogy az adóhatósági bizonyítás nem lehet egysíkú, csak a szállítói oldalról gyűjtött, annak szabálytalanságait feltáró információ alapján nem lehet a számlabefogadót elmarasztalni. A számla adattartalmával és az ebből eredő hitelességével, illetve az annak hiányából fakadó következmények felismerésével kapcsolatos okfejtést a felhívott határozat nem tartalmaz. Az új eljárás elrendelésére az adózási tudattartalom más aspektusból való vizsgálata érdekében került sor.

- [38] A fenti elemzés alapján a Jogegységi Panasz Tanács jelen ügyben azt állapította meg, hogy a felperes által felhívott, korábban közzétett 5 kúriai ítélet tényállása releváns körben eltér a panaszolt ügyétől. A panasszal érintett ítélet tényállását ugyanis az tette egyedivé, hogy az adólevonás megtagadása körében – egyéb körülmények rögzítése mellett – domináns jelentőséggel bírt a számlák azon lényegi adathiánya, ami éppen az áru beazonosítását akadályozta. Ez a körülmény a hivatkozott többi ügyben így nem merült fel, ezért annak a számlabefogadó adólevonási joga kontextusában való értékelésére sem került sor, miáltal a felhozott ítéletek kapcsán az egybevetettség feltételét képező ügyazonosság nem volt megállapítható, illet a felperes nem tudott bemutatni. A panaszban megjelenített ügyek közötti összefüggés túl általános és távoli, ami nem volt elegendő, illetve nem volt alkalmas az ügyek érdemi egybevetettségéhez. A felperes jogegységi panasza továbbá a tartalma szerint jobbara a Kúria felülvizsgálati ügyben hozott ítélete kritikáját fogalmazta meg, az abban kifejtett értékelést vitatta, és a már korábban előterjesztett álláspontját ismételte

- meg a felülvizsgálati ítélet indokolására is tekintettel. Mindez azonban nem összeegyeztethető a jogegységi panasz eljárás lényegével, amely nem egy konkrét ítélet helyességének felülvizsgálatára hivatott, hanem annak egy korábban hozott konkrét ítélettel, az abban jogkérdésben kifejtett állásponttal való összehasonlítására, a jogkérdésben lévő esetleges eltérés vizsgálatára, amennyiben az ügyszakosság fennállása mellett ez lehetséges. Fentiekből következően tehát a felperes által állított kérdéskörben a korábbi rögzült gyakorlattól való eltérés ügyszakosság hiányában nem volt vizsgálható, a jogkérdésben való eltérés nem volt felvethető.
- [39] A Jogegységi Panasz Tanács nem tette vizsgálat tárgyává a panaszos által a jogegységi panasz másodlagos kérelmében megjelölt határozatokat. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése szerint „jogegységi panaszban van helye akkor is, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor”.
- [40] Ahogyan a felperes a jogegységi panasz kérelmében is utal rá: „A NAV (akkor még APEH) 2006-ban átfogó vizsgálatot indított, amely a tollfelvásárlás, -kereskedelem és -feldolgozás minden résztvevőjére kiterjedt. Ennek eredményeként az alperes a 2010 januárja és 2012 szeptembere közötti időszak vonatkozásában ÁFA adónemben utólagos ellenőrzést végzett a felperesnél, akként, hogy ezt a 2 éves időszakot 5 részre bontotta és ezen időszakok vonatkozásában 5 marasztaló határozatot hozott. A marasztaló határozatok ellen külön-külön bírósági fórumokon folytatnak eljárást.”
- [41] A felperes a vonatkozó jogszabályi rendelkezések sajátos értelmezésével a fentebb hivatkozott 5 külön ügyet egynek (egységesnek) tekintette akként, hogy a törvényben nem szereplő „ügycsoport” fogalmat bevezetve, mesterségesen azonos „ügycsoportba” tartozó ügyekké minősítette azokat. A Jogegységi Panasz Tanács ugyanakkor hangsúlyozza, hogy jelen jogegységi panasz eljárás tárgyát csak és kizárólag a panasszal érintett Kfv.V.35.144/2021/9. számú kúriai felülvizsgálati ítélet, és az ehhez vezető megelőző eljárásban hozott alsóbb fokú (elsőfokú) ítélet képezi, képezheti, mert ez felel meg a törvény szövegének. A Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére alapított jogegységi panasszal összefüggésben a felperes által említett többi ügyben („ügycsoport ügyekben”) nemcsak a vizsgált időszak, de egyéb tényállási elemek sem egyeznek minden tekintetben, pl. a beszállítók személye is részben eltérő. A leírtak alapján a felperes által a jogegységi panasz V.2. pontjának lábjegyzetében többször is hivatkozott Fővárosi Törvényszék 31.K.701.388/2020/35. számú ítélete nem a panasszal érintett ügyben született. A Jogegységi Panasz Tanács rámutat arra, hogy a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésének szövegében az „alsóbb fokú bíróságok” többes számban megjelölésének indoka, hogy a különböző bírósági szakágakban a hatásköri fórumrendszer eltérő, adott esetben az eljárási szint lehet egy- vagy többfokú is. A határozatok összehasonlítása azonban nem történhet horizontálisan, csak vertikálisan, ami azt jelenti, hogy nem lehet párhuzamosan folyó más ügyekben („ügycsoportban”) meghozott alsóbb fokú határozatokat (az azokban lévő döntéseket) viszonyítani a panaszolt kúriai ítélethez (a döntés azonos-e vagy sem), csak magához a panasszal érintett kúriai ítélethez vezető eljárásban született, és általa felülvizsgált alsóbb fokú határozat(ok) tartalma, az azzal való összehasonlítás bír jelentőséggel ezen panaszjogcím esetén.
- [42] Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a felperes által a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére mint másodlagos jogcímre alapított kérelmének vizsgálatára nem volt mód, mert e joghely törvényi tényállásának nem minden eleme áll fenn, hiányzik azon utolsó fordulat megvalósulása, hogy „az eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor”. Jelen panasszal érintett ügyben az alsóbb fokú bíróság (első fokon eljáró törvényszék) és a Kúria ítélete nem tért el, a Kúria a Törvényszék ítéletét hatályában fenntartotta. Amint a fenti jogértelmezés rámutatott, helytelen az a felperesi álláspont, ami bármely (más ügyben eljáró) alsóbb fokú bíróság határozatának a hivatkozását lehetővé tenné. Az adott konkrét ügyben hozott alsóbb fokú bíróság(ok) döntése lehet csak releváns. Ez adja meg ugyanis az értelmét annak, hogy a jogalkotó lehetővé tette, hogy a jogegységi panaszt elő lehessen terjeszteni olyan jogcímen, aminek nem előfeltétele, hogy az összehasonlításul felhozott határozatokra már a felülvizsgálati kérelemben is hivatkozni kellene. Ennek oka éppen az, hogy az alsóbb fokú bíróság határozatának ismeretében a fél részéről még nem merül fel ilyen hivatkozás szükségessége, adott esetben még a felülvizsgálati kérelem előterjesztésének szükségessége sem.
- [43] A fentiekben kifejtettek tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács a felperesnek a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdései szerinti jogcímenek előterjesztett jogegységi panaszát a Bszi. 40/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [44] A Bszi. 41/C. § (8) bekezdése értelmében, ha a Jogegységi Panasz Tanács indokoltnak tartja tárgyalás tartását, arra a panasz előterjesztőjét és a (7) bekezdésben meghatározott személyeket a polgári perrendtartásról szóló törvény szabályai szerint idézi. A felperes kérelme ellenére a Kúria tárgyalás tartását nem látta szükségesnek, ezért a jogegységi panaszt tárgyalás tartása nélkül bírálta el.
- [45] A jogegységi panasz elbírásával összefüggésben költség a panaszos részéről a jogegységi panasz eljárás megfizetett illetékének összegében, 1 668 900 forintban merült fel, amelyet a panasz alaptalansága folytán viselnie kell a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére és a 41/D. § (4) bekezdésére figyelemmel.
- [46] Az alperes a panaszjárásban felmerült költségét az azt szabályozó jogszabályra utalással számította fel, összegszerűen tétellezett költségjegyzéket nem csatolt. A Jogegységi Panasz Tanács következetes gyakorlata szerint a jogegységi panasz eljárásban is megilleti költségterítés a panaszjárásra okot nem adó felet (Jpe.I.60.005/2021/5.). Erre tekintettel a Jogegységi Panasz Tanács jelen ügyben is, figyelemmel a Bszi. 41/C. § (2) bekezdésére, az alperes részére a költséget a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 81. § (2) bekezdése, a 82. § (1) bekezdése, a 83. § (1) bekezdése, valamint a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi

költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés *b*) pontjának és (5) bekezdésének megfelelő alapulvételével állapította meg.

- [47] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. május 23.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke,
Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. előadó bíró,
Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Farkas Katalin s.k. bíró,
Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró,
Dr. Magyarfalvi Katalin s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró,
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró,
Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró,
Dr. Stark Marianna s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.007/2022/6. számú határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a jogegységi panaszt elutasítja.
A jogegységi panasz eljárás illetékét az állam viseli.
A határozat ellen nincs helye jogorvoslatnak.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az Innovációs és Technológiai Minisztérium Közüti Közlekedési Ellenőrzési Főosztály (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a járművek ösztömegére vonatkozó előírások megsértése miatt határozatával a felperest 50 000 Ft közigazgatási bírság megfizetésére kötelezte. A felperes fellebbezése folytán eljáró innovációért és technológiáért felelős miniszter a 2021. május 27. napján kelt határozat száma iktatószámú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. A határozat jogorvoslati része tájékoztatást tartalmazott arról, hogy a keresetlevelet az elsőfokú hatóságnál – megjelölve annak pontos megnevezését – kell a Fővárosi Törvényszékhez címezve előterjeszteni. A tájékoztatás arra is kitért, hogy az ügyfélként eljáró gazdálkodó szervezet és jogi képviselője a perben elektronikus kapcsolattartásra kötelezett.
- [2] A felperes részére az alperes határozata 2021. június 2. napján került kézbesítésre. Jogi képviselője útján 2021. június 17. napján Budapest Főváros Kormányhivatalánál keresetlevelet terjesztett elő, amely 2021. június 21. napján 12:36:55 időpontban továbbításra került az Innovációs és Technológiai Minisztérium Hatósági Koordinációs Főosztályára. A címzett a dokumentumot 2021. június 21. napján 12:37:00 időpontban átvette.

Az elsőfokú végzés

- [3] Az elsőfokú bíróság a 2021. augusztus 31. napján kelt 19.K.704.976/2021/3. sorszámú végzésével a felperes keresetlevelét a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján visszautasította. Indokolása szerint a felperes a másodfokú határozatot 2021. június 2.

napján átvette, azonban az abban foglalt tájékoztatás ellenére a keresetlevelét 2021. június 17. napján nem az első fokozatigazgatási szervhez, hanem az eljárásban részt nem vett Budapest Főváros Kormányhivatalához nyújtotta be, melyet a kormányhivatal 2021. június 21. napján elektronikus úton az Innovációs és Technológiai Minisztérium Hatósági Koordinációs Főosztályára továbbított. Megállapította, hogy a Kp. 39. § (1) bekezdésében előírt 30 napos keresetindítási határidő 2021. július 2. napján lejárt, ezt a felperes elmulasztotta, a késedelem kimentésére igazolási kérelmet nem terjesztett elő. Utalt a Kúria Kpkf.VI.39.839/2020/2., valamint Kpkf.II.40.492/2021/2. számú végzéseire, amelyek rámutattak arra, hogy amennyiben a keresetlevél benyújtása téves helyre történik, úgy a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján visszautasításnak van helye.

A Kúria jogegységi panasszal támadott végzése

- [4] A felperes fellebbezése alapján indult másodfokú eljárásban a Kúria a 2021. október 21. napján meghozott Kpkf.VI.40.866/2021/3. számú végzésével a Fővárosi Törvényszék 19.K.704.976/2021/3. számú végzését hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróságot az eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította.
- [5] Indokolásában rögzítette, hogy a korábban, hasonló tényállás mellett folyamatban volt fellebbezési eljárásokban nem merült fel annak lehetősége, hogy a keresetlevél a keresetindítási határidőn belül a megfelelő helyre megérkezett volna, jelen ügyben azonban a felperes által nem megfelelő helyre benyújtott keresetlevél a Kp. 39. § (1) bekezdésében rögzített 30 napos határidőn belül, 2021. június 21-én megérkezett az innovációért és technológiáért felelős miniszter szervezeti egységéhez, az Innovációs és Technológiai Minisztérium, Hatósági Koordinációs Főosztály hivatali kapujára. Arra vonatkozóan azonban nem áll rendelkezésre adat, hogy innen a keresetlevél mikor érkezett meg, illetőleg egyáltalán megérkezett-e az elsőfokú hatósághoz. Utalt a Kp. 2. § (2) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelményére, melynek alapján abban az esetben, amikor adat áll rendelkezésre arra nézve, hogy a keresetlevél a vitatott cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez – jelen esetben az elsőfokú hatósághoz – határidőben megérkezhetett, nem mellőzhető az ezzel kapcsolatos körülmények tisztázása. A megismételt eljárásra előírta, hogy az elsőfokú bíróságnak vizsgálnia kell, hogy a Budapest Főváros Kormányhivatala által az Innovációs és Technológiai Minisztérium, Hatósági Koordinációs Főosztály hivatali kapujára továbbított keresetlevél 30 napon belül megérkezett-e az elsőfokú hatósághoz.
- [6] Rögzítette, hogy a jogalkotó által önálló visszautasítási okként nem nevesített, téves helyen történő előterjesztés esetén a határidő megtartottságát vizsgálni kell, amennyiben adat áll rendelkezésre arra vonatkozóan, hogy a keresetindítási határidőn belül a keresetlevél megérkezhetett a vitatott közigazgatási cselekményt megvalósító közigazgatási szervhez.

- A jogegységi panasz**
- [7] A 2021. november 29. napján elektronikusan átvett másodfokú végzés ellen az innovációért és technológiáért felelős miniszter (a továbbiakban: panaszos) – törvényes határidőben – 2022. január 7. napján jogegységi panaszt nyújtott be.
- [8] A panaszos jogegységi panaszában – tartalma szerint – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére, a 41/D. § (1) bekezdés *c*) pontjára hivatkozással a másodfokú végzés hatályon kívül helyezését és a Kúriának új eljárás lefolytatására történő utasítását kérte.
- [9] Előadta, hogy a jogegységi panasszal támadott végzés a jogegységi panaszban támadott kúriai határozat jogkérdésben eltért a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021. számú határozatától. Ezen kívül megjelölte a Kúria 16 további határozatát, amelyek – panaszos álláspontja szerint – a megjelölt eseti döntéssel azonos álláspontot képviseltek: Kpkf.I.40.693/2021/2., Kpkf.I.40.735/2021/2., Kpkf.II.40.682/2021/2., Kpkf.II.40.722/2021/2., Kpkf.VI.40.746/2021/3., Kpkf.II.40.811/2021/2., Kpkf.II.40.830/2021/2., Kpkf.IV.40.794/2021/2., Kpkf.I.40.611/2021/2., Kpkf.II.40.492/2021/2., Kpkf.V.40.576/2021/2., Kpkf.IV.40.847/2021/3., Kpkf.II.40.910/2021/2., Kpkf.III.40.608/2021/2., Kpkf.IV.40.728/2021/4., Kpkf.VI.40.683/2021/3.
- [10] Állította, hogy a Kúria úgy tért el korábban közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsófokú bíróság határozatában nem került sor. Álláspontja szerint a BH 2021.5.152. számon közzétett eseti döntésében a Kúria úgy foglalt állást, hogy a jogalkotó a téves helyen történő előterjesztést nem nevesítette külön visszautasítási okként, hanem ezt a körülményt az elsőfokú bíróságnak a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálnia, mert a keresetindítási határidő és a keresetindítás helye két összefüggő feltétel, bármelyik feltétel elvétele ugyanolyan jogkövetkezménnyel jár. A keresetlevélnek mind a téves helyre, mind a határidőn túli előterjesztése a határidő elmulasztása miatti visszautasítási ok, azaz a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontjának alkalmazását eredményezi. Idézte a BH 2021.5.152. számon közzétett eseti döntés indokolását, mely szerint amennyiben a jogi képviselővel eljáró felperes a keresetlevelét kizárólag a nem a jogszabályban meghatározott helyen nyújtja be, a bíróságnak elsődlegesen a benyújtás helye alóli kivételeket kell vizsgálnia és amennyiben a kivételszabály nem alkalmazható, úgy a Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) pontja alapján kell a keresetlevelet visszautasítani. Ebben az esetben a határidő megtartottsága fel sem merülhet.
- [11] Kifejtette, hogy a Kúria a jogegységi panasszal támadott határozatában a hivatkozott korábbi végzéstől eltérően foglalt állást a keresetlevél benyújtása határidejének vizsgálatáról és jogkövetkezményeiről. Hivatkozott arra, hogy a Kpkf.VI.40.866/2021. számú ügyben nem terjesztette elő megfelelő helyen a keresetlevelét a felperes, ezért a fenti BH alapján nem is vizsgálható a határidőben történt előterjesztés. E mulasztás következményei alóli mentesítés ahhoz vezetne, hogy a jogi képviselővel eljáró felperesek az ország bármely hatóságánál benyújthatnák a keresetlevelet,

kiüresítve így a Kp. 39. § (1) bekezdését. Álláspontja szerint a jogegységi panasszal támadott végzés ellentmondásossá teszi a Kúria és a Fővárosi Törvényszék Kp. 48. § (1) bekezdés *i*) és *l*) pontjával kapcsolatos gyakorlatát, tekintettel az általa megjelölt további, azonos jogértelmezést követő végzésekre is.

Az ellenérdekű fél nyilatkozata

- [12] Az ellenérdekű fél a jogegységi panasz vonatkozásában észrevételt nem terjesztett elő.

A Jogegységi Panasz Tanács döntése és annak jogi indokai

- [13] A jogegységi panasz alaptalan.
- [14] A Kúria a jogegységi panaszban előadottak alapján, az ott hivatkozott Bszi. 41/B. § (12) bekezdése folytán azt vizsgálhatja, hogy jogegységi panasznak helye van-e, a Kúria jogegységi panasszal támadott végzése jogkérdésben eltért-e a Kúria 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett és a panaszban megnevezett határozataitól.
- [15] A panaszos a jogegységi panaszát a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésére hivatkozással arra alapította, hogy a Kúria a jogegységi panasszal érintett végzésében eltért a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú határozatától. Megjelölt ezen felül 16 további kúriai határozatot, melyek vonatkozásában az eltérést ugyan állította, de nem fejtette ki. Erre tekintettel a Kúriának a jogegységi panasz eljárásban először azt kellett megvizsgálnia, hogy a megjelölt határozatok megfelelnek-e a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek, azaz a Kúria azokat 2012. január 1. napját követően hozta-e, és azok a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétételre kerültek-e. E vizsgálat alapján a Kúria megállapította, hogy a panaszos által megjelölt valamennyi határozatot a Kúria 2012. január 1. napját követően hozta, azonban a megjelölt döntések közül csak a Kpkf.VI.39.206/2021., Kpkf.I.40.693/2021., Kpkf.IV.40.794/2021., Kpkf.II.40.492/2021., Kpkf.V.40.576/2021., Kpkf.IV.40.847/2021., Kpkf.VI.40.746/2021/3., Kpkf.II.40.83062021/2., Kpkf.II.40.910/2021/2. számú határozatok kerültek közzétételre a Bírósági Határozatok Gyűjteményében, ezért csupán ezeknek a végzéseknek a vonatkozásában álltak fenn a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott feltételek.
- [16] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának töretlen gyakorlata azonban a Bszi. 41. § (3) bekezdés *b*) pontjában előírt követelmény kapcsán a határozat szám szerinti megjelölésén túl azt is megköveteli a panasz benyújtójától, hogy az eltérést konkrétan megjelölje, megindokolja, bemutassa a panaszolt határozat és az összehasonlításul hivatkozott határozatok közötti ellentétet (Jpe.I.60.011/2021/3., Indokolás [23]). A Kúria álláspontja szerint a jogegységi panaszt előterjesztő féltől elvárható, épp a jogintézmény sajátos jellege és a kötelező jogi képviselt okán, hogy a támadott döntés és a közzétett kúriai döntés(ek) közötti ügyszabotosságot bemutassa, annak fennállását részletesen indokolja, a jogkérdésben való eltérést pontosan megjelölje, és panaszában állítson fel párhuzamot a jogkérdés

- szempontjából releváns tények, alkalmazandó jogszabályok, az eljárás kereteit meghatározó kérelmi elemek hasonlóságára utalva, továbbá mutassa be, hogy a közzétett döntésekben milyen elvi megállapítás került rögzítésre, ugyanezen jogkérdésben milyen álláspontot fogadott el az ítélkező tanács és indokolja meg, miben látja a közzétett és támadott kúriai döntés közötti eltérést (vö. Jpe.I.60.029/2021/9., Indokolás [18], Jpe.II.60.019/2021/18., Indokolás [29]).
- [17] Jelen esetben a panaszos a jogegységi panasz indítványában kizárólag a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzés esetében mutatta be az ügyazonosságot, terjesztett elő érdemi indokolást a jogértelmezés eltérése vonatkozásában, erre tekintettel a panaszos által állított eltérést a Kúria a Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján érdemben kizárólag a BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzés esetén vizsgálhatta.
- [18] A Kúriának vizsgálnia kellett, hogy az egységes jogértelmezéstől eltérés megállapítható-e, az ügyazonosság fennáll-e a panaszos által állított, a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésének megfelelő ügyek kapcsán. A Kúria a Jpe.I.60.011/2021/3. és a Jpe.I.60.002/2021/7. számú határozataiban már kitért a jogegység és az ügyazonosság kérdésére. A jogegység fogalmát az egyes eljárási törvények nem definiálják, a Bszi. jogegységi eljárásra és jogegységi panasz eljárásra vonatkozó rendelkezéseiből, annak egyes eseteire vonható le – negatív oldalról – következtetés, melynek értelmében a jogegység hiányát a korábbi döntéstől való indokolatlan eltérés okozza. A jogegység követelménye tehát sohasem absztrakt, hanem mindig konkrét ügyekhez, jogértelmezéshez köthető, az csak meghatározott és megjelölt bírói döntések tekintetében merülhet fel. Sem a Bszi., sem más jogszabályok nem rendelkeznek a jogegység alapvető feltételéről, a döntések jogi egybevetetőségéről. A jogegység leggyakrabban anyagi jogi kérdés, mivel azt kell biztosítani, hogy a bíróságok hasonló ügyeket ugyanolyan tartalommal döntsenek el. A jogegység követelményén belül tehát az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [19] A jogegység követelménye megköveteli annak vizsgálatát, hogy mikor áll fenn az ügyek (bírói döntések) közötti azonosság. Az ügyazonosság több tényező által befolyásolt, összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben az alkalmazott anyagi jogszabály egyezőségét (hatály, normatartalom) és a jogértelmezés szempontjából releváns tények lényegi hasonlóságát, továbbá közigazgatási perben – a kérelemhez kötöttség és a közigazgatási ügy tárgya által meghatározott vizsgálat miatt – a hatósági, a kereseti és a felülvizsgálati kérelem ténybeli és jogi azonosságot befolyásoló elemeit. Nincs ügyazonosság: eltérő anyagi jogi háttérű, azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kérelmet tartalmazó, vagy azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő tényállású közigazgatási ügyek és annak alapján indult közigazgatási jogviták között. Alappal kérdőjelezhető meg az ügyazonosság továbbá azonos anyagi jogi háttér mellett eltérő kereseti vagy eltérő felülvizsgálati érvelés esetén.
- [20] Lényeges elvi tétel továbbá, hogy a Kúria a jogegységi panasz eljárásban az ítélkező tanács által megállapított tényállást nem bírálhatja felül, mivel ez az eljárás nem jelent egy újabb teljes körű jogorvoslatot, a vizsgálat csak a közzétett és az ítélkező tanács által meghozott döntések jogkérdésben való eltéréseire szorítkozik.
- [21] A Kúria jelen ügyben azt vizsgálhatta, hogy a kérelmező által felhívott kúriai döntések és a panasszal támadott végzés alapjául szolgáló ügy közötti ténybeli eltérés jelentőségét jól ítélte-e meg az ítélkező tanács. Amennyiben ugyanis az ügyek az azonos jogi háttér mellett eltérő tényállásúak, azaz a jogkérdés elbírálása szempontjából a releváns tényállási elemek nem összevethetőek, nincs ügyazonosság és az ítélkező tanács a közzétett kúriai döntésektől jogkérdésben való eltérés hiányára tekintettel okszerűen határozott az elsőfokú végzés hatályon kívül helyezéséről.
- [22] A panaszos által hivatkozott BH 2021.5.152. számon közzétett Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzésben foglalt tényállás szerint a felperes az alperes határozatában foglalt jogorvoslati tájékoztatás ellenére, a 2020. április 23. napján átvett határozat ellen 2020. május 20. napján az alperesnél e-papír szolgáltatás útján, valamint az elsőfokú bíróságnál 2020. május 21. napján papír alapon keresetlevelet terjesztett elő, arra hivatkozással, hogy az elsőfokú hatóság nem rendelkezik elektronikus kapcsolattartási lehetőséggel. Az első fokon eljáró bíróság a felperes keresetlevelét a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja alapján – utalva a Kp. 39. § (1), (3) bekezdéseire és a 49. § (1) bekezdés *b)* pontjára – visszautasította. Kiemelte, hogy nem alkalmazható a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontja, a keresetlevél benyújtásának két összefüggő feltétele van, a benyújtás helye és ideje, a hely alól nem ad felmentést a jogszabály. A felperes fellebbezése alapján eljáró Kúria mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta. A végzésben kifejtette, hogy a jogalkotó a téves helyen történő előterjesztést nem nevesítette külön visszautasítási okként, ezt a körülményt a határidő megtartottságával összefüggésben kell vizsgálnia a bíróságnak. Kiemelte, hogy a visszautasítás indoka a téves helyre történő benyújtásból eredő elkészttség volt, mely esetre a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontja nem alkalmazható, mert az kiüresítené a Kp. 39. § (1) és (3) bekezdéseit. Rögzítette, hogy a Kp. 48. § (1) bekezdés *l)* pontjában foglalt „nem a jogszabályban meghatározott módon” kifejezés nem a téves helyre, hanem a nem megfelelő elektronikus nyomtatványon történő téves módon való benyújtást jelenti, ettől eltérő eset a téves helyen történő benyújtás. Mivel a perbeli esetben a benyújtás helye alóli kivételek a felperes hivatkozása ellenére nem voltak megállapíthatóak, az ügyben határidőben előterjesztett keresetlevél nem volt.
- [23] A fenti végzés tényállását összevetve a panaszolt végzés alapjául szolgáló ügy tényállásával, megállapítható, hogy ugyan mindkét ügyben a keresetlevél elkészttségének kérdése merült fel, az ügyazonosság fennállása nem állapítható meg,

- tekintettel arra, hogy a Kpkf.VI.39.206/2021/2. számú végzés alapján szolgáló ügyben nem merült fel tényállási elemként, hogy a keresetlevél a Kp. 39. § (1) bekezdésének megfelelő szervhez megérkezhetett, nem volt vitatott, hogy határidőben nem érkezett meg a keresetlevél. A jogvita tárgyát az képezte, hogy az elsőfokú hatóság biztosította-e az elektronikus kapcsolattartás feltételeit és felmerült-e olyan ok, amely alapján a felperes jogszerűen nyújthatta be keresetlevelét a bírósághoz. A jelen ügyben ugyanakkor jelentős, a másodfokú bíróság által is hangsúlyozott többletkörülményt képezett az, hogy Budapest Főváros Kormányhivatala, mely szervhez tévesen került benyújtásra a keresetlevél, olyan időben továbbította az elsőfokú szerv hivatali kapujára a keresetlevelet, amely esetében a határidőben való érkezés lehetősége felmerülhetett.
- [24] A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa a jogegységi panaszban kifejtett vélt jogértelmezési ellentmondás kapcsán megvizsgálta a Kúria e jogkérdésben követett gyakorlatát, többek között a panaszos által megjelölt, de részletesen nem indokolt kúriai határozatokat is. A vizsgált joggyakorlat alapján megállapítható, hogy a keresetlevél Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontjában meghatározott esetben történő visszautasítása vonatkozásában a BH 2021.5.152. számon közzétett döntésben foglalt elvi tételt a Kúria továbbra is irányadónak tekinti, ezt számos kúriai határozat megerősítette és kiegészítette, a panaszban hivatkozott végzések is ezt a jogértelmezést követik, azonban a jelen eljárásban támadott ügyhöz képest eltérő tényállással megegyező tényállású ügyben hozott, Kpkf.IV.40.967/2021/4. számú végzésében a Kúria kifejtette, hogy a keresetlevél előterjesztésének időpontja az az időpont, amikor a fél a keresetlevelet megfelelő helyen előterjeszti vagy, amennyiben nem a megfelelő helyre nyújtja be, úgy amikor a keresetlevél a megfelelő közigazgatási szervhez megérkezik (Kpkf.VI.39.206/2021/2.; Kfv.III.37.409/2017/4.). Rögzítette azt is, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból is eredően az, hogy a jogalkotó nem nevesíti a téves helyen történő előterjesztést külön visszautasítási okként, nem értékelhető az ügyfelek hátrányára, a határidő megtartottságát ebben az esetben vizsgálni kell. Ha a keresetlevél határidőben megérkezik a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási szervhez, úgy az nem lehet elkésett, a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja szerinti visszautasítási ok nem alkalmazható, arról a bíróságnak érdemben döntenie kell. Azonos elvi álláspontot tartalmaznak többek között a Kpkf.41.008/2021/2., Kpkf.40.968/2021/4., Kpkf.40.998/2021/2., Kpkf.40.994/2021/2., Kpkf.41.005/2021/2., Kpkf.40.977/2021/4., Kpkf.40.967/2021/4., Kpkf.40.957/2021/4. számú végzések.
- [25] A fentiekkel összefüggésben hangsúlyozza a Kúria, hogy mindez nem jelenti azt, hogy annak a hatóságnak, ahol tévesen terjesztik elő a keresetlevelet, haladéktalan továbbítási kötelezettsége lenne a határidő megtartása érdekében. A kialakult bírói gyakorlat (lásd pl. Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.556/2006/2., Fővárosi Ítéltábla 4.Kf.27.521/2007/4.) ebben a kérdésben egységes, a közigazgatási szervnek téves benyújtás esetén nincs olyan jogszabályi kötelezettsége, hogy a hozzá nem joghatályosan benyújtott keresetlevelet a hatáskörrel rendelkező szervhez közvetlenül és azonnal továbbítsa. Annak kockázatát, hogy a keresetlevél időben megérkezik-e a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti közigazgatási szervhez, az azt téves helyen előterjesztő felperesnek kell vállalnia és következményeit viselnie kell.
- [26] Utal arra is a Kúria, hogy az elkésettség jogkövetkezménye a téves helyre való benyújtás esetén nem automatikusan alkalmazandó, hanem ez a feltétel – ahogy a BH 2021.5.152. számú döntésben is kifejtésre került – összefügg a keresetindítási határidővel. Ha a téves helyen történő előterjesztést követően a keresetlevél továbbküldésére nem kerül sor vagy nem a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez történik meg a továbbítás, illetve a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez kerül továbbításra a keresetlevél, azonban az a keresetindítási határidőn túl érkezik meg, a visszautasításról szóló végzést a Kp. 48. § (1) bekezdés *i)* pontja alapján kell meghozni. Azonban ha arra adat merült fel, hogy határidőben a Kp. 39. § (1) bekezdése szerinti szervhez megérkezett a keresetlevél, és az ekként elkésettnek nem tekinthető, egyéb perakadály hiányában arról a bíróságnak érdemben kell döntenie.
- [27] A fentiekre figyelemmel ügyazonosság hiányában a panaszos által állított jogkérdésben való eltérés a jogegységi panasszal érintett végzés és a Bszi. 41/B. § (2) bekezdésének megfelelő, a panaszos által megjelölt határozat vonatkozásában nem volt megállapítható. A panaszos mindezek alapján alaptalanul állította, hogy a Kúria Kpkf.VI.40.866/2021/3. számú végzése jogkérdésben eltér a Kúria korábbi, közzétett határozatától.
- [28] Mindezek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- [29] A Kúria a panaszos (a korábbi per alperese) megnevezését a Magyarország minisztériumainak felsorolásáról szóló 2022. évi II. törvény 1. § *k)* pontjára, valamint a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 160. § 11. pontjára, továbbá 194. § (1) bekezdés *a)* pontjára figyelemmel módosította, tekintettel arra, hogy a Technológiai és Ipari Minisztérium az Innovációs és Technológiai Minisztérium átnevezésével működik tovább.

Záró rész

- [30] Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdésében meghatározott jogegységi panasz eljárási illetéket – figyelemmel a panaszos részére az Itv. 5. § (1) bekezdés *c)* pontjában biztosított teljes személyes illetékmentességre – a Bszi. 41/C. § (2) bekezdése szerint alkalmazandó polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 102. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.
- [31] Az ellenérdekű fél észrevételt nem terjesztett elő, költsége nem merült fel a jogegységi panasz eljárásban, ezért erről rendelkezni nem kellett.
- [32] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. június 20.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Kovács András előadó bíró helyett, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Bartal Géza bíró helyett, Dr. Bartók Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Darák Péter bíró helyett, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Döme Attila bíró helyett, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Harter Mária bíró helyett, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Táneczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.018/2022/6. számú határozata**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja.
A jogegységi panasz eljárásban felmerült 50 000 (ötvenezer) forint illeték az állam terhén marad.
A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 1995. szeptember 1-jétől hivatásos szolgálati jogviszonyban állt az alperessel kiemelt főelőadó beosztásban.
- [2] Az alperes a 2015. július 1-jétől hatályba lépett, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) alapján a felperest a betöltött szolgálati beosztásának és szolgálati éveinek, a besorolási fokozat szempontjából elismert szolgálati idő kezdő időpontjának (1995. szeptember 1.) a figyelembevételével a tiszti besorolási osztály „D” besorolási kategória 5. fizetési fokozatába besorolta. A felperes a korábban hatályos szabályozás alapján [a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: régi Hszt.)] alapján 2015. szeptember 1-től lett volna jogosult a „D” besorolási kategória 6. fizetési fokozatba történő előresorolásra, azonban a Hszt. 359. § (1) bekezdése alapján a hivatásos állomány tagjait a fizetési fokozatban első alkalommal 2018. január 1-jei hatállyal lehetett előresorolni.
- [3] Az alperes ezt követően első alkalommal, 2018. január 1-jei hatállyal sorolta előre a felperest és megállapította, hogy négy év várakozási idő figyelembevételével a felperes tiszthelyettesi besorolása a következő „D” besorolási kategória 7. fizetési fokozatába 2022. január 1-jei hatállyal esedékes.
- [4] A felperes szolgálati panasza elutasítását követően előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, miszerint 2019. szeptember 1-jétől jogosult a tiszti „D” besorolási kategória 7. fizetési fokozat szerinti besorolásra, kérte továbbá kötelezni az alperest a 2019. szeptember 1-jétől 2020. november 30-ig

terjedő időszakra illetménykülönbözet és késedelmi kamata megfizetésére.

- [5] A felperes a 2015. július 1-jétől hatályos besorolás és ennek alapján a szolgálati idő kezdete időpontjának megállapítását, valamint a következő előresorolás eltolt időpontjaként megjelölt 2018. január 1. napjának jogszerűségét nem vitatta, azonban vitatta a 2018. január 1-jétől irányadó besorolásában a következő előresorolás időpontjaként 2022. január 1. napjának jogszerű megjelölését. Arra hivatkozott, hogy a szolgálati idejének kezdő időpontja figyelembevételével 2015. szeptember 1-jétől jogosultságot szerzett a „D” besorolási kategória 6. fizetési fokozatára, a Hszt. 359. § (2) bekezdése pedig átmeneti és ezáltal egyszeri, kivételes esetként halasztotta el a fizetési fokozatra jogosító szolgálati idő alapján az esedékes előresorolást 2018. január 1-jéig. Ha a 2018. január 1-jei előresorolás időpontjához viszonyítottan négy év várakozási idő elteltevel, azaz 2022. január 1-jén valósulna meg a következő fizetési fokozatba történő előresorolás, akkor azzal a fizetési fokozat szolgálati idejének megállapítása teljes egészében figyelmen kívül maradna és értelmetlenné válna, mert 2018. január 1-ét követően már nem az 1988. november 1-jei jogosultsági kezdő időponthoz viszonyítottan történe az előresorolás.
 - [6] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte.
 - [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresete szerint marasztalta az alperest.
 - [8] Jogértelmezése szerint a Hszt. 359. §-ához fűzött törvényi indokolásból egyértelműen kitűnik, hogy a jogalkotó átmenetileg kizárólag a 2015. július 1. és 2018. január 1. napja között esedékes előresorolásokat halasztotta el. A jogalkotó kifejezetten nem rendelkezett arról, hogy a 2018. január 1-jei hatályú előresoroláskor az átmeneti időszakokkal érintett korábbi fizetési fokozatban már eltelt időtartamot figyelembe kell-e venni, azonban mivel a jogalkotó átmenetileg kizárólag a 2015. július 1. és 2018. január 1. között esedékes előresorolást halasztotta el, az ezt meghaladó időszakban a besorolás általános szabályait kell irányadónak tekinteni a szolgálati idő meghatározott kezdő időpontja alapján.
 - [9] A Hszt. a besorolással kapcsolatos átmeneti szabályok között ugyan nem rendelkezett arról sem, hogy soros vagy soron kívüli előresorolásnak minősül a Hszt. 359. §-a szerinti előresorolás, és ebből adódóan a meghosszabbított fizetési várakozási időt a következő fizetési fokozatba be kell-e számítani, azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a 2015. július 1. és 2017. december 31. között fizetési fokozatban előresorolásra jogosulttá vált személyek 2018. január 1-jei előresorolása soron kívüli előresorolásnak minősül.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [10] A Kúria, mint másodfokú bíróság a 2022. január 14-én kelt Kf.VII.45.016/2022/2. számú ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) a Fővárosi Törvényszék ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.
 - [11] Határozatának indokolása szerint a felperes esetében nem volt vitatott, hogy az előresoroláshoz szükséges valamennyi feltétellel rendelkezett, ezért a perbeli

- jogvita tárgya kizárólag az volt, hogy a következő előresorolás időpontját helyesen határozta-e meg az alperes a 2018. január 1-jétől számított négy év elteltével.
- [12] A Hszt. 117. § (1)–(3) bekezdései szerint a fizetési várakozási idő négy év, amely a soros előresorolás esetén újraindul, míg soron kívüli előresorolás esetén a korábbi fizetési fokozatban már eltelt időtartamot továbbra is figyelembe kell venni.
- [13] A felperes várakozási ideje az 5. fizetési fokozatban a Hszt. 359. § (2) bekezdése alapján meghosszabbodott, ez azonban – ettől eltérő átmeneti rendelkezés hiányában – nem érintette a Hszt. 116. §-ában és a 117. § (1) bekezdésében meghatározott általános szabályozást, amely szerint a következő fizetési fokozatba legkorábban négy év várakozási idő elteltével lehet lépni. Ezzel összefüggésben a Kúria a Kfv.III.37.957/2020/8. számú ítéletében már rámutatott, hogy a korábbi fizetési fokozat várakozási idejének meghosszabbodása, erre vonatkozó szabály hiányában nem eredményezi a következő fizetési fokozatba lépés várakozási idejének megrövidülését.
- [14] Az alperes 2018. január 1-jén a Hszt. speciális rendelkezése, a 359. § (1) bekezdése alapján előresorolta a felperest, amely rendelkezés értelmében a várakozási idő kivételesen négy évnél hosszabb időtartam is lehetett, hiszen a Hszt. 359. § (2) bekezdése a fizetési várakozási idő meghosszabbodásáról rendelkezett. A Hszt. 359. § (2) bekezdése nem a fizetési fokozatra jogosító szolgálati idő alapján esedékes előresorolást halasztotta el, hanem a két fizetési fokozat közötti várakozási időt hosszabbította meg. Erre figyelemmel a felperes – az egyéb feltételek teljesítése mellett is – csak akkor vált jogosulttá a 6. fizetési fokozatba sorolására, amikor a meghosszabbodott várakozási idő eltelt. Ez az okfejtés a rendfokozatban való előrelépésre is vonatkozik, tekintettel arra, hogy a Hszt. 121. § (2) bekezdése a magasabb rendfokozatba lépéssel összefüggésben visszaautal a 121. § (1) bekezdésére.
- [15] Mindezekre figyelemmel a Kúria jogi álláspontja szerint az elsőfokú bíróság téves jogértelmezéssel túllépett a törvény adta kereteken, és a Hszt. 117. § (1) bekezdésébe ütközően állapította meg azt, hogy a felperes 2019. szeptember 1. napjától jogosult a „D” besorolási kategória 7. fizetési fokozat szerinti besorolásra.
- [16] A kifejtettek szerint a fizetési fokozat számítása kezdő időpontjának a jogviszony létesítésekor az első besoroláskor, illetve a már állományban lévők esetén a Hszt. hatálybalépésekor történt besoroláskor volt jelentősége.
- A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [17] A felperes (a továbbiakban: panaszos) a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapított jogegységi panaszában kérte az ítélet hatályon kívül helyezését, valamint a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását, mert álláspontja szerint a támadott ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria közzétett határozataitól.
- [18] A panaszos a Bszi. 41/B. § (2) bekezdés alapjául a Kúria Mfv.II.10.452/2018/4., Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítéleteire hivatkozott.
- [19] Érvelése szerint, míg a Kúria az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítéletében „maga is teret engedett kifejezett törvényi rendelkezés hiányában a bírói következtetésnek, jogértelmezésnek”, addig a támadott ítélet a Fővárosi Törvényszék jogértelmezését azért nem fogadta el, mert álláspontja szerint az túllépett a törvény adta kereteken.
- [20] A panaszos szerint a Kúria Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítélete és a jogegységi panasszal támadott ítélete jogkérdésben eltér, mert míg a Kúria korábban kifejezett kizáró törvényi rendelkezés hiányában a foglalkoztatás fennállásához kapcsolódó juttatás (az adott ügyben szabadság) munkáltató általi korlátozását jogszerűtlennek nyilvánította, addig a támadott ítéletben a Kúria a besorolásban töltött „többlet szolgálati idő” elvesztését a Hszt. erre vonatkozó kifejezett rendelkezésének hiányában nem ítélte jogszerűtlennek, ezáltal azt sem vizsgálta, hogy a hivatásos állomány meghosszabbított fizetési fokozat várakozási idővel rendelkező tagja joghátrányba került. Álláspontja szerint a Hszt. 357. §-a is azt támasztja alá, hogy egy adott besorolásban (fizetési fokozatban) eltöltött többlet szolgálati idő nem vesztethet el.
- [21] A panaszos azzal is érvelt, hogy a Hszt. hatálya alá tartozó valamennyi hivatásos állományú személy tekintetében egységesen kell érvényesülnie a Hszt. alapján a szolgálati időn alapuló besorolásnak, fizetési fokozatban történő előresorolásnak. Ellenkező esetben, mint a perbeli esetben is bizonyos személyi körbe tartozók hátrányosabb helyzetbe kerülnek, azaz joghátrányt szenvednek. A panaszos sérelmezte, hogy a felperesi kereset ezen hivatkozását a Kúria a másodfokú eljárásban nem vizsgálta.
- [22] Az ellenérdekű fél nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását kérte elsődlegesen a Bszi. 41/C. § (1) bekezdése, másodlagosan a 41/D. § (3) bekezdése alapján.
- [23] Álláspontja szerint a jogegységi panasszal érintett ítélet és az összehasonlításként megjelölt közzétett ítéletek vonatkozásában ügyazonosság nem állapítható meg. A vizsgált határozatok mind a jogalap, mind a kereseti kérelmek tekintetében eltérnek egymástól. A jogegységi panasz valójában nem a döntések elvi tartalmának különbözőségét rögzíti, hanem a megjelölt ügyekben eljáró ítélkező tanácsoknak a Hszt.-re vonatkozó jogértelmezését kívánja a jogegységi panasz eljárás keretében vizsgálni. A kúriai döntések jogkérdésben való eltérése mint a jogegységi panasz eljárás alapul szolgáló kritérium nem terjeszthető ki a bírói jogértelmezési módszerek valamely jogszabály egészének vizsgálatára, ennek meghatározására, ebben a kérdésben történő iránymutatásra.
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [24] A jogegységi panasz alaptalan.
- [25] A jogegységi panasz eljárás rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per

- folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5.). Ebből következik, hogy ebben az eljárásban nem általában kell a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségét vizsgálni, és nincs lehetőség a jogerős másodfokú határozattal szemben megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem. A jogegységi panasz e körben tett előadásait ezért nem lehetett figyelembe venni.
- [26] Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz eljárásban nem vizsgálható, hogy valamely érvelést a döntés meghozatalánál a Kúria miként vett figyelembe. Adott esetben az, hogy a hivatásos állomány tagjainak érintett részét az irányadó törvényi rendelkezés értelmezése hátrányosan érintette.
- [27] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.
- [28] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye, ha a Kúria ítélkező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor. A Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján, ha a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja, hogy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem történt eltérés, a jogegységi panaszt elutasítja.
- [29] A jogegység megtartása alkotmányos követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítéljék meg. Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a széttartó joggyakorlat sérti a jogbiztonság, végső soron a jogállamiság alkotmányos követelményét is.
- [30] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál először is azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetőek-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. E körben hangsúlyozza a Kúria, hogy a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál a támadott és a referenciaként megjelölt határozatok között. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevett határozatok egyrészt konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt ezt csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között tehették meg. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás – azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény – és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a nem teljes tényállási azonosságot, ugyanakkor lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021. számú határozatában az ügyazonosság követelményének megfogalmazásával.
- [31] Az ügyazonosság összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben alkalmazott, a jogegységi panasz szempontjából releváns jogszabályok egyezőségét, a jogértelmezésnél értékelendő tények lényegi hasonlóságát.
- [32] A Jpe.II.60.027/2021. számú jogegységi határozat szerint a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [33] Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz eljárásban az vizsgálható, hogy a Kúria ítélkező tanácsa eltért-e a már közzétett és összevetésre alkalmas, ügyazonossági követelményeknek megfelelő ügyben követett jogértelmezéstől. Nem sérül a jogegység követelménye, ha az ítélkező tanács nem követi az eltérő ténybeli és jogi megítélésű ügyekben alkalmazott jogértelmezési módszereket.
- [34] A jogegységi panasszal támadott Ítélet és a hivatkozott határozatok közötti azonosság fennállásának vizsgálatakor a Jogegységi Panasz Tanács a konkrét határozatokat tette a vizsgálat tárgyává, tehát azokat a rendelkezéseket és indoklási elemeket, amelyekről a Kúria egyértelműen határozott. Az ítéletek tartalmának panaszos általi értelmezése, a határozatokból levont egyes következtetések az összehasonlítás alapjául nem szolgálhatnak.
- [35] A Kúria a panasszal támadott határozatában a Hszt. 359. § (1) – (2) bekezdéseiben foglalt átmeneti szabályokat értelmezte, és a döntés elvi tartalma szerint a fizetési fokozatban történő előrelépés szempontjából a Hszt. 121. § (1) bekezdése alapján nem a szolgálati idő kezdő időpontja, hanem a várakozási idő a releváns, melynek a Hszt. 359. § (2) bekezdésének megfelelő meghosszabbodása nincs kihatással a Hszt. 117. § (1) bekezdésében meghatározott szabályra, amely szerint a további fizetési fokozatba a várakozási idő négy év. A hivatkozott kúriai határozatok tárgya eltérő: az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítélet tárgya szolgálati időpótléokra való jogosultság megállapítása, míg az Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítélet tárgya rendelkezési állomány idejére járó szabadság megállapítása.
- [36] Az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítéletben a Kúria a 2015. július 1-től hatályos Hszt. 156. § (1) bekezdését és 10. számú mellékletét értelmezte, és abban a jogkérdésben foglalt állást, hogy a szolgálati időpótléokra jogosultság szempontjából mi tekinthető kezdő időpontnak. A döntés elvi tartalma szerint a hivatásos szolgálati viszonyban álló személyt a szolgálati időpótlék első alkalommal a ténylegesen eltöltött 10 év után illeti meg. Rámutatott a Kúria arra is, hogy a foglalkoztatási jogviszonyokat szabályozó törvények – így a hivatásos szolgálati viszonyt szabályozó Hszt. – valamely juttatást, illetve annak mértékét jogosultsági idő meglétéhez kötheti és a jogosultsági idő számításának szabályozása és a törvény szóhasználata az egyes jogintézmények tekintetében eltérő lehet.
- [37] A Kúria az Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítéletében a 2015. június 30-ig hatályos régi Hszt. 44. § (1) bekezdés *k)* pontját értelmezve mondta ki, hogy a hivatásos állomány törvényi rendelkezés szerinti okból rendelkezési állományba helyezett tagja rendelkezési állomány idejére (az adott esetben 2013. október 16-tól 2014. október 31-ig) szabadságra jogosult a régi Hszt. 89. §-a szerint, amely rendelkezés általános jelleggel rögzíti a hivatásos

- állomány tagjainak szabadságra való jogosultságát a szolgálati jogviszony fennállása alatt.
- [38] A Kúria döntése meghozatalakor értékelte, miszerint az egyes jogállási törvények nem kizárólag a munkában töltött időt minősítik szabadságra jogosító időnek. A rendelkezési állományba helyezett személy hivatásos szolgálati viszonya fennáll, a fegyveres szerv személyi állományába tartozik és a régi Hszt. 44. § (1) bekezdésben fennálló okok esetén a rendelkezési állományba helyezés kötelező. Ezzel szemben a régi Hszt. 2012. január 1-től hatályos 44/A. §-ában szabályozott esetben a nyugdíj előtti rendelkezési állományba helyezésre csak kérelemre vagy a munkáltató érdekkörében felmerült okból, beleegyezésével kerülhetett sor és e személyek vonatkozásában a jogalkotó kifejezett rendelkezése [rég Hszt. 44/A. § (1) bekezdés *d* pont] kizárta az állomány tagját a szabadságra való jogosultságból. Minthogy az adott esetben értelmezett régi Hszt. 44. § (1) bekezdése szerint rendelkezési állományba helyezettek tekintetében a törvény ilyen kikötést nem tett, az következik, hogy az egyéb rendelkezési állományba helyezettek a törvény nem kívánta kizárni a szabadságra jogosultak köréből.
- [39] A hivatkozott határozatban a Kúria az érintettre vonatkozó kifejezett kizáró rendelkezés hiányára utalt, mert a személyi állomány meghatározott részére volt ilyen rendelkezés, míg a támadott határozat kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányára.
- [40] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy az Ítélet és a jogegységi panaszban hivatkozott határozatok között ügyszabadság nem áll fenn, lényegi különbözőségük miatt azok összehasonlításra nem alkalmasak.
- [41] A jogegységi panasz a hivatásos állomány szolgálati jogviszonyáról szóló törvényekben (Hszt. és régi Hszt.) szabályozott különböző jogintézmények tekintetében eltérő tényállás és eltérő jogalap mellett megalapozatlanul hivatkozott arra, miszerint az eltérő juttatások vonatkozásában a bírói jogértelmezés és a levont jogkövetkeztetés indokolatlanul eltért.
- [42] A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, miszerint a Kúria a támadott és a hivatkozott ítéletekben eltérő jogkérdésekben foglalt állást.
- [43] A fentiek alapján a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a Kúria támadott határozatában nem tért el jogkérdésben az Mfv.II.10.452/2018/4. számú, valamint az Mfv.II.10.084/2016/4. számú határozatoktól, ezentúl az ügyszabadság sem volt megállapítható, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.
- Záró rész**
- [44] A Kúria a munkavállalói költségkedvezmény iránti kérelem alapján biztosította a felperes részére a munkavállalói költségkedvezményre való jogosultságot jelen eljárásban is, ezért a felperesnek a jogegységi panasz eljárás illetékét nem kellett lerónia.
- [45] Az ellenérdekű fél nem igényelte költségei megtérítését, ezért erről rendelkezni nem kellett.
- [46] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.
- Budapest, 2022. június 13.
- Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró, Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salamonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vitál-Eigner Beáta s.k. bíró
- A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.II.60.022/2022/6. számú
határozata**
- Rendelkező rész**
A Kúria a felperes jogegységi panaszát elutasítja. A jogegységi panasz eljárásban felmerült 50 000 (ötvenezer) forint illeték az állam terhén marad. A határozat ellen jogorvoslatnak nincs helye.
- Indokolás**
A jogegységi panasz alapjául szolgáló tényállás
- [1] A felperes 1988. november 1-től hivatásos szolgálati jogviszonyban állt az alperessel körzeti megbízott beosztásban.
- [2] Az alperes a 2015. július 1-től hatályba lépett, a rendvédelmi feladatokat ellátó szervek hivatásos állományának szolgálati jogviszonyáról szóló 2015. évi XLII. törvény (a továbbiakban: Hszt.) alapján a felperest a betöltött szolgálati beosztásának és szolgálati éveinek, a besorolási fokozat szempontjából elismert szolgálati idő kezdő időpontjának (1988. november 1.) a figyelembevételével a tiszthelyettesi besorolási osztály „D” besorolási kategória 7. fizetési fokozatába besorolta. A felperes a korábban hatályos szabályozás [a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (a továbbiakban: régi Hszt.)] alapján 2016. november 1-től lett volna jogosult a „D” besorolási kategória 8. fizetési fokozatba történő előresorolásra, azonban a Hszt. 359. § (1) bekezdése alapján a hivatásos állomány tagjait a fizetési fokozatban első alkalommal 2018. január 1-jei hatállyal lehetett előresorolni.
- [3] Az alperes ennek megfelelően első alkalommal, 2018. január 1-jei hatállyal sorolta be a felperest a 8. fizetési fokozatba és megállapította, hogy négy év várakozási idő figyelembevételével a felperes tiszthelyettesi besorolása a következő „D” besorolási kategória 9. fizetési fokozatába 2022. január 1-jei hatállyal esedékes.
- [4] A felperes szolgálati panasz elutasítását követően előterjesztett keresetében annak megállapítását kérte, miszerint 2020. november 1-től jogosult a tiszthelyettesi „D” besorolási kategória 9. fizetési fokozat szerinti besorolásra, valamint a rendőr főőrtörzsszázados rendfokozat címzetes előjel nélküli viselésére, kérte továbbá kötelezni az alperest a 2020. november 1-től 2021. január 31-ig terjedő időszakra

- illetménykülönbözet és késedelmi kamata megfizetésére.
- [5] A felperes a 2015. július 1-től hatályos besorolás, és ennek alapján a szolgálati idő kezdete időpontjának megállapítását, valamint a következő előresorolás eltolt időpontjaként megjelölt 2018. január 1. napjának jogszerűségét nem vitatta, azonban vitatta a 2018. január 1-től irányadó besorolásában a következő előresorolás időpontjaként 2022. január 1. napjának jogszerű megjelölését. Arra hivatkozott, hogy a szolgálati idejének kezdő időpontja figyelembevételével 2016. november 1-től jogosultságot szerzett a „D” besorolási kategória 8. fizetési fokozatára, a Hszt. 359. § (2) bekezdése pedig átmeneti és ezáltal egyszeri, kivételes esetként halasztotta el a fizetési fokozatra jogosító szolgálati idő alapján az esedékes előresorolást 2018. január 1-ig. Ha a 2018. január 1-jei előresorolás időpontjához viszonyítottan négy év várakozási idő elteltével, azaz 2022. január 1-jén valósulna meg a következő fizetési fokozatba történő előresorolás, akkor azzal a fizetési fokozat szolgálati idejének megállapítása teljes egészében figyelmen kívül maradna és értelmetlenné válna, mert 2018. január 1-ét követően már nem az 1988. november 1-jei jogosultsági kezdő időponthoz viszonyítottan történne az előresorolás.
- [6] Az alperes védíratában a kereset elutasítását kérte.
- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresete szerint marasztalta az alperest.
- [8] Jogértelmezése szerint a Hszt. 359. §-ához fűzött törvényi indokolásból egyértelműen kitűnik, hogy a jogalkotó átmenetileg kizárólag a 2015. július 1. és 2018. január 1. napja között esedékes előresorolásokat halasztotta el. A jogalkotó kifejezetten nem rendelkezett arról, hogy a 2018. január 1-jei hatályú előresoroláskor az átmeneti időszakkal érintett korábbi fizetési fokozatban már eltelt időtartamot figyelembe kell-e venni, azonban mivel a jogalkotó átmenetileg kizárólag a 2015. július 1. és 2018. január 1. között esedékes előresorolást halasztotta el, az ezt meghaladó időszakban a besorolás általános szabályait kell irányadónak tekinteni a szolgálati idő meghatározott kezdő időpontja alapján.
- [9] A Hszt. a besorolással kapcsolatos átmeneti szabályok között ugyan nem rendelkezett arról sem, hogy soros vagy soron kívüli előresorolásnak minősül-e a Hszt. 359. §-a szerinti előresorolás, és ebből adódóan a meghosszabbított fizetési várakozási időt a következő fizetési fokozatba be kell-e számítani, azonban az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a 2015. július 1. és 2017. december 31. között fizetési fokozatban előresorolásra jogosulttá vált személyek 2018. január 1-jei előresorolása soron kívüli előresorolásnak minősül.
- A Kúria jogegységi panasszal támadott határozata**
- [10] A Kúria, mint másodfokú bíróság a 2022. január 27-én kelt Kf.VII.40.450/2021/4. számú ítéletével (a továbbiakban: Ítélet) a Fővárosi Törvényszék ítéletét megváltoztatta és a felperes keresetét elutasította.
- [11] Határozata indokolása szerint a felperes esetében nem volt vitatott, hogy az előresoroláshoz szükséges valamennyi feltétellel rendelkezett, ezért a perbeli jogvita tárgya kizárólag az volt, hogy a következő előresorolás időpontját helyesen határozta-e meg az alperes a 2018. január 1-től számított négy év elteltével.
- [12] A Hszt. 117. § (1)–(3) bekezdései szerint a fizetési várakozási idő négy év, amely a soros előresorolás esetén újraindul, míg soron kívüli előresorolás esetén a korábbi fizetési fokozatban már eltelt időtartamot továbbra is figyelembe kell venni.
- [13] A felperes várakozási ideje a 7. fizetési fokozatban a Hszt. 359. § (2) bekezdése alapján meghosszabbodott, ez azonban – ettől eltérő átmeneti rendelkezés hiányában – nem érintette a Hszt. 116. §-ában és a 117. § (1) bekezdésében meghatározott általános szabályozást, amely szerint a következő fizetési fokozatba legkorábban négy év várakozási idő elteltével lehet lépni. Ezzel összefüggésben a Kúria a Kfv.III.37.957/2020/8. számú ítéletében már rámutatott, hogy a korábbi fizetési fokozat várakozási idejének meghosszabbodása, erre vonatkozó szabály hiányában nem eredményezi a következő fizetési fokozatba lépés várakozási idejének megrövidülését.
- [14] Az alperes 2018. január 1-jén a Hszt. speciális rendelkezése, a 359. § (1) bekezdése alapján előresorolta a felperest, amely rendelkezés értelmében a várakozási idő kivételesen négy évnél hosszabb időtartam is lehetett, hiszen a Hszt. 359. § (2) bekezdése a fizetési várakozási idő meghosszabbodásáról rendelkezett. A Hszt. 359. § (2) bekezdése nem a fizetési fokozatra jogosító szolgálati idő alapján esedékes előresorolást halasztotta el, hanem a két fizetési fokozat közötti várakozási időt hosszabbította meg. Erre figyelemmel a felperes – az egyéb feltételek teljesítése mellett is – csak akkor vált jogosulttá a 8. fizetési fokozatba sorolására, amikor a meghosszabbított várakozási idő eltelt. Ez az okfejtés a rendfokozatban való előrelépésre is vonatkozik, tekintettel arra, hogy a Hszt. 121. § (2) bekezdése a magasabb rendfokozatba lépéssel összefüggésben visszautal a 121. § (1) bekezdésére.
- [15] Mindezekre figyelemmel a Kúria jogi álláspontja szerint az elsőfokú bíróság jogértelmezésével túllépett a törvény adta kereteken, és a Hszt. 117. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezések megsértésével állapította meg azt, hogy a felperes 2020. július 1. napjától jogosult a „D” besorolási kategória 9. fizetési fokozat szerinti besorolásra.
- A jogegységi panasz és az ellenérdekű fél nyilatkozata**
- [16] A felperes (a továbbiakban: panaszos) elsődlegesen – a fellebbezés hiányossága és az alapján a másodfokú elbírálásra való alkalmatlansága miatt – a Kúria támadott ítéletének „megsemmisítését” kérte. Másodlagosan a bíróságok szervezetről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (2) bekezdésére alapított jogegységi panaszában kérte az ítélet hatályon kívül helyezését, valamint a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását, mert álláspontja szerint a támadott ítélet jogkérdésben indokolatlanul eltér a Kúria közzétett határozataitól.
- [17] A panaszos a Bszi. 41/B. § (2) bekezdés alapjául a Kúria Mfv.II.10.452/2018/4., Mfv.II.10.084/2016/4.

- számú ítéleteire, valamint a Kpkf.VII.45.074/2022/2. számú végzésére hivatkozott.
- [18] Érvelése szerint, míg a Kúria az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítéletében „maga is teret engedett kifejezett törvényi rendelkezés hiányában a bírói következtetésnek, jogértelmezésnek”, addig a támadott ítélet a Fővárosi Törvényszék jogértelmezését azért nem fogadta el, mert álláspontja szerint az túllépett a törvény adta kereteken.
- [19] A panaszos szerint a Kúria Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítélete és a jogegységi panasszal támadott ítélete jogkérdésben eltér, mert míg a Kúria korábban kifejezett kizáró törvényi rendelkezés hiányában a foglalkoztatás fennállásához kapcsolódó juttatás (az adott ügyben szabadság) munkáltató általi korlátozását jogszerűtlennek nyilvánította, addig a támadott ítéletben a Kúria a besorolásban töltött „többlet szolgálati idő” elvesztését a Hszt. erre vonatkozó kifejezett rendelkezése hiányában nem ítélte jogszerűtlennek, ezáltal azt sem vizsgálta, hogy a hivatásos állomány meghosszabbított fizetési fokozat várakozási idővel rendelkező tagja joghátrányba került.
- [20] A panaszos azzal is érvelt, hogy a Hszt. hatálya alá tartozó valamennyi hivatásos állományú személy tekintetében egységesen kell érvényesülnie a Hszt. alapján a szolgálati időn alapuló besorolásnak, fizetési fokozatban történő előresorolásnak. Ellenkező esetben, mint a perbeli esetben is bizonyos személyi körbe tartozók hátrányosabb helyzetbe kerülnek, azaz joghátrányt szenvednek. A panaszos sérelmezte, hogy a felperesi kereset ezen hivatkozását a Kúria a másodfokú eljárásban nem vizsgálta.
- [21] Az ellenérdekű fél nyilatkozatában a jogegységi panasz elutasítását kérte a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján.
- [22] Hivatkozása szerint a Hszt. 359. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt rendelkezések nyelvtanilag és logikailag is világosak, egyértelmű és kifejezett a várakozási idő meghosszabbításának előírása. További kitétel nincs arra vonatkozóan, hogy a hivatásos állomány tagjainak előre sorolását illetően az általánostól eltérő szabályok szerint kell eljárni.
- [23] Álláspontja szerint a hivatkozott határozatok és a Kúria jogegységi panasszal támadott ítélete között nincs jogkérdésben eltérés
- A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának döntése és annak jogi indokai**
- [24] A jogegységi panasz alaptalan.
- [25] A jogegységi panasz eljárás rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5.). Ebből következik, hogy ebben az eljárásban nem általában kell a jogegységi panasszal támadott kúriai határozat jogszerűségét vizsgálni, és nincs lehetőség a jogerős másodfokú határozattal szemben megismételt, illetve újabb jogi érvek érdemi értékelésére sem. A jogegységi panasz e körben tett előadásait ezért nem lehetett figyelembe venni.
- [26] Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz eljárásnak nem lehet tárgya, hogy a Kúria a fellebbezést/felülvizsgálati kérelmet miért bírálta el érdemben és miért nem utasította vissza azt. Nem vizsgálható az sem, hogy valamely érvelést a döntés meghozatalánál a Kúria miként vett figyelembe. Adott esetben az, hogy a hivatásos állomány tagjainak érintett részét az irányadó törvényi rendelkezés értelmezése hátrányosan érintette.
- [27] A Kúria a panaszos által hivatkozott Kpkf.VII.45.074/2022/2. számú végzése a Bírósági Határozatok Gyűjteményében nem került közzétételre, ezért az abban foglaltak alapján jogegységi panasznak a Bszi. 41/B. § (1) és (2) bekezdése alapján sincs helye.
- [28] Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.
- [29] A Bszi. 41/B. § (2) bekezdése alapján jogegységi panasznak van helye, ha a Kúria ítélező tanácsa jogkérdésben – jogegységi eljárás kezdeményezése nélkül – úgy tér el a Kúria közzétett határozatától, hogy az adott eltérésre az alsóbb fokú bíróságok határozatában nem került sor. A Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján, ha a Jogegységi Panasz Tanács megállapítja, hogy a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben nem történt eltérés, a jogegységi panaszt elutasítja.
- [30] A jogegység megtartása alkotmányos követelmény, amely alapján biztosítani kell, hogy a bíróságok a hasonló ügyeket azonos jogértelmezés mentén ítéljék meg. Ugyanannak a jogszabálynak ugyanolyan tények, körülmények mellett nem lehet többféle értelme, a széttartó joggyakorlat sérti a jogbiztonság, végső soron a jogállamiság alkotmányos követelményét is.
- [31] A jogegységi panasz érdemi vizsgálatánál először is azt kell megállapítani, hogy a hivatkozott kúriai határozatok valóban összevethetőek-e a jogegységi panasszal támadott kúriai határozattal. E körben hangsúlyozza a Kúria, hogy a jogegységi panasz eljárásban jogkérdésekre vonatkozó eltérést vizsgál a támadott és a referenciaként megjelölt határozatok között. A jogértelmezések összehasonlítása azonban nem lehet teljesen absztrakt, mivel az összevetett határozatok egyrészt konkrét tényállások vonatkozásában értelmezték az alkalmazandó jogszabályokat, másrészt ezt csak az adott ügyekben előterjesztett kérelmek keretei között teheték meg. Ez ugyan nem követeli meg a teljes tényállás – azonosságot, de az érintett határozatoknak az általuk elbírált tény – és jogkérdésekre vonatkozó lényegi összevethetőségét igen. Ezt a nem teljes tényállási azonosságot, ugyanakkor lényegi összevethetőséget fejtette ki a Kúria a Jpe.I.60.005/2021. számú határozatában az ügyazonosság követelményének megfogalmazásával.
- [32] Az ügyazonosság összetett jogfogalom, amelyet mindig esetről esetre kell vizsgálni. Ennek során szigorúan kell venni az összehasonlított bírói döntésekben alkalmazott, a jogegységi panasz szempontjából releváns jogszabályok egyezőségét, a jogértelmezésnél értékelendő tények lényegi hasonlóságát.
- [33] A Jpe.II.60.027/2021. számú jogegységi határozat szerint a jogegység követelményén belül az az elvárás, hogy ugyanazon jogkérdést felvető ügyekben (ügyazonosság) a jogértelmezés is azonos legyen. Ha nincs meg az ügyek közötti azonosság, mert eltérő háttérűek a bírói döntések, akkor sem

- jogilag, sem tágabb értelemben nem értelmezhető a jogegység.
- [34] Mindezekre tekintettel a jogegységi panasz eljárásban az vizsgálható, hogy a Kúria ítélező tanácsa eltért-e a már közzétett és összevetésre alkalmas, ügyszabványos követelményeknek megfelelő ügyben követett jogértelmezéstől. Nem sérül a jogegység követelménye, ha az ítélező tanács nem követi az eltérő ténybeli és jogi megítélésű ügyekben alkalmazott jogértelmezési módszereket.
- [35] A jogegységi panasszal támadott Ítélet és a hivatkozott határozatok közötti azonosság fennállásának vizsgálatakor a Jogegységi Panasz Tanács a konkrét határozatok tette a vizsgálat tárgyává, tehát azokat a rendelkezéseket és indokolási elemeket, amelyekről a Kúria egyértelműen határozott. Az ítéletek tartalmának panaszos általi értelmezése, a határozatokból levont egyes következtetések az összehasonlítás alapjául nem szolgálhatnak.
- [36] A Kúria a panasszal támadott határozatában a Hszt. 359. § (1)–(2) bekezdéseiben foglalt átmeneti szabályokat értelmezte, és a döntés elvi tartalma szerint a fizetési fokozatban történő előrelépés szempontjából a Hszt. 121. § (1) bekezdése alapján nem a szolgálati idő kezdő időpontja, hanem a várakozási idő a releváns, melynek a Hszt. 359. § (2) bekezdésének megfelelő meghosszabbodása nincs kihatással a Hszt. 117. § (1) bekezdésében meghatározott szabályra, amely szerint a további fizetési fokozatba a várakozási idő négy év. A hivatkozott kúriai határozatok tárgya eltérő: az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítélet tárgya szolgálati időpótléokra való jogosultság megállapítása, míg az Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítélet tárgya rendelkezési állomány idejére járó szabadság megállapítása.
- [37] Az Mfv.II.10.452/2018/4. számú ítéletben a Kúria a 2015. július 1-jétől hatályos Hszt. 156. § (1) bekezdését és 10. számú mellékletét értelmezte, és abban a jogkérdésben foglalt állást, hogy a szolgálati időpótléokra jogosultság szempontjából mi tekinthető kezdő időpontnak. A döntés elvi tartalma szerint a hivatásos szolgálati viszonyban álló személyt a szolgálati időpótlék első alkalommal a ténylegesen eltöltött 10 év után illeti meg. Rámutatott a Kúria arra is, hogy a foglalkoztatási jogviszonyokat szabályozó törvények – így a hivatásos szolgálati viszonyt szabályozó Hszt. – valamely juttatást, illetve mértékét jogosultsági idő meglétéhez kötheti, és a jogosultsági idő számításának szabályozása és a törvény szóhasználata az egyes jogintézmények tekintetében eltérő lehet.
- [38] A Kúria az Mfv.II.10.084/2016/4. számú ítéletében a 2015. június 30-ig hatályos régi Hszt. 44. § (1) bekezdés k) pontját értelmezve mondta ki, hogy a hivatásos állomány törvényi rendelkezés szerinti okból rendelkezési állományba helyezett tagja a rendelkezési állomány idejére (az adott esetben 2013. október 16-tól 2014. október 31-ig) szabadságra jogosult a régi Hszt. 89. §-a szerint, amely rendelkezés általános jelleggel rögzíti a hivatásos állomány tagjainak szabadságra való jogosultságát a szolgálati jogviszony fennállása alatt.
- [39] A Kúria döntésének meghozatalakor értékelte, hogy az egyes jogállási törvények nem kizárólag a munkában töltött időt minősítik szabadságra jogosító időnek. A rendelkezési állományba helyezett személy hivatásos szolgálati viszonya fennáll, a fegyveres szerv személyi állományába tartozik és a régi Hszt. 44. § (1) bekezdésben fennálló okok esetén a rendelkezési állományba helyezés kötelező. Ezzel szemben a régi Hszt. 2012. január 1-jétől hatályos 44/A. §-ában szabályozott esetben a nyugdíj előtti rendelkezési állományba helyezésre csak kérelemre vagy a munkáltató érdekkörében felmerült okból, beleegyezésével kerülhetett sor és e személyek vonatkozásában a jogalkotó kifejezett rendelkezése [rég Hszt. 44/A. § (1) bekezdés d) pont] kizárta az állomány tagját a szabadságra való jogosultságból. Minthogy az adott esetben értelmezett régi Hszt. 44. § (1) bekezdése szerint rendelkezési állományba helyezettnek tekintetében a törvény ilyen kikötést nem tett, az következik, hogy az egyéb rendelkezési állományba helyezettnek a törvény nem kívánta kizárni a szabadságra jogosultak köréből.
- [40] A hivatkozott határozatban a Kúria az érintettre vonatkozó kifejezett kizáró rendelkezés hiányára utalt, mert a személyi állomány meghatározott részére volt ilyen rendelkezés, míg a támadott határozat kifejezett jogszabályi rendelkezés hiányára.
- [41] A fentiek alapján a Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy az Ítélet és a jogegységi panaszban hivatkozott határozatok között ügyszabványosság nem áll fenn, lényegi különbözőségük miatt azok összehasonlításra nem alkalmasak.
- [42] A jogegységi panasz a hivatásos állomány szolgálati jogviszonyáról szóló törvényekben (Hszt. és régi Hszt.) szabályozott különböző jogintézmények tekintetében eltérő tényállás és eltérő jogalap mellett megalapozatlanul hivatkozott arra, hogy az eltérő juttatások vonatkozásában a bírói jogértelmezés és a levont jogkövetkeztetés indokolatlanul eltért.
- [43] A Jogegységi Panasz Tanács megállapította, hogy a Kúria a támadott és a hivatkozott ítéletekben eltérő jogkérdésekben foglalt állást.
- [44] A fentiek alapján a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsa megállapította, hogy a Kúria támadott határozatában nem tért el jogkérdésben az Mfv.II.10.452/2018/4. számú, valamint az Mfv.II.10.084/2016/4. számú határozatoktól, ezentúl az ügyszabványosság sem volt megállapítható, ezért a jogegységi panaszt a Bszi. 41/D. § (3) bekezdése alapján elutasította.

Záró rész

- [45] A Kúria a munkavállalói költségkedvezmény iránti kérelem alapján biztosította a felperes részére a munkavállalói költségkedvezményre való jogosultságot jelen eljárásban is, ezért a felperesnek a jogegységi panasz eljárás illetékét nem kellett lerónia.
- [46] Az ellenérdekű fél nem igényelte költségeinek megtérítését, ezért erről rendelkezni nem kellett.
- [47] A határozat ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. június 13.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Stark Marianna s.k. előadó bíró, Dr. Patyi András s.k. bíró, Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k. bíró,

Dr. Kalas Tibor s.k. bíró, Dr. Gyarmathy Judit s.k. bíró, Dr. Gimesi Agnes Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Márton Gizella s.k. bíró, Molnár Ferencné dr. s.k. bíró, Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k. bíró, Dr. Orosz Árpád s.k. bíró, Dr. Puskás Péter s.k. bíró, Salomonné dr. Piltz Judit s.k. bíró, Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró, Dr. Suba Ildikó s.k. bíró, Dr. Szabó Klára s.k. bíró, Dr. Tóth Kincső s.k. bíró, Dr. Vítál-Eigner Beáta s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.031/2022/3. számú végzése**

Rendelkező rész

A Kúria az alperes jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A jogegységi panasz előterjesztője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/B. § (1) bekezdése alapján jogegységi panaszt terjesztett elő a Kúria Kfv.V.35.057/2022/5. számú ítélete ellen. Kérte az ítélet hatályon kívül helyezését és a Kúria új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Álláspontja szerint a Kúria ítélete eltér a Kúria Kvf.IV.35.464/2020/5. sz számú ítéletétől.
- [2] A jogegységi panasz érdemben nem bírálható el.
- [3] A Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be.
- [4] A jogegységi panasz előterjesztője jogegységi panaszához mellékelte egy 2021. november 9-én Fiák István ügyvéd által elfogadott meghatalmazást, amelyben az szerepel, hogy a Magyar Allamkincstár képviselője dr. Fiák István ügyvédet a Győri Törvényszék előtt a felperes neve felperes és a Magyar Allamkincstár alperes között közigazgatási határozat felülvizsgálata 9.K.700.922/2021. ügyszámon indult perben az alperes jogi képviselőjét – ide értve az esetleges perorvoslati eljárásokat is – teljes jogkörrel, nyilatkozattételi jogosultsággal elláthatja.
- [5] A Jogegységi Panasz Tanács már több alkalommal rámutatott arra, hogy a jogegységi panasz eljárás olyan rendkívüli, a jogerő utáni, a jogegységet célzó sui generis eljárás, amely a jogrendszer belső koherenciájának megteremtését szolgálja, jogorvoslati eljárás ugyan, de nem a per folytatása (Jpe.I.60.005/2021/5., Jpe.I.60.011/2021/3.). Az alapeljárás során adott meghatalmazás hatálya ezért önmagában, automatikusan nem terjed ki a jogegységi panasz eljárásra, a panasz előterjesztőjének tehát kifejezetten a jogegységi panasz eljárásra vonatkozó meghatalmazással kell igazolnia jogi képviselője képviselői jogát (Jpe.I.60.017/2021/4.).
- [6] A jogegységi panasz mellékleteként benyújtott meghatalmazásba a jogegységi panasz előterjesztőjének képviselője a Győri Törvényszék előtti eljárásban és perorvoslati eljárásokban rendelkezett képviselői joggal. A jogegységi panasz eljárás nem perorvoslati eljárás, ezért ez a meghatalmazás nem fogadható el, így a jogegységi

panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja alapján.

- [7] A Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg.
- [8] A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. Az Itv. 5. § (1) bekezdés *c)* pontja szerint a költségvetési szerv teljes személyes illetékmentességben részesül. A jogegységi panasz előterjesztője a Magyar Allamkincstár. A Magyar Allamkincstárról szóló 310/2017. (X. 31.) Korm. rendelet 1. §-a szerint a Kincstár központi hivatalként működő központi költségvetési szerv.
- [9] A teljes személyes illetékmentességnek az igénybevételéhez további feltételek teljesülését írják elő azonban az Itv 5. § (2)–(3) bekezdései. Egyrészt az illetékmentesség csak akkor illeti meg a költségvetési szervet, ha a vagyonszerzést, illetve az eljárás megindítását megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységéből származó eredménye után a központi költségvetésbe befizetési kötelezettsége nem keletkezett. Másrészt mindezek fennállásáról a szervnek a bírósági eljárás (így a jogegységi panasz eljárás) kezdeményezése esetén nyilatkoznia kell (Jpe.II.60.037/2021/5.).
- [10] A jogegységi panasz előterjesztője illetékmentességre vonatkozó nyilatkozatot nem mellékelte jogegységi panaszához és jogi képviselője sem tett ilyen tartalmú nyilatkozatot, így a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja alapján a jogegységi panasz visszautasításának van helye.
- [11] A Jogegységi Panasz Tanács már korábban megállapította, hogy „[a] jogegységi panasz visszautasítását egyetlen, törvényben rögzített visszautasítási ok is indokoltta teszi [...]” (Jpe.I.60.001/2020/2. számú határozat [20] pontja).
- [12] A Jogegységi Panasz Tanács a fentiekben túl végül megjegyzi, hogy a jogegységi panaszban nem elégséges megjelölni az eltérés alapjául hivatkozott határozatokat, a panaszt adekvát indokolással is el kell látni, részletesen ki kell fejteni, hogy a jogegységi panasz előterjesztője miben látja az eltérést (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.014/2021/5., Jpe.II.60.002/2022/3.). A jogegységi panasz előterjesztője jogi érvelésében nem az eltérést mutatta be, hanem a jogegységi panasszal támadott határozatban foglaltakra tett észrevételeket, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h)* pontja alapján is.
- [13] Mindezekre tekintettel a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)*, *c)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Záró rész

- [14] Az Itv. 57. § (1) bekezdés *a)* pontjára tekintettel az eljárás illetékmentes.
- [15] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. június 20.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró,

Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Döme Attila s.k. bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró, Dr. Harter Mária s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Kovács András bíró helyett, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Dr. Táncczos Rita s.k. bíró

**A Kúria
Jogegységi Panasz Tanácsának
Jpe.I.60.033/2022/3. számú végzése**

Rendelkező rész

A Kúria a felperes jogegységi panaszát visszautasítja.

A végzés ellen jogorvoslatnak nincs helye.

Indokolás

- [1] A jogegységi panasz előterjesztője a Kúria Mfv.II.10.013/2022/2. számú, felülvizsgálati kérelmet visszautasító végzésével szemben nyújtott be jogegységi panaszt, amelyben kérte a végzés hatályon kívül helyezését és a Kúriának az eljárás lefolytatására utasítását.
- [2] A jogegységi panasz érdemben több okból sem bírálható el.
- [3] A Kúria a jogegységi panaszt a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha azt jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtották be.
- [4] A jogegységi panasz előterjesztője jogi képviselő nélkül nyújtotta be a jogegységi panaszát, amelyhez mellékletként csatolt egy 2022. május 26-án kelt hatósági bizonyítványt kamarai jogtanácsosi tagsági jogviszonyáról.
- [5] A jogegységi panasz eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti jogi képviselő kötelező [Bszi. 41/C. § (4) bekezdés]. A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 75. § (2) bekezdés *a)* pontja szerint, ha a jogi képviselő kötelező – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a jogi szakvizsgálóval rendelkező személy saját ügyében, jogi képviselő nélkül is eljárhat, őt úgy kell tekinteni, mintha jogi képviselővel járna el. Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény 9. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján, ha nemzetközi szerződésből eredő kötelezettség alapján törvény vagy nemzetközi szerződés eltérően nem rendelkezik, elektronikus ügyintézésre köteles valamennyi, a 2. § (1) bekezdése szerinti ügy tekintetében az ügyfél jogi képviselője.
- [6] E rendelkezésekből kitűnik, hogy a jogegységi panaszt elektronikus úton kell előterjeszteni. A jogegységi panasz előterjesztője a jogegységi panaszt papír alapon nyújtotta be. A jogegységi panasz papír alapon történő előterjesztésével a jogegységi panasz előterjesztője magánszemélyként, jogi képviselő közreműködése nélkül nyújtotta be jogegységi panaszát, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b)* pontja alapján.
- [7] A Jogegységi Panasz Tanács már korábban megállapította, hogy „[a] jogegységi panasz

visszautasítását egyetlen, törvényben rögzített visszautasítási ok is indokolttá teszi [...]” (Jpe.I.60.001/2020/2. számú határozat [20] pontja). A fenti részletes, visszautasítást megalapozó okfejtést követően, a Jogegységi Panasz Tanács már csak a következőkre mutat rá.

- [8] A Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja alapján – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja, ha az eljárási illetéket nem vagy hiányosan fizették meg. A jogegységi panasz eljárás az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 50. § (1) bekezdése értelmében illetékköteles. A Bszi. 41/C. § (2) bekezdés *h)* pontja alapján a Pp. költségkedvezményekre vonatkozó szabályai a jogegységi panasz eljárásban is irányadók. A Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának következetes a gyakorlata abban, hogy az alapeljárásban engedélyezett költségmentesség automatikusan nem terjed ki a jogegységi panasz eljárásra, hanem azt a jogegységi panasz benyújtásával egyidejűleg kell az általános szabályok szerint kérelmezni (Jpe.I.60.021/2022/3., Jpe.I.60.017/2021/4.). A jogegységi panasz előterjesztője a jogegységi panasz eljárás illetékét nem fizette meg és a költségkedvezmény iránti kérelmet sem terjesztett elő. Arra való hivatkozása, hogy az eljárás korábbi szakaszában munkavállalói költségkedvezményben részesült nem alapozza meg azt, hogy a jogegységi eljárás illetékét ne fizesse meg, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *c)* pontja alapján.
- [9] A Kúria a jogegységi panaszt – hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve – visszautasítja a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *e)* pontja alapján, ha az a 41/B. § (1) bekezdése alapján került előterjesztésre, de a felülvizsgálati kérelemben az előterjesztő nem hivatkozott a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérésre, és ugyanezen bekezdés *f)* pontja alapján, ha azt nem 2012. január 1. után hozott és a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett kúriai határozattól való eltérésre hivatkozással nyújtották be.
- [10] A jogegységi panasz előterjesztője – a fentiekén túlmenően – nem jelölte meg pontosan a panasz jogalapját, hiszen azt a Bszi. 41/B. § (1) bekezdés már nem hatályos *b)* pontjára hivatkozva terjesztette elő. A döntést – a BH 2008.40. számmal közzétett Pf.VIII.24.559/2007. számú végzést – amelytől való eltérésre a jogegységi panasz előterjesztője hivatkozott a Legfelsőbb Bíróság 2007. február 15. napján hozta. A jogegységi panasz előterjesztője e döntésre felülvizsgálati kérelmében nem hivatkozott, így a jogegységi panasz visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *e)* és *f)* pontjai alapján is.
- [11] A Jogegységi Panasz Tanács végül megjegyzi, hogy a jogegységi panaszban nem elégséges megjelölni az eltérés alapjául hivatkozott határozatokat, a panaszt adekvát indokolással is el kell látni, részletesen ki kell fejteni, hogy a jogegységi panasz előterjesztője miben látja az eltérést (Jpe.I.60.011/2021/3., Jpe.I.60.014/2021/5., Jpe.II.60.002/2022/3.). A jogegységi panasz előterjesztője jogegységi panaszában egy szakirodalmi kommentár két bekezdéséhez fűz rövid magyarázatot, az eltérést részletesen nem indokolta, így a jogegységi panasz

visszautasításának van helye a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *h)* pontja alapján is.

- [12] Mindezek alapján a Kúria a jogegységi panaszt a Bszi. 41/C. § (6) bekezdés *b), c), e), f)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Záró rész

- [13] Az Itv. 57. § (1) bekezdés *a)* pontjára tekintettel az eljárás illetékmentes.
- [14] A végzés ellen sem a Bszi., sem más jogszabály nem biztosít jogorvoslatot.

Budapest, 2022. június 20.

Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke, Dr. Patyi András s.k. bíró, Dr. Balogh Zsolt s.k. bíró, Dr. Bartal Géza s.k. bíró, Dr. Bartkó Levente s.k. bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Darák Péter bíró helyett, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Döme Attila bíró helyett, Dr. Farkas Attila s.k. bíró, Dr. Fekete Ildikó s.k. bíró, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Harter Mária bíró helyett, Dr. Varga Zs. András s.k. a tanács elnöke az aláírásban akadályozott Dr. Kovács András bíró helyett, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. bíró, Dr. Kurucz Krisztina s.k. bíró, Dr. Tánczos Rita s.k. bíró

BÜNTETŐ KOLLÉGIUM

256 Hivatalos személy esetében sem vezet önmagában a büntetőjogi felelősség alóli mentesüléséhez, ha a becsületsorbító tényállítást az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos tájékoztatási kötelezettség teljesítésében megnyilvánuló közérdekből, az önkormányzat testületi ülésén tette meg. Ilyen esetben a valóság bizonyításának helye van, ám ha az nem vezet eredményre, a terhelt felelőssége megállapítható, és alapos ok hiányában a társadalomra veszélyességben való tévedésre sem hivatkozhat [Btk. 20. § (2) bek., 226. § (1) bek., (2) bek. b) pont, 229. §].

- [1] A járásbíró – megismételt eljárásban – a 2019. szeptember 5-én kihirdetett ítéletével bűnösnek mondta ki a terheltet rágalmozás vétségében [Btk. 226. § (1) bek., (2) bek. b) pont]. Ezért 100 napi tétel, napi tételenként 1500 forint, összesen 150 000 forint pénzbüntetésre ítélte, amelynek megfizetésére 10 havi részletfizetést engedélyezett.
- [2] A terhelt és védője fellebbezése folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. február 1-jén kihirdetett ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét annyiban változtatta meg, hogy a pénzbüntetés napi tételeinek számát 60-ra enyhítette, és így a kiszabott pénzbüntetés összegét – az egy napi tétel összegének változatlanul hagyása mellett – 90 000 forintban állapította meg. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [3] A jogerős ítéletben megállapított tényállás lényege szerint a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) a T.-M. Kft. „f.a.” adózónál, a felszámolási tevékenységzáró ellenőrzés és a revízió alatt tudomására jutott, egy tartályok vásárlására kötött 2015. február 20-án kelt szerződés másolatának megküldésével nyilatkozattételre hívta fel a D.-i Önkormányzatot. A szerződés hét darab fémtartály eladásáról szól, és a szerződés alapján a T.-M. Kft. vállalja a tartályok kiszédését, elszállítását és a terep rendezését, az eredeti állapot visszaállítását, a D.-i Önkormányzat pedig a tartályokat földmunkavégzés fejében adja át a T.-M. Kft. részére.
- [4] A terhelt – D. város polgármestere – 2017. június 21-én 13:00 órai kezdettel rendkívüli nyilvános ülésre hívta össze D. Város Önkormányzatának Képviselő-testületét, amelynek napirendi pontja volt az adóhatóság részéről érkezett megkeresés teljesítése, az adóhatóság részére történő nyilatkozat adása a feltett kérdésekre.
- [5] A terhelt ezen a nyilvános testületi ülésen, melyet élő adásban közvetített a helyi televízió, valamint a YouTube.com internetes oldalra is felkerült, az alábbi becsület sorbítására alkalmas tényeket állította K. Gy. I. sértett magánvádlóról, akkori alpolgármesterről:
- [6] „Na, most ennek a szerződésnek az az érdekessége, és akkor majd szépen végig megyünk a kérdéseken, nem a hivatalban készült, hanem ezt valaki otthon gyártotta. Az érdekessége, hogy ezt úgy írta alá valaki, hogy semmilyen engedélye nem volt. Még az is érdekessége, hogy erre úgy tett valaki önkormányzati pecsétet, hogy arra szintén nem volt felhatalmazása. Mi mindig hat tartályról beszélünk. Ebben a szerződésben hét darab tartály van. Sőt ebben a szerződésben nem összeg van, hanem ebben a szerződésben tartályok vannak, amiket úgy ad oda K. Gy. alpolgármester úr egy vállalkozónak, polgármesteri, képviselő-testületi hozzájárulás nélkül, a szerződést akkor aláírva, amikor még a képviselő-testület elé ügyként sem került, ezért mondtam, hogy a dátumoknak is lesz jelentősége. Mindenféle engedély, felhatalmazás nélkül alpolgármester aláír egy saját maga által gyártott, az önkormányzatra hivatkozó szerződést, amit le is pecsételt és megköt egy vállalkozóval.”
- [7] „Ez is felvet némi jogi dilemmát, annak tükrében, hogy miközben február 24-én érkezik az ajánlat másodszor a T.-M. Kft.-től, február 20-án alpolgármester úr már készít egy szerződést, amit ellen is jegyez és a T.-M. Kft. részéről I. I. úr is aláírja. Hogy még kacifántosabb legyen a történet, mikor már minden le van papírozva, ugye az önkormányzat, mint tudjuk alpolgármester úr nagyvonalúságának köszönhetően megvált hét darab olajtartálytól, ráadásul úgy, hogy még fizetni sem volt erre szükség, hiszen az önkormányzat olyan jól áll anyagilag, hogy földmunkavégzésért cserébe ezeket a tartályokat simán odaajándékozzuk ugyebár alpolgármester úr szerint. Akkor az önkormányzat elé február 25-én a Gazdasági és Ügyrendi Bizottság ülésén kerül először elő ez az ügy, amikor már aláírásra került az alpolgármester részéről ez a szerződés. Még egyszer elnézést kérek a tisztelt lakosságtól, hogy nekünk bűncselekményekkel kell foglalkozni a képviselő-testületi üléseken, de sajnos hivatalból nem tudunk mást tenni.”
- [8] „Nos, a tényállás, akkor összefoglalva a helyzetet. K. Gy. I., aki 2015. 02. 20-án még alpolgármester volt D.-ben, 2015. 02. 20-án egy szerződést készített, ezt alpolgármesterként úgy jegyezte alá, hogy ehhez sem a polgármester, sem a képviselő-testület részéről nem volt felhatalmazása. Ezt lepecsételte.”
- [9] A 2015. február 20-án D.-ben kelt I. I. és a „D.-i Önkormányzat” alpolgármestere nevével feltüntetett szerződés hamis, hogy azt ténylegesen a sértett magánvádló írta volna alá, kétséget kizáró módon nem nyert bizonyítást.
- [10] A sértett magánvádló a terhelt fenti tényállásai miatt 2017. augusztus 1-jén joghatályos magánindítványt terjesztett elő.
- [11] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen a terhelt védője terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 651. § (2) bekezdés c) pontja alapján a terhelt javára, a Be. 648. § a) pontjára hivatkozással.
- [12] Indokai szerint mind az első-, mind a másodfokú bíróság a megállapított tényállás alapján a Btk. szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét a terhére rótt bűncselekmény tekintetében, és emiatt tévesen és jogellenesen alkalmaztak vele szemben pénzbüntetést.

- [13] Az eljáró bíróságok jogszabályt sértő módon elmulasztották ugyanis megállapítani, hogy a terhelt vád tárgyává tett magatartása egyáltalán nem veszélyes a társadalomra, ezért a cselekménye nem bűncselekmény. Elmulasztották megállapítani, hogy törvényi kötelezettségét teljesítve, a köz érdekében tette meg a magánvádlóra vonatkozó ténybeli következtetéseit, illetve, hogy kijelentései társadalomra veszélyessége kapcsán az általa beszerzett és rendelkezésére álló információk alapján egyértelműen tévedésben volt, így személye, valamint cselekményének büntethetősége kizárt. Tévedtek továbbá az eljáró bíróságok akkor is, amikor azt állapították meg, hogy terheltnek a valóság bizonyítása körében nem sikerült igazolnia a kijelentései valóságát.
- [14] Rámutatott, hogy a felülvizsgálat során is irányadónak tekintendő tényállás alapján a hivatalos személyként – polgármesterként – e körben eljáró terhelt az önkormányzati tevékenysége során az adóhatóságtól tudomására jutott, az általa vezetett önkormányzat működésével (azon belül is K. Gy. I. alpolgármester, magánvádló tevékenységével) kapcsolatos, az önkormányzati vagyont hátrányosan érintő információkat osztott meg az önkormányzat nyilvános testületi ülésén, annak érdekében, hogy az alpolgármesternek az e minőségében végzett tevékenységével kapcsolatos visszasságokat a közösség tudomására hozza. Az önkormányzati törvény szerint az önkormányzati képviselő a település egészéért vállal felelősséget, így az ebben a jogkörében tudomására jutott, a közösségi vagyonnal kapcsolatos tényeket e közösségért vállalt felelőssége okán köteles a közösség tudomására hozni, továbbá mindent megtenni azért, hogy önkormányzati vagyont károsító cselekmény ne maradjon felderítetlenül. Mindezek alapján a terhelt vád tárgyává tett magatartása társadalomra veszélyesség hiányában nem minősülhet bűncselekménynek, így a terhelt felmentésének van helye.
- [15] Kifejtette, hogy az önkormányzati képviselő törvényi kötelezettsége a helyi választók érdekeinek képviselete, a képviselő-testületi üléseken az aktív részvétel és a választókkal történő kapcsolattartás, melynek keretében tájékoztatnia szükséges a választóit minden, az önkormányzatot érintő lényeges kérdésről [Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 32. § (1) és (2) bekezdés i) pont]. Mindezek alapján a terhelt e törvényi kötelezettségének tett eleget a testületi ülésen bejelentett ténybeli következtetéseivel, erre irányuló jogszabályi kötelezettség teljesítése okán pedig a magatartása esetében hiányzik a jogellenesség. Miután a helyi választópolgároknak kétséget kizáróan érdekében áll az önkormányzatuk vagyonát érintő visszasságokról való tudomásszerzés, a terhelti kijelentéseket egyúttal a közérdek is indokolta. A következetes joggyakorlat szerint pedig az a negatív tényközlés, melyet nyilvánvalóan a közérdek indokol, jogellenesség hiányában nem valósíthatja meg a rágalmasz vétségét.
- [16] A védő hivatkozott arra, hogy a terhelt D. Város polgármestereként, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnak – mint hivatalos szervnek – a D. Város Önkormányzata részére címzett megkereséséből szerzett tudomást egy, az önkormányzati vagyon megkárosítását célzó szerződésről, amely arra engedett következtetni, hogy az alpolgármester ezirányú felhatalmazás nélkül, az önkormányzati vagyonra az önkormányzat érdekeivel messzemenőig ellentétes tartalmú szerződést kötött a T.-M. Kft.-vel. A beszerzett szerződésmásolat szemrevételezése alapján egyértelműen hitelesnek tűnt; azon a „D.-i Önkormányzat” került feltüntetésre, az egyik aláíró személyeként az alpolgármester titulusa szerepelt, a névaláírás pedig „K” és „Gy” betűvel kezdődik, ami K. Gy. akkori alpolgármester (magánvádló) nevének monogramja és rajta van a város önkormányzatának pecsétje is.
- [17] A terhelt az adóhatóságtól beszerzett szerződésről megnyilatkozta a polgármesteri hivatal dolgozóit is, akik valószínűsítették, hogy a szerződésen szereplő aláírás K. Gy. I. magánvádló aláírása. Mindezen túl a V. T. hivatali dolgozó által rendelkezésére bocsátott e-mailek igazolták számára, hogy I. I. a szerződésben félként szereplő T.-M. Kft. képviselőjében kapcsolatfelvételt kezdeményezett a magánvádlóval mint alpolgármesterrel, az érintett tartályok megvásárlására is ajánlatot tett, azt javasolva, hogy a tartályok értékét számítsák be a csarnok bontási és építési költségeibe, vagy más munkák elvégzésének ellenértékébe.
- [18] A tartályok ügyében indult büntetőeljárás során elvégzett nyomozás alkalmával kétséget kizáró módon került megállapításra, hogy az önkormányzat részéről kapcsolattartónak kijelölt K. Gy. I. d.-i lakos volt az a személy, aki I. I. részére engedélyt adott egy, de legfeljebb két darab tartály elszállítására.
- [19] A fentiek alapján tehát a terhelt megalapozottan vonhatta le azt a ténybeli következtetést, hogy az önkormányzati tulajdonban lévő tartályok tulajdonjogának önkormányzat számára kedvezőtlen módon történő elidegenítéséről szóló 2015. február 20-i szerződés valós, és azt az önkormányzat képviselőjében a magánvádló írta alá.
- [20] A terhelt az okirat megvizsgálásával, a hivatali dolgozók megnyilatkoztatásával a szerződés hitelességének ellenőrzése kapcsán, a tőle elvárható gondos eljárást tanúsította. E gondos eljárás alapján az állapítható meg, hogy a terhelt a testületi ülésen tett, magánvádlóval kapcsolatos kijelentései jellegét tévesen értékelte, az általa beszerzett és rendelkezésre álló információk alapján alapos oka volt arra, hogy azokat ne tartsa sem jogellenesnek, sem morálisan vállalhatatlannak. Ennek megfelelően kijelentései, azoknak társadalomra veszélyességében való tévedése miatt nem büntethetőek.
- [21] Az eljáró bíróság által lefolytatott valóságbizonyítással összefüggésben, hivatkozva a bírósági gyakorlatra, előadta, hogy eredményre vezet a valóság bizonyítása akkor is, ha a tényállítás lényege valóban bizonyul. Az elsőfokú bíróság a valóság bizonyítása körében részletes bizonyítási eljárást folytatott le, aggály az okirat valódiságával kapcsolatban nem merült fel, mégis egyedül annak másolati jellege miatt sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem találta azt alkalmasnak arra, hogy a terhelt ténybeli következtetését igazolja.
- [22] Az indítványban foglaltak alapján a védő a jogerős ítélet megváltoztatását, a terhelt – elsődlegesen

- bűncselekmény, másodlagosan személye, valamint cselekménye büntetendősége hiányában, harmadlagosan a valóság bizonyítás eredményeként – felmentését indítványozta a terhére rótt bűncselekmény vádja alól.
- [23] A magánvádló képviselője észrevételében vitatta a felülvizsgálati indítványban megfogalmazott álláspontot. A társadalomra veszélyesség hiányát érintő állásponttal összefüggésben arra mutatott rá, hogy a terhelt részéről a képviselő-testületi ülésen elmondott tényállítások nem tartoztak az adóhatóság megkeresésében foglaltak megválaszolásához, és nem is szorítottak arra. A terhelt tényállításai megfogalmazásakor lényegesen túlterjeszkedett a hivatalos ügyintézéshez szükséges mértéken.
- [24] Arra az álláspontra helyezkedett, hogy az indítványnak a jogellenesség hiányára, jogszabály engedélyére és a közérdek szolgálatára vonatkozó része megalapozatlan, hiszen ebben az esetben is érvényes az a megállapítás, hogy a polgármester a testületi ülésen tett kijelentései nyilvánvalóan túlterjeszkednek az ügy érdemén, amelyet tovább árnyal az a tény, hogy a terhelt ismerte a nyomozó hatóság megszüntető döntését, a terhelt ezeknek tudatában volt, mindezek ellenére megtette a sérelmes kijelentéseit. A terhelt nem a köz érdekében, nem a jogszabályi kötelezettségének teljesítése körében tette a kijelentéseit, melyek így egyértelműen veszélyesek a társadalomra, a tartályok ügyében folytatott korábbi nyomozás anyagának és a nyomozást megszüntető határozat tartalmának ismerete pedig a társadalomra veszélyességben való tévedés fennállását teszi kétségesse, e tévedésre alapos oka nem volt.
- [25] Mindezek alapján a jogerős határozat hatályában fenntartását indítványozta.
- [26] A terhelt védője a magánvádló képviselője által a felülvizsgálati indítvánnyal összefüggésben benyújtott beadványára tett észrevételében annak adott hangsúlyt, hogy a terhelt az alpolgármesterrel mint hivatalos személlyel és nem mint magánszeméllyel, illetve az alpolgármesteri minőségben végzett eljárásával kapcsolatosan fogalmazta meg kijelentéseit, azokat nem elhamarkodottan, bármilyen felelős utánajárás nélkül, hanem a foglalkozására figyelemmel töle elvárható körültekintés után tett meg.
- [27] A lefolytatott nyomozásból és a megszüntető határozatból éppen az a következtetés vonható le, hogy magánvádló személye érintett volt az önkormányzati tulajdonú tartályok elidegenítésében. Mindez pedig azt is igazolja, hogy a terhelt nem öncélúan, nem alaptalanul, hanem tényeken alapuló helyes logikai következtetéssel tette a magánvádlóval kapcsolatos magánvád tárgyává tett kijelentéseit. Ennélfogva nem is gondolhatta, hogy a magánvádlóra vonatkozó kijelentésével a társadalomra bármilyen módon veszélyes büntetendő cselekményt követne el.
- [28] Mindezekon túl a Be. 660. § (2) bekezdés *b*) pontjára hivatkozással nyilvános ülés tartása iránti indítványt terjesztett elő, azzal az indokolással, hogy az ügy kiemelt jelentőséggel bír a jelenleg is polgármesterként dolgozó terhelt számára, az abban születendő döntés kiemelt érdeklődésre tarthat számot, előreláthatóan precedens jelleggel fog bírni a jövőbeni, a köz érdekében végzett munkája során, így mindenképpen szükségesnek tartja, hogy az ügygel kapcsolatos és védelmét szolgáló érveit személyesen, nyilvános ülés keretében is előadhassa.
- [29] A felülvizsgálati indítvány nem alapos.
- [30] A Kúria a felülvizsgálati indítványról – az abban indítványozott nyilvános üléssel szemben – a Be. 660. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint, tanácsulésen döntött.
- [31] Az eljárási formával összefüggésben a Kúria rámutat, hogy a felülvizsgálati indítványról való döntés meghozatalának főszabály szerinti eljárási formája a tanácsülés és a törvényben meghatározott esetekben van helye nyilvános ülés kitűzésének [Be. 655. § (1) bek., 660. § (1) és (2) bek.]. A Be. 660. § (2) bekezdésben meghatározott, a tanácsulésen való eljárás alóli kivételes eset, amikor a Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz. Erre akkor kerül sor, ha a felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére terjesztették elő, és a terhelt vagy a védő a felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül a nyilvános ülést indítványozza, vagy ha az ügyben a tanács elnöke egyéb okból nyilvános ülés megtartását tartja szükségesnek.
- [32] Megjegyzi a Kúria, hogy a jelenleg is hatályban lévő, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készületségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 212. § (1) és (2) bekezdése, még a főszabály szerint kötelezően kitűzendő nyilvános ülés esetén is lehetővé teszi a felülvizsgálati indítvány tanácsulésen való elbírálását az érintettek írásbeli nyilatkozatainak beszerzése és az észrevételezés jogának biztosítása után.
- [33] A jelen ügyben erre sor került annak ellenére, hogy a felülvizsgálati indítvány a terhelt javára szól, ekként a Be. 660. § (2) bekezdés *a*) pontjában meghatározott, az indítvány nyilvános ülésen való elbírálása kötelező törvényi esete nem áll fenn. A tanács elnökének mérlegelési jogköre pedig az indítványban foglaltakhoz nem kötött. Miután a felülvizsgálati eljárás jogkérdések – és nem ténykérdések – elbírálására hivatott, és a felülvizsgálati indítvány az előterjesztő valamennyi jogkérdést érintő problémája kifejtésére alkalmas eszköz, a felülvizsgálat indítványról való döntés főszabály szerinti eljárási formájától való eltérés nem volt indokolt.
- [34] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, amely a Be. 648. §-a értelmében kizárólag a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen, a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárási okokból vehető igénybe. A felülvizsgálati okok törvényben meghatározott köre nem bővíthető, az ott meghatározottakon kívül más okból felülvizsgálatnak nincs helye.
- [35] Az indítványban a terhelt védője anyagi jogi okból a bűnösség törvénytörtő megállapítását kifogásolta.
- [36] A Be. 649. § (1) bekezdés *a*) pont *aa*) alpontja szerint valóban felülvizsgálati ok, ha a bíróság jogerős ítéletében a terhelt büntetőjogi felelősségét a büntető anyagi jogi szabályok megsértésével állapította meg.
- [37] Ugyanakkor a felülvizsgálat alapvető szabálya, hogy a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható [Be. 650. § (2) bek.]. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok ismételt egybevetésének, eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs

- helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó [Be. 659. § (1) bek.].
- [38] A tényállás pedig az ítélet egészében és tartalmilag vizsgálendő: a töretlen bírói gyakorlat szerint a tényállás részét képezik azok a tények is, amelyeket – ítéletszerkesztési hiba folytán – nem a történeti tényállásban, hanem az indokolás más részében rögzít a bíróság (BH 2016.163.III., EBH 2013.B.2., BH 2015.216., BH 2006.392., BH 2005.89.II.).
- [39] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás irányadósága azt jelenti, hogy a felülvizsgálat során nem csak maga a tényállás, hanem mindaz, ami a tényállás megállapításához vezetett, támadhatatlan. Ennek megfelelően a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem.
- [40] Az indítványban felvetett jogkérdés megítélésének ténybeli alapját tehát kizárólag a jogerős ítélet tényállásában megállapított tények képezhetik, amelyek a felülvizsgálat során nem vonhatók kétségbe. E tények alapulvételével pedig felülvizsgálat tárgyát képezheti, hogy a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megfelelően állapította-e meg a terhelt büntetőjogi felelősségét; azaz – rágalmazás vétsége esetén – azt, hogy a terhelt valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tény állított, híresztelt, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használt-e. Ekként a védő indítványa alapján a felülvizsgálatnak helye van, azonban az abban felvetett jogkérdést a jogerős ítéleti tényállás alapulvételével kell elbírálni.
- [41] A büntetőjogi felelősség alapja a tényállásszerűség, amennyiben a terheltnek felrótt magatartás nem meríti ki a terhére megállapított (vagy más) bűncselekmény törvényi tényállását, felmentésének van helye. Minden más körülmény – így a cselekmény jogellenességét vagy a büntethetőségét kizáró ok – vizsgálatára akkor kerülhet sor, ha a terheltnek felrótt cselekmény (egyébként) tényállásszerű. Ezért a Kúria elsőként ezt vizsgálta meg.
- [42] A becsületbevágó magatartás ellenében álló törvényi tényállás
– egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §);
– másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelése vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmazás (Btk. 226. §).
- [43] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – az alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározásának, illetve megállapításának alapvető jelentősége van. A tárgyi oldalon ugyanis – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez jelenti a cselekmény tartalmát. Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg; vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény
- a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését. Tehát a törvény nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megfeleltetést vár el; ezért valójában nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.
- [44] A Btk. 226. § (1) bekezdése alapján rágalmazást követ el, aki valakiről más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ. A bűncselekmény jogi tárgya a személyiségi jogok részét képező becsület; ezáltal büntetőjogi védelmet élvez a társadalmi megbecsülés és az emberi méltóság; elkövetési magatartása pedig a becsület csorbítására alkalmas tény állítása, híresztelés, ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezés használata.
- [45] A társadalmi megbecsülés a személyről kialakult kedvező megítélés, a személy tulajdonságának, magatartásának környezetében meglévő elismertsége. A méltóság az embert adottságától függetlenül megillető bánásmód igénye. A méltóság az emberi élettel eleve együtt járó minőség, amely oszthatatlan és korlátozhatatlan, s ezért minden emberre nézve egyenlő [64/1991. (XII. 17.) AB határozat indokolás D/2/b) pontja], az Alkotmány 54. § (1) bekezdésében deklarált méltósághoz való jog egyik funkciója az egyenlőség biztosítása [34/1992. (VI. 1.) AB határozat indokolás III/4/3. pontja; vö. Alaptörvény (2011. április 25.) Szabadság és Felelősség Részének II. cikke].
- [46] Tény fogalma alá tartozik valamely, a múltban bekövetkezett vagy a jelenben (a megnyilatkozáskor) tartó cselekmény (cselekedet, magatartás), történés (jelenség, esemény), továbbá állapot (így az ember múltban fennállt, vagy jelenben fennálló tudatállapota is; BH 1994.171.).
- [47] A tényállítás pedig olyan megnyilatkozás, melynek tartalma múltban bekövetkezett vagy jelenben tartó cselekmény, történés, állapot. Jövőbeni cselekményre, történésre, állapotra vonatkozó megnyilatkozás nem tényállítás, hanem feltételezés; nem rágalmazás, hanem legfeljebb becsületsértés alapja lehet. A tényállításnak – törvényi tényállás szerint – „valakiről” kell megtörténnie.
- [48] Ehhez képest a rágalmazás megvalósulásához szükséges tényállításon olyan – a sértett magatartását egyedileg felismerhetően meghatározó – nyilatkozatot, kijelentést kell érteni, aminek tartalma valamely múltban megtörtént, vagy jelenben történő esemény, jelenség, állapot (BH 2009.135.). Tényre közvetlenül utaló kifejezés használata pedig az, ha az elkövető nem tényeket közöl, hanem olyan kifejezést használ, amiből meghatározott tényre, eseményre következtetni lehet.
- [49] A becsület csorbítására való alkalmasság objektív ismérv; objektíve, a társadalomban kialakult általános megítélés, az általános erkölcsi és közfelfogás figyelembevételével kell eldönteni, hogy az adott tény állítása, híresztelése alkalmas-e a becsület csorbítására. Nem a passzív alany, a sértett egyéni megítélése, szubjektív értékítélete, esetleges érzékenysége alapján kell megítélni, hogy a tényállítás, híresztelés alkalmas-e a becsület csorbítására (BH 2001.462., BH 1999.9., BH 1992.296., BH 1981.220.). A törvény, bár az adott sértett személyét, illetve becsületét védi, azonban

- nem az adott sértett szubjektív becsületérzéséhez kötöten, mérten.
- [50] Általában becsület csorbítására alkalmas az olyan tény állítása, híresztelése, ami valósága esetén büntető-, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen (EBH 2014.B.16., BH 2011.186.). Becsület csorbítására alkalmas olyan tény állítása, híresztelése is, amely az emberi méltóságot támadja, vagy alkalmas arra, hogy a sértettől, tulajdonságairól, magatartásáról a környezetében kialakult kedvező társadalmi megítélést, az elismertségét kedvezőtlen, negatív irányba befolyásolja (BH 2007.4.). A becsület csorbítására alkalmasság a sérelem absztrakt lehetőségét jelenti, az nem feltétele a bűncselekmény megvalósulásának, hogy a hátrányos következmény – a becsület csorbítása – ténylegesen bekövetkezzék. Ugyancsak közömbös, hogy a tényközlés (tényállítás, híresztelés) a sértett becsületérzését ténylegesen érintette, sértette-e.
- [51] A rágalmozás szándékos bűncselekmény; a bűnösség megállapításához szükséges, hogy az elkövető tudata átfogja, hogy a tényközlés más előtt történik és objektíve alkalmas a sértett személy becsületének csorbítására. Nem feltétele azonban a bűnösségnek a sértési célzat, és közömbös a motívum is. Ezért a bűnösség megállapítása szempontjából közömbös a tényállítás valótlanságának tudata, a valóságtartalom tisztázatlansága vagy annak az elkövető tudatában való mikénti feltevése, feltételezése s az ebben való jó- vagy rosszhiszeműség.
- [52] A szándékosság megállapításához elégséges, ha az elkövető tudata átfogta, hogy tényközlésének tartalma – az általa állított, híresztelt tény – becsület csorbítására alkalmas (EBH 1999.87., BH 1999.540.). Mindez azt is jelenti, hogy sem az adott tény valósága, sem a tényközlés közérdektől vagy jogos magánérdektől vezéreltsége, ilyen motívuma, illetve célzata önmagában, közvetlenül nem zárja ki a becsület csorbítására objektíve alkalmas tartalmú tényközlés jogellenességét.
- [53] Ehhez képest a bíróságnak először abban kell állást foglalnia, hogy a felrótt magatartás tényállítása, híresztelése vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használata-e. Ha a cselekmény nem tartozik a tényállítás fogalma alá, akkor a rágalmozás tekintetében nem is lehet tényállásszerű.
- [54] A tényállítás (híresztelés stb.) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában – s nem pedig alapjogi viszonyban – vizsgálendő (BH 2013.204.). Ha a megnyilatkozás tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény. Ugyanez a helyzet tényre közvetlenül utaló kifejezés esetében is.
- [55] Mindez ebben az ügyben a következőket jelenti.
- [56] A jogerős ítéletben a bűnösség alapját képező kijelentések múltbéli tevékenységre vonatkoznak, mert azt tartalmazták, hogy a sértett mint alpolgármester a képviselő-testület felhatalmazása alapján rendelkezett az önkormányzat tulajdonát képező tartályok elidegenítéséről oly módon, hogy ehhez egy önmaga által készített szerződést gyártott, amelyet az önkormányzat bélyegzőjével le is pecsételt.
- [57] A terhelti közlésben leírt sértetti magatartás önmagában becsületcsorbító. Tartalmát tekintve az egy felelős, a helyi közösség érdekeit szolgálóként, megbízott vezetői pozícióban álló személynek a közvagyon körében, a köz felhatalmazása nélkül megtett rendelkezése, amelyre egy, a szabályokkal szembemenő okirat elkészítésével kerül sor; ez pedig nem csak, hogy társadalmilag és jogilag sem elfogadott, sőt kifejezetten büntetendő, vagyis bűncselekmény elkövetésére utal, s mint ilyen, valósága esetén büntetőeljárás megindításának alapjául szolgálhat a sértett ellen.
- [58] A terhelt felrótt kijelentése tehát tényállítás és becsület csorbítására objektíve alkalmas, így a cselekmény tényállásszerű.
- [59] Ezt követően kell vizsgálni, hogy valami közvetve vagy közvetlenül kizárja-e a jogellenességet.
- [60] A becsületcsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás (híresztelés, tényre közvetlenül utaló kifejezés használata) eleve nélkülözi a jogellenességet,
– ha hivatalos személy által a hivatali hatáskörben ügyintézés során és azzal összefüggésben történt (ami nem más, mint a hivatásbeli kötelesség teljesítése; BH 1991.338., BH 1994.295., BH 1998.570., EBH 2000.295., EBH 2003.846.);
– ha ügyfél által peres vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt; ide értve a hatósági ügyet megindító magatartást (beadványt) is (BJD 1195., BJD 3556., BJD 4167., EBH 1999.4., EBH 1999.87., EBH 2004.1011., EBH 2011.2394., EBH 2014.B.3., BH 2004.267., BH 2004.305., BH 2009.135., BH 2014.264.);
– ha a véleménynyilvánítás (bírálat, jellemzés, nézet és kritika) szabadsága alá tartozik és hatóság vagy hivatalos személy, valamint a közszereplő politikus vonatkozásában, annak e minőségére tekintettel történt [36/1994. (VI. 24.) AB határozat 3.].
- [61] Ezekben az esetekben a kifogásolt cselekmény (szintén) nem bűncselekmény, azonban ennek oka nem a tényállásszerűség hiánya, hanem a jogellenesség – tehát társadalomra veszélyesség – hiánya [korábbi Btk. 10. § (2) bek.]. Ilyenkor sincs azonban jogellenesség hiánya (azaz a cselekmény jogellenes), ha a megnyilatkozás szándékosan, vagy a foglalkozási, hivatásbeli kötelesség gondatlan megszegéséből fakadóan hamis közlés vagy gyalázkodó tartalmú [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás III/2/2.; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat indokolás 40.].
- [62] Jelen esetben nem vitás a terhelt hivatalos személybeli minősége, hiszen polgármesterként, ebbéli minőségében fogalmazta meg kijelentéseit; a köz érdekében, egy hatósági eljárással összefüggésben – de nem a hatósági eljárásban – járt el, amikor a képviselő-testület ülésén, egy a NAV által, az önkormányzat vagyonát érintő megkeresés adott alapot a megnyilvánulására, az ugyancsak közszereplőnek minősülő alpolgármester magánvádlóval szemben.
- [63] A hivatalos személyként való eljárás, a hatósági ügyben való megnyilvánulás és a köz érdekében

- végzett tevékenység azonban sem külön-külön, de még együttesen sem adnak felhatalmazást a kijelentések tartalmi korlátlanosságára. Az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozata indokolásában megállapította, hogy a kritika megengedhetőségének a határai a kormányzat és a közhivatalnokok esetében tágabbak, mint a politikusok tekintetében, és valamennyi közszereplő esetében még tágabbak, mint a magánszemélyek tekintetében, azonban ha közhivatali tevékenységből eredően érik a személyeket olyan tényállítások, híresztelések és tényre közvetlenül utaló kifejezések, amelyek a becsületük vagy az emberi méltóságuk sérelmét jelentik, a rágalmazásra és a becsületsértésre vonatkozó rendelkezések alapján részesülhetnek büntetőjogi oltalomban.
- [64] A véleménynyilvánításhoz való jog korlátja, hogy másnak alkotmányosan védett személyiségi jogait – ideértve az emberi méltósághoz, jó hírnévhez, társadalmi megbecsüléséhez való jogát is – nem sértheti. Ezeknek a jogoknak a jogellenes megsértése polgári jogi és büntetőjogi következményeket vonhat maga után (BH 2007.4.I-II). Megvalósítja a becsületsértés vétségét, ha a terhelt a beadványaiban a polgármester (egyben országgyűlési képviselő) magánvádoló hivatali működésére vonatkozóan olyan kifejezéseket használ, amelyek meghaladják a véleménynyilvánítással kapcsolatos alkotmányos jogok gyakorlását, túllépi azt a mértéket, amelynek elviselése a közéletben szereplők, politikusok esetében a státusukból adódóan elvárható, és a sértett emberi méltóságát és jó hírnevét sértik (BH 2001.99.).
- [65] A jelen ügyben pedig ugyancsak erről van szó.
- [66] Az elsőfokú bíróság ítéletének 6. oldal 2. bekezdésében rögzített – tényállásnak minősülő – része szerint az adóhatósági megkeresésben feltett kérdések egyértelmű eldöntendő kérdések voltak (mint például: „A 2015.02.20. napon megkötött szerződést megerősítik-e? A 2015.02.20. napi szerződéssel összefüggésben került-e számla kiállításra? A 2015.02.20. napi szerződéssel összefüggésben kiállított számlát kinek, mikor és hol adták át? Hogyan kerültek kapcsolatba a T.-M. Kft. társasággal? A 2015.02.20. napon megkötött szerződésen szereplő aláírást felismerik-e? A 2015.02.20. napon megkötött szerződésen kinek az aláírása ismerhető fel? A 2015.02.20. napi szerződés megtörténtét elismerik-e? Ha a 2015.02.20. napi szerződés megtörténtét nem ismerik el, annak mi az oka?”).
- [67] Az irányadó tényállás alapján tehát tény, hogy a NAV megkeresése, egy másolatban csatolt adásvételi szerződés alapján pontosan meghatározott kérdéseket tartalmazott, és e kérdések megválaszolására hívta fel a képviselő-testületet.
- [68] A képviselő-testület feladata a kérdések megválaszolása és nem a kérdésfeltevés alapjának felderítése volt. A terhelt megnyilvánulása – az irányadó tényállás szerint – e napirendi pont kapcsán nem a felvetett kérdések tényszerű közlésére szorítkozott. Felvezetesként – az erre utaló megjegyzés, hogy „és akkor majd szépen végig megyünk a kérdéseken” – tényként közölte, hogy „ebben a szerződésben tartályok vannak, amiket úgy ad oda K. Gy. alpolgármester úr egy vállalkozónak”, valamint, hogy „mindenféle engedély, felhatalmazás nélkül alpolgármester aláír egy saját maga által gyártott, az önkormányzatra hivatkozó szerződést, amit le is pecsételt és megköt egy vállalkozóval”. E tényközlést pedig tette oly módon, mintha azt maga legalább is látta volna, vagy hiteles, szilárd alapokon nyugvó ismeretei lennének.
- [69] A jelen ügyben vitathatatlan, hogy a terheltnek mint polgármesternek a képviselő-testület ülésén való eljárása hivatalos személy által, a NAV megkeresése alapján hivatali hatáskörben való ügyintézése és az ilyennel összefüggésben tett, objektíve becsületcsorbításra alkalmas tényállítás esetén, a következetes ítélkezési gyakorlat alapján valóban hiányzik a jogellenesség, feltéve, hogy az ügyfél érdekében szükséges volt (BJD 3556., BJD 4167.).
- [70] Azonban éppen a feltételként megkívánt ügyintézés és annak módja, az ügyfél érdekében való eljárás mikéntje az, amely a jogellenesség hiányának megállapítását kizárja. Az ügyintézés ugyanis a NAV-megkeresés tényszerű közlésében, a feltett kérdésekre a rendelkezésre álló adatok birtokában és információk alapján való megválaszolásában állhatott volna. Az a kijelentés, amely tartalmát tekintve arról szól, hogy egy vezető beosztású személy, megfelelő felhatalmazás nélkül, önkormányzati vagyont érintően tesz valamely rendelkezést, mindehhez pedig maga készít valótlan okiratot is, az általános közfelfogás szerint is büntetőeljárás alapját képező megnyilvánulás, de ezzel a terhelt is tisztában volt, mikor azt a megjegyzést tette, hogy „még egyszer elnézést kérek a tisztelt lakosságtól, hogy nekünk bűncselekményekkel kell foglalkozni a képviselő-testületi üléseken, de sajnos hivatalból nem tudunk mást tenni”.
- [71] A sértegető, a gyalázkodó jellegű tényállítások használata túllépi a perbeli jogok érvényesítési kereteit, és ilyen esetben már helye lehet a rágalmazás vagy a becsületsértés megállapításának (BJD 1195.).
- [72] A polgármestert és az önkormányzati képviselőt sem hivatalos személyi minőségük, sem ebbéli státuszuk, de a jogaikat, kötelezettségeiket, feladatkörüket meghatározó jogszabályok (Mötv., közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény) sem hatalmazzák fel arra, hogy olyan kijelentést tegyen (tényt állítson), amely a büntetőjogi felelősségéről való döntés körébe tartozik, nem véletlen, hogy a felülvizsgálati indítvány a jogszabály engedélyére hivatkozó részében ilyen jogszabályi előírásra hivatkozni maga sem tudott.
- [73] Ehelyütt pedig ismételten utalni kell arra, hogy a NAV sem várt el (és nyilvánvalóan a fentiek alapján nem is várhatott el) olyan, a tartályok adásvételéről szóló szerződés keletkezésével összefüggő tényállítást, amelyet a terhelt ebben a körben megtett.
- [74] A jelen ügyre vetítve a felülvizsgálati indítványnak az önkormányzati képviselő törvényi alapú tájékoztatási kötelezettségére való hivatkozása is téves. A tájékoztatási kötelezettség gyakorlása, akárcsak a véleménynyilvánítás szabadsága, nem korlátlan. A tájékoztatási kötelezettség körében tényként csak hiteles tények közölhetők, a valószínűség és a feltételezés, pedig legfeljebb e jellegre való utalással; ez felel ugyanis meg a közérdeknek, a köz érdekében tanúsított, valóság célzatú felvilágosításnak. A terhelt bizonyított

- tényként közölt kijelentései, mindezt nemcsak nélkülözik, de leginkább a – magánvádló személye elleni – hangulatkeltést célozzák. A magánvádló által sérelmezett kijelentések a terhelt saját megnyilvánulásaként hangoztak el, messze nem a képviselő-testület megállapításának összegzéseként.
- [75] A közélet szereplői tevékenységének, személyiségüknek, múltjuknak, a közéleti tevékenységgel összefüggő, azokra kihatással lévő tényeknek, körülményeknek valós megismerése közérdek (EBH 2019.B.2.II.). A nyomaték azonban a valós megismerésben, a valóság megismertetésében van, a félretájékoztatás szándékának teljes és annak lehetőségének messzemenő kizárásával, mert csak az ilyen nyilatkozatok lehetnek a köz érdekében megtettek.
- [76] Következetes az ítélkezési gyakorlat – és erre a felülvizsgálati indítvány is hivatkozott – abban is, hogy a becsületsorbításra egyébként objektíve alkalmas tényállítás eleve nélkülözi a jogellenességet, ha ügyfél által peres vagy más jogilag szabályozott (hatósági) eljárásban, jogosultság, illetve kötelezettség gyakorlása során, az adott eljárás tárgyát képező ügy érdemével összefüggésben történt.
- [77] Jelen ügyben azonban az ilyen hatósági eljárás a NAV előtt folyó eljárás volt, nem pedig a képviselő-testület azon ülése, amelynek a NAV-megkeresésre adandó eldöntendő válaszok megfogalmazása, valamint (nyilvánvalóan hiteles) adatok közlése volt a feladata. A terhelt sem a NAV felé, hanem a képviselő-testület ülésén, a testület és a nyilvánosság felé tette meg a kijelentéseit. A terhelt ezen közléseiben lényegesen túlterjeszkedett a megkeresésben szereplő kérdésekre adandó válaszokon, azt állította a magánvádlóról, hogy egy mindenféle engedély és felhatalmazás nélkül, otthon, saját maga által készített és lepecsételt szerződéssel károsította meg az önkormányzatot, mivel a szerződés tárgyát képező tartályokat földmunkavégzésért cserébe ajándékozta oda a T.-M. Kft.-nek.
- [78] Amennyiben a kifogásolt cselekmény olyan tényállítás (híresztelés stb.), amely becsületsorbításra objektíve alkalmas, és a jogellenesség hiánya sem állapítható meg, akkor vizsgálható annak a kérdése, hogy van-e olyan közérdek, vagy jogos magánérdek, ami a tényállítás megtételét indokolta (indokolhatta). Ha pedig ilyen megállapítható, akkor el kell rendelni a valóság bizonyítását (Btk. 229. §).
- [79] A valóság (eredményes) bizonyítása büntetethőséget kizáró ok [Btk. 15. § h) pont]. A valós tények közlésének pozitív célja és méltányolható motívuma (közérdek vagy jogos magánérdek) indokolatlanná teheti a megbüntetést. A cél és motívum azonban nem közvetlenül, hanem csupán közvetve, a valóságbizonyítás megengedhetőségének kérdésében való döntésen és a bizonyítás sikerén keresztül befolyásolja az elkövető büntetethőségét [36/1994. (VI. 24.) AB határozat indokolás II/3/3.]; a bizonyítás elrendelése és a tényállítás (híresztelés stb.) valós volta esetén felmentésnek van helye. Erre a jogi következtetésre azonban csak akkor lehet jutni, amennyiben a valóság bizonyításának van helye, és eredménye azt igazolja. Ha azonban bizonyításnak nincs helye, vagy a tényállítás (híresztelés stb.)
- valótlan, illetve a valóság bizonyítása sikertelen, akkor felmentésnek – értelemszerűen – nincs helye.
- [80] Jelen esetben az eljárás során a valóság bizonyítására – helyesen – sor került. A valóság bizonyításának eredménye a tényállás része, azt az elsőfokú bíróság rögzítette is ítélete tényállási részében, amit a másodfokú bíróság nem érintett. Ezért annak vitatása, hogy az e körben beszerzett bizonyítékokat hogyan kell értékelni, ugyanúgy a megállapított tények támadása, mint az elkövetési magatartásra vonatkozó ténymegállapítások vitatása. Ténymegállapítás azonban rendkívüli perorvoslással csak perújításban támadható. Ilyen esetben az eltérő értékelés célja valójában az új, eltérő (a terheltnek kedvező) tény igazolása, ami azonban nem felülvizsgálati, hanem – törvényes feltételeinek megléte esetén – perújítási ok.
- [81] Jelen esetben a bíróság jogerős ítéletében azt rögzítette, hogy kétséget kizáróan nem nyert bizonyítást, miszerint a szerződést ténylegesen a magánvádló írta alá. Ez eltérő – ellenkező – tartalmú ténymegállapítással nem cserélhető fel és jogkövetkeztetés arra nem alapítható. Következésképp az indítványnak a valóság bizonyítására vonatkozó része alapján a felülvizsgálat törvényben kizárt.
- [82] A felülvizsgálati indítvány a cselekmény társadalomra való veszélyességében való tévedést is állította.
- [83] A Btk. 20. § (2) bekezdése alapján nem büntethető, aki a büntetendő cselekményt abban a téves feltevésben követi el, hogy az a társadalomra nem veszélyes, és erre a feltevésre alapos oka van. A büntetethőséget kizáró ok ellenében való elítélés valóban sérti a büntető anyagi jog szabályait, s ekként a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontja szerinti felülvizsgálat alapja lehet.
- [84] A felülvizsgálati indítvány a jelen ügyben a terheltnek a társadalomra veszélyességben való tévedését, illetve az ennek alapjául szolgáló alapos ok meglétét arra alapította, hogy a terhelt tudomására jutott szerződés másolata alapján, annak megtekintése és a hivatal dolgozóinak megnyilatkoztatása alapján igyekezett kideríteni a magánvádlónak a szerződéshez fűződő kapcsolatát, és ennek során tudomására jutottak alapján tette a valóságnak gondolt tényállításait. A rágalmozás kapcsán az állított tény valóságátartalma önmagában közömbös, a terhelt tudatának csupán annak a becsület csorbítására való alkalmasságát kell átfognia, ami független attól, hogy az állított tény valóságátartalmával kapcsolatban tévedésben van-e (BH 2000.285.II., BH 1999.540.I., BH 1998.412.II.).
- [85] A társadalomra veszélyesség tudata alatt egyaránt értendő akár a cselekmény jogellenességének, akár a társadalmi megítélésének tudata vagy a cselekményhez kapcsolódó erkölcsi rosszallás ismerete. Az elkövetőnek a magatartása tilalmazott voltát kell felismernie. Ebből következően a társadalomra veszélyességben való tévedést kizárja a cselekmény jogellenességének, erkölcsellenességének, társadalmi helytelenítésének, vagy ezek bármelyikének a felismerése.
- [86] A terhelt tudott arról, hogy a NAV által megküldött adásvételi szerződéssel érintett tartályok miatt a magánvádlóval szemben is volt folyamatban büntetőeljárás, amely megszüntetésre került. Az

- irányadó tényálláshoz tartozik az is, amit az elsőfokú bíróság az ítélete 11. oldal első bekezdésében rögzített; eszerint a 2016. december 22-i nyomozást megszüntető határozat kitért arra is, hogy „a nyomozás adatai nem támasztották alá megalapozott gyanú szintjén, hogy a feljelentett személy (K. Gy. I. hűtlen kezelés büntette miatt) a jogosult engedélyének hiányában járt volna el az ügyben”.
- [87] A nyomozás megszüntetéséről szóló határozat a magánvádló érintettsége körében, eljárásának felhatalmazás nélkülisége kapcsán fogalmaz meg kétségeket, vagyis, hogy ha köthető is személye a büntetőeljárás tárgyát képező tartályok hollétéhez, úgy az sem kizárt, hogy azt a megfelelő engedély birtokában tette meg.
- [88] Az elsőfokú bíróság tehát teljesen helytállóan rögzítette, hogy a tartályok ügyében a magánvádlóval szemben (is) folytatott nyomozás részletei, a nyomozás megszüntető határozat teljes tartalmának ismeretében, a terheltnek nem lehetett olyan meggyőződése, ami indokoltá tette volna a magánvádló által sérelmezett tényállításoknak a képviselő-testület ülése előtt való megtételét.
- [89] Erre a terhelt még azon az alapon sem kapott felhatalmazást, hogy a 2015. február 20-i keltezésű szerződésről csak később, a NAV eljárásából szerzett tudomást, éppen a NAV megkeresése és feltett kérdések alapján. A megkeresés ugyanis nem állította, hogy szerződés valós, a feltett kérdésekből pedig semmiképpen nem lehetett arra következtetni, hogy a NAV a szerződést valósnak vagy eredetinek fogadja el, hiszen a kérdések éppen annak létezésével, hitelességével összefüggésben merültek fel.
- [90] Ebben a körben pedig az sem elégséges hivatkozás a védelmi oldalról, miszerint a terhelt minden töle elvárható intézkedést megtett annak érdekében, hogy még a testületi ülésen tett bejelentést megelőzően meggyőződjön arról: valóban létezik-e a szerződés, és hogy azt az alpolgármester kötötte-e, hiszen olyan megbízható adat birtokába ennek során sem jutott, amely alapján azokat a szerződés elkészülését részletező magatartásokra utaló kijelentéseket tehetne volna meg, mely szerint a – vizsgálat alapját képező, kizárólag másolatban rendelkezésre álló – szerződést az alpolgármester saját maga, engedély nélkül, otthonában gyártotta és le is pecsételte.
- [91] Magyarország Alaptörvényének 25. cikk (1)–(2) bekezdése alapján az igazságszolgáltatási tevékenységet a bíróságok látják el, ennek keretében többek között döntést hoznak büntetőügyekben is. A XXVIII. cikk (2) bekezdése szerint senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg. Ezeknek az Alaptörvényi rendelkezéseknek az ismerete és az azoknak megfelelő magatartás tanúsítása nem csak a helyi önkormányzat vezető beosztású személyétől, de a társadalom valamennyi tagjától elvárható.
- [92] A felelőtlenül, kellő körültekintés nélkül tett rágalmozó tényállítások esetén alaptalan a társadalomra veszélyesség hiányára való hivatkozás abban az esetben is, ha az elkövető jóhiszeműen úgy vélte, hogy a cselekménye a társadalom védelmét szolgálta (BJD 7503.). Ilyen körülmények között a terheltnek nem volt alapos oka arra, hogy cselekménye társadalomra veszélyessége tekintetében tévedésben legyen.
- [93] Mindazonáltal, ahogy azt a Kúria már kifejtette, amennyiben a terhelt állítása valósnak bizonyult volna, az büntethetőséget kizáró okot eredményezett volna. Közérdek vagy nyomós magánérdek sem indokolhatja azonban becsület csorbítására alkalmas valótlan – illetve ezzel egy tekintet alá eső, nem bizonyított – tényállítások megtételét.
- [94] A Kúria ezért megállapította, hogy a bíróság jogerős ítéletében a büntető anyagi jogszabályok sérelme nélkül állapította meg a terhelt büntetőjogi felelősségét.
- [95] Mindezek alapján a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot – a Be. 655. § (1) bekezdésének főszabálya szerinti összetételben, a Be. 660. § (1) bekezdésének főszabálya szerint tanácsulésen eljárva – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.II.750/2021/6.)

257¹. Az emberölés mulasztásos változata vegyes mulasztásos bűncselekmény, amelynek a megvalósulásához – a mulasztáson felül – eredmény bekövetkezése is szükséges.

Elkövetési magatartásként a mulasztás nemtevést jelent, olyan passzív magatartást, amely mindig valamely kötelesség viszonyában áll. Mulasztás címén is csak akkor vonható valaki felelősségre, ha a mulasztás akaratlagos, okozatos és jogellenes.

A mulasztással elkövetett emberölés esetében a terheltet speciális jogi kötelesség terheli, az eredmény beállását elhárító magatartás kifejtése. Ez esetben ugyanis a kötelességszerű magatartás kifejezett, a sértett személyére konkretizált rendeltetése, hogy beavatkozzon a kialakuló okfolyamatba, megszakítsa azt [Btk. 160. § (4) bek.; 1978. évi IV. törvény (korábbi Btk.) 166. § (4) bek.].

II. A szülő gyermeknevelést övező szabadsága – saját meggyőződésére vagy a gyermek érdekében történő hivatkozása – nem vezethet oda, hogy az orvostudományban uralkodó felfogásokkal s a legalapvetőbb erkölcsi normák parancsával ellentétes magatartást tanúsítva, döntésével visszafordíthatatlan veszélynek, végső soron halálnak tegye ki gyermekét. Amennyiben az elkövető a K-vitamin sértett részére történő beadását sorozatosan megtagadja, nemcsak a nemzetközi és uniós normákban, valamint az Alaptörvényben is deklarált lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot nem biztosítja számára, hanem a legkiemelkedőbb értéktől, az élethez, az emberi méltósághoz való jogától fosztja meg gyermekét [Alaptörvény I. cikk (1) bek., II. cikk; 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 16. § (2) bek. a) pont].

III. Aki a vonatkozó előírások figyelmen kívül hagyásával megkérdőjelezi az orvosok által kötelezően alkalmazandó újszülöttellátás vérzékenység kialakulása kockázat kiküszöbölő hatását – visszautasítva azt –, ezáltal teljes mértékben magára veszi a döntés felelősségét.

A bűnösség a rá gondolás hiányában állapítható meg; azaz az elkövető az eredményt azért okozza, mert nem

gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna [korábbi Btk. 14. §].

- [1] A törvényszék a 2020. február 6-án kihirdetett ítéletével az I. r. terheltet emberölés vétsége [1978. évi IV. tv. (a továbbiakban: korábbi Btk.) 166. § (1) bek., (4) bek.] miatt 1 év 6 hónap fogházbüntetésre ítélte, melynek végrehajtását 2 évi próbaidőre felfüggesztette. Rendelkezett az előzetes mentesítésről és a bűnügyi költség viseléséről.
- [2] Az ítéletábrá mint másodfokú bíróság a 2021. június 2-án meghozott végzésével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta.
- [3] Az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által a lefolytatott bizonyítás eredménye alapján kiegészített, pontosított tényállás a következő:
- „Az I. r. terhelt a gyermekkorában, majd később szerzett rossz tapasztalatai miatt hosszabb ideje szkeptikus a magyar egészségügyi ellátással szemben. Rendszerkritikus véleményét – egyebek mellett a kötelező védőoltások ellen felszólalva – a vád időben előadások keretében hangoztatta, illetve hipotéziseit a világhálón is megfogalmazta.
- A II. r. terhelttel 2007 novemberében ismerkedtek meg, majd rövid időn belül, 2008 tavaszán házasságot kötöttek. D.-n éltek együtt és vállalták 2010. augusztus 5. napján született első, L. utónevű gyermeküket.
- Hasonlóan vágyott gyermekként fogant – 2012 februárjában – a későbbi L. E. sértett. A várandóság idején nem vettek részt rendszeres terhesgondozáson, először csak 2012. augusztus 28. napján fordultak magánorvoshoz, aki ultrahangvizsgálatot követően a magzatnál mindent rendben talált.
- Az anya első gyermekét is otthon születéssel kívánta világra hozni, de végül szükséges volt a kórházba szállítás, ahonnan még az újszülött teljes körű ellátása előtt távoztak, és második gyermeküknel is otthon születést terveztek.
- Ebből a célból az I. r. terhelt 2012 szeptemberében felvette a kapcsolatot M.-Z.-né V. F. L. szülésznővel, aki otthonukban látogatta meg a szülőket 2012. október 9. napján, és megállapodtak, hogy vállalja, hogy az intézetben kívüli szülésnél szülésznőként segítkezik. Ehhez azonban szükség volt terhesgondozási kiskönyvre, amelyet a védőnőtől 2012. november 7. napján igényeltek, és hogy meg is kapják, aznap É.-n gyermekorvosnál jártak, aki az újabb ultrahangvizsgálatot követően veszélyeztetett terhességet állapított meg.
- Ahogy korábban és utóbb született gyermekük esetében is a terhelték igyekeztek gyermekeiket távol tartani a magyar egészségügyi ellátástól, csak szükség esetén, ha az elkerülhetetlen volt, fordultak bizalmatlanságukban orvoshoz. Hasonló okból a védőnői szolgálatot is visszautasították. Meg voltak győződve arról, hogy maguk jobban tudják, hogy mely akár kötelezően előírt eljárás szolgálja, vagy éppen károsítja az egészséget.
- L. E. sértett születését várva már határozott elképzelésük volt, hogy mesterséges K-vitaminra nincs szüksége az újszülötteknek, mert természetes úton, a köldökzsinóron keresztül a méhlepényből a születéskor, illetve az anyatejes táplálással az anya készleteiből mindenkor elegendő mennyiség kerül a

szervezetükbe. A művi K-vitamin-pótlás és az azt hordozó Konakion természetellenes, ócska, szintetikus készítmény, melyet az orvoslás a véralvadáshoz téves fikcióként alkalmaz és ír elő.

Elképzelésüknek megfelelően a szülés körülményeit átbeszélve tisztázták a szülésznővel, hogy semmilyen művi anyag beadáshoz nem járulnak hozzá, így az antibiotikus szemcseppről sem gondoskodnak, de a K-vitamin beadását is elutasítják.

Ilyen előzmények után M.-Z.-né V. F. L. szülésznő közreműködésével 2012. november 12. napján, Sz.-en, intézetben kívül megszületett L. E. sértett, melyre a törvény addigra lehetőséget biztosított és kellőképpen szabályozott. A szülés problémamentesen alakult, a gyermek egészségesen jött a világra, de az előzetes megállapodásnak megfelelően sem ekkor, sem a 24 óras – kötelező – újszülöttgyógyászati vizsgálatkor nem kapott K-vitamin-pótlást.

A K-vitamin-profilaxist az akkor (2008. évtől) hatályos szakmai protokoll, a Csecsemő és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium a következők szerint szabályozta: érett újszülöttek kapjanak szájon át a születéskor 2 milligrammot, egy hét múlva megint 2 milligrammot, majd havonta 2 milligrammot kizárólagos anyatejes táplálás mellett, egészen addig, míg a vegyes táplálkozásnál a tápszer vagy főzelék aránya meghaladja az össz mennyiség 50%-át. Az orvosszakmai szabály abból indult ki, hogy a méhlepényből (placentából) nem kerül át megfelelő mennyiségben K-vitamin a gyermek szervezetébe és a pótlást a kizárólagos anyatejes táplálkozás sem biztosítja, így az újszülöttek vérében a K-vitaminfüggő faktorok aktivitása nem megfelelő, a művi pótlás ezért szükséges ahhoz, hogy a májban kifejtve hatását a faktorok szintézisét és a véralvadást rendezze.

Ha nem is ilyen rendszerben, de a K-vitamin-pótlás több évtizedre visszamenőleg nem csak Magyarországon, de a világ más országaiban is bevett evidencia.

Az elmaradt adagolás okán is az újszülöttgyógyász a 24 óras státuszvizsgálatkor szóban és írásban is felhívta a szülőket figyelmét arra, hogy a Konakion beadásáról, a K-vitamin pótlásáról és az ebben az életkorban kötelező szűrővizsgálatokról a gyermek 5 napos koráig gondoskodjanak.

A tájékoztatáskor jelen volt mindkét terhelt, azt látszólag a kötelező védőoltásra vonatkozó kioktatással együtt tudomásul vették, de valójában követni nem kívánták, ahogy azt az újszülöttgyógyásznak a szülésznő már előzetesen jelezte.

Nem akarták és nem is végeztettek el semmilyen vérvétellel járó szűrővizsgálatot; mivel azt ártalmasnak tartották, elutasították és egyáltalán nem állt szándékukban kötelező védőoltást adni gyermeküknek, ahogy a szükségtelennek vélt K-vitamin pótlásáról, úgy más szintetikus vitamin, a 2 hetes kortól előírt D-vitamin pótlásáról sem gondoskodtak.

Gyermekorvoshoz a számukra előírt 5 napon belül nem mentek, csupán telefonon vették fel a kapcsolatot dr. M. G. házi gyermekorvossal, aki bár így értesült az otthon születésről – jogszabályi kötelezettsége, a házi orvosi, házi gyermekorvosi és

fogorvosi tevékenységről szóló 4/2000. (II. 25.) EüM rendelet 4. § (3) bekezdés b) pontjában írtak ellenére – sem látogatta meg személyesen a gyermeket 7 napos életkoráig, őt rendelőjében kizárólag 2012. december 4. napján fogadta.

Ekkor őt megvizsgálta, de a kötelező szűrővizsgálatokat és a K-vitamin – immár második periódusban is elmaradt – pótlását sem ejtette meg, s ha írt is fel bármiféle receptet, a szülők az azon szereplő vitaminkészítményeket, a K- és D-vitamin pótlására nem váltották ki.

Bár a terhettek mindvégig tisztában voltak azzal, hogy a K-vitamin művi pótlása azért szükséges, mert az a véráramlás képességet erősíti, de azt már bizonyíthatóan nem tudták – mert a tőlük elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztva a K-vitamin művi pótlásának sorozatos visszautasítása előtt nem győződtek meg arról –, hogy a K-vitamin művi pótlásának elmaradása az újszülöttek esetében számottevően megnöveli a vérzékenység kialakulásának esélyét, amely az ilyen esetek 30–60%-ában életveszélyes koponyaűri vérzéssel társul, és így potenciálisan az újszülött halálához vezet. A K-vitamin profilaxis szakmai protokolljának újszülöttgyógyászati bevezetését és rutinszerű, minden orvos számára kötelező alkalmazását is ez a kutatási eredményeken alapuló tudományos álláspont tette indokolttá. E, saját figyelmetlenségük okozta ismerethiány miatt abban a téves feltevésben voltak, hogy a K-vitamin művi pótlása szükségtelen, mert az anyatejes táplálás miatt a gyermekük egészségének megőrzéséhez az már felesleges, és ezért utasították vissza mind a sértett születésekor, mind az újszülöttgyógyászati ellátása során, mind pedig a házi gyermekorvosi vizsgálat alkalmával a K-vitamin készítményt tartalmazó Konakion beadását, továbbá maguk sem gondoskodtak erről.

Az összesen három alkalommal esedékessé vált K-vitamin-pótlás elmaradása miatt, továbbá mert a születéskor az anyai szervezetből átkerült vitaminmennyiség elégtelen volt, és a téli időszakban az anyatejes táplálás sem volt vitaminokban megfelelően gazdag, L. E. sértettnél vérzékenység alakult ki, majd 2012. december 27. napja és 2012. december 31. napja között – pontosabban be nem határolható időben – koponyaűri vérzés kezdődött.

A vérzékes betegség nem eredményezett azonnal látványos tüneteket, az édesanya csak aluszékonyságot, bágyadtságot és azt tapasztalta, hogy a csecsemő sűrűbben és többet bukik.

Mivel d.-i otthonukban a fűtés nem készült el időre, 2013. január 1. napján a II. r. terhelt és gyermekei É.-n, az L. utca 18. szám alatt ismerőseiknél, Cs.-né V. M.-nél és Cs. Z.-nél vendégeskedtek. Oda őket az I. r. terhelt vitte át a délelőtti folyamán, majd dél körül ő hazatért, hogy a hátralévő munkálatokat befejezze. A II. r. terhelt a vendégségben is csak a fentiekre panaszkodott, miközben a gyermek állapota nem tűnt kétségbeesítőnek.

Igy volt ez egészen addig, amíg 17 óra 30 percét megelőzően az addig nyögdecslő sértett nagy intenzitással, sugárban nem hányt és át kellett öltöztetni. Az anya kétségbeesett, és az ekkor már szintén Cs.-éknél tartózkodó T.-né S. M.-en keresztül, mert neki telefonja nem volt, 17 óra 31 perckor értesítette az I. r. terheltet. Ő különösebb

aggodalomra nem látott okot, de azt határozottan visszautasította, hogy a gyermeket orvoshoz vigyék. Nem sokkal később, 17 óra 42 perc előtti időben a gyermek az újabb szoptatást követően ismételtlen hányt, ezúttal kevesebbet, az akkor fogyasztott tartalmat, melyről az I. r. terhelt telefonon ugyancsak értesült, de az orvosi segítségkérést elhárította.

Ennek ellenére a gyermekét féltő II. r. terhelt kérésére a vendéglátók fia, Cs. G. felhívta az é.-i orvosi ügyelet, majd abban maradtak, ha a gyermek állapota romlik, újból telefonálnak és kihívják a gyermekorvost.

L. E. sértett állapota nem javult, harmadszor 19 óra után hányt, ezúttal is sugárban, de ekkor már vér is megjelent a hányadékban. Cs.-né V. M. többször, rövid telefonhívásokkal sürgette az I. r. terheltet, aki 19 óra 30 perc körüli időben érkezett meg, és igyekezett családját megnyugtatni, az orvos kiértesítését elhárítani, de látva gyermeke állapotát, kiszáradásától tartva végül beleegyezett, hogy hozzá a házigazdák 21 órakor az ügyeletet gyermekorvost kihívják.

Dr. K. E. M. gyermekorvos és B. L. gépkocsivezető 21 óra 10 perckor érkeztek a helyszínre, majd 21 óra 39 perckor értesítették a mentőszolgálatot. Szinte egy időben, 22 óra 12 perckor, majd 22 óra 13 perckor két mentőegység érkezett, majd a gyermekrohammentők 22 óra 40 perckor infúzió bekötését követően indultak a sértettel a gyermekgyógyászati klinikára.

Időközben a gyermek állapota rohamosan romlott: még az é.-i helyszínen nála sápadtság, szürkeség, a bőr lazasága, a pupilla eltérése, a száj lebiggyedése, csillapíthatatlan külső hámsérülésből eredő fülvérzés volt tapasztalható, s kutacsa feszességére az ügyeletet orvos is felfigyelt. Súlyos állapotúnak tűnt, zavartnak, de a laikus számára nem tükrözött mindez életveszélyes állapotot, az ügyeletet és a mentősök is elsődlegesen a kiszáradástól tartottak.

Valójában a diffúz vérzés a koponyaűrön belül több helyütt, de a keményburokban, illetve a pókhálóhártya alatt is már a gyermeknél kivérzett állapotot idézett elő, mikor 23 óra 20 perc körüli időben a kórházba vele megérkeztek. Szakszerű orvosi ellátással, vérsplazmával és K-vitamin adagolással a klinikán a vérzést megállították, majd az annak okán fellépő agyvizenyő okozta nyomás gyógyszeres csökkentésére törekedtek, de a folyamat már visszafordíthatatlan és a sértett élete menthetetlen volt.

Nála a koponyaűri nyomásfokozódás az agyállomány beékelődéshez, keringési és légzési elégtelenséghez vezetett. Halálát az életjelenségek – köztük az agytörzsi reflexek – hiányában 2013. január 8. napján 12 óra 46 perckor állapították meg.

Az I. r. és a II. r. terheltet mulasztása, mellyel követett teóriájukhoz ragaszkodva anélkül, hogy a tőlük elvárható körültekintést tanúsítva a lehetséges következményekről – így a halálos eredményről – meggyőződtek volna, visszautasították a művi K-vitamin-pótlásban testet öltő ellátást és maguk sem gondoskodtak arról, hogy gyermekük részére a szükséges K-vitamin-pótlás megtörténjen, közvetetten hozzájárult a sértettnél a K-vitaminhiány okozta vérzékenység kialakulásához, mely már közvetlenül vezetett a halálához.

- L. E. sértett élete idejekorán érkezett orvosi segítséggel, amikor még a vérzés dinamikája nem eredményezett visszafordíthatatlan folyamatot, elhárítható lett volna, de ekkor még a gyermek szülők és laikusok által észlelt állapota, valamint a betegség tünetei nem voltak oly mérvűek, hogy a késedelmet nem tűrő segélykérés tőlük elvárható lett volna.
- [4] Következtes ítélezési gyakorlat, hogy a felülvizsgálatban irányadó tényálláshoz tartozóként kell tekintetbe venni minden, a határozat indokolásának bármely részében rögzített ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésébe esik (BH 2006.392.).
- [5] Az ítéletszerkesztés folytán az elsőfokú ítélet indokolásának más részében lévő, valamint a másodfokú bíróság által lefolytatott bizonyítás eredményének értékelésekor tett következő ténymegállapítások a tényálláshoz tartozók:
- A terhelték tudtak a születés előtt a K-vitamin-adagolás orvosi magyarázatáról, de azzal nem értettek egyet (elsőfokú ítélet [154] bekezdés).
 - Jártak házi gyermekorvosnál, aki a sértettet is megvizsgálta, de tőle nem és később a szülőktől sem kapott a gyermek vitaminkészítményt (elsőfokú ítélet [154] bekezdés).
 - Az újszülött azért nem kapott a születéskor K-vitamin-pótlást, mert a szülők azt nem akarták, attól elhatárolódtak (elsőfokú ítélet [155] bekezdés).
 - L. E. sértett a kórházba kerüléséig nem kapott K-vitamint, nála K-vitaminérzékeny faktoroknál jelentkezett véralvadási probléma, ami a megnyúlt, mérhetetlen INR értékhez vezetett. Ez jelzi, hogy a már kivérzett állapotban kórházba került gyermek nem más okból volt életveszélyben, majd ennek következménye volt az agyödéma, a beékelődés és a halál. A kettő közötti összefüggés, a csecsemő nem kapott K-vitamint, ezért az arra érzékeny faktorok szintézise nem megfelelően ment végbe, vére nem alvadt, s így az érfalakból előtörő vérzés nem csillapodhatott, hanem a gyermeknél diffúz agyvérzéshez vezetett (elsőfokú ítélet [185] bekezdés).
 - Minden kétséget kizáróan tisztázható volt a sértett halálának oka: a K-vitaminhiányos állapot miatt bekövetkezett újszülöttkori vérzékenységre, annak során kialakult kiterjedt koponyaúri vérzésre, majd keringési és légzési elégtelenséghez vezető agyállományi beékelődésre vezethető vissza. A halál oka közvetlenül a kiterjedt agyvérzés volt, míg az azt kiváltó K-vitaminhiányos állapotban több tényező, így az újszülött születéskori alacsony alvadási faktorszintje, az anya téli időszak miatti K-vitaminhiányos diétája, valamint a K-vitamin művi pótlásának elmaradása játszhattak szerepet. A K-vitamin-profilaxis elmaradása és a halál között ekként közvetett oksági összefüggés állapítható meg (másodfokú ítélet [258] bekezdés).
 - Tényszerűen megállapítható volt, hogy kk. L. E. sértett halálát közvetlenül K-vitaminhiány következtében fellépő kiterjedt agyvérzés, és emiatt a keringési és légzési rendszer összeomlása okozta (másodfokú ítélet [296] bekezdés).
 - Ugyanakkor a K-vitamin-profilaxis elmaradása szükségszerű halálteki szerepet játszott, akár egyetlen alkalommal történő pótlás önmagában is megmenthette volna a sértett életét (másodfokú ítélet [297] bekezdés utolsó mondat).
- [6] A bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen az I. r. terhelt terjesztett elő felülvizsgálati indítványt a Be. 649. § (1) bekezdés a) pont aa) alpontjára alapítva, felmentése érdekében.
- [7] Indokai szerint nem valósult meg bűncselekmény, és kétséget kizáró okozati összefüggés sem volt megállapítható az állítólagos magatartásuk és a halálos eredmény között.
- [8] Álláspontja szerint kétséget kizáróan nem nyert bizonyítást az okozati összefüggés a feltételezett vitaminhiány és a halál között, hiszen szóba jöhettek más okok is.
- [9] A tanúként meghallgatott orvosok valótlanul állították, hogy a kiszálláskor, illetve a mentőben és a kórházba érkezéskor azonnal rákérdeztek a művi K-vitaminadagolásra, és nemleges választ kaptak.
- [10] Szerinte nem lehet kizárni, hogy a sértett halálát DNS-mutáció folytán kialakult véralvadási zavar okozta.
- [11] Kifejtette, hogy sem a művi K-vitamin adagolása, sem a vitaminszintek mérése, sem pedig a csecsemő hematológiai tudományos kutatások ismerete nem tartoznak a szülői kötelezettségek körébe, ezeket nem írja elő semmiféle jogszabály. Ebből kifolyólag ezek esetleges hiánya nem is minősül mulasztásnak, így nem valósulhatott meg bűncselekmény sem.
- [12] A Konakion nevű készítmény a bíróság szerint sem kötelező, hanem az egészségügyi önrendelkezési jog körébe tartozik, tehát törvény által kifejezetten megengedetten opcionális.
- [13] Vitatta a bíróság azon megállapítását, mely szerint Magyarországon és a világ más országaiban is bevett evidencia, orvosszakmai protokoll a művi K-vitaminadagolás. Álláspontja szerint egyrészt nem bevett evidencia és nem is protokoll, másrészt, ha úgy volna is, az sem alapozza meg a szülői kötelezettségét. Amit a bíróság orvosi protokollnak vélt az valójában nem más, mint egy egyszerű adagolási útmutató, amely az országban a mai napig is csupán egyetlen helyen, az Sz.-i Tudományegyetem irattárában lelhető fel, ez az úgynevezett K-vitamin-profilaxis című irat. A kötelező protokollokat egyébként módszertani levelek írják elő az orvosok számára, a K-vitamin pedig nem szerepel semmiféle módszertani levélben. Ugyanakkor, ha kötelező orvosi protokoll lenne, az akkor is csak az orvosokra vonatkozó szakmai szabály lenne, amelyet a beteg, illetve annak törvényes képviselője megsérteni nem tud. Álláspontja szerint a művi K-vitaminadagolás kérdésében a mai napig sincs tudományos konszenzus. Következésképpen sem a jog, sem a tudomány nem állít olyat, hogy művi K-vitamin adagolásra lenne szükség az életben maradáshoz vagy az egészséghöz.
- [14] Az I. r. terhelt szerint a negligencia megállapításakor a bíróság olyan objektív és szubjektív gondossági mércét állapított meg, amely megfordítja a vonatkozó joganyag logikáját és a laikus beteg, illetve szülő kötelezettségévé teszi mindazt, ami a jogszabályok értelmében csakis az orvosok feladata és kompetenciája lehet. Ha tehát létezne is művi K-vitaminra vonatkozó protokoll, annak betartását csakis az abban megjelölt felelős egészségügyi dolgozón lehetne számon kérni.
- [15] Kifejtette továbbá, hogy a bíróság által is megállapítottan a művi K-vitamin az egészségügyi

- önrendelkezési jog körébe tartozik, ami a teljes körű tájékoztatáson alapuló, kényszerű és fenyegetéstől mentes szabad döntési lehetőség.
- [16] Vitatta, hogy visszautasítás történt volna a részéről, álláspontja szerint ez iratellenes megállapítás. Kétségbe vonta azt is, hogy a művi K-vitamin hiányának eredménye lenne a nyolc napos kórházi kezelés végén bekövetkezett halál. Indokai szerint nem képezheti bűncselekmény tárgyát, amit az önrendelkezési jog megenged. Mivel a művi K-vitaminadagolás vagy nem adagolás törvényes jog, így ennek kapcsán nem lehetett volna sem gyanúsítást közölni, sem vádat emelni, sem bizonyítást lefolytatni, sem elmarasztaló ítéletet hozni. Egy törvényes magatartás nem válhat utóbb törvénytörvénytővé akármilyen vélt vagy valós eredményt kapcsol hozzá bíróság. A terhére rótt magatartást valójában el sem követte, nem utasította vissza a művi K-vitamint, mindezt iratellenesen állapította meg a bíróság.
- [17] Álláspontja szerint a művi K-vitamin nemadagolása azért sem minősülhet bűncselekménynek, mert nullához közeli esélye van annak, hogy miatta egészségkárosodás vagy halál következzen be. Mindezekon felül még azért sem lehet bűncselekmény, mert sem az első, sem jelen gyermekük kapcsán nem részesültek a K-vitaminnal kapcsolatos, a törvény által betegjogként nevesített teljes körű tájékoztatásban.
- [18] A bíróság azzal, hogy megállapította: a művi K-vitamin nemadagolása nem bűncselekmény és az egészségügyi önrendelkezési jog körébe tartozik, tehát jogszerű, törvényes magatartás, ezzel egyben kizárta azt is, hogy bűncselekmény elkövetési magatartása lehessen. Továbbá azt is helyesen állapította meg a bíróság, hogy a nemadagolás nem veszélyeztette gyermeke életét és testi épségét.
- [19] Kifogásolta, hogy az okozati összefüggés bizonyítása nélkül ítélte el a bíróság, hiszen sem azt nem sikerült kétséget kizáróan igazolni, hogy gyermeke valóban K-vitamin hiányában halálozott el, de azt sem, hogy a művi K-vitamin teljes adagolása esetén a halál nem következett volna be. Szerinte több objektív tárgyi bizonyíték is utal rá, hogy az egyszerű kiszáradás gyanúja miatt kórházba szállított sértett a beszállítás, illetve a helyszíni ügyeletes orvos általi ellátás és/vagy a kórházi ellátás idején szenvedett el traumás eredetű koponyaűri vérzést.
- [20] Sérelmezte: a bizonyítékokkal ellentétesen állapította meg a bíróság azt, hogy a sértett egyáltalán nem kapott művi K-vitamint, noha a házi orvos egy ampullával beadott neki 2012. december 4-én, amit a tanúvallomásokon felül az orvos közhiteles adatnak számító számítógépes nyilvántartása is igazolt.
- [21] Hivatkozott arra is, hogy a bíróság figyelmen kívül hagyta az általa benyújtott, a SÖTE hematológus belgyógyász főorvosa által kiállított szakvéleményt, amely a II. r. terhelt négy éven keresztül elvégzett laborvizsgálati adatai alapján örökletes véralvadási betegséget igazolt. Álláspontja szerint gyermeke nyilvánvalóan nem vitaminhiány miatt hunyt el, és nekik egyébként nem volt tudomásuk az újszülöttkori vérzékenység nevű extrém ritka jelenségről és a művi K-vitaminról. A szakértői bizonyítás kiegészítése ellenére sem lehetett kizárni, hogy a bekövetkezett halálos eredmény oka a releváns génmutáció volt. Vizsgáltnia kellett volna a bíróságnak, hogy a K-vitaminadagolás mellett kétséget kizáróan elkerülhető lett volna-e a sértett halála, ugyanis enélkül az okozati összefüggés nem állapítható meg.
- [22] Mindezek alapján bűncselekmény hiányában történő felmentését indítványozta.
- [23] Kérte, hogy amennyiben a Kúria a felülvizsgálati kérelmét megalapozatlannak tartaná, a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezést abban az esetben is változtassa meg akként, hogy azt az állam viselje.
- [24] A Legfőbb Ügyészség átiratában az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványát részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.
- [25] Kifejtette, hogy az indítványnak az egyszerűsített felülvizsgálat körébe tartozó bűnügyi költséget vitató, valamint a tényállást támadó részei kizártak, így azon részei, amelyek a terheltek felé elhangzó tájékoztatás megtörténtét, a sértett halálát kiváltó okként a K-vitaminhiány okozta vérzékenységet, valamint az ellátás visszautasításával összefüggésben sérelmezi a terheltek mulasztásban megnyilvánuló magatartását.
- [26] Az indítványban kifejtett érvekkel szemben az irányadó tényállásból az eljáró bíróság helyes következtetést vont le a terheltek tudattartalmára. A tényállásra figyelemmel megállapítható: az I. r. terheltől elvárható volt annak megismerése, hogy milyen jelentősége van az újszülött ellátásában a K-vitaminpótlásnak, valamint elvárható volt annak felismerése is, hogy ennek elmaradása az életét, egészségét veszélyeztető, sértő következményekkel is járhat. Amennyiben a töle elvárható figyelmet és körültekintést tanúsítja, abban az esetben fel kellett ismernie azt, hogy a K-vitaminpótlás elmaradása, annak visszautasítása a gyermek halálát is eredményezheti.
- [27] Jelen ügyben a K-vitaminpótlás hiánya is oka volt a sértett halálához vezető folyamatnak, annak elmaradása a terheltek visszautasító magatartására vezethető vissza, amely magatartás és az eredmény közötti okozati összefüggés meglétére helyálló konzekvenciát vont le az eljáró bíróság. Az eljáró bíróság helyes következtetést vont le az I. r. terhelt bűnösségére is, a cselekmény minősítése és a kiszabott büntetés is törvényes.
- [28] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős határozatot az I. r. terhelt tekintetében hatályában tartsa fenn.
- [29] Az I. r. terhelt a Legfőbb Ügyészség átiratára tett észrevételében lényegében megismételte a felülvizsgálati indítványában foglaltakat.
- [30] A Kúria a felülvizsgálati indítványt a Be. 660. § (2) bekezdés b) pontja alapján nyilvános ülésen bírálta el.
- [31] A nyilvános ülésen az I. r. terhelt védője kifejtette, hogy az egészségügyi beavatkozás elfogadása és a visszautasítás joga feltételezi azt, hogy a beteget abba a helyzetbe hozza az egészségügyi szolgáltató, hogy megalapozottan dönteni tudjon az elutasítás mellett. Álláspontja szerint ez egyértelműen következik az egészségügyi törvényből.
- [32] A védő szerint sem az I. r., sem a II. r. terhelt nem kapta meg az elvárt, teljes körű tájékoztatást a K-vitaminnal kapcsolatban. Hivatkozott az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (továbbiakban Eütv.) 13. § (1) és (2) bekezdésére,

- mely szerint a beteg jogosult a számára egyéniesített formában megadott teljes körű tájékoztatásra, valamint az Eütv. 134. § (3) bekezdésére, amely úgy rendelkezik, hogy a szóbeli tájékoztatás nem helyettesíthető az előre elkészített általános ismertető segédanyagok átadásával.
- [33] Kifejtette, hogy szabályozott gondosságról, elvárhatóságról nem is lehet beszélni egy ilyen jogviszonyban, ahol az egészségügyi törvény az egészségügyi szolgáltató kifejezett kötelezettségévé teszi a mindenre kiterjedő részletes tájékoztatást, amely kötelezettségének az egészségügyi szolgáltató nem tett eleget.
- [34] Az I. r. terhelt alanyi bűnössége mindezek alapján teljes egészében hiányzik. A terhére a negligencia sem állapítható meg, hiszen az egészségügyi szolgáltatónak volt tájékoztatási kötelezettsége, amelynek nem tett eleget, az I. r. terhelttel szemben pedig semmiféle szabályozott elvárhatóság nem állapítható meg.
- [35] Mindezek alapján, csatlakozva a felülvizsgálati indítványban foglaltakhoz is, indítványozta az I. r. terhelt felmentését.
- [36] A Legfőbb Ügyészség képviselője felszólalásában az írásbeli indítványban foglaltakat változatlan tartalommal fenntartotta, és indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ügydöntő határozatot hatályában tartsa fenn.
- [37] Az I. r. terhelt a nyilvános ülésen kifejtettek szerint a felülvizsgálati indítványában foglaltakat változatlanul fenntartotta.
- [38] Az I. r. terhelt felülvizsgálati indítványa a következők szerint nem alapos.
- [39] A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező határozattal szemben jogi – nem ténybeli – okból terjeszthető elő. Kizárólag a Be. 648. § *a)–d)* pontjában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokra hivatkozással vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.
- [40] A Be. 650. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján pedig a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [41] A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.
- [42] Jelen esetben az irányadó tényállás az elsőfokú bíróság által megállapított és a másodfokú bíróság által a lefolytatott bizonyítás eredménye alapján kiegészített, pontosított tényállás.
- [43] A Be. 649. § (1) bekezdés *a)* pont *aa)* alpontja alapján a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha a bíróság a büntető anyagi jog szabályainak megsértésével állapította meg a terhelt bűnösségét.
- [44] Az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. 166. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés szerint minősülő emberölés vétségét követi el, aki az emberölést gondatlanságból követi el.
- [45] Ennek megfelelően a büntetőjogi felelősség megállapításának feltétele az elkövető gondatlansága a cselekmény és eredmény vonatkozásában, továbbá a halálos eredmény és az elkövető cselekménye közötti okozati összefüggés.
- [46] A gondatlan emberölés az objektív oldalt illetően teljesen megegyezik a szándékos emberöléssel; ami az emberölés két nemét megkülönbözteti, az a szubjektív oldalon van: ott a szándék kell, itt gondatlanság elég.
- [47] Az emberölés tényállása nyitott törvényi tényállás, tevessel és mulasztással egyaránt elkövethető. Elkövetési magatartása a tényállásszerű eredményt előidéző legkülönfélébb tevékenység, vagy annak bekövetkeztét meg nem akadályozó mulasztás.
- [48] Az emberölés mulasztásos változata vegyes mulasztásos bűncselekmény, amelynek a megvalósulásához – a mulasztáson felül – eredmény bekövetkezése is szükséges. Mulasztással elkövetett materiális, eredmény-bűncselekmény; a mulasztás és az eredmény egyaránt fennáll, ezért „vegyes” mulasztásos. (Ettől különbözik a vegyes bűnösség, amelynél a „vegyes” jelleget az elkövetési magatartás és az eredmény mint minősítő körülmény eltérő tudattartalma adja.)
- [49] Elkövetési magatartásként a mulasztás nemtevést jelent, olyan passzív magatartást, amely mindig valamely köteletség viszonyában áll. Büntetőjogi jelentőséggel akkor bír – akkor tekintendő cselekvésnek és így elkövetési magatartásnak –, ha fennáll egy olyan köteletség, amelynek a kötelezett nem tett eleget. A mulasztás tehát köteletség megszegése, nem teljesítése, a megkövetelt akaratlagos magatartás hiánya.
- [50] Vegyes mulasztásos bűncselekmény esetén az elkövető felelősségét megalapozó magatartás nem az eredményt okozza, hanem azt, hogy az eredményre vezető okfolyamat megakadályozását elmulasztja. Az elkövető köteletsége az okfolyamat érvényesülésének meggátolása, a még kialakulatlan vagy már kialakult okozati lánc megszakítása. Az okfolyamat rendjébe köteletségellenes be nem avatkozás a mulasztás.
- [51] A büntetőjogilag releváns tevés mindig tiltó szabályba ütközik.
- [52] Angyal Pál szerint: „De tiltva van az is, kiknek valamiként jogi köteletségük az eredmény bekövetkezését megakadályozni, a mozgásban lévő erőfolyamatot beállítani: a mulasztás az erőmegnyugvás is. Mulasztás címen is csak akkor vonható valaki felelősségre, ha a mulasztás akaratlagos, okozatos és jogellenes.”
- [53] „A mulasztás annak nem tevése lévén, amit valamely parancsoló szabálynál fogva meg kellett volna tenni, nyilvánvaló, hogy a mulasztásnak az eredmény előzményei sorából való gondolati kiiktatása nem azt jelenti, hogy ennek az előzménynek a helye üressé lesz, hanem azt, hogy a helyet gondolatban az a kötelezett tevés foglalja el, mely megakadályozta volna az eredmény bekövetkezését, ámde akkor az eredmény előzményei között szereplő mulasztás az eredmény feltétele, mely nélkül az eredmény vagy egyáltalán nem vagy nem úgy s nem akkor következett volna be, mint ahogy s amikor bekövetkezett.”
- [54] „A nemtevést egyszerűen csak erőpihentetés; a mulasztás ellenben olyasminek a nemtevése, mit meg kellett volna tenni. Mulasztani nem annyit tesz, mint semmit nem tenni, hanem valamit nem tenni. Mulasztásról csak köteleiséggel szemben, jogi értelemben vett mulasztásról csak jogi

- kötelezettséggel szemben lehet szó.” (Angyal Pál: *A magyar büntetőjog tankönyve*. Budapest, 1909)
- [55] A mulasztás csak akkor lehet az eredménynek oka, ha jogi köteletség megsértésében áll. Ilyen származhat egyebek mellett valamely hivatali, hivatásbeli, szerződési avagy családi viszonyból.
- [56] A mulasztással elkövetett emberölés esetében a terheltet speciális jogi köteletség terheli, az eredmény beállását elhárító magatartás kifejtése. Ez esetben ugyanis a kötelességszerű magatartás kifejezett, a sértett személyére konkretizált rendeltetése, hogy beavatkozzon a kialakuló okfolyamatba, megszakítsa azt.
- [57] A gondatlan emberölés három ismérve: a bekövetkezett halálos eredmény (ténykérdés), ennek az elkövető cselekményével való okozati összefüggése (mulasztás okozatossága), e cselekményt az eredményre való vonatkozásában átfogó gondatlanság.
- [58] Jelen ügyben elsőként eldöntendő kérdés, hogy az I. r. terhelt tényállásban írt magatartása akaratlagos mulasztásnak tekinthető-e; szülőként terhelt-e, és ha igen, milyen jogi kötelezettség az újszülött gyermeke egészségének megóvása, ellátása körében.
- [59] A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának 24. cikke kijelenti, hogy „minden gyermeknek joga van arra a védelemre, amelyet őt kiskorú állapota folytán a családja, a társadalom és az állam részéről megillet”. (A dokumentumot az ENSZ Közgyűlés a XXI. ülészakán, 1966. december 6-án fogadta el, Magyarországon pedig az 1976. évi 8. törvényerejű rendelet hirdette ki.)
- [60] Az Európai Unió Chartájának 24. cikke foglalkozik a gyermekek jogaival, ezen belül is kiemelendő, hogy „a gyermekeknek joguk van a jólétükhöz szükséges védelemhez és gondoskodáshoz” (1991. évi LXIV. törvény a gyermekek jogairól szóló, New Yorkban, 1989. november 20-án kelt Egyezmény kihirdetéséről).
- [61] Az Alaptörvény a családi kapcsolatok tekintetében az L) cikkében rögzíti, hogy a család alapját a házasság, illetve a szülő-gyermek viszony képezi.
- [62] A XVI. cikk (1) bekezdése értelmében „minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz”.
- [63] A XVI. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy a szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni.
- [64] Az elkövetéskor hatályos, a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 71. § (1) bekezdése szerint a szülői felügyeletet a kiskorú gyermek érdekeinek megfelelően kell gyakorolni. A 75. § (1) bekezdése alapján a szülői felügyelet körében a szülők kötelessége, hogy a gyermeket gondozzák, tartsák, a gyermek testi, értelmi és erkölcsi fejlődését elősegítsék.
- [65] Az Alaptörvény XVI. cikk (1) és (2) bekezdése együttesen jeleníti meg a szülők jogát, hogy gyermekeikről saját világnézetüknek és lelkiismereti meggyőződésüknek megfelelően gondoskodjanak. Elsősorban a szülők jogosultak arra, hogy döntsenek a gyermekek testi és szellemi fejlődésével kapcsolatos kérdésekben. A szülők választhatnak egészségügyi szolgáltatót, oktatási intézményt, ők dönthetnek arról, hogy milyen világnézeti nevelésben részesüljenek gyermekeik. Kétségtelen, hogy az egyes egészségügyi ellátások tekintetében – ha ez lehetséges egyes alternatívák között – a szülők döntenek.
- [66] Az egészségügyi ellátás igénybevételét érintő kérdéseket szintén jogszabályi szintű előírások tartalmazzák.
- [67] Az elkövetéskor hatályos Eütv. 77. § (3) bekezdése szerint minden beteget – az ellátás igénybevételének jogcímére tekintet nélkül – az ellátásában résztvevőktől elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek betartásával kell ellátni.
- [68] Kétségtelen, hogy a betegek jogai közé tartozik – többek között – az egészségügyi beavatkozásokba való beleegyezés és az ellátás visszautasításának joga is.
- [69] Az Eütv. a betegek önrendelkezési joga, így a beleegyezés és a visszautasítás joga tekintetében éles határt húz a cselekvőképes és a cselekvőképtelen betegek közé. Amennyiben a sértett –, akkor a törvény sorolja fel, hogy a beleegyezés és a visszautasítás jogát ki gyakorolhatja, ki jogosult a képviselőre.
- [70] Az Eütv. 16. § (2) bekezdés a) pontja alapján a cselekvőképtelen beteg helyett annak önrendelkezési jogát a törvényes képviselője gyakorolhatja.
- [71] Az Eütv. 16. § (2) bekezdés a) pontja alapján, amennyiben a beteg cselekvőképtelen, a beteg törvényes képviselője jogosult a beleegyezés és a visszautasítás (4) bekezdésben foglalt korlátok közötti jogának gyakorlására.
- [72] Az Eütv. 16. § (4) bekezdése szerint a (2) bekezdés szerinti személyek nyilatkozata – kizárólag a 13. §-ban foglalt tájékoztatást követően – a kezelőorvos által javasolt invazív beavatkozásokhoz történő beleegyezésre terjedhet ki. E nyilatkozat azonban – a 20. § (3) bekezdése szerinti eset kivételével – a beavatkozással fölmerülő kockázatoktól eltekintve nem érintheti hátrányosan a beteg egészségi állapotát, így különösen nem vezethet súlyos vagy maradandó egészségkárosodásához.
- [73] Nem kétséges, hogy az I. r. terheltet mint a sértett szülőjét a sértett (gyermeke) vonatkozásában objektív gondossági kötelezettség terhelt.
- [74] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti a következőket:
– Ahogy korábban és utóbb született gyermekük esetében is az I. r. terhelt igyekezett gyermekeit távol tartani a magyar egészségügyi ellátástól, csak szükség esetén, ha az elkerülhetetlen volt fordult bizalmatlanságában orvoshoz. Hasonló okból a védőnői szolgálatot is visszautasította. Meg volt győződve arról, hogy maga jobban tudja, hogy mely, akár kötelezően előírt eljárás szolgálja, vagy éppen károsítja az egészséget.
– 2012 februárjában fogant L. E. sértett; a várandóság idején az I. r. terhelt felesége, az alapügy II. r. terheltje nem vett részt rendszeres terhesgondozáson.
– A tervezett otthoni szüléshez szükség volt terhesgondozási kiskönyvre, amelyet a védőnőtől 2012. november 7. napján igényeltek, és hogy meg is kapják, aznap É.-n gyermekorvosnál jártak, aki az újabb ultrahangvizsgálatot követően veszélyeztetett terhességet állapított meg.
– L. E. sértett születését várva már határozott elképzelésük volt, hogy mesterséges K-vitaminra nincs szükség az újszülöttnak, mert természetes

úton, a köldökzsinóron keresztül a méhlepényből a születéskor, illetve az anyatejes táplálással az anya készleteiből mindenkor elegendő mennyiség kerül a szervezetükbe. A művi K-vitaminpótlás és az azt hordozó Konakion természetellenes, ócska, szintetikus készítmény, melyet az orvoslás a véralvadáshoz téves fikcióként alkalmaz és ír elő.

– Elképzelésüknek megfelelően a szülés körülményeit ábszélve tisztázták a szülésznővel, hogy semmilyen művi anyag beadásához nem járulnak hozzá, így az antibiotikumos szemcsepről sem gondoskodnak, de a K-vitamin beadását is elutasítják.

– 2012. november 12. napján intézetben kívül megszületett L. E. sértett. A gyermek egészségesen jött a világra, de az előzetes megállapodásnak megfelelően sem ekkor, sem a 24 óráig – kötelező – újszülöttgyógyászati vizsgálatkor nem kapott K-vitaminpótlást.

– Nem akarták és nem is végeztek el semmilyen vérével járó szűrővizsgálatot, mivel azt ártalmasnak tartották, elutasították és egyáltalán nem állt szándékukban kötelező védőoltást adni gyermeküknek, ahogy a szükségtelennek vélt K-vitaminpótlásról, úgy más szintetikus vitamin, a 2 hetes kortól előírt D-vitamin pótlásáról sem gondoskodtak.

– Gyermekorvoshoz az előírt 5 napon belül nem mentek, csupán telefonon vették fel a kapcsolatot a házi gyermekorvossal, aki rendelésében kizárólag 2012. december 4. napján fogadta őket, ekkor a sértettet megvizsgálta, de a kötelező szűrővizsgálatokat és a K-vitamin – immár második periódusban is elmaradt – pótlását nem ejtette meg.

– A sértettnél vérzékenység alakult ki, majd 2012. december 27. napja és 2012. december 31. napja között – pontosabban be nem határolható időben – koponyaúri vérzés kezdődött.

– 2013. január 1. napján a II. r. terhelt és gyermekei É.-n, az L. utca 18. szám alatt ismerőseiknél vendégeskedtek, 17 óra 30 percet megelőzően az addig nyögdecselő sértett nagy intenzitással, sugárban hányt, az anya kétségbeesett, 17 óra 31 perckor értesítette az I. r. terheltet. Ő különösebb aggodalomra nem látott okot, de azt határozottan visszautasította, hogy a gyermeket orvoshoz vigyék.

– Nem sokkal később, 17 óra 42 perc előtti időben a gyermek az újabb szoptatást követően ismételt hányt, melyről az I. r. terhelt telefonon ugyancsak értesült, de az orvosi segítségkérést elhárította.

– L. E. sértett állapota nem javult, harmadszor 19 óra után hányt, ezúttal is sugárban, de ekkor már vér is megjelent a hányadékban.

– Az I. r. terhelt 19 óra 30 perc körüli időben érkezett meg, és igyekezett családját megnyugtatni, az orvos kiértesítését elhárítani, de látva gyermeke állapotát, kiszáradásától tartva végül beleegyezett, hogy hozzá a házigazdák 21 órakor az ügyeletes gyermekorvost hívják.

– Szakszerű orvosi ellátással, vérplazmával és K-vitaminadagolással a klinikán a vérzést megállították, majd az annak okán fellépő agyvizenyő okozta nyomás gyógyszeres csökkentésére törekedtek, de a folyamat már visszafordíthatatlan és a sértett élete menthetetlen volt.

– A sértett halálának oka a K-vitaminhiányos állapot miatt bekövetkezett újszülöttkori vérzékenységre, annak során kialakult kiterjedt koponyaúri vérzésre, majd keringési és légzési elégtelenséghez vezető agyállományi beékelődésre vezethető vissza.

[75] Az Eütv. 119. §-a szabályozza az egészségügyi ellátás során az azzal szemben támasztott minőségbiztosítási elvárásokat. E szerint az ellátás során érvényesülniük kell a jogszabályban foglalt vagy egyéb szakmai szabályoknak, így különösen a tudomány mindenkori állását tükröző és bizonyítékokon alapuló szakmai irányelveknek, ezek hiányában a megalapozott, széles körben elfogadott szakirodalmi közléseknek, vagy szakmai konszenzusra támaszkodó szakmai ajánlásoknak [Eütv. 119. § (3) bek. b) pont].

[76] Az elkövetéskor hatályos, vizsgálati és terápiás eljárásrend kidolgozásának, szerkesztésének és szakmai egyeztetése lefolytatásának eljárásrendjéről szóló 23/2006. (V. 18.) EüM rendelet (továbbiakban EüM. rendelet) 1. §-a alapján a vizsgálati és terápiás eljárásrendet szakmai irányelv, illetve szakmai protokoll formájában kell közzétenni.

[77] Az EüM. rendelet 2. § a) pontja szerint egészségügyi szakmai irányelv: olyan szisztematikusan kifejlesztett ajánlóssorozat, amely meghatározott ellátási körülmények között az ellátandók jól körülhatárolt körére vonatkozik, ajánlásai jól azonosíthatók, tudományos bizonyítékokra, illetve valamennyi érintett szakterület szakértőinek véleményére támaszkodva, a betegek szempontjainak figyelembevételével az ellátók és ellátandók adott egészségügyi ellátással kapcsolatos megfelelő döntéseit segíti elő; míg a b) pont értelmében szakmai protokoll: meghatározott betegcsoportban és ellátási szinten, egy betegség vagy állapot – az elérhető tudományos bizonyítékokkal – alátámasztott preventív, diagnosztikai, terápiás, ápolási, gondozási és rehabilitációs – ellátási folyamatával kapcsolatos tevékenységek rendszerezett listája, amely alapját képezi az egészségügyi szolgáltatások szakmai ellenőrzésének és finanszírozásának, továbbá melynek célja az ellátás biztonságának és egyenletes színvonalának biztosítása.

[78] Az EüM. rendelet 8. § (1) bekezdése alapján a jóváhagyott szakmai irányelvet, valamint a szakmai protokollt az Egészségügyi Közlöny és a minisztérium honlapja teszi közzé.

[79] Az Egészségügyi Minisztérium az egészséges csecsemő táplálásáról szóló szakmai protokollt (továbbiakban protokoll) a minisztérium Hivatalos Értesítőjének 2009. évi 46. számában, valamint az Egészségügyi Közlöny 2009. évi 21. számában tette közzé.

[80] A protokoll 4. pontja értelmében „az anyatej savófehérjei optimális szállítói a vitaminoknak, a nyomelemeknek, és így az anyatejes csecsemők csak ritkán szorulnak vas vagy vitamin kiegészítésre. Ez utóbbiak közül kivételt képez a D- és K-vitamin”. A protokoll a „szoptatás és vitamin szupplementáció” alcím alatt kifejti, hogy „a legutóbbi hazai módszertani ajánlás szerint minden érett újszülött kapjon 2 mg K-vitamint per os, majd 1 hét múlva 2 mg-ot. A kizárólagosan szoptatott csecsemők további havi 2 mg-ot per os kapjanak. A K-vitamin pótlására a kizárólagos szoptatás idején a bélflóra

- még elégtelen K-vitamintermelő képessége miatt van szükség.”
- [81] A felidézettek közül egyértelmű, hogy a K-vitamin az újszülött egészségét védi, ezért a gyermeknek nyilvánvalóan érdeke fűződik ahhoz, hogy megkapja azt.
- [82] Mindez azt is jelenti, hogy hosszú évek tudományos tapasztalásán alapuló orvosszakmai irányelvben rögzített, hivatalos formában közzétett terápiás módszerről, beavatkozásról van szó. Ennek lényege pedig az, hogy az anyatejes táplálásban részesülő újszülöttek esetében a K-vitamin-pótlás a vérzékenység kialakulásának megakadályozására és az annak következtében kialakuló súlyos (akár halálos eredménnyel végződő) folyamat meggátolására szolgál. Másképpen szólva: kockázatkiküszöbölő jelentőséggel bír.
- [83] A szakmai protokoll azt is jelenti, hogy az adott kérdésben az abban foglaltak kötelezők az orvosok számára, azt az orvosoknak kötelezően követni kell. A profilaxis vonatkozó előírása nem szabadon választható, hanem az orvosokra kötelező érvényű előírás.
- [84] Amint arra a másodfokú bíróság helyesen utalt, a tényállásban ([50] bekezdés) rögzített orvosi protokoll pontosan meghatározza, mi a K-vitamin-profilaxis indoka, és hogy mikor milyen mennyiségben kell azt adagolni. Pontosan ez a bevett és megszokott eljárás mutatja, hogy a gyermekgyógyászati szakterületen tevékenykedő orvosok tökéletesen ismerik a profilaxis jelentőségét, annak magyarázatát, és a jelen ügyben éppen emiatt, továbbá a felmerülő tipikus tünetekre (az újszülöttkori agyvérzésre jellemző jelekre) figyelemmel kivétel nélkül mindenki – az ügyeletes orvos, a gyermekmentős, mindkét osztályos orvos – kiemelkedően fontos kérdésként kezelte a K-vitamin-pótlás megtörténtét (másodfokú végzés [206] bekezdés).
- [85] Nem kérdéses továbbá az, hogy az otthonzüléskor sem opcionális a K-vitamin-profilaxis, azaz semmilyen jelentősége nincs a K-vitamin-pótlás szükségessége szempontjából annak, hogy egészségügyi intézményben vagy azon kívül kerül sor a szülésre, és hogy mikor vágják el a köldökzsinórt (megjegyzendő: ez következik a K-vitamin-profilaxisra vonatkozó ajánlásból is, amely mindaddig előírja a K-vitamin-pótlást, amíg a csecsemő kizárólag anyatejes táplálásban részesül); (másodfokú végzés [213] bekezdés).
- [86] Erre vonatkozóan, vagyis az újszülött 24 órás vizsgálatáról az intézeten kívüli szülés szakmai szabályairól, feltételeiről és kizáró okairól szóló 35/2011 (III. 21.) Kormányrendelet (a továbbiakban: kormányrendelet) szabályai világos iránymutatást adnak.
- [87] A kormányrendelet 4. § (3) bekezdése szerint az ellátáshoz szükséges tárgyi, továbbá higiéniai feltételeket a 3. számú melléklet tartalmazza. Meghatározza a szülészeti eseményben közreműködőket, és azt, hogy a rendelet 9. § (2) bekezdése alapján újszülöttellátásban gyermekgyógyász közreműködését biztosítani kell.
- [88] A 9. § (2) bekezdése szerint az újszülött első gyermekgyógyászati vizsgálatát gyermekgyógyász végzi el a szülést követő 24 órán belül.
- [89] A 3. számú melléklet a tárgyi és higiéniai feltételek felsorolása körében 2.1. pont alatt a szülész-nőgyógyász szakorvos számára a gyógyszerek között a K-vitamint előírja; az 5. számú melléklete pedig a K-vitaminra vonatkozóan adatszolgáltatási kötelezettséget tartalmaz.
- [90] Ezzel szemben a terhelt – így az I. r. terhelt – azért utasították vissza kk. L. E. esetén a K-vitamin beadását, és azért sem adták vagy adták be neki maguk később sem, mert – bár ismerték az orvostudomány ezzel kapcsolatos álláspontját – azt helytelennek minősítették, szerintük ugyanis a szintetikus, művi vitaminpótlás természetellenes, sőt, egyenesen káros a csecsemő egészségére.
- [91] A sértett születése előtt tehát az I. r. terhelt pontosan tudta, hogy mi az orvostudomány álláspontja a K-vitamin-pótlásról, de azzal nem értett egyet.
- [92] A beavatkozás elhagyását azért teheték meg könnyen, különösebb ellenállás nélkül, mert intézményen kívüli szülést választottak, eleve olyan orvosokkal és más, a szülésnél közreműködő személyekkel, akik hozzájuk hasonlóan vélekednek, és ugyanúgy tudnak azonosulni a nem-konvencionális jellegű eljárásokkal és ellátásokkal. Ugyanilyen irányított választás volt a gyermekek háziorvosa, dr. M. G. is, aki bizonyítottan egyszer sem adta be a sértettnek a K-vitamint tartalmazó Konakion készítményt, mégpedig azért nem, mert azt a terhelt elutasították (másodfokú végzés [224] bekezdés).
- [93] Következésképpen az I. r. terhelt azzal a magatartásával, hogy visszautasította, orvosi iránymutatás ellenére nem adta be a sértett számára a K-vitamint, megkérdőjelezte a Csecsemő- és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégium által kiadott K-vitamin-profilaxisra vonatkozó szabályozást, valamint az egészséges csecsemő táplálásával kapcsolatos irányelvben foglaltakat, tudományos igazság kérdésében foglalt állást anélkül, hogy ez irányú kompetenciával rendelkezne.
- [94] Az I. r. terhelt magatartása folytán továbbá nem teljesültek (teljesülhettek) az otthonzülésre és az újszülött ellátására vonatkozó kormányrendelet előírásai, mindez pedig jogszabályban írt rendelkezésekkel is szemben álló. (Megjegyzendő, ez az Eütv. 81. § (3) bekezdésében írt, életkorhoz kötött, újszülöttre vonatkozó kötelező szűrővizsgálatra is igaz; eszerint a szűrővizsgálatra kötelezett kiskorú személy részvételéről törvényes képviselője köteles gondoskodni, ez a tényállásban írtak szerint szintén nem teljesült – ún. sarok vérvétel).
- [95] Az I. r. terhelt mulasztása valójában azt jelentette, hogy az újszülött sértett esetében a vérárvadási képesség erősítésének elmaradása folytán – továbbá, mert a születéskor az anyai szervezetről átkeült vitaminmennyiség elégtelen volt, és a téli időszakban az anyatejes táplálás sem volt vitaminokban megfelelően gazdag – vérzékenység alakult ki. E folyamatba történő be nem avatkozás (K-vitamin-pótlás sorozatos elmaradása) miatt nála koponyaűri vérzés kezdődött. Ennek okán fellépő agyvizenyő okozta nyomás gyógyszeres csökkentésére törekedtek, de a folyamat már visszafordíthatatlan és a sértett élete menthetetlen volt.
- [96] Az indítványozó szerint a szülővel szemben semmilyen elvárhatósági követelmény nem

- fogalmazható meg. A szülő saját, szabad meggyőződésén alapuló nézetei alapján szabadon választhat orvost, szabadon rendelkezhethet a gyermek sorsát érintő kérdésekben, szabadon dönthet, és ezért semmilyen felelősség nem terheli.
- [97] Ehhez képest a következő eldöntendő kérdés, hogy a szülő (ön)rendelkezési joga mire terjedhet ki.
- [98] Jelen ügyre vonatkozóan – amint arra az eljáró bíróság is utalt – az emberi méltóság, az Eütv. 16. § (2) bekezdés a) pontja szerinti visszautasítási jog, illetve a szülő (ön)rendelkezési jogának alkotmányos kollízióját érintő vizsgálatát is el kellett végezni.
- [99] A Kúria szerint ez a következőket jelenti.
- [100] Az élet ellen irányuló s egyébként végső soron az élet elvételével járó cselekmények egyszerre támadják az emberi életet és az emberi méltóságot.
- [101] Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 1. cikke így kezdődik: „Minden emberi lény szabadon születik és egyenlő méltósága és joga van.” Az egyezmény 25. cikk 2. pontja szerint a „gyermekkor különleges gondoskodásra, támogatásra jogosít”.
- [102] A Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatával egybehangzóan deklarálja, hogy az emberi jogok az emberi lény veleszületett méltóságából erednek. Az egyezmény 6. cikke megerősíti, hogy „minden emberi lénynek veleszületett joga van az életre. E jogot a törvények védelmeznie kell. Senkit sem lehet életétől önkényesen megfosztani.”
- [103] Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabály szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik.
- [104] A Nemzeti hitvallás tizedik fordulata kimondja, hogy „Valljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”.
- [105] Az Alaptörvény – a nemzetközi sztereotípiák megfelelően – szintén deklarálja az I. cikk (1) bekezdésében, hogy az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani, s védelmük az állam elsőrendű kötelezettségeként jelentkezik. A II. cikk megerősíti, hogy az emberi méltóság sérthetetlen, s minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz.
- [106] Ahogyan az Alkotmánybíróság is rámutatott a 23/1990. (X. 31.) AB határozatban, az emberi méltóságtól az embert csakis életének elvételével lehet megfosztani, s ezzel mindkettő végérvényesen megszűnik.
- [107] A legmagasabb szintű nemzetközi és hazai deklarációk szerint az emberi élet és méltóság védelme, a gyermekek védelme (ideértve a gyermek nevelése, gondozása során tanúsítandó szülői kötelezettségek megfelelő gyakorlását) a család stabilitását alapozzák meg, és így válhat csak a család a társadalmi élet, s az állam alapkövévé.
- [108] Magyarországon (és a világ sok más államában is) alkotmányjogi megoldás, hogy az élethez való jog nem áll önmagában, hanem az emberi méltósághoz való joggal alkot szerves egységet. Ez azt jelenti, hogy az élet és a méltóság együtt fejezi ki a „személy” emberi minőségét, vagyis a jogi értelemben vett „ember”, „személy” fogalma összekapcsolódik az emberi méltósághoz (és az élethez) való jog tartalmával.
- [109] Jelen ügyben az elkövetési magatartás az emberi méltóság két aspektusával, az önrendelkezési jog gyakorlásával és a testi integritáshoz való joggal áll szoros kapcsolatban.
- [110] Az emberi élethez és méltósághoz való jog a legkiemelkedőbb érték. A 23/1990. (X. 31.) AB határozat szerint az emberi élet és méltóság egységes és oszthatatlan intézmények s korlátozhatatlan alapjogok.
- [111] Az emberi méltóságból levezetett önrendelkezési jog esetében azonban az Alkotmánybíróság megmutatta a korlátozhatóság felé vezető utat.
- [112] Az egészségügyi önrendelkezési jog tekintetében a kiindulási pont az, amikor is az Eütv. az önrendelkezés gyakorlásakor a beteg szabad döntéséről szól, a beteg maga dönti el, kíván-e egészségügyi ellátást igénybe venni, mely beavatkozásokhoz adja beleegyezését s melyeket utasít vissza, mindez viszont nem jelent abszolút jogot.
- [113] A szülő saját személyét érintő önrendelkezési jogát azonban nem lehet összetéveszteni, felcserélni a gyermeke nevelése során gyakorolt szülői jogaival, különösen nem a gyermek egészségének megőrzésére vonatkozó, életben maradását, fejlődését és megfelelő egészségügyi ellátását biztosító kötelezettségeivel.
- [114] Az Alkotmánybíróság korábbi, 39/2007. (VI. 20.) AB határozatában visszautalt arra, hogy az emberi méltósághoz való jogból levezetett részjogosultságok korlátozhatóságáról kialakított gyakorlatát a 22/2003. (IV. 28.) AB határozatban foglalta össze: „az emberi méltósághoz való jog csupán az emberi státus meghatározójaként, csak az étellel együtt fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, ABH 1991, 297, 308, 312.]. Ezért anyajog mivoltából levezetett egyes részjogosítványai (mint például az önrendelkezéshez és a személy testi integritásához való jogok) az Alkotmány 8. § (2) bekezdése szerint bármely más alapjoghoz hasonlóan korlátozhatók [75/1995. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1995, 376, 383.].”
- [115] Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélésével kapcsolatban két megállapítást emelt ki a gyakorlatából. A 34/1994. (VI. 24.) AB határozat általános érvényű megállapítása, hogy a „tudományos igazságok kérdésében állást foglalni csak maga a tudomány lehet kompetens” (ABH 1994, 177, 182.). Az Alkotmánybíróság korábban kifejtette, hogy a gyermekek következmények felmérésére való képességének hiányára tekintettel a védelmükre megalkotott jogszabályok alapjog korlátozásával is járhatnak [21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74, 80.].
- [116] Az alapjog-korlátozás arányossága az alkotmányos cél és a jogkorlátozó eszköz összevetésével állapítható meg. A jogalkotó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni. A 21/1996. (V. 17.) AB határozatban az Alkotmánybíróság az arányossági vizsgálat keretében értékelte, hogy a korlátozó szabályozás konkrét, fenyegető veszélytől óvja-e meg a gyermekeket, és megállapította, hogy a kockázatok mérlegelésénél a konkrét körülményeket kell figyelembe venni (ABH 1996, 74, 81–82.). „Az Alkotmánybíróság a támadott szabályozás

- alkotmányosságának megítélésekor különös jelentőséget tulajdonít annak, hogy jelen ügyben nem az a kérdés, hogy döntésképes felnőttek visszautasíthatják-e a saját és mások egészségét védő oltásokat, hanem az, hogy megtehetik-e ezt gyermekeik nevében. A különbség azért alapvető, mert – az Alkotmány 67. § (1) bekezdése alapján – nemcsak a családnak, hanem az államnak is biztosítania kell a gyermekek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükhöz szükséges. Ezért az államnak akár a szülőkkel szemben is védelmeznie kell a gyermekek önálló érdekeit. Mivel a védőoltások az érintett egyén és a társadalom többi tagjának egészségét védik, a gyermekeknek érdekük fűződik ahhoz, hogy megkapják az életkorhoz kötött védőoltásokat” [39/2007. (VI. 20.) ABH].
- [117]A szülők egyéni (szubjektív) meggyőződése miatt nem tehetők félre a gyermekük egészségét, fejlődését védő nemzetközi, alaptörvényi szintű és családjogi (törvényi) normák. A szülői mivoltból fakadó törvényi kötelezettségek és a felelősség hangsúlyosabb, mint az ugyancsak törvényes, ám a törvény által korlátozott szülői jogok.
- [118]A szülői felügyelet általános rendelkezéseit jelenleg a Ptk. önálló fejezete tartalmazza, korábban a Csjt. jelenítette meg. A magyar családjog a szülői felügyelet fogalmát 1952-ben vezette be, ez a szülői hatalom kifejezést váltotta fel. A szülői felügyelet tartalma a számos európai jogrendszerben használt „szülői felelősséggel” azonos intézmény: a szülők gyermekekkel szembeni és gyermekeikért viselt felelősségének van elsődleges jelentősége. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy a szülőknek gyermekeiket illetően elsősorban kötelezettségeik vannak, és csak a kötelezettségek megfelelő teljesítése esetén hivatkozhatnak érdemben a gyermekekkel kapcsolatos jogaikra, amelyek természetesen megilletik őket. Ez következik a Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseiből is: a 18. cikk 1. pontja értelmében a gyermek neveléséért, fejlődésének biztosításáért a felelősség elsősorban a szülőt, törvényes képviselőt terheli. (vö. Ptk. 4:146. §-ához fűzött indokolás).
- [119]A szülői jogok tehát semmiképp nem jelentenek felelősség nélküliséget, miként korlátozhatatlanságot sem.
- [120]A szülők elsődleges kötelezettsége a gyermek jólétének, egészségének biztosítása, mindezeket a nevelés és gondozás körében ellátandó feladatok sokfélesége tölti meg konkrét tartalommal.
- [121]A szülő gyermeknevelést övező szabadsága – saját meggyőződésére vagy a gyermek érdekére történő hivatkozása – nem vezethet oda, hogy az orvostudományban uralkodó felfogásokkal s a legalapvetőbb erkölcsi normák parancsával ellentétes magatartást tanúsítva, döntésével visszafordíthatatlan veszélynek, végső soron halálnak tegye ki gyermekét.
- [122]Az ilyen szülői magatartással szemben a gyermek érdekei elsőbbséget élveznek, tehát a jog eszközeivel védendők.
- [123]A szülő (ön)rendelkezési joga, döntési szabadsága a gyermeke halálához nyilvánvalóan nem vezethet.
- [124]Jelen ügyben az I. r. terhelt a gyermeke számára – orvos szakmai protokoll szerint előírt – K-vitamin-pótlás megakadályozásával nem csupán távoli, általános, absztrakt veszélyhelyzetet idézett elő, hanem az irányadó tényállásban írtak szerinti vérzékenységgel bekövetkezésével, adott, halálos eredményben megnyilvánuló konkrét következményt. (Ez az alapvető különbség, eltérés az EBH 2009.2029. számú eseti döntésben foglaltakhoz képest.)
- [125]Márpedig, ha a halálos eredmény bekövetkezik, ott a szülői magatartás jogi (büntetőjogi) vizsgálatának szükségessége merül fel.
- [126]Ebből az is következik, hogy nem minden mulasztás (K-vitamin-pótlás elmaradása) nyer büntetőjogi értékelést, de ha a törvény szerinti eredmény bekövetkezik, és a tényállás valamennyi eleme megvalósul, akkor az büntetőjogi felelősség megállapításához vezethet.
- [127]A Kúria álláspontja szerint az I. r. terhelt a K-vitamin sértett részére történő beadásának sorozatos megtagadásával nemcsak a nemzetközi és uniós normákban, valamint az Alaptörvényben is deklarált lehető legmagasabb szintű testi és lelki egészséghez való jogot nem biztosította számára, hanem a legkiemelkedőbb értéktől, az élethez, az emberi méltósághoz való jogától fosztotta meg gyermekét.
- [128]Jelen ügy lényege: a gyermek egészségesen született, életét akár egyetlen alkalommal történő K-vitamin-pótlás önmagában is megmenhette volna (másodfokú végzés [297] bekezdés).
- [129]A kifejtettekből következően az I. r. terhelt tényállás szerinti magatartása olyan akaratlagos mulasztás, amely – a felidézett – jogi kötelezettségekkel szemben áll. Tehát büntetőjogi értelemben vett mulasztásnak tekintendő (vö. Bfv.III.1.402/2020/18. számú határozat).
- [130]A jogi kötelezettséggel szembeni akaratlagos mulasztásnak okozati összefüggésben kell lennie az eredménnyel. E vonatkozásban a következők állapíthatók meg.
- [131]Nem kétséges, hogy az I. r. terhelt terhére rótt, a sértett részére történő K-vitamin-pótlás elutasítása a bekövetkezett eredménnyel – a sértett halálával – okozati összefüggésben áll.
- [132]A tényállás egyértelműen rögzíti ugyanis, hogy:
– Az összesen három alkalommal esedékessé vált K-vitamin-pótlás elmaradása miatt, továbbá mert a születéskor az anyai szervezetből átkerült vitaminmennyiség elégtelen volt, és a téli időszakban az anyatejes táplálás sem volt vitaminokban megfelelően gazdag, a sértettnél vérzékenység alakult ki, majd 2012. december 27. napja és 2012. december 31. napja között – pontosan be nem határolható időben – koponyaűri vérzés kezdődött.
– A diffúz vérzés a koponyaűrön belül több helyütt, de a keményburokban, illetve a pókhálókárpát alatt is már a gyermeknél kivértett állapotot idézett elő, mikor 23 óra 20 perc körüli időben a kórházba vele megérkeztek. Szakszerű orvosi ellátással, vérplazmával és K-vitaminadagolással a klinikán a vérzést megállították, majd az annak okán fellépő agyvizenyő okozta nyomás gyógyszeres csökkentésére törekedtek, de a folyamat már visszafordíthatatlan és a sértett élete menthetetlen volt.
– A terhelt azzal, hogy követett teóriájukhoz ragaszkodva visszautasították a művi K-vitamin-pótlásban testet öltő orvosi ellátást, és maguk sem gondoskodtak arról, hogy a gyermekük részére a

- szükséges K-vitamin-pótlás megtörténjen, közvetetten hozzájárultak a sértettnél a K-vitaminhiány okozta vérzékenység kialakulásához, mely már közvetlenül vezetett a halálához.
- A sértett a kórházba kerüléséig nem kapott K-vitamint, nála K-vitaminérzékeny faktoroknál jelentkezett véralvadási probléma, amely a megnyúlt, mérhetetlen INR értékhez vezetett. Ez jelzi, hogy a már kivérzett állapotban kórházba került gyermek nem más okból volt életveszélyben, majd ennek következménye volt az agyödéma, a beékelődés és a halál. A kettő közötti összefüggés, hogy a csecsemő nem kapott K-vitamint, ezért az arra érzékeny faktorok szintézise nem megfelelően ment végbe, vére nem alvadt, s így az érfalakból előtörő vérzés nem csillapodhatott, hanem a gyermeknél diffúz agyvérzéshez vezetett.
- [133] Amint azt a másodfokú bíróság is helyesen kifejtette: „Minden kétséget kizáróan tisztázható volt a sértett halálának oka: az K-vitaminhiányos állapot miatt bekövetkezett újszülöttkori vérzékenységre, annak során kialakult kiterjedt koponyaúri vérzésre, majd keringési és légzési elégtelenséghez vezető agyállományi beékelődésre vezethető vissza. A K-vitamin profilaxis elmaradása és a halál között ekként közvetett oksági összefüggés állapítható meg.” (másodfokú végzés [258] bekezdés).
- [134] Egyetértett a Kúria a másodfokú bíróság által megállapítottakkal, mely szerint az újszülött sértett születéskori alacsony alvadási faktorszintje, az anya téli időszak miatti K-vitaminhiányos diétája, az anyatejes táplálás elégtelen volta a K-vitamin művi pótlásának elmaradása mellett egyúthatható okként értelmezendők.
- [135] Ugyanakkor a K-vitamin-profilaxis elmaradása szükségszerű halálóki szerepet játszott, akár egyetlen alkalommal történő pótlás önmagában is megmenthette volna a sértett életét (másodfokú végzés [297] bekezdés).
- [136] A sértett halála ténykérdés, az indítvány okozati összefüggést vitató, tényálláson kívüli körülményre vonatkozó hivatkozásai tényállást támadók, ami felülvizsgálatban kizárt.
- [137] Mindezt követi a bűncselekmény törvényi tényállása alanyi oldalának vizsgálata.
- [138] Gondatlanságból követi el a bűncselekményt, aki előre látja magatartásának lehetséges következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában, úgyszintén az is, aki a következmények lehetőségét azért nem látja előre, mert a tőle elvárható figyelmet vagy körütekintést elmulasztja (korábbi Btk. 14. §).
- [139] A bűnösség azt jelenti, hogy az alany tehet a bűncselekményt megvalósító magatartás tanúsításáról és a magatartásával előidézett következményekről. Ekként tehet arról, mert az elkövetéskor belátta, felismerte magatartása jellegét és annak lehetséges következményét (eredményét), illetőleg tehet arról, mert beláthatta, felismerhette volna cselekménye jellegét, lehetséges következményeit. A bűnösség a törvényi tényállás tárgyához és tárgyi oldalához fűződő aktuális, pszichikus viszony.
- [140] Ez a kapcsolat a rá gondolásban fejeződik ki. Az alany akkor bűnös, ha az elkövetési magatartás tanúsításakor rá gondol a magatartás jellegére és következményére, és ebben a tudatban végrehajtja.
- [141] A bűnösség azonban nemcsak az aktív rá gondolásban, hanem a rá gondolás hiányában is kifejeződhet, tehát, ha az elkövető az eredményt éppen azért okozza, mert nem gondol magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna. Ez esetben a megkívánt és elvárható rá gondolás hiánya róható fel. A szándékosság és a tudatos gondatlanság esetében tehát a rá gondolás kimutatható, míg a hanyag gondatlanság esetében éppen a megkövetelt rá gondolás hiányáról van szó.
- [142] Tudatos gondatlanság, ha az elkövető előre látja magatartása következményeit, de könnyelműen bízik azok elmaradásában. Hanyag gondatlanság pedig, ha azért nem látja előre magatartása következményeit, mert a tőle elvárható körütekintést elmulasztja.
- [143] A könnyelműség és a hanyagság egyaránt bírói értékelés alá eső kategória. A könnyelműség az alappal bizakodás és az alaptalan bizakodás között helyezkedik el.
- [144] A könnyelműség (tehát a tudatos gondatlanság) jellemzője, hogy az eredmény lehetőségével számol, de azt nem veszi komolyan; vagy bár komolyan veszi, de el akarja kerülni, ami kifejezésre is jut, viszont magatartása mégis előidézi a sérelmet. A hanyagság esetében az elkövető nem azért bűnös, mert az eredményt nem látta előre, hanem azért, mert előre kellett volna látnia, és előre lehetett volna látnia.
- [145] A tudatosan gondatlanul cselekvő tudata, előrelátása kiterjed
- az elkövetési tárgyra (passzív alanyra), valamint
 - a tárgyi oldali ismérvekre, ekként a cselekményre, azzal elindított okozati kapcsolatra és az eredményre.
- [146] Az utóbbi kettőre kiterjedő tudat jelentősége a tudatos gondatlanság esetében alapvető. Az ilyen elkövető előre látja a törvényi tényállás szerinti eredmény bekövetkezésének lehetőségét, és a magatartásával elindított okozati folyamat lehetséges alakulását. Egyszóval tárgyszerű – ekként uralma alatt tartható – alapja van könnyelműségének, vagyis választási lehetősége észszerűen adott. Ha hiányzik a következmény tényleges előrelátása, akkor legfeljebb a hanyag gondatlanság jöhet szóba, ami a rá gondolás hiánya, a tudatlanság, amikor tehát nincs tudat, viszont kellő figyelem és körütekintés mellett megvan a lehetősége.
- [147] A bűnösség megállapítására vonatkozó kifogások esetében arra kell választ adni, hogy volt-e, és ha igen, mi volt elvárható az I. r. terhelttől.
- [148] Az elvárás lényege bármely – testi erővel, eszközzel végrehajtott – emberi magatartás esetén: tartsd uralmad alatt, ne sérts más.
- [149] Ez a maximuma a büntetőjog egészének és a jognak is főparancsa.
- [150] Az, hogy az I. r. terhelttől milyen figyelem volt elvárható, illetve, hogy az I. r. terhelt az elvárható figyelem vagy körütekintés tanúsítása esetén milyen következményt láthatott előre, kétlépcsős gondolati folyamatban fogható meg.
- [151] Az első egy objektív mércéhez – a társadalmi követelményhez – való alkalmazkodás, más szóval az objektív gondossági kötelesség (valójában jelen ügyben már elvégzett) vizsgálata. Ennek a mércének a körülhatárolása akkor, amikor magánemberi viszonylatról, tevékenységről, és nem valamely foglalkozás gyakorlásáról van szó, különösen nagy körütekintést igényel, minthogy e tekintetben a

- magánemberi viszonylat a társadalmi tapasztalat és gyakorlat által határolt.
- [152] A szabályozott (hivatásbeli) gondosság esetén az objektív gondossági kötelesség a jogilag vagy szakmailag szabályozott magatartás tanúsítása körében értelmezhető, míg a magánéleti gondosság esetén – a következetes bírói gyakorlat szerint – az objektív gondossági kötelesség tartalmát az adja meg, hogy az adott élethelyzetben gondosan eljáró személytől mi várható el, mércéje pedig az átlaggal szemben támasztott társadalmi követelmény.
- [153] Ezzel kapcsolatos elvárhatóság pedig az, hogy legyen biztonságos; biztonságos pedig az, ami nem kockázatos a másokra.
- [154] Nem kockázatos az, ami nem tesz ki közvetlen veszélynek mást. Ezt a követelményt nem a büntetőjog konstituálja, a büntetőjog csak regisztrálja, és kikényszeríti a társadalomban ténylegesen létező elvárásokat.
- [155] Az objektív elvárhatóságot érintő megállapítások körében a Kúria visszaul a határozat előző részében már kifejtettekre.
- [156] Ami a szubjektíve felróhatóságot illeti: az I. r. terhelt nem tett meg minden tőle elvárhatót annak érdekében, hogy az újszülött gyermeke egészségét védje.
- [157] Másképpen szólva nem fejtette ki azt a gondosságot, amelyre szülőként kötelezve volt, és amely tőle adott tények és körülmények mellett elvárható volt. Ez nyilvánvalóan nem csupán az indítványban kifogásolt tudakozódás (könyvtári kutakodás) egyedüli elvárását jelenti, illetve nem ennek elmulasztását rója fel az alanyi bűnösség körében.
- [158] Az eljáró másodfokú bíróság ismerethiányra vonatkozó érvelése ennyiben és a következők figyelembevételével helyesbítendő.
- [159] Mivel a K-vitamin az újszülött egészségét védi, a gyermeknek érdeke fűződik ahhoz, hogy megkapja azt.
- [160] Önmagának mindenki árthat s vállalhat kockázatot, ha képes a szabad, tájékozott és felelős döntésre, azonban az I. r. terhelt a sértett vonatkozásában – mint a sértett törvényes képviselője – utasította el a K-vitamin-pótlást a K-vitamin-profilaxis hatályos orvosszakmai protokolljának helyességét kétségbe vonva, kikerülve az otthonszülésre vonatkozó kormányrendelet szabályait.
- [161] Ami az I. r. terhelt kifogását illeti – mely szerint nem volt tőle elvárható, hogy ismerje a K-vitaminra vonatkozó szakmai irányelveket, illetve szakmai protokollt –, a következőkre mutat rá a Kúria.
- [162] Az, hogy az I. r. terhelt nem ismerte az újszülöttek esetében a K-vitamin-pótlás alkalmazását, nem felel meg a tényeknek.
- [163] Az irányadó tényállás egyértelműen rögzíti:
– A terhelték meg voltak győződve arról, hogy maguk jobban tudják, hogy mely akár kötelezően előírt eljárás szolgálja, vagy éppen károsítja az egészséget. Tudtak a K-vitaminadagolás orvosi magyarázatáról, de azzal nem értettek egyet.
– Az I. r. terhelt kétségtelenül tisztában volt azzal, hogy az újszülött a születését követően az orvosi protokoll szerint K-vitamin-pótlásban részesül, valamint tisztában volt azzal is, hogy a K-vitamint az orvoslás a vérárvadáshoz alkalmazza és írja elő (elsőfokú ítélet 7. oldal [47] bekezdés).
- Ennek ellenére határozott elképzelése volt, hogy mesterséges K-vitaminra nincs szüksége az újszülöttnak, mert természetes úton mindenkor elegendő mennyiség kerül a szervezetébe. A művi K-vitamin-pótlás és az azt hordozó Konakion természetellenes, ócska, szintetikus készítmény, melyet az orvoslás a vérárvadáshoz téves fikcióként alkalmaz és ír elő (elsőfokú ítélet 7. oldal [47] bekezdés).
- Elképzelésüknek megfelelően a szülés körülményeit átbeszélve tisztázták a szülésznővel, hogy semmilyen művi anyag beadáshoz nem járulnak hozzá, így az antibiotikumos szemcsepről sem gondoskodnak, de a K-vitamin beadását is elutasítják.
- [164] A védői érvelés szerint – az Eütv. 13. § (1) bekezdése és 134. §-a alapján – a beteg teljes körű tájékoztatásra jogosult, ennek kötelezettsége az egészségügyi szolgáltatót terheli. Vizsgálandó tehát, hogy az I. r. terhelt kapott-e, ha igen elégséges tájékoztatást, illetve volt-e további tudakozódási kötelezettsége. Álláspontja szerint a tájékoztatás jelen esetben azért sem volt megfelelő, mert a halálos következmény lehetőségére nem terjedt ki.
- [165] Nem alapos az indítványban felvetett azon érvelés, miszerint az I. r. terhelt nem kapott megfelelő tájékoztatást a K-vitamin-pótlás elmaradásának következményeiről. Ez szintén nem felel meg a tényeknek.
- [166] A tényállás tartalmazza ugyanis azt, hogy:
– Az elmaradt adagolás okán is az újszülöttgyógyász a 24 órás státuszvizsgálatkor szóban és írásban is felhívta a szülőket figyelmét arra, hogy a Konakion beadásáról, a K-vitamin pótlásáról és az ebben az életkorban kötelező szűrővizsgálatokról a gyermek 5 napos koráig gondoskodjanak (elsőfokú ítélet [52] bekezdés).
- A tájékoztatáskor jelen volt mindkét terhelt, azt látszólag a kötelező védőoltásra vonatkozó kioktatással együtt tudomásul vették, de valójában követni nem kívánták, ahogy azt az újszülöttgyógyásznak a szülésznő már előzetesen jelezte (elsőfokú ítélet [53] bekezdés).
- [167] Kétségtelen, hogy az Eütv. szerinti tájékoztatási kötelezettség lényege, hogy az alany (beteg) rendelkezésére bocsássák mindazon releváns információkat, amelyek egy adott döntés meghozatalához szükségesek.
- [168] Jelen esetben azonban – nyilvánvalóan – nem ennek hiányáról volt szó, hanem arról, hogy az I. r. terhelt – meggyőződése szerint – mindenkinél jobban (az orvosok, a tudomány képviselőinél is jobban) tudta azokat.
- [169] Ehhez képest, aki ilyen körülmények között a vonatkozó előírások figyelmen kívül hagyásával megkérdőjelezi az orvosok által kötelezően alkalmazandó újszülöttellátás vérzékenység kialakulása kockázat kiküszöbölő hatását – visszautasítva azt –, ezáltal teljes mértékben magára veszi a döntés felelősségét.
- [170] Az I. r. terheltnek ugyanis elvárható gondosság mellett előre látnia kellett volna az orvosi protokoll szerint előírt K-vitamin-pótlás elutasításának kockázatát.
- [171] Az I. r. terhelt úgy utasította vissza az újszülöttgyógyász által előírt K-vitamin-pótlást,

- hogyan nem törődött annak lehetséges következményeivel.
- [172] Tette ezt oly módon, hogy az újszülöttgyógyászatban kutatási eredményeken alapuló tudományos, orvos számára kötelezően alkalmazandó profilaxis helyett – saját helytelen meggyőződése mellett – a kockázati, szerencseelemek váltak a döntése részévé.
- [173] Az I. r. terhelt a helytelen, a K-vitaminnal kapcsolatos meggyőződése révén éppen a tőle elvárható figyelmet és körültekintést mulasztotta el, amikor elutasította a K-vitamin-pótlást. A kellő figyelem és körültekintés hiánya miatt nem látta előre a magatartása lehetséges következményét, gyermeke halála bekövetkezésének lehetőségét.
- [174] Jelen esetben tehát a bűnösség a felülvizsgálatban irányadó jogerős tényállás szerint a rá gondolás hiányában állapítható meg; azaz az elkövető az eredményt azért okozza, mert nem gondolt magatartása lehetséges következményeire, pedig gondolnia kellett volna.
- [175] Ez az I. r. terhelt büntetőjogi felelősségének alapja.
- [176] Megjegyzi a Kúria, hogy a védelmi érvelés végső soron azt jelentené, hogy az I. r. terhelt úgy utasított vissza – sorozatosan – egy szakmai protokoll szerinti és otthonszülés alkalmával is követendő beavatkozást, hogy nem tudta volna, hogy az mire való, milyen súlyos következményekkel járhat. Ez a magatartás pedig még a terhelti érvelés alapján sem lehet a gyermek érdekében álló, hanem épp ellenkezőleg, azzal nyilvánvalóan ellentétes. A rá gondolás hiánya tehát akkor ez alapján róható fel.
- [177] A kifejtettek közül következően – az érveléssel szemben – a cselekmény társadalomra veszélyességének hiánya fel sem merülhet, a jogi tévedésre való hivatkozás pedig közömbös.
- [178] Nem sértett törvényt tehát az eljáró bíróság, amikor az I. r. terhelt bűnösségét emberölés vétségében [korábbi Btk. 166. § (1) bek., (4) bek.] megállapította, és törvényes a cselekmény minősítése is.
- [179] Megjegyzi a Kúria, hogy a másodfokú bíróság végzésének a [181] és a [184] bekezdésében foglaltak az elsőfokú ítéleti tényállás kiegészítése, illetve helyesbítése kapcsán részben a jogi indokolás körébe tartozóak. A tudati – és más tények – megállapításától ugyanis el kell különíteni a megállapított tények jogi értékelését, amely a valóban már elfogadott fizikai és tudati tényeknek a jogi normával történő egybevetése, a törvény szövegének való megfeleltetése. Ennek eredménye pedig már jogi fogalmak formájában jelenik meg. Ezért a másodfokú bíróság következtetése, mely szerint a „terheltek a tőlük elvárható figyelmet és körültekintést elmulasztották” a jogi indokolás körébe tartozó jogi értékelés.
- [180] Az I. r. terhelt az indítványában részben a tényállás megalapozottságát is vitatta, a bizonyítást, a bizonyítékok értékelését kifogásolta. Ekként azt, hogy a tanúként meghallgatott orvosok valótlánul állították, hogy a sértett ellátása során arra a kérdésre, hogy kapott-e K-vitamint a sértett, a terheltek nemleges választ adtak; állította, hogy a DNS-mutáció folytan kialakult véralvadási zavar is okozhatta a sértett halálát, a K-vitamin-pótlásra vonatkozó protokoll meglétét megkérdőjelezte, valamint azt, hogy a sértett vonatkozásában a K-vitamin beadását visszautasította. Mindezek alapján eltérő tényállás megállapítását szorgalmazta.
- [181] Erre azonban a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség, az indítvány e részében törvényben kizárt. A Be. 659. § (1) bekezdése alapján ugyanis a bizonyítékok ismételt és eltérő értékelésének, valamint bizonyítás felvételének nincs helye, a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.
- [182] Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható. Nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének ezen keresztül a bűnösség kérdésének, a minősítéssel kapcsolatos vagy más büntető anyagi jogszabály sérelme nélkül a kiszabott büntetés, illetve mértéke vitatására.
- [183] Az I. r. terhelt az indítványában kérte a büntetőjogi költségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatását.
- [184] A Be. 650. § (1) bekezdés c) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak, ha a törvénysértés egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatása útján orvosolható.
- [185] A Be. 671. § 15. pontja szerint egyszerűsített felülvizsgálati eljárás lefolytatásának van helye, ha a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett a büntetőjogi költségről.
- [186] Ennek megfelelően az indítványnak a büntetőjogi költséget sérelmező része az egyszerűsített felülvizsgálat körébe tartozó kérdés, erre felülvizsgálati eljárásban nincs mód.
- [187] A felülvizsgálatra jogosultak körét a Be. 651. §-a meghatározza. A felülvizsgálati indítvány értelemszerűen mindig adott terhelt személye vonatkozásában nyújtható be. Az I. r. terhelt nyilvánvalóan csak saját maga vonatkozásában (javára) jogosult felülvizsgálati indítvány benyújtására, a II. r. terhelt tekintetében nem.
- [188] Ekként a Kúria – miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyet, és a megtámadott határozatokat a Be. 662. § (1) bekezdés alapján az I. r. terhelt tekintetében hatályában fenntartotta.

(Kúria Bfv.III.123/2022/11.)

258I. A 6/2009. BJE határozatban az egység valamennyi formájára vonatkozó megállapításokra tekintettel, a költségvetési csalás törvényi egységét a Btk. 6. § 2022. március 1-jétől a 2021. évi CXXXIV. törvény 90. §-a által beiktatott (3) bekezdése hatályba lépéséig a jogerős ügydöntő határozat meghozatala, azt követően pedig a cselekményegységbe tartozó egyes részcsелеkmények miatt első alkalommal történő vádemelés zárja le. A cselekményegység lezárásáig az egységet lezáró tény bekövetkezése előtt elkövetett valamennyi részcsелеkmény a költségvetési csalás törvényi egységébe tartozik, ezért azok jogerős elbírálása ítélt dolgot eredményez a törvényi egységbe tartozó, de el nem bírált részcsелеkmény vonatkozásában [Btk. 6. §, 396. § (1) bek. a) pont, (3) bek. a) pont].

II. A vád történeti tényállásában nem szereplő olyan tény megállapítása, amely eredményeként a bűncselekmény minősített esetét, vagy más, a vád történeti tényállása tényei alapján eredetileg meg nem állapítható bűncselekmény törvényi tényállását is megállapíthatóvá tenné, a vádon történő túlterjeszkedést jelent. Abban az esetben azonban, ha a vádirat tényállása tartalmazza a cselekmény minősítéséhez szükséges körülmény alapjául szolgáló tény, úgy a bíróságnak nem csak joga, de kötelessége is az általa megállapított, megalapozott tényállásban foglalt cselekmény törvényes minősítése akkor is, ha az a vád minősítéstől eltér [Be. 6. § (2) és (3) bek.].

III. Nem eredményezi törvénysértő büntetés kiszabását a foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabásának mellőzése, ha annak a hivatkozott okból történő alkalmazása nem kötelező [Btk. 52. § (1) bek. b) pont; Be.590. § (5) bek.].

- [1] A törvényszék a 2020. január 24. napján meghozott ítéletében az I. r. vádlottat bűnösnek mondta ki 1 rendbeli bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (3) bek. a) pont], 5 rendbeli – melyből 1 rendbeli tettesként, 4 rendbeli bűnsegédként elkövetett – költségvetési csalás büntetésében [Btk. 396. § (1) bek. a) pont, (2) bek. a) pont], 1 rendbeli bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétségében [Btk. 396. § (1) bek. a) pont] és 2 rendbeli hamis magánokirat felhasználásának vétségében (Btk. 345. §). Ezért mint visszaesőt – halmazati büntetésül – 1 év 6 hónap szabadságvesztésre és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte. Rendelkezett arról, hogy a szabadságvesztést fogház fokozatban kell végrehajtani, és az I. r. vádlott feltételes szabadságra nem bocsátható.
- [2] Az elsőfokú bíróság rendelkezett a bűnlekekről és a bűnügyi költségről.
- [3] Az elsőfokú ítélettel szemben az ügyész által az I. r. vádlott terhére foglalkozástól eltiltás büntetésre is ítéltés érdekében bejelentett, valamint az I. r. vádlott és védője által az elsőfokú ítélet ellen bejelentett, elsődlegesen felmentésre, másodlagosan enyhítésre irányuló fellebbezés folytán eljáró ítélőtábla mint másodfokú bíróság a 2021. február 4. napján megtartott nyilvános ülésen meghozott ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlott vonatkozásában megváltoztatta. Az I. r. vádlott bűnösségét további 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetésében is megállapította. Az I. r. vádlottat az ellene 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól felmentette. Az I. r. vádlott terhére megállapított 5 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősített költségvetést károsító bűncselekményt az elkövetési alakzatok érintetlenül hagyása mellett 5 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző költségvetési csalás büntetésének tartamát 8 hónapra enyhítette, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét az I. r. vádlott tekintetében helybenhagyta.
- [4] A másodfokú bíróság ítélete ellen a főügyészsg jelentett be másodfellebbezést az I. r. vádlott terhére,

a minősítés pontosítása és súlyosítás, foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabása végett. Kifejtette, hogy a foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazását változatlanul szükségesnek tartja, figyelemmel arra, hogy az I. r. vádlott két gazdasági társaság nevében, huzamosabb időn keresztül, kitartó szándékkal követte el a bűncselekményt annak ellenére, hogy ekkor már adócsalás miatt volt ellene büntetőeljárás folyamatban. A cselekmény minősítése tekintetében arra hivatkozott, hogy a II. és a III. tényállási pontban értékelt cselekmények a tettesként elkövetett bűncselekmények törvényi egységére is figyelemmel egységesen a Btk. 396. § (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetésének minősülnek.

- [5] Az I. r. vádlott védője a másodfokú ítélet ellen ugyancsak másodfellebbezést jelentett be és elsődlegesen a bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól történt felmentés indokolását sérelmezte. Álláspontja szerint a felmentés helyett res iudicata (ítélt dolog) miatt az eljárás megszüntetésének lett volna helye. Hivatkozott arra, hogy az EBH 2019.B.6. (Kúria Bfv.I.454/2018.) számú döntése alapján a jelen ügyben hozott ítélet I/3. szám alatti tényállásában írt cselekményt az I. r. vádlott a korábbi elítélése alapjául szolgáló ügyben készült vádirat benyújtása előtt követte el, ezért e cselekmény miatt a Be. 4. § (3) bekezdése szerint az eljárás megszüntetésének, a korábbi jogerősen befejezett ügyben pedig perújítás elrendelésének lenne helye. Emellett a másodfokú bíróság ítéletét támadta a további 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző és (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetésében történő bűnösség megállapítása miatt.
- [6] A Legfőbb Ügyészség az ügyészi másodfellebbezésben foglaltakat fenntartotta, ugyanakkor a védő fellebbezését nem tartotta alaposnak. A védő által hivatkozott res iudicata kérdésében kifejtette, hogy a II. és III. tényállási pontokban rögzített tettesi cselekmények költségvetési csalásként, míg az Sz. Járásbíróság által jogerősen elbírált cselekmények adócsalásként minősültek, cselekményegységet viszont csak ugyanolyan bűncselekmények alkothatnak. Hivatkozott arra, hogy az elkövetés idején hatályos Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: korábbi Btk.) 310. §-ában meghatározott adócsalás és a jelenleg hatályos, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.) 396. §-a szerinti költségvetési csalás fogalmilag és tartalmilag sem ugyanaz a bűncselekmény, így egységbe nem foglalható. E körben utalt a Kúria Bpkf.III.696/2016/3. számú határozatára.
- [7] A Legfőbb Ügyészség kifejtette, hogy a másodfokú eljárásban a II. és III. tényállásban írt cselekményeknek csupán a jogi minősítése változott, ezért e tekintetben nem nyílt meg a harmadfokú eljárás lehetősége; ugyanakkor hivatkozott arra, hogy a II. és III. tényállási pontban foglalt cselekmények helyes minősítése a Btk. 396. § (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetésé.
- [8] Indokoltnak tartotta az I. r. vádlottal szemben foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabását is az

- előéleti adataira és az elbírált cselekmények elkövetési módjára figyelemmel.
- [9] A felmentéssel érintett I/3. tényállásban rögzített cselekménnyel kapcsolatosan azt is kifejtette, hogy mivel az I. r. vádlott e cselekményt bünszegdként követte el, az nem vonható törvényi egységbe a korábban tettesként elkövetett, az Sz. Járásbíróság által jogerősen elbírált adócsalás büntetést megvalósító bűncselekménnyel. Ekként helyesen került sor a bekövetkezett jogszabályváltozásra figyelemmel a bűncselekmény hiányában történő felmentésre.
- [10] Mindezekre tekintettel indítványozta, hogy a Kúria a másodfokú bíróság ítéletét változtassa meg: az I. r. vádlott 2. és 3. tényállásban írt cselekményének minősítését pontosítsa a Btk. 396. § (1) bekezdés a) pontjában ütköző és a (3) bekezdés a) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetési, továbbá a Btk. 52. § (1) bekezdés b) pontja alapján szabjon ki foglalkozástól eltiltás büntetést.
- [11] Az I. r. vádlott védője fellebbezését írásban kiegészítette, melyben kifejtette, hogy fellebbezésének egyetlen célja az volt, hogy a súlyos betegséggel küzdő 72 éves I. r. vádlottnak ne kelljen börtönbe vonulnia. Ennek érdekében a védő hivatkozott a büntetés kiszabása körében irányadó tényezők közül arra, hogy az elkövetéstől számítva az időmúlás már meghaladta a 10 évet, az alapos gyanú közlésétől pedig 8 év telt el, ekként az eljárás elhúzódása jelentősen meghaladja az elévülési időt.
- [12] Hivatkozott továbbá arra, hogy a cselekmény elkövetése óta újabb bűncselekményt nem követett el az I. r. vádlott.
- [13] Álláspontja szerint a Btk. 97. § (2) bekezdésére tekintettel az I. r. vádlott korábbi elítélése miatt hátrányos jogkövetkezmény már nem állapítható meg, mert az összbüntetésbe foglalt büntetés kitöltésétől számított 5 év 2021. január 30. napján letelt, a törvényi mentesítés ekkor bekövetkezett, ezért ezt a másodfokú bíróságnak figyelembe kellett volna vennie.
- [14] A Legfőbb Ügyészség indítványával kapcsolatosan a védő egyetértett a minősítéssel összefüggő jogkérdésben, és a foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabását sem ellenezte. Álláspontja szerint az ügyvezetői foglalkozást az I. r. vádlott már nem gyakorolja, mert az ügyvezetése alatt álló cégek megszűntek, így az ügyészség indítványa teljesült, azt „az élet már elrendezte”.
- [15] Ugyanakkor az eljáró bíróságok döntése téves a tekintetben, hogy a törvényi egység lehetőségét az általa hivatkozott korábbi elítélésben szereplő tettesi cselekmény és a jelen ügyben megállapított tettesi cselekmény között eltelt hosszú idő miatt kizárták, mert ebben az esetben nem a folytatóság törvényi egységéről, hanem tényállási törvényi egységről van szó. Álláspontja szerint a Legfőbb Ügyészség által kifejtett érvelés tükrözi a bírói gyakorlatot, így annak helyessége esetén az ítéletben ezt az indokolást kell megjeleníteni.
- [16] Hivatkozott arra, hogy az általános forgalmi adó vonatkozásában elkövetett adócsalás büntette a tényállás konkrét elemzése alapján ugyanolyan bűncselekmény, mint az általános forgalmi adó vonatkozásában elkövetett költségvetési csalás. Ezért a konkrét érdemi vizsgálat esetén és szűk értelmezéssel nem kizárt, hogy az adott tényállás mellett ugyanolyan bűncselekményekről legyen szó. Erre figyelemmel az ítélt dologgal kapcsolatos álláspontját fenntartotta és kifejtette, hogy e cselekmények vonatkozásában a büntetőeljárást meg kellett volna szüntetni.
- [17] A védő indítványozta, hogy amennyiben a Kúria nem lát lehetőséget az ítélt dolog kérdésében a bírói gyakorlattól eltérésre, úgy abban az esetben elsődlegesen a kiszabott büntetést enyhítse, a szabadságvesztés-büntetés végrehajtását függessze fel; másodlagosan a büntetés további enyhítését és pénzbüntetés kiszabását indítványozta.
- [18] A Kúria az ügyben a Be. 620. § (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott.
- [19] A nyilvános ülésen a Legfőbb Ügyészség képviselője a másodfellebbezésben foglaltakat változatlanul fenntartotta.
- [20] Az I. r. vádlott védője is fenntartotta a fellebbezésében foglaltakat és elsődlegesen a kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztését, másodlagosan pénzbüntetés alkalmazását indítványozta.
- [22] A fellebbviteli főügyészség fellebbezése törvényben kizárt.
- [23] A védő fellebbezése a másodfokú bíróság felmentő rendelkezésének indokolását támadó részében, valamint a büntetés kiszabással kapcsolatos részében nem alapos, egyéb részében kizárt.
- [24] A fellebbviteli főügyészség fellebbezésére figyelemmel a Legfőbb Ügyészség által is észrevételezett, a cselekmény minősítésének megváltoztatására irányuló indítvány – a Kúria törvény alapján hivatalból végzett felülbírlatának keretében vizsgálta – hivatkozása alapos, az alapján a minősítés megváltoztatásának van helye.
- [25] A jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás lényege a következő:
- [26] Az I. r. vádlott 2011. május 12. napjától volt az Sz. Betéti Társaság önálló képviselői jogosultsággal rendelkező, üzletvezetésre jogosult beltagja, míg a II. r. vádlott 2011. május 12. napjáig a betéti társaság beltagja, ezt követően pedig a kültagja volt.
- [27] Az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében valós gazdasági esemény nélkül állított ki számlákat különböző gazdasági társaságok felé.
- [28] Az elsőfokú bíróság ítéletének tényállása I/1. pontjában foglaltak szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében a H. Kft. felé bocsátott ki ott megjelölt számlákat azért, hogy a H. Kft. adófizetési kötelezettségét a kft. nevében eljáró személy jogosulatlanul csökkenthesse. A valótlan számlákat a H. Kft. nevében eljáró személy a kft. könyvelésébe beállította annak tudatában, hogy azok mögött a valóságban nem volt tényleges gazdasági esemény és a számlák ellenértéke nem került kifizetésre. A valótlan tartalmú számlák általános forgalmi adó tartamát a H. Kft. 2011. június, július, augusztus, szeptember, október, november, december hónapokra vonatkozó, 2011. július 18. és 2012. január 20. között a NAV B. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásaiban levonásba helyezték, ezáltal a H. Kft. nevében eljáró személy összesen (a másodfokú ítélet által helyesbített tényállás szerint) 30 078 601 forint vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek.
- [29] Az I. r. vádlott a valótlan tartalmú számlák kiállításával, illetve átadásával segítséget nyújtott

- ahhoz, hogy a H. Kft. nevében eljáró személy a gazdasági társaság általános forgalmi adófizetési kötelezettségét 2011. június, július, augusztus, szeptember, október, november és december hónapokban összesen 30 078 601 forinttal csökkentse.
- [30] Az elsőfokú ítélet I/2. tényállása szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében az M. Kft. felé valótlan tartalmú számlákat állított ki azért, hogy az M. Kft. adófizetési kötelezettségét a kft. nevében eljáró személy jogosulatlanul csökkentse. A valótlan számlákat a kft. nevében eljáró személy a könyvelésbe beállította annak tudatában, hogy azok mögött a valóságban nem volt tényleges gazdasági esemény és a számlák ellenértéke nem került kifizetésre. A valótlan számlák általános forgalmi adó tartalmát az M. Kft. 2011. június, július, augusztus, szeptember, október, november, december hónapokra vonatkozó, 2011. július 18. és 2012. január 20. között a NAV Sz. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásokban levonásba helyezték, ezáltal az M. Kft. nevében eljáró személy összesen 2 928 625 forint vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek, melyhez az I. r. vádlott valótlan tartalmú számlák kiállításával, illetve átadásával segítséget nyújtott a kft. nevében eljáró személynek.
- [31] Az elsőfokú ítélet I/3. tényállási pontja szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében a D. Kft. felé valótlan tartalmú számlákat állított ki abból a célból, hogy a kft. adófizetési kötelezettségét a kft. nevében eljáró személy jogosulatlanul csökkenthesse. A valótlan tartalmú számlákat a kft. nevében eljáró személy a könyvelésbe beállította annak tudatában, hogy azok mögött a valóságban nem volt tényleges gazdasági esemény és a számlák ellenértéke nem került kifizetésre. A valótlan számlák általános forgalmi adó tartalmát a 2011. II. és IV. negyedévre vonatkozó, 2011. július 14. és 2012. január 17. között a NAV P. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásokban a kft. nevében eljáró személy levonásba helyezte, ezáltal a D. Kft. nevében eljáró személy összesen 102 549 forint vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek, melyhez az I. r. vádlott a valótlan tartalmú számlák kiállításával, illetve átadásával segítséget nyújtott.
- [32] Az elsőfokú ítélet tényállásának I/4. pontja szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében a J. Kft. felé kiállított, ott megjelölt valótlan tartalmú számlák kiállításával, illetve átadásával segítséget nyújtott ahhoz, hogy a J. Kft. nevében eljáró személy a valótlan tartalmú számlát a könyvelésbe beállíthassa annak tudatában, hogy a számla mögött nem volt tényleges gazdasági esemény. A valótlan számla általános forgalmi adó tartalmát a 2011. december hónapra vonatkozó, 2012. január 17-én a NAV Sz. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásban levonásba helyezték, ezáltal a J. Kft. nevében eljáró személy 612 500 forint vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek.
- [33] Az elsőfokú ítélet I/5. tényállási pontja szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében a W. Kft. felé kiállított valótlan tartalmú számlák kiállításával, illetve átadásával segítséget nyújtott ahhoz, hogy a W. Kft. nevében eljáró személy a gazdasági társaság általános forgalmi adó fizetési kötelezettségét 2011. május és június hónapban összesen 857 000 forinttal csökkentse azzal, hogy a valótlan számlák általános forgalmi adó tartalmát a 2011. május és június hónapokra vonatkozó, 2011. június 17-én és 2011. július 20-án a NAV P. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásban, illetve a 2011. augusztus 10-én benyújtott önellenőrzés során levonásba helyezte. A valótlan tartalmú számlákat a W. Kft. nevében eljáró személy a kft. könyvelésébe beállította annak tudatában, hogy a számlák mögött a valóságban nem volt tényleges gazdasági esemény, és a számlák ellenértéke nem került kifizetésre.
- [34] Az elsőfokú ítélet I/6. tényállási pontja szerint az I. r. vádlott az Sz. Bt. nevében a T. Bt. felé valótlan tartalmú számlákat állított ki, illetve adott át azért, hogy a T. Bt. adófizetési kötelezettségét a bt. nevében eljáró személy jogosulatlanul csökkenthesse. A valótlan tartalmú számlákat a T. Bt. nevében eljáró személy a bt. könyvelésébe beállította annak tudatában, hogy a számlák mögött a valóságban nem volt tényleges gazdasági esemény és azok ellenértéke nem került kifizetésre. A valótlan számlák általános forgalmi adó tartalmát a 2011. évre vonatkozó 2012. január 20-án a NAV B. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott adóbevallásban, illetve a 2012. február 28-án benyújtott önellenőrzés során levonásba helyezték, ezáltal a T. Bt. nevében eljáró személy összesen 3 000 000 forint vagyoni hátrányt okozott a központi költségvetésnek.
- [35] Az elsőfokú ítélet II. tényállási pontja szerint az I. r. vádlott azért, hogy a tényleges gazdasági tevékenységet nem folytató, azonban valótlan számlákat kibocsátó Sz. Bt. adófizetési kötelezettségét csökkentse, az S. Kft. és az A. Kft. nevében, valamint az L. Kft. nevében kiállított valótlan tartalmú kiadási számlákat szerepeltette a könyvelésben. A III. r. vádlottat a II. r. vádlott vette rá arra, hogy az S. Kft. és az A. Kft. a valótlan tartalmú számlákat kiállítsa, továbbá a III. r. vádlottat és egy ismeretlen személyt ugyancsak rávette arra, hogy az L. Kft. nevében a valótlan tartalmú számlákat állítsa ki. A valótlan tartalmú számlákat a II. r. vádlott adta át az I. r. vádlottnak, aki tudatában volt annak, hogy a számlák mögött nincs valós gazdasági esemény. Az I. r. vádlott az összesen 8 111 125 forint áfa tartalmú számlát az Sz. Bt. könyvelésébe beállította. A 2011. évi áfa analitikában a számlák áfa tartalmát számszakilag tévesen összegezték, ezáltal a valótlan számlák alapján összesen 7 726 000 forintot helyeztek jogosulatlan levonásba az Sz. Bt. 2011. évre vonatkozó, a NAV P. Megyei Adóigazgatóságához 2012. február 20-án benyújtott adóbevallásban, illetve a 2012. március 30-i önellenőrzés során. A II. és III. r. vádlottak az S. Kft. és az A. Kft. nevében valótlan számlák kiállításával és az I. r. vádlott részére történő átadásával 7 726 000 forint erejéig segítséget nyújtottak az I. r. vádlottnak ahhoz, hogy a valós gazdasági tevékenységet nem végző Sz. Bt. nevében valótlan, tényleges gazdasági eseményt nélkülöző számlákat állítsanak ki és ezáltal más gazdasági társaságok adófizetési kötelezettségüket jogosulatlanul csökkentésük.
- [36] Az elsőfokú ítélet III. tényállási pontja szerint az I. r. vádlott 2006. március 31. napjától volt önálló cégjegyzési jogosultsággal rendelkező ügyvezetője és tagja a 2011. évben éves általános forgalmi

- adóbevallásra kötelezett L. Korlátolt Felelősségű Társaságnak.
- [37] Az I. r. vádlott a társaság ügyvezetőjeként 2012. március 30. napján a NAV P. Megyei Adóigazgatóságához benyújtott, 2011. évre vonatkozó általános forgalmi adóbevallásában, illetve a 2012. május 18-án benyújtott önellenőrzés során a társaság adófizetési kötelezettségének csökkentése érdekében – önellenőrzést követően – beszerzést terhelő, előzetesen felszámított, levonható általános forgalmi adóként szerepeltette az S. Kft. 24 500 000 forint bruttó összegű, valós gazdasági eseményt nem takaró számla áfa tartalmát 4 900 000 forint összegben. A számlát az S. Kft. nevében a III. r. vádlott állította ki 2012. március hónapban anyagi ellenszolgáltatás fejében, az Sz. Bt. kültagja, a II. r. vádlott kérésére.
- [38] A valótlán tartalmú gazdasági eseményről kiállított számlát az I. r. vádlott mint a L. Kft. ügyvezetője a könyvelésébe beállította, előzetesen felszámított adóként áfa analitikájában szerepeltette, és a számla áfa tartalmát 4 900 000 forint összegben az adóhatósághoz benyújtott bevallásában jogosulatlan levonásba helyezte, mellyel a központi költségvetésnek 4 900 000 forint vagyoni hátrányt okozott.
- [39] A cselekmény elkövetéséhez a II. és III. r. vádlottak a valótlán tartalmú számla kiállításával nyújtottak segítséget.
- [40] Az I. r. vádlott a központi költségvetésnek okozott vagyoni hátrányból 1 276 138 forintot megtérített.
- [41] A Be. 615. § (1) bekezdése értelmében a másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz a másodfokú bíróságnak az elsőfokú bíróságéval ellentétes döntése esetén.
- [42] A Be. 615. § (2) bekezdése szerint ellentétes a döntés, ha a másodfokú bíróság
a) olyan vádlott bűnösségét állapította meg, vagy olyan vádlott kényszergyógykezelését rendelte el, akit az elsőfokú bíróság felmentett vagy vele szemben az eljárást megszüntette,
b) az első fokon elítélt vádlottat felmentette, vagy vele szemben a büntetőeljárást megszüntette,
c) a vádlott bűnösségét olyan bűncselekményben állapította meg, amelyről az elsőfokú bíróság nem rendelkezett.
- [43] A Be. 615. § (2a) bekezdése értelmében nem tekinthető ellentétes döntésnek, ha a vádlott egy cselekménye több bűncselekményt valósít meg, és erre figyelemmel a másodfokú eljárásban az elsőfokú bíróság által megállapított minősítés megváltoztatásának lett volna helye.
- [44] Mindezek alapján megállapítható, hogy jelen ügyben a másodfellebbezés alapjául szolgáló ellentétes döntésnek tekinthető a másodfokú bíróság ítéletének azon rendelkezése, mely szerint az I. r. vádlottat az ellene I. rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés *a)* pontjába ütköző, bűnsegdként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól felmentette.
- [45] Ugyanakkor nem tekinthető ellentétes döntésnek, és ezért nem nyitja meg a felülbírálat lehetőségét a másodfokú ítélet azon rendelkezése, mely az I. r. vádlott bűnösségét további I. rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés *a)* pontjába ütköző és a (3) bekezdés *a)* pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében is megállapította. A másodfokú bíróság ezen megállapítása ugyanis csupán a minősítés megváltoztatásának tekinthető az alábbiak miatt.
- [46] A Btk. 396. §-ában foglalt költségvetési csalás olyan bűncselekmény, amelyben a különböző adónemek kapcsán elkövetett cselekmény, költségvetést károsító magatartás egy bűncselekményt képez. Amennyiben a törvényi egységet alkotó rész-cselekmények valamelyikében a büntetőjogi felelősséget nem állapítja meg a bíróság, akkor nincs helye külön felmentő rendelkezés hozatalának, hanem azt a tényállásból ki kell rekeszteni. Az adott ügyben azonban nem erről volt szó.
- [47] A II. tényállási pontban foglalt – az S. Kft. és az A. Kft. nevében, valamint az L. Kft. nevében kiállított valótlán tartalmú kiadási számlák vonatkozásában elkövetett – költségvetést károsító cselekményt már az elsőfokú bíróság is értékelte, e tényállásrészt az ítéletben rögzítette és a cselekmény elkövetésében az I. r. vádlott felelősségét megállapította, azonban indokolása szerint „az I. r. vádlott 2. tényállási pontban írt cselekvősege értékelést nyert az 1. tényállási pont kapcsán”.
- [48] Ekként az elsőfokú bíróság téves jogi álláspontja következtében a 2. pontban foglalt cselekményt az 1. pontban foglalt cselekmények részeként, annak keretében értékelte. A másodfokú bíróság ezzel szemben azt állapította meg, hogy a 2. tényállási pontban foglalt cselekmény önálló büntetőjogi értékelése szükséges, az elkülönül az 1. tényállási pontban írt bűncselekmény minősítésétől.
- [49] Nincs helye harmadfokú eljárásnak, ha az első- és másodfokú bíróság ítéletében a bűnösség köre nem változik, a másodfokú bíróság a vád tárgyává tett és az elsőfokú bíróság által maradéktalanul elbírált tényeket illetően a cselekményeket tévesen minősítve, a látszólagos halmazatban lévő bűncselekmény miatt további bűnösséget nem állapít meg (BH 2015.244., BH 2020.67.).
- [50] A Kúria az EBH 2018.B.27. számon közzétett döntésében, amely a Be. 615. § (2a) bekezdését beiktató 2020. évi XLIII. törvény 225. §-ához fűzött indokolásban is megjelenik, rögzítette, hogy nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény kapcsán, amely a vádlott terhére már az elsőfokú bíróság által megállapított bűncselekménnyel alaki halmazatban áll, mivel a másodfokú ítéleti változtatás nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán annak a cselekménynek a minősítését érintette, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét megállapította.
- [51] Mindezek alapján megállapítható, hogy a harmadfokú jogorvoslat csak abban az esetben nyílik meg, ha a másodfokú bíróság a bűnösség kérdésében hozott eltérő döntést; jelen ügyben azonban a II. tényállási pontban szereplő bűncselekményben az I. r. vádlott bűnösségét mind az első-, mind a másodfokú bíróság megállapította, az elsőfokú bíróság azonban téves jogértelmezés miatt ezen cselekményrészt nem minősítette, a másodfokú ítéleti változtatás pedig csupán e minősítést érintette.
- [53] A harmadfokú eljárás megnyílásának lehetőségét követően kellett vizsgálni a felülbírálat terjedelmét. Az adott ügyben az I. r. vádlott tekintetében a felülbírálat terjedelmét a Be. 618. § (1) bekezdése határozza meg, mely szerint a harmadfokú bíróság *a)* a másodfokú bíróság ítéletének

- aa*) a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntését,
ab) azon rendelkezését, illetve részét, amelyet az elsőfokú bíróság ítéletének a sérelmezett döntéssel összefüggő felülbírálatára eredményezett, és
b) az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárást arra tekintet nélkül bírálja felül, hogy ki, milyen okból fellebbezett.
- [54] Azaz azt, hogy az eljárás bíróságok az eljárási szabályokat megtartották-e, a harmadfokú felülbírálat során a fellebbezéstől függetlenül mind az első-, mind a másodfokú eljárás kapcsán vizsgálni kell. Egyebekben azonban a felülbírálat csak a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntésre, illetve az ezzel összefüggő rendelkezésekre terjedhet ki.
- [55] A Be. 618. § (2) bekezdése alapján a harmadfokú bíróság hivatalból dönt az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, valamint a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekről is.
- [56] A Be. 618. § (4) bekezdése értelmében nem bírálható felül az ítéletnek az a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése, amely ellen nem fellebbeztek (EBH 2018.B.7.).
 A Be. 618. § (3) bekezdés *a*) pontja alapján a harmadfokú bíróság a másodfokú ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálja a Be. 590. § (5) bekezdés *a*–*c*) pontjában meghatározottakat:
 – azon eljárási szabályok megtartását, melyek megsértése esetén az ítéletet hatályon kívül kell helyezni;
 – a bűnösség megállapítására vonatkozó rendelkezést, ha a terheltet fel kell menteni, vagy vele szemben az eljárást meg kell szüntetni;
 – a cselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést,
 – az 590. § (5) bekezdés *d*) pontjában meghatározottakat (azaz a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezést), ha a fellebbezés a 615. § (3) bekezdés *b*) pontja szerint az ellentétes döntést nem, kizárólag az azzal összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésben meghatározott rendelkezést vagy indokolást (a büntetés kiszabására vagy intézkedés alkalmazására vonatkozó rendelkezést, az egyszerűsített felülvizsgálati eljárás tárgyát képező rendelkezést, a szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti indítványt, illetve a polgári jogi igényt érdemben elbíráló rendelkezést, valamint a felmentő ítélet jogcímét vagy a megszüntető határozat jogcímét) támadja.
 Ez utóbbi felülbírálatra azonban csak akkor kerülhet sor, ha a harmadfokú bíróság a bűnösség megállapítása, illetve a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést megváltoztatja, vagy a kiszabott büntetés vagy alkalmazott intézkedés törvénysértő.
- [57] A Be. 615. § (3) bekezdése szerint a fellebbezés sérelmezheti az ellentétes döntést, illetőleg kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésében meghatározott rendelkezést vagy indokolást.
- [58] A törvényi rendelkezéseket figyelembe véve jelen ügyben a felülbírálat és annak terjedelme az alábbiak szerint alakul.
- [59] A fellebbviteli főügyészség fellebbezése kizárt:
- [60] – a Be. 615. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglaltak a korábbiak szerint nem állnak fenn, mivel a másodfokú bíróságnak az I. r. vádlott bűnösségére egy újabb bűncselekményben kimondó rendelkezése a minősítés változtatás körében értékelendő, így ebben a részében a másodfokú bíróság döntése nem volt ellentétes az elsőfokú bíróság döntésével;
- [61] – a Be. 615. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján az I. r. vádlott felmentése miatt ellentétes a döntés, de a Be. 615. § (3) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel, kizárólag az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, az 583. § (3) bekezdésben meghatározott rendelkezés sérelmezhető. A foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabásának hiánya nem a harmadfokú felülbírálatot megnyitó ellentétes döntés következménye, annak mellőzése nem az ellentétes döntéssel összefüggő másodfokú felülbírálat eredménye, ezért önmagában nem teremt meg a harmadfokú eljárás lehetőségét. Mivel a felülbírálat emiatt kizárt, a foglalkozástól eltiltás büntetés alkalmazásának elmaradása csak a másodfellebbezéssel nem érintett részhez kapcsolódó bünteteskiszabás törvényességének keretében volt vizsgálható. Megjegyzi továbbá a Kúria, hogy a Btk. 52. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt foglalkozástól eltiltás alkalmazása nem kötelező törvényi rendelkezés, annak elmaradása nem teszi a büntetést törvénysértővé [Be. 590. § (5) bek. *c*) pont].
- [62] Az I. r. vádlott védőjének fellebbezése abban a részében, amelyben az I. r. vádlottat érintően a másodfokú bíróság további egy bűncselekményben történő bűnösséget kimondó rendelkezését sérelmezi, kizárt, mivel a Be. 615. § (2) bekezdés *c*) pontjában írt ok a fentebb kifejtettek alapján nem áll fenn: e rendelkezés nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán a minősítés változtatásának tekintendő.
- [63] Ebből következőleg az, hogy a másodfokú bíróság törvényesen minősítette-e az I. r. vádlott cselekményének II. tényállási pontban található részét, kizárólag a Be. 590. § (5) bekezdés *c*) pontja alapján vizsgálható.
- [64] Megnyitotta a harmadfokú felülbírálatot ugyanakkor a Be. 615. § (2) bekezdés *b*) pontja az I. r. vádlottat felmentő másodfokú ítéleti rendelkezés tekintetében. A fellebbezés erre alapozva a Be. 615. § (3) bekezdés *b*) pontja alapján sérelmezi az ellentétes döntéssel összefüggő felülbírálatból eredő, a Be. 583. § (3) bekezdés *a*) pontjában foglaltak szerint a büntetés kiszabására vonatkozó rendelkezéseket és emellett önállóan az 583. § (3) bekezdés *c*) pontjában foglaltak szerint a felmentő rendelkezés Be. 566. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti indokolását. Ez utóbbi vonatkozásában a védő erre irányuló fellebbezése az általa kért irányban eredményre nem vezethetett, mivel a felmentő rendelkezés indokolásának támadása alapján a harmadfokú bíróságnak a Be. 566. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti, a felmentő rendelkezés indokát lett volna lehetősége megváltoztatni. Más oldalról meg kell jegyezni azt is, hogy a felmentés indokolását sérelmező fellebbezés eljárásjogi és nem anyagi jogi hibát kifogásol. Az erre alapozott fellebbezés nem a büntetőjogi felelősség kérdésében hozott eltérő döntést támadja, így nem eredményezheti magának a felmentő rendelkezésnek a megváltoztatását, egyfelől azért,

- mert a Be. 583. § (4) bekezdése értelmében a védő a vádlott terhére fellebbezést nem nyújthat be, másfelől pedig, mivel a felmentő rendelkezést jogorvoslattal nem támadták, így a Be. 618. § (4) bekezdésére figyelemmel, még a felülbírálattal nem érintett részében sem bírálható felül az ítéletnek az a felmentő vagy eljárást megszüntető rendelkezése, amely ellen nem fellebbeztek.
- [65] A felülbírálat terjedelme ennek megfelelően alakul.
- [66] A Be. 619. § (1) bekezdése szerint a harmadfokú bíróság ítéletét arra a tényállásra alapítja, amely alapján a másodfokú bíróság a határozatát meghozta, kivéve, ha az a fellebbezéssel sérelmezett ellentétes döntés tekintetében megalapozatlan.
- [67] Az adott ügyben azonban – a felmentő rendelkezés indokolását támadó fellebbezésre figyelemmel – a megalapozatlanság kérdésének vizsgálata szóba sem jöhetett, ugyanis a Be. 615. § (3) bekezdés *b)* pontja, illetve a Be. 619. § (4) bekezdése értelmében a harmadfokú felülbírálat alapját a megalapozottság vizsgálata nélkül képezte az a tényállás, amelyre a másodfokú bíróság határozatát alapította.
- [68] A Kúria, mint harmadfokú bíróság, a másodfokú bíróság által alapul vett tényállás alapján végezte el a nem kizárt,
– a 615. § (3) bekezdés *b)* pontja alapján az 583. § (3) bekezdés *a)* pontja szerint a Be. 566. § (1) bekezdés *a)* pontjára vonatkozó felülbírálatot a védő által a felmentő rendelkezés jogcíme ellen benyújtott fellebbezés elbírálásakor,
– illetve a Be. 618. § (1) bekezdés *a)* pont *ab)* alpontja alapján, a 615. § (3) bekezdés *b)* pontját figyelembe véve, a felmentő rendelkezés, mint ellentétes döntéssel összefüggő rendelkezés kapcsán az I. r. vádlott vonatkozásában a bünteteskiszabás felülbírálatát,
– valamint hivatalból vizsgálta a Be. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárást, illetőleg a Be. 618. § (2) bekezdése szerint az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdéseket.
- [69] A Kúria az ítélet fellebbezéssel nem érintett része tekintetében is felülbírálta az irányadó tényállás megalapozottságának vizsgálata nélkül a Be. 590. § (5) bekezdés *a)–c)* pontjában meghatározottakat,
– azt, hogy az ügyben hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés megállapítható-e,
– a vádlott bűnösségének megállapítását az irányban, hogy az felmentéshez vagy az eljárás megszüntetéséhez vezet-e,
– valamint a bűncselekmények minősítését.
- [70] A Kúria a Be. 618. § (1) bekezdés *b)* pontja és a (3) bekezdés *a)* pontja szerint elvégzett vizsgálat alapján megállapította, hogy az elsőfokú és a másodfokú bíróság eljárása során nem valósult meg a Be. 590. § (5) bekezdés *a)* pontjában írt, hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértés; egyébiránt a harmadfokú eljárásban ilyen szabálysértésre nem is hivatkoztak.
- [71] A Kúria a harmadfokú jogorvoslat tárgyát képező fellebbezett rész tekintetében a következőket állapította meg.
- [72] A másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az irányadó tényállás I/3. pontjában írt cselekmény a Btk. 462. § (3) bekezdésének 2021. január 1. napjától hatályos – a bűncselekményi értékhatárt érintő – módosítását követően az elbírálásakor már nem volt bűncselekmény. Így a Btk. 2. § (2) bekezdésére figyelemmel, mivel az elbíráláskor hatályban lévő új büntetőtörvény szerint a cselekmény már nem volt bűncselekmény, és az ítéletábra helyes érvelése szerint szabálysértés sem valósult meg, a Be. 566. § (1) bekezdés *a)* pontja alapján az I. r. vádlottat a Btk. 396. § (1) bekezdés *a)* pontjába ütköző bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás vétsége miatt emelt vád alól fel kellett menteni.
- [73] A Kúria a felmentés indokolásának törvényessége körében vizsgálta azt is, hogy a felmentés alapjául szolgáló I/3. tényállási pontban foglalt cselekmény az Sz. Járásbíróság ítéletével elbírált bűncselekménnyel törvényi egységbe tartozik-e, így arra figyelemmel ítélt dolog miatt a Be. 4. § (3) bekezdés alkalmazásának van-e helye.
- [74] A felmentéssel érintett I/3. tényállás tárgyát a D. Kft. részére kiállított valótlan tartalmú számlák biztosításával bűnsegédként megvalósított magatartás képezi.
- [75] A fellebbeviteli főügyészség helytállóan hivatkozott arra, hogy törvényi egységet csak törvényi tényálláson belüli magatartás, azaz tettesi cselekmény teremt. A bűnrészességre mint tényálláson kívüli magatartásra törvényi egységet alapozni nem lehet (Kúria Bfv.II.372/2017/7. számú, valamint a BH 2015.296. szám alatt közzétett határozata).
- [76] A részesi cselekmény minősítése és rendbelisége a tettesi alapcselekményhez igazodik, a részesi elkövető felelősségének a tettesi alapcselekmény szab határt (BH 2015.17).
- [77] Helyesen hivatkozott ezért a Legfőbb Ügyészség arra, hogy az EBH 2019.B.6. számon közzétett döntésre is figyelemmel a bűnsegédként elkövetett cselekmény nem vonható az Sz. Járásbíróság által elbírált 3 rendbeli, a korábbi Btk. 310. § (1) bekezdésébe ütköző és (3) bekezdés szerint minősülő adócsalás büntettének törvényi egységébe, melyből 1 rendbeli bűncselekményt folytatólagosan tettesként, 2 rendbeli bűncselekményt pedig bűnsegédként követett el. Az Sz. Járásbíróság ítéletének II. tényállási pontjában a Q. Bt. részére, míg a III. tényállási pontjában a F. Kkt. részére került sor kártérítési számlák kiállítására az I. r. vádlott által, így a számla befogadó cégek különbözősége a bűnsegédként elkövetett költségvetési csalás azonos rendbeliségét is kizárta.
- [78] A Kúria egyetértett a védő észrevételében foglalt azon állítással, hogy az elsőfokú ítélet indokolásának azon része téves, mely szerint az Sz. Járásbíróság ítélete tényállásának 1. pontjában írt cselekményt az I. r. vádlott 2006. november 2-án fejezte be, míg jelen ügyben az ítélet III. pontjában írt cselekmény elkövetési ideje 2012. május 18. napja, s emiatt a két cselekmény az eltelt igen jelentős, 5 és fél évet meghaladó időre figyelemmel nem képezhet egységet.
- [79] A költségvetési csalás egysége egy sajátos, különös részi törvényi egység, nem azonos a Btk. általános részében szabályozott folytatólagosság törvényi egységével, ezért a költségvetési csalás törvényi egységének megvalósulása szempontjából nincsen jelentősége az egyes rész-cselekmények között eltelt hosszabb időnek. A költségvetési csalás tényállási törvényi egységére figyelemmel a 6/2009. BJE

- határozatban az egység valamennyi formájára vonatkozó megállapításokra tekintettel, a költségvetési csalás törvényi egységét a Btk. 6. §-ának – 2022. március 1-jétől a 2021. évi CXXXIV. törvény 90. §-ával beiktatott – (3) bekezdése hatályba lépéséig a jogerős ügydöntő határozat meghozatala, azt követően pedig a cselekmény egységbe tartozó egyes részselekmények miatt első alkalommal történő vádemelés zárja le.
- [80] A cselekményegység lezárásáig, az egységet lezáró tény bekövetkezte előtt elkövetett valamennyi részselekmény a költségvetési csalás törvényi egységébe tartozik, azok jogerős elbírálása ítélt dolgot eredményez a törvényi egységbe tartozó, de el nem bírált részselekmény vonatkozásában. Az ilyen részselekmények miatt önálló vádemelés esetén az eljárás megszüntetésének, és a feltételek fennállása mellett a jogerős ügydöntő határozattal szemben perújítási eljárás lefolytatásának van helye.
- [81] Jelen ügyben ezért a Be. 618. § (3) bekezdés *a*) pontjára figyelemmel, a Be. 590. § (5) bekezdés *b*) pontja alapján a Kúria vizsgálta, hogy az irányadó, másodfokú bíróság által alapul vett tényállás II. és III. pontjában foglalt, tettesként elkövetett bűncselekmények tekintetében ítélt dolgot eredményezett-e az Sz. Járásbíróság ítéletében meghatározott tényállásban szereplő cselekmények miatti jogerős elítélés.
- [82] Nem kétséges az, hogy ítélt dolgot csak az ugyanazon bűncselekmény miatti jogerős elítélés alapoz meg. Az adócsalás és a költségvetési csalás nem ugyanaz a bűncselekmény. A költségvetési csalás esetében bármely költségvetésbe történő befizetési kötelezettség, illetve költségvetésből származó pénzeszköz vonatkozásában tanúsított megtévesztő magatartás tényállásszerű, az nem korlátozódik a korábbi törvény szerinti adókra és jogszabályon alapuló fizetési kötelezettségekre. A Legfőbb Ügyészség ekként helyesen hivatkozott arra, hogy a korábbi Btk. 310. §-ában szabályozott adócsalás és a Btk. 396. §-a szerinti költségvetési csalás sem fogalmilag, sem tartalmilag nem ugyanaz a bűncselekmény, így egységbe nem foglalható (Kúria Bpk.III.696/2016/3. [49] bekezdés).
- [83] Az pedig a jogerős ügydöntő határozatban foglalt irányadó tényállás alapján megállapítható, hogy az első- és a másodfokú bíróság helyesen alkalmazta az elkövetéskor hatályos korábbi Btk. helyett az elbíráláskor hatályos büntető törvényt, mivel az az első- és a másodfokú bíróság által kifejtett érvek alapján az az I. r. vádlottra kedvezőbb volt.
- [84] A Kúria nem értett egyet a másodfokú bíróság azon álláspontjával, mely szerint amennyiben a vádhatóság a cselekményt a vádiratában üzletszerűen elkövetettnek nem minősíti, úgy a tényállás alapján ennek megállapítása a vádhoz kötöttség elvét sértene. A bíróságot a vád elbírálásakor a vád tényállása és nem annak minősítése köti, a bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet, és csak olyan cselekményt bírálhat el, amelyet a vád tartalmaz [Be. 6. § (2), (3) bek.]. Ebből következik, hogy a vádhoz kötöttség kereteit a vád tárgyává tett cselekmény, annak leírása, vagyis a vádirati történeti tényállás jelenti. A bíróságnak a vádat ki kell mérítenie, ami azt jelenti, hogy valamennyi, a vád tényállásában foglalt tényt értékelni kell. Vizsgálni kell, hogy valamely, a Büntető Törvénykönyv különös részi törvényi tényállásába illeszkedő bűncselekmény tényállását a vádban foglalt tények megvalósítják-e; ugyanakkor olyan, a vád történeti tényállásában nem szereplő tény megállapítása, amely eredményeként a bűncselekmény minősített esetét, vagy más, a vádirati tényállás tényei alapján eredetileg meg nem állapítható bűncselekmény törvényi tényállását is megállapíthatóvá tenné, a vádon történő túlterjeszkedést jelent.
- [85] Abban az esetben azonban, ha a vádirat tényállása tartalmazza a cselekmény minősítéséhez szükséges körülmény alapjául szolgáló tény, úgy a bíróságnak nem csak joga, de kötelessége is az általa megállapított, megalapozott tényállásban foglalt cselekmény törvényes minősítése akkor is, ha az a vád szerinti minősítéstől eltér. A büntetőeljárás törvény a vádirati minősítéstől eltérő minősítés megállapítását az ítéletben, de már az eljárás során – a vádtól eltérő minősítés lehetőségének megállapításával – is biztosítja. Jelen esetben tehát, amennyiben a vád tényállásában szereplő tények alapján az irányadó megalapozott tényállás tényei alapján az üzletszerűséget mint minősítő körülményt meg lehet állapítani, úgy az a helyes és törvényes minősítés részét képezi.
- [86] A Kúria megállapította ugyanakkor, hogy a megalapozottság vizsgálata nélkül a harmadfokú eljárásban a fentebb kifejtettek miatt irányadó – a másodfokú bíróság által alapul vett – tényállásból jelen ügyben nem lehet arra a következtetésre jutni, hogy az I. r. vádlott a terhére rótt cselekményeket a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja szerint üzletszerűen követte volna el. Az irányadó tényállásból nem állapítható meg ugyanis az, hogy az I. r. vádlott a bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekedett, ennek ténybeli alapja a harmadfokú bíróság számára irányadó tényállásból hiányzik.
- [87] Az üzletszerű elkövetés hiánya pedig egyértelművé teszi, hogy az I. r. vádlott számára az első- és másodfokú bíróság által alkalmazott, elbíráláskor hatályos Btk. költségvetési csalásra vonatkozó rendelkezései kedvezőbbek.
- [88] A helyes minősítés mellett pedig a Btk. 396. §-a szerinti költségvetési csalás és a korábbi Btk. 310. §-ában szabályozott adócsalás, mint eltérő bűncselekmények nem tartozhatnak cselekményegységbe, így a jelen ügyben megállapított bűnösség nem törvénysértő; res iudicata címén pedig nincs helye az eljárás megszüntetésének.
- [89] A Kúria a Be. 590. § (5) bekezdés *c*) pontja alapján vizsgálta a fellebbezéssel nem érintett cselekmények minősítését.
- [90] Ennek során megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a III. tényállási pontban foglalt cselekménnyel kapcsolatosan az I. r. vádlottat bűnösnek mondta ki a Btk. 396. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és a (2) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő költségvetési csalás büntetében mint tettest. A másodfokú bíróság ezt a cselekményt helyesen, a jogszabály változása folytán a 2021. január 1. napjától hatályos Btk. 396. § (1) bekezdés *a*) pontja szerinti költségvetési csalás büntetéként minősítette, az elkövetési alakzat változatlanul hagyása mellett.

- [91] A másodfokú bíróság a II. tényállási pontban foglalt cselekményben bűnösnek mondta ki az I. r. vádlottat további 1 rendbeli, a Btk. 396. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és (3) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő költségvetési csalás bűntettében mint tettest.
- [92] Mint ahogy a Kúria azt korábban kifejtette, a Btk. 396. §-ban foglalt költségvetési csalás olyan bűncselekmény, amelyben valamennyi, költségvetést károsító magatartás egy bűncselekményt képez.
- [93] A Btk. 396. § (9) bekezdés *b*) pontja értelmében vagyoni hátrány a költségvetésbe történő befizetési kötelezettség nem teljesítése miatt bekövetkezett bevételkiesés, valamint a költségvetésből jogosulatlanul igénybe vett, vagy céltól eltérően felhasznált pénzeszköz.
- [94] A költségvetési csalás 2012. január 1. napján hatályba lépett tényállásának törvénybe iktatásával a jogalkotói akarat az volt, hogy valamennyi, a költségvetést károsító magatartás – függetlenül attól, hogy azt különböző adó- és járuléknemekre követték-e el – törvényi egységet képezzen.
- [95] A tényállás a Btk. 396. § (9) bekezdésének *a*) pontjában felsorolt, az államháztartás valamennyi alrendszerének költségvetéséből származó pénzeszköz vonatkozásában tanúsított megtevesztő magatartást feleleli.
- [96] Az eljáró bíróságok az I. r. vádlottat 2 rendbeli tettesként elkövetett költségvetési csalás bűntettében mondták ki bűnösnek, ám a fentiek szerint a II. és III. tényállásban rögzített tettesi magatartások különös részi törvényi egységet alkotnak az egyes részcsselekmények által okozott vagyoni hátrány összegzésével.
- [97] A vagyoni hátrány összegére figyelemmel a II. és III. tényállási pontban foglalt cselekmények együttes helyes minősítése a Btk. 396. § (1) bekezdés *a*) pontjába ütköző és (3) bekezdés *a*) pontja szerint minősülő költségvetési csalás bűntette. Mindezekre figyelemmel a Kúria e cselekmények minősítése tekintetében a másodfokú ítéletet megváltoztatta.
- [98] Az I/2., I/4., I/5. és I/6. tényállási pont esetében, mivel valamennyi cselekmény elkövetési értéke 2 millió és 5 millió forint közé esik, helyesen állapította meg az ítéletábrla azt, hogy a Btk. 396. § (2) bekezdés *a*) pontja szerinti – nagyobb vagyoni hátrányt okozó – költségvetési csalás minősítést a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvény 59. § *e*) pontja hatályon kívül helyezte, ezért a 2021. január 1. napjától hatálytalan törvényi minősítésnek jelenleg a Btk. 396. § (1) bekezdés *a*) pontja felel meg. Ekképpen – figyelemmel arra, hogy az üzletszerűség nem volt megállapítható – az I. r. vádlottra nézve az új büntetőtörvény alkalmazása volt kedvezőbb.
- [99] A Kúria megállapította, hogy az I. r. vádlott terhére értékelt közbizalom elleni bűncselekmények minősítése is törvényes. A hamis magánokirat felhasználása vétségének (Btk. 345. §) minősítése vonatkozásában az eljáró bíróságok által kifejtett álláspont minden tekintetben helytálló.
- [100] Törvényesen került sor az I. r. vádlott visszaesői minőségének megállapítására is a Btk. 459. § (1) bekezdés 31. pontjának figyelembevételével, az erre vonatkozó indokolás helyes.
- [101] A Kúria az I. r. vádlott védőjének fellebbezésében foglaltak alapján a 618. § (1) bekezdés *a*) pont *ab*) alpontjára és a 615. § (3) bekezdés *b*) pontjára figyelemmel, felülbírált a felmentő rendelkezéssel összefüggő felülbírálat eredményeként a büntetés kiszabását.
- [102] A Kúria megállapította, hogy az első- és a másodfokú bíróság a büntetés kiszabása során irányadó körülményeket maradéktalanul feltárta, az I. r. vádlott védője által hivatkozott jelentős időmúlást a törvényszék és az ítéletábrla is különös nyomatékkel értékelte.
- [103] Az I. r. vádlott büntetett előéletű, visszaeső, a cselekmények elkövetésekor büntetőeljárás hatálya alatt állt. A többszörös halmazat mint súlyosító körülmény mellett az eljáró bíróságok enyhítő tényezőként értékelték a feltáró beismerést, a vádlott megbánó magatartását, egészségi állapotát, életkorát, a bűnsegélyt, a vagyoni hátrány részbeni megtérítését és az időmúlást.
- [104] A visszaeső I. r. vádlott vonatkozásában, előéletére figyelemmel, az általa és a közreműködésével okozott mindösszesen 50 102 726 forint vagyoni hátrányra tekintettel a szabadságvesztés-büntetés kiszabása indokolt; annak mértéke, valamint a törvényi végrehajtási fokozatnál eggyel enyhébb fokozat alkalmazása kellőképpen figyelembe vette a vádlott életkorát, egészségi állapotát és egyéb személyi körülményeit, valamint az időmúlást. A szabadságvesztés tartamának meghatározásakor a bíróságok nyomatékkel értékelték az eljárás elhúzódsát is. A Btk. 38. § (4) bekezdés *d*) pontjára figyelemmel helyesen állapították meg a bíróságok azt is, hogy az I. r. vádlott a szabadságvesztés-büntetésből feltételes szabadságra nem bocsátható.
- [105] Az I. r. vádlottal szemben kiszabott szabadságvesztés végrehajtásának próbaidőre való felfüggesztését a Btk. 86. § (1) bekezdés *c*) pontja kizárja.
- [106] A mellékbüntetés alkalmazása és annak mértéke is törvényes.
- [107] A korábban kifejtettek alapján a foglalkozástól eltiltás büntetés kiszabásának hiánya nem a harmadfokú felülbírálatot megnyitó ellentétes döntés következménye, annak mellőzése nem az ellentétes döntéssel összefüggő másodfokú felülbírálat eredménye, ezért önmagában nem teremt meg a harmadfokú eljárás lehetőségét.
- [108] Ekként a Kúria a foglalkozástól eltiltás kapcsán kizárólag a törvényesség vizsgálatára szorítkozhatott. Ennek során megállapította, hogy miután a Btk. 52. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt foglalkozástól eltiltás alkalmazása nem kötelező törvényi rendelkezés, annak elmaradása nem teszi a büntetést törvénysértővé [Be. 590. § (5) bek. *c*) pont].
- [109] Az elsőfokú bíróság egyéb, egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező ítéleti rendelkezései is törvényesek.
- [110] A Kúria az I. r. vádlott védőjének indítványára az I. r. vádlott bűnügyi nyilvántartásban foglalt adatai és a végrehajtás adatai alapján megállapította, hogy az Sz. Járásbíróság 2016. június 6-án jogerőre emelkedett összbüntetési ítéletével megállapított 2 év 5 hónap, fogház végrehajtási fokozatú szabadságvesztés utolsó napja 2017. szeptember 10. napja volt, a feltételes szabadság 2017. november 20. napján járt le. Erre figyelemmel a védő által hivatkozott, törvényi mentesítést eredményező 5 év a

- harmadfokú ügydöntő határozat meghozatalakor sem telt el.
- [111] A Kúria ugyanakkor a védő e körben kifejtett hivatkozása alapján megállapítja: a Btk. 97. § (2) bekezdése nem csak azt mondja ki, hogy a büntetőjogi felelősség megállapítására, a kiszabott büntetésre és az alkalmazott intézkedésre vonatkozó adatokat közhiteles hatósági nyilvántartás tartalmazza a törvényben meghatározott időpontig, és ezt követően hátrányos jogkövetkezmény az elítélés miatt már nem állapítható meg az elítélttel szemben; hanem azt is, hogy a visszaesés és az ahhoz fűződő, e törvényben meghatározott hátrányos jogkövetkezmények a Be. 389. §-a szerint, az újabb bűncselekmény elkövetéséhez legközelebbi időpontban a büntető nyilvántartásból beszerzett adatok alapján akkor is megállapítandók, ha utóbb ezek az adatok törlésre kerültek.
- [112] A visszaesés és az ahhoz fűződő, a Btk.-ban meghatározott hátrányos jogkövetkezmények tehát akkor is figyelembe veendőek, ha az azt megalapozó elítélést a büntető nyilvántartás már nem tartalmazza (BH 2019.154.I.).
- [113] Mindezek alapján a Kúria a Be. 620. §-a és az 599. § (1) bekezdése szerint nyilvános ülésen eljárva a Be. 624. § (1) bekezdése alapján a másodfokú bíróság ítéletét a 2. és 3. tényállási pontban foglalt költségvetést károsító cselekmények minősítését érintően megváltoztatta, egyebekben a Be. 623. §-a értelmében a másodfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- (Kúria Bhar.I.564/2021/11.)*
- 259I. Az összbüntetési indítványról egységesen kell dönten, az indítványtól eltérő tartalommal, részbeni összbüntetésbe foglalásnak nincs helye. Az összbüntetési eljárás lefolytatására a legutóbb befejezett ügyben eljár, a magasabb hatáskörű vagy a katonai büntetőeljárásban eljár bíróság attól függetlenül illetékes, hogy az általa hozott ítélet összbüntetésbe foglalásának helye van-e.**
- II. Amennyiben az összbüntetés feltételei az indítvánnyal érintett egyes alapítéletek tekintetében fennállnak, nincs akadálya annak, hogy az indítvány elutasítását követően az arra illetékes bíróság a terhelt hozzájárulása esetén a feltételeknek megfelelő elítélések tekintetében az összbüntetési eljárást hivatalból lefolytassa [Be. 24. § (1) bek., 839. § (1), (2) és (3) bek.].**
- [1] A terhelt a 2020. június 21-én kelt beadványában indítványt terjesztett elő az E.-i Járásbíróságon a Gy.-i Járásbíróság ítéletével (1. számú alapítélet), a T.-i Járásbíróság ítéletével (2. számú alapítélet), a B.-i Járásbíróság ítéletével (3. számú alapítélet), az E.-i Járásbíróság ítéletével (4. számú alapítélet), és az S.-i Járásbíróság ítéletével (5. számú alapítélet) kiszabott szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása iránt.
- [2] Az E.-i Járásbíróság a 2020. július 9-én kelt és 2020. augusztus 3-án véglegessé vált végzésével illetékességének hiányát állapította meg, és az ügyet áttette az indítványban szereplő büntetéseket kiszabó bíróságok közül utolsóként eljáró S.-i Járásbírósághoz.
- [3] Az S.-i Járásbíróság a 2020. december 11-én kelt ítéletével a Gy.-i Járásbíróság, a T.-i Járásbíróság és az E.-i Járásbíróság ítéletével kiszabott szabadságvesztéseket összbüntetésbe foglalta, ezt meghaladóan azonban a terhelt indítványát elutasította. Indokolásában kifejtette, hogy az összbüntetésbe foglalás törvényi feltételei valamennyi indítványozott szabadságvesztés tekintetében nem állnak fenn, ugyanakkor e törvényi feltételek az 1., 2. és 4. számú alapítélettel, az 1., 3. és 4. számú alapítélettel vagy a 4. és 5. számú alapítélettel kiszabott szabadságvesztések vonatkozásában adóttak. E lehetőségek közül pedig az 1., 2. és 4. számú alapítélettel kiszabott szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása a legkedvezőbb a terhelt számára.
- [4] A terhelt fellebbezése nyomán eljáró törvényszék a 2021. február 11-én meghozott végzésével az S.-i Járásbíróság ítéletét helybenhagyta.
- [5] Ezt követően a terhelt az S.-i Járásbíróságra 2021. április 14-én érkezett beadványában indítványt terjesztett elő az összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezése és az ügy E.-i Járásbíróságra történő áttétele iránt, hivatkozva arra, hogy az S.-i Járásbíróság illetékesség hiányában járt el a támadott összbüntetési ítélet meghozatala során. Az S.-i Járásbíróság ügyészség ugyancsak az összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezését és a Be. 839. §-a alapján az összbüntetési eljárás ismételt lefolytatását indítványozta, kifejtve, hogy az összbüntetésbe foglalható szabadságvesztéseket kiszabó alapítéletek meghozatala során az E.-i Járásbíróság járt el legutóbb.
- [6] Az S.-i Járásbíróság a 2021. július 19-én kelt végzésével az ügyészség által az összbüntetési ítélet hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett indítványt elutasította. Indokai szerint ítéletében „a bíróság megállapította, hogy mind az öt ítélet nem áll úgynevezett kvázi halmazatban egymással, így csak azt a három ítéletet foglalta összbüntetésbe, melyek esetében a törvényi feltételek fennálltak és melyek összbüntetésbe foglalása a vádlott számára kedvezőbb volt. [...] Az elítélt indítványa alapján, mint illetékes hatóság eljárva egyébként a bíróság dönthetett volna úgy is, hogy csak az E.-i Járásbíróság és a legutóbb eljáró S.-i Járásbíróság által kiszabott szabadságvesztéseket foglalja összbüntetésbe, ez azonban az elítélt számára kedvezőtlenebb lett volna. Ugyanakkor a bíróság illetékessége nem attól függ, hogy több lehetőség közül, éppen melyik alapítéleteket foglalja végül összbüntetésbe. Összegezve a fentieket, a bíróság az elítélt indítványa alapján járt el, melynek elbírálására kizárólag az S.-i Járásbíróság rendelkezett illetékességgel [...]”
- [7] Az ügyész és a terhelt fellebbezése folytán eljáró törvényszék mint másodfokú bíróság a 2021. szeptember 30-án meghozott végzésével az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte, és az S.-i Járásbíróságot az összbüntetési eljárás ismételt lefolytatására hívta fel. Okfejtése szerint „hiába tartalmaz az összbüntetési kérelem olyan későbbi jogerős ítéletet is, amit nem lehet összbüntetésbe foglalni, azt figyelmen kívül kell hagyni az összbüntetésbe foglalás szempontjából, így a különleges eljárás lefolytatására az abban eljáró bíróság nem lehet illetékes. Jelen ügyben az

- összbüntetéssel érintett három alapítélet figyelembevételével a Be. 839. § (1) bekezdése alapján mint a legutóbb befejezett ügyben eljáró bíróságnak, az E.-i Járásbíróságnak van illetékessége.”
- [8] A megismételt utólagos összbüntetési eljárásban az S.-i Járásbíróság a 2021. december 16-án meghozott és 2022. január 3-án véglegessé vált végzésével a korábbi összbüntetési ítéletét – a törvényszék idézett érvelésével egyező indokok alapján – hatályon kívül helyezte, és az iratokat felterjeszteni rendelte a Kúriához az összbüntetés miatt eljáró bíróság kijelölése végett.
- [9] A terhelt a 2022. január 8-án kelt beadványában az E.-i Járásbíróság kijelölésére tett indítványt.
- [10] A Legfőbb Ügyészség átiratában az illetékességi összeütközést az E.-i Járásbíróság kijelölésével tartotta feloldhatónak.
- [11] Álláspontjának alátámasztására kifejtette, hogy amennyiben a terhelt ahhoz – az utolsóként eljáró bírósághoz nyújtotta be az összbüntetésbe foglalás iránti indítványt, amelynek a jogerőre emelkedett ítélete az összbüntetésbe foglalni kért további elítélések egyikével sem foglalható összbüntetésbe, de van olyan alapítéleti elítélés, amely összbüntetésbe foglalhatónak látszik, az indítvány elutasítása mellett azt meg kell küldeni a többi elítélés tekintetében az összbüntetésbe foglalásra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak.
- [12] Jelen ügyben tehát az S.-i Járásbíróság saját anyagi jogi álláspontjához képest akkor járt volna el helyesen, ha egyrészt elutasítja az öt alapítélet együttes összbüntetésbe foglalása iránti indítványt, és egyúttal az 1., 2. és 4. szám alatti alapítéletek tekintetében az összbüntetési eljárás lefolytatására illetékes E.-i Járásbíróság korábbi, illetékességének hiányát megállapító végzésére figyelemmel már ekkor kezdeményezi az eljáró bíróság kijelölését. Amikor pedig e három alapítéletet összbüntetésbe foglalta, valóban illetékesség hiányában járt el.
- [13] A bíróságok között felmerült negatív illetékességi összeütközésre tekintettel a Be. 24. § (1) bekezdés második fordulata alapján az eljáró bíróság kijelölésének helye van. Az ügyben a kijelölésről a Be. 24. § (3) bekezdése alapján a Kúria határoz, mivel az illetékességi összeütközés különböző ítélőtáblák területén működő törvényszékhez tartozó járásbíróságok között merült fel, és ilyen esetben a bíróság kijelölését az említett törvényhely (2) bekezdése nem utalja más bíróság hatáskörébe.
- [14] Az összbüntetési eljárás lefolytatására az S.-i Járásbíróság rendelkezik illetékességgel.
- [15] Az összbüntetésbe foglalás a Btk. 93–96. §-ában szabályozott büntető anyagi jogi intézmény. A jogintézmény célja az elítéltet érő, az egyes bűncselekményeinek külön eljárásban való elbírálásából fakadó hátrány kiküszöbölése. Az összbüntetéssel az elítélt olyan helyzetbe kerül, mintha a vele szemben különböző eljárásban kiszabott szabadságvesztések alapjául szolgáló cselekményeket egy eljárásban bírálták volna el, és halmazati büntetést szabtak volna ki vele szemben.
- [16] Az összbüntetésbe foglalás során irányadó eljárást a Be. 839–840. §-a szabályozza a Be. Huszonegyedik Részében. A hatásköri és illetékességi szabályokat a Be. 839. § (1) és (2) bekezdése taglalja előírva, hogy az összbüntetési eljárásban a legutóbb befejezett ügyben eljáró elsőfokú bíróság jár el, ha az eljárásokat azonos hatáskörű bíróságok folytatták.
- [17] A Be. 839. § (3) bekezdése alapján az összbüntetési eljárás hivatalból vagy az ügyészség, az elítélt vagy a védő indítványára indul. Az összbüntetési eljárás lefolytatásához – kivéve, ha azt az elítélt indítványozta – az elítélt hozzájárulását be kell szerezni.
- [18] Az elítélt összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványa avagy indítványának hiányában a hivatalból folytatott eljárásban a hozzájárulása határozza meg az eljárás lefolytatását. Valójában a Be. 839. § (1) bekezdése szerinti hatásköri és illetékességi szabályok kizárólag az indítványban, illetve a hozzájárulásban szereplő marasztaló határozatokat hozó bíróságok viszonylatában értelmezhetőek.
- [19] Jelen esetben a terhelt a 2020. június 21-én kelt indítványában öt szabadságvesztés összbüntetésbe foglalása iránt terjesztett elő indítványt, amely szabadságvesztések kiszabására vezető eljárásokban az S.-i Járásbíróság marasztaló ítélete emelkedett legutóbb jogerőre, ezért az indítvány elbírálására is e bíróság rendelkezett hatáskörrel és illetékességgel.
- [20] Amint arra a Legfőbb Ügyészség is helyesen utalt átiratában, az összbüntetésbe foglalás iránti indítványról egységesen kell határozni (Bkk.II.497/2021/2.). Ez azt jelenti, hogy a bíróságnak az indítványban felsorolt valamennyi szabadságvesztésről egységes döntést kell hoznia: ha tehát az összbüntetésbe foglalás törvényi feltételei valamennyi büntetés tekintetében fennállnak, a kiszabott szabadságvesztéseket hiánytalanul összbüntetésbe kell foglalni. Amennyiben azonban az indítványban szereplő alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztések valamelyike – akár csupán egyetlen büntetés – nem foglalható összbüntetésbe az indítványban felsorolt fennmaradó szabadságvesztésekkel, az az indítvány egészének elutasítására vezet.
- [21] Ezzel szemben az S.-i Járásbíróság a hatályon kívül helyezett összbüntetési ítéletében az indítványról nem hozott egységes döntést, ehelyett az indítványban felsorolt büntetések közül három szabadságvesztés összbüntetésbe foglalása felől határozott. A megjelölt alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztések nem teljes körű, hanem csupán részbeni összbüntetésbe foglalása azonban eltér az indítványtól, ezért e döntés meghozatala előtt az elítélt hozzájárulását a Be. 839. § (3) bekezdése alapján be kellett volna szerezni. Ennek szükségességét jól példázza, hogy az S.-i Járásbíróság az összbüntetési ítéletének indokolásában három lehetséges megoldást is azonosított az indítványozott büntetések indítványtól eltérő összbüntetésbe foglalása körében. Amikor pedig a felvázolt verziók között a bíróság választott, döntése nem az elítélt indítványán alapult, illetve nélkülözte a terhelt hozzájárulását, ezért az összbüntetési eljárás Be. 839. § (3) bekezdésében előírt legalapvetőbb szabályait sértette.
- [22] Ráadásul, az indítványtól való eltérésen túl – éppen abból fakadóan – a saját alapítéletével kiszabott szabadságvesztés összbüntetésbe foglalását mellőző összbüntetési ítélet meghozatalával az S.-i Járásbíróság a Be. 839. § (1) bekezdésében írt illetékességi szabályt is megszegte, hiszen az

- összbüntetési ítéletet nem az összbüntetéssel érintett alapítéletek közül a legutóbb befejezett ügyben első fokon eljáró bíróság hozta meg.
- [23] A törvénnyel nyílt ellentétben áll továbbá a törvényszék végzésében kifejtett – és az S.-i Járásbíróság végzésében is átvett – érvelése, amely szerint az összbüntetési indítvánnyal érintett, de összbüntetésbe nem foglalható szabadságvesztést kiszabó alapítéletet figyelmen kívül kell hagyni az összbüntetési ítélet meghozatala során. Az idézett okfejtés ugyanis jelentése szerint valójában az indítvány figyelmen kívül hagyásának indokoltságát rögzíti, amellyel szemben a Kúria ismételten hangsúlyozza, hogy az összbüntetési eljárás a Be. 839. § (3) bekezdésével összhangban főszabályként – és jelen ügyben is – az elítélt indítványán alapul. Az elítélt indítványáról pedig teljes körű és egységes döntést kell hozni.
- [24] A Kúriára felterjesztett iratokból kitűnően a terhelt – annak ellenére, hogy a Kúriának címzett beadványában az E.-i Járásbíróság kijelölésére tett indítványt – a 2020. június 21-én kelt beadványát nem vonta vissza és nem is módosította. Mivel az S.-i Járásbíróság végzésével a korábban meghozott összbüntetési ítéletét a Be. 840. §-a alapján hatályon kívül helyezte, az összbüntetési eljárást megalapozó indítvány jelenleg elbírálatlan. Az 1–5. számú alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztések összbüntetésbe foglalását célzó, elbírálatlan indítvány tárgyában történő határozathozatalra pedig – mint az indítványban felsorolt alapítéleteket meghozó bíróságok közül legutóbb eljáró elsőfokú bíróság – továbbra is az S.-i Járásbíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel.
- [25] Tekintettel arra, hogy az indítványban felsorolt alapítéletek meghozatala során nem az E.-i Járásbíróság járt el utolsóként, ezért e bíróság Legfőbb Ügyészség és a terhelt által indítványozott kijelölése fel sem merülhet.
- [26] Ha az indítványról való döntés során az S.-i Járásbíróság az indítványtól eltérően látja lehetségesnek az indítványozott szabadságvesztések összbüntetésbe foglalását, ezt kizárólag az elítélt hozzájárulásával teheti meg. Különösképpen szükséges az elítélt hozzájárulásának beszerzése, ha az indítványtól eltérő összbüntetésbe foglalásra a bíróság megítélése szerint több lehetőség is adódik. Az egyes verziók közötti választás ugyanis a bíróság döntési jogkörén kívül esik, e jog kizárólag a terheltet illeti meg. Az esetleges terhelti hozzájárulással érintett alapítéletekkel kiszabott szabadságvesztések ismeretében – vagy az indítvány módosítása esetén – vizsgálni szükséges, hogy e szabadságvesztések összbüntetésbe foglalása tárgyában történő döntéshozatalra a Be. 839. § (1) bekezdése alapján mely bíróság rendelkezik hatáskörrel és illetékességgel.
- [27] Az indítvány módosításának hiányában, illetve az indítványtól eltérő összbüntetésbe foglaláshoz szükséges terhelti hozzájárulás nélkül azonban az indítvány ismételt elbírálása során az S.-i Járásbíróságnak egységes döntést kell hoznia, azaz valamennyi, az indítványban megjelölt szabadságvesztést hiánytalanul összbüntetésbe kell foglalnia, vagy az összbüntetési indítvány valamennyi szabadságvesztésre kiterjedő elutasítása felől kell határoznia. A törvényes döntés meghozatala kizárólag így biztosított.
- [28] A kifejtett érvek mentén a Kúria – a Be. 24. § (1) és (3) bekezdése alapján eljárva – az eljárás lefolytatására az S.-i Járásbíróságot jelölte ki.

(Kúria Bkk.III.60/2022/5.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

POLGÁRI SZAKÁG

260I. A végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránti perben a felek perbeli állásától függetlenül a végrendelet létrejöttének a bizonyítása azt terheli, aki az alapján örökölni kíván. II. Szóbeli végrendeletre alapított igény elbírálásánál elsődlegesen abban kell állást foglalni, hogy az örökgyó tett-e szóbeli végrendeletet [1952. évi III. törvény (régi Pp.) 164. § (1) bek.; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 7:12. §, 7:20. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az örökgyó törvényes örökgye leszármazó és házastárs hiányában testvére, a felperes.
- [2] Az örökgyó 2015. augusztus 18-án rosszul lett, amelyre figyelemmel 14 óra 14 perckor értesítették a mentőket, akik kórházba vitték. A rosszullete során az örökgyónak a vele egy épületben lakó ismerőse nyújtott segítséget. Az örökgyót a mentők 17 óra 5 perckor vitték be a kórházba, ahol a 17 óra 25 perckor történt felvételekor csípőfájdalmaira panaszkodott, és kiszáradást, szívritmuszavart, valamint húgyúti infekciót diagnosztizáltak nála. Az örökgyó másnap, 2015. augusztus 19-én este 19 óra 45 perckor elhalálozott. Halálának okaként szívelégtelenséget jelöltek meg.
- [3] A hagyatéki eljárás során az alperes szóbeli végrendeleti örökgyként lépett fel. A közjegyző ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzésével a hagyatékot a felperesnek adta át. Az alperes fellebbezése folytán eljár másodfokú bíróság végzésével megváltoztatta a közjegyző végzését, és az örökgyó teljes hagyatékát ideiglenes hatállyal az alperesnek adta át.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes keresetében kérte a szóbeli végrendelet érvénytelenségének és annak a megállapítását, hogy ennek folytán az örökgyó teljes hagyatékára vonatkozóan ő a törvényes örökgy. Kérte továbbá a hagyaték átadását is. Arra hivatkozott, hogy az alperes állítása szerinti szóbeli végrendelet nem felel meg a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 7:20–21. §-aiban foglalt feltételeknek, mert nem bizonyított, hogy az örökgyó ilyen végrendeletet tett volna, illetőleg a végrendelet tételének a feltételei fennálltak volna.
- [5] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Állította, hogy az örökgyó tett szóbeli végrendeletet, annak pedig szerinte nincsen jelentősége, hogy a kórházi tartózkodás két napja közül azt pontosan melyik napon tette, mivel a szóbeli végrendeletnek nincsen keltezése.
- [6] Utalt arra is, hogy az életet fenyegető rendkívüli helyzetet, illetőleg az írásbeli végrendelet tételére való képtelenséget a perben a felperesnek kell bizonyítania. Álláspontja szerint az előbbi illetően a tanúk vallomása alapján megállapítható, hogy az

örökgyóban nagyfokú halálfélelem keletkezett, továbbá az örökgyó régóta orvosi kezelés alatt állt, több különböző egészségi problémával, pitvarfibrillációt is diagnosztizáltak nála. Kifejtette, hogy a tanúk a végrendelet megtételének körülményeit egyértelműen előadták, és a végrendelet tételének szükségességét igazolja az is, hogy röviddel később az örökgyó meghalt. Mindezek okán a szóbeli végrendelet szerinte érvényesen létrejött.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [7] Az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. A szóbeli végrendelet létrejöttét a Ptk. 7:20–21. §-ai alapján vizsgálta, és a polgári perrendtartásról szóló 1952. III. évi törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján tájékoztatta a feleket, hogy az alperest terhelte annak bizonyítása: a szóbeli végrendelet feltételei fennállnak.
- [8] Az alperes álláspontjával szemben jelentőséget tulajdonított annak, hogy a szóbeli végrendelet megtételére mikor került sor, tekintettel arra, hogy ahhoz képest lehet megállapítani, hogy a szóbeli végrendelet megtételének feltételei fennálltak-e. Indokolása szerint az e körben lefolytatott bizonyítás igazolta azt, hogy a szóbeli végrendelet megtételére 2015. augusztus 19-én 14 és 15 óra közötti időszakban kerülhetett sor, figyelemmel arra, hogy a végrendeleti tanúk egyezően adták azt elő, hogy a kórházba 14 óra körül érkezettek meg.
- [9] P. L. és Sz. A. tanúk vallomása alapján megállapította, hogy a végrendeleti tanúk szóbeli végrendelet megtétele alatt együttesen jelen voltak. E körben figyelembe vette, hogy egyezően adták elő mind a szóbeli végrendelet tételének körülményeit, mind az örökgyó állapotát. P. L. tanúvallomása kapcsán, amely szerint a munkahelyéről ment az örökgyóhoz, de a jelenléti ív szerint aznap nem dolgozott, kifejtette: irreleváns, hogy a tanú előtte hol tartózkodott, ugyanakkor életszerűnek találta azt, hogy a tanú erre a körülményre három év távlatából már nem pontosan emlékszik. A végrendelet tételének napja körében arra is utalt, hogy az alperes személyes előadása szerint ő is csak 19-én érkezett Budapestre vidékről.
- [10] A kirendelt igazságügyi orvosszakértő véleménye, tanúvallomások és az alperes személyes előadása alapján – utalva a PK 88. számú állásfoglalásban foglaltakra – arra a következtetésre jutott, hogy az örökgyó olyan rendkívüli, az életét fenyegető helyzetbe került, amelynek során a kézremegésére is figyelemmel nem volt abban a helyzetben, hogy írásbeli végrendeletet tegyen.
- [11] A felperes fellebbezése folytán eljár másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és megállapította, hogy az örökgyó 2015. augusztus 19-én nem tett érvényes szóbeli végrendeletet az alperes javára. Megállapította továbbá, hogy az

- örökhatály törvényes örököse a felperes, és az ideiglenes hatályú hagyatékátadó végzésében megjelölt ingatlan és ingó hagyatékát 1/1 tulajdoni hányad arányban törvényes öröklés alapján a felperes részére átadta.
- [12] Indokolása szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítást a szükséges terjedelemben lefolytatta, a rendelkezésre álló bizonyítékokat azonban okszerűtlenül értékelt és ezért a tényállást helytelenül állapította meg, ebből következően pedig a meghozott döntése is téves.
- [13] Kiemelte, hogy osztja az elsőfokú bíróság álláspontját: szóbeli végrendelet esetén annak keletkezését és tartalmát az arra hivatkozó félnek, ebben a perben tehát az alperesnek kellett bizonyítania. Utalt arra a régi Pp. 164. § (1) bekezdésében írtakkal összefüggésben, hogy az ilyen perekben a peres felek perbeli pozíciója jelentős részben azon – az esetleges körülményen – múlik, hogy a pert megelőző hagyatéki eljárásban a közjegyző kinek, és milyen hatállyal adta át az örökséget, éppen ezért – és ettől függően – tehát a végrendelet érvénytelenségére hivatkozó fél lehet alperes vagy felperes is.
- [14] Hangsúlyozta, hogy – az alperes érvelésével szemben – a szóbeli végrendelet keletkezési ideje „kardinális” jelentőségű, hiszen ez az az időpont, amelyre nézve vizsgálni kell a szóbeli végrendelet Ptk. 7:20. §-a szerinti feltételeinek fennállását. Kiemelte, hogy az alperes által a végrendeleti tanúk perbeli tanúvallomásának és az örökhatályó kórházi felvételi dokumentációjának ismeretében megjelölt időpont (augusztus 19.) azonban ellentétben állt az általa korábban a hagyatéki eljárásban megjelölt és közjegyző által hitelesített nyilatkozattal is igazolni kívánt időponttal (augusztus 18.).
- [15] Megítélése szerint a végrendelet alperes által előadott időpontját és körülményeit valószerűtlenné teszi az is, hogy elmondása szerint augusztus 19-én kora délután az örökhatályóval együtt hívták fel P. L.-t, aki a hagyatéki eljárásban úgy emlékezett, hogy az örökhatályó a délelőtti órákban, 1/2 9 és 9 közötti időpontban hívta őt fel. Kiemelte: P. L. vallomását kétséges és hiteltelenné teszi továbbá az, hogy az abban foglaltak szerint a telefonhívást követően a munkahelyére ment és ott elkéredzkedett munkahelyi vezetőjétől, ez azonban biztosan nem igaz, hiszen a tanú munkáltatójától beszerzett jelenléti ívek alapján megállapítható, hogy a tanú augusztus 10-től augusztus 19-ig szabadságon volt. Ezenkívül indokolása szerint további ellentmondás is felfedezhető: P. L. hagyatéki eljárásban tett vallomása szerint ő kérdezte az örökhatályót a telefonban, hogy hol tudja elérni a másik végrendeleti tanút, de a perben már azt mondta, hogy tisztában volt vele, hogy a másik végrendeleti tanút a „piacon” mindig meg lehet találni.
- [16] A szóbeli végrendelet megtételének időpontjával kapcsolatos fenti ellentmondások alapján pedig arra a következtetésre jutott, hogy a végrendelet 2015. augusztus 19-i megtételét az alperes nem bizonyította, aminek következtében a felperes keresetét alaposnak találta.
- [17] Mindemellett arra is rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság a szóbeli végrendelet tételének feltételei körében is tévesen értékelt a rendelkezésre álló bizonyítékokat és helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy a feltételei bekövetkeztek. Alapbetegségeire tekintettel a szakvéleményben foglaltaknak megfelelően az örökhatályó lehetett az életét fenyegető helyzetben, ez azonban álláspontja szerint semmiképpen nem volt jogi értelemben rendkívülinek tekinthető. Kiemelte: maga az örökhatályó sem észlelhetett az életet fenyegető rendkívüli veszélyhelyzetet, ha olyan személyeket kért meg végrendeleti tanúnak, akiknek legalább egy órára volt szükségük, hogy a helyszínre érjenek. Indokolása szerint az örökhatályó állapotában a végrendelet – az alperes által állított – időpontjában még semmilyen olyan hirtelen, súlyos romlás nem következett be, amely e feltétel teljesülését megalapozhatná, de még az írásbeli végrendelet tételére való képtelenség törvényi feltétele sem állapítható meg.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [18] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.
- [19] Megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 2. § (1) bekezdését, a 3. § (3) bekezdését, a 164. § (1) bekezdését, a 177. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését és a 221. § (1) bekezdését jelölte meg.
- [26] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság a jogszabályoknak megfelelően hozott ítéletet, a tényállást helyesen állapította meg, és abból a jogszabályoknak megfelelő következtetést vont le, eljárása során jogszabályt nem sértett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [29] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [30] A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és a 275. § (3) és (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [31] A Kúria előrebocsátja, hogy a felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli perorvoslati eljárás során a jogerős ítéletet a régi Pp. 275. § (2) bekezdésének megfelelően kizárólag a felülvizsgálati kérelem korlátai között, a kérelemben támadott rendelkezések vonatkozásában vizsgálja felül. Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet kizárólag eljárásjogi jogszabálysértésre hivatkozással támadta, ebből következően a Kúria kizárólag ebben a körben vizsgálhatta a jogerős ítélet esetleges jogszabálysértő voltát.
- [32] A régi Pp. 164. § (1) bekezdése szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valószínűleg fogadja el. Ha valaki végintézkedés alapján kíván örökölni – vita esetén – őt terheli annak a bizonyítása, hogy a végintézkedés megtörtént, valamint azt is, hogy fennállnak annak az érvényességéhez szükséges minimális törvényi feltételek.
- [33] Írásbeli végrendelet esetében a végrendelet megtételének bizonyításához a Ptk. 7:12. §-a értelmében legalább annyi szükséges, hogy az külsőleg az örökhatályót származzon (az örökhatályó

- személyes nyilatkozata) és halála esetére szóló vagyoni rendelkezést tartalmazzon. A Ptk. a szóbeli végrendeletet a végintézkedések kivételes formájaként szabályozza, mert arra csak kivételes élethelyzetben kerülhet sor. A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) szabályozási elvével egyezően a szóbeli végrendelet továbbra is kivételes, azonban a korábbi szabályokhoz képest annak feltételei még szigorúbbak: a Ptk. 7:20. §-a értelmében szóbeli végrendeletet csak az tehet, aki életét fenyegető olyan rendkívüli helyzetben van, amely írásbeli végrendelet tételét nem teszi lehetővé.
- [34] Ezt a változást figyelembe véve a Ptk. alkalmazási körében továbbra is megfelelően irányadó a PK 88. számú állásfoglalás a szóbeli végrendelet feltételeit illetően. A Ptk. alapján szóbeli végrendelet esetén szükség szerű követelmény, hogy az örökgyógyó a nyilatkozatát végintézkedésnek tekintse és a végrendeleti tanúk is tudatában legyenek annak, hogy szóbeli végrendelet tételénél tanúként működnek közre. Ha ezek a feltételek nem állnak fenn, az örökgyógyó nyilatkozata nem minősül végintézkedésnek, ebben a vonatkozásban a nyilatkozata öröklési jogi szempontból nem létezőnek tekintendő.
- [35] Rámutat a Kúria, hogy ehhez képest az eljárás bíróságok részéről helyes volt az, hogy elsődlegesen azt vizsgálták: egyáltalán megtörtént-e a végintézkedés, hiszen majd ennek megállapítását követő kérdés lehet – a végrendelet létrejöttének megállapítása esetén – az érvényesség kérdésének a vizsgálata (Kúria Pfv.I.20.507/2016/5., Pfv.I.20.286/2020/9., Pfv.II.21.300/2021/6.).
- [36] A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy írásbeli végrendelet esetében – szemben a kivételes végintézkedési formaként szabályozott szóbeli végrendelettel – a bizonyítás elsődleges eszköze maga a végintézkedést tartalmazó okirat, és az abban foglaltak valódiságának a megdöntése érdekében ellenbizonyításnak van helye azzal, hogy ilyenkor a bizonyítási teher átfordul arra a félre, aki az okiratban foglaltak valódiságát vitatja, azaz a végrendelet érvénytelenségét állítja. Szóbeli végrendelet esetén pedig annak létrejöttét, a végrendelet megtételét annak kell bizonyítania, aki a végrendelet alapján örökölni akar.
- [37] A polgári jogi jogvitákban általában a bizonyítási teher a felperesre hárul, neki kell a keresetet megalapozó tényállást bizonyítania. Ehhez képest az öröklési per sajátossága, hogy a bizonyítási kötelezettség és teher nem feltétlenül esik egybe a felek perbeli pozíciójával. Az örökgyógyó halála esetén a közjegyző az öröklés megnyíltakor a hagyatéki eljárásra akkor irányadó jogszabály (jelenleg a hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény) előírásai szerint adja át a hagyatékot az örökösnek. Ezért a hagyatékátadó végzés – fellebbezés esetén a másodfokú végzés – tartalma határozza meg az öröklési jogi perekben a felek perbeli állását. A pert annak kell megindítania, aki a hagyatékátadó végzésben foglaltakat vitatja. A hagyatékátadó végzés tartalma azonban bíróságot nem köti, az a perben nincs hatással a bizonyítási teher alakulására.
- [38] A Ptk. 7:37. § (2) bekezdése szerint a végrendelet megtámadására az jogosult, aki az érvénytelenség vagy a hatálytalanság megállapítása esetén maga örökölné, vagy a végintézkedéssel reá rótt kötelezettségtől vagy más teherrel mentesülne. Ha az arra jogosult a végrendelet érvénytelensége iránt pert indít, és arra hivatkozik, hogy az létre sem jött (a végintézkedés létrejöttéhez szükséges feltételek hiánya), vagy hiányoznak az érvényességének alaki feltételei, akkor a perindítás csupán a Ptk. 7:37. § (2) bekezdésében foglalt hivatkozás szükséges szerű (keresettel érvényesített) módja. Ennek hiányában az érvénytelenségi ok hivatalból nem lenne figyelembe vehető. Ez azonban nem változtat azon a szabályon, hogy ebben a körben a bizonyítás a másik felet (itt: alperes) terheli (Pfv.I.20.738/2015/19.).
- [39] A felperes az adott ügyben – egyebek mellett – arra hivatkozott, hogy az örökgyógyó nem tett szóbeli végrendeletet, ezért a Kúria – szemben az alperes érvelésével – egyetértett az ügyben eljáró bíróságok jogi okfejtésével abban, hogy az alperest terhelte annak a bizonyítása, hogy az örökgyógyó szóbeli végrendeletet tett. Ily módon nem állapítható meg a régi Pp. 3. § (3) bekezdésének a megsértése sem, mivel a másodfokú bíróságnak nem kellett a bizonyítási kötelezettségről eltérő tájékoztatást adnia.
- [40] A régi Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésére alapított felülvizsgálati érveléssel kapcsolatban a Kúria rámutat, hogy a felülvizsgálati eljárás mint rendkívüli jogorvoslati eljárás során általában nem vizsgálható a bíróság mérlegelési körébe tartozó tényállás és nincs lehetőség a bizonyítás adatainak újabb egybevetésére és értékelésére. A Kúria csak azt vizsgálja, hogy az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok, a felek személyes előadása, a bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során nem jutott-e nyilvánvalóan helytelen és okszerűtlen következtetésre. A bizonyítékok nyilvánvalóan okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség. Csak az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, ha a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettel eltérő következtetésre lehet jutni (Kúria Pfv.I.21.474/2011/10., megjelent: BH 2013.119.; Pfv.I.21.532/2019/7.).
- [41] Az alperes ide kapcsolódó – felülvizsgálati kérelmében előadott – érvelésével összefüggésben rámutat a Kúria, hogy a bíróságnak a fellebbezési eljárásban tágabb mérlegelési jogköre van, mint a felülvizsgálati eljárásban. A fent hivatkozott eseti döntésekben írt felülmérlegelési korlát (iratellenes, logikai ellentmondást tartalmaz vagy a bizonyítékok nyilvánvalóan okszerűtlen mérlegelésén alapuló megállapítások) a felülvizsgálati eljárásban érvényesül, mivel annak rendkívüli jogorvoslati jellege miatt nincs helye a bizonyítékok ismételt egybevetésének és felülmérlegelésének (Kúria Pfv.I.20.924/2018/9.; Pfv.I.20.579/2019/7. [28]).
- [42] A másodfokú bíróság reformatórius jogköre tehát nem korlátozott az érdemi döntésének meghozatalakor: teljes egészében felülbíráhatja az elsőfokú ítéletben megállapított tényállást, ahhoz nincs kötve, az elsőfokú bíróság által megállapítottaktól függetlenül, önállóan felülmérlegelheti a bizonyítás eredményét, és új tényállást állapíthat meg, a bizonyítékok okszerű

- mérlegelésével [rég Pp. 206. § (1) bekezdés, 221. § (1) bekezdés].
- [43] Az előzőekben kifejtettek szerint nyilvánvalóan okszerűtlen viszont a mérlegelés akkor, ha a rendelkezésre álló bizonyítékokból a bíróság által levont következtetésre nem lehet jutni. Ez a jelen esetben nem volt megállapítható. A másodfokú bíróság okszerű mérlegeléssel, helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az örökgyógyó ott és akkor, ahogyan azt az alperes állítja, nem tett szóbeli végrendeletet. A másodfokú bíróság e körben indokolásában ismertette azokat a perbeli adatokat, amelyeket mérlegelési körébe vont, és reformatórius jogkörében eljárva – különösen a végrendeletkezés tényleges időpontját illetően a tanúvallomások, a „végrendeleti tanúk” közjegyző által hitelesített nyilatkozatai közötti ellentmondások alapján – jogszerűen mérlegelte felül a rendelkezésre álló bizonyítékokat, és jutott azokból az elsőfokú bíróságtól eltérő következtetésre a szóbeli végrendelet megtételét illetően.
- [44] Ezzel összefüggésben kiemeli a Kúria: helyesen utalt arra a másodfokú bíróság, hogy a végrendelet megtétele időpontjának kiemelt jelentősége van, mivel erre az időpontra nézve kell vizsgálni a szóbeli végrendeletnek a Ptk. 7:20. §-a szerinti feltételeinek a fennállását. Ebben a kérdésben az alperes álláspontja nem volt következetes, mert ezt ugyan valóban nem vitatta, de a felülvizsgálati kérelmében foglalt érvelésével szemben a hagyatékátadó végzés elleni fellebbezésében és az érdemi ellenkérelmében arra hivatkozott, hogy örökgyógyó kórházi felvétele 2015. augusztus 18-án, az orvosi dokumentációban írtaknál korábban történt.
- [45] E körben a Kúria utal arra is, hogy P. L. „végrendeleti tanú” vallomása szerint az örökgyógyó neki a kórházban azt mondta, „hogya netalántán kijön a kórházból, akkor elmennek az alperessel szerződést kötni, mivel ő lesz az örököse”. Ez a jövő idejű, feltételes megfogalmazás szintén a szóbeli végrendelet tételét cáfolja, mivel eszerint a tanúk egyikének nem volt olyan tényállítása, hogy az örökgyógyó végrendeletet tett, így éppen az a mérlegelés eredményeként hozott döntés okszerűtlen, hogy a tanúk jelenlétében szóbeli végrendeletkezés történt.
- [46] Mindezekre tekintettel – mivel a bizonyítási eljárás eredményeként a másodfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az örökgyógyó nem tett szóbeli végrendeletet – a szóbeli végrendelet feltételei fennállásának a vizsgálata szükségtelen volt, így az ezzel kapcsolatos felülvizsgálati érvelést a Kúriának nem kellett vizsgálnia.
- [47] A régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértésével kapcsolatban a Kúria utal arra, hogy a másodfokú bíróság az indokolási kötelezettségének eleget tett, döntésének indokait részletesen kifejtette. A perek tisztességes és észszerű időben való elbírálásához fűződő joggal összefüggésben pedig az alperes nem jelölte meg, hogy a jogszabálysértés mennyiben hatott ki az ügy érdemére, így ezt a hivatkozást nem lehetett vizsgálni.
- [49] Mindezek alapján a Kúria a nem jogszabálysértő jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.II.21.198/2021/12.)

261 I. A személyiségi jogot sértő magatartás kifejtése az indokolásra és nem a rendelkező részre tartozik.

II. Nem önmagában a dokumentációs hiányosság alapozza meg a személyiségi jogsértést és a kártérítési felelősséget, de az egészségügyi szolgáltató a dokumentációs mulasztás folytán elzárja magát annak bizonyításától, hogy a szakma szabályai szerint, illetve az elvárható gondosságnak megfelelően járt el.

III. Ha az egészségügyi szolgáltató mulasztásának hiányában a betegnek reális esélye lett volna a túlélésre, megállapítható a felróható mulasztás és a beteg hozzátartozóját ért személyiségi jogsértés közötti okozati összefüggés. Helytelen az álláspont, amely szerint az alperes felróható, károkozó magatartásával nem a végkifejlet, vagyis a beteg halála, hanem az annak elkerülésére vonatkozó esély áll okozati összefüggésben. A beteg halálát ugyan nem közvetlenül, direkt módon az alperes felróható mulasztása okozta, azonban annak hiányában reális, jogi szempontból értékelhető esélye lett volna az életben maradásra, vagyis az alperes mulasztásának hiányában reális esély lett volna a halálhoz vezető okfolyamat megszakítására [2013. évi V. törvény (Ptk.) 2:52. § (1) bek.; 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 77. § (3) bek., 129. § (2) bek., 182. § (3) bek., 221. §, 253. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes hozzátartozóját 2014. április 15-én vették fel az alperes sebészeti osztályára más intézményben végzett gasztroszkópia által igazolt, konzervatív kezelésre nem gyógyuló óriás gyomorfekély műtéti kezelése érdekében.
- [2] A 2014. április 16-án az alperes intézményben végzett műtét során a gyomor alsó kétharmadát eltávolították. Április 21-én a műtéti seb savózása, részleges sebszétválás miatt újabb műtétet végeztek.
- [3] A felperes hozzátartozóját az intenzív osztályról 2014. április 28-án stabil állapotban visszahelyezték a sebészeti osztályra, ahol egyebek mellett gyógyszeres kezelést alkalmaztak, és többirányú vizsgálatokat végeztek.
- [4] A felperes hozzátartozója 2014. május 3-tól többször hányt, lázas lett, a folyamatos epés váladékozás miatt május 12-én ismételt műtétet végeztek, amelynek során kiterjedt összenövéseket találtak, amelyeket szétválasztani nem tudtak. Ezt követően a beteget 2014. május 16-ig intenzív osztályon ápolták, gyógyszeres kezelést alkalmaztak.
- [5] A felperes hozzátartozója 2014. május 17-én fájdalmakra panaszkodott, május 22-én mellkasi panaszai voltak, május 24-én légzése nehezítetté vált, majd május 30-án légzése és keringése leállt, újraélesztése sikertelen volt, elhalálozott.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperes módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette a családban éléshez fűződő személyiségi jogát, erre tekintettel 6 000 000 forint és járulékai sérelemdíj megfizetésére kérte az alperes kötelezését. Keresetéhez csatolta a közjegyzői eljárásban készített szakértői véleményt.
- [7] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte arra hivatkozással, hogy az elvárható

- gondossággal járt el a felperes hozzátartozójának egészségügyi ellátása során.
- [8] Az alperes pernyertessége érdekében beavatkozó biztosító ellenkérelmében szintén a kereset elutasítását kérte.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [9] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes azért, hogy a felperes hozzátartozójának 2014. április 28. és május 12. között nyújtott egészségügyi ellátás során nem az elvárható gondossággal járt el, megsértette a felperes családban éléshez fűződő személyiségi jogát, és kötelezte őt 1 000 000 forint és járulékai sérelemdíj megfizetésére. A keresetet ezt meghaladóan elutasította.
- [10] Az elsőfokú bíróság a felróhatóság vizsgálatánál a közjegyzői nemperes eljárásban a Nemzeti Szakértői és Kutató Központ által készített igazságügyi szakértői véleményből indult ki. Ennek alapján az elsődleges műtéttel kapcsolatban azt állapította meg, hogy a felállított diagnózis és a műtét választása megfelelő volt, annak során maradéktalanul betartották a szakmai szabályokat, sérült azonban a dokumentációs kötelezettség, mivel nem szerepelt az iratok között az endoszkópos lelet, és a műtéti leírás nem volt kellően részletes.
- [11] Az elsőfokú bíróság a részletes szakértői bizonyítás eredményeként arra az álláspontra helyezkedett, hogy a 2014. április 28. és május 12. közötti kezeléssel kapcsolatban észlelhető dokumentációs hiányosságok nem tették lehetővé az elvárható gondosság szakértő által történő igazolását. Rámutatott arra, hogy a dekurzus hiánya és a boncjegyzőkönyv hiányosságai miatt nem volt kizárható annak elvi lehetősége, hogy egy korábbi (május 12. előtt elvégzett) műtét esetén – még a szétválaszthatatlan összenövés kialakulása előtt – egy esetlegesen fennálló varratelégtelenséget el tudtak volna sebészetileg látni, amely nem kizárható módon a felperes hozzátartozójának túlélési esélyét növelhette volna. Ennek alapján az elsőfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes nem tudta magát kimenteni a felelősség alól.
- [12] Kifejtette, hogy bár az Egészségügyi Tudományos Tanács azon megállapítása, amely szerint egy esetlegesen 2014. május 12. előtt elvégzett műtét a beteg életkilátásait érdemben nem befolyásolta volna, elutasító ítéletet eredményezhetett volna, ugyanakkor úgy ítélte meg, hogy ezt az állítását a szakértő nem indokolta meg, és a rendelkezésre álló további szakvéleményekből az következik, hogy ez az állítás a gyakorló orvosok tapasztalatán alapult, amely azonban a jelen esetben hiányzó orvosi dekurzusok miatt nem volt bizonyítható.
- [13] Kiemelte, hogy az alperes felelősségét nem önmagában a dokumentációs hiányosság alapozta meg, hanem az a körülmény, hogy a dokumentációs hiányosság miatt nem tudta az elvárható gondosságnak megfelelő eljárását bizonyítani és ezáltal magát a felelősség alól kimenteni.
- [14] Megítélése szerint a dokumentációs hiányosság miatt nem zárható ki annak az elvi lehetősége, hogy egy korábban elvégzett műtét során egy esetlegesen fennálló varratelégtelenséget el tudtak volna látni sebészi úton, amely nem kizárható, de nem is alátámasztható módon elkerülhetővé tette volna a túlélési esély elvesztését. A szakértői vélemény alapján az esély mértékét igen csekélynek, de reálisnak értékelte.
- [15] Rámutatott arra, hogy jelen esetben csak igen kismértékű esély elvételért lehetett megállapítani az alperes felelősségét, ezért megítélése szerint a kártérítési felelősség túlzott kiterjesztését eredményezte volna az, ha a bíróság ugyanolyan mértékben marasztalta volna az alperest, mintha a mulasztás hiányában szinte bizonyosan bekövetkező gyógyulás esélyét vette volna el. Valamennyi körülmény mellett a jogsértés súlyát és a felróhatóság mértékét is mérlegelve 1 000 000 forint és kamata sérelemdíj megfizetésére kötelezte az alperest.
- [16] A felperes és az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta és – egyebek mellett – a felperest megillető sérelemdíj tőkeösszegét 2 000 000 forintra felemelte.
- [17] Indokolásában utalt arra a következetes bírói gyakorlatra, amely szerint önmagában a dokumentáció terén megvalósuló felróható magatartás nem teszi lehetővé az alperest terhelő kártérítési felelősség megállapítását, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 136. §-ában előírt dokumentációs kötelezettség megsértése önmagában nem minősül kártérítési felelősséget megalapozó mulasztásnak, de annak eljárásjogi jogkövetkezményeként a bizonyítási teher szabályának megfelelően a felróhatóság kapcsán lényeges tény bizonyítatlanságát az egészségügyi szolgáltató terhére kell értékelni.
- [18] Megítélése szerint a véleményezésben részt vevő szakértők egyetértettek abban, hogy 2014. április 28-át követően a beteg hasi státusza illetően a dokumentációban nem volt fellelhető érdemi bejegyzés a második reoperációt megelőző 6 napban, 2014. május 6-tól május 12-ig pedig semmilyen bejegyzés erre vonatkozóan nem volt található, holott annak a műtét szükségességének megítélése szempontjából nagy jelentősége lett volna. A másodfokú bíróság a jogi megítélés szempontjából annak tulajdonított jelentőséget, hogy nem volt írásos nyoma a beteg hasi státusza napi többszöri ellenőrzésének, ezért nem fogadta el valós ténynek, hogy az alperes a felperes hozzátartozójának hasi státuszát 2014. április 28. és május 12. között ténylegesen vizsgálta. Ezt pedig úgy értékelte, hogy az alperes nem tudta bizonyítani az elvárható gondossággal történt eljárását és mulasztásának hiányát.
- [19] A másodfokú bíróság vizsgálta azt is, hogy az alperesnek ez a felróható magatartása okozati összefüggésbe hozható-e a beteg halálával. A szakértő véleménye alapján úgy foglalt állást, hogy amennyiben az alperes a napi többszöri rendszerességgel végzett vizsgálatnál azt észlelte, hogy a betegnél növekszik a váladék mennyisége, kiterjedtebb a fájdalom, azaz romló tendenciát tapasztalt az állapotában, akkor javasolt lett volna a sebészi megoldás. Megítélése szerint a romló tendencia műtéti megoldást indokolt volna valamikor a 2014. április 28. és május 12. közötti időszakban, az esetleges reoperáció érdemi és releváns esélyt adhatott volna a felperes hozzátartozójának

- gyógyulására. Hangsúlyozta, hogy éppen a dokumentációs hiányosság miatt nem volt rekonstruálható az a mérlegelési folyamat, amely az alkalmazott konzervatív kezelés, illetőleg a műtét szükségessége közötti választás tekintetében zajlott.
- [20] Kifejtette azt is, hogy a boncjegyzőkönyv megállapításai sem vezethettek az alperes mentesüléséhez, mivel az is hiányos volt, ugyanis nem jelölte meg az epecsorgás forrását, ezért utólag már nem lehetett rekonstruálni, hogy lett volna-e egyéb lehetőség a műtéten és a konzervatív kezeléson kívül. Dr. H. L. szakreferens véleménye alapján leszögezte: a beteg alapbetegségére, az életkorára és a szövődményes gyógyulásra figyelemmel, nagy valószínűséggel nem volt olyan beavatkozás, amely biztosan megelőzte volna a halálos kimenetelt, ugyanakkor a dokumentáció hiányossága miatt nem zárható ki, hogy az alperes olyan adatokhoz juthatott volna, amelyek a 2014. április 28. utáni időszakban a műtétet szükségessé tették volna, és reális esélyt biztosított volna a felperes hozzátartozójának a túlélésre.
- [21] Fentiek alapján a másodfokú bíróság azt állapította meg, hogy az alperes 2014. április 28. és május 12. között nem tudta bizonyítani az elvárható gondos eljárását, ezáltal nem tudta kimenteni magát a felelősség alól.
- [22] Kúriai határozatokon keresztül a másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy a gyógyulási esély csökkenését, elvesztését nem az okozatosság, hanem a felróhatóság körében kell értékelni, és nem tehető olyan általános érvényű megállapítás sem, hogy a gyógyulási esély elvesztésén vagy csökkenésén alapuló felelősség esetén a károsult csak a maradandó egészségkárosodás számbavételénél alacsonyabb mértékű nem vagyoni kártérítésre lehet jogosult. Hangsúlyozta: adott esetben annak van jelentősége, hogy az alperes a dokumentációs hiányosság miatt elzárta magát annak bizonyításától, hogy a beteg ellátása során gondosan járt el, illetőleg a beteg halála mindenképpen bekövetkezett volna, mulasztása nem áll okozati összefüggésben a bekövetkezett kárral. Kiemelte, hogy a kártérítési kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási esély elvesztésén, csökkenésén úgy alapul, hogy ahhoz kötődően az egészségkárosodás – az adott esetben a felperes férjének a halála – bekövetkezett. Álláspontja szerint adott esetben a sérelemdíjat nem önmagában a gyógyulási esély elvesztése, csökkenése alapozta meg, hanem az a személyiségi jogsértés, amely a hozzátartozó halálával bekövetkezett.
- [23] A másodfokú bíróság a fentiek alapján az irányadó bírói gyakorlatra, az elszenvedett nem vagyoni sérelem súlyosságára, valamint a káresemény idején fennálló ár- és értékviszonyokra figyelemmel 2 000 000 forintra emelte fel a felperest megillető sérelemdíj tőkeösszegét.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [24] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezése mellett elsődlegesen a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, harmadlagosan a sérelemdíj összegének 1 000 000 forintra történő leszállítását, azaz utóbbi kérelem vonatkozásában tartalmilag az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte.
- [25] Megsértett jogszabályhelyként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52. § (1) bekezdését, az Eütv. 77. § (3) bekezdését és a 129. § (2) bekezdését, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 164. § (1) bekezdését, a 177. § (1) bekezdését, a 182. § (3) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését, a 221. §-t, továbbá a 253. § (2) bekezdését jelölte meg.
- [34] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- [35] Az alperes pernyertessége érdekében beavatkozó biztosító a felülvizsgálati eljárásban érdemi nyilatkozatot nem tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [36] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [37] A régi Pp. 270. § (2) bekezdésének és 275. § (3), illetve (4) bekezdéseinek együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja lehet valamely anyagi jogi vagy eljárási szabálysértés, utóbbi azonban csak akkor, ha annak az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása van.
- [38] A Kúria a régi Pp. 272. § (2) bekezdése szerint eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet az alperes által megjelölt okokból nem jogszabálysértő.
- [39] Az alperes felülvizsgálati kérelmében kifogásolta, hogy a másodfokú bíróság jogerős ítéletében nem állapította meg, pontosan mely magatartásával sértette meg a felperes személyiségi jogát.
- [40] Az alperes hivatkozásával ellentétben az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részében megfelelően jelölte meg az alperes jogsértő magatartását, és állapította meg a jogsértés tényét. A jogsértő magatartás ennél részletesebb leírása nem a rendelkező részre, hanem az indokolásra tartozik. A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az elsőfokú bíróság helyesen fejtette ki indokolásában az alperes jogsértő magatartásának mibenlétét, és azt hogy az mulasztását miért tekintette felróhatóknak. Az elsőfokú bíróság a jogsértéssel érintett, az elvárható gondosságnak meg nem felelő időszakot nevesítette ítéletének rendelkező részében, ezzel nem áll ellentmondásban a másodfokú bíróság indokolása, amely a dokumentációs hiányosság releváns időszakát pontosította.
- [41] Az alperes felülvizsgálati kérelmében hivatkozott a jogerős ítélet indokolásának ellentmondásosságára és ez okból az indokolási kötelezettség megsértésére. A Kúria megítélése szerint – az alperes állításával ellentétben – a másodfokú bíróság a jogalap körében egyetértett az elsőfokú bíróság érdemi döntésével és annak jogi indokaival. Osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a bizonyítékok értékelésével kapcsolatban is, a jogerős ítélet indokolásában a fellebbezésben előadottakra tekintettel emelt ki egyes szakértői megállapításokat, amelyek a bizonyítékok elsőfokú bíróság általi okszerű mérlegelését támasztották alá. Erre figyelemmel a másodfokú bíróság nem sértette meg az indokolási kötelezettségét, nem sérült a régi Pp. 221. § (1) bekezdése.

- [42] Az alperes tévesen hivatkozott arra is, hogy a szakvélemények tartalma nem állt összhangban a másodfokú bíróság ítéletével, azok ellentmondásosak. Az eljárás bíróságok a bizonyítékokat, köztük a szakvéleményeket a maguk összességében értékelték, ellentétben az alperessel, aki kiragadva és egyoldalúan idézte a szakvéleményből azokat a mondatokat, amelyek véleménye szerint az álláspontját támasztották alá.
- [43] A másodfokú bíróság részletesen kifejtette, hogy a véleményezésben résztvevő szakértők egyetértettek abban, hogy 2014. április 28-át követően a beteg hasi státuszát illetően az egészségügyi dokumentációban érdemi bejegyzés nem található, holott annak a műtét megítélése szempontjából igen nagy jelentősége lett volna. Erre tekintettel az egészségügyi dokumentációban írásos érdemi bejegyzés nélkül nem fogadta el valós ténynek azt, hogy az alperes a beteg hasi státuszát ténylegesen vizsgálta az adott időszakban. Ezt pedig a másodfokú bíróság helyesen úgy értékelte, hogy az alperes nem tudta bizonyítani, hogy az elvárható gondossággal járt el, és mulasztást nem követett el.
- [44] Helytálló az alperes hivatkozása, amely szerint a dokumentációs hiányosság önmagában nem alapoz meg személyiségi jogsértést, azonban az eljárás bíróságok nem is erre alapították döntésüket. Az, hogy a bíróságok a dokumentációs hiányosságot értékelték a kimentés körében, nem jelentette azt, hogy más jogalapon bíralták volna el a keresetet, mint amire a felperes hivatkozott. A Kúria hangsúlyozza, hogy az Eütv. 136. § (1) bekezdése szerint a beteg vizsgálatával kapcsolatos adatokat az egészségügyi dokumentáció tartalmazza. Követelmény, hogy a dokumentációt úgy kell vezetni, hogy az a valóságnak megfelelően tükrözze az ellátás folyamatát, vagyis az elvégzett vizsgálatokat, azok fajtáját, terjedelmét és a vizsgálati eredményeket. 2014. április 28-tól azonban a felperes hozzátartozója hasi státuszának megfelelő állapotát, a konzervatív kezelés indokoltságát és sikerességét az alperes orvosi dokumentációja nem támasztotta alá. Utal arra a Kúria: az alperes a dokumentáció megfelelő vezetésével menthette volna ki magát a felelősség alól azzal, hogy műtét elvégzése nem volt indokolt az adott időszakban. Rámutat a Kúria: lehetséges, hogy ebben az időszakban a konzervatív kezelés is megfelelő volt a betegnél, azonban ezt a dokumentációs hiányosság folytán az alperes nem tudta bizonyítani. Mindezekre tekintettel az alperes nem tudta igazolni, hogy a dokumentációs hiányosságok a 2014. május 12-én végrehajtott reoperáció időpontjának eldöntésében nem játszottak szerepet. Erre tekintettel a Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal abban, hogy az adott időszakban hiányos egészségügyi dokumentáció nem volt alkalmas annak bizonyítására, hogy az alperes az Eütv. 77. § (3) bekezdésében írt elvárható gondosságnak megfelelően járt el, ezért az alperes kártérítési felelősség alóli kimentése nem vezetett sikerre.
- [45] Helyesen foglaltak állást az eljárás bíróságok a gyógyulási, túlélési esély kérdésében. Ahogy arra a másodfokú bíróság helyesen mutatott rá: a gyógyulási, túlélési esély csökkenését, elvesztését nem az okozatosság, hanem a felróhatóság körében kell értékelni (Legfelsőbb Bíróság Pfv.III.21.790/2007/3., Kúria Pfv.III.22.388/2016/6.). Ez azt jelenti, hogy ha van orvosi hiba – jelen esetben az adott időszakban történő műteti ellátás hiánya – az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, hogy a hiba nélkül sem maradt volna esély a gyógyulásra (Kúria Pfv.III.22.375/2016/6.). Az esély csökkenése, elvesztése csak akkor lehet alapja a kártérítési felelősségnek, ha a károkozó magatartás kifejtésekor reálisan fennállt (Kúria Pfv.III.20.801/2011/3., Pfv.III.22.587/2017/8.). E tekintetben pedig annak volt jelentősége, hogy a reális esély jogi tartalmát abszolút módon meghatározni nem lehet, ennek mércéje nincs, de az adott tényállás mellett a bíróság meghatározhatja azt, hogy mikor veszett el az orvos hibájából olyan esély, amely akár a mértéke, akár a tartalma miatt kártérítési felelősséget keletkeztet (Kúria Pfv.III.20.381/2015/4.).
- [46] Az eljárás bíróságok a fentiek figyelembevételével helyesen értékelték az esély mértékét reálisnak. A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósággal egyetértve helyesen következtetett arra, hogy a jelen esetben annak volt jelentősége, hogy az alperes a dokumentációs mulasztása miatt elzárta magát annak bizonyításától, hogy a beteg ellátása során gondosan járt el, illetőleg a beteg halála a gondos eljárása mellett is bekövetkezett volna, azaz egy adott időszakban történt műteti beavatkozás esetén sem lett volna a betegnek reális esélye arra, hogy életben maradjon. Mivel azonban az adott esetben a bizonyítás eredménye éppen azt támasztotta alá, hogy a felperes hozzátartozójának 2014. május 12. előtt elvégzett műtét esetében reális esélye lett volna a túlélésre, a bíróságok helytállóan állapították meg az alperes felróható mulasztása és a felperest ért személyiségi jogsértés közötti okozati összefüggés fennállását.
- [47] Az okozati összefüggés vonatkozásában a Kúria a másodfokú bírósággal értett egyet. Helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság, hogy adott esetben a felperes az okozati összefüggés bizonyítása vonatkozásában rá háruló bizonyítási kötelezettségnek megfelelően a rendelkezésre álló bizonyítékok alapján igazolta, hogy az alperes által nyújtott ellátással összefüggésben – a varratsétválás miatti második műtétet követően, varratelégeltenség és folyamatos epés váladékozás miatt – vált szükségessé a 2014. május 14-i reoperáció elvégzése. A felperes részéről tehát elegendő volt annak bizonyítása, hogy hozzátartozója halálának oka összefügg az egészségügyi szolgáltató által nyújtott kezeléssel. Ezt követően az alperes a kimentés körében volt köteles bizonyítani azt, hogy a károsodás (halál) okával összefüggő kezelés során az Eütv. 77. § (3) bekezdésében írt módon járt el, azaz betartotta a szakmája szabályait és az elvárható gondosság követelményét, vagy azt, hogy a szakmai szabályszegésének, mulasztásának, illetve az elvárható gondosságnak meg nem felelő eljárásának hiányában sem lett volna reális esély a halálos eredmény elkerülésére.
- [48] Egyetértett a Kúria abban is a másodfokú bírósággal, hogy helytelen az az álláspont, amely szerint az alperes felróható, károkozó magatartásával nem a végkifejlet, vagyis a felperes férjének halála, hanem

- az annak elkerülésére vonatkozó esély áll okozati összefüggésben. Adott esetben az állapítható meg, hogy a beteg halálát ugyan nem közvetlenül, direkt módon az alperes felróható mulasztása okozta, azonban a reoperáció korábbi elvégzése esetén reális, jogi szempontból értékelhető esélye lett volna az életben maradásra, vagyis az alperes mulasztásának hiányában reális esély lett volna a halálhoz vezető okfolyamat megszakítására. Erre tekintettel helytálló a másodfokú bíróság megállapítása, amely szerint a dokumentációs hiányosság miatt nem tudta az alperes azt bizonyítani, hogy a mulasztása nem áll okozati összefüggésben a káros eredménnyel. Ebből következően a gyógyulási, túlélési esély csökkenése, elvétele az alperes teljes felelősségét alapozza meg.
- [49] Az alperes megalapozatlanul állította, hogy a teljes családban éléshez való jog tartalmát az eljárás bíróságok tévesen értelmezték, mivel az nem sérthető meg önmagában a dokumentációs kötelezettség megszegésével. Hangsúlyozza a Kúria: a felperes teljes családban éléshez fűződő személyiségi joga nem közvetlenül az alperes dokumentációs kötelezettségének megsértése folytán sérült, hanem a hozzátartozójának elvesztése miatt. Amennyiben ugyanis az alperes az Eütv. szerinti megfelelő gondossággal járt volna el, lett volna a halálhoz vezető okfolyamatnak olyan része, amellyel megakadályozhatta volna annak bekövetkezését. A dokumentációs hiányosság miatt pedig pontosan az elvárható gondosság nem volt igazolható, és ez alapozta meg az alperes felelősségét.
- [50] Fentiekre tekintettel a sérelemdíj iránti igény alapjául – a Ptk. 2:52. § (1) bekezdésének megfelelően – a hozzátartozó elvesztéséből fakadó személyiségi jogsértés szolgált.
- [51] Harmadlagos felülvizsgálati kérelmében az alperes alaptalanul kérte leszállítani a felperes részére a másodfokú bíróság által megítélt sérelemdíj összegét. E körben hivatkozott a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének a megsértésére. A Kúria az alperes régi Pp. 206. § (1) bekezdésére történt hivatkozásával kapcsolatban kiemeli, hogy abban az esetben van lehetőség a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére, s ennek eredményeképpen a tényállás megváltoztatására, ha a jogerős határozat iratellenes, nyilvánvalóan okszerűtlen, ellentmondásos megállapításokat tartalmaz (EBH 2006.1526.).
- [52] A másodfokú bíróság az e vonatkozásban rendelkezésre álló bizonyítékokat okszerűen, a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének – illetve az összecszerűség körében a (3) bekezdésnek – megfelelően mérlegelte, kellő súllyal értékelte, hogy hozzátartozójának halála folytán a felperes olyan hátrányokat szenvedett, amelyek reparációra szorulnak, a felperes a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése alapján az elsőfokú bíróság által megítélt sérelemdíjnál magasabb összegű kompenzációra tarthatott igényt.
- [53] A sérelemdíj mértékének meghatározásakor a másodfokú bíróság helyesen volt figyelemmel a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében megjelölt szempontokra. Helytállóan vonta a mérlegelési körébe a hasonló ügyekben, hasonló súlyosságú nem vagyoni sérelmet elszenvedettek részére megítélt sérelemdíjak összegének nagyságát, az irányadó bírói gyakorlatot és a káresemény idején érvényesülő ár- és

értékviszonyokat. Az elsőfokú bíróság ugyanakkor tévesen tulajdonított jelentőséget az esély mértékének, a sérelemdíjat ugyanis nem önmagában a gyógyulási esély elvesztése, csökkenése alapozza meg, hanem a hozzátartozó halálával bekövetkező személyiségi jogsértés, ahogy arra a másodfokú bíróság helyesen rámutatott. Egyebek mellett a jogsértés súlyát és a jogsértésnek a felperesre gyakorolt hatását együttesen értékelve a másodfokú bíróság részéről okszerűtlen mérlegelés nem volt megállapítható, ezért a sérelemdíj leszállításának nem volt indoka, nem sérült a régi Pp. 206. § (1) bekezdése és a Ptk. 2:52. § (1) bekezdése sem.

- [54] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, mert az megfelelt a felülvizsgálat tárgyává tett anyagi jogi és eljárási jogszabályoknak.

(Kúria Pfv.III.21.314/2021/5.)

262I. A túlélési (gyógyulási) esély elvesztését nem az okozatosság, hanem a felróhatóság körében kell értékelni. Ha van orvosi hiba, az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, hogy a hiba nélkül sem maradt volna esély a túlélésre. Az ezzel ellentétes álláspont azt eredményezné, hogy az alperesnek a kimentésre nem lenne lehetősége, a felróhatóság hiányának bizonyítása kiüresedne.

II. Az esély csökkenése, elvesztése akkor lehet alapja a kártérítési felelősségnek, ha a károkozó magatartás kifejtésekor reálisan fennállt. E tekintetben annak van jelentősége, hogy a reális esély jogi tartalmát abszolút módon meghatározni nem lehet, ennek mércéje nincs, de az adott tényállás mellett a bíróság meghatározhatja azt, hogy mikor vészett el az orvos hibájából olyan esély, amely akár a mértéke, akár a tartalma miatt kártérítési felelősséget keletkeztet [1952. évi III. törvény (régi Pp.) 206. § (1) bek.; 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 339. § (1) bek., 355. § (1) bek.; 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 7. § (1)–(2) bek., 77. § (3) bek., 136. § (1), (3) bek., 244. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. rendű felperes a 2011. február 19-én elhalálozott Á. Cs. édesanyja, a II. rendű felperes pedig – a keresetindítás után elhunyt – testvérének jogutódja.
- [2] Á. Cs.-t 2011. február 11-én a háziorvos sürgősséggel utalta be az alperes érsebészeti osztályára, mert a jobb alsó végtagi verőereinek pulzusa nem volt tapintható. A műteti előkészítés során fizikális vizsgálatot és laborvizsgálatot végeztek, valamint véralvadást, vérkeringés-serkentőt és altató-nyugtatót alkalmaztak. A helyi érzéstelenítésben haladéktalanul elvégzett műtét során a verőereket feltárták, és a vérrögöt eltávolították. A műtét után elkészült laboratóriumi lelet nagyon alacsony vérelemzészámot mutatott.
- [3] 2011. február 12-én a felperesek hozzátartozóját a véralvadást gátló és savcsökkentő kezelés mellett hematológiai konzíliumra, míg 2011. február 13-án kardiológiai konzíliumra jegezték elő.
- [4] A 2011. február 14-i kardiológiai konzílium keretében fizikális vizsgálatot, EKG-t és szívultrahang-vizsgálatot végeztek, amelyek során vérrögforrást nem észleltek, de a beteg pszichés

állapota, zavart viselkedése és merev kéztartása miatt neurológiai szakvizsgálatot tartottak szükségesnek, illetve mielőbbi hematológiai konzíliumot javasoltak. A neurológiai szakvizsgálat során a központi idegrendszer károsodására utaló tüneteket tapasztaltak, a CT vizsgálat során pedig a bal homlokleányban 12×25 mm-es vérzést észleltek. Az utóbbi háttérben az alacsony vérelemzések számot és a véralvadás gátló kezelést valószínűsítették. Az ugyanazon elvégzett kontroll CT már a bal agyféltekét teljesen kitöltő vérzést mutatott, az MR vizsgálat a sinus sagittalis elzáródását igazolta. Az agyállományi vérzés és az alacsony vérelemzések szám miatt antikoaguláns kezelés és idegsebészeti beavatkozás nem volt lehetséges.

- [5] A felperesek hozzátartozóját 2011. február 15-én az intenzív osztályára helyezték át. 2011. február 16-án a véralvadás gátló és agynyomáscsökkentő kezelés ellenére az agyhalál jeleit észlelték, és a beteg 2011. február 19-én elhalálozott.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [6] A felperesek keresetükben az I. rendű felperes részére 13 000 000 forint, a II. rendű felperes részére 7 000 000 forint nem vagyoni kártérítés, továbbá az I. rendű felperes részére 2012. április 1-jétől havi 50 000 forint tartáspótló járadék és 320 740 forint temetési költség megtérítésére kérték kötelezni az alperest. Állításuk szerint az alperes a hozzátartozójuk kezelése során, a neurológiai konzílium és az agyi képalkotó vizsgálatok elvégzésekor nem az elvárható gondossággal járt el, és ezzel a hozzátartozójuk túlélési esélyeit rontotta.
- [7] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú közbenső ítélet

- [8] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletével megállapította, hogy néhai Á. Cs. 2011. február 19-én bekövetkezett halálával kapcsolatosan a felpereseket ért kárért az alperes kártérítési felelősséggel tartozik.
- [9] Döntését a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 339. § (1) bekezdésére és 355. § (1) bekezdésére, az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.). 7. § (1) és (2) bekezdésére, 77. § (3) bekezdésére, 136. § (1) és (3) bekezdésére, valamint 244. §-ára alapította.
- [10] A tényállás megállapítása körében rögzítette: a hiányos orvosi iratok tartalma, a felek előadásai és a tanúk vallomásai között ellentmondás állt fenn abban a kérdésben, hogy a műtétet követően orvosi intézkedést igénylő mértékű fejfájás jelentkezett-e a felperesek hozzátartozójánál. Ennek azért tulajdonított jelentőséget, mert míg az általános mértékű fejfájás a műtétnek szinte törvényszerű következménye, addig a hónapokig tartó vagy rendkívül erős mértékű fejfájás már egyértelműen a sinus trombólízis vezető tünete, kórjelzője. Mivel pedig az adott esetben a dekurzus és a lázlap elveszett, és a további orvosi dokumentáció sem volt kellően részletes, ezért azt állapította meg, hogy az alperes nem tett eleget a dokumentációs kötelezettségének. Ezzel összefüggésben hivatkozott arra a bírói gyakorlatra, amely szerint az orvosi dokumentáció hiányosságainak következménye, hogy az ebből fakadó bizonyítási nehézségek az

egészségügyi intézmény terhére esnek, ami ilyen módon azt eredményezheti, hogy a kártérítési felelősség alól kimenteni magát nem tudja. Emiatt tényként állapította meg, hogy a felperesek hozzátartozójának szokatlan mértékű fejfájása kórjelző tünetként fennállt, és arról az alperes tudott vagy tudnia kellett.

- [11] Minthogy a felperesek hozzátartozójának halála az alperes által nyújtott betegellátás folyamán következett be, az okozati összefüggés fennállásának további bizonyítását szükségtelennak tartotta. Ehhez képest az alperes részéről annak bizonyítását követelte meg, hogy nem szegte meg az Eütv. 77. § (3) bekezdésében felállított gondossági követelményt, vagyis nem az egészségügyi ellátás felróható mozzanata okozta a beteg halálát. Ebben a körben értékelte a rendelkezésre álló igazságügyi orvosszakértői véleményeket: a felperesek megbízása alapján a keresetindítás előtt kiállított magánszakértői véleményt, az előzetes bizonyítási eljárás keretében beszerzett szakvéleményt, valamint a perben kirendelt szakértők szakvéleményeit. Álláspontja szerint azok között valós ellentmondás nem volt, és ezt a szakértők együttes meghallgatása is megerősítette. Kiemelte, hogy a perben utóbb kirendelt igazságügyi neurológus szakértő a korábbi szakvéleményekkel egyetértett, csupán szakmai álláspontjának megfelelően pontosította azokat.
- [12] Mindezek alapján megállapította, hogy a felperesek hozzátartozója esetében a szakmai szabályoknak megfelelően végzett műtétet követően, sorsszerűen következett be a vénás sinus trombólízis, amely semmilyen eszközzel nem lett volna megelőzhető. Az aggálymentes és egybehangzó szakvélemények alapján ugyanakkor arra a következtetésre jutott, hogy az alperes orvosai késedelmesen rendelkeztek a neurológiai és hematológiai konzílium megtartásáról, továbbá nem kellő időben végezték el a CT és MR vizsgálatot. Ezzel összefüggésben figyelemmel volt arra, hogy a szakvélemény szerint a vénás trombólízis általában előjelző tünettől, jellemzően fejfájással indul, de nem zárható ki, hogy a rendkívül erős fejfájás, tudatzavar és az egyéb tünetek egyszerre és hirtelen következnek be. Rögzítette: az adott esetben a sinus trombólízis bekövetkezésének időpontja nem volt tisztázható, s így az sem volt eldönthető, hogy a sinus trombólízis bekövetkezése és az agyvérzés megtörténte között mennyi idő áll rendelkezésre a megfelelő kezeléshez. Utalt arra, hogy a statisztikai adatok szerint a sinus trombólízis bekövetkezése esetén az azonnali kezelés az esetek 70%-ában hozhat eredményt, az agyvérzés bekövetkezése után azonban a túlélési esély jelentősen csökken. A perben kirendelt szakértőnek a konkrét esetre vonatkoztatott megállapítását pedig úgy értékelte, hogy a felperesek hozzátartozója a sorsszerűen bekövetkezett sinus trombólízis idejekorán történő észlelése esetén kis-közepes mértékű eséllyel túlélhette volna a később bekövetkezett agyvérzést, a maradványtünetek nélküli teljes gyógyulásra azonban reális esélye nem volt.
- [13] A fentiek figyelembevételével azt a következtetést vonta le, hogy az alperes késedelme, felróható magatartása folytán csökkent a felperesek hozzátartozójának túlélési esélye, és ez az alperes kártérítési felelősségét megalapozta.

- [14] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét – annak helytálló indokaira tekintettel – helybenhagyta.
- [15] A fellebbezésben foglaltak miatt kiemelte, hogy az egészségügyi kártérítési perekben a felperes az okozati összefüggés vonatkozásában eleget tesz a bizonyítási kötelezettségének, ha bizonyítja: a károsodása az egészségügyi ellátás során, azzal összefüggésben következett be. Egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az adott esetben a felperesek az okozati összefüggésnek ezt – a joggyakorlat által elvárt – alacsonyabb valószínűségi szinten való fennállását bizonyították, és ezért az alperesnek kellett kimentenie magát a felelősség alól.
- [16] Kifejtette, hogy az alperes a hiányos orvosi dokumentáció miatt – az I. rendű felperes előadásával és azt alátámasztó tanúvallomásokkal szemben – nem tudta igazolni, hogy az erős fejfájás a felperesek hozzátartozójánál nem állt fenn, illetve az az orvosi intézkedést nem igénylő mértékű volt. Hivatkozása szerint ezért az alperes csak annak bizonyításával mentesülhetett volna a felelősség alól, hogy a körjelző fejfájás észlelése mellett a 2011. február 14. délutánját megelőzően elvégzett neurológiai és hematológiai konzílium, valamint a CT és MR vizsgálatok késedelme hiányában a felperesek hozzátartozójának megbetegedése kétséget kizáróan a halálához vezetett volna. Ennek megfelelően az alperes részéről azt tartotta bizonyítandónak, hogy a korábban elvégzett vizsgálatok és a korábban megkezdett lehetséges Mannisol terápia mellett a túlélés minimális, reális esélye sem állt fenn.
- [17] Az említett, az alperes részéről bizonyításra szoruló tények fennállását azonban a szakvélemények együttes értékelése alapján nem tartotta megállapíthatónak. A perben kirendelt igazságügyi neurológus szakértőnek a korábban eljáró szakértőkkel egyező álláspontjaként tüntette fel, hogy egy idejekorán bevezetett véralvadást gátló terápia mellett várható lett volna, hogy rövidebb szakasz alvad be, ezáltal lényegesen kisebb agyterület károsodik, amelynek a kimenetelre lett volna hatása. Az ugyancsak a perben kirendelt igazságügyi orvosszakértő szakvéleményéből idézte, hogy amennyiben korábban következett be a sinus trombozisz, és a beteg koponyaúri nyomáscsökkentő infúziós terápiaiban részesült volna, úgy nagyobb lett volna az esélye a túlélésre.
- [18] E szakértői megállapítások ismeretében alaptalannak tartotta az alperesnek azt az állítását, hogy a korábban elvégzett neurológiai konzíliumot, a CT és MR vizsgálatok, valamint az azok alapján felállított, pontosított terápia esetén is kétséget kizáróan bekövetkezett volna a felperesek hozzátartozójának halála. Emiatt pedig az alperes kimentését eredménytelennek minősítette.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [19] A jogerős közbenső ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását, másodlagosan a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.
- [20] Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 206. §-át jelölte meg.
- [26] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős közbenső ítélet hatályában való fenntartását kérték.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.
- [28] A Kúria a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős közbenső ítélet az alperes által megjelölt és érdemben vizsgálható okból nem jogszabálysértő.
- [29] A Kúria mindenekelőtt utal arra, hogy a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [rég. Pp. 272. § (2) bekezdés]. Ezeknek az együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előzőekben meghatározott tartalmi követelményekkel [1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pont].
- [30] Ezzel szemben az alperes anélkül sérelmezte a bizonyítási feladatoknak a felek közötti megosztását és a bizonyítási teher szabályának alkalmazását, továbbá anélkül hivatkozott a szakvélemények aggályosságára (ellentmondásosságára) és az emiatt indokolt bírói intézkedések téves mellőzésére, hogy az ehhez kapcsolódó, adekvát eljárásjogi jogszabályhelyek [rég. Pp. 3. § (3) bekezdés második mondata, 164. § (1) bekezdés, 182. § (3) bekezdés] megsértését állította volna. Emellett, bár kétségbe vonta a bíróságok által levont, a kártérítési felelősség fennállásának megállapításához vezető jogi következtetések megalapozottságát, a felülvizsgálati kérelmében egyetlen, álláspontja szerint tévesen alkalmazott anyagi jogi jogszabályhelyet sem tüntetett fel. Ezek a felülvizsgálati támadások ezért érdemben nem voltak vizsgálhatók.
- [31] Az alperesnek az előzőekben ismertetett tartalmi követelményeket kielégítő egyedüli jogállítása az volt, hogy a jogerős közbenső ítélet sérti a régi Pp. 206. §-át. Minthogy ezzel összefüggésben nem a régi Pp. 206. § (2) bekezdésében meghatározott valamely perceselemény értékelésének elmaradását kifogásolta, és a bíróságok nem a régi Pp. 206. § (3) bekezdésében írt szabad belátás szerinti döntést hoztak, a felülvizsgálat során – a régi Pp. 272. § (3) bekezdésére is tekintettel – abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a jogerős közbenső ítélet sérti-e a bizonyítékok szabad mérlegelésének elvét rögzítő régi Pp. 206. § (1) bekezdését. Ennek vizsgálatakor pedig abból kellett kiindulni, hogy a felülvizsgálati eljárás nem ad alapot a bizonyítékok felülmérlegelésére, ha az egyes bizonyítékokból

- eltérő következtetés is levonható lett volna; az minősíthető nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésnek, amikor a bizonyítékokból csak egyfajta, a felülvizsgálattal támadott ítélettől eltérő következtetésre lehet jutni (BH 2013.119.II.). A bizonyítékok okszerűtlen mérlegelésének hiányában a bizonyítékok felülmérlegelésére a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség (BH 2017.155., BH 2012.179.).
- [32] A perben eljáró bíróságok a fentieknek megfelelően bizonyítékmerlegelési hibát nem vétettek. A bizonyításra szoruló tények körének és a felek bizonyítási feladatainak meghatározásakor helyesen indultak ki abból, hogy – az egészségügyi szolgáltatók ellen indított kártérítési perekben követett bírói gyakorlatnak (Kúria Pfv.III.20.581/2021/5., Pfv.III.21.294/2020/8.) megfelelően – a felpereseknek elegendő volt a hozzátartozójuk halálának az alperes által nyújtott ellátás során, azzal okozati összefüggésben való bekövetkezését bizonyítaniuk. Ehhez képest – miként a jogerős közbenső ítélet indokolása is helytállóan rögzíti – a túlélési esély elvesztését nem az okozatosság, hanem a felróhatóság körében kellett értékelni (Kúria Pfv.III.22.388/2016/6.). Ez azt jelenti, hogy ha van orvosi hiba, az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, hogy a hiba nélkül sem maradt volna esély a túlélésre (Kúria Pfv.III.22.375/2016/6.). Az ezzel ellentétes álláspont (vagyis, ha a felpereseknek az okozati összefüggést kellene olyan szinten bizonyítaniuk, hogy a hozzátartozójuknak az alperes mulasztása folytán nem volt reális esélye a túlélésre) azt eredményezné, hogy az alperesnek a kimentésre nem lenne lehetősége, a felróhatóság hiányának bizonyítása kiüresedne. Az egészségügyi kártérítési perekben is alkalmazandó deliktális kárfelelősségi alakzat felróhatósági alapú, lényege a jogellenes magatartás, a kár és az azok közötti okozati összefüggés károsult által történő bizonyítása, amelynek esetén a károkozónak lehetősége van a kimentésre, vagyis a felróhatósága hiányának igazolására. Ha a bírói gyakorlat a felek között úgy osztaná meg a bizonyítási feladatokat, hogy elvárna a felperesektől annak igazolását, hogy az alperes ellátás során elkövetett szakmai szabályszegése, mulasztása vagy az elvárható gondosságnak meg nem felelő magatartása okán nem maradt reális, értékelhető esély a túlélésre, akkor az alperes számára ennek ellenkezőjének a bizonyítása már fogalmilag kizárt, tehát a károsult ez esetben a károkozó felróhatóságát is bizonyítaná, ami vele szemben nem követelmény. Ez egyrészt ellentétes lenne a felróhatósági alapú felelősség alapelveivel, másrészt a bizonyítási feladatok aránytalan elosztását jelentené, illetve méltánytalan lenne a károkozóra, hiszen gyakorlatilag elzárná őt a kártérítési felelősség alóli mentesülés lehetőségétől.
- [33] Kiemeli a Kúria: az esély csökkenése, elvesztése csak akkor lehet alapja a kártérítési felelősségnek, ha a károkozó magatartás kifejtésekor reálisan fennállt (Kúria Pfv.III.22.587/2017/8.). E tekintetben pedig annak van jelentősége, hogy a reális esély jogi tartalmát abszolút módon meghatározni nem lehet, ennek mércéje nincs, de az adott tényállás mellett a bíróság meghatározhatja azt, hogy mikor veszett el az orvos hibájából olyan esély, amely akár a mértéke, akár a tartalma miatt kártérítési felelősséget keletkeztet (Kúria Pfv.III.20.381/2015/4.).
- [34] A perben jelentős, a felülvizsgálati kérelemmel támadott jogalapi döntést megalapozó tények megállapítása az előzőekben bemutatott szempontok figyelembevételével történt. A felperesek hozzátartozójának a műtétet követő, kórjelző tünetnek tekinthető erős fejfájása mint tény megállapításakor az elsőfokú bíróság helyesen tulajdonított meghatározó jelentőséget a dokumentációs kötelezettség megsértésének. Az a felülvizsgálati kérelemben előadottakkal szemben nem minősült a felelősséget megalapozó mulasztásnak, de annak eljárásjogi jogkövetkezményeként, a bizonyítási teher szabályának megfelelően az említett, a felróhatóság kapcsán lényeges tény bizonyítatlanságát az alperes terhére kellett értékelni (Kúria Pfv.III.22.388/2016/6.). Mindazonáltal az alperesnek ehhez kapcsolódó, az Eütv. 136. §-ának vagy a régi Pp. 164. § (1) bekezdésének sérelmére alapított, érdemben vizsgálható felülvizsgálati hivatkozása sem volt. A szóban forgó ténymegállapítás pedig azért volt lényeges, mert az egészségügyi dokumentáció hiányosságai miatt ugyan a sinus trombozisz bekövetkezésének időpontját és ahhoz képest a visszafordíthatatlan károsodással járt agyvérzés bekövetkezéséig eltelt időtartamot meghatározni a szakértői bizonyítás eredményének ismeretében sem lehetett, de a fejfájást a szakértők a folyamat indulásának jelzésére alkalmas panaszként írták le. Éppen ezért – ahogyan a másodfokú bíróság is kiemelte – az alperes annak bizonyításával mentesülhetett volna a felelősség alól, hogy a felperesek hozzátartozójának a kórjelző fejfájás észlelése esetén, a szakértők által megnevezett vizsgálatok elvégzése és az általuk indokoltan tartott terápia alkalmazása mellett sem lett volna reális esélye a túlélésre. Ilyen következtetésre azonban a szakvélemények alapján nem lehetett jutni. A perben kirendelt szakértők szakvéleményei szerint ugyanis az idejekorán bevezetett véralvadást gátló terápia mellett lényegesen kisebb agyterület károsodott volna, és jóllehet a korábban elvégzett neurológiai konzílium, valamint a CT és MR vizsgálatok alapján elrendelt agyi nyomáscsökkentő infúziós terápia sem előzhette volna meg biztosan az agyvérzés bekövetkezését, de a túlélés esélyét növelhette volna. Habár az utóbbi megállapítást tett igazságügyi orvosszakértő ezt az esélyt – a beszűkült kezelési lehetőségekre tekintettel – „kis, közepes” mértékűnek tartotta, és nyilatkozata szerint az nem jelenthette a maradványtünetek nélküli teljes gyógyulás esélyét, a leírt tartalma miatt a túlélés reális esélyével volt azonosítható.
- [35] Mindezek miatt a jogerős közbenső ítéletnek a felülvizsgálati kérelemben vitássá tett ténymegállapításai a bizonyítékok helyes és okszerű mérlegelésén alapultak. Azok alapján pedig helytállóan minősült a bíróságoknak az a következtetés, hogy az alperes hibája a felperesek hozzátartozóját megfosztotta a reális túlélési esélyétől. Ennélfogva a régi Pp. 206. § (1) bekezdésén nyugvó felülvizsgálati támadás nem volt megalapozott.

[36] A Kúria a kifejtettekre figyelemmel a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.III.21.396/2021/7.)

263 A felek személyében a végrehajtható okirat kiállítása előtt beállt változás esetén is határozni kell a jogutódlás megállapításáról, és ha ez a változás csak a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a jogutódlás kérdésében a végrehajtást foganatosító bíróság dönt [1994. évi LIII. törvény (Vht.) 39. § (1) bek.].

A kijelölés alapjául szolgáló eljárás

- [1] A közjegyző az általa kibocsátott és 2020. szeptember 11-én jogerőre emelkedett fizetési meghagyás alapján a végrehajtást kérő kérelmére 2021. augusztus 28-án végrehajtási lapot állított ki az adóssal szemben.
- [2] Dr. Sz. P. I. önálló bírósági végrehajtó az előtte folyamatban volt végrehajtási eljárásban 2021. december 23-án arról tájékoztatta a fent nevezett közjegyzőt, hogy az adós 2021. július 13-án elhunyt.
- [3] A közjegyző – a 2021. december 23-án meghozott és 2022. január 19-én jogerőre emelkedett végzésével megállapította hatáskörének hiányát, és az adós jogutódlásának megállapítása iránti kérelmet a P.-i Járásbírósághoz mint a kérelem elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz rendelte áttenni. Döntését a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 39. § (1) bekezdésére és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 174. § (1) bekezdésére alapította, továbbá hivatkozott a Kúria Pkk.I.24.746/2021/2. számú végzésében kifejtett indokokra.
- [4] A Pásztói Járásbíróság a 2022. március 22-én kelt végzésével megállapította hatáskörének hiányát, és az eljáró „szerv” kijelölése végett elrendelte az iratoknak a Kúriához való felterjesztését. A végrehajtási ügyben eljáró önálló bírósági végrehajtó által betérjesztett iratanyag vizsgálata alapján megállapította, hogy jogutódlás megállapításának nincs helye, és a végrehajtási lap kiállítása a törvény megsértésével történt, ezért a Vht. 211. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási lap visszavonásának van helye. Ezt azzal indokolta, hogy az adós a végrehajtás elrendelésének időpontjában perbeli jogképességgel nem rendelkezett, így a Vht. 9. §-a irányadó Pp. 33. §-a alapján a végrehajtási eljárásban félként nem szerepelhetett, s emiatt a közjegyző a végrehajtási lapot nem állíthatott volna ki. Ennek alátámasztásaként hivatkozott a Kúria Pkk.II.24.557/2019/2. számú végzésére. Hangsúlyozta: a közjegyző végzésében foglaltakkal szemben nem annak van jelentősége, hogy az adós haláláról a közjegyző mikor szerzett tudomást, hanem a halál bekövetkezése időpontjának.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [5] A Kúria a negatív hatásköri összeütközést a P.-i Járásbíróság kijelölésével szüntette meg.
- [6] A Vht. 39. § (1) bekezdése értelmében, ha a végrehajtást kérő vagy az adós személyében változás állt be, a végrehajtható okirat kiállítása előtt a kiállításra jogosult bíróság (hatóság), ha pedig a változás a végrehajtható okirat kiállítása után derült

ki, a végrehajtást foganatosító bíróság a jogutódlás kérdésében – szükség esetén a felek és a jogutódlók meghallgatása és bizonyítás után – végzéssel (határozattal) dönt.

- [7] E jogszabályhely hatásköri szabályt tartalmaz, a jogutódlás kérdésében határozathozatalra jogosult hatóságot határozza meg. Ezt a hatáskört nem a fél személyében bekövetkezett változás, hanem az arról való tudomásszerzés időpontjához kapcsolja (Kúria Pkk.I.24.746/2021/2., hasonlóképpen Kúria Pkk.V.21.955/2012/2.). A hatáskör tehát a végrehajtható okirat kiállítására jogosult bíróság (hatóság) és a végrehajtást foganatosító bíróság között attól függően oszlik meg, hogy a jogutódlás alapjául szolgáló körülmény bekövetkezése mikor derült ki, arról az említett bíróság (hatóság) mikor szerzett hivatalosan tudomást. A Vht. 31/E. § (1) bekezdése pedig rögzíti, hogy ha a bírósági végrehajtás elrendelésére a közjegyző rendelkezik hatáskörrel, a 39. §-ban a végrehajtást elrendelő bíróság alatt a közjegyzőt is érteni kell.
- [8] A Vht. 39. § (1) bekezdésének említett rendelkezése ugyanakkor azt is egyértelművé teszi: a felek személyében a végrehajtható okirat kiállítása előtt beállt változás esetén is határozni kell a jogutódlás megállapításáról, és ha ez a változás csak a végrehajtható okirat kiállítása után derült ki, a jogutódlás kérdésében a végrehajtást foganatosító bíróság dönt. Ebből következően a félnek a végrehajtható okirat kiállítása előtt megszünt jogképességére tekintettel nem a végrehajtási lap Vht. 211. § (1) bekezdése szerinti visszavonásának, hanem a jogutódlásnak a végrehajtást foganatosító bíróság általi megállapításának van helye. (A Kúria a fentiekben megjelölt határozataiban is ezzel egyező jogi álláspontot fejtett ki.)
- [9] Mindezekre figyelemmel a Kúria a Vht. 9. §-a folytán alkalmazott Pp. 31. § (2) bekezdés c) pontja alapján eljárva az eljárásra a P.-i Járásbíróságot jelölte ki, és erről a közjegyzőt értesíteni rendelte.

(Kúria Pkk.III.24.647/2022/2.)

264 I. A védjegyoltalom korlátjaként a Vt. 15. § (1) bekezdés b) pontja alapján azt kell megítélni, hogy az alperes által alkalmazott összetett megjelölésben használt védjegy a termék – tisztességes ipari és kereskedelmi gyakorlattal összhangban feltüntetett - jellemzőjeként vagy önálló megkülönböztető képességgel rendelkező árujelzőként funkcionál.

II. A védjegyjogi gyakorlatban a „főmárka” és „almárka” kifejezéseknek sem jogszabályi alapja, sem védjegyjogi relevanciája nincs. A „védjegyszerű” használat fogalma önmagában nem értelmezhető. Valamely megjelölés árujelzőként történő alkalmazása a használatnak az ítélkezési gyakorlatban kialakított szempontok szerint történő vizsgálata alapján állapítható meg [1997. évi XI. törvény (Vt.) 15. § (1) bek. b) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes javára áll oltalom alatt a 2016. december 5-i elsőbbségű, ... lajstromszámú „F...” szövegvédjegy, amelynek oltalma a Nizzai Megállapodás szerinti 32. áruosztályon belül: „sörök, ásványvizek, szénsavas vizek és egyéb alkoholmentes italok, vizek (italok),

- gyümölcsitalok, gyümölcslevek, szörpök és más készítmények italokhoz, izotóniás italok, zöldséglevek, energiatalok” termékek vonatkozásában áll fenn.
- [2] Az alperes üdítőitalok, ásványvizek gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. Forgalmazza egyebek mellett az „a...+” üdítőital család egyes tagjait, ezen belül az „a...+A...” (gránátalma-acai ízesítésű), az „a...+R...” (ribizli-áfonya), valamint az „a...+F...” (alma, kivi ízesítésű) vitamin tartalmú italokat, és azokat az általa regisztrált domain nevek alatt elérhető, azonos nevű honlapokon eladásra kínálja és reklámozza. Az alperes termékein az italos palack címkéjén felül piros, nyomtatott kisbetűvel, alatta pedig az „A...”, az „R...” vagy az „F...” feliratok láthatók, és azok alatt a termékek ízesítésére, vitamin és ásványi anyag tartalmára vonatkozó ismertetés olvasható.
- [3] A felperes 2018. április 9-én írásban felszólította az alperest az „F...” megjelölés használatának abbahagyására. Az alperes válaszában nem vitatta, hogy az „a...+F...” megjelölésű terméket forgalmazza. Álláspontja szerint azonban ez nem tekinthető jogellenesnek, mivel csupán a termék egyik jellemzője, a koncentráció fokozásának elősegítésére utaló leíró szóelem.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [4] A felperes módosított keresetében a védjegybitorlás megállapítását, az alperes eltiltását, magatartásának abbahagyására, adatszolgáltatásra és elégtétel adására kötelezését, valamint a bitorlással érintett termékek lefoglalását, forgalomból való visszahívását és jogsértő mivoltától történő megfosztását kérte. Keresetének jogalapjaként – egyebek mellett – a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) 12. § (1) bekezdés a) és b) pontját jelölte meg.
- [5] Az alperes érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Az összetéveszthetőség vitatása mellett hivatkozott a Vt. 15. § (1) bekezdés b) pontjára.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes 2018. április 9-től azzal, hogy „a...” megjelölésű alkoholmentes italtermékének csomagolásán az „F...” megjelölést elhelyezi, e terméket forgalomba hozza, eladásra felkínálja, raktáron tartja és reklámozza, bitorolja a felperes szóvédjegyét. Kötelezte az alperest a jogsértő magatartás abbahagyására, és eltiltotta őt a további jogsértéstől. Kötelezte az alperest továbbá arra, hogy 30 napon belül szolgáltatson adatot 2018. április 9-től kezdődően a bitorlással érintett terméket birtokló, a forgalmazásba bevont nagy- és kiskereskedők nevééről, címéről, a jogsértő termékek gyártott és forgalmazott mennyiségéről, a forgalmazással elért nettó árbevételről havi bontásban, valamint a reklámozásra használt médiumokról és az erre vonatkozó reklámköltségekről. Elrendelte a jogsértő termékeknek az alperes székhelyén és fióktelepein történő lefoglalását, a kereskedelmi forgalomból való visszahívását és az alperes költségén a jogsértő megjelölés eltávolítását. Kötelezte az alperest, hogy az ítélet jogsértést megállapító rendelkező részét 15 napon belül internetes honlapjainak kezdő oldalán 9-es betűmérettel, egy hónapon keresztül tegye közzé.
- [7] Mindenekelőtt utalt arra, hogy bár a felperes keresetében a kifogásolt megjelölés és a védjegy azonosságára és összetéveszthetőségére egyaránt hivatkozott, a teljes azonosságot nem látta megállapíthatónak. Ezt azzal indokolta, hogy a védjegy az „F...” szó, míg az alperes az „F...” szóelemet más szóelemekkel együtt használta, így az azonosság nem áll fenn.
- [8] Megállapította ugyanakkor, hogy az alperes termékén használt „F...” szóelem vizuális és fonetikai szempontból teljesen megegyezik a védjegyzóval, és azonos a mögöttük álló konceptuális tartalom is, mivel a szó közismert jelentése: összeszedettség, fókuszáltság, középpont, mely szó a védjegyben és a sérelmezett megjelölésben is azonosan értelmezhető. A termékek hasonlóságát illetően nem értett egyet az alperessel abban, hogy az átlagosan figyelmes fogyasztó az ízesített üdítőitalokat nem keveri össze az energiatalokkal. Ennek kapcsán hangsúlyozta, hogy az áruháasonlóság feltétele nem az, hogy a két termék teljesen azonos legyen, hanem az, hogy az adott termék a védjegyhez tartozó áruosztályba legyen sorolható a jellemzői alapján. Mivel pedig az alperes terméke a védjegy árujegyzékében a 32. áruosztályban megnevezett alkoholmentes italok csoportjába tartozik, ezért az áruháasonlóságot, és arra tekintettel az összetéveszthetőséget is megállapíthatónak tartotta.
- [9] Nem találta megalapozottnak az alperesnek a Vt. 15. § (1) bekezdés b) pontjára történt hivatkozását. Ebben a körben kifejtette: bár az f. szó az alperes termékcsoomagolásán megjelenítve közvetlenül utal arra, hogy a termék elfogyasztása, a termékben lévő ásványi anyagok és vitaminok szervezetbe juttatása növeli a koncentrációs képességet, ez azonban csak egy a többféle értelmezési lehetőség közül. Érvelése szerint az átlagfogyasztó az alperes termékén az „a...+” megjelölésnél csak valamivel kisebb, de ugyanúgy középponti elhelyezésű „F...” szó láttán az „A...” termékcsalád egy új tagjának elnevezésére, az „A...” védjegy jogosultjának egy új márkájára fog gondolni. Lényegesnek tartotta, hogy a termék csomagolásán a termék tartalmára, összetételére, hatására vonatkozó tájékoztatást az „a...+” és az „F...” szóelemek alatti szövegrész szolgálja, míg az „F...”, „A...” és „R...” megjelölések almaránévként, azaz nem terméket leíró, hanem az egyes termékcsoportokat egymástól megkülönböztető elnevezésként funkcionálnak. Arra is hivatkozott, hogy az almarca, éppúgy, mint a márka vagy a védjegy kifejezések a termékeknek más piaci szereplő termékétől való megkülönböztetését szolgálja, és az az adott gyártó, forgalmazó termékcsoportján belül a bizonyos jellemzők alapján egymástól elkülöníthető, de ugyanazon főmárka alá tartozó terméknévként definiálható. Mindebből arra a következtetésre jutott, hogy az „F...” szóelem használata védjegyszerű használatnak minősül. Ehhez képest annak a körülménynek, hogy a védjegy jogosultja más szóelemekkel együtt vagy önállóan használja a védjegyét, a védjegybitorlás szempontjából nem tekintette relevánsnak.

- [10] Az alperesnek a védjegy leíró jellegére történt hivatkozását ugyancsak megalapozatlannak minősítette. Ezzel kapcsolatban rögzítette, hogy az alperes által – a Vt. 2. § (2) bekezdés *a*) pontjára hivatkozással – indított törlési eljárás a törlés iránti kérelem jogerős elutasításával zárult, a védjegy megkülönböztető képessége ugyanakkor a védjegybitorlási perben már nem tehető vitássá. Emellett az alperes érdemi védekezésében foglaltakkal szemben a védjegybitorlás megállapíthatósága szempontjából annak sem tulajdonított jelentőséget, hogy más üdítő- vagy energiaital-gyártók használják-e és milyen szövelemekkel együtt az „F...” megjelölést.
- [11] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét – annak helyes indokaira is utalással – helybenhagyta.
- [12] Egyetértett az elsőfokú bíróságnak az összetéveszthetőség fennállására vonatkozó megállapításával. Helytállóan tartotta azt az indokot is, amely szerint az „F...” illetve az alperes hasonló termékein szereplő további megjelölések almárkanévként, azaz nem a terméket leíró, hanem az egyes termékcsoportokat egymástól megkülönböztető elnevezésként funkcionálnak. Emiatt megalapozottnak tekintette az elsőfokú bíróságnak azt a következtetését, hogy az „F...” szövelem használata védjegyszerű használatnak minősül, és ezért a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontja nem alkalmazható.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [13] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte.
- [14] Megsértett jogszabályhelyként – egyebek mellett – a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontját jelölte meg.
- [18] A Kúria a Pfv.IV.20.265/2022/2. számú végzésével az alperes kérelmére a felülvizsgálatot a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 409. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján engedélyezte.
- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [20] A felülvizsgálati kérelem megalapozott.
- [21] A Kúria előrebocsátja, hogy az alperes kérelmére a felülvizsgálatot a Pp. 409. § (2) bekezdés *a*) pontjának első fordulata alapján, a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében, az 1/2021. (VII. 12.) PK vélemény 1. pontjára is figyelemmel azért engedélyezte, mert a felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben az általa a Bírósági Határozatok Gyűjteményében közzétett eseti határozatában még nem foglalt állást, és ebben a vonatkozásban a bírói gyakorlat a Fővárosi Ítéletábrának – a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben és a felülvizsgálati kérelemben is felhívott – 8.Pf.20.020/2017/4. számú jogerős ítéletének ismeretében nem tekinthető egységesnek.
- [22] A Kúria a Pp. 423. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem keretei között eljárva, a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet sérti a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontját.
- [25] Az eljáró bíróságok az összetéveszthetőséget az érintett áruk hasonlósága mellett, lényegében azon az alapon, hogy a kifogásolt megjelölés tartalmazza a védjegyszót, a Vt. 12. § (2) bekezdés *b*) pontja, valamint (3) bekezdés *a*), *b*), *c*) és *e*) pontjai alapján megállapították. Az alperes a védjegybitorlás alóli kimentésként arra hivatkozott, hogy a védjegyjogosult felperes nem tilthatja el attól, hogy a kifogásolt megjelölést az árun, annak fajtájára, rendeltetésére, illetve jellemzőjére utaló jelzésként használja.
- [26] A felülvizsgálati kérelem alapján a Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a jogerős ítélet jogszabályt sértve, mégpedig a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontjának téves alkalmazásával állapította-e meg a védjegybitorlást azzal, hogy az alperes a termékén a felperes szövevédjegyét „védjegyszerűen”, azaz árujelzőként használja.
- [27] A védjegyoltalom korlátjaként a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontjának – perben releváns – rendelkezése szerint a védjegyoltalom alapján a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenységének gyakorlása során, a tisztességes ipari és kereskedelmi gyakorlattal összhangban használja az áru vagy a szolgáltatás fajtájára, rendeltetésére vagy egyéb jellemzőjére vonatkozó megjelölést.
- [28] E rendelkezés alapján a perben azt kellett megítélni, hogy az alperes által alkalmazott „a...+F...” kombinált megjelölésben az „F...” szövelem a termék – ipari és kereskedelmi gyakorlattal összhangban feltüntetett – jellemzőjeként vagy önálló megkülönböztető képességgel rendelkező árujelzőként funkcionál.
- [29] A bíróságok helytállóan állapították meg, hogy az alperes termékén az „a...+” megjelölés és az alatta elhelyezett „F...” szövelemek láttán a vásárló az „A...” termékcsalád egyik tagjának elnevezésére gondol. Helyesen állapították meg tartalmilag azt is, hogy az „F...” megjelölés a termékcsaládon belül – bizonyos jellemzők alapján – a termékcsalád további tagjaitól való elkülönítést biztosítja. Tévesen jutottak ugyanakkor arra a következtetésre, hogy az „F...” szövelem, annak termékén való elhelyezése miatt, az „a...” védjegy jogosultját illető ugyanazon „főmárka” alá tartozó egyik „almárka”, ezért a „védjegyszerű” használat megvalósult.
- [30] A védjegyjogi gyakorlatban a „főmárka” és „almárka” kifejezéseknek sem jogszabályi alapja, sem védjegyjogi relevanciája nincs. A „védjegyszerű” használat fogalma pedig önmagában nem értelmezhető. Valamely megjelölés árujelzőként történő alkalmazása a használatnak az ítélkezési gyakorlatban kialakított szempontok szerint történő vizsgálata alapján állapítható meg.
- [31] A perben rendelkezésre álló adatok alapján a Vt. 15. § (1) bekezdés *b*) pontja szerinti kimentési ok tekintetében azt kellett eldönteni, hogy a felperes „F...” szövevédjegyje az alperes által használt összetett megjelölésben belül megőrzi-e az önálló megkülönböztető képességét. Azt kellett tehát vizsgálni, hogy az alperes által alkalmazott összetett megjelölésben az árujelző feladatát melyik szövelem látja el, mivel nevezi meg az árut a vásárló. Ennek megítélésakor nem mellőzhető annak vizsgálata, hogy a fogyasztó miként észleli az alperes termékén alkalmazott megjelölést, melynek során jelentőséget

- kell tulajdonítani annak, hogy a kifogásolt megjelölés egy ismert termékcsalád egyik tagját jelöli. A vásárló észlelésének megítélésakor figyelembe kell venni az összetett (kombinált) megjelölés vásárlóra gyakorolt összbemomását is. A kombinált megjelölés vásárlókra gyakorolt összbemomásának megítélése során – egyéb szempontok mellett – jelentőséget kell tulajdonítani annak, hogy az összetett megjelölés kifogásolt alkotóelemének (szóelemének) meghatározó szerepe van-e, önmagában uralkodó-e, továbbá milyen fokú az adott szóelem megkülönböztető képessége.
- [32] Az alperes perrel érintett termékcsaládjába tartozó üdítőital termékek közös jellemzője, hogy a palackon felül körbefutó fehér sávban kiemelten piros színű betűkkel szerepel az „a...+” termékcsaládot jelölő elnevezés, alatta termékcsoportonként eltérő színű sávban kisebb, fehér színű betűkkel az adott termékcsoportra jellemző, a termék élettani hatására utaló elnevezés. Ez utóbbi megjelölések jellemzően olyan fantáziaszóznak tekinthetők, amelyeknek a fogyasztó számára – számos nyelvi környezetben – értelmezhető tartalma, utaló jelentése van.
- [33] A perbeli „F...” védjegy megkülönböztető képessége átlagosnak mondható, ettől eltérő megállapításra okot adó érvelése és bizonyítéka a felperesnek sem volt. Az „a...+F...” összetett megjelölés elrendezésén belül a szóelemek egymáshoz való viszonyát vizsgálva megállapítható, hogy a több szóból álló kifejezést összeolvasva a magyar nyelv hangsúlyszabályai szerint az első szó a domináns, vizuálisan pedig a termékcsaládot jelölő, felül elhelyezett, nagyobb betűkkel írt „a...+” megjelölés a hangsúlyos az alatta kisebb betűkkel, alárendelt pozícióban megjelenített „F...” szóelemhez képest. Az írásmódja szerint latin eredetű, angol nyelvű „f.” szó a magyar nyelvi környezetben is elfogadott egyik jelentésénél fogva (középpont, összpontosít, koncentrálni) a termékcsaládon belüli termékfajta célzott élettani (koncentrációképeséget fokozó) hatására utaló jellemző. Mindebből következően megállapítható, hogy az összetett megjelölésen belül a kifogásolt szóelem szerepe a termék nevéként használt „a...+” megjelöléshez képest – vizuálisan és jelentéstartalmánál is fogva – másodlagos, funkciója az adott termékcsaládon belül az egyes termékcsoportok egymástól való megkülönböztetése. A kellően figyelmes és tájékozott átlagos vásárló pedig tisztában van a termékcsalád mibenlétével, és azzal is, hogy a gyártó a védjeggyel ellátott termékcsaládon belül az egyes terméktípusok egymástól való megkülönböztetése céljából általában a termék valamely jellemzőjére utaló megjelölést alkalmaz.
- [34] A Kúria – a perben eljáró bíróságok álláspontjától eltérően – ezért úgy ítélte meg, hogy az alperes által használt megjelölésben az „F...” szóelem elhelyezkedésénél, jelentésénél és funkciójánál fogva nem az arjelző szerepét tölti be, hanem a termékcsaládon belüli eligazodást szolgálja. Az átlagos fogyasztó az „F...” szóelemmel jelzett terméket az ismert „a...+” termékcsaládnak csupán az egyik tagjaként értelmezi. A vizsgált szempontok szerint a megjelölés használat módja alapján nem állapítható meg, hogy a vásárlók az alperes termékét a kifogásolt megjelölés alkalmazása miatt a felperestől származónak, illetve a felpereshez kapcsolt vállalkozástól eredőnek tulajdonítják, és ezért a védjegy használatát sérti annak származásjelző, vagy megkülönböztető funkcióját.
- [35] A felperes csupán állította, de nem bizonyította, hogy a „H. S. F.” megjelöléssel ellátott termékének forgalmazását az alperes keresettel érintett termékénél korábban kezdte meg. Ezzel szemben az alperes bemutatta, hogy az „F...” megjelölést arjellemzőként a versenytársak is alkalmazzák. Ilyen peradatok mellett nem volt megállapítható, hogy az alperes megjelölés használatát – a Vt. 15. § (1) bekezdésében a védjegyoltalom korlátjának általános feltételeként nevesített – tisztességes ipari és kereskedelmi gyakorlat követelményébe ütközik.
- [36] A Kúria a kifejtettre figyelemmel a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

(Kúria Pfv.IV.20.265/2022/9.)

265^A közterület-használati jogviszony közjogi jogviszony. A közterület-használati jogviszonnyal kapcsolatos jogvita elbírálása a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik [1952. évi III. törvény (régi Pp.) 22. § (2) bek., 129. § (1) bek., 130. § (1) bek. b) pont, 157. § a) pont, 275. § (2) és (4) bek.; 2017. évi I. törvény (Kp.) 5. § (1) bek., 7. § (1) bek. a) pont, 12. § (1) bek., 13. § (1) bek. a) pont, 13. § (5) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes mint használatba vevő és a korábbi I. rendű alperes (jelenleg és a továbbiakban: alperes) mint használatba adó nevében eljáró korábbi II. rendű alperes 2008. november 6-án közterület-használati megállapodást kötöttek, amelyet 2009. július 31-én módosítottak. A felperes a megállapodásban foglalt célokra és feltételek mellett használhatta az alperes kizárólagos tulajdonát képező, közterület besorolású ingatlan.
- [2] Az alperes képviselő-testülete a 2016. március 10-én hozott 58/2016. (III. 10.) B-L-Ö. számú határozatával a felperes szerződésszegésére hivatkozva visszavonta a közterület-használati megállapodással érintett ingatlan használatához adott tulajdonosi hozzájárulást, és felhívta a korábbi II. rendű alperest a megállapodás felmondására.
- [3] A korábbi II. rendű alperes a közterület-használati megállapodást a 2016. március 17-én kelt levelében 2016. március 29. napjával felmondta. A felperes a felmondást nem fogadta el.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [4] A felperes módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte, hogy a perbeli felmondás hatályát vesztette, a közterület-használati megállapodás fennáll. Másodlagosan a felmondás jogellenességének és a közterület-használati megállapodás fennálltának megállapítását kérte.
- [5] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Egyebek mellett vitatta az eljáró bíróságok hatáskörét, állítva, hogy a kereset elbírálása közigazgatási bírósági hatáskörbe tartozik.

Az első- és a másodfokú ítélet

- [6] Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította a perbeli felmondás jogellenességét és a felperes, valamint az alperes közötti közterület-használati megállapodás fennállását. Határozata indokolásában a felek közötti jogviszonyt polgári jogi jogviszonynak minősítette.
- [7] Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat meghozatalára utasította, tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság nem foglalt állást valamennyi kereseti jogcím vonatkozásában, illetve az alperesi védekezés körében nem tett eleget eljárásjogi kötelezettségének, így az elsőfokú ítélet érdemben nem volt felülbíráható. A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint a perbeli közterület-használati jogviszony polgári jogi jogviszony, ekként a kereset elbírálására a rendes bíróságnak, és nem a közigazgatási bíróságnak van hatásköre.
- [8] A megismételt eljárásban hozott ítéletével az elsőfokú bíróság a felperes elsődleges keresetét elutasította, megállapította, hogy a közterület-használati megállapodás 2016. március 17-én kelt felmondása jogellenes, és a megállapodás fennáll. A perbeli jogviszonyt továbbra is polgári jogi jogviszonynak minősítette, és ebből adódóan a rendes bíróság hatáskörébe tartozónak tekintette.
- [9] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság kiegészített ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján – túlnyomórészt helyes indokaira utalva – helyben hagyta. Egyetértett az elsőfokú bíróság álláspontjával, miszerint a perbeli megállapodás polgári jogi jogviszonyt keletkeztetett a felek között, amire tekintettel a perre az eljáró rendes bíróságnak és nem közigazgatási bíróságnak van hatásköre. Helytállónak ítélte továbbá az elsőfokú bíróság érdemi döntését is.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [10] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett első felülvizsgálati kérelmet elsődlegesen annak – az elsőfokú ítéletre is kiterjedő – hatályon kívül helyezése és a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatala érdekében, melynek keretében a régi Pp. 157. § a) pontja alapján, a régi Pp. 130. § (1) bekezdés b) pontjára tekintettel az eljárás megszüntetését kérte arra figyelemmel, hogy az ügy a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (időközbeni jogszabályváltozásra tekintettel pontosított kérelme szerint a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiuma) hatáskörébe tartozik.
- [11] Az alperes másodlagos felülvizsgálati kérelme tartalmilag a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset teljes egészében történő elutasítására irányult, míg harmadlagos kérelme a jogerős ítélet – elsőfokú ítéletre kiterjedő – hatályon kívül helyezését, és az eljáró elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását célozta. Elsődleges felülvizsgálati kérelme körében változatlanul a perbeli jogviszony közjogi (közigazgatási) minősülése, erre tekintettel az ügy közigazgatási bírósági hatáskörbe tartozása mellett érvelt.
- [12] Az alperes felülvizsgálati kérelmeivel kapcsolatban megsértett jogszabályhelyként – egyebek mellett – a régi Pp. 22. § (2) bekezdését, 28. §-át, 324. § (2) bekezdését és a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) 12. § (2) bekezdés a) pontját jelölte meg. Utalt a Kúria Kfv.IV.37.940/2015/3. számú és a Kúria Önkormányzati Tanácsa KÖF5.033/2017/4. számú határozatára, amelyek alapján kifejtette, hogy ha az önkormányzat közterület-használat kérdésében dönt, akkor nem az eljáró bíróságok által megjelölt mellérendelt jogviszonyról van szó, hanem közigazgatási hatósági ügyről, ami a közigazgatási bíróság hatáskörébe tartozik.
- [13] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.
- [14] Az eredetileg Pfv.V.20.092/2021. számon folyamatban volt felülvizsgálati eljárásban – tekintettel arra, hogy annak elsődleges kérdése a per tárgyát képező közterület-használati jogviszony közjogi (közigazgatási) vagy magánjogi (polgári jogi) minősülése, ehhez képest az ügyben hatáskörrel rendelkező általános (polgári) illetve közigazgatási bíróság, továbbá ennek folyamánként az alkalmazandó perrend (Pp., illetve Kp.) meghatározása, és miután ezen elvi jelentőségű jogkérdés tárgyában a Kúria előtt 2021.El.II.JE.P.7. számon jogegységi eljárás volt folyamatban – a Kúria Pfv.V.20.092/2021/7. számú végzésével a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 32. § (1)–(2) bekezdésére tekintettel, a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 152. § (2) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati eljárást a hivatkozott jogegységi eljárás befejezéséig felfüggesztette.
- [15] A Kúria jogegységi tanácsa 2022. január 18-án 1/2022. KPJE határozatot (a továbbiakban: KPJE határozat) hozott a közterület-használati jogviszony közjogi vagy magánjogi jellegének megítéléséről és az ilyen tárgyú perben eljáró bíróság meghatározásáról, melyre tekintettel a Kúria elrendelte az eljárás folytatását.
- [16] A folytatódó felülvizsgálati eljárásban a felperes Pfv.3. számú beadványában elsődlegesen fenntartotta álláspontját a perbeli jogviszony magánjogi jogviszonykénti minősülése mellett. Kiemelte, hogy a felek jogviszonya a KPJE határozat tükrében sem minősíthető közjogi jellegűnek, tekintettel annak sajátos többlételemű elemekre: egyrészt a szerződés 50 év határozott időre történt létrejöttére; másrészt arra, hogy nem kizárólag a közterület-használatára kapott feljogosítást díj ellenében, hanem annak felújítására, azzal kapcsolatos beruházás megvalósítására, azaz autonóm szerződő félként az alperesi akarattól független, önálló kötelezettségvállalásokat is tett. Hangsúlyozta: a jogviszony időtartama, valamint a feleket megillető jogok és őket terhelő kötelezettségek az alperes által másokkal kötött közterület-hasznosítási szerződésekhez képest is egyedileg kerültek meghatározásra. A felperes a KPJE határozat kapcsán felvetette annak alaptörvény-ellenességét, utalva a jogállamiság és a jogbiztonság alapelveire. Másodlagos álláspontjaként

permegszüntetés esetére kérte a keresetlevél áttételét a Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumához.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [17] Az alperes elsődleges felülvizsgálati kérelme alapos.
- [18] A Kúria a felülvizsgálat eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a meghozatalát követően a Kúria összevont Polgári–Gazdasági–Munkaügyi és Közigazgatási Jogegységi Tanácsa által hozott, a Magyar Közlöny 2022. évi 45. számában 2022. március 8. napján közzétett, a bíróságokra a Bszi. 42. § (1) bekezdésének második mondata alapján a közzététel időpontjától kötelező KPJE határozatra tekintettel jogszabálysértő.
- [19] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmére és a folytatódott eljárásban előterjesztett Pfv.3. sorszámú beadványában írtakra tekintettel a Kúria rámutat: az összevont jogegységi tanács jogegységi határozata rendelkező részében két egyértelmű rendelkezést fogalmazott meg:
1. A közterület-használati jogviszony közjogi jogviszony.
 2. A közterület-használati jogviszonnyal kapcsolatos jogvita elbírálása a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik.
- [20] Nem volt vitatott, hogy a felek jogviszonya közterület-használat tárgyában jött létre. A felperes által hivatkozott, többlettényállási elemként felvetett körülmények (a jogviszony időtartama, a hasznosításon felül felújítási célú beruházásra kapott felhatalmazás) – a felperes álláspontjával szemben – nem tekinthetők „az alperesi akarattól független, önálló kötelezettségvállalásnak”. Ezek a szerződési tartalmak egységesen és együttesen a felek alapvetően közterület-használatra épülő, annak tárgyában létrejött jogviszonyától el nem választható, annak létrejötte nélkül – kvázi önálló kötelmi jogi kötelezettségvállalásként – nem értelmezhető, hanem annak talaján álló szerződési elemek, ebbéli minősülésükön nem változtat egyedileg meghatározott (megtárgyalt) jellegük sem.
- [21] A Kúria hangsúlyozza továbbá, hogy a felperes perbeli keresete elsődlegesen a közterület-használati megállapodás alperes általi felmondása hatályának megszűnése, másodlagosan a felmondás jogellenessége és – mindkét kereseti kérelem tekintetében – a közterület-használati megállapodás fennálltának megállapítására irányult, amelyre tekintettel a perbeli jogkérdés a KPJE határozat indokolása [56]–[57] és [61] pontjainak megfelelően közigazgatási jogvitának minősül [a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 4. §], amelynek elbírálása közigazgatási bírói útra tartozik [Kp. 5. § (1) bekezdés].
- [22] Miután az adott ügyben eljáró (polgári) bíróságok hatáskörükbe nem tartozó ügyben, ezáltal a régi Pp. 22. § (2) bekezdését megsértve hozták meg határozataikat, a Kúria végzésével a jogerős ítéletet az elsőfokú ítéletre is kiterjedően hatályon kívül helyezte, a pert a régi Pp. 275. § (2) bekezdése alapján – figyelemmel a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó 157. § a) pontjára, a 130. § (1) bekezdés b) pontjának első fordulatára – megszüntette, és a régi Pp. 129. § (1) bekezdés alapján elrendelte a Kp. 5. § (1) bekezdése alapján

közigazgatási bírói útra tartozó, a Kp. 7. § (1) bekezdés a) pontja szerint első fokon a közigazgatási kollégiummal rendelkező törvényszék által elbírálandó kereseteket tartalmazó keresetlevél áttételét a Kp. 12. § (1) bekezdése alapján hatáskörrel és a Kp. 13. § (1) bekezdés a) pontjára és (5) bekezdésére figyelemmel illetékességgel rendelkező Fővárosi Törvényszék Közigazgatási Kollégiumához.

(Kúria Pfv.V.20.352/2022/4.)

266 **A hatályon kívül helyező határozathoz fűződő egyszerű kötőerő azt jelenti, hogy a határozattól a másodfokú bíróság abban a fellebbezési eljárásban, amelyben hozta, nem térhet el, azaz a kötőerő beálltát követően már más határozatot nem hozhat [1952. évi III. törvény (régii Pp.) 227. § (1) bek., 252. § (4) bek., 272. § (2) bek.].**

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A per korábbi III. rendű felperese (a továbbiakban: felperesi jogelőd) és az I. rendű alperes 2008. szeptember 24-én devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződést kötöttek. A követelés biztosítása céljából a felek önálló zálogjogot és vételi jogot alapító, továbbá óvadéki szerződést is aláírtak. A felperesi jogelődnek 2008. szeptember 24-én teljesen hiányzott az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége.
- [2] Az I. rendű alperes az önálló zálogjogot és a kölcsönszerződésből eredő követelését átruházta a II. rendű alperesre. A II. rendű alperes az A. B. H. P. Zrt.-re, az pedig a III. rendű alperesre engedményezte a követelést.
- [3] Az I. rendű alperes a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 törvény) írt elszámolási kötelezettségének eleget tett, a felülvizsgálat elszámolás szerint a tisztességtelenül felszámított összeget 858 905 forintban határozta meg.
- [4] A felperesi jogelőd 2010. október 23-án, az I. rendű felperes 2020. február 20-án elhunyt.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

- [5] Az I–III. rendű felperesek valamennyi alperessel szemben elterjesztett keresetükben elsődlegesen annak megállapítását kérték, hogy a kölcsönszerződés, az önálló jelzálogjogot és vételi jogot alapító szerződés, valamint az óvadéki szerződés nem jött létre, másodlagosan pedig azt kérték megállapítani, hogy a szerződések érvénytelenek.
- [6] Előadták, hogy a felperesi jogelőd a szerződéskötés időpontjában gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen volt, ezért akarathibája miatt a szerződések nem jöttek létre, ha pedig létrejöttek, akkor a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 17. § (1) bekezdése alapján semmissék.
- [7] Hivatkoztak arra, hogy az I. rendű alperes részéről nem a hitelintézetekről és a pénzügyi

- vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: régi Hpt.) 47. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltaknak megfelelően történt a szerződések aláírása, azok nem felelnek meg a jogszabályban előírt alaki követelményeknek, következésképpen a régi Ptk. 217. § (1) bekezdése alapján semmiek.
- [8] Az alperesek érdemi ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Megítélésük szerint a szerződések létre nem jöttének megállapítását a felperesek olyan ténybeli és jogi alapon kérik, amelyekhez a törvény jogkövetkezményként a szerződések érvénytelenségét fűzi. Vitatták, hogy a felperesi jogelőd a szerződések megkötésének időpontjában gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen lett volna. Az I. rendű alperes utalt arra, hogy a régi Hpt. 47. § (2) bekezdése lehetőséget ad a képviselői jog átruházására, annak hiányában pedig az álképviselőre vonatkozó szabályokat kellene alkalmazni. Utóbbi esetben az I. rendű alperes időhöz és alakiséghez nem kötött utólagos jóváhagyásától függ a szerződés létrejötte.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [9] Az elsőfokú bíróság végzésében a pert a DH2 törvény 39. §-a alapján megszüntette. Indokolása értelmében a DH2 törvény 37. § (1) bekezdése előírja, hogy amennyiben a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összességében is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie. E követelményeknek a felperesek nem tettek eleget.
- [10] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság végzésében e végzést hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.
- [11] Indokolásában rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság a szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló kereset tekintetében helytállóan alkalmazta a DH2 törvény 37. § (1) bekezdését, azonban a felperesek a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányuló keresetet is előterjesztettek. A bíróságnak e kereset elbírálása érdekében az eljárást le kell folytatnia.
- [12] A megismételt eljárásban az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesi jogelőd és az I. rendű alperes közötti szerződések létre nem jöttének megállapítása iránti keresetet – utalva a régi Ptk. 17. § (1) bekezdésére, a 205. §-ára és 217. § (1) bekezdésére – elutasította. A felperesek érvénytelenségi kereseteit a DH2 törvény 39. §-a alapján fenn nem tartottnak tekintette.
- [13] Döntését arra alapította, hogy a jogalkotó a szerződés létrejöttét, illetve érvénytelen módon való létrejöttét elkülönülten szabályozza. A felperesek keresetében előadott tények és az érvényesíteni kívánt jog alapján legfeljebb a szerződés semmissége állapítható meg. A bíróság nem bírálhatja felül a jogalkotó által a jogszabályokban meghatározott jogkövetkezményt, ezért a szerződés létre nem jöttére vonatkozó kereset alaptalan.
- [14] A kereset II. rendű alperessel szembeni elutasítása azon alapult, hogy a II. rendű alperes anyagi jogi jogosultsága az engedményezéssel a régi Ptk. 329. § (1) bekezdése alapján megszűnt, ezért a II. rendű alperesnek nincs passzív perbeli legitimációja.
- [15] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, és megállapította, hogy felperesi jogelőd és az I. rendű alperes között létrejött kölcsönszerződés, önálló zálogjogot alapító szerződés, vételi jogot biztosító szerződés és óvadéki szerződés érvénytelen. A II. rendű alperessel szemben megállapította az önálló zálogjogot alapító szerződés érvénytelenségét. Egyebekben az ítéletet – a szerződések létre nem jöttének megállapítása iránti keresetet, valamint a III. rendű alperes elleni keresetet elutasító ítéleti rendelkezések tekintetében – helybenhagyta.
- [16] A jogerős ítéletnek a felülvizsgálati kérelem szempontjából releváns indokai szerint az elsőfokú bíróság végzésben foglalt előírásnak maradéktalanul eleget tett, és a szerződések létre nem jöttének megállapítására irányuló kereset tárgyában érdemben helyesen döntött. A végzésben kifejtett, a DH2 törvény 37. §-ához és 39. §-ához kapcsolódó jogi álláspont a másodfokú bíróság szerint az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) gyakorlatának tükrében nem tartható fenn. A felperesek a régi Ptk. 239/A. § (1) bekezdése alapján a perbeli szerződések érvénytelenségének megállapítása iránti keresetüket úgy is fenntarhatták, hogy nem terjesztenek elő az érvénytelenség valamelyik jogkövetkezményének alkalmazására és a felek közötti elszámolásra kiterjedő, összességében is megjelölt kereseti kérelmet.
- [17] A másodfokú bíróság mindezek alapján érdemben vizsgálta, hogy teljesíthető-e a felperesek perbeli szerződések érvénytelenségének megállapítása iránti keresete. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján arra a következtetésre jutott, hogy felperesi jogelőd a régi Ptk. 17. § (1) bekezdése értelmében a szerződések megkötésekor gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen volt, ezáltal a szerződési nyilatkozatai és az általa megkötött szerződések a régi Ptk. 17. § (2) bekezdése alapján semmiek. Mindezekre figyelemmel – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával – az érvénytelenséget az I. rendű alperes vonatkozásában valamennyi támadott szerződés, míg a II. rendű alperes esetében az önálló jelzálogot alapító szerződések esetében megállapította, egyebekben az elsőfokú ítélet keresetet elutasító rendelkezéseit helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [18] A jogerős ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezése mellett az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte. Megsértett jogszabályhelyként a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 227. § (1) bekezdését és a 252. § (4) bekezdését jelölte meg.
- [20] Az eljárásban a felperesi jogelőd és az I. rendű alperes halála folytán a perben érvényesített igény egyedüli jogosultjának minősülő II. rendű alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet

hatályában való fenntartását kérte utalva annak helyes indokaira.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [21] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.
- [22] A Kúria rámutat arra, hogy a felülvizsgálati eljárás rendkívüli perorvoslat, tárgya a jogerős ítélet [régi Pp. 270. § (1) bekezdés], amelynek jogszabálysértő voltát a Kúria csak a felülvizsgálati kérelem keretei között [régi Pp. 275. § (2) bekezdés] vizsgálhatja. Lényeges, hogy a régi Pp. 272. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több, egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell a fent meghatározott tartalmi követelményekkel [a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II.15.) PK vélemény 3., 4. és 6. pontjai].
- [23] Az I. rendű alperes felülvizsgálati kérelmében kizárólag a régi Pp. 227. § (1) bekezdésének és a 252. § (4) bekezdésének a megsértését állította.
- [24] A régi Pp. 227. § (1) bekezdésének megsértésére felhozott érvei azonban nem voltak alaposak. Ahogy arra a Kúria már a Pfv.V.21.103/2020/8. számú ítéletében rámutatott, a hatályon kívül helyező határozathoz fűződő régi Pp. 227. § (1) bekezdése szerinti egyszerű kötőerő alatt azt kell érteni, hogy a határozattól a másodfokú bíróság abban a fellebbezési eljárásban, amelyben hozta, nem térhet el, azaz a kötőerő beálltát követően már más határozatot nem hozhat. A másodfokú bíróság a 6.Pkf.26.367/2017. számon folyó fellebbezési eljárásban és azt követően sem helyezte hatályon kívül a végzését, újabb határozatot sem hozott, így ezen rendelkezése megsértése nem merülhetett fel.
- [25] A régi Pp. 252. § (4) bekezdésének felhívása ugyancsak nem eredményezhette a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését. Ez a rendelkezés csupán a hatályon kívül helyező végzés tartalmára vonatkozó előírásokat tartalmaz. A hatályon kívül helyező végzés kötelező tartalmi eleme a megismételt eljárásra vonatkozó utasítás. Az utasítások szerinti eljárásjogi cselekmények fogantatása – különösen valamely bizonyítás felvétele vagy meghatározott intézkedés megtétele tekintetében adott utasítás – perjogi értelemben kötelező, elmulasztásuk olyan lényeges eljárási szabálysértésnek minősül, amely a megismételt eljárásban hozott ítélet újabb hatályon kívül helyezését vonhatja maga után.
- [26] Jelen esetben a hatályon kívül helyező végzésben a másodfokú bíróság arra adott utasítást az elsőfokú bíróságnak, hogy érdemben foglaljon állást a szerződések létre nem jöttének megállapítása iránti kereseti kérelmekről, egyéb eljárásjogi utasítást a hatályon kívül helyező végzés nem tartalmazott. A végzésben foglalt utasításnak az elsőfokú bíróság

eleget tett, ennek maradéktalan megtörténtét a másodfokú bíróság a jogerős ítéletében is rögzítette.

- [27] A másodfokú bíróság felülvizsgálati kérelemmel támadott ítéletében a DH2 törvény 37. és 39. §-ának az alkalmazását az EUB ítéleteire tekintettel mellőzte. Annak vizsgálatára, hogy ezen értelmezés helytálló-e, ennek alapján valóban mód volt-e az érvénytelenségi keresetek érdemi elbírálására a másodfokú eljárásban, a [22] pontban kifejtettek értelmében a jelen felülvizsgálati eljárásban nem volt lehetőség, ugyanis az I. rendű alperes a másodfokú döntés alapját képező DH2 tv. 37. § és 39. §. megsértését nem állította és adekvát eljárásjogi jogszabálysértést sem jelölt meg.
- [28] A fentiek értelmében a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem jogszabálysértő, ezért a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.V.30.310/2021/3.)

267^A tanú felkutatásának nehézségei miatt kihallgatása meghiúsulásának, továbbá a szakértői bizonyításhoz szükséges tényadatok beszerzése ellehetetlenülésének kockázatát a bizonyítási érdek általános szabálya alapján a bizonyításra köteles fél viseli, önmagukban e körülmények nem fordítják meg a bizonyítási terhet, és nem teremtenek a régi Pp. alkalmazásában nem értelmezhető bizonyítási szükséghelyzetet a fél javára [1991. XLIX. törvény (Cstv.) 33/A. § (1) és (3) bek., 63. § (2) bek.; 1952. évi III. törvény (régi Pp.) 164. § (1) bek.; 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 265. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes és az adós között hibás teljesítés tárgyában a Zalaegerszegi Törvényszék előtt polgári peres eljárás volt folyamatban. A felek a 2015. április 20-i tárgyaláson a bíróság által jóváhagyott egyezségeket kötöttek, mely szerint az adós kft. 2015. július 1. és 2015. szeptember 30. között a felperes lakóházán elvégzi a 12 pontban felsorolt építési, javítási munkákat azzal, hogy amennyiben e határidőben a munkákat mégsem teljesíti, 4 888 000 forint megfizetésére köteles a felperes részére.
- [2] Az egyezségkötés időpontjában az adós ügyvezetője és egyúttal egyik többségi befolyással rendelkező tagja az alperes volt.
- [3] Az alperes és házastársa 2015. november 20-án az adós tekintetében 500 000 forint vételáron üzletrész-átruházási szerződést kötött a K. Kft.-vel. Az adós új tulajdonosa e napon módosította az alapító okiratot, a törzstőkét 3 000 000 forintra felemelte, és új ügyvezetőt nevezett ki az ukrán illetőségű S. R. személyében.
- [4] Az adós ellen a felperes kérelme folytán 2016. augusztus 25-án felszámolási eljárás indult. Az új ügyvezető a felszámolás elrendelése után a zárómérleg készítését, valamint iratátadási kötelezettségének nem tett eleget. A felperes a felszámolási eljárásban 4 888 000 forint és járulékai erejéig hitelezői igényt jelentett be. A felszámolás – egyszerűsített módon – befejeződött, a bíróság az adóst a cégnyilvántartásból 2017. július 28-án törölte.
- [5] A P. T. B. Kft. 2012. évi mérlegének szöveges melléklete szerint a mérleg főösszeg: 17 680 000

- forint, eredmény: 6 067 000 forint, forgóeszköz: 17 672 222 forint, követelés: 16 368 000 forint, kötelezettség: 3 581 000 forint. A 2013. évi mérleg szöveges beszámolója szerint a mérleg főösszeg: 10 311 000 forint eredmény: -6 188 000 forint, forgóeszköz: 10 168 000 forint, követelés: 9 748 463 forint, kötelezettség: 898 839 forint. A 2014. évi mérleg szerint mérleg főösszeg: 7 582 000 forint, eredmény: -2 600 000 forint, kötelezettség: 745 000 forint, követelés: 6 488 220 forint volt.
- [6] A felperes 2015. május 11-én 3 000 000 forintot, 2015. július 23-án 800 000 forintot, 2015. szeptember 1-én 400 000 forintot vett át az adóstól átvételi elismervénnyel.
- [7] A NAV Zala Megyei Igazgatósága az adós adófolyószámláján 2015. november 4-én 1 085 000 forint adótúlfizetést tartott nyilván 72 000 forint adófizetési kötelezettséggel szemben.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [8] A felperes keresetében a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 33/A. §-a alapján kérte annak megállapítását, hogy az alperes, aki a felszámolás kezdő időpontját megelőzően az adós kft. vezető tisztségviselője volt, ügyvezetői feladatait nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látta el, és ezzel 4 888 000 forint és járulékai hitelezői igénye kielégítését megghiúsította. Hitelezői érdeket sértő magatartásként állította, hogy az alperes – az adós képviselőjében – úgy kötött egyezséget, hogy tudta, az egyezségben vállaltakat az adós nem tudja és nem is akarja teljesíteni, illetve az egyezségkötést megelőzően kiűrtette a céget. Álláspontja szerint az alperes felelőssége az üzlet rész eladása után is fennáll, mert „árnyékügyvezetőként” igazgatta a céget, amelynek alátámasztásaként hivatkozott arra, hogy az egyezség végrehajtása iránt indított eljárásban végrehajtási kifogást terjesztett elő, illetve eljárás annak érdekében, hogy a végrehajtás megszűnjön. Szerinte „árnyékügyvezetőként” a Cstv. 31. §-ában foglalt kötelezettségek megszegése az alperessel szemben a Cstv. 33/A. § (3) bekezdésének alkalmazását megalapozza.
- [9] A felperes másodlagosan a Cstv. 63. § (2) bekezdése alapján kérte az alperes felelősségének megállapítását hivatkozva arra, hogy az alperes felelőssége az adós társaság felé érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitikára figyelemmel is fennáll, mert szerinte valószínűsíthető, hogy az alperes az adós cég bevételeit a szintén a tulajdonában álló másik gazdasági társaságba irányította át.
- [10] Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítását célozta. Tagadta, hogy a hitelezői érdeket sértő magatartást tanúsított volna. A létbe helyezési és közzétételi kötelezettségének eleget tett, a felszámoló felé az irat- és vagyónátadási kötelezettség nem őt, hanem az új ügyvezetőt terhelte, továbbá nem volt „árnyékügyvezető”, 2015. november 20-ával mindenféle irányító szerepe, befolyása megszűnt, az iratokat átadta az új ügyvezetőnek. Utalt arra is, hogy a kft. az egyezségben vállaltakat – 5 492 forint híján – megfizette. Vitatta, hogy az adós fizetése képtelenséggel fenyegető helyzetben lett volna akár az egyezségkötés, akár az üzlet rész-átruházás időpontjában, kiemelte, hogy ezt követően az adós 1 200 000 forintot teljesített, és adó folyószámláján még 2015. november 4-én is 1 000 000 forint túlfizetés állt fenn.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [11] Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset elutasította. Megállapította, hogy a Cstv. 33/A. § (3) bekezdésében írt vélelem nem áll fenn, mert az alperes az éves beszámoló letétbehelyezési és közzétételi kötelezettségének ügyvezetése alatt eleget tett, nem volt az adós „árnyékügyvezetője”, így az irat- és vagyónátadási kötelezettség elmulasztása sem alapozza meg vele szemben a vélelem alkalmazását. Rámutatott: vélelem hiányában a felperest terhelte egyrésztől annak a tényállásának a bizonyítása, hogy az általa megjelölt hitelezői érdeket sértő magatartás – az egyezségkötés – időpontjában az adós fizetése képtelenséggel fenyegető helyzetben volt, másrésztől – másodlagos keresetere figyelemmel – annak bizonyítása, hogy az alperes tartósan hátrányos üzletpolitikát folytatott, mely tényeket azonban nem bizonyította. Kifejtette, az a tény, hogy az alperes értékesítette az üzlet részét, felveti a hitelezői érdekekkel ellentétes magatartás gyanúját, azonban nem bizonyítja azt, hogy az egyezségkötés időpontjában a cég fizetése képtelenséggel fenyegető helyzetben lett volna, illetve, hogy az alperes nem a hitelezők érdekeinek megfelelően járt volna el, az adós bevételeit a tulajdonában álló más gazdasági társaságba irányította volna át.
- [12] Kitért arra, hogy az új ügyvezető tanúkenti meghallgatására irányuló külföldi bizonyítás eredménytelen volt, szakértői bizonyítás a szükséges iratanyag hiányában nem volt elrendelhető. Az állított két cég közötti pénzmozgás bizonyítására a felperes kérhette volna az adós cég bankszámlájára vonatkozó megkeresést, csatolhatta volna az alperes másik cégének nyilvánosan elérhető beszámolóit, ezt azonban nem tette meg.
- [13] A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.
- [14] Határozatának indokolásában elsődlegesen kiegészítette a tényállást az adós kft. 2012., 2013. és 2014. évi mérleg főösszegek, eredmények, forgóeszközök, követelések és kötelezettségek adataival. Rögzítette, hogy a felperes 2015. május 11-én 3 000 000 forintot, 2015. július 23-án 800 000 forintot, 2015. szeptember 1-jén 400 000 forintot vett át az adóstól átvételi elismervénnyel, továbbá azt, hogy az illetékes adóhatóság az adós adófolyószámláján 2015. november 4-én 1 085 000 forint adótúlfizetést tartott nyilván 72 000 forint adófizetési kötelezettséggel szemben.
- [15] A másodfokú bíróság a kiegészített tényállás alapján is egyetértett az elsőfokú bírósággal abban, hogy az alperes felelőssége sem a Cstv. 33/A. §-a, sem a 63. § (2) bekezdése alapján nem állapítható meg, valamint, hogy a perbeli esetben a Cstv. 33/A. § (3) bekezdése szerinti vélelem nem áll fenn.
- [16] A másodfokú bíróság ugyanakkor mellőzte az elsőfokú ítélet indokolásából az „árnyékügyvezetővel” kapcsolatban írtakat, mert a (3) bekezdés szerinti vélelem az

- „árnyékügyvezetővel” szemben fel sem merülhet. A Cstv. ugyanis e vélelem alkalmazását mulasztáshoz köti, mulasztás pedig csak azt terhelhet, akinek törvényi kötelezettsége van. Rámutatott: az esetleges „árnyékügyvezető” nem minősül az adós törvényes képviselőjének, így közzétételi, letétbehelyezési, mérlegkészítési, irat- és vagyónátadási kötelezettség nem terheli, de e kötelezettségek jó részét – képviseleti, cégjegyzési jog hiányában – nem is tudná teljesíteni.
- [17] Kiemelte, hogy vélelem hiányában – az elsőfokú bíróság helyes jogi álláspontja szerint – a Cstv. 33/A. §-ára alapított kereset tekintetében a felperest terhelte annak a ténynek a bizonyítása, hogy az alperes (helyesen: az adós) fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben volt a megjelölt hitelezői érdeket sértő magatartás időpontjában. A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy e tényt a felperes nemcsak nem bizonyította, hanem a kiegészített tényállásban rögzített tények ellenkezőjét támasztják alá, azt, hogy az adós sem az egyezségkötés időpontjában, sem azt követően, az alperes vezető tisztségviselői jogviszonyának fennállása alatt nem volt fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzetben. Ezt az alperes által közzétett mérlegadatok, a készpénzes kifizetések és az adó folyószámlán mutatkozó túlfizetés is alátámasztja.
- [18] A jogerős ítélet indokolása szerint az adós (helyesen: az alperes) vezető tisztségviselői időszakában fennálló fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet hiányában a felperes által félrott magatartást, annak hitelezői érdeket sértő voltát vizsgálni sem kellett. E körben a másodfokú bíróság ezért csak utalt arra, hogy az egyezség megkötése vagy annak megszegése – vagyonsökkenés hiányában – vezetői felelősséget semmiféle mögöttes szándék esetén sem alapozna meg, és e tények nem adnának alapot annak megállapítására sem, hogy a felszámolási eljárás során a hitelezői igények kielégítése e tényekkel okozati összefüggésben hiúsult meg, mert ezeknek a magatartásoknak az adós vagyónára kiható negatív hatása – amely elengedhetetlen a felelősség megállapításához – még elviekben sem volt.
- [19] A másodfokú bíróság szerint a felperesnek az a kereseti tényállítása, hogy az alperes „kiürítette” az adós céget, a pénzeszközöket más cégekben helyezte el, alkalmas lehet a Cstv. 63. § (2) bekezdésében írt felelősség megalapozásához. E tényeket azonban a felperes nem bizonyította, az erre alkalmas bizonyítási eszközöket nem vette igénybe, a szükséges bizonyítási indítványokat nem terjesztette elő, egyéb, tartósan hátrányos üzletpolitika megállapítására alapot adó magatartásra nem is hivatkozott. Így az elsőfokú bíróság helyesen utasította el a keresetet mindkét előterjesztett jogcímen.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [20] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és – tartalmilag – az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresetének helyt adó határozat hozatala érdekében. Megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 164. § (1) bekezdését, a Cstv. 33/A. § (1), (3) bekezdését és a 63. § (2) bekezdését jelölte meg.
- [34] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására irányult.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [35] A felperes felülvizsgálati kérelmének tartalmára tekintettel a Kúria mindenekelőtt a felülvizsgálati eljárás jogi természetét és kereteit rögzíti.
- [36] A felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása, nem egyfajta „harmadfokú eljárás”, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Tárgya a jogerős ítélet [régi Pp. 270. § (2) bekezdés], amelynek jogszabálysértő jellegét a Kúria kizárólag a régi Pp. 272. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek mindenben megfelelő felülvizsgálati hivatkozások körében vizsgálhatja érdemben. Ezzel összefüggésben kiemeli, hogy a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik, valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell az előzőekben meghatározott tartalmi követelményekkel [1/2016. (II.15.) PK vélemény 3. és 4. pontja].
- [37] A fentieknek a felperes felülvizsgálati kérelme tekintetében az a jelentősége, hogy míg a felperes megsértett jogszabályhelyként a régi Pp. 164. § (1) bekezdését, valamint a Cstv. 33/A. § (1), (3) bekezdését és a 63. § (2) bekezdését jelölte meg, kérelme szöveges indokolásában – annak tartalma [régi Pp. 3. § (2) bekezdése] szerint – a megállapított, valamint a másodfokú bíróság által kiegészített tényállást támadta, ám ehhez kapcsolódóan adekvát jogszabályhelyet [régi Pp. 206. § (1) bekezdés] nem jelölt meg, annak megsértésére nem hivatkozott. Ehhez kapcsolódóan a Kúria kiemeli, hogy önmagában a régi Pp. 164. § (1) bekezdésére mint eljárási szabálysértésre történt hivatkozás még esetleges megalapozottsága esetén sem tenné vizsgálhatóvá, ennél fogva felülmérlegelhetővé a megállapított és kiegészített tényállást és az eljárás bíróságok azokból levont következtetését, azaz a bizonyítékok mérlegelését. A Kúria a felülvizsgálati keretek [régi Pp. 275. § (2) bekezdés] körében tehát ezeket nem vizsgálhatta, amiből következően a kiegészített tényállást a felülvizsgálati eljárásban is irányadónak kellett tekinteni.
- [38] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között eljárva, a felülvizsgálat eredményeként a Kúria azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felperes által hivatkozott és érdemben vizsgálható okokból nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [39] A felperes keresete elsődleges jogcímeként a Cstv. 33/A. § (1) és (3) bekezdésére hivatkozott. E két összefüggő jogszabályhely szerinti körülmények bizonyítása tárgyában a másodfokú bíróság helytállóan mutatott rá jogerős ítéletében [17]–[18] pontjaiban arra, hogy az alperes személyét illetően a Cstv. 31. § (1) bekezdés a)–d) pontjai tekintetében értékelhető mulasztás hiányában a Cstv. 31/A. § (3)

- bekezdésének megfelelő törvényi vélelem nem állt fenn, és arra is, hogy e vélelem hiányában az alperes vezető tisztségviselői felelőssége kiindulópontja a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fennállta lett volna, amelyet azonban a felperes nem bizonyított.
- [40] A felülvizsgálati kérelemben a fentiek szerint nem támadott tényállás alapján e jogerős ítéleti megállapításokat és következtetéseket a felülvizsgálati hivatkozások fentebb említett hiányossága okán a Kúria érdemben nem is vizsgálhatta.
- [41] A Kúria egyetért a másodfokú bírósággal abban is, hogy fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet fennállta hiányában az alperes vezető tisztségviselői időszakára vonatkozóan sem kellett vizsgálni a felperes által állított, az alperes terhére rótt magatartásokat.
- [42] A felperes által felülvizsgálati kérelmében hivatkozott „természetes vélelmek” és „ideiglenes igazságok” kapcsán a Kúria hangsúlyozza, hogy az eljárásban alkalmazandó perrendtartás (régii Pp.) nem szabályozza a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX törvény (a továbbiakban: Pp.) 265. § (2) bekezdése szerinti ún. bizonyítási szükséghelyzet jogintézményét, amelynek fennállta azonban az adott ügyben nem is lett volna megállapítható. A felperes által előterjesztett kereset elsődleges és másodlagos jogcímei tekintetében ugyanis a régi Pp. felperes által is hivatkozott 164. § (1) bekezdése értelmében – és arra figyelemmel, hogy a Cstv. 33/A. § (3) bekezdése szerinti vélelem nem állt fenn – egyértelműen a felperest terhelte a bizonyítás a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet, majd – ennek bizonyítottsága esetén – az alperes hitelezői érdekeket sértő magatartása, illetve másodlagos kereseti jogcíme körében a Cstv. 63. § (2) bekezdésével összefüggésben az alperes által az adós társaság irányában érvényesített tartósan hátrányos üzletpolitika fennállta tekintetében. A felperes által hivatkozott perjogi körülmények (új ügyvezető idézésének sikertelensége, szakértői bizonyítás lefolytathatatlansága a szükséges alapadatok hiányában) nem fordították meg a bizonyítási terhet, és nem teremtettek a Pp. már említett 265. § (2) bekezdésében szabályozott, de a régi Pp. alkalmazásába nem értelmezhető bizonyítási szükséghelyzetet a felperes javára. Ezek a körülmények a polgári perbeli általános bizonyítási kockázat körében értékelhetőek, amint arra mindkét fokon eljáró bíróság is helytállóan mutatott rá.
- [43] A Kúria ezzel összefüggésben kiemeli azt is, hogy felülvizsgálati kérelmében a felperes maga is csupán állította, hogy az adott ügyben az alperes rendelkezne azokkal az eszközökkel és lehetőségekkel, melyek a hiányolt bizonyítékokat eredményezhették volna, de ezzel összefüggésben semmilyen konkrétumot nem jelölt meg. Az alperes „árnyékügyvezetői” tevékenységével kapcsolatos felperesi állítások a fentiekből következően ugyancsak bizonyítatlanok maradtak, a felperes e körben előadott pusztá vélekedése a bizonyítottságot még a valószínűsítés szintjén sem érte el.
- [44] A kifejtettre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- (Kúria Gfv.30.388/2021/4.)
- 268I.** Ha a jogalkotó nem orvosolja a mulasztásával előidézett alaptörvényellenességet, a bíróság a jogvitában a perben megállapított tényállásra irányadó hatályos jogszabályok értelmezésével határoz.
- II. Jogszabály rendelkezése alapján történő szerződésátruházás egyik esete az, amikor a (haszon)bérbeadó a (haszon)bérleti szerződés megkötését követően a (haszon)bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza.**
- III. Jogszabály alapján kezdeményezheti a haszonbérlet a 2016. január 6. előtt megkötött haszonbérleti szerződés módosítását a haszonbérleti díjnak a kezdeményezéskor irányadó helyben szokásos piaci haszonbérleti díjra való módosítása érdekében, ha a föld tulajdonjogát átruházással, 2016. január 6-át követően szerezte meg [2013. évi CCXII. törvény (Földforgalmi tv.) 50/A. §, 110/A. §; 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:211. §, 6:340. § (2) bek., 6:356. §; 2013. évi CLXXVII. törvény (Ptk.) 53/C. §; 1952. évi III. törvény (régii Pp.) 272. § (2) bek.]**
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes a 2001. szeptember 6-án 50 évre megkötött mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés alapján több föld haszonbérletje. A tulajdonos Magyar Allamtól az alperes 2016. március 3-án kötött adásvételi szerződéssel megszerezte a ... hrsz.-ú föld tulajdonjogát, a változás 2016. július 6. napjával bejegyezték az ingatlan-nyilvántartásba. Az alperes a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 50/A. § alapján 2017. január 31-én kezdeményezte a haszonbérleti díj helyben szokásos mértékű piaci, 76 700 Ft/ha/év haszonbérleti díjra történő módosítását „a 2017-es gazdasági évre vonatkozóan, illetőleg attól kezdődően” a csatolt, 2016. december 22-én keltezett igazságügyi szakértői vélemény alapján.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [2] A felperes a módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes nem jogosult a haszonbérleti szerződés módosítását kezdeményezni a Fétv. 50/A. § (1) bekezdése alapján, másodlagosan: a kezdeményezése érvénytelen, harmadlagosan: a Fétv. 50/A. § (4) bekezdése alapján a szokásos piaci haszonbérleti díj 581,59 Ft/AK/év.
- [3] Az alperes kérte az ellenkérelmében a kereset elutasítását és a viszontkeresete alapján a helyben szokásos piaci értéként a kezdeményezése szerint 76 700 Ft/ha/év haszonbér meghatározását.
- Az első- és a másodfokú ítélet**
- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével a ... hrsz.-ú föld haszonbérleti díját 2017. évtől 70 100 Ft/év/ha, azaz 2 521 Ft/AK/év összegben határozta meg, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az indokolása szerint az elsődleges és másodlagos kereset nem megalapozott, a harmadlagos összecszerülésében megalapozatlan; a viszontkereset alapos. Rögzítette, hogy a Fétv. 50/A. § (1)–(6) bekezdéseinek értelmében a bíróságnak a haszonbérleti díjat meg kell állapítania, ami pozitív megállapítási keresetet

jelent, ezért a felperes elsődleges és másodlagos – negatív megállapítási – keresete nem alapos. Az alperes a haszonbérleti díj módosítását a jogszabálynak megfelelően kezdeményezte. Az ingatlan helyben szokásos mértékű, piaci haszonbérleti díját a perben kirendelt termőföld-forgalmazó és termőföld-értékbecslő igazságügyi szakértő piaci összehasonlító adatokon alapuló véleménye alapján állapította meg. A szakértő megerősítette a kezdeményezés alapjául szolgált igazságügyi szakértő azon álláspontját, hogy a felperes által megjelölt 581,59 Ft/AK/év (17 000 Ft/ha/év összegnek megfelelő) haszonbérleti díjjal alatta marad a vizsgált településen 2016–2017 években kötött haszonbérleti szerződések alapján realizált, átlag 50 000 Ft/ha/év díjnak.

- [5] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezése folytán meghozott ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az indoklásában rögzítette, hogy a felperes a fellebbezésében az elsődleges keresetnek helyt adó – erre tekintettel a másodlagos kereset érdemi vizsgálat nélkül elutasító – határozat hozatalát, másodlagosan az ítéletet hatályon kívül helyezését kérte. A másodfokú bíróság egyetértett az elsődleges és a másodlagos kereset elutasításával és annak jogi indoklásával is: a Fétv. 110/A. §-a folytán a Fétv. 50/A. §-ának, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 53/C. §-ának és a Ptk. 6:340. § (2) bekezdésének alkalmazhatóságával, és azzal is, hogy nemleges megállapítási keresetnek nem volt helye. A haszonbérleti díj módosítására irányuló alperesi kezdeményezés alapját képező Fétv. 50/A. § (4) bekezdése szerint a haszonbérlet az általa el nem fogadott díjmódosítás esetén azt kérheti a bíróságtól, hogy a piaci haszonbérlet állapotát megállapítsa. Az elsőfokú bíróság csupán a Fétv. 50/A. §-ának és a Ptké. 53/C. §-ának alkalmazhatósága szempontjából rögzítette – helyesen –, hogy a haszonbérleti szerződés kizárólag az alanyváltozás miatt tekintendő jogszabály rendelkezésénél fogva új szerződésnek. Az alperes a haszonbérleti díj módosítását a Fétv. 50/A. §-ában írtaknak megfelelően kezdeményezte, a csatolt szakvéleményt kompetens igazságügyi szakértő készítette. A felek észrevételeire figyelemmel kiegészített szakvéleménye aggálytalan, az alkalmazott módszer alapján végzett vizsgálat reprodukálható, megfelelő részletességgel leírta a vizsgálati eszközöket, eljárásokat, módszereket. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg azt is, hogy a haszonbérleti díj az alperes kezdeményezésének az időpontjától, a 2017 gazdasági évtől módosul.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [6] A felperes a felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a másodfokú bíróság új eljárásra utasítását annak kimondásával, hogy az ügyben a Pesti Központi Kerületi Bíróság az illetékes, másodlagosan az elsődleges kereseti kérelmének helyt adó határozat hozatalát, harmadlagosan a haszonbérleti díj megállapítására új bizonyítási eljárás lefolytatásának előírását.

- [7] Megsértett jogszabályként jelölte meg az Alaptörvény B) cikk (1), a XXVIII. cikk (1), az M) cikk (1)–(2), a XIII. cikk (1), a XV. cikk (2) bekezdését és a 28. cikkében biztosított alapjogot, mert a jogerős ítélet a Ptké. 53/C. §-án, ehhez kapcsolódóan a Földforgalmi tv. 38. § (2) bekezdésén és a Fétv. 110/A. és 50/A. §-án alapul [22/2018. (XI. 20.) AB határozat]. A jogerős ítélet sérti a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 1–2., 200., 241. §-át, a 432. § (1) bekezdését, a Ptk. 6:211. §-át, a Ptké. 50. § (1) bekezdését, a Földforgalmi tv. 38., 59. §-át, a 70. § (1) és (2) bekezdését, a Fétv. föld használatára vonatkozó rendelkezéseit; a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 1. §-át, 2. § (1) bekezdését, 3. § (1)–(2), a 41. § (1) és (4) bekezdését, a 42. §-t, a 43. § (1), a 213. § (1) bekezdését, a 215. §-t, a 123. §-t, a 221. § (1) bekezdését.
- [12] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében kérte a jogerős ítéletet saját indokai alapján hatályában fenntartani.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [13] A felülvizsgálati kérelem nem alapos, a jogerős ítélet a felperes által megjelölt okokból nem jogszabálysértő.
- [14] A Kúria előjáróban rögzíti, hogy felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja [régii Pp. 272. § (2) bekezdés, 275. § (2) bekezdés]. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyt konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis, ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. Mindezek bármelyikének hiánya a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasítását eredményezi. Erdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a törvény hivatkozott rendelkezése által előírt tartalmi követelmények maradéktalanul teljesültek. Az egyéb hivatkozásokat a Kúria figyelmen kívül hagyja, amely körülményre határozatának indoklásában utal [A felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pont]. Ezért a Kúria figyelmen kívül hagyta a felülvizsgálati kérelem hivatkozását a Földforgalmi tv. 38., 59. §-ainak, a Fétv. föld használatára vonatkozó rendelkezéseinek megsértésére.
- [15] A Kúria a 2017-ben megindult perben a két érintett bíróság között felmerült negatív illetékességi összeütközést a Pkk.V.25.013/2018/3. számú végzésével, a Mosonmagyaróvári Járásbíróság kijelölésével feloldotta. A Kúria a jelen ügyben is irányadónak tekinti – a felperes másik ügyében hozott – Pkk.V.25.148/2021/2. számú végzésében kifejtetteket: a korábban már kijelölt bíróság illetékessége hiányának megállapítására a Kúria 7/2021. számú, a Magyar Közlöny 2021. július 21-i 138. számában közzétett PJE határozata nem ad okot: a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.)

42. § (1) bekezdése alapján a jogegységi határozat a bíróságokra a Magyar Közlönyben történő közzététel időpontjától kötelező. Ezért a felperes elsődleges felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [16] A Kúria a felülvizsgálati kérelemnek az Alaptörvény sérelmét állító tartalma kapcsán rámutat arra, hogy a régi Pp. 270. § (2) bekezdésében és a 272. § (2) bekezdésében írt, a felülvizsgálati kérelemben hivatkozható jogszabálysértés az Alaptörvény T) cikk (2) bekezdésében taxatív felsorolt jogszabályok megsértését jelenti. Az Alaptörvény R) cikk (1) bekezdése értelmében a jogrendszer alapja, amellyel jogszabály nem lehet ellentétes. Az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság, ennek megfelelően a (2) bekezdés d) pontja a hatáskörébe utalja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjának a felülvizsgálatát (az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §).
- [17] A felperes által 2001. szeptember 6-án megkötött mezőgazdasági földhasznóbérelti szerződésben a hasznóbérbe adó tulajdonos személyében az egyik föld tulajdonjogának 2016. január 6-át követő átruházása folytán következett be változás. A felperes mindhárom kereseti kérelmével a földhasznóbérelti díj alperes által kezdeményezett módosítását kívánta elkerülni: elsődlegesen és másodlagosan a Fétv. 50/A. § alkalmazhatóságának a kizárására alapított nemleges megállapítási keresettel, az eshetőlegesen harmadlagos – a Fétv. 50/A. §-a alapján a helyben szokásos piaci hasznóbérelti díj megállapítása iránti – keresetével a kezdeményezést megelőző hasznóbér fenntartásával. Az eljáró bíróságok szerint az elsődleges és a másodlagos kereset alaptalan, az alperest a hasznóbér módosítás kezdeményezésének a joga a Fétv. 50/A. §-a alapján megillette, míg a harmadlagos kereset csak összegszerűségében megalapozatlan. A felperes felülvizsgálati kérelme alapján a Kúriának egyrészt állást kellett foglalnia az ügy által felvetett, a peres felek hasznóbérelti jogviszonyában az érdemet érintő jogkérdésről, a Fétv. 50/A. §-ának alkalmazhatóságáról, másrészt a Fétv. 50/A. § (4) bekezdése alapján indított perben érvényesíthető igényről.
- [18] Téves a felperes azon álláspontja, miszerint a Ptké. 53/C. §-ával összefüggő mulasztás megállapításáról szóló 22/2018. (XI. 20.) AB határozatra tekintettel az ügyben döntés nem hozható. A bíróság a döntését a perben megállapított tényállásra irányadó hatályos jogszabályok alkalmazásával hozza meg. Az Alaptörvény 28. cikke kifejezetten a bíróságok kötelezettségévé teszi a jogszabályok értelmezését (3062/2021. (II. 19.) AB végzés [26]), jogalkalmazói jogértelmezéssel oldandó fel az azonos szintű jogszabályok között esetleg fennálló ellentmondás is (3043/2021. (II. 19.) AB határozat [29], 3029/2021. (II. 2.) AB határozat [24]). A Kúria az Alaptörvény 25. cikk (2) és (3) bekezdésében meghatározott feladatának ellátása körében a Bszi. 25. §-a alapján a szerződésátruházási szabályok érvényesülése tárgyában lefolytatott jogegységi eljárásban meghozta a 7/2021. számú PJE határozatát, amely a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján már a jogalkalmazó Kúria jelen eljárásában irányadó volt. A PJE határozat szerint, ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, a szerződésre a továbbiakban a Ptk. szabályait kell alkalmazni; a szerződésátruházás ilyenkor is jogutódlást jelent azzal, hogy a szerződést ebben az esetben – a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének alkalmazásában – a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél közötti új szerződésnek kell tekinteni; a szerződés tartalma, a feleket a jogviszony alapján megillető jogok és kötelezettségek változatlanok maradnak. Erre figyelemmel a régi Ptk. alkalmazásának nem volt helye, rendelkezéseinek megsértésére az I. rendű alperes alappal nem hivatkozhatott.
- [19] A Ptk. 6:211. § hatálya alá tartozik, annak egyik esete – a Ptk. 6:356. § alapján a hasznóbérletre is alkalmazandó – Ptk. 6:340. § (2) bekezdés első mondata alapján az, ha a bérbeadó a bérleti szerződés megkötését követően a bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint is jogszabály rendelkezése alapján szállnak át a jogok és a kötelezettségek bérleti szerződés esetén, ha a bérbeadó a szerződés megkötését követően a bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza (22/2018. (XI. 20.) AB határozat Indokolás III. [64]). A 7/2021. PJE határozat a perbeli jogvitára abban a tekintetben releváns és irányadó jogértelmezés, hogy a Fétv. 110/A. §-a alapján az 50/A. § rendelkezéseit arra a 2016. január 6. előtt megkötött hasznóbérelti szerződésre is alkalmazni kell, amely a 2016. január 6-át követően a föld tulajdonjogának átruházása folytán a hasznóbérbe adó tulajdonos személyében bekövetkezett változásra tekintettel szerződésátruházás miatt megszűnt hasznóbérelti szerződés helyébe lépett.
- [20] A Kúria a felülvizsgálat alapjául szolgáló hasonló tényállásra és a hasznóbérelő felperes által érvényesített hasonló igényre figyelemmel a perbeli esetben is irányadó döntésnek tekinti a Kúriai Döntések Bírósági Határozatok 2022/5. számában 128. szám alatt is közzétett [<https://kuria-birosag.hu/kuriai-dontesek/>] Pfv.V.20.424/2021/5. számú határozatában kifejtetteket: A Ptké. 53/C. §-a a Ptké. 50. § (1) bekezdése alóli kivétel, attól eltérő rendelkezés. A Földforgalmi tv. 70. §-ának – visszamenőleges hatályt kizáró – rendelkezéseit egyaránt áttörő szabály a Fétv. 110/A. §-a és a tartalma szerint irányadó Ptké. 53/C. §-a. E rendelkezéseket 2016. január 6-i hatállyal a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) iktatta be. A Ptké. 53/C. §-a a Ptk. 6:211. §-át rendelte alkalmazni a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésre, a Fétv. 110/A. §-a a Fétv. 50/A. §-át rendelte alkalmazni a 2016. január 6. (Módtv. hatálybalépése) előtt megkötött hasznóbérelti szerződésre, amelyben a hasznóbérbe adó tulajdonos személyében a föld tulajdonjogának 2016. január 6. napját követő

- átruházása folytán következett be változás. Ez a jogviszony folytonosságának fennmaradása mellett a szerződésből kilépő és a szerződésbe belépő fél között jogutódlást eredményez, a szerződés tartalma, a feleket a jogviszony alapján megillető jogok és kötelezettségek változatlanok maradnak (7/2021. PJE határozat).
- [21] A fentiekből a perbeli esetben is az következik, hogy a felperes által a Ptk. és a Módtv. hatálybalépése előtt kötött mezőgazdasági földhasznóbérlési szerződésre, amelyben a hasznóbérbe adó tulajdonos személyében a föld tulajdonjogának 2016. január 6. követő átruházása folytán következett be változás, alkalmazni kell a Módtv. által megállapított Fétv. 50/A. § rendelkezéseit (Kúria Pfv.VI.20.006/2021/3.). Azaz a hasznóbérbeadó alperest megillette az a jog, hogy kezdeményezze a hasznóbérlési szerződés egyoldalú módosítását a hasznóbérlési díjnak a kezdeményezéskor irányadó, helyben szokásos piaci hasznóbérlési díjra emelése érdekében; a kezdeményezése – miután a szerződő felek eltérően nem rendelkeztek – megfelelt az első kezdeményezés konjunktív törvényi feltételeinek [Fétv. 50/A. § (1)–(2), (6) bekezdés] mert: 1. a hasznóbérlési szerződés legalább 10 éves időtartamú, 2. a kezdeményezéskor a szerződéskötést követő 5 év eltelt, 3. a kezdeményezéskor a hasznóbérlési szerződés időtartamából legalább még 5 év van hátra, 4. a kezdeményezésben a piaci hasznóbérlési díj mértéke – a kezdeményezéshez csatolt – igazságügyi szakértői véleményen alapult [az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény 2. § 8. pont, 3. § (1) bekezdés, 4. § (1) bekezdés].
- [22] A hasznóbérlőnek a kezdeményezéssel szembeni igényérvényesítési lehetősége kapcsán a Kúria visszautal a fent hivatkozott Pfv.V.20.424/2021/5. számú határozatában kifejtettekre: a hasznóbérlő felperest, mint az ellenérdekű felet megillető, választható és a kezdeményezés kézhezvételétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül gyakorolható joga [Fétv. 50/A. § (3)–(4) bekezdés]:
- legalább 20% mértékű hasznóbérlési díjemelés esetén a hasznóbérlési szerződés felmondása a gazdasági év végére,
- bármilyen mértékű hasznóbérlési díjemelés esetén a bíróságtól kérheti a piaci hasznóbérlési díj meghatározását (ellenkező esetben a hasznóbérlési díjat a kezdeményezésben megjelölt mértékben módosítottnak kell tekinteni).
- [23] A kifejtettekre tekintettel a felperes elsődleges és másodlagos negatív megállapítási kereseti kérelme nem vezethetett eredményre, a másodlagos felülvizsgálati kérelme alaptalan.
- [24] A Fétv. 50/A. § (4) bekezdésében szabályozott, kizárólag a hasznóbérelés itt engedett egyoldalú kezdeményezéséhez, azaz a szerződés kivételes egyoldalú módosításához kapcsolódó, anyagi jog által szabályozott, sui generis igényérvényesítés során a bíróság arról dönt, hogy a kezdeményezésben megjelölt hasznóbér megfelel-e a törvényi követelményeknek: a kezdeményezéskor irányadó helyben szokásos piaci – igazságügyi szakértői véleménnyel alátámasztott – hasznóbérlési díjnak. A Kúria a Pfv.V.20.424/2021/5. számú határozatában már rámutatott arra is, hogy a bíróságot ez esetben nem a keresetben elvárt díj, hanem a kezdeményezésben meghatározott díj köti. A szakértői bizonyítás alapján a bíróság a keresetet elutasítja, ha a kezdeményezésben megjelölt díj megegyezik a perben kirendelt szakértő által megállapított díjjal, vagy attól alacsonyabb. A kereset abban az esetben alapos, ha a kezdeményezésben megjelölt díj magasabb a perben kirendelt szakértő által megállapított díjnál, ebben az esetben állapítja meg a bíróság az ítéletében, a kezdeményezésben megjelölt kezdő időpontra nézve a hasznóbér mértékét a perben kirendelt szakértő véleménye szerint.
- [25] Az előzőekből következően az alperesnek elég lett volna az ellenkérelmében a kereset elutasítását kérnie, a kezdeményezése „a 2017-es gazdasági évre vonatkozóan, illetőleg attól kezdődően” történő hatályosulásához a vizontkereset szükségtelen volt. Miután a felperes Fétv. 50/A. § (4) bekezdésén alapuló harmadlagos keresete a piaci hasznóbérlési díj meghatározására irányulhatott, az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül állapították azt meg a kezdeményezésben megjelölt kezdő időpontra nézve a szakértői vélemény alapján.
- [26] A felperes további érvei kapcsán a Kúria szükségesnek ítélte annak a hangsúlyozását, hogy a felülvizsgálat a rendes jogorvoslat (fellebbezés) alapján hozott jogerős bírósági határozat anyagi jogi és/vagy eljárásjogi hibájának az orvoslására szolgáló, kérelemhez kötött rendkívüli jogorvoslat. A felülvizsgálat nem a per folytatása, hanem mint rendkívüli jogorvoslat, a jogerő áttörésének kivételes eszköze, amelyre csak szigorú törvényi feltételek fennállása esetén kerülhet sor. A jelen esetben a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet lényegében helyes indokai alapján hagyta helyben. A felperes a felülvizsgálati kérelmét a fellebbezési kérelmével egyezően az elsődleges, nemleges megállapítási keresetének helyt adó határozat hozatala érdekében terjesztette elő, azonban a jogi érvelését megváltoztatta, eltért a fellebbezése indokaitól. A fellebbezésében nem vetette fel a szolgáltatás oszthatósága kérdését: a régi Ptk. és a hasznóbérlési szerződési feltételek alkalmazása, valamint amellet értelt, hogy miért nem alkalmazható a felek jogviszonyára a Fétv. 110/A. és 50/A. §-a. A régi Pp. 270. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálat tárgya a jogerős ítélet. A jogerős ítéletnek nem volt – azt érintő fellebbezés hiányában nem is lehetett – tárgya az alperes kezdeményezésének azon okból történő vizsgálata, hogy a felülvizsgálati kérelemben hivatkozottak szerint a bérlési díj változtatását a teljes szerződésre vonatkozóan a tulajdonosok egységesen kezdeményezhetik a szerződés szerint. A felperes ezen érveit a fellebbezésében nem terjesztette elő, arról a másodfokú bíróság állást nem foglalt, így azzal kapcsolatban jogszabálysértést sem követhetett el, e kérdés kapcsán a terhére téves jogi álláspont vagy mulasztás nem róható (BH 2017.232., BH 1995.163., EBH 2002.653.). Mindebből következően a felülvizsgálati kérelmében foglaltak közül e hivatkozás nem képezhetette az érdemi felülvizsgálat tárgyát.
- [27] A felperes a harmadlagos felülvizsgálati kérelmében a harmadlagos keresete alapján a helyben szokásos piaci hasznóbérlési díj megállapításának alapjául szolgáló szakértői vélemény hiányosságaira hivatkozással tartotta indokoltnak az eljárás megismétlését. A Fétv. 50/A. § (4) bekezdésében

szabályozott, kizárólag a haszonbéremelés itt engedett egyoldalú kezdeményezéséhez, azaz a szerződés kivételes egyoldalú módosításához kapcsolódó, anyagi jog által szabályozott, sui generis igényérvényesítés során a bíróság arról dönt, hogy a kezdeményezésben megjelölt haszonbér megfelel-e a törvényi követelményeknek: a kezdeményezéskor irányadó helyben szokásos piaci – igazságügyi szakértői véleménnyel alátámasztott – haszonbérleti díjnak (Kúria Pfv.V.20.424/2021/5.). A polgári peres bírósági eljárásokban a bizonyítás, ennek részeként a szakértői vélemény mint bizonyíték beszerzésének a rendjét a régi Pp. szabályozza. A régi Pp. felperes által hivatkozott 182. § (3) bekezdése kapcsán a Kúria rögzíti, hogy a tárgyalás berekesztésére történt figyelmeztetést követően a felek kijelentették, hogy további bizonyítási indítványuk nincs (15. számú jegyzőkönyv). Az eljáró bíróságok a kiegészített szakvéleményt alkalmasnak tartották az érdemi döntésük megalapozására, más szakértőt pedig csak a fél indítványa alapján lehetett volna a perben kirendelni, figyelemmel a régi Pp. 182. § (3) bekezdésének második mondatára, a 164. § (2) bekezdésére. A régi Pp. 3. § (3) bekezdés második mondata szerint a bizonyítás indítványozása elmulasztásának a jogkövetkezményei a bizonyításra kötelezett felperest terheli. A Kúria mindezekre figyelemmel a felülvizsgálati kérelem szakértői bizonyítást kifogásoló érveit is megalapozatlannak találta.

- [28] A Kúria a kifejtettekre tekintettel a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.

(Kúria Pfv.VI.21.171/2021/5.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

GAZDASÁGI SZAKÁG

269I. Ha az adós vezető tisztségviselője nem adja át szabályosan az iratokat a felszámolónak, de a felszámoló tudomást szerez az adós vagyonáról, a felszámoló joga van nyitó leltárt és az alapján nyitó mérleget készíteni azért, hogy a felszámolás során történekről közbenső mérleggel (mérlegekkel) el tudjon számolni. A felszámolónak ez nem a Cstv.-ben előírt kötelezettsége, ezért erre hivatkozással nincs helye a felszámoló felmentésének [1991. évi XLIX. törvény (Cstv.) 31. § (1) bek. g) pont; 2000. évi C. törvény (Sztv.) 4. § (1) bek., 12. § (1) bek., 15. § (6) bek., 19. §].

II. Főszabály szerint az adós nevében eljáró felszámoló és a hitelezők is a Cstv. 40. § (1) bekezdésében meghatározott egyéves jogvesztő határidőn belül indíthatják meg a Cstv. 40. §-a szerinti keresetüket. A jogvesztő határidő letelte után a felszámoló számára már nincs lehetőség a kereset előterjesztésére. A hitelezők kivételesen akkor élhetnek perindítási jogukkal a jogvesztő határidőn túl, ha a felszámoló a jogvesztő határidő letelte előtt tudomására jutott jogügyletről haladéktalanul elküldte részükre az előírt értesítést a bizonyítékokkal, de az értesítés kézhezvételekor a jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 nappal kevesebb van hátra. Ebben a kivételes esetben a hitelezők az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a jogvesztő határidő elteltére tekintet nélkül előterjeszthetik keresetüket [Cstv. 40. § (1)–(2) és (5) bekezdés, 50. §, 33/A. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felszámolási eljárás lefolytatása iránti kérelmet 2017. március 4-én nyújtották be, a felszámolás 2018. április 13-án indult meg.
- [2] A felszámoló 2020. november 20-án a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Cstv.) 63/B. §-a alapján az iratanyag hiánya miatt kérelmezte az adós egyszerűsített felszámolásának az elrendelését. A kérelem beadásáról a 2020. november 9-én kelt levelében értesítette a hitelezőket, s kérte az adós bárhol fellelhető vagyonára vonatkozó, illetve az eljárás rendes szabályok szerinti lebonyolításához szükséges információk közlését. A bíróság a felszámoló hiánypótlásait követően a benyújtott zárójelentést, vagyonfelosztási javaslatot a 2021. március 4-én kelt végzésével megküldte a hitelezőknek és az adóhatóságnak.
- [3] A felszámoló a zárójelentésében egyebek mellett előadta, hogy az adós vezetője felvette a kapcsolatot a felszámolóval, azonban ígérete ellenére a tevékenységet lezáró mérleget, az azt alátámasztó dokumentációt, könyvelési, munkaügyi iratokat nem bocsátotta a rendelkezésére. A felszámoló csődbűncselekmény, tartozás fedezetének elvonása elkövetésének gyanúja miatt feljelentéssel élt, a nyomozás folyamatban van.

- [4] A felszámoló 21 000 forint nyitó pénzeszközt vett át, az adós ingatlanból, gépjárművekből, követelésekből álló vagyonáról szerzett tudomást, melyeket értékesített, illetve behajtott. A felszámoló a 2 815 511 forint pénzeszközből a biztosított hitelezőket fizette ki, illetve felszámolási költséget rendezett. A felszámolás végén az adós felosztható vagyona 1 780 251 forint pénzeszköz. A felszámoló a díját összesen 434 207 forintban kérte megállapítani. A felszámolási költségek kiegyenlítése után fennmaradó 1 752 653 forint pénzeszközből a hitelezők b) kategóriás követeléseit 100%-ban, a d) pontos követeléseit 17,4277%-ban indítványozta kielégíteni.

Kifogás, a felszámoló ellenkérelme

- [5] A hitelező 2020. december 30-án kifogást és a felszámoló felmentése iránti kérelmet terjesztett elő.
- [6] Előadta, a felszámoló 2020. november 9-én kelt levelét 2020. november 12-én vette kézhez. Közölte, hogy a 2020. november 27-én kelt válaszlevelében felhívta a felszámoló figyelmét arra, hogy az adós 2016. évi közzétett beszámolójában feltüntetett 69 513 000 forint nyilvántartási értékű tárgyi eszközök, 501 619 000 forint követelések, 33 543 000 forint pénzeszközök biztosították volna a hitelezői követelések kielégítését. Felszólította a felszámolót, küldje meg a részére a 2019., 2020. években elkészítendő közbenső mérlegeket, szöveges jelentéseket annak érdekében, hogy tájékoztatást kapjon az adós pénzügyi helyzetéről, a felszámolás eseményeiről. Utalva a Cstv. 54. §-ának a rendelkezéseire, választ kért arra, hogy az adós vezetői mennyiben tettek eleget a Cstv. 31. §-ában előírt kötelezettségeknek, ezen feladatok teljesítésének kikényszerítése érdekében a felszámoló milyen intézkedéseket fogantatosított, a Cstv. 40. §-ába ütköző ügyletek a felszámoló tudomására jutottak-e. Rámutatott, a felszámoló a Cstv. 33/A. § (6) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének nem tett eleget, ezért megítélése szerint a felszámolónak a Cstv. 33/A. §-ában szabályozott peres eljárást indokolt megindítania az egyszerűsített felszámolási kérelem benyújtása helyett.
- [7] A hitelező, hivatkozva a Cstv. 50. § (2) bekezdésére és a felszámolás számviteli feladatairól szóló 225/2000. (XII. 19.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm.r.) 7. § (1) bekezdésére, a felszámoló mulasztása miatt benyújtott kifogásában kérelmezte a felszámoló kötelezését a közbenső mérleg összeállítására, mivel a kifogásolási eljárás során csatolt tevékenységet lezáró mérleg adatai alapján a felszámoló előtt ismertek voltak a nyitó adatok. Továbbá a Cstv. 27/A. § (7) bekezdése alapján a közbenső mérleg készítése kötelezettség kétszeri megszegése miatt a felszámoló felmentését is kérte, utalva a BH 2012.248. számú döntésre.

- A Cstv. 33/A. § (6) bekezdésének és 40. § (5) bekezdésének megsértése miatt is indokoltnak tartotta a felszámoló felmentését, miután a felszámoló a Cstv. 40. § (1) és (2) bekezdései szerinti perek megindításának elmulasztásán túl, a perindításra meghatározott határidő eltelte okán a hitelezőket véglegesen megfosztotta a 2017. évben az adós tulajdonában álló lakásingatlan tárgyában megkötött adásvételi szerződés esetében a perindítás lehetőségétől. Kiemelte, hogy a Cstv. 40. § (5) bekezdése alapján a felszámoló a tudomására jutott megtámadható ügyletről haladéktalanul köteles a hitelezőt tájékoztatni, a Cstv. a perindításra 1 éves jogvesztő határidőt állapít meg. Idézve a Fővárosi Ítéltábla 15.Gf.40.121/2006/3. számú határozatát, hangsúlyozta, a felszámoló tájékoztatási kötelezettsége szempontjából a jogügylet tényének, nem pedig a felszámoló általi jogi minősítésének van jelentősége, ugyanis a hitelező a felszámolói minősítéshez nincs kötve, azt saját belátása szerint értékelheti, s dönthet a keresetindításról vagy annak mellőzéséről.
- [8] A felszámoló – jogszabálysértő intézkedés, mulasztás hiányában – a kifogás és a felmentése iránti kérelem elutasítását kérte.
- [9] A felszámoló előadta, a bíróság számára jelentést tett a felszámolás állásáról, mivel a nyilvántartások, a könyvvezetés hiánya miatt közbenső mérleget nem tudott összeállítani. Az adós vezetője bizonylatokkal, pénzügyi iratokkal alá nem támasztott tevékenységet lezáró mérleget, 8 munkavállaló munkaviszonya megszűntetésének dokumentumait, 8 db gépjárműre vonatkozó nyilatkozatot, a hitelezőkkel kötendő egyezségi tervezetet adott át. Nem bocsátotta rendelkezésére az adós könyvelési iratait, az éves beszámolókat, a főkönyvi kivonatokat, a bank, a pénztár, a vevők, a szállítók kimutatásait, az adós szerződéseit, leltárjait, nyilvántartásait. A 2018. április 12-i fordulónappal összeállított tevékenységet lezáró mérleg és a közzétett, 2016. december 31-i fordulónappal elkészített beszámoló fordulónapjai közötti időszak gazdasági eseményei nem voltak megállapíthatóak. A tevékenységet lezáró mérlegben kimutatott 21 000 forint pénzeszköz átadásán túl a 3 400 000 forint nyilvántartási értékű tárgyi eszközök beazonosíthatatlanok voltak. Az átadott tevékenységet lezáró mérleg valódisága nem volt bizonyított, az eszközök, a források változása – az iratanyag hiányában – nem volt nyomon követhető, az adatok folytonosságáról, valódiságáról nem lehetett meggyőződni, ezért a felszámoló a tevékenységet lezáró mérleget nem fogadta el. Az adós vezetői a Cstv. 31. § (1) bekezdés *a*) pontjában előírt kötelezettségüknek pusztán a tevékenységet lezáró mérleg átadásával nem tettek eleget, miután a beszámoló készítése nem merül ki a beszámoló nyomtatvány kitöltésében, a tevékenységet lezáró mérleg tartalmi és formai követelményeit jogszabály határozza meg, valódiságát bizonylatok igazolják.
- [10] Álláspontja szerint iratokkal igazolta, hogy az adós iratanyagának átadása, vagyonának felderítése érdekében 2018. április 25-i keltezéssel az adós székhelyére, illetve az ügyvezetők lakcímére felszólítást küldött, 2018. május 16-án, 2018. június 25-én az adós vezetőjével, meghatalmazottjával egyeztetést tartott, s ismételt felhívta a kötelezetteket a felszámolás lefolytatásához szükséges iratok átadására, 2019. február 5-én pedig a felszólítást megismételte. Budapest Főváros IX. Kerület Önkormányzata Polgármesteri Hivatala hitelező igénybejelentéséből szerzett tudomást arról, hogy az adós tulajdonában lévő lakás 2017. évben értékesítésre került. Az ingatlanügyi hatóságtól beszerezte a 2017. március 10-én kelt adásvételi szerződést, 2019. február 5-én az adós vezetőjét felszólította, hogy a 80 000 000 forint vételárral számoljon el. Az adós meghatalmazottja csak állította, de nem igazolta, hogy a vételár az ingatlan tehermentesítésére, a szállítói tartozások kiegyenlítésére, a cég működési költségeire lett felhasználva, ezért a felszámoló 2019. március 8-án az ügyvezetővel szemben feljelentést tett annak érdekében, hogy megtörténjen a vételárral történő elszámoltatás. A nyomozás 60300-514/2019. számon folyamatban van.
- [11] A felszámoló rögzítette, a Cstv. 33/A. § (6) bekezdésében előírt tájékoztatási kötelezettségének a 2020. november 9-én kelt levelével eleget tett, amelyben értesítette a hitelezőt a könyvvezetés, a nyilvántartások hiányáról. A 2020. december 4-én kelt levelében tájékoztatást adott a felszámolási eljárásról, a Cstv. 31. §-ában meghatározott vezetői feladatok teljesítésének elmulasztásáról. Kijelentette, az általa ismertett körülmények birtokában a hitelezőnek módjában állt a Cstv. 33/A. §-a szerinti per megindítása, a felszámoló peres eljárásra nem kötelezhető. A hitelező a perindítási szándékát nem jelezte, így a felszámolási eljárás befejezésének nincs akadálya.
- [12] Előadta, a beszerzett, 2017. március 10-én kelt ingatlan-adásvételi szerződés és a tulajdonjog bejegyzési engedély birtokában úgy ítélte meg, hogy az adásvételi szerződés a Cstv. 40. § (1) bekezdés *a*) pontja alapján sikeresen nem támadható meg. A 80 000 000 forint kikötött vételár, a közel 700 000 forint/m² ár a IX. kerületi ingatlanok 2017. évi négyzetméter árainak megfelelt, a reális árra figyelemmel vagyoncsökkenés nem történt. Nem bizonyítható a hitelezők kijátszására irányuló adósi szándék, illetve az, hogy a vevőnek a vagyoncsökkenésről, a hitelezők kijátszásának szándékáról tudnia kellett, figyelemmel arra, hogy a vevő természetes személy, az adós tagjaival, vezetőivel rokoni kapcsolatban nem áll, gazdasági kapcsolata nincs. A Cstv. 40. § (1) bekezdés *b*), *c*) és *d*) pontjaiban megállapított – ingyenes elidegenítés, a hitelező előnyben részesítése, biztosítéki célú vagyonátruházás – feltételek sem állnak fenn. A Cstv. 54. § (1) bekezdése alapján peres eljárás kezdeményezésére nem volt köteles, a Cstv. 40. §-a szerinti jogügylet nem jutott a tudomására, tehát tájékoztatási kötelezettsége sem keletkezett.
- [13] A Belügyminisztérium 2021. május 25-én lekért járműnyilvántartási adataival igazolta, hogy a felszámolás kezdő időpontjában 10 db gépjármű állt az adós tulajdonában, 4 db gépkocsi esetében pedig a felszámolást megelőzően az adós tulajdonjoga megszűnt.
- Az első és a másodfokú bíróság határozata**
- [14] Az elsőfokú bíróság a hitelező kifogását és a felszámoló felmentése iránti kérelmét elutasította.
- [15] Az elsőfokú bíróság megállapítása szerint a felszámoló nem sértett jogszabályt azzal, hogy a

- tevékenységet lezáró mérleg alapját képező bizonylatok, nyilvántartások, leltárak hiányában nem készítette el a tevékenységet lezáró mérleg záró adataival azonos adatokat tartalmazó nyitó mérleget, majd a nyitó mérleg adatainak változását bemutató közbenső mérleget. Amennyiben a felszámoló az igazolatlan adattartalmú, a jogszabályi követelményeket ki nem elégítő tevékenységet lezáró mérleg alapján közbenső mérleget készített volna – különös figyelemmel a beazonosíthatatlan tárgyi eszközökre –, azzal legalizálta volna a tevékenységet lezáró mérleg előző évi (2017. december 31.), tárgyévi (2018. április 12.) adatait, holott a 2017. december 31-i fordulónappal elkészített beszámoló nem áll rendelkezésre, az nem került letétbe helyezésre, közzétételre. A 2016. december 31-i fordulónappal összeállított mérlegben kimutatott 604 674 000 forint, valamint a 2018. április 12-i fordulónappal összeállított tevékenységet lezáró mérlegben feltüntetett 3 421 000 forint eszközök fősszege közötti tetemes különbségre, vagyonszűnésre nem kapott magyarázatot az át nem adott iratanyagban. Miután az évenkénti közbenső mérleg összeállíthatatlansága a felszámolónak nem róható fel, az irányadó rendelkezéseknek megfelelő közbenső mérleg elkészítése lehetetlen, a felszámoló terhére jogszabálysértő mulasztás nem állapítható meg. Ezért az elsőfokú bíróság a kifogást elutasította.
- [16] A felszámoló felmentése körében az elsőfokú bíróság rögzítette, a hitelező a közbenső mérleg elkészítésének elmulasztásán túl a felmentését azért is kérte, mert álláspontja szerint a felszámoló megszegte a Cstv. 33/A. § (6) bekezdésében, a 40. § (5) bekezdésében és az 54. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségek teljesítését.
- [17] Az elsőfokú bíróság a közbenső mérlegek elkészítésének elmaradása tekintetében jogszabálysértést a kifogás elutasításának indokai alapján a felszámoló terhére nem állapított meg. A Cstv. 33/A. § (1)–(5) bekezdéseiben taglalt körülményekről pedig a felszámoló a 2020. november 9-én és 2020. december 4-én kelt leveleiben, tehát a felszámolási eljárás alatt tájékoztatta a hitelezőt. A Cstv. nem állapít meg határidőt e tájékoztatásra, mulasztás ezért a felszámoló terhére nem róható.
- [18] Az elsőfokú bíróság kifejtette azt is, a felszámoló a beszerzett adatok alapján úgy ítélte meg, hogy a hitelező által hivatkozott adásvételi szerződés sikeresen nem támadható meg, ezért nem kell tájékoztatnia a hitelezőket. A felszámoló a Cstv. 40. § (5) bekezdését téves jogértelmezés miatt szegte meg, mivel a tájékoztatási, illetve a beszerzett adásvételi szerződés és tulajdonjog bejegyzési engedély hitelezők részére való megküldése iránti kötelezettségének akkor is köteles lett volna eleget tenni, ha az ügyletet nem minősítette megtámadhatónak, ugyanis a hitelezők jogosultak dönteni a perindításról vagy annak mellőzéséről. A felszámoló téves jogszabály-értelmezésére visszavezethető szabályszegés azonban nem minősül sem súlyos, sem ismétlődő jogsértésnek. A Cstv. 40. § (5) bekezdése ugyanis nem egyértelműen írja elő azt, hogy nem a felszámoló jogi álláspontjától függ a kötelezettség teljesítése. Az elsőfokú bíróság súlyos, illetve ismétlődő jogsértés hiányában a felszámoló felmentése iránti kérelmet a Cstv. 27/A. § (7) bekezdése alapján elutasította.
- [19] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta.
- [20] Határozatának indokolásában leszögezte, az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg a kifogás és a felszámoló felmentése iránti kérelem elbírálásához szükséges tényeket és egyetértett az érdemi döntésével és annak indokolásával is.
- [21] A közbenső mérleg hiányát sérelmező kifogás körében a másodfokú bíróság álláspontja szerint annak volt ügydöntő jelentősége, hogy a felszámolónak átadott tevékenységet lezáró mérleg adatai a szükséges számviteli bizonylatok, nyilvántartások, leltárak hiányában nem vált alátámasztva, és nem állt rendelkezésre a 2017. évi beszámoló sem, amelynek a tevékenységet lezáró mérleg kiinduló adatait kellett volna tartalmaznia. Ilyen körülmények között helytállóan helyezkedett az elsőfokú bíróság is arra az álláspontra, hogy nem sértett jogszabályt a felszámoló, amikor a mérlegadatok megfelelő alátámasztásának hiányában nem fogadta el tevékenysége alapjaként, kiinduló mérlegadatként az igazolatlan adattartalmú tevékenységet lezáró mérleget.
- [22] Rámutatott, hogy a hitelező által hivatkozott BH 2012.248. számú döntés tényállása nem állítható párhuzamba a jelen ügy tényállásával. Abban az ügyben ugyanis olyan tényállás mellett hangsúlyozta a Kúria a közbenső mérleg évenkénti elkészítésének kötelezettségét, amelyben a felszámoló által elkészített első közbenső mérleget a bíróság jóváhagyta, két héttel az első közbenső mérleg fordulónapja után a felszámoló 250 000 000 forintért értékesítette az adós vagyont, majd ezt követően öt éven keresztül nem készített újabb közbenső mérleget.
- [23] Ugyancsak lényegesen eltér a jelen ügy tényállásától a hitelező által a fellebbezésében hivatkozott BH 2016.18. számú döntés tényállása. Abban az ügyben a felszámoló azt követően sem készítette el a közbenső mérleget, hogy a másodfokú bíróság jogerős végzésében egy másik hitelező kifogása alapján indult eljárásban kötelezte a felszámolót a közbenső mérleg 30 napon belüli előterjesztésére. A Kúria abban az ügyben kifejtette, a felszámoló megalapozatlanul hivatkozott a Korm.r. 7. § (1) bekezdésében foglaltakra. Ha ugyanis az volt az álláspontja, hogy nem kell közbenső mérleget készítenie, akkor a közbenső mérleg előterjesztésére kötelező végzéssel szemben felülvizsgálati eljárást kezdeményezhetett volna. Ennek hiányában a jogerős végzésben foglaltaknak köteles volt eleget tenni, nem bírálhatja felül a jogerős bírósági határozatban foglaltakat.
- [24] Kiemelte a másodfokú bíróság, hogy a jelen ügyben nem volt már elkészített és jóváhagyott első közbenső mérleg, és nem volt a felszámolót kötelező jogerős határozat sem, így a hivatkozott ügyekben elfoglalt jogi álláspontok nem irányutatóak. A jelen ügy tényállásában az volt a meghatározó, hogy az előző évi beszámoló és a számviteli dokumentáció hiányában fel sem merült a tevékenységet lezáró mérleg szabályszerűsége, így arra közbenső mérleget sem lehetett építeni.
- [25] A másodfokú bíróság egyetértett az elsőfokú bíróságnak a felszámoló felmentése körében elfoglalt

- jogi álláspontjával is. Az elsőfokú bíróság helytállóan hivatkozott arra, hogy a felszámoló a Cstv. 33/A. § (6) bekezdése szerinti kötelezettségét sem szegte meg (nem is szeghette meg), mivel a 33/A. § (1) bekezdése szerinti körülményekről történő tájékoztatás megtételére a törvény nem állapít meg határidőt. A Cstv. 33/A. § (1) bekezdése szerinti per megindítására a felszámolási eljárás alatt van lehetősége a hitelezőnek. A felszámolási eljárás még folyamatban van, így a hitelező nincs elzárva attól, hogy a 33/A. § (1) bekezdése szerinti pert megindítsa.
- [26] Alaptalanul érvelt a hitelező azzal is, hogy a felszámoló a Cstv. 40. § (5) bekezdésében foglalt kötelezettsége megszegésével (amely szerint haladéktalanul köteles a hitelezőket tájékoztatni a tudomására jutott megtámadható jogügyletről), a perindításra meghatározott, a felszámolás közzétételének időpontjától számított 1 éves jogvesztő határidő eltelte miatt a hitelezőket véglegesen megfosztotta a hivatkozott adásvételi szerződés esetében a perindítás lehetőségétől. A felszámolónak a hitelező által hivatkozott, ez irányú kötelezettségét a Cstv. 40. § (5) bekezdésének első mondata tartalmazza. A második mondat azonban kimondja, hogy az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a hitelező akkor is jogosult a jogügylet megtámadására, ha az (1) bekezdés szerinti jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra. A hitelező számára tehát rendelkezésre állt még a felszámoló értesítésének kézhezvételétől számított további 15 nap a jogügylet megtámadására, így a felszámoló nem akadályozta meg a hitelezőt jogai érvényesítésében.
- [27] A fentiekre tekintettel az elsőfokú bíróság helytállóan utasította el a kifogást és a felszámoló felmentése iránti kérelmet.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [28] A kifogást előterjesztő hitelező felülvizsgálati kérelmében a jogerős végzés hatályon kívül helyezését és – tartalma szerint – az elsőfokú bíróság végzésének megváltoztatását, a kifogásának megfelelően kérte a felszámoló kötelezését közbenső mérleg készítésére, továbbá a felszámoló felmentését, új felszámoló kijelölését és az eljárás lefolytatására utasítását. Másodlagosan kérte a jogerős végzés hatályon kívül helyezését – az elsőfokú bíróság végzésére is kiterjedően – és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását. Kérte a felszámoló eljárási költség fizetésére kötelezését.
- [29] Állította, hogy a jogerős végzésben megállapított tényállás a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 221. § (1) bekezdésébe ütköző módon hiányos, illetve téves, sérti a régi Pp. 3. § (2) bekezdését, a 163. § (1) bekezdését, a 164. § (1) bekezdését, a 206. § (1) bekezdését, a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Sztv.) 15. § (6) bekezdését, a Korm.r. 5. § (2)–(3) bekezdését, a Cstv. 33/A. § (1) és (6) bekezdését, valamint a 40. § (1), (2) és (5) bekezdését, és indokolatlanul mellőzi a Kúria BH 2012.248 és a BH 2016.18. számú döntésében foglaltakat.
- [30] Álláspontja szerint három csoportban összegezhető a felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló jogkérdések:
- 1) Kellett-e közbenső mérlegeket készítenie a felszámolónak vagy sem, és ha igen, ennek elmulasztása mennyire súlyos mulasztás, eredményezheti-e a felszámoló felmentését?
 - 2) Megszegte-e a felszámoló a Cstv. 33/A. § (1) és (6) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségét, s ha igen, ennek elmulasztása mennyire súlyos mulasztás és eredményezheti-e a felszámoló felmentését?
 - 3) Megszegte-e a felszámoló a Cstv. 40. § (5) bekezdésében foglalt kötelezettségét, s ha igen, ennek elmulasztása mennyire súlyos mulasztás és eredményezheti-e a felszámoló felmentését?
- [31] Az 1) kérdéssel kapcsolatban azt hangsúlyozta, hogy a felszámoló nem mérlegelheti felül az adós által átadott tevékenység lezáró mérleg valóságát és nem jelentheti ki, hogy azt nem fogadja el, az ugyanis az adós ügyvezetőjének büntetőjogi felelőssége tudatában tett számviteli adatszolgáltatása. A felszámolónak a közbenső mérlegben kell részletesen megindokolnia, hogy az adatokat miért nem fogadta el. E körben hivatkozott a BH 2016.18. számú döntés II. pontjára, és a BH 2012.248. számú eseti döntésre.
- [32] A 2) kérdéssel kapcsolatban elismerte, hogy a törvény nem ír elő törvényi határidőt a Cstv. 33/A. § (6) bekezdésében foglaltak teljesítésére, de ha ezt úgy tekintjük, hogy a tájékoztatás megtételére nincs semmilyen határidő, akkor ez azt jelenti, hogy a felszámolónak nincs is ilyen kötelezettsége, mert nem létező határidőt megszegni sem tud, azaz soha nem eshet késedelembe. Hangsúlyozta, hogy elmaradt a megfelelő tájékoztatása. Az eredményes perindításhoz az alábbi adatokat kell megadni [Cstv. 33/A. § (1) bekezdés]: kik voltak a gazdálkodó szervezet vezetői a felszámolás kezdő időpontját megelőző három évben; mikor következett be a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet; mik voltak azok a magatartások, amelyek arra következtenek, hogy a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet bekövetkeztét követően a gazdálkodó szervezet vezetői a vezetői feladataikat nem a hitelezők érdekeinek figyelembevételével látták el; mekkora a bekövetkezett vagyonsökkenés; mi a magatartások és a vagyonsökkenés közötti okozati összefüggés; bekövetkezett-e olyan más ok, amely miatt a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése meghiúsulhat; elmulasztotta-e a vezető a környezetkárosodás megelőzésére, a környezetkárosítás abbahagyására, illetve a kármentesítésre vonatkozó, jogszabályban meghatározott kötelezettségeket, és ennek következtében a hitelezők követeléseinek teljes mértékben történő kielégítése meghiúsulhat-e, többen közösen okoztak-e kárt; indított-e a fentiek miatt pert a felszámoló.
- [33] Ehelyett annak közlése, hogy az adós ügyvezetője nem tett eleget a beszámolóalkészítési kötelezettségének (amely utóbb valótlannak bizonyult), nem elegendő tájékoztatás. A felszámoló nemcsak a hitelezőket, de a bíróságot is többször megtevesztette a valótlán adatközlésével, amely miatt a felszámoló felmentésének van helye.

- [34] A 3) ponttal kapcsolatban kiemelte, hogy a felszámoló nem tájékoztatta a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti jogügyletről, jóllehet arról már 2018. május 9-én tudomást szerzett.
- [35] Megjegyezte, az elsőfokú bíróság a felszámoló Cstv. 40. § (5) bekezdése szerinti jogszabálysértését ténynek, de téves jogértelmezésnek tekintette, holott erre a felszámoló soha nem hivatkozott, ezért az első- és a másodfokú bíróság megsértette a régi Pp.3. § (2) bekezdését.
- [36] Álláspontja szerint tévesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy a felszámolói értesítéstől számított 15 napon belül még megtámadhatta a jogügyletet, ezért a felszámoló nem akadályozta meg jogai érvényesítésében. A felszámoló ugyanis nem értesítette erről a jogügyletről, s emiatt a régi Pp. 163. § (1) bekezdése, a 164. § (1) bekezdése és a 206. § (1) bekezdése miatt a másodfokú végzést hatályon kívül kell helyezni.
- [37] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Cstv. 40. § (5) bekezdését. Ezt a szabályt a 2020. évi LXXIII. törvény iktatta a törvényszövegbe. A hatályos szöveg szerint „ha az (1) bekezdés szerinti jogvesztő határidőn belül a felszámoló tudomására jut az (1) vagy a (2) bekezdés szerinti jogügylet, erről haladéktalanul köteles a hitelezői választmányt, hitelezői képviselőt vagy a hitelezőket tájékoztatni, és a bizonyítékokat egyidejűleg megküldeni. Az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a hitelező akkor is jogosult a jogügylet megtámadására, ha az (1) bekezdés szerinti jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra.” A módosító törvény indokolása szerint a módosítás célja kizárólag a korábbi szubjektív határidő megszüntetése volt. A másodfokú bíróság által kifejtett álláspont szerint a megtámadásnak nincs határideje, hiszen a felszámoló értesítése bármikor megtörténhet, a hitelező megtámadási határideje onnan kezdődik, és az onnantól számított 15 napon belül akár a felszámolás sokadik évében is „időben lenne”. Hangsúlyozta, hogy a Cstv. 40. § (5) bekezdése tulajdonképpen az egy éves határidő letelte előtti 15 (legfeljebb 20–22) nap kérdését rendezzi, azaz, ha a jogvesztő határidő letelte előtt, ezen időtartamon belül jut a jogkövető felszámoló tudomására egy jogügylet, és a jogszabályi kötelezettségeinek megfelelően azonnal értesíti a hitelezőket, akkor hosszabbodik meg az egy éves határidő. Ennek letelte után már nem lehet a Cstv. alapján a megtámadási keresetet benyújtani. Nem nyílik meg a megtámadás joga azzal, ha a felszámoló ugyan tudomást szerez a jogügyletről még a jogvesztő határidőn belül, de csak hónapokkal később értesíti a hitelezőket, valamint akkor sem, ha a felszámoló az ügyletről csak a jogvesztő határidő után szerez tudomást.
- [38] A jelen ügyben a felszámoló már 2018. május 9-én, tehát a jogvesztő határidőn belül tudomást szerzett a szerződésről.
- [39] A felszámoló a jogerős végzés hatályában való fenntartását kérte.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [40] A Kúria a jogerős végzést a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül a Cstv. 6. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint.
- [41] A Kúria rámutat a közbenső mérleg készítése kötelezettség vonatkozásában, hogy az eljárás iratai alapján megállapítható, az adós vezető tisztségviselője nem adta át a felszámolónak azokat a főkönyvi kartonokat, a főkönyvi kivonatokat, amelyek alapján a tevékenységet lezáró mérleget készítette. Önmagában a mérleg csak számviteli összegzés, annak tartalmát az alapjául szolgáló bizonylatok, iratok igazolják. Az Sztv. 4. § (1) bekezdése szerint a beszámolónak (így a mérlegnek) könyvvizsgálattal aláíratottnak kell lenni. Az Sztv. 12. § (1) bekezdése pedig kimondja, hogy „a könyvvizsgálás az a tevékenység, amelynek keretében a gazdálkodó a tevékenysége során előforduló, a vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetére kiható gazdasági eseményekről – e törvényben rögzített szabályok szerint – folyamatosan nyilvántartást vezet és azt az üzleti év végéig lezárja”.
- [42] Mindebből következően – figyelemmel a Cstv. 31. § (1) bekezdés g) pontjára is – a felszámolónak ellenőriznie kell az átvett mérleg adatait, s össze kell vetnie a mérleg készítéséhez szükséges iratokkal. Ezek hiányában önmagában a felszámoló által nem ellenőrizhető mérleg átadása nem minősül a tevékenységet lezáró mérleg szabályos átadásának. A felszámoló által nem ellenőrizhető tevékenységet lezáró mérleg nem szolgálhat a közbenső mérleg elkészítésének alapjául, mert ilyen esetben a mérlegek egymásból következőzése (Sztv. 19. §) nem állapítható meg, a folytonosság elve [Sztv. 15. § (6) bekezdés] sérülne.
- [43] Nem vitásan, ha a felszámoló vagyont talál, de az adós vezető tisztségviselője nem adja át szabályosan az iratokat, a felszámolónak joga van nyitó leltárt készíteni, s az alapján nyitó mérleget, hogy azután a felszámolás során történekről közbenső mérleggel (mérlegekkel) el tudjon számolni. Ez azonban a felszámolónak nem a Cstv.-ben előírt kötelezettsége, ezért jogszabálysértés e körben nem állapítható meg, erre hivatkozással a felszámoló felmentése nem lehetséges.
- [44] Helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság azt is, hogy a hitelező által hivatkozott kúriai határozatok tényállása jelentősen eltér, ezért nem irányadók ebben az eljárásban. A BH 2012.248. számú eseti döntésben hangsúlyozott közbenső mérleg készítése kötelezettség olyan eljárásra vonatkozott, amelyben a közbenső mérleg – a szabályosan leadott tevékenységet lezáró mérlegre alapítva – elkészíthető volt. A BH 2016.18. számú határozat tényállása szerint pedig jogerős határozattal korábban kifejezetten előírták a felszámoló számára a közbenső mérleg elkészítését – nyilvánvalóan azért, mert ennek a feltételei fennálltak –, de a felszámoló nem tett eleget ennek a kötelezettségének.
- [45] A Kúria egyetért a kifogást előterjesztő hitelezővel a Cstv. 33/A. §-a szerint indítható perről való tájékoztatást illetően abban, hogy a felszámoló akkor tesz eleget teljes mértékben a Cstv. szerinti kötelezettségeinek, ha a kifogásban írt valamennyi részletre kiterjedően felhívja a hitelezők figyelmét a perindítási lehetőségre. Figyelemmel azonban arra, hogy e perek esetén csak a végső határidő (a felszámolási eljárás befejezése) korlátozza a kereset benyújtását, a felszámolás tartama alatt a felszámoló

- hiányos tájékoztatását követően a hitelezőnek fennáll a lehetősége további információt kérni a felszámolótól, ezért a másodfokú bíróság helytállóan ítélte meg, hogy a nem teljes körű tájékoztatás megadása nem olyan súlyú jogszabálysértés, amely a felszámoló felmentését eredményezhetné.
- [46] A felülvizsgálati eljárásban már nem volt vitás, hogy a felszámoló megszegte a Cstv. 40. § (5) bekezdése szerinti kötelezettségét, a törvényben előírt határidőn belül nem tájékoztatta a hitelezőket a per megindításának a lehetőségéről. Abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy a hitelező elvesztette-e a határidő elteltével a perindítási jogát, és ha igen, a felszámolónak ez a mulasztása olyan súlyos-e, amely a felmentését eredményezheti.
- [47] A Kúria hangsúlyozza, hogy a felszámoló ugyan nem kötelezhető perindításra, azonban ha olyan jogügyletről szerez tudomást, amely alapjául szolgálhat a Cstv. 40. §-a szerinti megtámadási pernek, köteles erről tájékoztatni a hitelezőket.
- [48] A Cstv. 40. § (5) bekezdésének értelmezése körében elsőként abban kellett a Kúriának állást foglalnia, hogy az ott előírt tájékoztatás az adósnak az adott időszakban kötött valamennyi jogügyletére vonatkozik-e, azaz valamennyiről tájékoztatást kell-e adnia a felszámolónak a hitelezők részére, vagy pedig a felszámoló az adós által kötött jogügyleteket áttekintve mérlegelheti, hogy azok valamelyike a Cstv. 40. § (1) vagy (2) bekezdése szerinti jogügyletnek minősül-e, s ezekről kell csak tájékoztatnia a hitelezőket.
- [49] A Cstv. 40. § (1) és (2) bekezdésének az értelmezése alapján a Kúriának az az álláspontja, hogy nyilvánvalóan nem az adós valamennyi, a Cstv. 40. § (1)–(2) bekezdésében említett időszakban kötött jogügyletéről kell a hitelezők számára tájékoztatást adni, hanem csak azokról, amelyek az adós vagyoniának csökkenését eredményezték. Ezekről azonban minden esetben tájékoztatni kell a hitelezőket. Ha a felszámolónak kétségei vannak az ügylet kapcsán (mert például csekély az értékkülönbözlet), akkor is meg kell küldenie a tájékoztatást, a hitelezők ez alapján tudnak abban a kérdésben határozni, hogy megindítják-e a Cstv. 40. §-a szerinti pert.
- [50] A hitelezők keresetindítási határidejével kapcsolatban a jogerős végzésben kifejtett álláspont szerint a hitelezők a felszámoló értesítésétől számított 15 napon belül gyakorlatilag a felszámolási eljárás teljes tartama alatt korlátozás nélkül előterjeszthetik a Cstv. 40. §-a szerinti keresetüket, a jogvesztő határidő őket, ha a felszámoló értesítését csak később kapták meg, valójában nem köti.
- [51] A Kúria nem ért egyet ezzel az állásponttal. A Cstv. 40. § (1) és (5) bekezdésének együttes helyes értelme az, hogy főszabály szerint mind az adós nevében eljáró felszámoló, mind a hitelezők a Cstv. 40. § (1) bekezdésében meghatározott egyéves jogvesztő határidőn belül indíthatják meg a Cstv. 40. §-a szerinti keresetüket.
- [52] Azért, hogy a hitelezők a perindítási jogukat gyakorolhassák, abba a helyzetbe kerülhessenek, hogy döntést hozhassanak az esetleges perindításról, a Cstv. 40. § (5) bekezdésének első mondata a felszámoló tájékoztatási kötelezettségét írja elő. E szabály értelmében, ha a Cstv. 40. § (1) bekezdése szerinti jogvesztő határidőn belül a felszámoló tudomására jut az (1) vagy a (2) bekezdés szerinti jogügylet, erről haladéktalanul köteles a hitelezői választmányt, hitelezői képviselőt vagy a hitelezőket tájékoztatni, és a bizonyítékokat egyidejűleg megküldeni.
- [53] Előfordulhat azonban, hogy a felszámoló csak röviddel a jogvesztő határidő lejárta előtt szerez tudomást az említett jogügyletről, és emiatt a hitelezők még a haladéktalan értesítés ellenére sem tudják a keresetüket a jogvesztő határidőn belül előterjeszteni. Erre az esetre tartalmaz a Cstv. 40. § (5) bekezdésének második mondata egy kiegészítő szabályt, amely szerint az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a hitelező akkor is jogosult a jogügylet megtámadására, ha az (1) bekezdés szerinti jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra.
- [54] Az ismertetett szabályozás értelmében tehát a jogvesztő határidő letelte után a felszámoló számára már nincs lehetőség a kereset előterjesztésére. A hitelezők pedig csupán kivételesen, akkor élhetnek perindítási jogukkal a jogvesztő határidőn túl, ha a felszámoló a még a jogvesztő határidő letelte előtt tudomására jutott jogügyletről haladéktalanul elküldte részükre az előírt értesítést a bizonyítékokkal, de az értesítés kézhezvételekor a jogvesztő határidő már eltelt vagy abból 15 napnál kevesebb van hátra. Ebben a kivételes esetben a hitelezők az értesítés kézhezvételétől számított 15 napon belül a jogvesztő határidő elteltére tekintet nélkül előterjeszthetik keresetüket.
- [55] A felszámolónak a jogvesztő határidőn belül tudomására jutott jogügyletekről kell haladéktalanul tájékoztatnia a hitelezőket. Ebből, valamint a Cstv. 40. §-a szerinti megtámadás rendeltetéséből és az igényérvényesítési határidőre vonatkozó, ismertetett szabályokból következően, ha a felszámoló a jogvesztő határidőn belül tudomására jutott ügyletről nem haladéktalanul, hanem késlekedve küld értesítést vagy a jogvesztő határidőn túl jutott a jogügylet a felszámoló tudomására és arról értesíti a hitelezőket, az ilyen felszámolói értesítés alapján a hitelezők már nem indíthatnak keresetet, az ugyanis elkésztnek minősül.
- [56] Ha a felszámoló a jogvesztő határidőn belül tudomására jutott jogügyletek kapcsán elmulasztotta a hitelezők tájékoztatását vagy késedelmesen adott tájékoztatást és emiatt a hitelezőket kár érte, úgy a felszámoló a Cstv. 54. §-a szerint felelősséggel tartozik ezért.
- [57] A felszámoló felmentése iránti kérelem elbírálása során azt, hogy a jogszabálysértés súlyos-e, megalapozza-e a felszámoló felmentését, a bíróságnak az eset összes körülményének a mérlegelése alapján kell megítélnie. A Kúria megítélése szerint az eljáró bíróságok a Cstv. 27/A. § (7) bekezdésében előírt feltételek vizsgálata, a mérlegelés körébe vonható szempontok meghatározása körében nem sértettek meg semmilyen jogszabályt, a Cstv. 40. § (5) bekezdése szerinti értesítés elmulasztása önmagában nem ad alapot a felszámoló felmentésére, ezért nincs helye eltérő döntés hozatalának.

[58] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős végzést a régi Pp.275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Gfv.VI.30.031/2022/4.)

270I. A megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának a megállapítását jelenti, az nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott és eltérést nem engedő kíváncsi, hanem a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből következő sajátja. A megállapítási kereset célja – eredményessége esetén egyben joghatása –, hogy a bíróság ítéletével tisztázza valamely jogviszony (vagy jog) fennállásának vagy fenn nem állásának a kérdését [2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 172. § (3) bek.].

II. A Pp. hatálya alatt a követelés érvényes létrejöttének hiányára hivatkozással, így a szerződési feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége miatt nincs helye a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetésének [Pp. 528. § (2) bek.; 1959. évi IV. törvény (rég. Ptk.) 321. § (1) bek., 319. § (2) bek., 526. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperesek 2006. október 19-én devizaalapú kölcsönszerződést kötöttek az I. rendű alperessel, amelyben az I. rendű alperes részükre 22 400,44 CHF-nek megfelelő 3 645 000 forint folyósítását vállalta.
- [2] A kölcsönszerződésben alkalmazott tisztességtelen szerződési feltételekkel összefüggésben a 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 tv.) előírt elszámolási kötelezettségének az I. rendű alperes eleget tett; 2015. február 1-jével 6 607,10 CHF-ben – a pénzügyi teljesítés időpontjára 6 665,34 CHF-ben – mutatta ki az általa tisztességtelenül felszámított összeget. Az elszámolás felülvizsgáltnak minősül. Megtörtént ezt követően a felperesek szerződésének és tartozásának a 2014. évi LXXVII. törvény szerinti forintosítása is.
- [3] A felperesek 2018. július 5-én közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal elálltak a kölcsönszerződéstől. Elállásukat az I. rendű alperes nem fogadta el.
- [4] Az I. rendű alperes – eredménytelen fizetési felszólításait követően – 2019. február 12-én közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozattal a felek közti kölcsönszerződést azonnali hatállyal felmondta. A szerződés V.1. pontjára és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 525. § (1) bekezdés e) pontjára alapított felmondását azzal indokolta, hogy a felperesek a szerződésből eredő fizetési kötelezettségüknek felszólítás ellenére nem tettek eleget, egyúttal rögzítette, a felperesek egy összegben esedékessé tett tartozása a felmondás időpontjában 2 472 384 forint.
- [5] A kölcsönszerződésből eredő követelését az I. rendű alperes a II. rendű alperesre engedményezte.

A felperesek keresete és az alperesek ellenkérelme

- [6] A felperesek keresetükben a kölcsönszerződés felmondása érvénytelenségének megállapítását kérték.

[7] Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult.

Az első- és a másodfokú határozat

- [8] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet amiatt utasította el, mert a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 172. § (3) bekezdésében írt feltételek közül – a felperesek által állított túlfizetés ténye miatt – nem teljesült a megállapítási kereset tekintetében az alperesek marasztalásának kizártsága. A kereset érdemét tekintve kitért egyben arra is, hogy a felpereseket elállási jog nem illeti meg, az I. rendű alperes jogszerűen mondta fel a felek szerződését.
- [9] A felperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét – módosított indokolással – helybenhagyta.
- [10] A jogerős ítélet indokolása szerint a felperesek megállapítási keresetét eljárásjogi okból az tette megalapozatlanná, hogy nem irányult a Pp. 172. § (3) bekezdésében lehetővé tett körben valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a korábban hatályban volt polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 123. §-ának szabályozásához képest a jogalkotó leszűkítette a megállapítási kereset előterjesztését: a Pp. hatálya alatt már kizárólag valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása kérhető. Erre figyelemmel nem voltak irányadók az ügyben a Kúria korábban közzétett döntései (BH 2017.347, Gfv.30.393/2018/6., Gfv.30.212/2019/6.).
- [11] Rámutatott egyben a törvényszék, hogy a felperesek állításukat a felmondás érvénytelenségével kapcsolatban előterjeszthették volna a Pp. 172. § (3) bekezdésének megfelelő tartalommal, és kérhették volna a perbeli jogviszony fennállásának megállapítását a felmondás joghatásának hiányában. Tényállításuk azonban ettől eltért, hiszen 2018. július 4-i elállásuk kapcsán a szerződés felbontását állították a régi Ptk. 320. § (1) bekezdése szerint, ezen felül pedig tartozásuk 2016. október 14-i teljesítésére figyelemmel is állították a szerződés megszűnését. Hivatkozásaik megállapítási és marasztalási kereset előterjesztésére is lehetőséget adtak.
- [12] Mindebből következett egyben a másodfokú bíróság álláspontja szerint, hogy – a megállapítás tárgyát jelentő jog vagy jogviszony hiányában – nem kellett vizsgálni az ügyben a megállapítási kereset előterjeszthetőségének további eljárásjogi feltételeit.

Felülvizsgálati kérelem, ellenkérelem

- [13] A felperesek felülvizsgálati kérelmükben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a keresetüknek helyt adó döntés meghozatalát, másodlagosan az ügyben eljáró elsőfokú bíróság utasítását kérték új eljárásra és új határozat hozatalára.
- [14] Arra hivatkoztak, hogy a jogerős ítélet a Pp. 172. § (3) bekezdésébe, a régi Ptk. 321. § (1) bekezdésébe, az 523. § (1) bekezdésébe, az 525. § (1) bekezdés e) pontjába ütközően jogszabálysértő, egyben jogkérdésben tér el a Kúria Gfv.VII.30.212/2019/6. számú ítéletétől és a 4/2021. PJE határozatban foglaltaktól. Az alperes felmondása ellentétes a

- Kúria BH 2014.7.310, illetve a BH 2017.10.347. számon megjelent döntéseivel.
- [15] Előadták, hogy keresetük a támadott felmondás érvénytelenségének megállapítására irányult, mivel figyelembe vehető szerződészegésük és tartozásuk hiányában az I. rendű alperest nem illette meg a felmondás joga (a felmondás joga nem állt fenn), az ennek ellenére gyakorolt felmondás jogellenesnek minősült, a felek jogviszonyát nem szüntethette meg. Mindez egyben azt is jelenti, hogy a kereset – az adott jog, illetve jogviszony fennállásának, fenn nem állásának megállapításán keresztül – megfelelt a Pp. 172. § (3) bekezdésének. Hangsúlyozták, hogy keresetük a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt megengedhető a 4/2021. PJE határozat értelmében is. Az ügyben eljáró bíróságok a jogegységi határozattal szemben foglaltak állást: megfosztották a felpereseket az adott kereset előterjesztésének lehetőségétől és nem is vizsgálták a felmondás jogellenességét a Kúria iránymutatása szerint.
- [16] A régi Ptk. 321. § (1) bekezdéséből levezették, hogy a felmondás itt írt joghatására tekintettel jogellenessége avagy annak hiánya egyben a szerződés, illetve a jogviszony fennálltát vagy fenn nem állását is eredményezi, amiből következik, hogy keresetük a megjelölt tartalommal megfelelt a Pp. elvárásának.
- [17] Kitértek arra is, hogy a kért megállapítás szükséges volt jogaik megóvására az alperesekkel szemben, annak elhárítására, hogy a II. rendű alperes ne érvényesíthesse követelését velük szemben, végső soron végrehajtás útján. A felperesek tartozásuk hiányában jogszerűen tagadták meg a további teljesítést [rég Ptk. 523. § (1) bekezdés], a kért megállapítás e joguk védelmét is szolgálja. A jogmegóvás szükségességét a BH 2017.10.347. számú döntés is elismeri.
- [18] Megjegyezték, hogy esetükben marasztalás nem volt kérhető: a kért megállapítás és a felmerült marasztalási igény eltérő jogi célt szolgált. A per tárgya egyedül a felmondás jogszerűségének megítélése volt, amelytől különböző kérdés az, van-e a felpereseknek túlfizetésükből eredően követelése az alperesekkel szemben. A felperesek jogi érdeke a kért megállapítással összefüggésben vagyoniuk megóvása a jogellenes felmondásra alapított további követelésektől, amely nem azonos a már jogosulatlanul beszedett összeg visszakövetelésében támasztható igénnyel. Hangsúlyozták a Pp. 2. § (1) bekezdésében elismert rendelkezési jogukat.
- [19] Állították, hogy a jogerős ítélet eltér a Kúria Gfv.VII.30.212/2019/6. számú ítéletétől és a 4/2021. PJE határozatától. A jogerős ítéletben írtakkal szemben a jogegységi határozat szerint továbbra is hivatkozható a Gfv.VII.30.212/2019/6. számú ítélet.
- [20] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban fenntartására irányult. Egyetértettek a jogerős ítélet indokaival.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [21] A Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 423. § (1) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta, és azt a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból – az alábbiak szerint – jogszabálysértőnek találta.
- [22] Megalapozottan hivatkoztak a felperesek a Pp. 172. § (3) bekezdésének jogszabálysértő értelmezésére, és emiatt egyben a Kúria közzétett határozataitól való meg nem engedett eltérésére a jogerős ítélet eredményeként.
- [23] A másodfokú bíróság jogi álláspontja szerint a Pp. megállapítási keresetre vonatkozó szabályának – pusztán a 172. § (3) bekezdés első tagmondatának jelenlétéből – a régi Pp. 123. §-ához képest szabályozási többlettartalom, ezáltal a megállapítási kereset előterjesztésével és megengedhetőségével szemben többletelvárás fogalmazható meg.
- [24] Leszögezi a Kúria, hogy a Pp. 172. § (3) bekezdését az Alaptörvény 28. cikkében írt jogértelmezési segéd szabály [3176/2013. (X. 9.) AB határozat] alapján az adott jogszabályi rendelkezés céljával és az Alaptörvénnyel összhangban, a bírósághoz fordulás jogának tényleges érvényesülésével kell értelmezni.
- [25] A bírói úthoz való hozzáférés (bíróshoz fordulás) jogát az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése biztosítja, amelynek alapján az állam kötelezettsége, hogy a jogok és kötelezettségek elbírálására bírói utat biztosítson, vagyis az érintettnek legyen lehetősége bírósághoz fordulni jogai és törvényes érdekei védelmére, a bíróság pedig legyen jogosult – és eljárása egyben alkalmas – az ügy érdemi elbírálására [3243/2018. (VII. 11.) AB határozat].
- [26] Az Alkotmánybíróság 467/B/1997. AB határozatában – a régi Pp. 123. §-ának alkotmányellenességét a bírósághoz fordulás alapvető joga felől vizsgálva – kimondta már: az, hogy a jogosult milyen tartalmú, marasztalási, megállapítási vagy jogalakítási keresetet terjeszt elő, az érvényesítendő anyagi jogi igényének jellegétől függ. Ahol az anyagi jog szabályai szerint valamely jogviszonyból eredő szolgáltatás teljesítésének követelésére megnyílt a lehetőség (lejárta), ott önkéntes teljesítés hiányában a jogosult marasztalási keresetet terjeszthet elő [rég Ptk. 277. §, régi Pp. 122. § (1) bekezdés]. A különböző kereseti típusok között nem valamely előny nyújtó különbség van, hanem a törvényalkotó az anyagi jogi jogviszonyok sokféleségére tekintettel tesz lehetővé különböző kereseti tartalmakat: a marasztalási–megállapítási–jogalakítási hármas felosztás alapvetően az anyagi jogi jogviszonyok elképzelhető, tartalmi, jellegbeli különbségeinek felel meg. Kitér arra is a határozat, hogy indokolt lehet a keresettípusok közötti különbségtétel azonos jellegű jogviszonyok vagy akár ugyanazon jogviszony esetében is: egy lejárt követelés teljesítése iránt előterjesztett marasztalási kereset szükségszerűen magában foglal egy megállapítási kérelmet is, hiszen a marasztalás feltétele a jogviszony fennállásának megállapítása. Ugyanezen követeléssel kapcsolatban, annak lejártá előtt, kizárólag a lejárt követelés érvényesítésére irányuló marasztalási kereset által magában foglalt megállapítási kereset indítható. Itt a két kereset közötti különbséget nem a jogviszonyok jellegének különbsége, hanem azok eltérő stádiuma indokolja. Ezért rendelkezik úgy a régi Pp. 123. § második mondata, hogy az egyes, külön szabállyal lehetővé tett megállapításokon kívül, megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a jogvédelem szükségessége mellett a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség

- lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.
- [27] A korábban hatályban volt régi Pp. 123. §-ához képest – amely a megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemmel kapcsolatban úgy szövelt, hogy csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet – a 2018. január 1-jével hatályba lépett Pp. 172. § (3) bekezdése a megállapítási kereset szabályát részben eltérő megfogalmazással ragadja meg: eszerint valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt akkor terjeszthető elő kereseti kérelem, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges, és a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás nem kérhető.
- [28] Annak ellenére azonban, hogy a régi Pp. 123. §-a szövegszerűen valóban nem tartalmazta, hogy az ott írtak szerint az ún. egyéb megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállására, illetve fenn nem állására terjeszthető elő, mindezt a megállapítási kereset természetéből fakadó sajátja, amelyet a bírói gyakorlat – az alábbiakban ismertetettek szerint – régóta így értelmez.
- [29] A Kúria (korábban Legfelsőbb Bíróság) ítélezési gyakorlata során – a régi Pp. 123. §-ának értelmezésével – kimondta már, hogy a megállapítási keresetben a felperes valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítását kéri a bíróságtól: a pozitív megállapítási kereset a jog vagy jogviszony létezésének, a negatív megállapítási kereset a nem létezésének bíróság általi kimondására irányul, de az alperes tevőleges magatartását, teljesítését vagy valamely tevékenységtől való tartózkodását nem igényli [Pfv.III.22.063/2007/4. számú határozat (BH 2008.270.); az érvénytelenségi perekben felmerülő egyes eljárásjogi kérdésekről 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény 1. pontjához tartozó indokolás 2014. március 17-ig hatályban volt tartalma szerint; Pfv.IV.20.416/2012/6.].
- [30] Mindebből következően annak normaszövegben megjelenő rögzítése a Pp. 172. § (3) bekezdése szerint, hogy megállapítási kereset valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítására irányul, nem hordozza a korábbi szabályozástól (régii Pp. 123. §) és gyakorlattól való eltérés szándékát. Ilyen a Pp.-hez fűzött indokolásból sem olvasható ki.
- [31] A Pp. 172. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésnek – a jogerős ítélet álláspontjától eltérően – nem tulajdonítható a vizsgált körben a korábbi rendelkezéstől eltérő szabályozási tartalom.
- [32] Valamely szerződés felmondásának jogellenessége avagy adott esetben érvénytelensége megállapítására irányuló kereset miként a régi Pp. hatálya alatt, úgy a Pp. szabályozási rendszerében is megengedett, ahogy az – többek között – a 4/2021. PJE határozat indokolásának IV/4. pontjából, valamint a 2/2022. PJE határozat indokolásának IV/4. pontjából is kitűnik.
- [33] A megállapítási keresettől „elvárt” – valójában természetét tekintve elismert – tulajdonság, hogy valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítását jelenti (a már ismertetett pozitív és negatív megállapítási keresetek közti különbségtétellel), nem a kereseti kérelem szövegszerű megfogalmazásával szemben támasztott és eltérést nem engedő kívánalom, hanem a megállapítási kereset természetéből és rendeltetéséből következő sajátja. A megállapítási kereset célja – eredményessége esetén egyben joghatása –, hogy a bíróság ítéletével tisztázza valamely jogviszony (vagy jog) fennállásának vagy fenn nem állásának kérdését. Alkalmasként tekinthető minderre a megállapítási kereset adott jognyilatkozat (így felmondás) perbeli megtámadásán keresztül is, figyelemmel az érintett jognyilatkozat joghatására [régii Ptk. 321. § (1) bekezdés, 319. § (2) bekezdés; 4/2021. PJE határozat indokolásának IV/3. pontja].
- [34] Mindebből következően a másodfokú bíróság az Alaptörvény 28. cikkében írt jogértelmezés indokolatlan félretételével téves tartalmat tulajdonított a Pp. 172. § (3) bekezdésének: nem vette figyelembe sem a Pp. megalkotására irányuló javaslat indokolását, és azon keresztül azt, hogy a korábbi szabályozói környezettől (régii Pp. 123. §) és az azzal kapcsolatban kialakult gyakorlattól való eltérés szándéka nem merült fel a Pp. megalkotásakor, és azt az alapvető és feltételezett alkotmányos elvárást sem tartotta szem előtt, hogy a jogszabály a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgál. Ebből következően – téves jogi álláspontja miatt – mellőzte a törvényszék a megállapítási kereset eljárásjogi feltételeinek, a jogvédelem szükségességének és a teljesítés követelése kizártságának értékelését az ügyben.
- [35] A Pp. 172. § (3) bekezdése egyebekben a megállapítási kereset előterjesztését – valamely jog vagy jogviszony fennállásának vagy fenn nem állásának megállapítása iránt – a régi Pp. 123. §-ával azonos tartalommal köti két konjunktív feltételhez: egyfelől ahhoz, hogy a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása érdekében szükséges legyen, másfelől pedig ahhoz a további feltételhez, hogy a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból marasztalás ne legyen kérhető. A megállapítási kereset két sajátos feltétele – a jogvédelem szükségessége és a teljesítés követelésének kizártsága – a hatályos Pp. és a korábban hatályban volt régi Pp. szabályozásában azonos követelményként jelenik meg, amelyet a Kúria korábban szintén több döntésében értelmezett már [Legfelsőbb Bíróság Gf.II.30.285/1983. (BH 1985.239.), Pfv.III.22.063/2007/4. (BH 2008.270.), Kúria Pfv.IV.20.416/2012/6., Pfv.IV.21.291/2014/6., Pfv.V.21.967/2015/6., Pfv.V.22.341/2016/5., Pfv.V.20.386/2017/8.].
- [36] Jelen ügyben a felperesek a felmondás jogszerűségének hiányát és ebből következő megállapítási keresetüket több, egymástól független ténybeli alpra alapították: állították egyfelől, hogy a felmondást megelőzően megfizették az I. rendű alperessel kötött kölcsönszerződésből eredő tartozásukat, illetve hogy elálltak a szerződéstől, továbbá hogy a kölcsönszerződés felmondásra

- vonatkozó kikötése tisztességtelen, ugyanakkor a felmondás régi Ptk.-ban meghatározott feltételei nem teljesültek, hivatkoztak továbbá arra is, hogy az I. rendű alperes jogosulti kése delme zárta ki a felperesek kése delmét és a felmondást megalapozó szerződés szegését.
- [37] Amellett, hogy felmondás jogkövetkezményeinek kiküszöbölésére a már megindult végrehajtási per, illetve végrehajtás megszüntetési per teljeskörűen nem alkalmas [rég i Ptk. 321. § (1) bekezdés, 319. § (2) bekezdés, 526. § (1) bekezdés; Gfv.VII.30.356/2016.], rámutat még a Kúria, hogy a végrehajtás megszüntetési perek Pp. 528. § (2) bekezdésében írt megváltozott szabályaiból kitűnően adósok a velük szemben már megindult végrehajtás keretében, illetve végrehajtás megszüntetési perben – a felperesek jelen ügyben előadott keresete szerint releváns körülmények közül – egyedül a végrehajtandó követelés (vagy egy része) megszűnésére hivatkozhatnak. A Pp. hatálya alatt a követelés érvényes létrejöttének hiányára hivatkozással, így a szerződési feltétel tisztességtelenségen alapuló érvénytelensége miatt sincs helye a végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetésének (Gfv.VII.30.292/2021/4.).
- [38] Mindebből következően az ügyben eljáró bíróságoknak a felperesek ismertetett hivatkozásainak mindegyikére kiterjedően kellett volna állást foglalniuk a megállapítási kereset konjunktív feltételeiről és a kereset megalapozottságáról.
- [39] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletre kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [40] A megismételt eljárásban az előzőek figyelembevételével kell elbírálnia a bíróságnak a felperesek keresetét.

(Kúria Gfv.VI.30.328/2021/6.)

POLGÁRI KOLLÉGIUM

MUNKAÜGYI SZAKÁG

271 A foglalkoztatási kötelezettséget ellehetetlenítő elháríthatatlan külső ok fennállása a munkaviszony esetén mindaddig nem értelmezhető, ameddig van olyan munkaköri feladat, amelynek az ellátására a munkavállalónak a megváltozott körülmények mellett is lehetősége van [a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 146. § (1) bek.].

A tényállás

- [1] Az alperes a kézilabda sportágban, látványcsapat sportban működő, az Országos Sportági Szövetség által kiírt versenyrendszerben szereplő sportszervezet.
 - [2] A felek 2018. április 11-én 2018. július 1-jétől 2020. június 30-ig terjedő határozott időre munkaszerződést kötöttek, amelynek alapján a felperes hivatásos sportoló munkakört töltött be havi 587 982 forint alapbér ellenében. Munkaköri kötelezettségét képezte, hogy sportképességeit legjobb tudása szerint a munkáltató rendelkezésére bocsássa, mindent megtegyen sportolói adottsága megőrzése, illetve fokozása érdekében, valamint tartózkodjon minden olyan tevékenységtől, amely sportteljesítményére káros hatással lehet. Ennek keretében köteles volt a munkáltató által előírt edzéseken, edzőmérkőzéseken részt venni, ott az edző utasításait maradéktalanul végrehajtani, a bajnoki mérkőzéseken a munkáltató rendelkezésére állni, a mérkőzéseken a legjobb tudása és az edzői utasítások szerint játszani és a csapat eredményességét mindenben elősegíteni. Köteles volt továbbá az előírt helyen és időben a számára megjelölt mérkőzéseken, edzéseken, fizikai felméréseken, edzőtáborozásokon, sporteseményeken sporttevékenységre alkalmas állapotban megjelenni és folyamatosan, a sportfegyelmet betartva, képességei teljes kifejtésével a megjelölt időtartamot sporttevékenységgel tölteni és a tőle elvárható legmagasabb szintű teljesítményt nyújtani.
 - [3] Az edzésekre túlnyomórészt a városi sportcsarnokban került sor, de különösen a nyári időszakban szabadtéren, illetve az alperes által használt kondicionáló gépekkel felszerelt teremben is.
 - [4] A koronavírus járvány miatt a kormány a 40/2020. (III. 11.) számú Kormányrendeletével Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. Erre tekintettel a városi sportcsarnok üzemeltetője 2020. március 14-én akként rendelkezett, hogy 2020. március 16-ával kezdődő hatállyal az intézkedés visszavonásáig szünetelteti a sportcsarnokban és a sportudvaron az edzés és verseny lehetőségeit, valamint 2020. március 18-tól kezdődően az irodahasználatot. A környék egyéb sportlétesítményei is bezártak.
 - [5] A Magyar K. Szövetség 2020. március 14-től további intézkedésig a bajnokság és kupasorozat mérkőzéseit felfüggesztette, majd az április 9-én kelt elnökségi határozattal a mérkőzésorozatokat befejezté nyilvánította.
 - [6] Az alperes a 2020. március 31-én kelt iratában tájékoztatta a felperest, hogy a veszélyhelyzetre tekintettel foglalkoztatási kötelezettségének nem tud eleget tenni, ezért a munkavégzési kötelezettség alól 2020. április 1-jétől felmentette, a további kormányzati intézkedésig állásidőt rendelt el azzal a kiegészítéssel, hogy elháríthatatlan külső ok miatt munkabért nem fizet.
 - [7] Az Országos Sportegészségügyi Intézet és az Országos Sportegészségügyi Hálózat 2020. április 8-án állásfoglalást adott ki a Covid19 pandémiás helyzettel kapcsolatban, amelyben egyebek mellett elsősorban az izolált otthoni edzéseket javasolta, közös edzések esetére pedig egészségvédelmi ajánlásokat fogalmazott meg.
 - [8] A 142/2020. (IV. 22.) Kormányrendelet a látványcsapat sportban működő országos sportági szakszövetséget döntésre jogosította fel annak érdekében, hogy a feltételeknek megfelelő sportszervezet a munkaviszony keretében foglalkoztatott hivatásos sportolóját megillető rendszeres havi díjazást írásbeli nyilatkozatával egyoldalúan csökkenthesse a veszélyhelyzet ideje alatt. A kormányrendelet alapján a Magyar K. Szövetség Elnöke határozatával úgy rendelkezett, hogy a hivatásos sportolót megillető rendszeres havi díjazás írásbeli nyilatkozattal egyoldalúan csökkenthető és a csökkentés mértéke legfeljebb 70% lehet.
 - [9] Az alperes az olyan hivatásos sportolók részére, akiket a következő idényben foglalkoztatni kívánt, a velük folytatott tárgyalások alapján minimálbérnek megfelelő juttatást adott. A felperes és egy csapattársa azonban – tekintettel arra, hogy őket az alperes a következő idényre már nem kívánta foglalkoztatni – nem részesült munkabérben.
- A felperes keresete és az alperes ellenkérelme**
- [10] A felperes a módosított keresetében 1 763 946 forint állásidőre járó alapbér, valamint ezen összeg részösszegeinek kamata és perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Keresete jogalapjaként a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 42. § (2) bekezdés *b*) pontját, a 136. § (2) és (3) bekezdését, valamint a 146. § (1) bekezdését jelölte meg. Álláspontja szerint 2020. áprilistól júniusig – elháríthatatlan külső ok hiányában – állásidőre járó alapbér, illetve munkabére havi 587 982 forint összegben megillette. Kizárólag a veszélyhelyzet alapján elháríthatatlan külső ok, vis maior helyzet nem volt megállapítható.
 - [11] Az alperes az ellenkérelmében a kereset elutasítását és a felperes perköltségben történő marasztalását

kérte. Állította, hogy a felperes foglalkoztatása elháríthatatlan külső ok miatt lehetetlenült el, ezért elrendelhetette a bérfizetés nélküli állásidőt. Intézkedésének indokolásában hangsúlyozta, hogy a városi sportcsarnok és valamennyi sportcsarnok jogszabályi előírás szerinti bezárásával a foglalkoztatás tárgyi feltételei megszűntek, a bajnokság befejezése miatt pedig a foglalkoztatás lényege veszett el.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [12] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest a 2020. június 18-tól június 30-ig terjedő időszakra 254 792 forint munkabér és ezen összeg 2020. június 16-tól a kifizetésig számított késedelmi kamata megfizetésére, ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította.
- [13] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a mérkőzissorozatok felfüggesztése, majd a bajnokság befejezése, illetve a felperes munkahelyének tekintendő sportcsarnokot, sportudvart üzemeltető köznevelési intézmény bezárása az alperes foglalkoztatási lehetőségeit beszűkítette, ellehetetlenítette. A 47/2020. (III. 18.) Kormányrendelet 6. § (1) bekezdés b) pontja alapján a munkáltató csupán jogosult volt, de nem volt köteles az otthoni munkavégzés elrendelésére és a szerződésmódosításra. Hangsúlyozta, hogy az alpbér fizetési kötelezettséget kizáró elháríthatatlan külső ok fennállt, mert a járványügyi veszélyhelyzet következtében a munkaszerződésben vállalt foglalkoztatás/munkavégzés a perbeli időszakban az alperes hatókörén kívül első körülmények miatt nem teljesülhetett. Rámutatott arra, hogy a perbeli esetben az Mt. 146. § (1) bekezdésének kivételes szabályát a járványügyi veszélyhelyzet időszakának sajátos élet- és szabályozási viszonyai kontextusában kell értelmezni és alkalmazni. Az előbbieik alapján arra a megállapításra jutott, hogy a felperes 2020. április 1-jétől június 17-ig alpbérrre nem volt jogosult.
- [14] A perbeli veszélyhelyzet a 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet 1. §-a alapján megszűnt, ennek következtében az elsőfokú bíróság megítélése szerint a veszélyhelyzet megszűnésétől június 30-ig tartó időszak vonatkozásában az elháríthatatlan külső ok már nem állt fenn a felperes foglalkoztatása tekintetében, ezért erre az időszakra megalapozottan tartott igényt időarányosan 254 792 forint munkabér megfizetésére.
- [15] A felperes fellebbezése alapján eljáró ítéletábrla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta. Az alperes által a felperesnek fizetendő marasztalás összegét 707 538 forint kamataira felemelte. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [16] Ítéletének indokolása szerint a másodfokú bíróságnak a felperes fellebbezése alapján arról kellett állást foglalnia, hogy a városi sportcsarnok és a hasonló sportlétesítmények bezárása, illetve a bajnokság felfüggesztése, majd beszüntetése olyan elháríthatatlan külső oknak minősült-e, amelyek alapján az alperes mentesülhetett az elrendelt állásidő időszakára alpbér fizetése alól, amennyiben igen, az mely időszakot érintette.
- [17] Egyetértett a felperes álláspontjával abban, hogy a perbeli esetben nem annak volt jelentősége, hogy az alperesnek kötelezettsége volt-e a felperes alternatív foglalkoztatása, hanem azt kellett vizsgálni, hogy erre volt-e lehetősége, mert az alternatív módon elvégezhető munkaköri feladatok tekintetében nem mentesülhetett az alpbér fizetésének kötelezettsége alól.
- [18] Az ítéletábrla megítélése szerint a kiindulópontot a felperes munkaköri feladatai, azok korábbi teljesítése jelentette, továbbá az, hogy ezek egyes elemei alternatív foglalkoztatás keretében elvégezhetőek voltak-e. Kiemelte, hogy bár a felperes munkaköri feladatainak végső célja a bajnokságban való eredményes részvétel biztosítása, ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy a munkaviszonyban – szemben a vállalkozási jogviszonnyal – a munkavállaló nem eredmény elérését vállalja, hanem munkaerejének rendelkezésre bocsátását, ezért az adott esetben a munkaköri kötelezettséget nem kizárólag a bajnokságban való eredményes részvétel jelentette, hanem a sportképességei munkáltató részére történő rendelkezésre bocsátása. A felek egybehangzó nyilatkozata alapján a munkaszerződés célja – legalábbis részben – alternatív foglalkoztatás keretében is megvalósítható volt, mert a szabadtéri futásra és bérelt kondicionáló terem használatára volt lehetőség. Mindezek alapján az alperes nem osztotta a másodfokú bíróság az alperes azon védekezését, amely szerint a bajnokság felfüggesztése, majd törlése, illetve a sportcsarnokok bezárása, továbbá a kézilabdaedzések jellege teljes mértékben ellehetetlenítették volna a felperes foglalkoztatását.
- [19] A 47/2020. (III. 18.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés b) pontjának – amely szerint a munkáltató a munkavállaló számára az otthoni munkavégzést és a távmunkavégzést egyoldalúan elrendelheti-, illetve a 142/2020. (IV. 22.) Korm. rendelet azon rendelkezésének, miszerint a munkáltató a látványsportágban foglalkoztatott munkavállalók díjazását 70%-kal csökkentheti, együttes értelmezésével arra a következtetésre jutott, hogy a jogalkotó a veszélyhelyzetet e területen sem értékelte egyértelműen és feltétlenül a foglalkoztatási kötelezettséget ellehetetlenítő vis maiorként. Azzal, hogy a Magyar K. Szövetség május 1-jei határozata a díjazás munkáltató általi egyoldalú csökkentésének lehetőségéről rendelkezett, szintén azt vetítette előre, hogy maga a Szövetség sem látta kizártnak az adott sportágban a hivatásos sportolók részbeni alternatív foglalkoztatását. Mindezen körülményekből a másodfokú bíróság arra következtetett, hogy a munkáltató – az ő érdekkörében felmerülő bizonyítási érdek ellenére – nem tudta igazolni, hogy a felperes foglalkoztatását az állásidő teljes időtartamában elháríthatatlan külső ok miatt mellőzte. A 142/2020. (IV. 22.) Korm. rendelet 2. § (1) és (3) bekezdését és a Magyar K. Szövetség május 1-jei határozatát együtt értékelve azt a következtetést vonta le, hogy az alternatív foglalkoztatás lehetősége az adott sportágban hivatásos sportolóként tevékenykedők esetében munkaidejük minimum 30%-ára terjedt ki. Az utóbbi határozat ugyan május 1-jén született, és ezt követően ad alapot a munkavállaló díjazásának egyoldalú csökkentésére, a döntés érdemi részéből azonban következtetni lehet arra is, hogy az ezt megelőző időszakban a munkaidő milyen tartamában állt fenn a munkáltató foglalkoztatási lehetősége, és az ehhez kapcsolódó

- alapbér fizetési kötelezettség. A munkáltató alapbér fizetési kötelezettsége ezért 2020. május 1-jét megelőző időszakban is csak az alternatív foglalkoztatási lehetőség arányában állt fenn.
- [20] A felperes sem vitatta és nem cáfolta azt az alperesi nyilatkozatot, hogy a következő időben foglalkoztatni kívánt hivatásos sportolóknak az alperes a minimálbérnek megfelelő egyéb díjazást fizetett, amelyből szintén az következik, hogy a munkáltató maga is a jogszabályi limitet tartotta irányadónak, ugyanis a 2020. évre megállapított 161 000 forint minimálbér közel azonos a felperes alapbérének 30%-ával. Az alperes a bajnokság tervezett befejezését követő időszakra a felperes részére szabadságot nem adott ki, ezért a másodfokú bíróság nem találta megalapozottnak a felperes azon hivatkozását, hogy 2020. május 10. és június 30. közötti időszakban munkavégzés nélkül is teljes díjazásra lett volna jogosult. Szabadság kiadásának hiányában az alperest továbbra is a külső ok általa elhárítható mértéknek megfelelően terhelte a foglalkoztatási és munkabérfizetési kötelezettség.
- [21] Mindezekre figyelemmel az elsőfokú bíróság ítéletét az ítélet tábla a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta és a veszélyhelyzet időszakára az alapbér 30%-át kitevő díjazás megfizetésére kötelezte az alperest, egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [22] A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a jogszabályi rendelkezéseknek megfelelő új határozattal az alperest 1 763 946 forint és kamatai megfizetésére kötelezését kérte.
- [23] A felperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az alperes az érdekkörében felmerülő bizonyítási érdek ellenére nem tudta bizonyítani a perben, hogy a felperes foglalkoztatását az állásidő teljes időtartamában elháríthatatlan külső ok miatt mellőzte. Mivel vis maior helyzet nem állt fenn, ezért az Mt. 146. § (1) bekezdésének erre vonatkozó kivételt engedő fordulata nem volt irányadó és alkalmazható, így a felperest alapbérére megillette. Az ítélet tábla azonban ezt követően jogszabályi alap nélkül vizsgálta az alternatív formában elvégezhető munkaköri feladatok végrehajtásához szükséges munkaidő teljes munkaidőhöz viszonyított arányát a felperest az állásidőre megillető díjazás megállapítása érdekében.
- [24] E körben van jelentősége a 142/2020. (VI. 22.) Korm. rendeletnek, amely az egyébként kétoldali szerződés módosításához képest a sportszervezetek számára a látványcsapatsportágakban foglalkoztatott sportolók esetében egyoldalú bércsökkenési lehetőséget biztosít hangsúlyozva, hogy a bércsökkenési jog érvényesítése során e módosítás a rendszeres havi díjazásra irányul. A Korm. rendelet azonban a rendszeres havi díjazás munkáltató részéről történő egyoldalú csökkentésének két konjunktív feltételét határozza meg, így a sportági szakszövetség erre irányuló döntését, amely a Magyar K. Szövetség elnökségének május 1-jén kelt határozatával teljesült, másrészt a munkáltató írásbeli nyilatkozatát, amellyel a munkavállaló rendszeres havi díjazását csökkenti. A perbeli esetben azonban írásbeli munkáltatói határozat meghozatalára az alperes részéről nem került sor, sőt az alperes még 2020. július 20-án kelt utolsó levelében is ragaszkodott a díjazás nélküli állásidőhöz. Írásbeli határozat hiányában és az alperesi álláspont ismeretében díjcsökkentésre nem kerülhetett sor, ennek ellenére a másodfokú bíróság sajátos jogértelmezés alapján és alaptalan jogalkotói szándék fikciójával az állásidőre megillető díjazás egyfajta arányosítását írta elő, amely minden alapot nélkülözött. Ilyen jellegű arányosításra az állásidőre járó díjazás kapcsán az Mt. nem tartalmaz rendelkezést és az ahhoz kapcsolódó bírói gyakorlat sem alapozza azt meg. Sérelemzte, hogy a másodfokú bíróság az egyébként minden alapot nélkülöző arányosítási szabályát a Szövetség elnökségi határozatának meghozatalát, azaz 2020. május 1-jét megelőző időszakra – mintegy visszaható hatállyal – alkalmazni kívánja és irányadónak tekinti, amely ellentétes a visszaható hatály általános tilalmának alapelvével.
- [25] A felperes álláspontja szerint a jogerős ítéletben foglalt tényállás alapvetően helyes megállapítása mellett a jogerős ítélet a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel ellentétes, illetve azzal nem alátámasztható következtetést vont le ítéleti indokolása során. Megsértette az Mt. 42. § (2) bekezdés b) pontját, az 51. § (1) bekezdését, a 146. § (1) bekezdését, a 142/2020. (IV. 22.) Korm. rendelet 2. § (2)–(4) bekezdését és a 3. § (1)–(2) bekezdését, döntése ellentétes a Pp. 279. § (1) bekezdésével, a 342. § (1) bekezdésével, a 370. § (1) bekezdésével is.
- [26] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását kérte.
- [27] A másodfokú bíróság a jogerős ítéletében megállapította, hogy a munkaszerződés tartalma alapján a foglalkoztatás – legalább részben – alternatív módon megvalósítható lett volna, de az is nyilvánvaló, hogy a felperes munkaköri feladatainak jelentős részét kitevő edzések és mérkőzések ezen időszakban végrehajthatatlanok voltak, annak tárgyi feltétele a sportszervezet bezárása miatt nem állt fenn.
- [28] Az ítélet tábla helytállóan állapította meg, hogy a munkavállaló díjazásának a foglalkoztatással arányosnak kell lennie, ezért megalapozottnak döntött az alapbér 30%-ának megfizetéséről. Az alperes érvelése szerint egy hivatásos sportolóval szemben magasabb követelmények támaszthatóak, a megfelelő szintű foglalkoztatást nem lehet alternatív módon megvalósítani.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [29] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint megalapozott.
- [30] A perben irányadó tényállás szerint az alperes a 2020. március 31-én kelt iratában tájékoztatta a felperest arról, hogy foglalkoztatási kötelezettségének a veszélyhelyzetre figyelemmel nem tud eleget tenni, ezért a felperest 2020. április 1-jétől a munkavégzés alól felmentette és állásidőt rendelt el azzal a kiegészítéssel, hogy elháríthatatlan külső ok miatt munkabért nem fizet.
- [31] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét 2020. június 18-tól június 30-ig tartotta megalapozottnak és részére a teljes alapbéré arányos részének megfizetéséről rendelkezett, figyelemmel arra, hogy

2020. június 18-tól a Kormány a veszélyhelyzetet megszüntette.
- [32] Az ítéletábra a jogerős ítéletében a perbeli jogkérdést kizárólag az Mt. 146. § (1) bekezdése kivételt engedő szabálya alapján bírálta el, ugyanakkor e jogszabályi rendelkezésből arra a téves következtetésre jutott, hogy az elháríthatatlan külső ok az ellátandó munkaköri feladatok arányában is értelmezhető, így anélkül, hogy a 142/2020. (IV. 22.) Korm. rendeletben foglalt előírások betartását vizsgálta volna, a felperes részére az alapbéré 30%-ának megfelelő díjazásról rendelkezett.
- [33] A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság a vis maior értelmezése körében részben téves következtetésre jutott.
- [34] Az Mt. 42. § (2) bekezdése szerint a munkaszerződés alapján a munkavállaló köteles a munkáltató irányítása alapján munkát végezni, a munkáltató pedig köteles a munkavállalót foglalkoztatni és részére munkabért fizetni. A munkaszerződésben az Mt. 45. § (1) bekezdése alapján kötelezően meghatározandó munkakör tartalmát, az ellátandó feladatok körét a munkáltató egyoldalúan, a munkaköri leírásban határozhatja meg. A munkavállaló – adott esetben a hivatásos sportoló – munkakörébe tartozó feladatok sokrétűek lehetnek, amelyek ellátása a munkáltató igénye és utasítása alapján teljesül. A munkavállaló ezért akkor is eleget tesz a munkaszerződésében vállalt munkavégzési kötelezettségének, ha munkaidejében a munkaköri feladatainak csak egy részét teljesíti, mert más feladatainak ellátására az adott időszakban nincs szükség, vagy lehetőség.
- [35] A bérfizetési kötelezettség a munkaköri feladatok ellátásának, illetve a munkavállaló rendelkezésre állásának ellentételezése, ezért nem jelenti azt, hogy egyes munkaköri feladatok elvégzésének időszakos ellehetetlenülése az alapbér csökkentésére lehetőséget ad. A munkáltató foglalkoztatási kötelezettségéből eredően ilyen esetben az ellátható, teljesíthető munkafeladatok végrehajtására utasíthatja a munkavállalót, vis maior helyzet pedig csak akkor áll fenn, ha valamennyi feladat ellátása lehetetlenné válik. Az elháríthatatlan külső ok fennállása a munkaviszony esetén mindaddig nem értelmezhető, ameddig van olyan munkafeladat vagy munkafeladatok, amelyek ellátására a megváltozott körülmények között is lehetőség van.
- [36] Az adott esetben a felperes munkaszerződésében foglalt cél – a bajnokságban történő eredményes részvétel – időszakos ellehetetlenülése sem eredményezhette az elháríthatatlan külső ok fennállásának megállapíthatóságát, figyelemmel arra, hogy a munkaviszony nem eredmény, hanem gondossági kötelelem, a munkavállaló munkaszerződés szerinti munkavégzési kötelezettsége a munkaköri feladatai egy részének ellátásával is megvalósul. Az Mt. 146. § (1) bekezdése szerinti állásidőre járó alapbérfizetési kötelezettség alól kivételt jelentő elháríthatatlan külső ok csak a szerződés teljesítésének teljes ellehetetlenülése esetén alkalmazható, annak részleges, arányos megállapítására a törvény és a bírói gyakorlat sem ad lehetőséget. Azt a jogerős ítéleti megállapítást pedig, hogy a munkaköri feladatok egy része – erőnléti edzés, kültéri futás – a járványhelyzetben is ellátható volt, az alperes felülvizsgálati kérelemmel nem támadta.
- [37] Azt, hogy a perbeli esetben a munkáltató sem tekintette a kialakult járványhelyzetet vis maiornak, abból a körülményből is következik, hogy nem valamennyi alkalmazott sportoló esetében élt a bérelvonás lehetőségével, ezt az intézkedést csak azokkal a munkavállalókkal szemben alkalmazta, akik esetében az idény lejártát követően nem kívánt szerződést hosszabbítani.
- [38] A Kormány az Alaptörvény 53. cikk (3) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörében az állam és a társadalom működésének megőrzése érdekében a járványhelyzet hatásait figyelembe véve egyes részterületeket szabályozás alá vont. E körben került sor a 142/2020. (IV. 22.) Korm. rendelet megalkotására, amely 2020. április 23-tól 2020. június 17-ig volt hatályban. Az ún. látványcsapatsportban működő sportszervezetekre, így az alperesre is kiterjedt a rendelet hatálya és a járványhelyzetre figyelemmel lehetőséget adott a munkaviszony vagy megbízási jogviszony keretében foglalkoztatott hivatásos sportolók díjazásának csökkentésére. A Korm. rendelet azonban a díjazás csökkentését két feltételhez kötötte, egyrészt megkövetelte a látványcsapatsportban működő Országos Sportági Szakszövetség erre irányuló döntését, illetőleg munkáltatói írásbeli nyilatkozatot is előírt a munkavállalóként foglalkoztatott sportoló bérfizetéséről szóló rendelkezésre. A jogerős ítélet helytállóan utalt arra, hogy a Korm. rendeletben foglalt szakszövetségi határozat meghozatala az adott esetben megtörtént, vagyis a Magyar K. Szövetség május 1-jétől felhatalmazást adott az e sportágba tartozó szakszövetségeknek a díjazás csökkentésére, ugyanakkor a felperes esetében a munkáltató nem hozott írásbeli nyilatkozatot a díjazás 70%-os csökkentéséről. Ebből következően a felperes alapbérének csökkentése, illetőleg teljes megvonása az Mt. 146. § (1) bekezdésében foglalt kivételt engedő szabály alkalmazhatóságának és a Korm. rendeletben foglalt feltételek meglétének hiányában jogellenes munkáltatói intézkedésnek minősült. Mindebből következően az eljáró bíróságok jogszabálysértően döntöttek a felperes keresetének részbeni elutasításáról, ezért a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálati kérelemmel nem támadott rendelkezését nem érintette, abban a részében, amelyben az elsőfokú bíróság további kereseti kérelmet elutasító rendelkezését helybenhagyta a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és kötelezte az alperest további 1 056 408 forint és ezen összeg részösszegeinek késedelmi kamata megfizetésére.

(Kúria Mfv. VIII.10.004/2022/4.)

272 A munkaviszony jogellenes megszüntetésének jogkövetkezményeként kárterítés jogcímén járó elmaradt jövedelem iránti keresetét a munkavállaló felperes az elsőfokú tárgyalás berekesztését követően kizárólag a fellebbezésében emelheti fel, vagyis csak akkor, ha az elsőfokú határozatnak van olyan rendelkezése, amelynek megváltoztatását kívánja [a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 521. § (2) bek.].

A tényállás

A korábban pénzügyi tanácsadással foglalkozó, egyéni vállalkozóként tevékenykedő felperes a 2019. augusztus 30-án kelt munkaszerződés alapján 2019. szeptember 1-jétől beruházási igazgató munkakörben állt határozatlan időtartamú munkaviszonyban az alperesnél. A munkaszerződés értelmében vezető állású munkavállalónak minősült, havi bruttó alapbére 2020. március 1-jétől 1 253 500 forint volt.

- [1] Az alperes 2020. május 13-án közölt felmondásával a felperes munkaviszonyát megszüntette. A felmondás indokolása szerint a felperes munkaviszonyának megszüntetésére a Covid19 világjárvány kapcsán kihirdetett veszélyhelyzet és az ahhoz kapcsolódó rendkívüli intézkedések hatására kialakult helyzet miatt került sor, amely a megrendelések lényeges csökkenése miatt olyan pénzügyi–gazdasági helyzetet eredményezett, amely létszám csökkentését tette indokolttá. E létszámcsökkentésre tekintettel a felperes munkaviszonyának fenntartása lehetetlenné vált.
- [2] A felperes a munkaviszonya megszűnését követően ismét egyéni vállalkozóként tevékenykedett, adó- és járulékfizetési kötelezettségének a garantált bérminimumnak megfelelő összegű jövedelem után tett eleget.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes a keresetében a felmondás jogellenességének jogkövetkezményeként elmaradt jövedelem címén járó kártérítés jogcímén 9 866 459 forint és ezen összeg 2020. december 16-tól számított késedelmi kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest.
- [4] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [5] A törvényszék ítéletével – a felperessel 2020. május 13-án közölt felmondás jogellenességére figyelemmel – kötelezte az alperest elmaradt jövedelemből eredő kártérítés jogcímén 9 866 459 forint és ezen összeg 2020. december 16-tól a kifizetésig számított késedelmi kamata megfizetésére.
- [6] Ítéletének indokolásában megállapította, hogy az alperes a felmondás indokolásában kifejezetten a Covid19 világjárvánnyal összefüggésben kihirdetett veszélyhelyzetre és az ahhoz kapcsolódó rendkívüli intézkedésekre utalt, ugyanakkor az általa csatolt iratok a megrendelésállomány csökkenését nem igazolták. Megállapította, hogy az alperest 2020 tavaszára fizetéseképtelenség fenyegette, azonban ennek a helyzetnek a Covid19 világjárvánnyal való összefüggése egyértelműen nem igazolható, inkább az alperes korábbi pénzügyi döntései vezettek ehhez az állapothoz. Az alperes egy megbízás meghíúsulására és ezzel egyidejűleg a beruházási igazgatói munkakör megszűnésének indoklására hivatkozott, azonban felmondásában nem ezt rögzítette. Az elsőfokú bíróság következtetése szerint ezért a felmondás nem felelt meg a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 64. § (2) bekezdésében foglalt követelményeknek, így jogellenesnek minősül.

- [7] Az elsőfokú bíróság rögzítette, hogy az alperes az öt terhelő bizonyítási kötelezettségről történt tájékoztatást követően sem ajánlott fel bizonyítást a felperes kárenyhítési kötelezettségének elmulasztása körében, így az alperest az Mt. 82. § (1) bekezdése alapján a kereset szerint marasztalta.
- [8] Az ítélettel szemben az alperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását kérte a felperes keresetének elutasításával. Másodlagos fellebbezési kérelemként az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára történő utasítását kérte.
- [9] A felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását kérte azzal, hogy a részére elmaradt jövedelem címén járó kártérítés megítélt összegét az ítélet tábla emelje fel 12 395 811 forintra és ezen összeg 2021. január 1-jétől számított késedelmi kamatára. A másodfokú tárgyaláson a keresetét ismét módosította, az elmaradt jövedelem összegét 13 238 929 forintban határozta meg, a kamatfizetés kezdő időpontjaként pedig 2021. január 16-át kérte figyelembe venni.
- [10] Az ítélet tábla ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. A jogerős ítélet indokolása szerint a felmondás indokainak vonatkozásában az elsőfokú bíróság a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdése alapján a bizonyítékok helyes és okszerű mérlegelésével jutott arra a következtetésre, hogy a felmondás indoka nem valós és nem okszerű.
- [11] Az ítélet tábla a felperes keresetfellebbezését a másodfokú tárgyaláson végzéssel elutasította. A végzés ítéletben foglalt indokolása szerint a Pp. 521. § (2) bekezdésének utolsó fordulata alapján az elsőfokú tárgyalás berekesztését követően esedékessé vált elmaradt jövedelem iránti igényt a felperes csak akkor érvényesíthet, ha az elsőfokú bíróság ítéletével szemben fellebbezést terjeszt elő. A felperesnek kedvező ítélet esetén – ahogy a perbeli esetben is –, vagy fellebbezés hiányában az elsőfokú ítélet jogerőre emelkedése miatt az ezt követően esedékessé váló kártérítési igényét a Pp. 521. § (4) bekezdése alapján újabb munkaügyi perben érvényesítheti.
- [12] Kifejtette, hogy az elsőfokú ítélettel szemben az alperes terjesztett elő fellebbezést, így a felperesnek az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása érdekében csatlakozó fellebbezés benyújtására lett volna lehetősége annak érdekében, hogy az időközben esedékessé vált követelést is ítélje meg részére a másodfokú bíróság. A fellebbezés kézbesítésével egyidejűleg felhívta a felperest arra, hogy a fellebbezéshez ellenkérelmet, illetve csatlakozó fellebbezést nyújthat be, azonban a felperes csak ellenkérelmet terjesztett elő. Ez a jogintézmény azonban csak a fellebbezésre adott nyilatkozat, amelyben a fellebbezésben foglaltakat támadhatja és abban csak az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyása kérhető.
- [13] A felperes a másodfokú tárgyaláson is előterjesztette a további esedékes követelést, azonban erre az ítélet tábla szintén nem látott lehetőséget, mert a jogszabályi rendelkezés helyes értelmezése szerint a tárgyaláson is csak akkor emelhető fel a kereseti követelés az időközben esedékessé vált részletekre,

- amennyiben maga nyújtott be fellebbezést, illetve csatlakozó fellebbezést.
- [14] Rámutatott az ítéletábra arra, hogy a Pp. 521. § (4) bekezdése alapján a munkaviszony munkáltató általi jogellenes megszüntetése iránti perben hozott ítélet anyagi jogerő hatása nem gátolja a jogerős ítélettel elbírált kárigényt meghaladó, utóbb esedékessé vált kárigény újabb munkaügyi perben elévülési időn belül történő érvényesítését, így a felperes nem esett el az elsőfokú ítélet meghozatalát követően esedékessé vált követelés érvényesítésétől, azt utóperben érvényesítheti az alperessel szemben.
- A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem**
- [15] A felperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, a másodfokú bíróság ítéletének részítéletként hatályában történő fenntartását, valamint az ítéletábra új eljárásra utasítását kérte.
- [16] Felülvizsgálati kérelme indokolásaként előadta, hogy az elsőfokú ítélettel szemben azért nem terjesztett elő fellebbezést és csatlakozó fellebbezést sem, mert azt jogszerűnek tartotta. A másodfokú bíróság felhívása alapján 2021. szeptember 13-án – a csatlakozó fellebbezés benyújtására előírt 8 napos határidőn belül – előterjesztett fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet megváltoztatását az elsőfokú ítélet meghozatalát követően elmaradt jövedelem iránti további igénye érdekében kérte. Az ítéletábra a határozathirdetést megelőzően kihirdetett végzésében a keresetfelemelést elutasította, amelynek indokolását az ítéletben rögzítette.
- [17] A felperes álláspontja szerint a kereseti követelésének a másodfokú eljárásban felemelt része tárgyában az ítéletábra nem hozott érdemi döntést, ezért az elsőfokú ítélet megváltoztatására irányuló kérelme elbírálatlan maradt. A másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Pp. 521. §-ában foglaltakat, ezzel súlyosan megsértette a másodfokú eljárás szabályait, amely eljárási szabálysértés az ügy érdemére is kihatott, mert szabályszerűen előterjesztett keresetfelemelését a Pp. 2. §-ában és a 341. § (1) bekezdésében foglaltak alapján érdemben kellett volna elbírálni. Az eljárási szabálysértés pedig az Mt. 82. § (1)–(4) bekezdéseit is sértő anyagi jogi jogkövetkezménnyel járt.
- [18] Érvelése szerint a Pp. 521. § (2) bekezdésének 2. mondata a kereset felemelésére irányuló nyilatkozatnak nem a fajtáját, hanem a helyét jelöli ki. A fellebbezésben való előterjesztés nem azonosítható a fellebbezésként történő benyújtással. A Pp. 521. § (2) bekezdésének 2. mondatának első fordulata ezért kizárólag a fellebbező félre értelmezhető, vagyis az első fokon pervesztes munkavállalóra.
- [19] Érvelése szerint ellentétes a Pp. 521. §-ának rendelkezésével és a fellebbezés lényegével az az álláspont, hogy a kereset felemelésére csak fellebbezésben, csatlakozó fellebbezésben kerülhet sor. Ez a következtetés ugyanis ellentétes a másodfokú bíróság felülvizsgálati jogkörével (Pp. 369–370. §). Mivel a felemelt követelésrész nem képezte az elsőfokú eljárás tárgyát, az arról való döntés nem a másodfokú bíróság felülvizsgálati jogköréből, hanem önálló döntéshozatali jogosultságából és kötelezettségéből fakad. Következik ez abból is, hogy a kereset felemelése az elsőfokú tárgyalást követően esedékessé vált követelésrészekre nem minősülhet sem fellebbezésnek, sem csatlakozó fellebbezésnek. A teljes mértékben pernyertes félnek az ítélet megfellebbezésére az esetek túlnyomó részében nincs jogalapja és indoka sem, ugyanakkor nem lehetett az a jogalkotó szándéka, hogy az elsőfokú tárgyalás berekesztése után esedékessé váló követelésrészek tekintetében eltérő igényérvényesítési lehetőséget teremtsen az első fokon pervesztes fellebbezéssel elő és az első fokon pernyertes, az ítélettel elégedett, azt jogszerűnek tartó fél részére.
- [20] Arra az esetre, ha a Kúria elfogadná az ítéletábra érvelését arra is hivatkozott, hogy a másodfokú bíróság a keresetfelemelést tartalma szerint, az ítélet megváltoztatására irányuló csatlakozó fellebbezés iránti kérelemnek is kezelhette volna, amelynek előterjesztésére az arra rendelt 8 napos határidőn belül került sor. Álláspontja szerint ezért a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésének és az ítéletábra új eljárásra utasításának a Pp. 424. § (3) bekezdésében rögzített feltételei fennállnak.
- [21] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában történő fenntartását és a felperes felülvizsgálati eljárási költségben történő marasztalását kérte. Álláspontja szerint eljárásjogi értelemben nem értelmezhető a jogerős ítélettel helybenhagyott elsőfokú ítélet részítéletként történő hatályában fenntartása, mert ezt semmilyen jogszabályi rendelkezés nem teszi lehetővé.
- [22] Kifogásolta, hogy a felperes felülvizsgálati kérelmében nem a kereset felemelését elutasító végzést, hanem az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyó ítéletet támadta, amely szintén alkalmatlan az elbírálásra.
- [23] Álláspontja szerint a másodfokú bíróság jogerős ítélete és keresetváltoztatást elutasító végzése érdemben is megalapozott, ezért annak hatályában való fenntartása indokolt.
- A Kúria döntése és annak jogi indokai**
- [24] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint megalapozatlan.
- [25] Ha a fél a kereset-, illetve ellenkérelem-változtatás iránti kérelmét szabályszerűen előterjesztette, a bíróság – ha a változtatás feltételei fennállnak – a változtatást engedélyezi és a 222. §-ban foglaltak szerint jár el, ellenkező esetben a változtatás iránti kérelmet elutasítja. A kérelem elutasítását a bíróság legkésőbb az ítéletben indokolja [Pp. 219. § (1) bekezdés].
- [26] A keresetváltoztatás engedélyezése vagy annak elutasítása ellen a Pp. nem biztosít külön jogorvoslatot, így az elutasítás ítéletben foglalt indokolásából is következően, az érintett fél a bíróság döntését az ítélet elleni jogorvoslati kérelmében vitathatja, ezért a felperes e kérdésben előterjesztett felülvizsgálati kérelme megfelelt a jogszabályi rendelkezéseknek.
- [27] A felülvizsgálati eljárásban a Kúriának abban az elvi kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a felperes a munkaviszony jogellenes megszüntetése jogkövetkezményeként elmaradt jövedelemből eredő kártérítés iránt előterjesztett keresetét – teljes pernyertessége esetén – a másodfokú eljárásban felemelhette-e. Mivel e jogkérdésben korábban a

- Kúria még nem döntött, ezért függetlenül a pertárgyértéktől, a felülvizsgálatot a Pp. 523. § (2) bekezdése alapján – utalva a Pp. 409. § (2) bekezdés b) pontjára – engedélyezte.
- [28] A Pp. 521. § (2) bekezdésének rendelkezése szerint, ha a felperes az igényét az Mt. 82. § (1) bekezdésére vagy az Mt. 83. § (3) bekezdésére alapította, a perfelvételt lezáró végzés meghozatalát követően keletkezett kár vagy elmaradt munkabér, egyéb járandóság érvényesítése esetén – keresetváltoztatás engedélyezése iránti kérelem előterjesztése nélkül – a kereseti követelésének összegét felemelheti a követelésnek a per folyamán esedékessé váló részleteire a tárgyalás berekesztéséig. Az elsőfokú tárgyalás berekesztését követően esedékessé vált követelés a fellebbezésben, míg a fellebbezés előterjesztését követően esedékessé vált követelés a másodfokú eljárásba érvényesíthető.
- [29] Amennyiben a munkavállaló felperes a munkáltató munkaviszony megszüntetésének jogellenességét állítja, az alperes marasztalására irányuló keresetét vagylagosan terjesztheti elő a munkáltatói felmondás esetén irányadó felmondási időre járó távolléti díja megfizetése iránt [Mt. 82. § (4) bekezdés], avagy az Mt. 82. § (2) bekezdése alapján igényelheti az elmaradt jövedelemből eredő kárát, illetve – a munkaviszonya helyreállítása esetére – az Mt. 83. § (3) bekezdése alapján elmaradt munkabérének összegét. Ez utóbbi esetekben a munkavállaló igénye nem statikus, hanem az idő előrehaladtával, vagyis a per folyamán változik, így az eredetileg előterjesztett kereseti kérelmet a munkavállalónak a per folyamán folyamatosan módosítania kell. Az elmaradt jövedelem összegének emelkedésére figyelemmel a jogalkotó a kereset-változtatásra az elsőfokú eljárásban 2021. január 1-jét megelőzően az esedékessé válástól számítottan 30 napos, a másodfokú eljárásban pedig 15 napos határidőt biztosított a munkavállaló számára. A Pp. 521. § (2) bekezdésének 2021. január 1-jétől hatályos rendelkezése ezen igény esetén már nem írja elő a keresetváltoztatás iránti kérelem előterjesztését, hanem lehetőséget teremt arra, hogy a felperes a keresetét az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig felemelhesse a követelésének a per folyamán esedékessé vált részleteire.
- [30] A Pp. 521. § (2) bekezdésének további előírása szerint a munkavállaló felperes a keresetét a másodfokú eljárásban csak a fellebbezésében terjesztheti elő, vagyis akkor, ha az elsőfokú bíróság határozatának van olyan rendelkezése, amelynek megváltoztatását kívánja (Pp. 371. §). Értelemszerűen ezért abban az esetben, ha a munkavállaló felperes az elsőfokú eljárásban pernyertes lett, vagyis az elsőfokú tárgyalás berekesztéséig előterjesztett igényének az elsőfokú bíróság teljes egészében helyt adott, nincs olyan elsőfokú ítéleti rendelkezés, amelyet jogorvoslattal – fellebbezéssel, vagy csatlakozó fellebbezéssel – támadhatna. A felperes ezzel ellentétes felülvizsgálati érvelése nem felel meg a törvény egyértelmű rendelkezésének, az a jogszabály contra legem értelmezését eredményezné.
- [31] Mínthogy a perbeli esetben a munkavállaló felperes az elsőfokú eljárásban teljes egészében pernyertes lett, az elsőfokú bíróság az alperest a tárgyalás berekesztéséig esedékessé vált követelésének összegében marasztalta, esetében nem értelmezhető a csatlakozó fellebbezés benyújtása sem, mivel annak törvényi feltétele, hogy a fellebbezéssel megtámadott ítélet megváltoztatását maga is kívánja [Pp. 372. § (1) bekezdés]. Ebből következően nem az előterjesztett beadványa elnevezésének volt jelentősége, hanem annak, hogy a felemelt kereset szerinti igény csatlakozó fellebbezésben sem terjeszthető elő.
- [32] A Pp. 521. § (2) bekezdésének a másodfokú eljárásra irányadó rendelkezése ugyanakkor nem zárja el a pernyertes munkavállalót attól, hogy az elsőfokú ítéletet követően esedékessé vált igényét érvényesítse. A Pp. 521. § (4) bekezdése ugyanis az anyagi jogerőhatás feloldásával lehetővé teszi, hogy később keletkezett igényét az elévülési időn belül újabb munkaügyi perben érvényesítse.
- [33] Mindezekből következően a felperes az elmaradt jövedelemből eredő kártérítési igényét pernyerteségre figyelemmel a másodfokú eljárásban nem, ugyanakkor újabb munkaügyi perben érvényesítheti.
- [34] Mindezekre tekintettel a Kúria az indokolás pontosításával a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. Ezt meghaladóan a jogerős ítélet rendelkezését nem érintette.

(Kúria Mfv. VIII.10.012/2022/5.)

273 A kulturális intézményben foglalkoztatott közalkalmazott jogviszonya a törvény erejénél fogva 2020. november 1-jei hatállyal az Mt. szerinti munkaviszonnyá alakult át. Munkaszerződés hiányában a közalkalmazott jogviszonya megszűnt, és a közalkalmazottat végkielégítés illeti meg [a kulturális intézményekben foglalkoztatottak jogviszonyának átalakulásáról, valamint egyes kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XXXII. törvény (Átalakulási tv.) 1. § (2) bek., 2. § (5) bek. c) pont].

A tényállás

- [1] A felperes 1994. november 1-jétől állt közalkalmazotti jogviszonyban az alperessel, munkavégzési helye a G-i Levéltár szervezeti egységében volt. A kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonyának átalakulásáról, valamint egyes kulturális tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Átalakulási tv.) 1. § (2) bekezdése szerint a kulturális intézményekben foglalkoztatottak közalkalmazotti jogviszonya – meghatározott feltétek mellett – 2020. november 1-jétől munkaviszonnyá alakult át.
- [2] Az Átalakulási tv. alapján az alperes 2020. augusztus 11-én ajánlatot tett a felperesnek a további foglalkoztatását biztosító munkaszerződés tartalmi elemeire, amelyben munkavégzési helyként a központ szerepelt. A felperes 2020. szeptember 1-jén írásban nyilatkozott, hogy az ajánlatban foglalt feltételekkel hozzájárul a munkaviszony keretében történő továbbfoglalkoztatásához. Ennek ellenére a felperessel 2020. október 30-án kötött munkaszerződés-tervezetben munkavégzési helyként a megye megjelölése szerepelt. A felperes

nem írta alá a szerződést, így közalkalmazotti jogviszonya az Átalakulási tv. szerint megszűnt, végkielégítést azonban nem fizettek részére.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

- [3] A felperes keresetében 2 196 800 forint végkielégítés és ezen összeg után 2020. november 1-jétől járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Kifejtette, hogy az Átalakulási tv. következtében megszűnt közalkalmazotti jogviszonya alapján jár részére a végkielégítés. Az alperes az általa elfogadott ajánlattól eltérően, számára sérelmesen jelölte meg a munkaszerződés-tervezetben a munkavégzés helyét és amennyiben azt elfogadja, bármikor kiküldhető lett volna az adott megyében lévő más levéltári egységekbe is.
- [4] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes nem hozta tudomására, hogy azért nem írja alá a munkaszerződést, mert abban más munkavégzési hely szerepelt, mint ami az ajánlatban volt és ez számára sérelmes. Álláspontja szerint a felperes nem jogosult végkielégítésre, mivel az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés c) pontja nem terjed ki a felperesre, mert a c) pontban hivatkozott a) pont szerinti határidőben nem állapodtak meg a munkaszerződés tartalmában. Ebből következik, hogy az Átalakulási tv. 2. § (6) bekezdése sem alkalmazható, mert az visszautal a 2. § (5) bekezdésére. Érvelése szerint végkielégítés annak a közalkalmazottnak jár, aki az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés a) pontja szerinti határidőben (a felperes esetében 2020. augusztus 15-től számított 30 napon belül) tesz olyan tartalmú nyilatkozatot, hogy nem járul hozzá a munkaviszony keretében történő tovább foglalkoztatásához. Mivel a felperes határidőben nem nyilatkozott arról, hogy nem kíván tovább dolgozni az alperesnél, nem jogosult végkielégítésre.

Az első- és a másodfokú bíróság határozata

- [5] A törvényszék ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 2 196 800 forint végkielégítést és ennek 2020. november 1-jétől a kifizetésig járó késedelmi kamatát. Indokolásában kifejtette, hogy a felperes 2020. október 31-én tagadta meg a munkaszerződés-tervezet aláírását, amelyet 2020. október 30-án kínált fel számára az alperes, az pedig nem volt vitás a felek között, hogy a közalkalmazotti jogviszony az Átalakulási tv. erejénél fogva szűnt meg 2020. október 31-én. A felperessel 2020. augusztus 11-én közölt ajánlat tartalmát és az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés a) és c) pontját együttesen értelmezve az elsőfokú bíróság akként foglalt állást, hogy a felperes tekintetében a nyilatkozattételi határidő 2020. szeptember 11-én járt le. Eddig a felek nem állapodtak meg a munkaszerződés tartalmában, mivel az alperes a munkaszerződés-tervezetet csak 2020. október 30-án közölte a felperessel, amit ő 2020. október 31-én utasított vissza.
- [6] Hangsúlyozta, hogy az Átalakulási tv. arra az esetre kívánta biztosítani a közalkalmazottak számára a végkielégítésre való jogosultságot, ha a közalkalmazotti jogviszony az Átalakulási tv. rendelkezései alapján szűnik meg, amely a felperes esetében megvalósult. Ezentúl a végkielégítésnek az a funkciója, hogy a foglalkoztatási jogviszony

megszűnését, megszüntetését követően a közalkalmazott elhelyezkedését elősegítse és az átmenti időre a megélhetését biztosítsa.

- [7] Az alperes fellebbezése folytán eljáró ítéletábról ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. Kiemelte, hogy az alperes volt az, aki az Átalakulási tv. 2. § (3) bekezdésében meghatározott ajánlati kötöttség megsértésével indokolás nélkül, az Átalakulási tv. 2. § (4) bekezdése szerinti határidő lejártát megelőző egy nappal a korábbi ajánlatától és az arra vonatkozó felperesi elfogadó nyilatkozattól eltérő tartalmú ajánlatot tett a megkötendő munkaszerződés tartalmára. Mindezekre figyelemmel a jogvita elbírálása körében nem bírt jelentőséggel az az alperes által hivatkozott körülmény, hogy a felperes a 2020. október 30-án megismert új ajánlat vonatkozásában közölte-e az alperessel vagy sem, hogy azt miért nem fogadja el. A felperes a vele 2020. október 30-án közölt új ajánlatnak minősülő alperesi ajánlatot nem fogadta el, a felek a munkaszerződés tartalmában az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés c) pontja szerint az a) pontban írt határidőben nem állapodtak meg és ezen oknál fogva a felperes közalkalmazotti jogviszonya átalakulás nélkül, az Átalakulási tv. erejénél fogva megszűnt. Az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés c) pontjában meghatározott feltétel megvalósult, a felperes így az Átalakulási tv. 2. § (6) bekezdése szerint végkielégítésre vált jogosulttá.

A felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem

- [8] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte, hogy azt a Kúria helyezze hatályon kívül és hozzon a jogszabályoknak megfelelő határozatot, a felperes keresetét utasítsa el, másodlagosan utasítsa az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára. Megítélése szerint a jogerős ítélet sérti az Átalakulási tv. 2. § (5) és (6) bekezdését.
- [9] Az Átalakulási tv. 2. § (2) bekezdése szerint az alperes érvényes határidőn belül ajánlatot tett a felperesnek a további foglalkoztatást biztosító munkaszerződés tartalmi elemeire, amit a felperes 2020. szeptember 1-jén kelt nyilatkozatával elfogadott. A felperes elfogadó nyilatkozatot tett, az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés a) pontjában rögzített feltétel nem valósult meg. A törvény kizárólag arra az esetre határozta meg a végkielégítésre való jogosultságot, ha a 2. § (5) bekezdésében valamely feltétel bekövetkezik, ha a közalkalmazott a megadott határidőn belül nem nyilatkozik, vagy akként nyilatkozik, hogy a tovább foglalkoztatásához nem járul hozzá, vagy a felek az a) pontban rögzített határidőben nem állapodnak meg. A végkielégítésre való jogosultság feltételeit az Átalakulási tv. 2. § (6) bekezdésében felhívott 2. § (5) bekezdés a)–c) pontjai kógensen és taxatív módon határozzák meg, a felsorolás nem tágítható szabadon. A 2. § (3) bekezdésének esetleges megsértése az Átalakulási tv. ilyen tartalmú rendelkezésének hiányában nem vonható a végkielégítésre való jogosultság esetkörébe.
- [10] A másodfokú bíróság ítéletében nem vezette le, hogy miért nem tekintette megállapodásnak az ajánlatot és az elfogadó nyilatkozatot mint a felek kölcsönösen

- egybehangzó akaratnyilatkozatát, vagy mi volt az a 2020. szeptember 1. és szeptember 14. között felmerült körülmény, ami miatt a felek között létrejött megállapodás megromlott, de az bizonyos, hogy a határidő leteltét követően másfél hónappal később elkészített munkaszerződés már nem lehetett az. Ennek hiányában azonban ki kell jelteni, hogy a felek között 2020. szeptember 1-jén érvényes megállapodás jött létre, amely 2020. szeptember 14-én is hatályban volt. Ezért a jogerős ítélet alapján megjelölt 2. § (5) bekezdés c) pontja nem hatályosulhatott a felek jogviszonyában.
- [11] E körben nem volt vitatott, hogy a munkaszerződés 5. pontjában megjelölt munkavégzési hely, eltért az ajánlatban megjelölt munkavégzési helytől. A felperes a munkaszerződés valamennyi oldalát áthúzta és az utolsó oldalon minden indokolás nélkül azt a megjegyzést tette aláírásával ellátottan, hogy „A szerződést nem írom alá. G. 2020. október 31.” Ellentmondó nyilatkozatot tett a felperes az október 30–31. napi történésekről, az eljáró bíróságok azonban nem tisztázták azt.
- [12] Az elsőfokú bíróság megemlítette ítéletében, hogy a felperes a vele 2020. október 30-án közölt – új ajánlatnak minősülő – alperesi ajánlatot nem fogadta el, ebből azonban nem következik, hogy a felek a munkaszerződés tartalmában az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés c) pontja szerint az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés a) pontjában írt határidőben nem állapodtak meg. A felperes nem tett kísérletet arra, hogy jelezze problémáját a munkaszerződés 5. pontjával kapcsolatban és orvosoltassa a munkáltatói jogkör gyakorlójával azt. A felperesi levélből értesült az alperes az aláírás megtagadásának az okáról.
- [13] A másodfokú bíróság nem vette figyelembe azt a tény, hogy a felek közt az ajánlat megtételével és annak elfogadásával létrejött munkaszerződés új ajánlatként akkor lett volna értékelhető, ha az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés a) pontja szerinti határidőben, vagyis 2020. szeptember 14-ig tette volna meg, tehát a felperes részére az elfogadásra nyitva álló határidőben belül. Az Átalakulási tv. 2. § (3) bekezdése alapján az alperes az ajánlathoz kötve volt, attól azonban eltérhetett a munkaszerződés megkötése során, amennyiben ahhoz a másik fél írásban kifejezetten hozzájárul. A felperes írásbeli nyilatkozatot nem tett az eltérés, vagyis a munkavégzés helye tekintetében, így megszegte az Mt. 6. § (2) bekezdése szerinti együttműködési kötelezettségét. Úgy járt volna el helyesen a felperes, hogyha megjelölte azt, hogy miért nem tudja elfogadni a munkaszerződés 5. pontjában foglaltakat, kéri az általa elfogadott alperesi ajánlatnak megfelelő módosítását.
- [14] Amennyiben az alperes magatartását szerződésszegésként értékeljük, végkielégítés nem illeti meg a felperest, mivel az arra való jogosultságot csak az Átalakulási tv. 2. § (6) bekezdésével felhívott 2. § (5) bekezdése szabályozza, a 2. § (3) bekezdésében foglaltak esetleges megsértése azonban nem keletkeztet jogalapot végkielégítés fizetésére. Az Átalakulási tv. 3. § (3) bekezdése lehetőséget biztosított arra, hogy a megállapodásukat a felek 2020. december 31-ig közös megegyezéssel módosítsák, ez alkalmazható lett volna a perbeli esetben is.
- [15] A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében kérte, hogy a Kúria „utasítsa el” az alperes felülvizsgálati kérelmét, „hagyja helyben” az ítéletábla ítéletét. Álláspontja szerint a jogerős ítélet nem jogsértő, helyesen állapította meg, hogy a felek között nem jött létre megállapodás, s a felperes jogviszonya az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdésének c) pontja alapján szűnt meg.
- [16] Nem sértette meg az együttműködési kötelezettségét, az alperes ajánlatát határidőben elfogadta, az alperes azonban eltérő tartalmú munkaszerződést kívánt vele aláírni. Az októberi munkaszerződés-tervezetre vonatkozóan nem jött létre megállapodás határidőn belül, az tartalmában eltért a szeptemberben elfogadott ajánlattól, a munkáltató azt önkényesen változtatta meg. A fentiek vonatkozásában lényeges tényállási elemek tekintetében nincs eltérés a felek nyilatkozatai között.
- [17] 2020. október 30. péntekre esett, az utolsó munkanapon kapta kézhez a felperes a munkaszerződés tervezetét, így néhány óra állt rendelkezésére, hogy a számára előnytelen feltételekkel megváltoztatott tartalmú szerződést aláírja vagy jogviszonya megszűnése mellett döntsön. Nem terhelte indokolási kötelezettség e körben. Nem minősíthető az együttműködési kötelezettség megsértésének az, hogy a munkáltató által egyoldalúan, jogellenesen, a határidő utolsó munkanapján módosított szerződést nem fogadta el.
- [18] A munkáltató a korábban megtett nyilatkozatához kötve volt, attól csak a közalkalmazott írásbeli hozzájárulásával térhetett volna el, ilyen nyilatkozattal azonban az alperes nem rendelkezett, egyoldalúan módosította a munkaszerződést. Semmilyen szerződést nem szegett meg, hiszen nem jött létre munkaszerződés, s nem lennének alkalmazhatók az alperes által hivatkozott kontraktuális felelősségre vonatkozó jogszabályhelyek az Mt. 31. §-a alapján sem.

A Kúria döntése és annak jogi indokai

- [19] Az alperes felülvizsgálati kérelme nem megalapozott.
- [20] Az Átalakulási tv. 1. § (2) bekezdése szerint a kulturális intézményben foglalkoztatott közalkalmazott jogviszonya a törvény erejénél fogva 2020. november 1-jei hatállyal az Mt. szerinti munkaviszonnyá alakul át. E rendelkezés arra utal, hogy a jogviszony átalakulására ex lege kerül sor, jognyilatkozat alapján. Ellentétben ezzel a törvény 2. §-a az ex lege jogviszony átalakulás dogmatikai konstrukcióját tartalmazza. A 2. § (1) bekezdése 2020. augusztus 1-jei határidővel az átalakulásról szóló munkáltatói tájékoztatási kötelezettséget ír elő. A törvény 2. § (2) bekezdése ezen túl a munkáltató számára legkésőbb 2020. augusztus 15-ig teljesítendő ajánlattételi kötelezettséget állapít meg. Az ajánlatnak a munkaszerződés tartalmi elemeire kell vonatkoznia azzal, hogy e tartalmi elemek vonatkozásában csak a munkabér tekintetében ír elő a jogszabály megszorító rendelkezést. E tekintetben a munkáltató szabadon tehet ajánlatot, figyelemmel az Átalakulási tv. 3. § (2) bekezdésében rögzített megszorító rendelkezésekre.
- [21] A munkáltatói ajánlatra a közalkalmazott a törvényben meghatározott határidőben tehet nyilatkozatot, elfogadhatja vagy elutasíthatja azt. A

- közalkalmazott hallgatása a munkaviszony létrehozására vonatkozó munkáltatói ajánlat elutasításának minősül a 2. § (5) bekezdés *a*) pontja szerint, amihez hozzákapcsolódik a jogviszony ex lege megszűnése. A közalkalmazotti – határidőn túli – hallgatás tehát elutasításnak minősül ugyanúgy, mint a 2. § (5) bekezdés *b*) pontja szerinti kifejezetten elutasító közalkalmazotti nyilatkozat, amely szintén a közalkalmazotti jogviszony megszűnésének joghatását eredményezi.
- [22] A közalkalmazott tehát 2020. szeptember 14-ig nyilatkozatot tehetett a munkáltatói ajánlat elfogadásáról is, a jogalkotó azonban nem rögzítette ennek megfelelően a jogkövetkezményeket. Nem rendelkezett arról, hogy a közalkalmazotti elfogadó nyilatkozattal a felek között munkaszerződés, illetve munkaviszony jön létre, hiszen a munkaszerződés tartalmára vonatkozó munkáltatói ajánlatot és annak kifejezett elfogadását munkaszerződésnek lehetett volna minősíteni. A munkáltatói ajánlathoz és annak elfogadásához a jogalkotó nem kapcsolta hozzá a munkaszerződést, illetve a munkaviszony létrejöttét, hanem ez utóbbit csak 2020. november 1-jei hatállyal írta elő, azzal, hogy a felek közötti munkaszerződés megkötése esetén következik be.
- [23] A jogalkotó a 2. §-ban különbséget tett a munkáltatói ajánlat és annak elfogadása, mint kölcsönös és egybehangzó jognyilatkozat [Ptk. 6:63. § (1) bekezdés], valamint a munkaszerződés között. Az Átalakulási tv. 2. § (4) bekezdése ugyanis úgy rendelkezik, hogy a felek a munkaszerződést 2020. október 31-ig kötik meg, amely határidő „anyagi jogi és jogvesztő”. Az Átalakulási tv. 2. § (3) bekezdése is arra utal, hogy a felek a korábbi egybehangzó jognyilatkozataikhoz képest külön munkaszerződést kötnék, amelynek során a munkáltató a korábbi ajánlatához kötve van, attól a munkáltató a közalkalmazott kifejezett hozzájárulásával térhet el.
- [24] Ebből arra lehet következtetni, hogy a jogalkotói elképzelés szerint a munkáltatói ajánlat és annak elfogadása (legkésőbb 2020. szeptember 14.), valamint a 2020. október 31. napjáig megkötendő munkaszerződés közötti időszakban a felek további munkaszerződéses tárgyalásokat folytathatnak és ennek során – az ajánlathoz, illetve a közalkalmazotti elfogadó nyilatkozathoz képest – eltérő munkaszerződéses tartalommal is megállapodhatnak. A törvény 2. § (8) bekezdése ugyanis külön említi a munkaszerződést, mégpedig azzal, hogy a közalkalmazotti jogviszonynak 2020. november 1-jei munkaviszonnyá alakulására „a munkaszerződés megkötése esetén kerül sor”.
- [25] Ezzel szemben az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés *c*) pontja úgy rendelkezik, hogy amennyiben a felek között a munkáltatói ajánlattételre meghatározott határidőt követő 30 napon belül (tehát 2020. szeptember 14. napjáig) „nem állapodnak meg a munkaszerződés tartalmában”, úgy a közalkalmazotti jogviszony a törvény erejénél fogva megszűnik.
- [26] Megállapítható ezek alapján, hogy az Átalakulási tv. a „munkaszerződés” fogalom tekintetében bizonytalan helyzetet teremtett:
- A 2. § (4) bekezdése szerint a felek a munkaszerződést 2020. október 31. napjáig kötik meg és e határidő „anyagi jogi és jogvesztő”.
 - A 2. § (3) bekezdése megkülönbözteti a munkáltatói ajánlatot és annak közalkalmazott általi elfogadását, valamint a munkaszerződés megkötését, azaz az utóbbit külön aktusnak (jognyilatkozatnak) tekinti.
 - A 2. § (5) bekezdés *c*) pontja ugyancsak munkaszerződésről rendelkezik, azonban azzal az alapvető ellentmondással, hogy a 2. § (4) bekezdésében meghatározottól eltérő határidőt (2020. szeptember 14.) biztosít annak megkötésére. Azért lehet az itt említett időpontot határidőnek tekinteni, mert elmulasztásához a jogviszony ex lege megszűnésének jogkövetkezményét kapcsolja a törvény.
 - A 2. § (8) bekezdése a munkaszerződés megkötésének feltételéhez köti a jogviszony 2020. november 1-jei átalakulását.
- [27] Az Átalakulási tv. 2. §-a nemcsak megkettőzi a felek jognyilatkozataira vonatkozó szabályokat, s az egyes jognyilatkozatok következménye tekintetében is eltérő szabályokat tartalmaz. Az Átalakulási tv. 2. § (2) bekezdésében meghatározott munkáltatói ajánlathoz és a 2. § (5) bekezdés *a*) pontjában meghatározott közalkalmazotti jognyilatkozathoz nem fűzi hozzá a felek közötti munkaviszony létrejöttének joghatását. Az ajánlatot és annak elfogadását a törvény nem tekinti munkaszerződésnek, amely a munkaviszony létrejöttének jogalapja (jogcíme) volna. A törvény a közalkalmazott nyilatkozatának lehetséges tartalmáról sem rendelkezik, azaz a nyilatkozat bármilyen tartalmú lehet, nem csupán a munkáltatói ajánlatot elfogadó vagy azt elutasító, hanem pl. a munkáltatói ajánlattól eltérő tartalmú, másik ajánlatot is tartalmazhat.
- [28] Ére figyelemmel nem helytálló a felülvizsgálati kérelemnek az ezzel ellentétes érvelése, miszerint a felek között a 2020. augusztus 11. napi munkáltatói ajánlattal és annak 2020. szeptember 1-jei közalkalmazotti elfogadásával a felek között munkaszerződés jött létre. A jogalkotó alkothatott volna ilyen tartalmú rendelkezést, de nem ezt tette, hanem ezzel szemben azt írta elő, hogy a munkáltatói ajánlattól és az arra való közalkalmazotti – akár elfogadó – nyilatkozattól megkülönböztette a munkaszerződést. A megkülönböztetés egyértelműen kitűnik a 2. § (3)–(4) bekezdéséből, az (5) bekezdés *c*) pontjából, valamint a (8) bekezdésből is.
- [29] Ennek megfelelően helytállóan állapították meg az alsóbb fokú bíróságok, hogy az adott ügyben alkalmazni kell az Átalakulási tv. 2. § (5) bekezdés *c*) pontját, azaz azt, hogy mivel a felek között nem jött létre megállapodás a munkaszerződés tartalmában (nem jött létre munkaszerződés) 2020. szeptember 14-ig, a közalkalmazotti jogviszony a törvény erejénél fogva szűnt meg. Ebből az is következik, hogy irrelevánsnak kell tekinteni – tartalmától függetlenül – a későbbi munkáltatói (2020. október 30-i) ajánlatot. Ennek csak akkor lett volna jelentősége, ha a felek ennek alapján munkaszerződést kötöttek volna 2020. október 31-ig, mert ebben az esetben következett volna be a közalkalmazotti jogviszonynak a 2. § (8) bekezdése szerinti átalakulása.
- [30] A perbeli esetben a munkáltató sem vitatta, hogy jogellenesen járt el akkor, amikor a korábbi ajánlathoz képest utóbb – a 2. § (3) bekezdésébe

ütközően – eltérő tartalmú ajánlatot tett a munkavégzés helye tekintetében. Álláspontja szerint a közalkalmazottnak az együttműködési kötelezettsége (Mt. 6. §) körében erről az eltérő tartalmú ajánlatról nyilatkoznia kellett volna, tárgyalási kötelezettsége keletkezett. Az Átalakulási tv. rendelkezése alapján ilyen közalkalmazotti kötelezettség nem állott fenn, és ilyen kötelezettség fennálltát a 2020. augusztus 1. napjával megindult eljárás kezdetétől sem lehet megállapítani, hiszen a törvény elismeri a közalkalmazott „hallgatási jogát”, ahhoz a jogviszony megszűnésének (és a végkielégítés jogosultságának) joghatását kapcsolata. Ilyen közalkalmazotti kötelezettség még az általános magatartási követelményekből sem következik.

- [31] Az alperes szerint a 2. § (3) bekezdésébe ütköző munkáltatói magatartáshoz nem kapcsolódik a közalkalmazott végkielégítési igénye, figyelemmel arra, hogy a 2. § (5) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz. Ez irreleváns, mert a közalkalmazotti igény jogalapja a 2. § (5) bekezdés *c)* pontja nem pedig az, hogy a felek között 2020. október 31-ig nem jött létre munkaszerződés.
- [32] Erre tekintettel a jogerős ítélet a kifejtetteknek megfelelően helytálló volt, azt a Kúria a Pp. 224. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv. VIII.10.044/2022/5.)

KÖZIGAZGATÁSI KOLLÉGIUM

274 A keresetösségi jog alapjául szolgáló státusz megszűnése – a szomszédos ingatlan eladása – esetén a perbeli jogutódlásra irányadó szabályok alkalmazandók [1952. évi III. törvény (régi Pp.) 275. § (5) bek., 327. § (1) bek., 335/A. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az elsőfokú építési hatóság a 2017. március 17-én hozott határozatában az építetők kérelmének helyt adva a Budapest, XI. kerület 15. szám alatti ingatlanon az építészeti–műszaki tervdokumentáció szerint létesítendő pince + földszint + háromszintes – 15 lakást, 1 irodát és 16 állásos teremgarázst magában foglaló – lakóépületre és gépkocsilehajtó melletti támfalakra, valamint 1 db személyfelvonóra vonatkozóan az építési engedélyt – feltételekkel – megadta.
- [2] Az indokolásban rögzítette, az ingatlan a Budapest, XI. kerület Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzatáról szóló 34/2003. (X. 21.) XI. ÖK számú rendelet (a továbbiakban: KVSZ) szerint „kisvárosias, kistelkes, jellemzően zártosú beépítési terület” az L3-XI/K1 építési övezetben helyezkedik el. Az építészeti–műszaki dokumentáció megfelel az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Eljr.) előírásainak.
- [3] A felperes fellebbezése folytán eljáró alperes a 2017. június 14-én kelt BP/1003/00170-9/2017. számú határozatában az elsőfokú határozatot helybehagyta. Az indokolás szerint a tervezett építési tevékenység a környezetre káros hatást nem gyakorol, a meglévő épületek állékonyságát, az életet és egészséget, a köz- és vagyonbiztonságot semmilyen módon nem veszélyezteti. Az építmény rendeltetésszerű és biztonságos használathoz szükséges, a közlekedési hálózathoz való csatlakozás, valamint a közmű- és energiaellátás megoldott. A tervezett építési munkák kielégítik a vonatkozó biztonsági, környezetvédelmi, műszaki és egyéb követelményeket, azok az irányadó építési szabályoknak minden tekintetben megfelelnek.

A kereseti kérelem

- [6] A felperes eljárási és anyagi jogi jogszabálysértésekre hivatkozással keresetet nyújtott be az alperes határozatának bírósági felülvizsgálata iránt. Jogszabálysértéseket a keresetlevelében, továbbá a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 17.K.32.587/2017. számon indult ügy 20. és 25. alszámú iratában jelölt meg.

Az alapeljárásban hozott elsőfokú ítélet és a Kúria végzése

- [7] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 17.K.32.587/2017/26. számú ítéletében a keresetet elutasította.
- [8] A Kúria a felperes felülvizsgálati kérelmét elbírálva a Kfv.II.37.954/2018/15. számú végzésében az

elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Az indokolásban kifejtette, a felperes keresetében több irányú hivatkozással tette vitássá az építkezést, keresetének jogalapját a szomszédos ingatlan – 9. számú – tulajdonjoga képezte. A keresetösségi joghoz kapcsolódóan a felperes a szomszédos ingatlanon végzett társasház építés valamennyi mozzanatát nem teheti vitássá, csak olyan igényt érvényesíthet, amely a saját ingatlana használatára igazolható hatással van.

- [9] A Kúria szerint az első fokon eljáró bíróság kellő mélységben nem vizsgálta meg a felperes hivatkozása közül azokat, amelyek a keresetösségi jog fennállásával álltak összefüggésben. A felperesi hivatkozások közül a benapozás kérdése, illetve az építmény illeszkedése és a tömegéből adódó többletterhelés képezi elsősorban a keresetösségi jogának alapját, ugyanakkor az elsőfokú bíróság ezeket a felperesi hivatkozásokat megfelelően nem különítette el, és a szükséges mélységben sem vizsgálta.
- [10] A felülvizsgálati bíróság utalt arra is, hogy a felperesi előadások alapján az elsőfokú bíróságnak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (2) és (3) bekezdésének alkalmazását is meg kellett volna vizsgálnia, döntően arra tekintettel, hogy a felperesi előadások bizonyítást igényelhetnek, és amennyiben nem volt elegendő a felperes által előterjesztett bizonyíték, úgy ennek kérdésében a Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti felhívás és tájékoztatás nem volt mellőzhető.
- [11] Szakkérdésnek minősül elsősorban a terület meglévő beépítésének kérdése, az ahhoz való illeszkedés, illetve az épület – tömegéből adódó – esetleges területi többletterhelése, a parkolási követelmények teljesítése. A felperes által becsatolt bizonyítékok elsősorban a felperes és az építetők polgári jogi jogviszonya alá tartoznak és döntően a kivitelezésből adódó hatáskörrel állnak összefüggésben. Az elsőfokú bíróság e bizonyítékokat megfelelően nem vizsgálta meg, és az egy érdemi tárgyaláson lefolytatott eljárás alapján nem volt abban a helyzetben, hogy az összetett építési hatósági ügyben érdemi döntést hozzon.
- [12] A per tárgyalásán a felperes és képviselője, valamint az alperesi beavatkozó nem jelentek meg, és a tárgyaláson elhangzott alperesi nyilatkozatok mindenképpen indokolták volna, hogy azokat az érintettek megismerhessék, arra érdemi nyilatkozatot terjesszenek elő.
- [13] A perbeli jogvitától el kell különíteni a felperes és az építetők közötti polgári jogi jogviszonyt, az ott érvényesített igényeket. A beépítés módjára, az abból következő, a felperes által hivatkozott benapozásra, intimitásvesztésre vonatkozó felperesi igény elbírálása polgári ügyben eljáró bíróság hatáskörébe tartozik. Szintén e bíróságnak kell állást foglalnia a kivitelezésből származó károsodásra és értékvesztésre. A kivitelezéshez kapcsolódó

- kifogások az építési engedélyezési határozat bírósági felülvizsgálatának nem képezhetik részét.
- [14] A Kúria az új eljárásra előírta, hogy az elsőfokú bíróságnak elsődlegesen a keresetösségi jogot kell tisztáznia, és amennyiben azt állapítja meg, hogy az adott hivatkozás esetében a felperes nem vitathatja az építkezést, úgy ezen igényt a keresetösségi jog hiányára tekintettel kell elutasítani.
- [15] Ezt követően az elsőfokú bíróságnak tisztázni kell, hogy a felperesi nyilatkozatok milyen bizonyítást tesznek szükségessé és ennek köréről, a bizonyítási eszközökről a felperest tájékoztatni kell. Különösen indokolt ez az eljárás, ha az elsőfokú bíróság akként foglalt állást, hogy valamely felperesi hivatkozás szakkérdést jelent, és ezért szakértő bevezetésének lehet helye. Szakkérdésnek minősülhet építési ügyben a terület beépítési módja (terjedelem, illeszkedés, illetve az Eljr. 18. § (1) bekezdés d) pontjában foglaltak vizsgálata, valamint – ezek vitatása esetén – valamennyi szakhatósági álláspontot érintő hivatkozás.

Az új eljárás eredményeként hozott elsőfokú ítélet

- [16] A Fővárosi Törvényszék a 28.K.701.331/2020/35. számú ítéletében a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg 15 napon belül az alperesnek 60 000 forint, míg az alperesi beavatkozónak (a továbbiakban: beavatkozók) egyetemlegesen 481 000 forint perköltséget, továbbá az államnak 30 000 forint kereseti illetéket.
- [17] Az elsőfokú bíróság ítéletének [3] pontjában a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértéseket rögzítette. A [4] pontban kifejtette, a felperes a keresetindítási határidőt követően, de részben az első tárgyalás előtt, részben a megismételt bírósági eljárásban, valamint a végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmében keresetét több körben is kiegészítette. Ugyanakkor keresetlevelében a társasházi épület kialakítására vonatkozó szabályszerűségi kifogásokat tett és eljárásjogi jogsértéseket panaszolt. A felperes tehát a per során a keresetlevélben foglalt jogsérelmeit folyamatosan bővítette, azonban nem a keresetlevélben állított jogsérelmeket bontotta ki, hanem újabbakat emelt be, ezzel az alperesi határozat szélesebb körű felülvizsgálatát kérte a bíróságtól. A törvényszék azonban ezeket a régi Pp. 335/A. § (1) bekezdésében foglaltak alapján nem vizsgálhatta, nem terjeszthette ki eljárását az utóbb megnevezett jogszabálysértések elbírálására. Ezért a törvényszék csak a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértésekről döntött.
- [18] A fentiek megállapítása után a bíróság vizsgálta a felperes keresetösségi jogának fennállását az általa állított jogszabálysértések tekintetében, vagyis azt, hogy a megjelölt jogsértések a saját ingatlana használatára igazolható hatással vannak-e avagy nem.
- [19] A felperes a kerékpárok elhelyezésének tervezetlenségével, a személygépkocsi behajtás és tárolás, valamint az építménymagasság hibás számításával, továbbá egy társasházi lakás nem kellő benapozottságával az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTEK) szabályok megsértését kifogásolta, de azt semmilyen módon

nem hozta összefüggésbe saját érdekeinek sérelmével. Azáltal a hivatkozott építési szabályok figyelmen kívül hagyása, pontatlan alkalmazása jelenthet objektív jogsértést, de önmagukban a felperessel való kapcsolatuk nélkül nem alapozzák meg a keresetösségi jogát. Az Eljr. 18. § (1) bekezdés d) pontjában foglalt követelmények betartásának hiánya lehet általában jogsértő, de ha ezzel összefüggésben a felperes nem igazol, vagy legalább nem valószínűsíti saját jogsérelmet, keresetösségi joga e körben sem állhat fenn.

- [20] A törvényszék „megjegyezte”, a felperes által a tiltott keresetkiterjesztésben megfogalmazottak, így a társasház mérete miatti következmények, egyes részeknek közelsége a felperesi ingatlanhoz, mivel azokat már összefüggésbe hozta a saját házában használhatóságával – benapozottság, intimitásvesztés –, alkalmasak lehetnek volna a keresetösségi jog megalapozására. Ezek miatt, valamint az építkezés folyamán, illetve annak következményeként keletkezett károk miatti igények érvényesítésére a felperes más hatósági és bírósági eljárásokat kezdeményezhet.
- [21] Mivel a felperes a keresetösségi joga nem áll fenn, ezért a felperes előadások bizonyítása a perben nem volt szükséges, így az erre vonatkozó szakértő kirendelése iránti indítványt a bíróság elutasította.
- [22] A törvényszék a beavatkozók által felszámított perköltséget a perben kifejtett jogi munkára tekintettel mérsékelte, továbbá a szakértő vélemény díját is csökkentette.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelmek

- [23] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet elsődlegesen annak hatályon kívül helyezése és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása, másodlagosan annak hatályon kívül helyezése és a keresetnek való helytadás iránt.
- [24] Előadta, a törvényszék megsértette a régi Pp. 2. §-át, a 3. § (3) bekezdését és az 54. §-t, amikor nem tisztázta megfelelően a beavatkozó személyi kört. Nem került igazolásra, hogy kik a beavatkozó minőséget megalapozó építőközösség tagjai. A beavatkozó képviselő a megismételt eljárás során bejelentette, hogy az V. rendű beavatkozó nem tagja az építőközösségnek és kérte a perből való elbocsátását, azonban ezt a nyilatkozatát 8 hónap múlva visszavonta. A törvényszéknek vizsgálnia kellett volna, hogy az V. rendű beavatkozó tagja-e az építető közösségnek, és ha nem, akkor mi a beavatkozó státuszának alapja.
- [25] A felperes szerint az I. rendű beavatkozó tekintetében a beavatkozó jogi képviselő nem rendelkezett szabályszerű meghatalmazással a törvényszék előtt folyó megismételt eljárásra vonatkozóan. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta hivatalból vizsgálni az I. rendű beavatkozó által adott meghatalmazás szabályszerűségét. Emellett a felperesnek nem volt lehetősége az ítélet meghozatala előtt megismerni a beavatkozó képviselőnek a 2021. szeptember 2-án megtartott tárgyaláson e körben tett nyilatkozatát. A fentiek miatt sérült a régi Pp. 30. § (3) és (6) bekezdése, 72. §-a, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, 1950. november 4-én Rómában kelt Egyezményben (a

- továbbiakban: Egyezmény) foglalt tisztességes eljáráshoz való jog.
- [26] A felperes sérelmezte, hogy a megismételt eljárásban nem kapott kioktatást a bizonyítandó tényekről és a bizonyítási teherről. Ezzel a törvényszék megsértette a régi Pp. 3. § (3), a 141. § (2) és a 164. § (1) bekezdését, és nem vette figyelembe a Kúria a Kfv.II.37.954/2018/15. számú végzésének [15], [16] és [21] pontjában írtakat. A keresetösségi jog körében a felperes hangsúlyozta, keresete B. pontjában hivatkozott a környezeti káros hatás, a környezeti többletterhelés és az illeszkedés kérdéseiről.
- [27] A Kúria végzésének [14] pontjában a felperesi hivatkozások között megjelölte a többletterhelés kérdését. A törvényszék a fentiekkel ítéletében nem foglalkozott, ezzel megsértette a régi Pp. 3. § (2) és (3) bekezdését. Ebben a körben a keresetösségi jog fennáll.
- [28] A felperes rámutatott, a törvényszék abban is jogszabálysértően járt el, hogy az időközben előterjesztett keresetmódosítások vonatkozásában sem vizsgálta a keresetösségi jogot. Az ítéletben írtakkal szemben ezek nem minősülnek tiltott keresetmódosításnak. A kúriai végzés is tartalmazza a benapozás, az illeszkedés és a többletterhelés körét. Ezeket a felperes az alapeljárásban az első tárgyalást megelőzően, a 25. alszámú beadványban már előadta.
- [29] A törvényszék eljárása ebben a körben sérti a régi Pp. 3. § (1), (2) bekezdését és 355/A. §-át.
- [30] A törvényszék eljárása és ítélete sérti a régi Pp. 3. § (1) és (2) bekezdésében megjelölt kereseti kérelemhez kötöttség elvét, mert az elsőfokú bíróság nem hozott döntést több olyan kérdésben, amelyek tárgyát képezték a határidőben előterjesztett keresetnek (nagy épülettömeg, illeszkedés, intimitásvesztés, benapozás).
- [31] A felperes szerint a megismételt eljárásban az ügy előlről újra kezdődik. A megismételt eljárás első tárgyalására 2020. november 17-én került sor, így addig lehetett jogszerűen új jogszabálysértést megjelölnie. Az ezen időpontot megelőzően előterjesztett jogszabálysértések jogszerű keresetkiterjesztésnek minősülnek, amelyekhez kapcsolódóan a törvényszéknek a tényállást fel kellett volna derítenie és döntést kellett volna hoznia. Ennek elmulasztása jogszabálysértő.
- [32] A felperesi bizonyításiindítvány mellőzése ellentétes a régi Pp. 3. § (2) bekezdésével.
- [33] Az alperes eljárás során jogszerűtlenül nem vette figyelembe a régi Pp. 1. § (2), a 2. § (3), a 104. § (3), a 105. § (2) bekezdésében és az 50. § (1) bekezdésében írtakat.
- [34] Az ítélet meghozatalának napján érkezett a bíróságra a beavatkozók irata, amely egyfelől érdemi nyilatkozatot tartalmazott, másfelől a perköltségre vonatkozó számlákat. Ezt az iratot a törvényszék a felperesnek később küldte meg, azt a felperesi képviselő 2021. szeptember 27-én vette át, így erre nem nyilatkozhatott. A bíróság eljárásával sértült a régi Pp. 2. §-a, a 3. § (6) bekezdése, a 79. § és az Egyezményben foglalt tisztességes eljáráshoz való jog elve.
- [35] Az alperes és az alperesi beavatkozók felülvizsgálati ellenkérelmükben az ítélet hatályában fenntartását indítványozták annak helyes indokai folytán.
- Részletesen nyilatkoztak a felülvizsgálati kérelemben foglaltakra.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [36] A törvényszék ítélete érdemi felülbírálatra alkalmatlan.
- [37] A régi Pp. 275. § (1) és (2) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. A jogerős ítélet csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálható felül.
- [38] A Kúria elsődlegesen rögzíti, hogy az elsőfokú bíróság a tényállást hiányosan állapította meg. Az alperes képviselője a 2021. szeptember 2-án megtartott tárgyaláson – a beavatkozók képviselőjével egyezően – előadta, hogy a felperes a Budapest, XI. kerület 9. szám alatti, az építési engedéllyel érintett ingatlan szomszédos ingatlanát eladta. A nyilatkozatot a törvényszék ítéletének tényállása nem tartalmazza, a tényállítás körében az elsőfokú bíróság bizonyítási eljárást nem folytatott le.
- [39] A felülvizsgálati bíróság az ingatlan-nyilvántartás adataiból megállapította, hogy a Budapest, XI. kerület 9. szám alatti ingatlan 1/1 tulajdoni hányadát a megismételt eljárás során meghozott elsőfokú ítéletet megelőzően a felperes eladta a Kft.-nek (a továbbiakban: Kft.). A Kft. az ingatlan ¼ tulajdoni hányadát ezt követően adta el K. G.-nak, így tulajdoni hányada ¾-re csökkent.
- [40] A régi Pp. 275. § (5) bekezdése értelmében, ha a Kúria az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra és határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad. Ebben az esetben csak a felülvizsgálati eljárásban felmerült költség összegét állapítja meg, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.
- [41] A törvényszék ítéletét megismételt eljárás eredményeként hozta meg, ennek során a régi Pp. 275. § (5) bekezdésében írtaknak megfelelően köteles volt a Kúria a Kfv.II.37.954/2018/15. számú végzésében foglalt iránymutatások alapulvételével és betartásával eljárni.
- [42] Az alapügyben eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében a felperes keresetét a keresetlevélben írtak szerint ismertette, abban a körben döntött és indokolta ítéletét, a keresetváltoztatás tekintetében döntése nem tartalmaz indokolást. A Kúria – a sérelmezett ítélet és a felülvizsgálati kérelem alapján eljárva – a végzésében szintén nem tette vizsgálat tárgyává a keresetváltoztatás kérdését.
- [43] A régi Pp. 335/A. § (1) bekezdése szerint a felperes a keresetét legkésőbb az első tárgyaláson változtathatja meg. A keresetet azonban a közigazgatási határozatnak a keresetlevéllel nem támadott önálló – a határozat egyéb rendelkezéseitől egyértelműen elkülöníthető – rendelkezésére csak perindításra nyitva álló határidőn belül lehet kiterjeszteni.
- [44] A felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, a régi Pp. 335/A. § (1) bekezdésében megjelölt „első tárgyalásnak” a perben megtartott első érdemi tárgyalás minősül. Ha a felülvizsgálati eljárás eredményeként a Kúria az elsőfokú ítéletet hatályon

- kívül helyezi és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, akkor is az alapeljárás első érdemi tárgyalását kell olyanakk tekinteni, ahol a kereset még megváltoztatható. Az ezzel ellentétes felperesi okfejtés nem foghat helyt.
- [45] A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az alapügyben az első érdemi tárgyalást 2018. június 20-án tartotta, amelyről 26. alszám alatt készült jegyzőkönyv. A felperes a 20. alszámú – 2018. május 12-én kelt – és a 25. alszámú – 2018. június 20-án kelt – iratában jogszabálysértéseket jelölt meg.
- [46] A törvényszék döntésében úgy ítélte meg, hogy a felperes a közigazgatási per során a keresetlevélben foglalt jogszabálysértéseket folyamatosan bővítette, azonban nem a keresetlevélben állított jogsérelmeket bontotta ki, hanem újabbakat emelt be, így azok tiltott keresetváltoztatásnak minősülnek. Ezzel az érvelésével az alperes és a beavatkozók egyetértettek, míg a felperes felülvizsgálati kérelmében vitatta azt.
- [47] A Kúriának döntenie kellett abban, hogy a felperesnek a keresetlevél benyújtását követően, de még az első tárgyalást megelőzően előterjesztett jogszabálysértéseit tiltott keresetváltoztatásnak minősülnek-e.
- [48] A keresetlevél A) pontjában a felperes az OTÉK több irányú megsértését állította. A keresetlevél B) pontjában az Eljr. 18. § (1) bekezdés d) pontjának megsértésére hivatkozott a felperes, mert véleménye szerint az építmény megépítése a környezetben káros hatásokat okoz. Ebben a körben a felperes egy tervtanácsi véleményre alapítottan állította, hogy a tervezett építménynek túlzottan nagy az épület tömege, az nem illeszkedik a környékbeli beépítési módhoz és léptékhez. A keresetlevél C) pontjában a felperes kifejtette, hogy az alperes eljárása több ponton sérti a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezéseit, így – egyebek mellett – a hatóság nem tett eleget tényállásfeltárási kötelezettségének.
- [49] A 20. alszámú iratban a felperes az építési tevékenységgel kapcsolatos sérelmeit sorolja fel elsődlegesen, így az ingatlanát érintő beázást, repedéseket, süllyedést és betonozási problémákat. Emellett a benapozás csökkenést már a saját ingatlanára vonatkozóan állítja és sérelmezi az ingatlan intimitásvesztését, továbbá részletezi a negatív környezeti hatásokat. A 25. alszámú iratban – amelyet a felperes maga nevez keresetkiegészítésnek, illetve keresetmódosításnak – a felperes a KVSZ megsértését állítja a beépített terület, az illeszkedés, a zavaró hatású nagy tömb és az intimitásvesztés tekintetében.
- [50] A Kúria szerint az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a régi Pp. 335/A. § (1) bekezdés második mondatából következően tiltott keresetkiterjesztésnek minősül az, ha a felperes a keresetindítási határidőn túl előterjesztett iratában olyan előadást tesz, amelyben nem a keresetlevélben megjelölt jogszabálysértést bontja ki, hanem újabbat (újabbakat) ad elő. Egyértelműen ilyennek minősül a 20. alszámú iratban a folyó építési tevékenységhez kapcsolódó problémakör, vagyis a felperes állítása szerint az ingatlanában jelentkező beázás, süllyedés, repedések és betonozási problémák. A benapozás csökkenést a felperes keresetlevelében az engedéllyel érintett ingatlan egyik lakására vonatkoztatta, a 20. alszámú iratban már a saját ingatlanára, így az utóbbi szintén tiltott keresetkiterjesztésnek tekintendő. Az intimitásvesztést a felperes keresetlevelében nem vitatta, azt először a 20. alszámú iratában sérelmezte, erre figyelemmel ez az utóbb megjelölt jogszabálysértés sem bírálható el érdemben.
- [51] A felülvizsgálati bíróság rámutat, a törvényszék helytállóan rögzítette, hogy a keresetlevélben szereplő jogszabálysértések vizsgálhatók érdemben, azonban azok körét – a keresetlevélben írtakat indokolatlanul szűken értelmezve – részben helytelenül állapította meg. Az érdemben vizsgálható és vizsgálandó jogszabálysértések köre kiterjed az építménymagasság, az illeszkedés, valamint az épülettömeg kérdéseire és a kapcsolódó környezeti hatásokra is.
- [52] A Kúria Kfv.III.37.698/2021/5. számú ítéletében is megtestesülő egységes bírói gyakorlat szerint a régi Pp. 327. § (1) bekezdése azt a személyi kört határozza meg, akik felperesként közigazgatási pert kezdeményezhetnek. Ők rendelkeznek perindítási, más néven keresetindítási joggal. Az ügyféli jogállás azonban még nem jelenti automatikusan a kereset érdemi elbírálásának lehetőségét is. A régi Pp. 3. § (3) bekezdésére figyelemmel ugyanis bírósági eljárás megindítása iránti kérelmet csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő. Ezt az érdekeltséget fejezi ki a kereshetőségi jog. Az ügyfélnek tehát arra van joga, hogy felperesként közigazgatási pert indítson, azaz, hogy a jogszabálysértésből eredő érdeksérelmével szemben jogorvoslattal éljen. A keresettel támadott közigazgatási döntés esetleges jogsértő jellege azonban nem mindig érinti a felperes jogát vagy jogos érdekét, vagyis nem minden jogszabálysértés okoz érdeksérelmet a számára. Ez utóbbi esetben a perindítás joga nem eredményez egyben kereshetőségi jogot is a felperesnek, a jogi érdekén kívül eső jogsérelem elbírálására nem lehet igénye.
- [53] Az ügyféli minőség fennállása – főszabály szerint – megalapozza a keresetindítási jogot, azonban nem jelenti egyben azt is, hogy a közigazgatási határozat valamennyi rendelkezését feltétel nélkül vitathatja az ügyfél a perben. A felperesnek mint a hatósági eljárásban ügyfélként résztvevő személynek fennáll a keresetindítási joga, de ebből nem következik, hogy egyben kereshetőségi joggal is rendelkezik, mert annak feltétele az adott jogsértéshez kapcsolódó közvetlen jogi érintettség, amelyet neki kell igazolnia.
- [54] A felülvizsgálati bíróság hangsúlyozza, a felperes a kerékpárok elhelyezése, a gépkocsik elhelyezése, az építéssel érintett egyik lakás nem kellő benapozottsága és a személygépkocsi rámpa vonatkozásában az adott jogsértéshez kapcsolódó közvetlen jogi érintettséget nem igazolt, nem mutatta be, hogy ezek az általa állított problémák mennyiben okoznak neki érdeksérelmet.
- [55] Ugyanakkor a Kúria szerint az építménymagasság, az illeszkedés, az épülettömeg kérdése és az ezzel kapcsolatos környezeti hatások vonatkozásában a felperes igazolta, hogy azok közvetlenül érintik a jogi érdekét, így ezekben fennáll az anyagi igényérvényesítési, vagyis kereshetőségi joga. Ezt bizonyítják a felperes által előadottak, a csatolt fényképfelvételek és az eljárás egyéb iratai. A

- fentiekkel ellentétes ítéleti megállapítás nem tény- és jogszerű.
- [56] A Kúria a Kfv.II.37.954/2018/15. számú végzésének [16] bekezdésében kiemelte, hogy szakkérdésnek minősül elsősorban a terület meglévő beépítésének kérdése, az ahhoz való illeszkedés, illetve az épülettömegeből adódó esetleges többletterhelés, a parkolási követelmények teljesülése.
- [57] A törvényszék – a keresetösségi jog körében elfoglalt álláspontjára figyelemmel – nem döntött arról, hogy mely kérdések minősülnek szakkérdésnek és ehhez kapcsolódóan milyen bizonyítási cselekmények lefolytatása szükséges.
- [58] A fent kifejtettre figyelemmel a felperes a közigazgatási per megindulásakor a keresetindítási jog mellett – a jelen végzésben meghatározott körben – rendelkezett keresetösségi joggal, amely a szomszéd – 9. szám alatti – ingatlanban fennálló tulajdonosi státuszán alapul. A korábban rögzítettek szerint a felperes a 9. szám alatt fekvő ingatlanát az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőzően eladta a Kft.-nek.
- [59] A Kúria kiemeli, a keresetet indító személy keresetösségi jogának az elsőfokú közigazgatási peres eljárás folyamán végig fenn kell állnia, a keresetösségi jog mint anyagi igényérvényesítési jogosultság az annak alapjául szolgáló státusz elvesztésével – főszabály szerint – megszűnik, elenyészik, Azonban ebben az esetben érvényesülnie kell a perbeli jogutódlás régi Pp.-ben szabályozott rendelkezéseinek.
- [60] A törvényszék eljárása során csatolta az I. rendű beavatkozó a 2021. március 3-án kelt meghatalmazását, amelyben megbízta az Ügyvédi Irodát a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt folyamatban lévő eljárás – valamint az azt követő esetleges perorvoslati, illetve megismételt eljárás – során való képviselőre. A felülvizsgálati bíróság szerint ezen meghatalmazás alapján az I. rendű beavatkozót jogszerűen képviselte a törvényszék előtt az Ügyvédi Iroda.
- [61] A régi Pp. 54. § (1) bekezdése kimondja, akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban lévő per miként dőljön el, a perbe – az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig – az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása végett beavatkozhat.
- [62] A felülvizsgálati bíróság álláspontja szerint jelen közigazgatási perben az alperes pernyertességének előmozdítására beavatkozhat az építőközösség tagja mellett az a személy is, aki tulajdonjoggal rendelkezik az építési engedéllyel érintett ingatlanban. Önmagában az a tény, hogy a beavatkozók jogi képviselője több beavatkozó vonatkozásában kérte azok perből való elbocsátását, majd kérelmét visszavonta, így erről a bíróságnak döntenie nem kellett, nem jogszabálysértő.
- [63] A Kúria a régi Pp. 275. § (4) bekezdését alkalmazva a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.
- [64] A megismételt eljárás során az elsőfokú bíróság először a keresetösségi jog fennállásának alapjául szolgáló felperesi tulajdonosi státusz megszűnéséből és a perbeli jogutódlás lehetőségéből következő eljárási cselekményeket kell foganatosítania.
- [65] Ennek során fel kell hívnia a felperest az arra vonatkozó nyilatkozattételre, hogy a 9. szám alatti ingatlanban korábban fennálló tulajdonjogának megszűnésére figyelemmel a jelen kúriai végzésben meghatározott keresetösségi jog körében – építménymagasság, illeszkedés, épülettömeg és ebből fakadó környezeti hatások – mire alapozza a közvetlen jogi érdekelttségét, vagyis a rá vonatkozó keresetösségi jogot. Igenlő válasz esetén a keresetösségi jog ilyen feltételek melletti fennállását a felperesnek igazolnia szükséges.
- [66] Mivel a keresetösségi jogot megalapozó státuszban polgári jogi jogutódlás történt, ezért a régi Pp. 61. § (1) bekezdésére alapítottan a perbe felperesként beléphet a 9. szám alatti ingatlan új tulajdonosa (tulajdonosai). Az új tulajdonosnak (tulajdonosoknak) keresetösségi joga kizárólag a jelen kúriai végzésben meghatározott körre vonatkozhat, azon túl nem terjedhet.
- [67] Ezért az elsőfokú bíróságnak fel kell hívnia a 9. szám alatti ingatlan új tulajdonosát (tulajdonosait) arra, hogy a perbe felperesként beléphet (beléphetnek). A felperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez a régi Pp. 61. § (2) bekezdése szerint a felperes hozzájárulása szükséges.
- [68] A felperesi jogutód perbelépése esetén az elsőfokú bíróság köteles a megismételt eljárást a kúriai végzésben foglaltaknak megfelelő körben lefolytatni. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, ha a felperesi jogutód – új tulajdonos (tulajdonosok) – nem lépnek perbe, de a felperes igazolni tudta, hogy a jelen végzésben megjelölt körben – vagy annak egy részében – a keresetösségi joga az ingatlana eladása mellett is fennáll.
- [69] Ha a felperes jogutódja (jogutódjai) nem lépnek perbe és a felperes nem igazolja az ingatlana eladását követően is fennálló – általa esetlegesen állított – keresetösségi jogát, akkor keresetösségi jog hiányában a keresetet el kell utasítani.
- [70] Ellenkező esetben az elsőfokú bíróságnak a jelen kúriai végzésben meghatározott körben érdemben kell elbírálnia a keresetet. Elsődlegesen rögzítenie szükséges az építési engedéllyel érintett ingatlan építési övezetét, ehhez kapcsolódóan meghatározni, hogy a vonatkozó építési szabályok szerint az ingatlanon milyen építmény helyezhető el, ehhez képest az engedélyezett építési terv mit tartalmaz és ez hogyan hat ki a keresetösségi jog jogosultjára.
- [71] A törvényszéknek döntenie kell arról, hogy a keresetösségi joggal érintett, a felperes vagy jogutódja által állított jogszabálysértések elbírálása szakkérdésnek minősül, avagy nem. Ha szakkérdésnek tekintendő, akkor a régi Pp. vonatkozó szabályainak megfelelően kell a bizonyítási eljárást lefolytatni, azzal, hogy a bizonyítási teher a felperesi oldalt terheli. Az elsőfokú bíróságnak eleget kell tennie a régi Pp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének.

(Kúria Kfv.III.38.198/2021/7.)

275 Keresetösségi jog vizsgálata építésügyben. Az építésügyi jogszabálysértésre alapított kereseti hivatkozás közigazgatási perben akkor is megalapozhat keresetösségi jogot, ha az adott építésügyi jogszabálysértés folytán bekövetkező

közvetlen jogsérelem polgári jogi jellegű. A közigazgatási perben eljáró bíróság nem a polgári jogi jogvitáról dönt, hanem az építési engedély jogszerűségét értékeli, az építésügyi jogszabályok megsértése pedig közigazgatási perben vizsgálható és orvosolható.

Nem eredményezheti a kereshetőségi jog megvonását az a körülmény, hogy az OTÉK-ban meghatározott telepítési távolságtól való eltérést, annak csekély mértéke miatt az elsőfokú bíróság úgy tekintette, hogy az nem eredményez kirívó benapozottsági változást. A jogszabályi rendelkezés kogens vagy diszpozitív jellege nem választási lehetőség, hanem a normaszövegből következően fennálló tény [2017. évi I. törvény (Kp.) 17. § a) pont, 78. § (2) bek.; 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) 36. § (2) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperesi érdekelt 1/1 arányú tulajdonát képezi az építési telek. Ezzel közvetlenül határos az I. rendű felperes 1/6 arányú tulajdonában lévő kivett lakóház, udvar, kereskedelmi egység megjelölésű ingatlan, amelyen lakóépület és garázs áll. A garázs a két ingatlan közös telekhatárán, valamint az utcával párhuzamos hossz tengelyen az utca homlokzati vonalán fekszik. A garázs végfala ún. oromfalas kialakítású, így tetőfedése 35 cm-rel átnyúlik a szomszédos ingatlanra. Az utca túloldalán, a tervezett társasházzal átfedésben áll a II. rendű felperes 1/2 arányú tulajdonát képező kivett lakóház udvar megjelölésű ingatlan. Az azon lévő lakóépület építési telek felőli homlokzatán huzamos tartózkodás céljára szolgáló helyiségek (szobák) vannak.
- [2] Az alperesi érdekelt 2020. november 15. napján, az Építésügyi Támogató Dokumentációs Rendszer (ETDR) felületen, meghatalmazottja útján, építési engedély iránti kérelmet nyújtott be hat lakásból álló társasház megépítése tárgyában.
- [3] A II. rendű felperes ügyféli jogállását a tárgyi ingatlanra vonatkozó korábbi (megszűnt) építési engedélyezési eljárás kapcsán a Szegei Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 16.K.27.654/2018/5. számú ítéletében elismerte. A jelen per tárgyát képező építési engedélyt megadó határozat meghozatalára irányuló építési engedélyezési eljárásban a II. rendű felperes ügyfélként vett részt, az alperes az iratbetekintéshez belépési kódot biztosított számára, az építési tervdokumentáció ismeretében az engedélyezési eljárás során a II. rendű felperes észrevételeket tett
- [4] Az alperes a 2020. december 18. napján kelt BK/ETDR/4445-26/2020. iktatószámú határozatával a kérelemnek – és az annak szerves részét képező egyesített építészeti–műszaki tervdokumentációnak – megfelelően építési engedélyt adott hat lakást tartalmazó társasházi lakóépület létesítésére, feltételekkel. A határozat szerint a tervezett lakóépület földszinti részén három lakás (F1., F2., F3.), az emeleten szintén három lakás (E1., E2., E3.), a pincszinten kilenc személygépkocsi-állásos teremgarázs kerül kialakításra.
- [5] Az alperes a határozat rendelkező részében rögzítette a szakhatósági hozzájárulásokat, továbbá a polgármester településképi véleményét, miszerint a társasházi lakóház megépítését feltétel nélkül engedélyezésre javasolta. A határozat indoklásában megállapította, hogy az építési telket a Kiskőrös

Város Helyi Építési Szabályzatáról és Szabályozási Tervéről szóló 18/2015. (IX. 10.) számú önkormányzati rendelet (a továbbiakban: HÉSZ) a település központi területeken belül a Vt-1.1 jelű építési övezetbe sorolja, így az – oldalhatáron álló beépítési móddal, 60%-os legnagyobb beépítési százalékkal, 20%-os minimális zöldfelülettel és 7,5 m legnagyobb épületmagassággal – több önálló rendeltetési egységet magában foglaló épületek elhelyezésére szolgál. Idézte többek között a HÉSZ, valamint az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) releváns rendelkezéseit. Megállapította, hogy az alperesi érdekelt kérelme a hiánypótlás teljesítését követően tartalmazza az építésügyi és építésfelügyeleti hatósági eljárásokról és ellenőrzésekről, valamint az építésügyi hatósági szolgáltatásról szóló 312/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kr.) 17. §-ában előírt kötelező mellékleteket. Az építészeti–műszaki dokumentáció alapján megállapította, hogy a tervező az építési helyet a hivatkozott rendelkezések és az egyéb védőtávolságok figyelembevételével határozta meg. Az épület elhelyezése előkert nélkül, tűzfalassal kialakítással oldalhatáron állóan, 4 méter oldalkerttel, 6,54 m legkisebb hátsókerttel történik. A telek tervezett beépítettsége 40,19%, a megmaradó zöldfelülete 25,96%, az épület tervezett magassága 6,38 méter, az utcai homlokzat magassága pedig 5,41 méter. Az alperesi érdekelt az építési engedély iránti kérelemhez közlekedési szaktervező által készített közlekedési tervfejezetet csatolt. Összességében megállapította, hogy a tervezett épület az alkalmazandó építésügyi jogszabályoknak megfelel, ezért az építési engedélyt megadta. A határozat indoklásában rögzítette továbbá, hogy a 2020. december 1. napján megtartott helyszíni szemle jegyzőkönyve alapján tett a rendelkező részben kikötést.

A kereseti kérelmek, az alperes védekezése, az alperesi érdekelt nyilatkozata

- [6] Az I. rendű felperes, mint az építési telekkel közvetlenül szomszédos ingatlan résztulajdonosa, valamint a II. rendű felperes, aki az építési telekkel szemközti ingatlan résztulajdonosa külön-külön keresetlevelet nyújtott be az alperes építési engedély tárgyú határozata jogszerűségének vizsgálata iránt.
- [7] Az I. rendű felperes vitatta a társasház építésére szolgáló ingatlan tekintetében a telekalakítás jogszerűségét, az építési engedély hatályának kiterjesztését a saját ingatlanára, hivatkozott a garázsának várható károsodására, ezáltal tulajdonhoz fűződő jogának sérelmére, továbbá az OTÉK, a Kr., valamint a HÉSZ releváns rendelkezéseire.
- [8] A II. rendű felperes a kereseti kérelmében előadta, hogy jogsértő építési engedély birtokában olyan társasház épülne a családi háza elé, amely életkörülményeit rontaná, ingatlan értékét jelentősen csökkentené, a tervdokumentációban meghatározott alapozási mód az épülete állagát veszélyeztetné. Álláspontja szerint a tervdokumentáció nem felel meg a hatályos rendeleteknek. Jogszabálysértésként többek között az OTÉK 36. § (2) bekezdését, a 37. § (3) bekezdését, a 42. § (2) bekezdését, a 103. § (5) bekezdését, az 1.

- melléklet 95. pontját, a HÉSZ 17. § (12) bekezdését, a 29. § (4) és (33) bekezdését, a Kr. 18. § (1) bekezdését, továbbá a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM–BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) releváns rendelkezéseit nevesítette.
- [9] Az alperes védiratában kérte a kereseti kérelmek elutasítását, a határozatában foglaltakat – annak helytállósága okán – fenntartotta, egyben kérte a felperesek perköltségeiben történő marasztalását. A II. rendű felperes keresete vonatkozásában hivatkozott a keresetösségi jog hiányára is, álláspontja szerint a II. rendű felperes közvetlen érintettsége egyik tárgykörben sem áll fenn.
- [10] Az alperesi érdekelt a kereseti kérelmek elutasítását kérte.

A jogerős ítélet

- [11] Az elsőfokú bíróság a 2021. szeptember 30. napján meghozott 102.K.700.026/2021/26. számú ítéletében a felperesek kereseteit elutasította, megállapította, hogy az alperes határozata megalapozott és jogszerű. A jogerős ítélet indokolásában kifejtettek szerint az I. rendű felperes alaptalan keresetét a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 88. § (1) bekezdés a) pontja alapján, míg a II. rendű felperes keresetét – nevezett aktív perbeli legitimációjának hiányában – a Kp. 88. § (1) bekezdés b) pontja alapján utasította el.
- [12] Az elsőfokú bíróság a jogerős ítélet indokolásában a II. rendű felperes tekintetében rögzítette, hogy az építési telekkel szemközti ingatlan résztulajdonosaként jogosult volt közigazgatási pert indítani, emellett azonban a keresetösségi jogot mint anyagi jogi kérdést is vizsgálni kell, és amennyiben a II. rendű felperes közvetlen jogának, jogos érdekének a sérelme nem állapítható meg, akkor a keresetösségi jog hiánya miatt a kereset érdemben el kell utasítani. Utalt a kialakult bírói gyakorlatra, így a Kúria Kfv.IV.37.940/2020/6. számú ítéletére, amely rögzíti, hogy a szomszédos ingatlanon végzett építési tevékenység valamennyi mozzanata nem támadható meg, csak azok, amelyek igazolható hatással vannak a felperes ingatlanra, továbbá hivatkozott a Kúria Kfv.VI.37.668/2018/5 számú ítéletére, amely elvi élel mondja ki, hogy a felperesnek valamennyi általa vitatott jogszabálysértés tekintetében igazolnia kell a keresetösségi jogát, továbbá, hogy a szomszédjogi sérelem a közigazgatási perben a keresetösségi jogot nem alapozza meg. Ez utóbbinak az engedélyezett társasház megépítésével a II. rendű felperesi ingatlan benapozottságának kirívó romlása, az ingatlanban ezáltal bekövetkező értékcsökkenés vonatkozásában előadott érvekkel összefüggésben tulajdonított jelentőséget.
- [13] Az elsőfokú bíróság úgy értékelte, hogy a II. rendű felperes keresetösségi joga általában véve nem terjed ki a településképi vélemény jogszerűségének vitatására, közvetlen egyéni érdeke pedig nem volt megállapítható. A II. rendű felperes jog- és érdeksérelemre [így pl. az ingatlan benapozottságának csökkenése, mivel a megépítendő épület elhelyezése nem szabadon állóan történik, hanem az OTÉK 37. § (3) bekezdését megsértve a szomszédos garázsépület átnyúló tetőzetének elbontását engedélyezve, s az építési telek kialakítása sem szabályszerűen történt; továbbá az építési engedély az OTÉK 103. § (5) bekezdését sértve nem biztosítja a gépkocsi-álláshelyekre vezető út előírt szélességét és jelzőlámpás forgalomirányítást irányoz elő, s az OTÉK 42. § (2) bekezdését és 4. számú mellékletét sértve nem hat, hanem kilenc gépkocsi elhelyezését biztosítja, továbbá a HÉSZ 29. § (2) bekezdésébe ütközően nyolc rendeltetési egységgel rendelkező társasházat engedélyez; egyúttal a HÉSZ 29. § (4) bekezdését is sérti, nem az ott írtak szerint határozza meg a zöldfelület arányát, továbbá az építési engedélyben számszaki pontatlanságok is találhatóak; az alapozási munkálatok kapcsán szabvány megsértése; a II. rendű felperes saját ingatlanának építkezés miatti árcsökkenésre alapított hivatkozásaival összefüggésben az elsőfokú bíróság leszögezte, hogy építési engedélyezési eljárásban az építési hatóság feladata, hogy az ágazati előírások alapján vizsgálja a tervezett épület építészeti–műszaki megvalósíthatóságát, azonban hatásköre nem terjed ki az esetlegesen felmerülő szomszédjogi, birtokvédelmi vagy kártérítési kérdések vizsgálatára. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 37. § (2) bekezdésére hivatkozva rögzítette, hogy az építési hatóság engedélyezési eljárásnak nem képezi tárgyát a benapozottság csökkentésének vizsgálata vagy az ingatlan-értékvesztés vizsgálata, így ezekkel összefüggő igény nem a közigazgatási jog területére tartozik, ennél fogva erre közigazgatási perben nem terjed ki a keresetösségi jog.
- [14] Az OTÉK 36. § (2) bekezdésére utalva rögzítette, hogy általánosságban a telepítési távolságra vonatkozó előírás megsértése megalapozhat ügyféli jogállást és esetleg keresetösségi jogot, azonban jelen esetben a fennálló telepítési távolság (6,37 m) nem jelent számottevő különbséget az OTÉK szerinti mértékhez (7,5 m), a II. rendű felperes ingatlanának benapozottságában nem következne be olyan kirívó romlás, amely közvetlen jog- vagy érdeksérelemként értékelhető, így e körülményt sem tekintette a II. rendű felperes keresetösségi jogát megalapozóknak.

A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelmek

- [15] A jogerős ítélettel szemben a II. rendű felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, amelyben a Kp. 121. § (1) bekezdése alapján kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását, mert álláspontja szerint az ítélete súlyosan jogszabálysértő. Kérte továbbá az alperes kötelezését a perköltség megfizetésére, amelynek összegét költségjegyzéken felszámította. Jogi érvelésként kifejtett álláspontja szerint a jogerős ítélet ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében és 28. cikkében foglaltakkal, súlyosan sérti a Kp. 2. § (1) és (3) bekezdésében, illetve a Kp. 78. § (2) bekezdésében foglaltakat, miután az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe és nem értékelte, hogy az alperes határozata súlyosan sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 2. § (2) bekezdés a) pontjában, az 5. § (2) bekezdésében, illetve a 81. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [16] A II. rendű felperes hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság gyakorlatilag a keresetösségi jog hiányára

- hivatkozva utasította el a keresetét, így kizárta a közigazgatási határozatban megtestesülő jogsértés orvosolásának lehetőségét. Ezáltal pedig azt sem észlelte, hogy a II. rendű felperes eljárási jogai a közigazgatási eljárás során súlyosan sérültek, ami már önmagában a közigazgatási határozat hatályon kívül helyezését kellett volna, hogy eredményezze. Hivatkozott arra, hogy a tervdokumentáció jogszerűségét már a közigazgatási eljárás során is vitatta, az alperes e vitatásokat ismertette határozatában, azonban a felvetett jogsértésekre nem reagált, így súlyosan megsértette az Ákr. 2. § (2) bekezdés *a)* pontjában, az 5. § (2) bekezdésében, illetve a 81. § (1) bekezdésében foglaltakat. A kereshetőségi jog hiányára hivatkozás pedig álláspontja szerint teljesen kiüresíti a közigazgatás hatékony jogorvoslati rendszerére vonatkozó alkotmányos alapelvet. Az elsőfokú bíróság által figyelmen kívül hagyott eljárási szabálysértések önmagukban is megalapozzák a felülvizsgálati kérelemmel érintett ítélet hatályon kívül helyezését.
- [17] A II. rendű felperes a felülvizsgálati eljárás során további írásbeli nyilatkozatokat tett (8–10. sorszámú periratok), az alperes és az alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmeire reagált és az utcában meglévő és a tervezett lakóépületekkel érintett ingatlanokról fényképeket csatolt. A kereshetőségi jog körében hangsúlyozta, hogy annak tartalmát mindig az adott ügyben indokolt jogértelmezéssel kell levezetni és az Alaptörvénnyel összhangban kell megítélni. Továbbra is hangsúlyozta, hogy az elsőfokú bíróság ítéletét jogszabálysértőnek tartja, mivel az az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében (jogorvoslati jog), 28. cikkében (bíróságok jogértelmezése), a Kp. 2. § (1)–(3) bekezdésében (hatékony jogvédelem, tisztességes eljárás, perkoncentráció, eljárási igazságosság), a 71. § (2) bekezdés *b)* és *d)* pontjában (tárgyalásvezetés), a 84. § (2) bekezdésében és az az alapján alkalmazandó Pp. 346. § (4) és (5) bekezdésében (indokolási kötelezettség, tények, nyilatkozatok rögzítése, jogi indokolás) foglalt rendelkezésekbe ütközik.
- [18] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelmében (6. sorszámú perirat) kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását és a II. rendű felperes marasztalását az alperes perköltségében, amelynek összegét 50 000 forintban számította fel. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság jogértelmezésével és indokolásával a kereshetőségi jog tekintetében is egyetért, álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a vonatkozó jogszabályok, a rendelkezésre álló adatok és iratok alapján kellőképpen megalapozott döntést hozott.
- [19] Az alperesi érdekelt a felülvizsgálati ellenkérelmében (7. sorszámú perirat) kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását a Kp. 121. § (2) bekezdés *a)* pontja alapján, továbbá kérte a felperesek perköltségben marasztalását. A perköltségnél ügyvédi munkadíjra hivatkozott, annak összegét a felszámítás során nem jelölte meg, a költségjegyzéken a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdésére hivatkozott. Vitatta a II. rendű felperes azon hivatkozását, miszerint a jogerős ítélet sértené a Kp. 78. § (2) bekezdésében foglaltakat, ezáltal az ügy érdemére kiható eljárási szabálysértés fennállását is.
- Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást teljeskörűen tisztázta, azt a rendelkezésére bocsátott iratok alapján helyesben állapította meg és abból megfelelő jogi következtetéseket vont le.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [20] A II. rendű felperes felülvizsgálati kérelme – a következők szerint – alapos.
- [21] A Kúria a 3. sorszámú végzésével a II. rendű felperes felülvizsgálati kérelmét a Kp. 118. § (1) bekezdés *a)* pontjának *ad)* alpontja alkalmazásával befogadta. A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó 108. § (1) bekezdésének, továbbá a Kp. 120. § (5) bekezdésének megfelelően a jogerős ítéletet csak a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelmek keretei között, a rendelkezésre állt iratok és bizonyítékok alapján vizsgálhatja felül. A II. rendű felperes felülvizsgálati érveivel összefüggésben a Kúria a következőket emeli ki.
- [22] Nem kétséges, hogy az elsőfokú bíróság elméletileg helytállóan fejtette ki, hogy mi a különbség a perindítási jog és a kereshetőségi jog között. A Kúria Jogegységi Tanácsa eltérő tényállás mellett az 1/2021. Közigazgatási jogegységi határozatban (a továbbiakban: 1/2021. KJE) vizsgálta a kereshetőségi jogot, ennek során rögzítette, hogy „A perindítási jog Kp. 17. § *a)* pontjából következően a közigazgatási tevékenységgel közvetlenül összefüggő jog vagy jogos érdek fennállását, az érvényesített anyagi joggal fennálló közvetlen érintettséget kívánja meg. Ezzel összefüggésben a bírói gyakorlat egységes abban, hogy ez az ügy tárgyával összefüggő konkrét, személyes érdekeltégi viszonyt feltételez, amely feltétel fennállását a kereshetőségi jog körében érdemben kell vizsgálni. A 2/2004. közigazgatási jogegységi határozat szerint a fél érintettsége a kereshetőségi jogban nyilvánul meg. A következőket bírói gyakorlat alapján ez, mint perindítási jogosultság a fél és a per tárgya közötti anyagi jogi kapcsolatra vonatkozik, vagyis arra, hogy a felperest az ellenérdekű féllel szemben megilleti-e, vagy konkrétan a felperest illeti-e meg a keresettel érvényesített jog (BH 2020.208.1.). A kereshetőségi jog olyan igényérvényesítési jogosultság, amely így a perbeli alanyi jog és a felperes között egy közvetlen kapcsolatot, a felperes részéről egy olyan jogmegóvási szükségletet feltételez, amely a konkrétan meghatározott közigazgatási határozat (közigazgatási cselekmény) sérelmes volta miatt keletkezett. A keresetben megfogalmazott igény érvényesítéséhez fűződő közvetlen jogi érintettséget a felperesnek kell bizonyítania (Kfv.III.37.580/2019/13.). Egységes a kialakult ítélkezési gyakorlat abban is, hogy a bíróságnak a kereshetőségi jog fennállását hivatalból kell vizsgálnia (Kfv.IV.38.037/2016/4., Kfv.IV.38.057/2016/3., Kfv.IV.38.117/2016/5., Kfv.II.38.094/2017/5.).”
- [23] Az 1/2021. KJE indokolásában rögzítettek szerint tehát az elsőfokú bíróság a kereshetőségi jog tekintetében helytállóan mutatott rá mind annak anyagi jogi kérdésre, jellegrére, mind pedig a vitatott közigazgatási tevékenység és a peres fél joga, jogi érdeke közötti közvetlen kapcsolatra szükségességére. Az elsőfokú bíróság a jogerős ítéletében azt is

- helyesen rögzítette, hogy a keresetösségi jogot egyedileg kell a perben érdemben vizsgálni, és amennyiben az nem áll fenn, akkor a keresetösségi jog hiánya miatt a keresetet érdemben kell elutasítani.
- [24] Jelen per tárgyát építési hatósági ügyben hozott közigazgatási határozat képezi. A keresetösségi jog megítélésében és vizsgálatában az építési ügyek kapcsán is egységes és következetes a bírósági gyakorlat (pl. Kúria Kfv.VI.37.668/2018/5., Kfv.IV.37.940/2020/6. és Kfv.IV.37.403/2021/6. számú határozatai), ugyanakkor nem jellemző, hogy nem a közvetlen telekhatáros szomszéd az ügyfél. A II. rendű felperes nem közvetlen telekhatáros szomszéd, azonban kétségtelen, hogy az építendő társasházzal szemközti ingatlan társtulajdonosaként a közigazgatási eljárásban ügyféli jogállása fennállt. Ebből következően pedig a perindítási joga is fennállt, ezáltal jogorvoslati joga érvényesült. A Kúria hangsúlyozza, hogy az építési engedély megadásának szakaszában a II. rendű felperes egy esetlegesen nem jogszerűen megadott építési engedély folytán őt érő jogsérelem vagy jogos érdek sérelme ellen a közigazgatási jog által biztosított eszközökkel részesülhet hatékony jogvédelemben, ezt biztosítja számára a közigazgatási eljárásban az ügyféli pozíciója, valamint a közigazgatási határozat elleni jogorvoslat lehetősége. Mindemellett a Kúria utal arra, hogy a közigazgatási per megindításának joga nem jelenti szükségszerűen valamennyi kereseti kérelem érdemi elbírálását, az érdemi vizsgálat kizárólag azokra a kereseti elemekre terjed ki, amelyekre a keresetösségi joga is fennáll.
- [25] A keresetösségi jog terjedelmével összefüggésben a Kúria másik eljáró tanácsa a Kfv.IV.37.403/2021/6. számú ítéletében is hangsúlyozta, hogy „[...] a szomszédos ingatlanal rendelkező jogosult személy ügyfél, azonban a perbeli keresetösségi jog nem korlátlan. [...] az alperesi határozat esetében kizárólag azokat az összefüggéseket és határozati rendelkezéseket teheti vitássá, amelyek a saját ingatlan használatát és hasznosítását közvetlenül érintik. Ezt meghaladóan az alperes határozatát nem sérelmezheti (Kfv.VI.37.798/2017/8.)” Ez jelen perbeli tényállás mellett a szemközti ingatlan társtulajdonosaként a II. rendű felperesre nézve is irányadó. A keresetösségi jog tehát szűkebb kategória, mint a perindítási jog, ezáltal a II. rendű felperes keresetösségi jogának fennállását kereseti kérelmének valamennyi elemére vonatkozóan vizsgálni kell.
- [26] A Kúria úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság a keresetösségi jogot elméleti szempontból helytállóan mutatta be, ezt követően azonban nem megfelelően értelmezte. Az elsőfokú bíróság a per tárgyát képező közigazgatási cselekmény és a II. rendű felperes által hivatkozott jogsérelemek kontextusában nem vett figyelembe valamennyi releváns tény, körülményt, ezáltal nem okszerűen jutott arra a következtetésre, hogy a II. rendű felperes keresetösségi joga a kereseti kérelemben hivatkozott valamennyi jogsértés körében hiányzik. Nem onnan közelítette meg a kérdést, hogy amennyiben a II. rendű felperes által hivatkozott építésügyi jogszabálysértések valósan bizonyulnak, akkor az közvetlenül érinti-e a II. rendű felperes jogait. Tény, hogy a II. rendű felperes a kereseti kérelmek jelentős részénél a jogsértések olyan jellegű sérelmekkel kapcsolta össze, amelyek polgári jogi jogsértések lehetnek, ez azonban nem jelenti azt, hogy közigazgatási perben polgári jogi igényt kívánt érvényesíteni, polgári jogi jogvita elbírálását kérte volna. A II. rendű felperes az építési jogszabálysértés által okozott jogsérelmet jelölte a polgári jogi hivatkozásokkal, ez azonban nem változtat azon a körülményen, hogy alapvetően építési jogszabálysértéseket jelölt meg. Az elsőfokú bíróság nem így értelmezte a keresetösségi jog vizsgálatát, így valamennyi kereseti elem tekintetében kizárta a II. rendű felperes keresetösségi jogát.
- [27] A Kúria hangsúlyozza, hogy a II. rendű felperes által hivatkozott jogsértések körében nem annak van elsődleges jelentősége, hogy a jogsértésnek lehetnek polgári jogi kihatásai is (a benapozottság, illetve az árcsökkenés kérdése nem az építési hatóság hatáskörét érinti), hanem annak, hogy az építés engedélyezésének fázisában az építési jogszabályi rendelkezések megsértésével, és azáltal a II. rendű felperesre nézve bekövetkező jog- vagy jogos érdek sérelmével szemben hogyan részesülhet hatékony jogvédelemben. A II. rendű felperes ezzel összefüggésben helytállóan mutatott rá, hogy a polgári jogi szomszédjogi viták a jogszabályi rendelkezések betartásával megépült épület esetén is felmerülhetnek, keresetében azonban építési jogszabálysértésekre hivatkozott. A Kúria kiemeli, hogy az építési engedély kapcsán építésügyi jogszabálysértésekre alapított hivatkozás esetén a jogorvoslati jog akkor érvényesül, ha azokat az építésügyi jogszabálysértéseket, amelyek a II. rendű felperes jogának, jogos érdekének közvetlen sérelmét okozzák, a bíróság közigazgatási perben megvizsgálja. A szomszédjogi jogvitában eljáró polgári bíróság ugyanis az alperes határozatának jogszerűségét nem vizsgálja, arra hatásköre a közigazgatási perekben eljáró bíróságnak van.
- [28] Az elsőfokú bíróság által hivatkozott, a Kúria Kfv.VI.37.668/2018/5. számú ítélete vonatkozásában a II. rendű felperes megalapozottan mutatott rá, hogy eltérő megítélés alá esik, ha építésügyi jogszabálysértés megvalósulásával összefüggésben, vagy pusztán szomszédjogi vitaként, polgári jogi alapon terjeszti elő kereseti kérelmét a fél. A Kúria Kfv.VI.37.668/2018/5. számú ítéletének indokolása szerint „A felperesnek nyilvánvalóan érdeke fűződik ahhoz, hogy a szomszédjában megvalósuló építési tevékenység jogszerű legyen, annak következtében őt szükségtelenül ne zavarják, benapozottság, illetve [...] egyéb ok ne korlátozza saját ingatlanának korábban megszokott, rendeltetésszerű használatában, a szomszédos építkezés miatt őt gazdasági kár ne érje, ingatlanának értéke ne csökkenjen. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből azonban nem vezethető le, hogy a felperes valamennyi – egyébként valóban méltányolható – igényét kizárólag közigazgatási perben, az építési engedélyt megadó jogerős határozat elleni keresetével érvényesíthetné. Az építésügyi közigazgatási határozat alapját szolgáló építésügyi szabályok megsértése tekintetében a felperes keresetösségi joggal a közigazgatási perben akkor rendelkezik, ha kimutatható az építésügyi szabály megsértése és az ő jogi érdekeltége közötti

- közvetlen összefüggés. Közvetlen jogi érdekelttség hiányában, így különösen a rendeltetésszerű használat csökkenéséből, az ingatlan értékvesztéséből fakadó gazdasági érdek a közigazgatási pernek nem tárgya, az erre vonatkozó igényét – ahogy azt az elsőfokú ítélet is tartalmazza – a felperes polgári bíróság előtt érvényesítheti.” Önmagában tehát a szomszédjogi jogsérelem nem alapoz meg közigazgatási perben kereshetőségi jogot, szükséges, hogy építésügyi jogszabályi rendelkezés megsértésével okozott jogsérelem orvoslására irányuljon a kereset.
- [29] Jelen perben tehát a kereshetőségi jog fennállásánál elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy az adott jog vagy jogos érdek sérelme tekintetében kimutatható-e az alperes határozatának alapját képező építésügyi jogszabályi rendelkezés megsértése és arra a II. rendű felperes hivatkozott-e. Ezzel összefüggésben kiemelendő továbbá, hogy a szomszédos ingatlanon végzett építési tevékenység valamennyi mozzanata nem támadható, csak azok, amelyek igazolható hatással vannak a szomszéd – jelen esetben a II. rendű felperes szemközti – ingatlanára.
- [30] Az elsőfokú bíróság a II. rendű felperes kereshetőségi jogának fennállását nem állapította meg, ugyanakkor a telepítési távolság vonatkozásában kifejtett kereseti érveket érdemben is vizsgálta. A II. rendű felperes által hivatkozott építésügyi jogszabálysértések kapcsán a jogerős ítélet – az alperes álláspontjával szemben – helytállóan tartalmazza, hogy a Kúria Kfv.II.37.184/2017/12. számú ítéletében megnyilvánuló, kialakult bírói gyakorlat alapján az OTEK 36. § (2) bekezdése szerinti telepítési távolság körében nemcsak az építési telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosát, hanem az egymással szembenéző épületek esetén a szemközti épület tulajdonosát is megilleti a kereshetőségi jog, holott azok nem szomszédos telken állnak. Az egymással szemben álló homlokzatok akkor is átfedő homlokzatok, ha nem egymás melletti épületekről van szó. Jelen perbeli esetben a II. rendű felperes épületének utcafronti homlokzatán olyan helyiségek nyílásai vannak, amelyek huzamos tartózkodás céljára szolgálnak. A telepítési távolság tekintetében tehát az elsőfokú bíróság a kialakult gyakorlattal összhangban mutatott rá, hogy kereshetőségi jogot megalapozó körülmény a szemközti ingatlan tekintetében, azonban ezen túlmenően az OTEK 36. §-ának téves értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy a II. rendű felperes kereshetőségi joga nem áll fenn. Ezzel összefüggésben a Kúria rámutat arra, hogy az elsőfokú bíróság nem vizsgálta az OTEK 36. §-a szerinti, a telepítés távolságra vonatkozó szabályozás kógens vagy diszpozitív jellegét, illetve azt sem, hogy a telepítési távolság betartása alól milyen esetekben enged kivételt, ezáltal pedig – tévesen – nem az OTEK szerinti telepítési távolságtól való eltérés ténye, hanem az eltérés elsőfokú bíróság által csekélynek értékelt mértéke alapján jutott arra a következtetésre, miszerint az a jelen perbeli esetben a II. rendű felperes kereshetőségi jogát megalapozó körülményként nem értékelhető (jogerős ítélet [38] pont). A Kúria hangsúlyozza, hogy az OTEK 36. §-a meghatározza a telepítési távolságot, valamint azokat az esetköröket is, amikor azt nem kell betartani, azonban az eltérés mértéke alapján való mérlegelésre nem biztosít lehetőséget.
- [31] A közigazgatási eljárásjogi jogszabályi rendelkezések sérelmére a II. rendű felperes a keresetében nem hivatkozott, így a felülvizsgálati kérelem ezirányú érveit a Kúria a felülvizsgálati eljárásban nem vizsgálhatta.
- [32] A fentiekre figyelemmel a Kúria az elsőfokú bíróság ítéletét a Kp. 121. § (1) bekezdés a) pontja alapján a felülvizsgálattal támadott részében hatályon kívül helyezte, és e körben az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasította, míg a felülvizsgálattal nem támadott részében nem érintette.
- [33] Az új eljárásban az elsőfokú bíróságnak kizárólag a II. rendű felperes kereseti kérelméről kell ismételtlen határozni. Ennek során a kereshetőségi jogot akként kell megvizsgálni, hogy a II. rendű felperes által a kereseti kérelemben hivatkozott építési jogszabálysértések kapcsán értékelni kell, hogy azok fennállása esetén okoznak-e közvetlen jog- vagy jogos érdek sérelmet a II. rendű felperes számára. Amennyiben valamely hivatkozott építési jogszabálysértés ilyen érdeksérelemmel jár, úgy a kereseti kérelem azon elemére nézve a II. rendű felperes kereshetőségi jogának fennállását meg kell állapítani és a kereseti kérelem érintett elemét érdemben kell vizsgálni. A II. rendű felperes kereshetőségi jogának vizsgálata során az elsőfokú bíróság juthat arra a következtetésre, hogy a kereseti kérelem egyes elemei körében fennáll a II. rendű felperes kereshetőségi joga, míg a kereseti kérelem más elemei tekintetében hiányzik. A kereseti kérelem azon elemei tekintetében, amelyekre nézve a II. rendű felperes kereshetőségi joga fennáll, a hivatkozott építésügyi jogszabálysértés érdemi vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül, hogy a jogsértés körében megjelölt építésügyi jogszabályi rendelkezés kógens vagy diszpozitív szabályozást tartalmaz, illetve kógens szabályozás esetén milyen kivételeket nevesít, ugyanis kógens szabályozás esetén a bíróság nem mérlegelheti az attól való eltérés mértékét, az értékelés ez esetben kizárólag arra terjedhet ki, hogy a kógens jogszabályi előírásnak való megfelelés fennáll-e vagy nem.

(Kúria Kfv.I.37.207/2022/12.)

276 Az idegenrendészeti hatóság tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelmet elutasító, az Alkotmányvédelmi Hivatal nemzetbiztonsági kockázatot értékelő véleményén alapuló határozat nem minősül a Kp. 85. § (5) bekezdése szerinti mérlegelési jogkörben hozott döntésnek. Amennyiben az idegenrendészeti hatóság a döntését olyan véleményre alapítja, amely a Mavtv. szabályozása szerint minősített adatokat tartalmaz, a bíróság az iratokba történő betekintést követően azt ellenőrzi, hogy a véleményben foglalt tények és adatok elegendő indokul szolgálnak-e az idegenrendészeti határozatban foglalt intézkedéshez. A Harmtv. 18. § (1) bekezdés a) pontja alapján figyelembe veendő, Harmtv. 13. § (1) bekezdés h) pontjában megfogalmazott nemzetbiztonsági érdek veszélyeztetése fennállta esetén a harmadik országbeli állampolgár személyes körülményei relevanciával nem bírnak [2007. évi II. törvény (Harmtv.) 13. § (1) bek. h)

pont, 18. § (1) bek. a) pont; 114/2007. (V. 24.) Korm. rend. (Harm.vhr.) 50. § (1) bek.].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az iráni állampolgárságú felperes 2008. július 15-én lépett első alkalommal Magyarország területére, majd kereső tevékenység céljából számára egy 2009. augusztus 14-ig érvényes tartózkodási engedély került kiállításra, amelyet többször meghosszabbítottak.
- [2] A felperes 2020. október 5-én összevont kérelmezési eljárás keretében munkavállalás célú tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelmet terjesztett elő az elsőfokú idegenrendészeti hatóságnál, egy 2020. december 1-jéig érvényes tartózkodási engedély birtokában.
- [3] Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény (a továbbiakban: Harmtv.) végrehajtásáról szóló 114/2007. (V. 24.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Harm.vhr.) 50. § (1) bekezdése alapján a döntéshozatal megelőzően beszerezte többek között az Alkotmányvédelmi Hivatal nemzetbiztonsági kérdésben kialakított véleményét.
- [4] Az Alkotmányvédelmi Hivatal 2020. december 18-án kelt, AH/91121-4-2. számú véleményében arról tájékoztatta az elsőfokú idegenrendészeti hatóságot, hogy a felperes Magyarország területén való tartózkodási veszélyezteti a nemzetbiztonságot.
- [5] Az elsőfokú idegenrendészeti hatóság ennek ismeretében 2021. január 4-én kelt, 106-1/8/2021-T. számú határozatával a felperes munkavállalás célú tartózkodási engedély meghosszabbítása iránti kérelmét elutasította, a felperes kiutasításától azonban eltekintett, figyelemmel arra, hogy a veszélyhelyzetre tekintettel a felperes tartózkodási engedélyének érvényessége a veszélyhelyzet megszűnését követő 30 napig meghosszabbodott.
- [6] Az elsőfokú hatóság döntésével szemben a felperes fellebbezést terjesztett elő, amelyet az alperes bírált el, és 2021. március 3-án kelt 106-T-2354/3/2021. számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta az indokolási rész kiegészítésével.
- [7] Az alperes mint másodfokú idegenrendészeti hatóság előtti eljárásban – a fellebbezésben foglaltakra is tekintettel – ismétlen beszerzésre került az Alkotmányvédelmi Hivatal véleménye. Az Alkotmányvédelmi Hivatal 2021. február 18-án kelt, AH/11587/2020/2. számú véleménye szerint a felperes Magyarország területén való tartózkodása veszélyezteti a nemzetbiztonságot, és másodfokú eljárás során is fenntartotta a korábbi, AH/91121-4/2019-2. iktatási számon megküldött, kockázati tényezőt megállapító véleményét.
- [8] Az alperes másodfokú határozatának indokolása szerint, mivel a felperes tartózkodása veszélyezteti Magyarország nemzetbiztonságát, azaz a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h)* pontjában foglaltak teljesültek, és mivel a Harmtv. 18. § (1) bekezdés *a)* pontjában foglalt kógens, mérlegelést nem tűrő törvényi rendelkezés szerint a tartózkodási engedély kiadását vagy meghosszabbítását meg kell tagadni, ha Magyarország nemzetbiztonságát, közbiztonságát vagy közegészségügyi érdekeit sértő veszélyeztető körülmény merül fel, a másodfokú idegenrendészeti hatóság sem hozhatott az elsőfokú határozattól eltérő

döntést, és nem kellett vizsgálnia a tartózkodás további feltételeit.

- [9] Az indokolás szerint a nemzetbiztonsági érdek érvényesítése az arra hatáskörrel rendelkező szervek kiemelt alapfeladata, melynek körében elsődleges cél, hogy a közrend nem fenyegetett, nem veszélyeztetett állapota folyamatosan fenntartható legyen.
- [10] Az indokolás összességében megállapította, hogy a felperes összevont kérelmezési eljárás keretében benyújtott munkavállalás célú tartózkodási engedély kiadása iránti kérelmét elutasító határozat ellen benyújtott fellebbezést a Harmtv. 18. § (1) bekezdés *a)* pontja, 13. § (1) bekezdés *h)* pontja alapján el kellett utasítania, mivel a felperes tartózkodása veszélyezteti Magyarország nemzetbiztonságát.

A kereseti kérelem és védirat

- [11] Az alperes határozatával szemben a felperes terjesztett elő kereseti kérelmet, amelyben annak elsőfokú határozatra is kiterjedő hatályú megsemmisítését kérte.
- [12] A határozatot jogsértőnek azért állította, mert az – álláspontja szerint – megsértette a Harmtv. 87/M. § (1) bekezdésében előírtakat, mert nem megfelelő módon került sor a döntés indokolására. Sérelmezte, hogy a felperes által feltárt tényállást az alperes egyáltalán nem értékelt. E körben hivatkozott arra, hogy több, mint 10 éve jogszerűen tartózkodik Magyarországon, magyarul megtanult, menyasszonya magyar állampolgár, akivel házasságkötést tervezett, melyet a világiárvány hiúsított meg. Előadta, hogy 2017-ben vásárolt egy telket, amelyen családi házat szeretett volna építeni, és Magyarországon képzeli el a jövőjét.
- [13] Érthetetlennek nevezte, hogy az alperes klisészerű határozatban dönt az Alkotmányvédelmi Hivatal véleménye alapján a kérelmező tartózkodási engedély meghosszabbítása ügyében, és nem foglalkozik az egyediesítéssel.
- [14] Hivatkozott az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 2. §-ának, 62. §-ának, a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h)* pontjának és a közigazgatási rendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (5) bekezdésének sérelmére.
- [15] Az alperes védiratában a felperes keresetének elutasítását indítványozta, fenntartotta a határozatban foglalt jogi érvelését.
- [16] Kiemelte, hogy az alperes és az elsőfokú idegenrendészeti hatóság az eljárása során a releváns körben feltárta a tényállást, döntését az Alkotmányvédelmi Hivatal kiadott véleményeire alapította, azokat hangsúlyosan értékelve hozta meg döntését, figyelemmel arra, hogy a kétfokú eljárás során nem merült fel olyan adat, amellyel a megkeresett szerv (Alkotmányvédelmi Hivatal) álláspontja megkérdőjelezhető lett volna.
- [17] Kúriai döntésekre utalva (Kfv.II.37.047/2019/8., Kfv.VI.37.640/2018/9.) hivatkozott arra, hogy az idegenrendészeti hatóság és a bíróság döntéshozatala során köteles az Alkotmányvédelmi Hivatal javaslatát figyelembe venni, a minősített adat védelméről szóló 2009. évi CLV. törvény (a továbbiakban: Mavtv.) vonatkozó rendelkezései pedig lehetővé teszik, hogy egy külön eljárásban a felperes a rá vonatkozó ellenőrzés eredményeit

megismerje, mely külön eljárás és a bírósági eljárás együttesen olyan garanciát biztosít a felperesnek, amely folytatán nem sérülnek a jogai, valamint amennyiben a hatóság minősített adatokra figyelemmel kialakított véleményére alapozza a döntését, akkor a határozat nem tartalmazhatja ezen minősített adatokat.

- [18] A védírat szerint az alperes a tényállást teljeskörűen feltárta, az alperes határozata részletes és pontos jogszabályi hivatkozásokkal alátámasztott indokolást tartalmaz, melyből okszerű következtetést vont le. Utalt arra, hogy a felperes csak állította, hogy menyasszonya van, hogy össze szeretne vele házasodni, hogy Magyarországon telket vásárolt, ezeket a körülményeket azonban nem támasztotta alá, így ezek a döntést érdemben nem befolyásolhatták.

Az elsőfokú bíróság ítélete

- [19] A Fővárosi Törvényszék miután betekintett az Alkotmányvédelmi Hivatal minősített irataiba, s a felperes kérelmére tárgyalást tartott, 8. sorszámu ítéletével a felperes kereseti kérelmét elutasította, a Kp. 88. § (1) bekezdés *a*) pontjára utalással, miután azt nem tartotta megalapozottnak.
- [20] Az ítélet indokolása utalt arra, hogy az elsőfokú bíróság az Mavtv. 13. § (5) bekezdése alapján a titokvédelmi szabályoknak megfelelően élt az iratbetekintés jogával, az Alkotmányvédelmi Hivatal javaslata alapjául szolgáló okiratokat, adatokat megismerte, melynek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az iratokban szereplő információk alátámasztották a nemzetbiztonság veszélyeztettségének megállapítását. Ebből azt a következtetést vonta le, hogy az alperes határozata nem tekinthető jogsértőnek a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h*) pontja szerinti, a nemzetbiztonsági kockázatra alapított elutasítási ok tekintetében.
- [21] Az ítélet indokolása idézte a Harmtv. 18. § (1) bekezdés *a*) pontja tartózkodási engedély meghosszabbítása megtagadására vonatkozó rendelkezését, amely szerint a tartózkodási engedély kiadását vagy meghosszabbítását meg kell tagadni, illetve a kiadott tartózkodási engedélyt vissza kell vonni, ha a harmadik országbeli állampolgár nem felel meg a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *a*) pontjába, valamint *c*–*i*) pontokban foglalt feltételeknek.
- [22] Az indokolás idézte a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h*) pontját is, mely szerint ilyen a 18. § (1) bekezdés *a*) pontjában megjelölt körülmény Magyarország közrendje, közbiztonsága, nemzetbiztonsága vagy közegészségügyi érdekei veszélyeztetettsége.
- [23] A bíróság – figyelemmel a felperes kereseti kérelmében foglaltakra is – vizsgálta a felperes személyes körülményei figyelembevétele elmaradására, az egyediesítés hiányára történő hivatkozás kérdését is. Megállapította, hogy az alperes határozata számba vette a felperes által hivatkozott személyes körülményeket, azonban tekintettel arra, hogy a felperes állítását nem igazolta, az alperes jogszerűen hivatkozott arra, hogy ezek a döntést érdemben nem befolyásolhatták.
- [24] Az ítélet indokolása szerint az alperes mind az Ákr. 62. §-a szerinti tényállás tisztázási kötelezettségét, mind a Harmtv. 87/M. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettségének eleget tett.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [25] A jogerős ítélettel szemben a felperes felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben kérte az ítélet Kp. 121. § (1) bekezdése alapján történő megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését. Állította, hogy az elsőfokú bíróság jogszabálysértő ítéletet hozott, amikor hatályában fenntartotta azt a határozatot, amely megsértette az Ákr. 2. §-át, 62. §-át, a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h*) pontját, valamint a 85. § (5) bekezdését.
- [26] A felülvizsgálati kérelem szerint az alperes határozata nem felelt meg a Harmtv. 87/M. § (1) bekezdésében rögzített, a határozat indokolásával szemben támasztott követelményeknek, mert nem ismertette részletesen a bizonyítékokat, az Alkotmányvédelmi Hivatal véleménye indokolását. Hivatkozott személyes körülményeire, így arra, hogy több, mint 10 éve jogszerűen tartózkodik Magyarországon, magyarul megtanult, menyasszonya magyar állampolgár, akivel házasságkötést tervezett, melyet a világvárvány megghiúsított, s hogy 2017-ben egy telket vásárolt, amelyen családi házat szeretett volna építeni.
- [27] Felülvizsgálati kérelmében megismételte a kereseti kérelem azon hivatkozását is, hogy az alperes egyediesítés nélkül dönt az Alkotmányvédelmi Hivatal véleménye alapján, amely számára érthetetlen. Ez sérti szerinti az Ákr. 2. §-át.
- [28] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a Fővárosi Törvényszék ítéletének hatályában való fenntartását indítványozta, állította, hogy az ítélet nem jogszabálysértő, és az alperes másodfokú közigazgatási határozata is megalapozott volt, sem anyagi, sem eljárásjogi jogszabálysértést nem vétett.
- [29] A felülvizsgálati ellenkérelem hivatkozott arra, hogy az ítélet mindenben megfelel a bírói gyakorlatnak, és a Kúria védíratban is hivatkozott két ítéletén túl (Kfv.II.37.047/2019/8., Kfv.VI.37.640/2018/9.) a Kfv.III.37.039/2013/6. és Kfv.III.37.537/2020/5. számú ítéletben foglaltakra is utalt.
- [30] A felperes személyes körülményeinek figyelembe vehetőségével összefüggésben megjegyezte, hogy a Harmtv. 18. § (1) bekezdés *a*) pontja kógens, azaz amennyiben a kérelmező tartózkodása veszélyt jelent a nemzetbiztonságra, a tartózkodás további feltételei vizsgálatára nincs lehetőség, mely érvelése alátámasztására hivatkozott a Kúria Kfv.II.37.027/2020/10. számú ítéletére is.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [31] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése folytán alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között az elsőfokú bíróság ítéletét megvizsgálta, és megállapította, az elsőfokú bíróság a döntéshozatalhoz szükséges mértékben a tényállást felderítette, az alkalmazandó jogszabályokat – apró pontosítással – helyesen ismertette, a Kúria közzétett határozataitól jogkérdésben nem tért el. A Kúria az elsőfokú bíróság ítélete indokolásával egyetért, azt megismételni nem kívánja, csupán a felülvizsgálati kérelemre és ellenkérelemre tekintettel az alábbiakat emeli ki.
- [32] A nemzetbiztonsági szakszolgálatok – köztük az Alkotmányvédelmi Hivatal – által minősített adatnak értékelt információ perben történő

- megismerhetőségének és felhasználásának széles kúriai gyakorlata van.
- [33] Az Alkotmányvédelmi Hivatal alperes döntését megalapozó véleménye alapját képező adatok a Mavtv. 5. § (1) bekezdés *c*) pontja alapján minősített adatnak minősülnek, amelyeket csak a minősítő által kiadott engedély alapján lehet megismerni, s amelyet a felperes is csak a kérelmére indult eljárásban a minősítő által adott engedély alapján ismerhetett volna meg. Ezen adatok engedély nélküli megismerését és nyilvánosságra hozatalát sem az alperes, sem az elsőfokú bíróság, de a Kúria sem végezhetette el, figyelemmel arra is, hogy annak nyilvánosságra hozatala és az azzal való visszaélés a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 265. §-a alapján bűncselekménynek minősül.
- [34] Ebből is következően az alperes és az elsőfokú bíróság nem sértette meg a Harmtv. 87/M. § (1) bekezdésének a határozat indokolásával szemben támasztott követelményeit azzal, hogy az Alkotmányvédelmi Hivatal véleményét megalapozó adatokat nem ismertette.
- [35] Ahogy erre az alperes védírata és a felülvizsgálati ellenkérelme is helyesen hivatkozott, a Kúria Kfv.III.37.537/2020/5. számú ítéletében elvi érveléssel mondta ki, hogy amennyiben a hatóság minősített adatokra figyelemmel kialakított véleményre alapozza döntését, akkor a határozat nem tartalmazhatja ezeket a minősített adatokat, amely nem jelenti az indokolási kötelezettség megsértését.
- [36] Az alperes döntését és az Alkotmányvédelmi Hivatal véleményét megalapozó iratokba a felülvizsgálati eljárás során a Kúria is betekintett, és megállapította, hogy az abban foglaltak alátámasztották az Alkotmányvédelmi Hivatal véleményét.
- [37] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul hivatkozott az Ákr. 2. § (alapelvei rendelkezés) és Ákr. 62. § (tényállás feltárási kötelezettség) megsértésére is.
- [38] A Kúria indokoltnak tartja kiemelni, hogy az idegenrendészeti eljárásokban az Ákr. csak korlátozott körben alkalmazható (92/C. §), a jogalkotó az idegenrendészeti eljárásokat az Ákr. 8. § (1) bekezdés *d*) pontjában az Ákr. hatálya alól kivett eljárásként nevesíti. A Harmtv. IX. fejezete idegenrendészeti eljárásokra elkülönült eljárási rendet állapított meg, annak 87. §-a szabályozza a tényállás tisztázás kérdését, s csak ezzel együtt és az eljárás speciális jellegére figyelemmel alkalmazható az Ákr. 62. §-ának rendelkezése.
- [39] A felülvizsgálati kérelem alaptalanul hivatkozott a felperes személyes körülményei értékelése elmaradására, és a Kp. 85. § (5) bekezdésében szereplő mérlegelési jogkör gyakorlása megsértésére.
- [40] Fontos kiemelni, hogy a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h*) pontjára és 18. § (1) bekezdés *a*) pontjára alapított döntés, mely szerint amennyiben egy harmadik országbeli állampolgár tartózkodása veszélyezteti Magyarország közrendjét, közbiztonságát, nemzetbiztonságát vagy közegészségügyi érdekét, akkor meg kell tagadni, illetve a kiadott tartózkodási engedélyt vissza kell vonni – nem mérlegelési jogkörben hozott döntés, hanem amennyiben a Harmtv. 13. § (1) bekezdés *h*) pontjában rögzített feltétel fennáll – melyet a Harm.vhr. [114/2007. (V. 24.) Kormányrendelet] 50. § (1) bekezdése szerint az Alkotmányvédelmi Hivatal véleménye állapít meg, – a jogalkalmazónak a Harmtv. 18. § (1) bekezdés *a*) pontjában foglalt jogkövetkezmény levonása kötelező.
- [41] Ebből következően nincs jelentősége annak a körülménynek, hogy a felperes hány évet tartózkodott Magyarországon, van-e menyasszonya és vásárolt-e építési telket vagy sem, mert ezeket a személyes körülményeket megelőzi a nemzetbiztonsági érdek mögött meghúzó társadalmi, közösségi érdek, annak elsődlegessége folytán. Mindemellett a felperesi tartózkodás nemzetbiztonsági kockázata mérlegelést nem tűrő módon akadályozza a felperes magyarországi tartózkodásának.
- [42] A Kúria Kfv.II.37.027/2020/10. számú ítéletével a Kúria jelen tanácsa egyetért, mely szerint a harmadik országbeli állampolgár családi körülményeinek vizsgálatára a Harmtv. 13. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek teljesítése körében nincs lehetőség, mert a Harmtv. 13. § (2) és (3) bekezdéseiben meghatározott kivételi szabályokon túl méltányosságot a jogszabály nem enged.
- [43] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a jogszabályoknak megfelelő döntést hozott, az ítélet a Kúria közzétett határozatától nem tért el, ezért a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján az ítélet hatályban való fenntartásáról döntött.

(Kúria Kfv.II.37.761/2021/9.)

277 A hatóság döntéséből az ügyfélnek teljes képet kell kapnia arról, hogy a hatóság az eljárása során milyen tényeket tárt fel, melyeket vett figyelembe és mellőzött a döntése kialakítása során, és milyen jogszabályi rendelkezések mentén határozott. Ez a garanciája annak, hogy a döntés utóbb is ellenőrizhetővé válik, helyessége, jogszerűsége – arra irányuló kereset alapján – érdemben elbírálható [2016. évi CL. törvény (Ákr.) 81. § (1) bek.].

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az I. és a II. rendű felperes a 2010 és 2030 közötti időtartamra, Románia irányába kilépési kapacitást kötött le, amely után a fizetendő rendszerhasználati díjat az alperesi érdekelten 2008-ban aláírt hosszú távú kapacitáslekötési, földgázszállítási és rendszerirányítási szerződésekben (a továbbiakban: HOT-szerződés) határozták meg.
- [2] 2017. április 5. napján lépett hatályba az összehangolt földgázszállítási tarifaszervezetekre vonatkozó üzemi és kereskedelmi szabályzat létrehozásáról szóló, 2017. március 16-i 2017/460/EU Bizottsági rendelet [a továbbiakban: TAR NC (Transmission Tariff Structures Network Code)]. Az alperes első alkalommal 2018. október 31. és 2019. január 25. között folytattott le a TAR NC 26. cikk (1) bekezdése szerinti konzultációt, melyet a H1565/2019. számú – jogorvoslattal nem támadott – határozattal zárt le. E határozat 3. melléklet 3.2. „A román és a szerb összekötő vezeték díjazásának változása” pontja rögzíti, hogy a TAR NC szerint egy betáplálási/kiadási rendszeren belül csak egy referenciaár-módszertan alkalmazható a szállítási díjak meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a

- román–magyar és szerb–magyar határkeresztelő pontok díját és a rendszer többi kiadási/betáplálási pontjának díját is egy egységes módszertan alapján kell megállapítani, tehát a csanádpalotai és kiskundorozsmai kiadási pontot már nem a korábbi DCF-modell alapján, hanem a többi pontéval azonos módszertan szerint szükséges meghatározni.
- [3] Az alperes a 2021. október 1-jétől 2025. szeptember 30-ig tartó árszabályozási ciklusra vonatkozó referenciaár-módszertannal összefüggésben a TAR NC 26. cikke alapján 2020. november 15. és 2021. január 15. között is nyilvános konzultációt folytatott. A konzultációs eljárásban a felperesek észrevételt tettek. Az I. rendű felperes észrevétele szerint a TAR NC nem határozza meg konkrétan a szállítói indokolt árbevétel megállapításának módszertanát, ezt a nemzeti szabályozó hatóságokra bízva, melynek tekintetében az alperes széles mozgástérrel bír. Lehetőséget kell biztosítani a szükséges korrekciók elvégzésére annak érdekében, hogy az eredeti gazdasági céljához és körülményekhez közelítsen a rendszer. A II. rendű felperes észrevétele szerint a TAR NC szabályait betartva lehetőség lenne arra, hogy a különböző fejlesztési módokon létrejött kapacitások díjait az eltérő fejlesztések függvényében kezeljék, a TAR NC szerint mód van a HOT-szerződések kivételként történő kezelésére.
- [4] A fentiekén túl az I. rendű felperes a konzultáció alatt az alpereshez intézett, 2020. december 1. napján kelt beadványában az egyeztetések folytatását kezdeményezte. Az I. rendű felperes e beadványában – többek között – arra hivatkozott, hogy a hosszú távú szerződések a TAR NC 35. cikke szerinti mentességi szabályok alá tartoznak, azonban az alperes és az alperesi érdekelt ezzel ellentétes álláspontra jutott, ugyanakkor ennek a logikáját a rendszerhasználókkal nem ismertették, nem egyeztettek.
- [5] Az alperes az FFAFO/48-2/2021. számú válaszelevelében arra vonatkozó nyilatkozatra hívta fel az I. rendű felperest, hogy a fenti – a formai és a konzultációs csatornára vonatkozó követelményeknek meg nem felelő – beadványa konzultációra beküldött észrevételnek minősül-e. Az alperes felhívása szerint, amennyiben az I. rendű felperes a megadott határidőig úgy nyilatkozik, hogy az konzultációra beküldött észrevételnek minősül, akkor ezt az alperes ekként kezeli, azt közzéteszi és a végső döntése meghozatala során figyelembe veszi. Az I. rendű felperes a megadott határidőig (2021. január 25.) nyilatkozatot nem terjesztett elő.
- [6] Az alperes az I. rendű felperes fenti beadványát külön levélben, FFAFO/7-2/2021. számon válaszolta meg. Kifejtette, hogy továbbra sem ért azzal egyet azzal, hogy a Csanádpalota exit pontra kötött hosszú távú kapacitáslekötési szerződés a TAR NC 35. cikke alá tartozna.
- [7] Az alperes e levelében részletesen kifejtette, hogy a TAR NC 35. cikke a mentesség megadásához feltételként előírja, hogy (i) a szerződés 2017. április 6. előtt kerüljön megkötésre és (ii) a szerződésnek ne irányozzák elő a szállítási kapacitásdíjak szintjének az esetleges indexálás mértékét meghaladó változását. (iii) Emellett a szállításirendszer-üzemeltetőknek 2017. május 6-ig tájékoztatásul meg kellett küldeniük a nemzeti szabályozó hatóságnak a vonatkozó szerződéseket. A szerződés azért nem felel meg a (ii) kritériumnak, egyidejűleg nem is „fix áras szerződés”, mert már a 2008-ban aláírt szerződés 3. pontjában is szerepelt, hogy a szolgáltatás díja a vonatkozó rendeletek alapján a szerződésben kerül megállapításra, illetve az is, hogy ha a rendeletben a díjak változnak, azt a felek automatikusan érvényesítik. Ennek megfelelően – a szerződésben foglalt ármodell rögzítése mellett –, a szerződő felek egyértelműen az akkori és a jövőbeni jogszabályok szerint kívánták meghatározni a szerződéses díjat, és kifejezetten elfogadták a díjra hatással bíró mindenkori jogszabályi változást.
- [8] Az alperes válaszelevelében foglaltak szerint a TAR NC 35. cikkének nyelvtani értelmezése csak és kizárólag a teljes egészében „fix árú” szerződésekre vonatkozhat. Ha egy szerződés bármely részében nem minősül annak, akkor nem eshet e cikk hatálya alá. A levezetésből pedig egyértelműen látszik, hogy a szerződésben foglalt árazás az ún. „floating” tarifának felel meg. Azzal, hogy a HOT-szerződés nem fix áras szerződés, az alperesi érdekelt is egyetértett, mert 2017. április 6-ig nem jelentette be a HOT-szerződést a TAR NC 35. cikk (3) bekezdése alapján.
- [9] A perbeli konzultációt az alperes a H1140/2021. számú határozattal zárta le. Határozatának I. pontjában rögzítette, hogy a referenciaár-módszertant az 1. számú melléklet tartalmazza. A II. pont szerint a referenciaár-módszertan a 2021. október 1-jétől 2025. szeptember 30-ig tartó árszabályozási ciklusra vonatkozóan kerül alkalmazásra a szállítási és nem szállítási szolgáltatások díjai tekintetében. A III. pont szerint az 1. számú melléklet a határozat rendelkező részének elválaszthatatlan részét képezi. A IV. pont szerint 2021. március 31-én hatályát veszti a H1565/2019. számú határozat.
- [10] Az alperes a határozatának indokolásában ismertette a lefolytatott konzultációs eljárást. Rögzítette, hogy a TAR NC 27. cikk (1) bekezdése szerint az összes konzultációs dokumentumot továbbította az Energiaszabályozók Együttműködési Ügynökségének (a továbbiakban: Ügynökség). Az Ügynökséggel való konzultáció 2021. március 12-én zárult azzal, hogy az Ügynökség megküldte a magyar referenciaár-módszertan elemzését. Az alperes ismertette, hogy a konzultáció során kapott észrevételeket, valamint az Ügynökség elemzését megvizsgálta, mindezek alapján a konzultációra bocsátott referenciaár-módszertant részben átdolgozta és a 2021. október 1-jétől 2025. szeptember 30-ig tartó árszabályozási ciklusban alkalmazandó referenciaár-módszertant az 1. számú mellékletben foglaltak szerint határozta meg. Utalt arra, hogy a konzultációs folyamat bemutatását és a beérkezett észrevételek összefoglalását a 2. számú melléklet, a konzultált anyagok módosításait és a módosítások indokolását a 3. számú melléklet, a referenciaár-módszertanon kívül közzeendő információkat és elemzéseket a 4. számú melléklet tartalmazza. Kiemelte, hogy a 2–4. számú mellékletek az indokolás részét képezik. Az alperes a határozatát az általános közgazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 89. § (1) bekezdése alapján közhírrá tette, valamint a földgázellátásról szóló 2008. évi XL. törvény (a

- továbbiakban: Get.) 127. § v) pontja alapján a honlapján közzétette.
- [11] A beérkezett észrevételek összefoglalását tartalmazó 2. melléklet tartalmazza, hogy az alperes nem fogadta el a román és szerb határkeresztesző pontokra vonatkozó „a szerződések eltérő kezelésével”, illetve „eltérő díjszabásával” kapcsolatos észrevételeket. Utalt arra, hogy a H1565/2019. számú határozatában már rendelkezett arról, hogy a magyar földgázszállító rendszeren alkalmazott referenciaár-módszertan a TAR NC 6. cikk (3) bekezdésének megfelelően egységesen kezeli a rendszer összes határkeresztesző pontját, az ezzel kapcsolatos részletes indokolást a H1565/2019. számú határozat 3. mellékletének 3.2. pontja tartalmazza. Érdemi új körülmény felmerülésének hiányában „fenntartotta” a H1565/2019. számú határozatában közzétett végleges döntését.
- A felperesek keresetei és az alperes védíráta**
- [12] Az alperes határozatával szemben a felperesek keresetekkel éltek, melyben anyagi- és eljárásjogi jogszabálysértésekre hivatkoztak. Az I. rendű felperes – az elsőfokú peres eljárás szempontjából releváns körben – arra hivatkozott, hogy a támadott határozat az Akr. 81. § (1) bekezdését sérti, mivel nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy az alperes miért nem alkalmazta a mentesség szabályait, illetve miért nem igazította ki a referenciaár-módszertant és miért szüntette meg a Csanádpalota hatósági kapacitásdíjat. Ezzel lényeges eljárási szabálysértést követett el és nem teljesítette indokolási kötelezettségét, mivel a határozat nem tartalmazza, hogy a hatóság mit vett számba, mit mérlegelt, illetve mit értékelt ténymegállítása, jogkövetkeztetése során. Hivatkozott e tekintetben arra is, hogy a H1565/2019. számú határozat nem tartalmaz semmiféle indokolást arra vonatkozóan, hogy a főszabály szerint egységes módszertantól miért nem indokolt az eltérés. Az, hogy a kiigazítást az alperes nem látja szükségesnek, nem érdemi indokolás.
- [13] A II. rendű felperes álláspontja szerint az alperes figyelmen kívül hagyta a TAR NC 35. cikkében foglaltakat. Kiemelte, hogy a támadott határozat az észrevételre adott válaszában csak visszautalt a H1565/2019. számú határozat 3. számú mellékletének 3.2. pontjára. Sérelmezte, hogy az alperes sem a H1565/2019. számú, sem a H1140/2021. számú határozatában nem foglalkozott érdemben az észrevételeivel, elutasító érvelésének az alapja kizárólag a TAR NC 6. cikk (3) bekezdése. Azt, hogy a TAR NC 35. cikkére alapozta az érveit, az alperes sem a korábbi, sem a későbbi határozatában meg sem említette, és ebből következően nem is indokolta meg a mentesség figyelmen kívül hagyását.
- [14] Az alperes a védírataiban a határozatban foglalt indokok alapján a keresetek elutasítását kérte. A szóban forgó szerződések változó árazású szerződések, amelyek a Földgázpiaci Szállítási rendszer-üzemeltetők Európai Hálózata (ENTSO-G) állásfoglalása alapján nem tartoznak a TAR NC 35. cikk (1) bekezdése szerinti mentességi szabály hatálya alá. Hangsúlyozta, hogy a felperesek nem éltek jogorvoslattal a H1565/2019. számú határozattal szemben, továbbá a jelen eljárásban benyújtott észrevételeikben nem hivatkoztak a TAR NC 35. cikkére. Álláspontja szerint a határozatát kellő mértékben megindokolta, figyelembe vette a konzultáció során bemutatott érveket, azokat belefoglalta az indokolásába és érdemi választ fűzött hozzájuk. Kiemelte, hogy külön rákérdezett arra, hogy az I. rendű felperes 2020. december 1-jén tett részletesebb nyilatkozatát és érveit kívánja-e a konzultáció részévé tenni, az I. rendű felperes azonban a kérdésre nem reagált.
- [15] Az alperesi érdekelt csatlakozott az alperes által kifejtettekhez.
- Az elsőfokú ítélet**
- [16] Az elsőfokú bíróság a 106.K.703.342/2021/44. számú ítéletével az alperes H1140/2021. számú határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárásra kötelezte.
- [17] Az elsőfokú bíróság elsőként a felperesek konzultáció során tett észrevételeinek elemzésével az indokolási kötelezettség megsértésére vonatkozó érveket vizsgálta. Megállapította, hogy azok valóban nem tartalmaznak konkrét jogszabályi hivatkozást a TAR NC 6. cikk (4) bekezdésére, illetve 35. cikk (1) bekezdésére, tartalmuk szerint ugyanakkor egyértelműen az egységes referenciaár-módszertan HOT-szerződésekre történő alkalmazását kifogásolták. Ezt követően az elsőfokú bíróság az alperes észrevételekre adott, a határozat 2. mellékletében megjelenített válaszát elemezte és megállapította, hogy a H1565/2019. számú határozat véglegessége nem eredményezi azt, hogy a felperesek a jelen eljárásban, a 2021. október 1-jével induló ármegállapítási időszakra vonatkozó konzultációs eljárás során ne terjeszthették volna elő teljeskörűen valamennyi észrevételüket a TAR NC 6. cikkének és 35. cikkének alkalmazásával kapcsolatban. A felperesek jogorvoslati joga nem szűkült, nem korlátozódott kizárólag a H1565/2019. számú határozat meghozatalát követően keletkezett új tényekre, új körülményekre, hanem előadhatták mindazon érveiket, melyeket a H1565/2019. számú határozattal szemben is előadhattak volna, ha azzal szemben keresetet terjesztettek volna elő. Mindezek következtében az alperes jogszerűtlenül rögzítette az észrevételekre adott válaszában, hogy érdemi új körülmény felmerülésének hiányában fenntartotta korábbi döntését. Az alperesnek valamennyi észrevételt el kellett volna bírálnia és az észrevételek elutasítását meg kellett volna indokolnia, nem szorítkozhatott volna az új tények, körülmények vizsgálatára.
- [18] Ítéleti álláspontja szerint az alperes további jogszabálysértést követett el azzal, hogy korábbi döntését, melynek fenntartására hivatkozott, a H1140/2021. számú határozatában egyáltalán nem jelenítette meg, annak lényeges tartalmát sem ismertette, pusztán visszautalt arra, hogy az egységes díjmegállapításra vonatkozó részletes indokolást a H1565/2019. számú határozat 3. mellékletének 3.2. pontja tartalmazza. E hivatkozás ugyanakkor – annak tényleges megjelenítése nélkül – nem teszi a H1140/2021. számú határozat indokolásának részévé a hivatkozott indokolást. A felperesek mindezek alapján megalapozottan kifogásolták, hogy a határozat nem tartalmaz az észrevételeik elutasítására vonatkozóan semmilyen érdemi

indokolást. Hangsúlyozta, hogy a H1565/2019. számú határozat jogszerűségének vizsgálata nem lehet a jelen eljárás tárgya. Mindezek alapján megállapította, hogy az alperes az indokolási kötelezettség megsértésével a döntés érdemére kiható eljárásjogi jogszabálysértést követett el, ami önmagában indokoltá teszi a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését. Az elsőfokú bíróság ezért a felperesek keresetének anyagi jogi jogszabálysértésekre vonatkozó hivatkozásait nem vizsgálta. A megismételt eljárásra előírta, hogy az alperesnek az Akr. 81. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően, teljeskörűen eleget kell tennie az indokolási kötelezettségének.

A fellebbezés, a fellebbezési ellenkérelmek és az alperesi érdekelt nyilatkozata

- [19] Az ügyben az alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatását és a keresetek elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Az Akr. 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettség körében az elsőfokú eljárás során kifejtett álláspontját „fenntartotta”. E körben hivatkozott az I. rendű felperes keresete tekintetében benyújtott védírat 32. pontjában, a 2021. november 12-i nyilatkozat 23–26., 35., 38., 40. pontjaiban, valamint a 2021. december 2-i összefoglaló nyilatkozat 1., 18., 25. és 29. pontjaiban foglaltakra.
- [20] Álláspontja szerint a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 85. § (2) bekezdésének megsértése valósult meg azzal, hogy az elsőfokú bíróság az észrevételeket a keresetlevelekben és a tárgyalás során előadottak értelmezésének tükrében értékelte, vagyis a keresettel pótolta a felperesi észrevételeket. Önmagában ugyanis az ítéletben megjelölt szövegből nem lehet megállapítani, hogy azok mire utalnak, tartalmuk szerint és ténylegesen a felperesek milyen észrevételt tettek a konzultáció során rendelkezésre bocsátott anyagra. Azt is figyelembe kellett volna venni, hogy egy ilyen fontos kérdésben, mint a referenciaár-módszertan, elegendő-e olyan szakmai észrevétel, amely tartalmi elemzésre szorul. A felperesek észrevételei konkrét jogi levezetést, jogszabályi hivatkozást nem tartalmaztak, a TAR NC 35. cikke körében semmilyen tény, elemzést, értelmezést, külföldi szabályozói példát nem mutattak be és kifejezetten nem kérelmezték a TAR NC 35. cikk alkalmazását vagy bármelyik TAR NC 6. cikk (4) bekezdés szerinti kiigazítási lehetőséget.
- [21] Hivatkozott a Kp. 78. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó, a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 279. § (1) bekezdésében és a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó, a Pp. 346. § (4) bekezdésében foglalt bizonyíték mérlegelési és tényállás tisztázási kötelezettség megsértésére is. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az I. rendű felperesi külön megkereséséről szóló iratot. A konzultációra tett észrevételektől eltérően az I. rendű felperes ezen beadványában a jogi álláspontját részletesen bemutatta, amire a választ rendkívül részletesen megadta.
- [22] A H1565/2019. számú határozat véglegessége és jogereje vonatkozásában álláspontja szerint figyelemmel kell lenni arra, hogy 2019. október 1-jétől alkalmazta először a TAR NC-t. Akkor egy olyan módszertant bocsátott konzultációra, amely a TAR NC 6. cikk (3) bekezdésében foglaltakra tekintettel a Csanádpalota kiadási kapacitásdíjat már nem a korábbi DCF-modell alapján határozta meg, hanem a többi ponttal azonos referenciaár-módszertan szerint. Ekkor vizsgálta azt a kérdést, hogy a HOT-szerződés a TAR NC 35. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e. A H1565/2019. számú határozat 2. melléklet 2.1. pontja és a 3. melléklet 3.2. pontja egyértelműen igazolja, hogy figyelembe vette a felperesi észrevételeket és azok ismeretében döntött úgy, hogy a HOT-szerződés nem jogosult mentességre. A jogerő tekintetében hivatkozott a 3133/2017. (VI. 8.) AB határozatra és a 24/2013. (X. 4.) AB határozatra.
- [23] Előadta, hogy a legfontosabb jogerőhatás a véglegességhez kapcsolódik, azaz a feleket innentől az adott határozat köti, jogviszonyaik keletkezése, módosulása, vagy megszűnése a határozat véglegességével következik be.
- [24] A perbeli ügyben a TAR NC szerinti mentesség kérdésében döntés született a H1565/2019. számú határozatban. Ez a döntés „ítélt dologgá vált”, mivel pedig vele szemben jogorvoslattal nem éltek, nem lett a döntés hatályon kívül helyezve, lezárt tényvé változott, a döntés kötőerővel rendelkezik. Az „ítélt dolog” jellegére tekintettel pedig a mentességgel összefüggésben a felperesi érvek ismételtelen fel sem vehetők.
- [25] Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság megsértett jogszabályhelyet meg nem jelölve állapította meg, hogy a korábbi döntésében foglalt indokolásra kizárólag visszahivatkozott, azt nem jelenítette meg, illetve annak lényeges tartalmát nem ismertette. A határozat részévé tett korábbi indokolás ugyanakkor beazonosítható volt és egyértelmű.
- [26] Sérelmezte, hogy az elsőfokú ítéletből nem olvasható ki, hogy a megállapított eljárási jogszabálysértések hogyan hatottak ki az ügy érdemére. Ekképpen az ítélet sérti a Kp. 88. § (1) bekezdés c) pontját és a Kp. 84. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Pp. 346. § (4) és (5) bekezdését.
- [27] Kifogásolta, hogy a megismételt eljárásra adott iránymutatásában az elsőfokú bíróság nem jelölte meg, hogy mit, illetve hogyan kell a pótolnia a határozatban, konkrétan hogyan kell eljárnia, mellyel az elsőfokú bíróság megsértette a Kp. 86. § (4) bekezdését.
- [28] Az I. rendű felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Az alperes nem mentheti ki az indokolási kötelezettségének elmulasztását azzal a kifogással, hogy a felperesek nem tettek nyilatkozatot a TAR NC 35. cikkére vonatkozóan a konzultációs eljárás során, mert a TAR NC 35. cikke kötelezően alkalmazandó szabályt (mentességet) ír elő, így az arra való hivatkozás nélkül is vizsgálendő. Hangsúlyozta, hogy az alperes H1565/2019. számú határozata sem tartalmaz semmiféle döntést, hogy akár a felperesek szerződése, akár általában a román és szerb összekötő vezetésekre vonatkozó szerződések esetében alkalmazható-e a TAR NC 35. cikkében rögzített mentesség. Az elsőfokú ítéletből

- nyilvánvaló, hogy az alperes úgy nem tud eleget tenni az indokolási kötelezettségének, hogy egy korábbi határozatának indoklására visszahivatkozik, ez pedig az Ákr. 81. § (1) bekezdésének megsértését jelenti. Amennyiben ugyanis az indokolásból nem állapítható meg a döntés jogszerűsége, akkor a határozat nem alkalmas érdemi felülvizsgálatra (Kúria Kfv.V.35.706/2013/12.; közzétéve KGD 2015.91. számon). A közigazgatási eljárás garanciális szabályainak a figyelmen kívül hagyása (megsértése) az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez akkor is, ha egyébként a garanciális szabályok betartásával is ugyanazon közigazgatási döntést hozná meg a hatóság (Kúria Kfv.IV.37.936/2015., közzétéve EBH 2017.K.8. számon). Végezetül hangsúlyozta, hogy a Fővárosi Törvényszék iránymutatása a megismételt eljárásra egyértelmű.
- [29] Feltételesen terjesztett elő előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére vonatkozó indítványt a TAR NC 35. cikkének értelmezésére, amennyiben a Kúria az érvelését nem fogadná el, és az ügy érdemében vizsgálná a kereseti hivatkozásokat.
- [30] A II. rendű felperes a fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a perbeli nyilatkozatok és a becsatolt okirati bizonyítékok alapján érdemben helyesen állapította meg a tényállást, abból okszerű, helytálló következtetéseket vont le, a perbeli nyilatkozatokat, az okiratok tartalmát és az irányadó, a döntés alapjául szolgáló jogszabályokat, bizonyítékokat helyesen mérlegelve megalapozott, okszerű döntést hozott. Előadta, hogy a valóságban nem az alperes előadása szerint történt a TAR NC szerinti referenciaár-módszertan bevezetése. A szabályozás ugyanis ellentétes azzal az alperesi tényállítással, mely szerint a TAR NC szabályait a 2019. október 1-jétől hatályos díjak vonatkozásában kellett először alkalmazni, hiszen a 2019. október 1-jétől hatályos díjak kiadása időpontjában, azaz 2019. május 31. napján a referenciaár-módszertan még kiadásra sem került és nem is lépett hatályba.
- [31] Az a tény, hogy a korábbi határozattal szemben nem éltek jogorvoslati jogokkal, pusztán azt jelenti, hogy a H1565/2019. számú határozat olyan tartalommal maradt végleges, ahogyan azt az alperes meghozta, és kötéserővel rendelkezik mindenkiére nézve a 2019. október 1. és 2021. szeptember 30. közötti ármegállapítási időszakra vonatkozóan. Nem eredményezi ugyanakkor azt, hogy a jelen eljárásban, a 2021. október 1-jével induló ármegállapítási időszakra vonatkozó konzultációs eljárás során ne terjeszthették volna elő teljeskörűen valamennyi észrevételüket a TAR NC 6. cikkének és 35. cikkének alkalmazásával kapcsolatban. Az elsőfokú bíróság helyesen ismerte fel, hogy az ügy lényege a felperesek HOT-szerződésének TAR NC 35. cikke szerinti mentessége, amelyet egyébként az alperesnek hivatalból, a felperesek hivatkozása nélkül is vizsgálnia kellett volna. A konzultációs eljárások során kifejtették, hogy miért vonatkozik a HOT-szerződésükre a mentesség. Az alperes az eljárása során a konzultációs észrevételt nemcsak nem vette figyelembe, hanem indokolási kötelezettségének e körben nem tett eleget. Ebből következően a határozatból nem lehet következtetni az alperes jogalkalmazására, amiért az bírósági felülvizsgálatra nem alkalmas.
- [32] Az alperesi érdekelt úgy nyilatkozott, hogy az alperes fellebbezésében foglaltakkal mindenben egyetért. A határozat egyértelműen utal a korábbi határozat indoklására, amely döntés a felperesek számára ismert és elérhető, ezzel az alperes az indokolási kötelezettségének eleget tett.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [33] A fellebbezés az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [34] A Kp. 108. § (1) bekezdésére figyelemmel a másodfokú bíróság az ítéletet – a bizonyítás és vizsgálat hivatalbóli elrendelésének körén kívül – csak a fellebbezés, a csatlakozó fellebbezési kérelem és a fellebbezési ellenkérelem keretei között vizsgálhatja felül.
- [35] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan tárta fel a jogvita elbírálásához szükséges tényállást, a konzultációs eljárás során a felperesek által benyújtott észrevételek elemzésével, a vonatkozó jogszabályi rendelkezések helyes értelmezésével jutott arra a következtetésre, hogy az alperes határozata az Ákr. 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettséget oly mértékben sérti, hogy az az érdemi kereseti érvek (így a TAR NC 35. cikke szerinti mentesség alkalmazhatóságának) érdemi vizsgálatát nem tette lehetővé. Az elsőfokú bíróságnak eljárt törvényszék a keresetek e körben kifejtett hivatkozásait a Kp. 85. § (1) bekezdésének megfelelően minden vonatkozásában elemezte és elbírálta, döntésének részletes, az alkalmazandó jogszabályok helyes értelmezésén alapuló indokát adta, érveit a Kúria osztja.
- [36] A fellebbező fél Kp. 99. § (1) bekezdéséből és a 100. § (2) bekezdéséből fakadó kötelezettsége, hogy megjelölje azt a jogszabályhelyet, amelyet a fellebbezéssel támadott ítélet sért. Nem felel meg e követelménynek, ha az alperes „fenntartja” a védírataiban és az elsőfokú peres eljárás során előterjesztett előkészítő irataiban foglalt érvelését. E hivatkozások ugyanis a felperesek kereseteiben megjelölt jogszabálysértésekkel kapcsolatban érdemi védekezést tartalmaznak, azaz a közigazgatási hatóság eljárására és a meghozott közigazgatási döntésére vonatkoznak, a másodfokú bíróság pedig az elsőfokú ítéletet a fellebbezésben megjelölt – az elsőfokú ítélet megállapításaira vonatkozó – jogszabálysértések alapján vizsgálja felül. Ebből következően a Kúria az alperes Ákr. 81. § (1) bekezdése szerinti indokolási kötelezettség körében „fenntartott” álláspontját nem vizsgálhatta.
- [37] A Kúria a fellebbezési eljárás fenti kereteire hivatkozással rögzíti továbbá, hogy a felperesek úgy hivatkoztak a fellebbezési ellenkérelmeikben arra, hogy az alperesnek a TAR NC 35. cikke szerinti mentességet hivatalból, külön hivatkozás nélkül is vizsgálnia kellett volna, hogy e körben az elsőfokú ítéletet fellebbezéssel nem támadták. Mivel az elsőfokú bíróság a felperesek észrevételeinek értékelése alapján jutott el az ítéleti álláspontjához, és a hivatalbóli vizsgálatra vonatkozó megállapítást, érvelést sem az elsőfokú ítélet, sem az alperes fellebbezése nem tartalmaz, ezért a felperesek ezen hivatkozása kívül esik a fellebbezési eljárás keretein.

- [38] Megalopozatlanul hívta fel az alperes – a tárgyaláson pontosított – Kp. 85. § (2) bekezdésének megsértését arra hivatkozással, hogy az elsőfokú bíróság a közigazgatási eljárás során tett észrevételeket kiterjesztően, annak a keresetekben foglalt többlettartalmat tulajdonítva értékelte, és indokolatlanul hagyta figyelmen kívül az I. rendű felperessel lefolytatott külön levelezést.
- [39] Az elsőfokú bíróság iratszerűen idézte a felperesek konzultáció során tett észrevételeit, melyekből okszerűen vont le azt a következtetést, hogy a felperesek az egységes referenciaár-módszertan HÖT-szerződésekre történő alkalmazását kifogásolták. A II. rendű felperes észrevétele egyéb nyilatkozatokkal való összevetés nélkül is egyértelműen utal arra, hogy álláspontja szerint lehetőség van a különböző fejlesztési módokon létrejött kapacitások díjait az eltérő fejlesztések függvényében alkalmazni, a TAR NC szerint mód van a HÖT-szerződések kivételként történő kezelésére. Az I. rendű felperes észrevételének tartalmát pedig éppen az alperes által hivatkozott „külön levelezés” teszi egyértelművé azzal, hogy a konzultáció időszakára eső beadványában az I. rendű felperes csatolta az Andriko Ferenczi Kinstellar Ügyvédi Iroda jogi elemzését („feljegyzés”) a TAR NC 35. cikk (1) bekezdése szerinti mentességi szabály alkalmazhatóságáról.
- [40] Az alperes a fenti, a folyamatban lévő közigazgatási eljárásban, részben a konzultáció időszakára eső I. rendű felperesi érvelést úgy tekintette egyfajta „közigazgatási eljárásról kívüli levelezésnek”, hogy annak jogszabályi alapját sem a közigazgatási eljárás során, sem a perben nem jelölte meg. Az alperes felhívása – mely szerint amennyiben az I. rendű felperes arról nyilatkozik, hogy e beadványát észrevételnek tekinti, akkor azt „ekként kezeli, azt közzéteszi és a végső döntése meghozatala során figyelembe veszi” – szintén nem tartalmaz arra vonatkozó jogszabályi hivatkozást, hogy egy folyamatban lévő eljárás során benyújtott észrevételt az alperes miért kezel „konzultáción kívüli levelezésként”, miért köti külön nyilatkozathoz (kérelemhez) annak a vizsgálatát és az arra adandó válasz hatósági határozat indokolásában történő megjelenítését. A másodfokú bíróság előtt sem ismert olyan szabályozás, amely lehetőséget teremt a hatóság számára arra, hogy az eljárás során benyújtott, a TAR NC 35. cikk (1) bekezdés alkalmazhatóságát állító és ehhez jogi elemzést csatoló beadványt „eljárásról kívüli” kezeljen és annak – egyébként igen részletes – hatósági értékelését ne tegye az érdemi döntés részévé.
- [41] Az Ákr. 81. § (1) bekezdéséből éppen az következik, hogy a döntéséből (így a rendelkező rész mellett annak indokolásából is) az ügyfélnek teljes képet kell kapnia arról, hogy a hatóság az eljárása során milyen tényeket tárt fel, melyeket vett figyelembe és mellőzött a döntése kialakítása során, és milyen jogszabályi rendelkezések mentén határozott. Ez a garanciája annak, hogy a döntés utóbb is ellenőrizhetővé válik, helyessége, jogszerűsége – arra irányuló kereset alapján – érdemben elbírálható.
- [42] A Kúria hangsúlyozza, hogy amennyiben a támadott határozat indokolásából világosan és félreérthetetlenül nem tűnik ki, hogy a fentiek szerint egyértelműen hivatkozott mentességi szabályt az alperes milyen oknál fogva nem tartotta alkalmazhatónak, a felpereseknek érdemben nem nyílik meg a lehetősége arra, hogy ezt az okot a jogorvoslati eljárásban vitassák, a határozatban megjelölt ok/okok megalopozatlanságát bizonyíthassák.
- [43] A bírósági felülvizsgálat tárgyát képező közigazgatási döntés valós indokait az ügyfélnek/felperesnek a közigazgatási eljárásban kell megismerni, a hiányzó indokolás az ügy érdemére kiható eljárási hiba. Az indokolási kötelezettséget a hatósági eljárások tekintetében az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének második mondata nevesítve írja elő, a bírósági eljárások tekintetében pedig az a XXVIII. cikk (1) mondatában biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jog része (3040/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [43]).
- [44] Az elsőfokú bíróság a fentiek miatt alappal jutott arra a következtetésre, hogy a mentességi szabály alkalmazhatóságára vonatkozó indokolás hiánya nem tette lehetővé az anyagi jogi jogsértések vizsgálatát, másképpen megfogalmazva az alperesi határozat érdemben nem volt felülbírálható. Mindezekből következően az alperes alaptalanul érvelt azzal, hogy az elsőfokú ítéletből nem állapítható meg, hogy az indokolási kötelezettség megsértése miként hatott ki az ügy érdemére [a Kp. 88. § (1) bekezdés c) pont; Pp. 346. § (4) és (5) bekezdése].
- [45] Az alperesnek a H1565/2019. számú határozat véglegességére, a szóban forgó mentességi szabály „ítélt dolog” jellegre hivatkozása következetlen és megalopozatlan. Az eljárás során nem volt vitatott, hogy e határozat a felek közötti jogviszonyokat egy konkrét időszakra véglegesen eldöntötte. Ugyanakkor a jelen eljárás a 2021/2025-re szóló referenciaár-módszertan meghatározása tárgyában indult, mely időszakra vonatkozóan a hivatkozott határozat „ítélt dolognak” nem csak azért nem tekinthető, mert nem a 2021. október 1-jétől 2025. szeptember 30-ig tartó árszabályozási ciklusra vonatkozik, hanem azért sem, mert a jelen perben támadott határozat maga rendelkezik a H1565/2019. számú határozat 2021. március 31. napjával történő hatályvesztéséről.
- [46] Az alperes a perben támadott határozatában nem vitatottan csak visszautalt a fenti határozatára azzal, hogy „fenntartja” a H1565/2019. számú határozatában közzétett végleges döntését. A Kúria e helyütt ismételen hangsúlyozza az indokolási kötelezettség körében kifejtettek, mely szerint a döntés indokainak magából a határozatból kell kitűnnie, nem egy korábbi (mára már hatálytalan) határozattal való egybeolvasásból. Megjegyzi a Kúria, hogy a H1565/2019. számú határozat 3. melléklet 3.2. „A román és a szerb összekötő vezeték díjazásának változása” pontja a TAR NC 35. cikkét nem jelöli meg.
- [47] Végezetül a Kúria megállapította, hogy az alperes érvelésével ellentétben a megismételt eljárásra adott iránymutatás egyértelmű. Az alperes fellebbezéséből is kitűnik, hogy világos volt a számára, hogy az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettség megsértését róta a terhére méghozzá azon oknál fogva, hogy érdemben nem indokolta a mentességi szabály alkalmazhatóságának kizártságát. A

megismételt eljárásban – amennyiben az alperes az álláspontját fenntartja – az erre vonatkozó indokolásnak a 2021/2025-re szóló referenciaár módszertan meghatározásáról rendelkező határozatból ki kell tűnnie.

- [48] A Kúria az I. rendű felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló, feltételesen előterjesztett indítványáról való döntéshozatalt mellőzte, figyelemmel arra, hogy a hatályos eljárási szabályok nem adnak lehetőséget arra, hogy a fél az indítványát feltételtől tegye függővé. Megjegyzi a Kúria, hogy a megjelölt feltétel nem is teljesült.
- [49] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság ítélete az alperes által megjelölt jogszabályhelyekbe nem ütközik, ezért azt a Kp. 109. § (1) bekezdése alapján helybenhagyta.

(Kúria Kf.IV.39.177/2022/14.)

278A kiskereskedelmi tevékenységhez kapcsolódó telephelyen kívüli – közterületen (rakodóhely, járda) - áruszállítás és rakodás nem minősül üzemi zajforrásnak, ezért arra zajkibocsátási határértéket megállapítani nem lehet [284/2007. (X. 29.) Korm. rend. (Kormányrendelet) 2. § i) pont].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az üzemeltető a Budapest XIII. kerületben áruházat üzemeltet, amelyben élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelmi tevékenységet folytat.
- [2] A kiskereskedelmi tevékenység folytatásához szükséges áruszállítást és rakodást a felperesi társasház épületétől mintegy 6–8 méterre közterületen – várakozóhelyen, járdán - kialakított rakodóhelyen végzik. Az e tevékenységből származó zaj a felperesi társasház lakóinak a nyugalomát zavarja, ami miatt több alkalommal panasszal éltek a kerületi jegyzőnél.
- [3] Az üzemeltető az áruház üzemeltetésével kapcsolatos környezeti zajt előidéző zajforrásra vonatkozóan 2018. október 25-én zajkibocsátási határérték megállapítása iránti kérelmet nyújtott be Budapest Főváros XIII. kerület Jegyzőjéhez. A zajkibocsátási határértéket megállapító elsőfokú határozatot az üzemeltető fellebbezése alapján eljárt Pest Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Bányafelügyeleti Osztálya megsemmisítette, egyebek mellett arra hivatkozással, hogy a szállítási, rakodási tevékenység nem minősül üzemi zajforrásnak.
- [4] A Budapest Főváros IV. Kerület Újpest Önkormányzat Jegyzője mint kijelölt elsőfokú hatóság a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 4. § (1) bekezdés a) pontja szerinti hatáskörében eljárva a 2020. július 23-án meghozott KP/4784-16/2020. számú határozatával a zajtól védendő területen zajkibocsátási határértéket állapított meg. A határértéket a zajjal védendő területekre lebontva nappal 55 dB-ben, éjjel pedig 45 dB-ben határozta meg. Egyidejűleg az üzemeltetővel szemben – adatszolgáltatási kötelezettség elmulasztása miatt – 250 000 forint eljárási bírságot szabott ki. A felperesi társasház ügyféli jogállását megállapította, tekintettel arra, hogy a vélelmezett hatásterületen belüli ingatlan üzemi zaj érintheti.

- [5] A határozat indokolása szerint a Kormányrendelet 2. § i) fontjában foglalt feltételek fennálltak, ezért a Kormányrendelet 10. § (4) bekezdése alapján a zajforrásra vonatkozóan zajkibocsátási határértéket kellett megállapítani.
- [6] Az alperes az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 121. §-ában biztosított hatáskörében - felügyeleti eljárásban – eljárva a 2021. június 29-én kelt PE/KTFO/2448-6/2021. számú határozatával az elsőfokú határozatot megsemmisítette. Indokai szerint a megsemmisítésre egyrészt az üzemeltetői adatok hiánya miatti nem megfelelően tisztázott tényállás miatt, másrészt a Kormányrendelet 2. § i) pontjában meghatározott feltételek hiánya okán került sor, mivel a panaszolt tevékenység nem a Kormányrendelet 2. § i) pontja szerinti üzemi zajforrás. Azt ugyanis nem telephelyen belül, hanem közterületen (várakozóhelyen, járdán) végzik, ezért arra zajkibocsátási határértéket megállapítani nem lehet. Ezen kívül a telephely vonatkozásában megállapított zajkibocsátási határértéknél a KTVF: 2495-5/2009. számú határozatban foglaltakat figyelembe kellett volna venni, és a hatásterületek fedésével érintett ingatlanok esetében a zajkibocsátási határértékek megállapításának, valamint a zaj- és rezgés-kibocsátás ellenőrzésének módjáról szóló 93/2007. (XII. 18.) KvVM rendelet 1. § (1a) bekezdése és 1. melléklete alapján korrekciót kellett volna alkalmazni.

A kereseti kérelem

- [7] A felperes az alperesi határozattal szemben – Kormányrendelet 2. § i) pontjában foglaltak téves értelmezésére hivatkozással – keresetet terjesztett elő, kérve annak megsemmisítését. Álláspontja szerint az alperes megsértette a Kormányrendelet 2. § i) pontját, amikor csak azt a körülményt vizsgálta és értékelte, hogy a panaszolt tevékenység telephelyen kívül történik, nem pedig azt, hogy azt a kereskedelmi tevékenység folytatása érdekében végzik. Rámutatott arra, hogy a panaszolt tevékenység a szolgáltatási tevékenység megkezdésének és folytatásának általános szabályairól szóló 2009. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Szolgtv.) 2. § 1) pontja szerinti szolgáltató tevékenységnek megfelel. Ez pedig kimeríti a Kormányrendelet 2. § i) pont első fordulatában szereplő feltételt, ebből következően a panaszolt tevékenység üzemi zajforrásnak minősül, amelynek tekintetében zajkibocsátási határértéket kell megállapítani.
- [8] Hivatkozott továbbá arra, hogy közterület áruszállítás, rakodás céljára való használata sérti a Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének a Budapest Főváros XIII. Kerület Építési Szabályzatáról szóló 19/2016. (IX. 15.) rendelete 12. § (8) bekezdésében foglaltakat, amelynek értelmében a 300 m²-t meghaladó áruház esetén a rakodást telken belül kell megvalósítani.
- [9] Nézete szerint közlekedési zajról sem lehet szó, tekintettel arra, hogy állóhelyzetű gépkocsikról kézi erővel történik a rakodás
- [10] Az üzemeltető az elsőfokú bíróság értesítése ellenére nem kívánt perbe lépni.

Az elsőfokú ítélet

- [11] Az ügyben első fokon eljáró bíróság jogerős ítéletével a keresetét elutasította.
- [12] Indokai szerint jogszerű volt az alperes eljárása, amikor csak és kizárólag azt vizsgálta, hogy a közlekedési tevékenységnek nem minősülő rakodás és szállítás telephelyen belül valósult-e meg, mivel csak e követelmény teljesülése esetén lehet szó üzemi zajforrásról, amely a környezeti zajvédelmi határérték megállapításának feltétele.
- [13] Az ügyben alkalmazandó jogi kereteket a Kormányrendelet 2. § *f)* és *i)* pontjaiban, a 10. § (1) bekezdéseinek rendelkezésére alapította.
- [14] Az alperes érvelését magáévá téve kiindulási pontnak tekintette, hogy a jogalkotó az üzemi zajforrást és a közlekedési zajforrást úgy határozta el egymástól, hogy a termelő szolgáltató tevékenységnek minősülő magatartások közül – többek között – kivette azokat, amelyek közlekedési zajforráshoz kapcsolódnak. Rögzítette, hogy a szállítás, rakodás jármű használatával, parkoló területén valósul meg, amely az úthálózat része. A Kormányrendelet 2. § *f)* pontja alapján azonban a közlekedési zajforrás esetén az a lényeges, hogy a tevékenység helye közlekedési útvonalra esik, nem pedig az, hogy a járműhasználattal történt szállítás rakodás milyen érdekből történik, vagy mi a célja. Nem bír jelentőséggel az a körülmény sem, hogy a parkolás okán nincs járműmozgás. Arra az álláspontra helyezkedett, hogy a parkoló jármű keltette környezeti zajt főszabályként a közlekedési zajforrások körében kell értékelni. Érvelése szerint az, hogy a járművel történő áruszállítás és rakodás nem tartozik az üzemi zajforrás körébe, következik abból is, hogy ha oda tartozónak tekintenénk, nem volna értelme a Kormányrendelet 2. § *i)* pontjában írt külön fordulatnak a telephelyen belüli nem közlekedési célú tevékenység esetére.
- [15] Álláspontja szerint a Kormányrendelet 2. § *i)* pontjában foglaltakból következően csak akkor üzemi zajforrás a panaszolt tevékenység, ha azt telephelyen belül végzik. A közterületen lévő parkoló nem része az üzemeltető telephelyének, következésképpen a Kormányrendelet 2. § *i)* pont második fordulata az ott végzett szállításra és rakodásra nem alkalmazható.
- [16] Rögzítette továbbá, hogy a perben a felperes azt is vitatta, hogy a telephelyet miként kell az ügyben értelmezni, álláspontja szerint a közterületen gellenesen kialakított parkoló is beleértendő abba. Kiemelte, hogy az üzemeltető nem jogosult a közterület felett rendelkezni, kizárólagos használatára nincs jogcíme, azt bármely személy használhatja, még ha a használat célja korlátozva is van. Utalt arra, hogy a rakodóhely kialakításának jogszerűsége építésjogi kérdés, mely a jelen ügy szempontjából nem bír jelentőséggel.

A felülvizsgálati kérelem

- [17] A jogerős ítélettel szemben – a Kormányrendelet 2. § *i)* pontjának a téves értelmezésére hivatkozással – a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, kérve elsődlegesen annak megváltoztatását, a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését; másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az eljáró bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását.

- [18] A keresetlevelében foglalt jogértelmezést megismételve kiemelte, hogy a panaszolt tevékenység a Szolgtv. szerinti szolgáltató tevékenységnek megfelel, illetőleg azt a szolgáltató tevékenység érdekében végzik, ezért az üzemi zajforrásnak minősül.
- [19] Érvelése szerint a Kormányrendelet 2. § *i)* pont második fordulata példálózó jelleggel – „ideértve” – határoz meg néhány zajforrást, így a telephelyen belüli közlekedési célú tevékenységnek nem minősülő járműhasználatot. Álláspontja szerint e kiemelés célja a közlekedési zaj- vagy rezgésforrás definíciójára – közlekedési útvonal üzemeltetése és kezelése – vezethető vissza, ezért az, hogy egy közlekedési útvonalnak nem minősülő telephelyen végzett járműhasználat során keletkezett és így a szolgáltatási tevékenység érdekében kibocsátott zajra, mint üzemi zajra megállapítható legyen határérték.
- [20] Hivatkozott továbbá arra, hogy a Kormányrendelet 2. § *f)* pontjában foglaltakból következően a közlekedési zajforrás nem a közlekedés zaja, hanem a közlekedési útvonal üzemeltetése és kezelése. Ebből következően egy gépjármű által kiadott zaj önmagában nem a Kormányrendelet szerinti közlekedési zajnak minősül, akkor sem, ha a zaj a közlekedési útvonalon történő haladás során keletkezik és akkor sem, ha várakozás közben. A fentiekből következően tévesen jutott arra a következtetésre az eljáró bíróság, hogy a parkoló jármű keltette zaj közlekedési zajforrásnak minősül.
- [21] Nézete szerint az az ítéleti megállapítás is téves, amely szerint a rakodás parkolóhelyen történik, így minősülhet közlekedési zajnak. Ahogy azt már a keresetlevelében részletesen kifejtette, a rakodóhelyről történő rakodás is önkormányzati rendeletbe ütközik és az semmi esetre sem minősülhet közlekedési zajnak.
- [22] Nézete szerint az alperes és az elsőfokú bíróság jogértelmezése súlyos veszélyt jelent a jogbiztonságra. Ha elfogadnánk azt, ahogy az alperes és az eljáró bíróság értelmezi a jogot, úgy ma Magyarországon bármely üzlet, áruház, szolgáltató, üzem stb. megtehetné azt, hogy nem oldja meg a telephelyen belüli a rakodást, mert ebben esetben korlátozások alá eshetne a tevékenysége. Ehelyett telephelyen kívül végezne jelentős zajhatással járó tevékenységet, ugyanis ez nem esne korlátozás alá. Ez a jogértelmezés így a joggal való rendszeres visszaéléshez, a jogszabályok kijátszásához vezetne, amely nyilvánvalóan elfogadhatatlan.
- [23] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmet nem terjesztett elő.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [24] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [25] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó Kp. 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem és felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül.
- [26] A Kp. 120. § (5) bekezdése alapján a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.

- [27] A Kúria szerint az ügyben eljáró bíróság a pontosan és törvényesen megállapított tényállásból helytállóan vonta le azt a következtetést, hogy a panaszolt tevékenység nem üzemi zajforrás. Azonban az ítéletében olyan kérdésekben is állást foglalt, amelyek nem képezték a közigazgatási határozat tárgyát, következésképpen a közigazgatási per tárgya körén is kívül esnek.
- [28] A Kormányrendelet 4. § (1) bekezdés a) pontja szerint zaj- és rezgésvédelmi ügyekben a hatósági jogkört – a (3)–(4) bekezdésben foglalt kivételekkel – a települési önkormányzat jegyzője, a főváros esetében a kerületi önkormányzat jegyzője, a Fővárosi Önkormányzat által közvetlenül igazgatott terület tekintetében a fővárosi főjegyző gyakorolja az alábbi esetekben: az 1. számú melléklet szerinti tevékenységek. Az 1. számú melléklet 47. pontja: A települési önkormányzat jegyzőjének hatáskörébe tartozó zaj- és rezgésvédelmi ügyek A gazdasági tevékenységek statisztikai osztályozása NACE Rev. 2. rendszerének létrehozásáról és a 3073/90/EGK tanácsi rendelet, valamint egyes meghatározott statisztikai területekre vonatkozó EK-rendeletek módosításáról szóló 1893/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet szerint: kiskereskedelem (kivéve gépjármű, motorkerékpár).
- [29] A Kormányrendelet 2. § f) pontja alapján közlekedési zaj- vagy rezgésforrás: közlekedési útvonal (közút, közforgalom elől el nem zárt magánút, vasúti pálya, vízi út, valamint a repülőtér) üzemeltetése, kezelése.
- [30] A Kormányrendelet 2. § i) pontja szerint üzemi zaj- vagy rezgésforrás: az e), f) és h) pontokban felsorolt tevékenységek kivételével a környezeti zajt, rezgést előidéző, termelő, szolgáltató tevékenység, vagy az ilyen tevékenységhez használt, környezeti zajt, rezgést előidéző telephely, gép, berendezés, ideértve a termelő, szolgáltató tevékenységhez kapcsolódó, telephelyen belüli – közlekedési célú tevékenységnek nem minősülő – járműhasználat, járműmozgás, rakodás.
- [31] A Kormányrendelet 10. § (1) bekezdése alapján a környezeti zajt előidéző üzemi vagy szabadidős zajforrásra vonatkozóan a tevékenység megkezdése előtt a környezeti zaj- és rezgésforrás üzemeltetője – a (3) bekezdésben foglalt kivétellel – köteles a környezetvédelmi hatóságtól környezeti zajkibocsátási határérték megállapítását kérni, és a határérték betartásának feltételeit megteremteni.
- [32] A Kúria kiemeli, hogy a Kormányrendelet 2. § i) pontja egy értelmező rendelkezés, amely az üzemi zaj- vagy rezgésforrás definícióját adja meg. Annak első fordulatóban szereplő szolgáltató tevékenység fogalmának tág értelemben a panaszolt tevékenység megfelel, mivel azt a szolgáltató tevékenység érdekében végzik. A szóban forgó értelmező rendelkezés azonban nem csupán az első fordulatból áll, hanem az tartalmaz egy vaglyagos fordulatot, amely kifejezetten nevesíti a szolgáltató tevékenységhez kapcsolódó járműhasználat, járműmozgás, rakodást, mint üzemi zajforrást. E fordulat szerint a szolgáltató tevékenységhez kapcsolódó, telephelyen belüli – közlekedési célú tevékenységnek nem minősülő – járműhasználat, járműmozgás, rakodás minősül üzemi zajforrásnak.
- [33] Az üzemi zajforrás megállapíthatóságához tehát a következő feltételeknek kell fennállniuk: a járműhasználatnak, járműmozgásnak, rakodásnak a szolgáltató tevékenységhez kell kapcsolódnia, telephelyen belülinek kell lennie és közlekedési célú tevékenységnek nem minősülőnek kell lennie.
- [34] A perbeli esetben az áruszállítás és rakodás telephelyen kívül – közterületen (járdán, várakozóhelyen) – történik. Következésképpen a telephelyen belüliség feltétel nem áll fenn, ennek hiányában, még ha a többi feltétel fennállna is, üzemi zajforrásról nem lehet szó. A telephelyen kívüliség ugyanis kizárja az üzemi zajforrás megállapíthatóságát.
- [35] A fentiekre figyelemmel a per tárgyát képező jogkérdésben a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyben eljáró bíróság helytállóan állapította meg, hogy a panaszolt tevékenység nem üzemi zajforrás, ezért arra zajkibocsátási határértéket megállapítani nem lehet.
- [36] A Kúria hangsúlyozza, hogy a perben felülvizsgált közigazgatási határozat tárgyát kizárólag annak a jogkérdésnek az eldöntése képezte, hogy a panaszolt tevékenység a Kormányrendelet 2. § i) pontja szerinti üzemi zajforrásnak minősül-e. A jegyző mint kijelölt elsőfokú hatóság a hatáskörébe tartozó ügyben üzemi zaj kapcsán döntött a zajkibocsátási határértékről, mely döntés megsemmisítésére annak okán került sor, hogy a szállítási rakodási tevékenység nem minősül üzemi zajforrásnak, ezért arra zajkibocsátási határértéket megállapítani nem lehet.
- [37] Az, hogy milyen egyéb zajforrásnak minősül a panaszolt tevékenység, nem volt a közigazgatási eljárás tárgya. Az alperesi határozatot felülvizsgáló bíróság a felperes által indított közigazgatási perben a támadott közigazgatási határozat jogszerűségéről foglal állást, olyan kérdések nem képezhetik a felülvizsgálat tárgyát, amely nem volt tárgya a keresettel támadott közigazgatási határozatnak. Az is az alperesi határozat, így közigazgatási jogvita keretein kívül esik, hogy a panaszolt tevékenység sérti-e a koncentrált rakodóhelyre vonatkozó, a keresetben hivatkozott önkormányzati rendeletet, ez a kérdés szintén nem képezte ugyanis a közigazgatási jogvita tárgyát. A Kúria ezért az elsőfokú ítéletből mellőzi a közlekedési zajforrás megállapítására vonatkozó és a rakodóhely használat jogszerűségével kapcsolatos az indokolási részeket.
- [38] A kifejtettre figyelemmel a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján a jogerős ítéletet – az indokolás fent megjelölt részeinek mellőzésével – hatályában fenntartotta, mert az nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályi rendelkezéseket.

(Kúria Kfv. VI.37.249/2022/4.)

279^{1.} A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény szerint a helyi földbizottság csak abban foglalhat állást, hogy a szerződés megkötését az elővásárlásra jogosulttal, vagy a vevővel támogatja-e, közöttük nem rangsorolhat, és állásfoglalásával nem ronthatja el a törvényi elővásárlási sorrendet.

2. A helyi földbizottság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 24. § (2) bekezdése alapján állásfoglalását a köztudomású tények és legjobb ismeretei, valamint az adatszolgáltatás során beszerzett információk együttes mérlegelése alapján alakítja ki [2013. évi CXXII.

törvény (Földforgalmi tv.) 23/A. §, 24. §, 25. §; 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 103. §].

- A felülvizsgálati kérelem alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A III. rendű alperesi érdekelt és a II. rendű alperesi érdekelt 2020. február 12. napján adásvételi szerződést kötöttek a III. rendű alperesi érdekelt tulajdonát képező külterületi szántó tulajdoni hányadáról. A II. r. alperesi érdekelt a szerződésben úgy nyilatkozott, hogy a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) alapján elővásárlási jog nem illeti meg. A felperes elfogadó nyilatkozata szerint elővásárlási joga a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdésének *e*) pontja alapján áll fenn, mint olyan földműves, akinek a lakóhelye vagy a mezőgazdasági üzemközpontja legalább három éve azon a településen van, amelynek közigazgatási határa az adásvétel tárgyát képező föld fekvése szerinti település közigazgatási határától közúton vagy közforgalom elől el nem zárt magánúton legfeljebb 20 km távolságra van. E jogosultsági csoporton belül továbbá fiatal földműves is, mivel az elővásárlási jog gyakorlása időpontjában elmúlt 16 éves, de a 40. életévét nem töltötte be. A IV. rendű alperesi érdekelt elfogadó nyilatkozata szerint helyben lakó földműves, ezért elővásárlási joga a Földforgalmi tv. 18. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján áll fenn.
- [2] Az alperes jegyzéket készített, melyben első helyen a IV. rendű alperesi érdekeltet, második helyen pedig a felperest szerepeltette, és megkereste az I. rendű alperesi érdekelt helyi földbizottsági feladatkörben eljáró területi szervét az állásfoglalás kialakítása iránt. A helyi földbizottságnak írt levelében a felperes előadta, hogy a birtokviszonyok átláthatóságára, a spekulatív földszerzések megelőzésére, az üzemszerű művelés alatt álló élet- és versenyképes, egységes birtoktagot képező földbirtokok kialakítására és megőrzésére, a helyi gazdálkodói közösség érdekeinek érvényesítésére, az életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földművesek segítésére, a mezőgazdaságban a generációváltás elősegítésére vonatkozó általános agrárpolitikai és földbirtokpolitikai érdekeknek az felel meg, ha a szerződés vele jön létre, mert szüleinek a perbeli ingatlanal azonos településen mintegy 40 ha föld van a tulajdonában, illetve a használatában, családjában a birtokszerkezet stabil és átlátható, ténylegesen és észszerűen gazdálkodnak, és mint fiatal gazda a szüleivel azonos településen a gazdálkodás bővítése érdekében kívánja a földet megszerezni. Kifejtette, hogy ő maga ugyan nem helyben lakó, mint a IV. rendű alperesi érdekelt, de hozzá hasonlóan földműves. Azt is kifejtette, hogy a IV. rendű alperesi érdekelt több jogcímen is szerzett már földeket, amelyek közül azokat, amelyeket adásvétel útján szerzett, turisztikai célokra hasznosította.
- [3] A helyi földbizottság 2020. április 14. napján kelt állásfoglalásaiban a szerződés megkötését a II. rendű alperesi érdekelttel, a IV. rendű alperesi érdekelttel és a felperessel is támogatta. Nem állapított meg olyan körülményt és tényét, amely ellentétes lenne a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésében foglaltakkal.
- [4] Az alperes a 2020. május 22. napján kelt, 572744/6/2020 ügyiratszámú határozatával az adásvételi szerződést a IV. rendű alperesi érdekelt és a III. rendű alperesi érdekelt között hagyta jóvá. Határozatát a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CCXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 13. § (3) bekezdésére, a felperes, a II. rendű és a IV. rendű alperesi érdekelt jognyilatkozatukban hivatkozott elővásárlási jogcímére, a földműves minőségükre, az át nem lépett szerzési maximumra, a IV. rendű alperes helyben lakó minőségére és arra alapította, hogy a felperes fiatal földműves. Határozatában felhívta a helyi földbizottság eljárására vonatkozó szabályokat, a Földforgalmi tv. 30. § (1) bekezdését, továbbá arra hivatkozott, hogy a Földforgalmi tv. 23. § (1)–(2) bekezdéseiben és 27. §-ában meghatározott megtagadási okok nem álltak fenn.
- A kereseti kérelem és az alperes védekezése**
- [5] A felperes kereseti kérelmében a határozat megsemmisítését és az alperes új eljárásra kötelezését, valamint az alperes per költségekben marasztalását kérte.
- [6] Álláspontja szerint a hatósági eljárást lefolytató alperesnek az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Akr.) 9. §-a szerinti hatóságként, észlelnie kellett volna azt, hogy a helyi földbizottsági állásfoglalás nem felel meg a Fétv. 103. §-ában foglaltaknak, mert az csak a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontokat sorolja, de abból nem tűnik ki, hogy a következtetésére milyen tények és információk alapján és miként jutott, ezért az alperes sem tudta teljesíteni a tényállás tisztázási kötelezettségét.
- [7] Felhívta az Alkotmánybíróság 2019. október 29. napján kelt, III/1455/2019. ügyszámú határozatát, amely szerint a földbizottságnak az értékelést olyan részletességgel kell elvégeznie, hogy az a hatóság határozatának alapjául szolgálhasson és tényállás tisztázási kötelezettségének is eleget tudjon tenni, a hatóságot ugyanis csak egy alakilag és ténybelileg megalapozott állásfoglalás köti.
- [8] Álláspontja szerint, ha a helyi földbizottság eleget tett volna értékelési feladatának, a IV. rendű alperesi érdekelt és a felperes vonatkozásában teljesen más következtetésre kellett volna jutnia, mert állítása szerint maga ténylegesen mezőgazdasági termelést folytat, szülei a helyi gazdálkodó közösség meghatározó tagjai, ezért a felperes földszerzése beleillik a hivatkozott célok megvalósulását segítő szempontok sorába.
- [9] Az első tárgyaláson úgy nyilatkozott, hogy azt nem állítja, hogy az adott területen vagy körzetben a IV. rendű alperesi érdekelt nem végez mezőgazdasági tevékenységet, csak azt próbálta sejtetni, hogy a helyi földbizottságnak kellett volna tisztáznia, hogy az adott településen ki gazdálkodik és ki nem. Úgy sejtí, hogy a perbeli ingatlan a IV. rendű alperesi érdekelt a mezőgazdasági termelésből ki kívánja vonni és azt pályázati célra kívánja hasznosítani, de a helyi földbizottság e körben sem folytatott vizsgálatot.
- [10] 10. sorszám alatt előterjesztett beadványában előadta, hogy a perbeli föld gazos, a IV. rendű

- alperesi érdekelt nem tesz eleget a földhasznosítási kötelezettségének.
- [11] Az alperes védiratában a kereset elutasítását kérte.
- [12] Kifejtette, hogy nem zárja ki jogszabály, hogy a helyi földbizottság mindhárom személlyel szemben azonos indokokra hivatkozzon. Előadta, hogy az állásfoglalás a Fétv. 103. §-ában meghatározott elemeket tartalmazza, nem állapítható meg olyan tény és körülmény, amely ellentétes volna a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésével. Hivatkozott arra, hogy az I. r. alperesi érdekelt mint helyi földbizottság nem minősül hatóságnak, nem vonatkozik rá az Ákr. A helyi földbizottság működését nem ismeri, de annak vizsgálata nem tartozik az alperes eljárásának szempontjai közé. Kifejtette, hogy döntését a helyi földbizottság állásfoglalását figyelembe véve kellett meghoznia, az adásvételi szerződést pedig az elővásárlásra jogosultak között első helyen álló személlyel kellett jóváhagynia, ezért véleménye szerint határozata jogszerű volt.
- [13] Az alperesi érdekelt nem tettek nyilatkozatot.
- Az elsőfokú felülvizsgálni kért jogerős határozat**
- [14] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította.
- [15] A jogerős ítélet szerint a Földforgalmi tv. 25. § (1) és (2) bekezdése szerint a helyi földbizottság a 24. § (2) bekezdés szerinti értékelést köteles azonos szempontok szerint, a jegyzékben szereplő összes elővásárlásra jogosult és az adásvételi szerződés szerinti vevő vonatkozásában elvégezni, melynek során egyszerre több elővásárlásra jogosultat is támogathat, vagyis nincs akadálya annak, hogy az azonos szempontok szerinti értékelés alapján arra jusson, hogy valamennyi elővásárlásra jogosulttal és a vevővel is támogatja az ügylet létrejöttét. Nem kell a szempontoknak megfelelő és még inkább vagy leginkább megfelelő jogosultak közül választania. A jogerős ítélet szerint a helyi földbizottság nem hatóság vagy szakhatóság a mezőgazdasági igazgatási szerv eljárásában, a Földforgalmi tv. 23/A. § (4) bekezdése szerint az ügyféli jogállás illeti meg. Mindebből az elsőfokú bíróság arra köteleztetett, hogy nem terheli olyan bizonyítási kötelezettség sem, ami egy hatóságot és alakszerű határozatot sem kell hoznia.
- [16] A Fétv. alperes eljárásakor hatályos 103. § nem csak arról rendelkezik, hogy a földbizottságnak az értékelt szempontokat, az értékelés (vég)eredményét, a megállapított tényállást kell rögzítenie, nem rendelkezik a bizonyítékok felsorolásáról, ütköztetéséről, az érdekelt ügyfél által bemutatott bizonyítékok vagy előadott hivatkozások mellőzése okának bemutatásáról.
- [17] A helyi földbizottság által értékelendő szempontokat a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdése, azt, hogy az ügyfelektől miről kérhet adatszolgáltatást értékelési szempontoknak való megfelelés értékelése során, a 24. § (3) bekezdése határozza meg.
- [18] A Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdése szerint a helyi földbizottság az adás-vételi szerződést és a jegyzékben szereplő valamennyi elővásárlásra jogosult elfogadó jognyilatkozatát a köztudomású tények és legjobb ismeretei, valamint a 24. § (3) bekezdésében foglaltak szerint beszerzett információk együttes – kormányrendeletben meghatározott módon történő – mérlegelése alapján, a 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak való megfelelés vonatkozásában értékeli, és az ügylet érintettel létrejöttét támogatja vagy nem támogatja.
- [19] A helyi földbizottság perbeli állásfoglalása az indokolásában tartalmazta, hogy mely szempontokat értékelt, és azt is, hogy ezeknek a felperes, a II. rendű és IV. rendű alperesi érdekeltnek egyaránt megfeleltek, mert nem merült fel olyan tény, ismeret vagy adat, amely azt mutatta volna, hogy az értékelt személy ne felelne meg 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak.
- [20] A felperes a kereseti kérelmében nem állította, hogy ő, a II. rendű vagy IV. rendű alperesi érdekelt ne felelt volna meg az általános agrárpolitikai és földbirtokpolitikai érdekeknek, és lett volna olyan, a helyi földbizottság által is ismert, köztudomású tény, egyéb információ, vagy az adatszolgáltatás során tudomására jutott adat, amely erre mutatott volna.
- [21] A felperes a megelőző eljárásban is csak azt a kritikát fogalmazta meg a IV. rendű alperesi érdekelttel szemben, hogy tudomása szerint vannak olyan földek, amelyeket turisztikai célra hasznosított. Ugyanakkor nem állította, hogy átláthatatlanok lennének az ő birtokviszonyai, spekulációs továbbértékesítési célból szerez földeket, egyáltalán nem az adott településen gazdálkodik, nem tagja a helyi gazdálkodói közösségnek, nem életvitelszerűen helyben lakó és gazdálkodó földműves, esetlegesen idős kora miatt a generációváltás kérdése is ellene szól, vagy a perbeli föld megszerzése nem jelentene – önmagában vagy a birtokában lévő további földekkel – élet- és versenyképes birtokot, vagyis még a helyi földbizottságnak írt levelében sem hozott annak tudomására olyan konkrét tény, amely az agrárpolitikai és földbirtokpolitikai érdekekkel ellentétben állna.
- [22] Aból, hogy a IV. rendű alperesi érdekeltnek vannak olyan földjei, amelyeket turisztikai célra hasznosított, nem következik, hogy a perbeli földet is turisztikai célra kívánna hasznosítani. Elfogadó jognyilatkozatában is úgy nyilatkozott, hogy a föld használatát másnak nem engedi át, azt saját maga kívánja használni és ennek során eleget tesz a földhasznosítási kötelezettségének, vállalja továbbá, hogy a földet a tulajdonszerzés időpontjától számított 5 évig a Földforgalmi tv. 13. § (3) bekezdésében meghatározott esetek kivételével más célra nem hasznosítja.
- [23] A felperes 10. sorszám alatti beadványában, a perbeli földterület művelésének hiányára vonatkozó előadását azért nem vette figyelembe az elsőfokú bíróság, mert a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 84. § (2) bekezdése szerint a határozathozatalkor fennállt tények alapján ítélte meg a jogvitát. Megjegyezte, hogy az, hogy a szerző fél nem tesz eleget a földhasznosítási kötelezettségének, nem a perbeli, hanem a Földforgalmi tv. szerzési korlátozások hatósági ellenőrzéséről és a kényszerhasznosításról szóló fejezete szerinti eljárás tárgya lehet.
- A felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem**
- [24] A felperes felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatását, az alperes határozatának megsemmisítését és az alperes új eljárás lefolytatására kötelezését, másodlagosan a

- jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását kérte. Kérte továbbá az alperest az elsőfokú és a felülvizsgálati eljárásban felmerült költségének megtérítésére kötelezni.
- [25] Álláspontja szerint a jogerős ítélet azért jogszabálysértő, mert az alperes nem tisztázott tényállás alapján meghozott határozata jogszabály- és iratellenesen értékelt. Arra hivatkozott, hogy a földbizottság állásfoglalása nem tartalmaz megállapított tényállást, nem találhatóak meg benne az állásfoglalást alátámasztó szempontok, és nem felel meg a Földforgalmi törvény és a Fétv. rendelkezéseinek, az tartalmi szempontból hiányos, alakilag hibás és sablonos, ezt azonban az elsőfokú bíróság mégis elfogadta. Kifejtette, hogy nem a felperest terhelte volna az adatszolgáltatás vagy másik félre vonatkozó tényállítás, hanem azt a földbizottságnak kellett volna tisztáznia. Álláspontja szerint az alperesnek tényállástisztázási kötelezettségének eleget téve meg kellett volna keresnie az I. rendű alperesi érdekeltet alaki és tartalmi szempontból megfelelő állásfoglalás kiadása érdekében.
- [26] Hivatkozott az Alkotmánybíróság III/01455/2019. ügyszámú határozatára, amely szerint „a földbizottságnak a döntése meghozatalakor az értékelését olyan részletességgel kell elvégeznie, hogy az a hatóság határozatának alapjául szolgálhasson, és tényállás tisztázási kötelezettségének is eleget tegyen”.
- [27] Az I. rendű alperesi érdekelt felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.
- [28] Kifejtette, hogy a helyi földbizottság a felperes vonatkozásában támogatta az adásvételi szerződés jóváhagyását. A helyi földbizottság egyenként megvizsgálta a Földforgalmi tv. 23/A. § (1) bekezdésnek valamennyi pontját, és egyik érdekelt esetében sem tárt fel olyan körülményt, amely az általános földbirtokpolitikai érdekebe ütközne.
- [29] Felhívta a Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdését, miszerint a helyi földbizottság az adásvételi szerződést és a jegyzékben szereplő valamennyi elővásárlásra jogosult elfogadó jognyilatkozatát a köztudomású tények és legjobb ismeretei, valamint a (3) bekezdésben foglaltak szerint beszerzett információk együttes – Kormányrendeletben meghatározott módon történő – mérlegelése alapján a 23/A. § (1) bekezdésében meghatározott szempontoknak való megfelelés vonatkozásában értékeli és támogatja vagy nem támogatja. Álláspontja szerint ebből az következik, hogy nem támogató állásfoglalásra csak akkor van lehetőség, ha a helyi földbizottság a köztudomású tények és legjobb ismeretei alapján az értékelt fél személyében rejtlő ilyen okot észlel. Hivatkozott arra, hogy a joggyakorlat egységes abban a tekintetben, hogy valamely fél támogatása a másik fél nem támogatásának nem szolgálhat alapjául, ha a Földforgalmi törvény 23/A. § szerinti földbirtokpolitikai érdekeknek egyebekben megfelel.
- [30] Előadta, hogy az állásfoglalás tartalmi és formai szempontból egyaránt megfelel a Fétv. 103. §-ában foglaltaknak, az részletes, jogszabályi hivatkozással alátámasztott és okszerű.
- [31] Kifejtette, hogy a helyi földbizottság az adásvételi szerződést a köztudomású tények és legjobb ismeretei alapján értékeli, az állásfoglalás kiadása során nem minősül hatóságnak, ezért azzal szemben nem támaszthatóak olyan követelmények, mint egy hatósági döntéssel szemben.
- [32] Az alperes, és a II–IV. rendű alperesi beavatkozók nem terjesztettek elő nyilatkozatot.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [33] A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [34] A Kúria a Kp. 115. § (2) bekezdése alapján alkalmazandó 108. § (1) bekezdése szerint a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a felülvizsgálati kérelem és a felülvizsgálati ellenkérelem keretei között vizsgálta felül.
- [35] A Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt.
- [36] A Kúria az elsőfokú bíróság döntésével egyetért, az első fokon eljáró bíróság határozatát jogszabálysértés nélkül hozta meg. A Kúria az ítéleti indokolásában foglaltakat megfelelőnek ítéli, azokat az alábbiakkal egészíti ki.
- [37] Jelen per központi kérdése a helyi földbizottságnak és állásfoglalásának szerepe a termőföldszerzéssel kapcsolatos mezőgazdasági igazgatási eljárások során. A földbizottsági állásfoglalás jogintézményét, először már 2015. évben, a hatályostól több lényeges ponton eltérő szabályozással összefüggésben vizsgálta az Alkotmánybíróság. 17/2015. (VI. 5.) AB határozat szerint az Alaptörvény P) cikkének (2) bekezdése sarkalatos törvény megalkotását írta elő a törvényhozó Országgyűlés számára, amely sarkalatos törvénynek rendelkeznie kell a termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzéséről, hasznosításáról, az integrált mezőgazdasági termelés-szervezésről, a családi gazdaságokról és más mezőgazdasági üzemekről. A sarkalatos törvénynek továbbá rendelkeznie kell a P) cikk (1) bekezdésében írt célok, így a termőföld és az erdők védelmének, fenntartásának és a jövő nemzedékek számára való megőrzésének állami és általános köteletségének eléréséhez szükséges korlátokról és feltételekről is. Az Alaptörvény e célok és a megalkotandó sarkalatos törvény kötelező szabályozási tárgyain kívül nagy szabadságot biztosított az Országgyűlés számára annak mérlegelésére, hogy milyen intézményi keretet, eljárási szabályokat, döntési hatalmat talál a leginkább megfelelőnek a termőföld megszerzésének és hasznosításának szabályozására, miként arra is, hogy milyen hasznosítási, gazdálkodási formákat tekint elsősorban támogatandónak.
- [38] A Földforgalmi törvény tv. preambuluma és a törvényjavaslat előterjesztői indokolása szerint a törvényhozó a kis- és közepes méretű agrárüzemek megerősítésére törekedett.
- [39] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Földforgalmi tv. a P) cikknek a termőföld megszerzésére vonatkozó rendelkezései gyakorlati megvalósítására több jogalany, köztük több

- intézmény együttműködését írta elő. A termőföldre vonatkozó adásvétel közvetlen magánjogi érdekeltjei, az eladó és a vevő mellett rendelkezett az elővásárlási jogosultságról; a szerződésre vonatkozó további anyagi jogi szabályokról, a jogosultságok gyakorlásában közreműködő jegyzőről és a szerződés jóváhagyása tekintetében az állami akarat érvényesülését biztosító, hatósági hatáskörben eljáró mezőgazdasági igazgatási szervről, annak eljárásáról, valamint különleges eljárásokról. Ebben a szabályozási környezetben rendelkezett a törvényhozó a földbizottságokról és eljárásukról. Ezeket a rendelkezéseket egészítik ki a Fétv. szabályai.
- [40] Az Alkotmánybíróság szerint a földbizottság jogosultságának gyakorlása a tulajdonhoz való jog lényeges tartalmához tartozó rendelkezési jog gyakorlását képes megghiúsítani. A földbizottság jogosultságának a gyakorlása kihat a hatóság jóváhagyására váró valamennyire szerződő félre, így az eladó(k)ra és a vevő(k)re is, jóllehet ennek a hatásnak az alkotmányjogi megítélése a tulajdonjog védelme szempontjából más lehet az eladónál és más a vevőnél.
- [41] Ha a földbizottság teljesen önkényesen, minden jogszabályban meghatározott szempont nélkül vonhatná el a tulajdonos, mint eladó rendelkezési jogát, a tulajdonhoz való jog korlátozásának arányossága fel sem merülhetne. A Földforgalmi tv. azonban egyrészt meghatározza a tulajdonszerzés korlátait (az eladó rendelkezési jogának korlátait a másik fél kiválasztását illetően), másrészt a földbizottságnak ezeket a szempontokat, illetve más általa meghatározott szempontokat kell figyelembe vennie állásfoglalása kialakításakor. A tulajdonhoz való jog korlátozása tehát a földbizottságok számára biztosított jogosultság által a P) cikk (1) bekezdésében írt alkotmányos érték védelme érdekében történik.
- [42] Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy mivel a tulajdonhoz való jog a tulajdon megszerzését nem védi, a tulajdonnal való rendelkezés pedig nem eleve kizárt, a Földforgalmi tv.-ben a földbizottságok számára biztosított vétőjogot in abstracto az elérni kívánt célhoz szükségesnek és arányosnak, közérdek által igazoltnak lehet tekinteni. A XIII. cikkben biztosított tulajdonhoz való jog P) cikke tekintettel történő korlátozásának az I. cikkben írtakkal való összhangját biztosítják a Földforgalmi törvénynek a földbizottság értékelési kötelezettségére, a mezőgazdasági igazgatási szerv jóváhagyására és döntésének bírósági felülvizsgálatára vonatkozó szabályai.
- [43] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Földforgalmi tv.-ben a földbizottságok számára biztosított jogosultság nem ellentétes az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított, a termőföld tekintetében a P) cikkel korlátozott tulajdonhoz való joggal.
- [44] A Földforgalmi törvény 27. § (1) bekezdés a) pontja értelmében a mezőgazdasági igazgatási szervnek meg kell tagadnia az adásvételi szerződés jóváhagyását, ha a helyi földbizottság állásfoglalása alapján egyik elővásárlásra jogosulttal és az adásvételi szerződés szerinti vevővel sem támogatja azt. Ezzel összefüggésben fogalmazta meg alkotmányos követelményként az Alkotmánybíróság, hogy a földbizottságnak a törvény szerinti értékelést olyan részletességgel kell elvégeznie, hogy az a mezőgazdasági szakigazgatási szerv határozatának alapjául szolgálhasson, alkalmas legyen a tényállás tisztázása körében a tények valóságáról és az állásfoglalás okszerűségéről való meggyőződés kialakítására. A mezőgazdasági igazgatási szervre is irányadó a 25. § (1) bekezdésében foglalt előírás az adásvételi szerződés értékeléséről (28. §). Pusztán az a körülmény, hogy a földbizottság állásfoglalása köti a mezőgazdasági igazgatási szervet, nem mentesíti az utóbbit a tényállás tisztázásának kötelezettsége alól. A földbizottság állásfoglalása ténybeli alapjának, okszerűségének, az értékelés törvényességének ezért érdemben elbírálnak kell lennie a hatósági eljárásban. Csak ilyen állásfoglalás érvényesíthető a Hatóság döntése folytán állami akaratként.
- [45] Lényegében ezt erősítette meg az Alkotmánybíróság a felperes által is felhívott, III/01455/2019. ügyszámú, 3297/2019. (XI. 18.) AB határozatában.
- [46] Indokolt ezzel kapcsolatban rámutatni arra, hogy az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelményét a tulajdonnal való rendelkezésből kiindulva, a földbizottság vétőjával kapcsolatban fogalmazta meg, vagyis, ha a bizottság állásfoglalásában a szerződés megkötését egyik elővásárlásra jogosulttal és az adásvételi szerződés szerinti vevővel sem támogatja, ami a hatósági eljárásban kötelező megtagadási okként érvényesül. A perbeli esetben ez nem merült fel, hiszen a földbizottság állásfoglalásában a felperessel, a II. rendű és IV. rendű alperesi érdekelttel is támogatta a szerződés megkötését.
- [47] A földbizottság számára a jogalkotó a Földforgalmi tv. 23/A–25. §-aiban meghatározta, hogy milyen szempontokat kell figyelembe vennie, és a Fétv. 103. §-a azt is, hogy az állásfoglalásának mit kell tartalmaznia. Amint arra az elsőfokú bíróság rámutatott, a földbizottság állásfoglalása kialakítása során – még a felperes levele sem tartalmazott a feltételezésen túlmutatóan illet – nem bírt tudomással olyan tényről, információról, adatról, amelyek a IV. rendű alperesi érdekelt tekintetében kétséget ébresztett volna abban, hogy támogatható a szerződés megkötése. A felperes helyi földbizottságának írt levelében, keresetlevelében, az elsőfokú eljárás során megtett nyilatkozataiban, de még a felülvizsgálati kérelmében sem állította azt, hogy a IV. rendű alperes ne volna helyben lakó, ne lenne birtoka élet- és versenyképes, nem tagja a helyi gazdálkodói közösségnek, vagy érdekeinek érvényesítésével ellentétes lenne a tulajdonszerzése. Azt sem állította, hogy a IV. rendű alperes földtulajdon szerzése sértene a birtokviszonyok átláthatóságát, vagy spekulatív földszerzés volna.
- [48] Önmagában az ugyanis, hogy a IV. rendű alperesi érdekelt korábban adásvétel jogcímén megszerzett földjét turisztikai célra hasznosította, nem alkalmas annak valószínűsítésére sem (nemhogy bizonyítására), hogy a perbeli földdel is ez volna a szándéka. Különösen annak fényében nem értékelhette a felperes feltételezését tényként a helyi földbizottság, mert a IV. rendű alperes nyilatkozatában termőföld hasznosítását vállalta. Arra is helyesen mutatott rá jogerős ítéletében az elsőfokú bíróság, hogy ha a IV. rendű alperes vonakodna törvényből fakadó és nyilatkozatban

vállalt hasznosítási kötelezettségének eleget tenni, akkor az alperes arra a Földforgalmi tv. alapján tudja rászorítani, de az a jelen perben nem értékelhető, hogy a perbeli föld gazos állapotúnak tűnik.

- [49] A helyi földbizottság kétféle módon foglalhat állást arról, hogy a jegyzékben szereplőkkel támogatja-e a szerződés megkötését. A Földforgalmi tv. 24. § (2) bekezdése alapján vagy támogatja vagy nem támogatja. Tertium non datur, vagyis nincs törvényes lehetősége más tartalmú állásfoglalás meghozatalára. Így nincs tehát törvényes lehetősége arra, hogy az elővásárlásra jogosultak és a vevők között rangsort állapítson meg aszerint, hogy melyikükkel támogatja leginkább és melyikükkel legkevésbé a szerződés megkötését. Ez – amellett, hogy törvénytörő volna – nem lenne alkalmas arra, hogy a legkisebb mértékben befolyásolja azt, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv kivel hagyja jóvá a szerződés megkötését, mert nem kerülhető meg ily módon a Földforgalmi tv. elővásárlási jogra vonatkozó 18. §-a. A jogalkotó ebben egyértelműen meghatározza az elővásárlási jog sorrendjét.
- [50] A fentiek alapján a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem sérti a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat, ezért azt a Kúria a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Kfv.IV.37.992/2021/6.)

280 Az üzletlezárás intézkedés alkalmazásakor csak az első mulasztás esetén áll fenn az adóhatóság mérlegelési kötelezettsége [2017. évi CL. törvény (Art.) 245. § (1) bek. d) pont, (2) bek., (8) bek.]

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Pest Megyei Adó- és Vámigazgatóságának (a továbbiakban: elsőfokú adóhatóság) adóellenőrei a felperesnél 2020. november 24. napján nyugta- és számlaadási kötelezettség teljesítésének ellenőrzésére irányuló vizsgálat keretében telefonon 11 óra 15 perckor két adag levést rendeltek a címre. A kiszállítás 12 óra 42 perckor megtörtént, ekkor az adóellenőrök a megrendelt ételért 1 830 Ft-ot készpénzben kifizettek a kiszállítást végző alkalmazott részére, aki a vásárlás ellenértékéről rendelési összesítőt, valamint kézi nyugtát adott át. Ezt követően az ellenőrök bemutatkoztak, majd az ellenőrzés a felperes által üzemeltetett vendéglátó egységben folytatódott.
- [2] A felperes a vendéglátóhelyen pénztárgéppel rendelkezett, valamint 2020. július 1-jétől gépi számlázóprogramot használt. A pénztárgépnapló az ellenőrzés napjára bejegyzést nem tartalmazott. Az ellenőrök az ellenőrzésről jegyzőkönyvet vettek fel, melyet a felperes alkalmazottja vett át.
- [3] Az elsőfokú adóhatóság 2020. december 23. napján kelt 6870036089 számú határozatában a felperest a pénztárgép kötelező használatával, forgalmazásával, üzemeltetésével, szervizelésével kapcsolatos, jogszabályban előírt kötelezettségének megszegése miatt 100 000 Ft mulasztási bírság megfizetésére kötelezte, továbbá elrendelte a vendéglátó egység lezárását 12 nyitvatartási napra.
- [4] Az elsőfokú adóhatóság a bírság mértékének meghatározásánál figyelembe vette, hogy a felperes megbízható minősítésű, a javára értékelhető egyéb

körülményt nem tárt fel. A terhére értékelte, hogy tevékenységét 2013. május 30. napján kezdte meg, így kellő adózási gyakorlattal rendelkezett, mégis több éve hatályos jogszabályt hagyott figyelmen kívül. Megállapította, hogy a mulasztás huzamosabb ideje fennáll, a felperessel szemben 3 éven belül 4 mulasztást állapítottak meg.

- [5] A fellebbezés folytán eljáró alperes 6450384207 iktatószámú határozatával az elsőfokú határozatot – eltérő indokolással – helybenhagyta.
- [6] Döntését a pénztárgépek műszaki követelményeiről, a nyugtakibocsátásra szolgáló pénztárgépek forgalmazásáról, használatáról és szervizeléséről, valamint a pénztárgéppel rögzített adatok adóhatóság felé történő szolgáltatásáról szóló 48/2013. (XII. 15.) NGM rendelet (a továbbiakban NGM r.) 1. § (1) és (2) bekezdéseire, az 1. számú melléklet b) pontjára, az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 234. § b) pontjára, a 155. § (1) bekezdésére, a 237. § (1) bekezdés a)–c) pontjaira, a 245. § (1) bekezdés d) pontjára, (2) és (8) bekezdéseire alapította.
- [7] Indokolása szerint az elsőfokú adóhatóság helyesen állapította meg, hogy a felperes kizárólag pénztárgéppel teljesíthette volna a nyugtaadási kötelezettségét az általa folytatott vendéglátási tevékenysége során. A rendelkezésre álló bizonyítékok szerint azonban kézi nyugtát használt, majd a nap végén fizetési típusonként egy összegben ütötte be a pénztárgépbe a bevételt, melyet az adóhatósági adatbázisban (OBI) rögzített adatok is alátámasztottak.
- [8] Az elsőfokú adóhatóság a felperes által korábban elkövetett mulasztások miatt helytállóan rögzítette, hogy az adózói gyakorlata nem megfelelő, mert nyugtaadási kötelezettség elmulasztása miatt 2018. július 17-én a 4109441167 számú határozatban a bírság kiszabás mellőzésével; 2019. március 28-án a 4932964392 számú határozatban bírság kiszabás mellőzésével; 2020. november 17-én az 5274008795 számú határozatban 150 000 Ft mulasztási bírság kiszabása mellett állapították meg a jogsértését. Az elsőfokú adóhatóság a bírság összegét is jogszerűen határozta meg a maximálisan kiszabható 500 000 Ft-os bírságmérték 20%-ában. Kifejtette, hogy a mulasztás első alkalommal történő elkövetése miatti mulasztási bírság kiszabásánál a lezárás alkalmazhatóságának vizsgálatakor a meghatározott szempontokat kell mérlegelnie, annak ismétlődésekor azonban már mérlegelésre nincs lehetőség, így amennyiben mulasztási bírságot szab ki a hatóság, a lezárás elrendelésétől eltekinteni nem lehet.

A keresetlevél és a védírat

- [9] A felperes keresetében a másodfokú határozat megváltoztatását kérte a vendéglátó helyiség lezárásának mellőzésével, a mulasztási bírság összegét nem vitatta.
- [10] Jogszabálysértésként hivatkozott az adóigazgatási rendtartásról szóló 2017. CLI. törvény (a továbbiakban: Air.) 5. §-ára, a méltányos eljárás elvének megsértésére, az Art. 237. §-ára és 245. § (8) bekezdésére. Álláspontja szerint az adóhatóság tévesen értékelte terhére a 2019. március 7. napján folytatott ellenőrzés eredményeként meghozott határozatban foglaltakat, téves és iratellenes azon

határozati megállapítás is, hogy jogszabályellenes gyakorlata huzamosabb ideje fennáll, mivel a 2019. március 7. napján folytatott ellenőrzés eredményeként meghozott döntés nem hasonlít jelen ügyben feltárt tényálláshoz, így nincs huzamosabb ideje fennálló jogszabályellenes gyakorlata. Figyelemmel kell lenni arra is, ebben az ügyben az adóhatóság az NGM r. 48. §-ának a megsértése kapcsán megállapította, hogy a mulasztás súlya csekély.

- [11] Sérelmezte, hogy az adóhatóság nem vizsgálta az alapul szolgáló tényállást, a szankció alkalmazásakor a bevételt eltitkoló magatartás pedig kizárható. Annak értékelése továbbá nem mellőzhető, hogy a fellebbezés benyújtásakor intézkedett 5 db mobil pénztárgép beszerzéséről, melynek üzembe helyezése 2020. december 30. napján megtörtént.

Az elsőfokú ítélet

- [13] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.
- [14] Indokolásában a másodfokú határozattal egyezően tényként rögzítette, hogy 2018. július 17. napján, majd 2019. március 28-án kelt határozataiban az adóhatóság az online pénztárgép nem megfelelő használata miatt a felperes mulasztását – bírság kiszabása és üzletlezárás szankció nélkül – megállapította. Az NGM r. 1. § (1) bekezdésének 1. számú melléklet *b)* pontjából, továbbá az általános forgalmi adóról szóló 2007. CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 166. § (2) bekezdéséből levezette, hogy a felperes kizárólag pénztárgéppel teljesíthette volna nyugtaadási kötelezettségét, a kézi nyugta kibocsátása nem volt jogszerű.
- [15] Az Art. 245. § (8) bekezdése alapján rámutatott arra, hogy az üzletlezárás elrendelésénél kizárólag az első mulasztás elkövetésekor lehet alkalmazni az Art. 237. § (1) bekezdésében foglaltakat. Nincs annak jelentősége, hogy a korábbi mulasztásoknál sem mulasztási bírság, sem üzletlezárás szankció nem került megállapításra. Téves az a felperesi hivatkozás, hogy a korábban elkövetett mulasztások kapcsán vizsgálni kell az alapul szolgáló tényállást is. Az Art. 245. § (1) bekezdés *d)* pontjának és (8) bekezdésének rendelkezései alapján kizárólag az a körülmény bír érdemi jelentőséggel, hogy a felperes korábban követett-e el mulasztást a pénztárgép kötelező használatával és üzemeltetésével kapcsolatosan, illetve a mulasztás okán született-e végleges döntés, amely joghatást eredményez. Az üzletlezárás szankció alkalmazása szempontjából annak sincs érdemi jelentősége, hogy bevétel eltitkolás történt-e vagy sem. Nem volt a felperes javára értékelhető az a körülmény, hogy 2020. december 30-án 5 db mobil pénztárgépet helyezett üzembe, mivel az a mulasztás megállapítását követően történt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [17] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, kérve annak a hatályon kívül helyezését és az eljáró bíróság új eljárásra, új határozat hozatalára utasítását. Jogszabálysértésként hivatkozott az Art. 245. § (1), (2) és (8) bekezdésére. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a tényállást helytállóan állapította meg, azonban abból helytelen jogi következtetésre jutott.

- [18] Hangsúlyozta, az Art. 237. § (2), (3) bekezdései az elsődleges mérlegelési szempontrendszer tartalmazásának, ennek megfelelően a 3 éven belüli mulasztások körülményeinek okszerű mérlegelése alapján az adóhatóság a bírság kiszabását mellőzte. A következő fokozat az az esetkör, amikor az adóhatóság mulasztási bírság kiszabása mellett dönt, melyet jelen ügyben alkalmazott, ez az Art. 245. § (1) bekezdése szerint azt fogja eredményezni, hogy mulasztási bírság kiszabása mellett az adóhatóság lezárhatja az üzletet. Csak ezt követi a harmadik fokozat, amikor a mulasztási bírság kiszabása mellett alkalmazható 12 napi lezárás következik be – az ismételt előfordulás mellett – és annak nem mérlegelhető következménye az Art. 245. § (2) bekezdésének alkalmazása, azaz a lezárás időtartamának 30, majd minden további esetben 60 nyitvatartási napban meghatározása.
- [19] Jogszabálysértő az elsőfokú bíróság azon jogalkalmazása, mely az első alkalommal kiszabott mulasztási bírság mellett azt deklarálja, hogy a 12 nyilvántartási napra lezárás nem az alperesi mérlegelési esetkörbe tartozik. A jogszabályhelyek külön-külön és együttes értelmezése is világos, a rendszer a fokozatosság elvén halad, nem megengedhető az ezzel ellentétes joggyakorlat, amit a közigazgatási bíróság eseti döntésével támogat. Az ítélet [18]–[22] bekezdéseiben foglalt jogi érvelés ezért jogszabálysértő.
- [20] Az alperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [22] A felülvizsgálati kérelem nem alapos.
- [24] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a felperes által sem vitatott tényállás alapján az irányadó jogszabályok alkalmazásával jogszerű döntést hozott, a jogerős ítélet rendelkezésével és jogi indoklásával egyetért, a felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal összefüggésben az alábbiakat emeli ki.
- [25] A felperes keresetlevelében és felülvizsgálati kérelmében is az üzletlezárás vonatkozásában az alperes mérlegelési jogköre gyakorlásának hiányát és ebből következően a kötelezően elrendelt üzletlezárás jogszerűtlenségét állította.
- [26] Az ismételt mulasztáshoz kapcsolódó üzletlezárás kérdéséről a Kúria már több esetben döntött (Kfv.I.35.374/2019/4.; Kfv.I.35.378/2019/4.; Kfv.I.35.572/2019/7. és Kfv.I.35.076/2020/5.), melyeket jelen ügyben is irányadónak tekint, attól eltérni nem kíván.
- [27] A jogvita elbírálása során a Kúria figyelemmel volt az Alaptörvény 28. cikkében foglaltakra, mely szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambuláját, illetve annak megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [28] A Kúria korábbi eseti döntéseiben rögzítettek szerint az üzletlezárás nem új keletű, nem az új Art.-ben megjelenő szankciófajta, már a korábban hatályos

- adózás rendjéről szóló 2006. évi XCII. törvényben (rég Art.) is szabályozásra került, a régi és az új Art. szövege egymástól nem tér el.
- [29] Az Art. 245. § (1) bekezdés *d*) pontja szerint az adóhatóság mulasztási bírság kiszabása mellett az adóköteles tevékenység célját szolgáló helyiséget 12 nyilvántartási napra lezárhatja, ha az adózó a pénztárgép üzemeltetésével kapcsolatos jogszabályban meghatározott kötelezettségét megszegte. A (2) bekezdés alapján az (1) bekezdésben meghatározott mulasztás ismételt előfordulása esetén a lezárás időtartama 30, majd minden további esetben 60 nyilvántartási nap. Az ismétlődésre vonatkozó szabályok nem alkalmazhatóak, ha két egymást követő ugyanolyan mulasztás között 3 év telt el. A (8) bekezdés értelmében a mulasztás első alkalommal történő elkövetése miatti lezárás alkalmazhatóságának vizsgálatakor az állami adó- és vámhatóság a mulasztási bírság kiszabásánál meghatározott szempontokat mérlegeli.
- [30] Az üzletlezárára a mérlegelés lehetőségét a 2012. január 1-jei módosítás iktatta be, melyet a mulasztás első alkalommal történő elkövetése esetén rendelt alkalmazni, a további esetekben már nem. Az új rendelkezést beiktató 2011. évi CLVI. törvény 351. § (3) bekezdéséhez tartozó indoklás szerint: „A gyakorlatban problémát okoz, hogy mi minősül az intézkedés mellőzését megalapozó, a településen lezárandó üzlet üzletkörébe eső helyi szükségletnek, így a módosítás megteremti a mérlegelés lehetőségét és meghatározza szempontjait is az üzletlezárást első alkalommal történő alkalmazása esetén.” Abban az esetben, ha az adózó az első alkalommal történő szankcionálást követően továbbra sem tartja be a rá vonatkozó előírásokat, akkor a szankció súlyosabb lesz, az adóhatóság mérlegelési mozgásterét is szűkebbé válik vagy hiányzik. Nem helytálló az a felperesi értelmezés, hogy az Art. 245. § (8) bekezdése az ismétlődő szabályszegések esetére is tartalmazná az adóhatóság mérlegelési kötelezettségét.
- [31] Az elsőfokú bíróság által helytállóan feltárt tényállásból megállapítható, hogy 2018. július 17. napján, majd 2019. március 28. napján kelt határozataiban az adóhatóság online pénztárgép nem megfelelő használata miatt a felperesi mulasztást már megállapította, ebből következően jelen perrel érintett esetben a mulasztás már nem tekinthető első alkalommal elkövetett mulasztásnak. Az a körülmény, hogy az adóhatóság a korábbi esetekben mulasztási bírságot nem szabott ki nem jelenti azt, hogy a mulasztást meg nem történtnek kellene tekinteni. Téves az a felperesi jogszabály-értelmezés, mely csupán az első alkalommal kiszabott mulasztási bírság mellett deklarálná a hatóság mérlegelési kötelezettségét. Az Art. 245. § (8) bekezdésében a jogalkotó kifejezett szabályozással a mulasztás első alkalommal történő elkövetéséhez rendeli a mérlegelést, azaz a mulasztás első alkalommal történő elkövetése független attól, hogy annak megállapításakor történt-e jogkövetkezményként bírság kiszabása vagy sem.
- [32] A Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az Art. 245. § (1), (2) és (8) bekezdéseinek összevetéséből levont jogkövetkeztetése megfelel az Alaptörvény 28. cikke szerinti jogértelmezésnek, a vitatott jogszabályi rendelkezések értelmezése helytálló volt.
- [33] Mindezek folytán a Kúria az elsőfokú bíróság érdemben helyes ítéletét a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.
- (Kúria Kfv. VI.35.026/2022/8.)
- 281** A szolgáltatásnyújtás teljesítési helyének megállapításakor jelentősége van annak, hogy az adózó milyen szolgáltatásnyújtást végzett, ezért annak tartalmi elemzése elengedhetetlen [2007. évi CXXVII. törvény (Áfa tv.) 15. §, 39. §, 45. § (1) bek., 121. § (1) bek., 140. § b) pont, 244. § (1) bek., 247. § (1) bek., 249. § (5) bek.].
- A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás**
- [1] A felperes utazásszervezési tevékenységet folytató Norvégiában letelepedett adóalany. A felperes 2016. szeptember 29. napján benyújtott kérelmében a 2015. január 1. és 2015. december 31. közötti időszakra vonatkozó belföldön beszerzett termékeket és igénybe vett szolgáltatásokat terhelő, előzetesen felszámított általános forgalmi adó visszatérítését kérte az általános forgalmi adóról szóló 2007. CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 249. § (5) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján kiadott, a belföldön nem letelepedett adóalanyokat a Magyar Köztársaságban megillető általános forgalmi adó visszatérítési jogának, valamint a belföldön letelepedett adóalanyokat az Európai Közösség más tagállamában megillető hozzáadottérték-adó visszatérítési jogának érvényesítésével kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló 32/2009. (XII. 21.) PM rendelet (a továbbiakban: PM rendelet) 4. §-a szerinti írásos kérelemmel. A kérelemmel érintett számlák a felperes norvég letelepedettséggű üzleti partnerei számára igénybe vett kereskedelmi szálláshely, vendéglátóipari és terembérleti szolgáltatásokat tartalmaztak. A kereskedelmi szálláshely-szolgáltatás, a terembérleti, illetve vendéglátóipari szolgáltatás pedig az Áfa tv. 39. §-a, illetve 45. § (1) bekezdése értelmében belföldi teljesítési helyűek. A felperes utazásközvetítőként nyújtott szolgáltatást, az ezen szolgáltatások tovább értékesítéséről kiállított norvég számlák nem tartalmaznak hozzáadottérték típusú adót.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság a felperes visszatérítési kérelmét elutasította, az alperes az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Határozatát az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 37. § (1) bekezdésére, 120. § *a*), *c*), *d*) pontjára, a 121. §-ra, a 247. § (1) bekezdésére, a 169. § *e*) pontjára, a 247. § (1) és (3) bekezdésére, a 248. § (1) bekezdésére, a 249. § (1) bekezdésére, a 251/F. § (1)–(2) bekezdéseire, az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) 1. § (3) és (5) bekezdésére, a 2. § (1) bekezdésére, a 97. § (4) és (6) bekezdéseire, a 2004. évi CXL törvény (a továbbiakban: Ket.) 3. § (2) bekezdésére, a 13. § (2) bekezdés *b*) pontjára, a 13. § (2) bekezdésére, az 50. § (1) bekezdésére, a nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Nmjtörv.) 1. és 5. §-ára, valamint a nem a visszatérítés helye szerinti tagállamban, hanem egy másik tagállamban letelepedett adóalanyok részére a

- 2006/112/irányelvben előírt hozzáadottértékadó-visszatérítés részletes szabályairól szóló 2008. február 12-i 2008/9/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Visszatérítési irányelv) 7. cikkére, a 8. cikk (1)–(2) bekezdésére és a 15. cikkre alapította.
- [4] Az elsőfokú bíróság a 44.K.32.582/2019/10. számú ítéletével a másodfokú határozatot az elsőfokú határozatra is kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú adóhatóságot új eljárásra kötelezte. Az ítélet szerint az adóhatóság eljárása során súlyos eljárási hibát vétett, megsértette a tényállás tisztázási, illetve bizonyíték értékelési kötelezettségét. A beszerzett számlákat és iratokat nem értékelt sem egyenként, sem összességükben és nem vetette össze azokat az Áfa tv. rendelkezéseivel, nem derült ki a határozatokból, hogy milyen okból került sor a kérelem elutasítására.
- [5] Az így elrendelt új eljárásban az elsőfokú adóhatóság a 6145346440 számú határozatával a felperes 6 298 510 Ft általános forgalmi adó visszatérítésére vonatkozó kérelmét elutasította. Megállapította, hogy azok a számlák, amelyekre a felperes kérelmét alapította, a felperes norvég letelepedettségű üzleti partnerei számára igénybe vett kereskedelmi szálláshely, vendéglátóipari és teremléti szolgáltatásokat tartalmaznak, nem az Áfa tv. 206. § c) pontjában írt utas számára történtek ezek a szolgáltatások. A kereskedelmi szálláshelyszolgáltatás, a teremléti, illetve vendéglátóipari szolgáltatás az Áfa tv. 39. §-a, illetve a 45. § (1) bekezdése értelmében belföldi teljesítésű. A felperes a kérelemmel érintett számlák szerinti szolgáltatásokat belföldi teljesítési helyű szolgáltatásként közvetítette norvég adóalany ügyfeleinek, mely esetben az adóvisszatérítési jog nem gyakorolható.
- [6] A felperes fellebbezés folytán eljáró alperes a 4318757653 számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Rögzítette, hogy az elsőfokú adóhatóság az elsőfokú bíróság ítéletében adott iránymutatásnak megfelelően a felperes által benyújtott bizonylatok figyelembevételével egyenként és összességében vizsgálta mind a szerzési, mind a tovább értékesítési oldalról az érintett jogügyletet, egybevetette a jogszabályokkal és a levont következtetések alapján jogszerűen utasította el a felperes kérelmét. Hangsúlyozta, hogy a felperes által igénybe vett szolgáltatások olyan belföldi teljesítési helyű szolgáltatásnak minősülnek, amelyek esetében nem a szolgáltatás igénybe vevője az adófizetésre kötelezett, ezért nem teljesül az Áfa tv. 244. § (1) bekezdés b) pont bc) alpontjában meghatározott kivétel sem, mely szerint ezeknek a szolgáltatásoknak az esetében a szolgáltatás igénybe vevőjének kellene az adófizetésre kötelezettnek lennie. Ugyanezen okból nem alkalmazható az Áfa tv. 247. §-a sem, a felperes nem felelt meg a 244. § (1) bekezdésében rögzített feltételeknek, így nem jogosult számlák áfa tartalmának Áfa tv. XVIII. fejezete szerinti visszatérítésére. Nem fogadta el a felperesnek az EUB C-41/04 számú ügyre történő hivatkozását azzal az indokkal, hogy a perbeli és hivatkozott ügy tényállása jelentősen eltért egymástól.
- A kereseti kérelem és a védírat**
- [7] A felperes keresetében állította, hogy az alperes nem tett eleget tényállás tisztázásra vonatkozó kötelezettségének, ezért eljárása sérti az Áfa tv. 37. § (1) bekezdését, a 121. §-t, a 244. §-t, a 247. §-t, továbbá a hea-irányelv 170. cikkét, az EU Bírósága által az áfa semlegesség körében kimunkált joggyakorlatot. Hangsúlyozta, hogy a felperes egy Magyarországon nyilvántartásba nem vett norvég társaság, amely komplex utazásszervezési tevékenységet folytat. Ennek során Magyarországon nem teljesít termékértékesítést, vagy szolgáltatásnyújtást, azonban számos magyarországi társaságtól vesz igénybe olyan szolgáltatást, amelyre neki magyar általános forgalmi adót számítanak fel. Mindezek alapján kérte a rá áthárított áfa visszatérítését. Álláspontja szerint a visszatérítés iránti kérelemre vonatkozó formai feltételeknek eleget tett, továbbá az Áfa tv. 248. §-a által megkövetelt módon az adott évben kizárólag olyan tevékenységet fejtett ki, amely a norvég szabályok szerint teljes mértékben adólevonásra jogosította. Az adóhatóság mindezek ellenére jogszabálysértő módon utasította el visszatérítés iránti kérelmét arra figyelemmel, hogy az Áfa tv. 244. §-ában foglalt feltételek nem teljesültek. Hangsúlyozta, hogy az adóhatóság érvelésével ellentétben a felperes által nyújtott szolgáltatások teljesítési helye nem belföld. A felperes egy olyan összetett turisztikai jellegű utazásszervezési szolgáltatást nyújt, amely különböző részelemekből áll össze, melyek között megtalálhatók szálláshely szolgáltatások és egyéb olyan szolgáltatások is, amelyek önmagukban a teljesítés helye valóban Magyarország lenne. Ezeket a szolgáltatásokat azonban a felperes nem egyenként közvetíti, hanem azokat olyan utazási csomagba szervezi, amely teljesen új és az alapul fekvő önálló szolgáltatásoktól elkülönülő, összetett szolgáltatást képez, amelyeknél az Áfa tv. 37. § (1) bekezdése érvényesül. E szerint az adóalany részére nyújtott szolgáltatások esetében a teljesítés helye az a hely, ahol a szolgáltatás igénybe vevője gazdasági céllal letelepedett. Márpedig a felperes kizárólag olyan ügyfeleknek nyújtott szolgáltatást, akik Magyarországon kívül jellemzően Norvégiában telepedtek le. Vagyis a felperes által nyújtott szolgáltatásoknak a teljesítés helye attól függetlenül Magyarország területén kívül esett, hogy ennek érdekében igénybe vett egyes szolgáltatások teljesítési helye Magyarország volt. A számlák mindegyike „utazási csomagról” szólt, az EUB C-41/04. számú ügyben hozott ítéletére utalással előadta, hogy a megrendelők komplex szolgáltatást kívántak igénybe venni. Álláspontja szerint attól, hogy az EUB döntésben foglalt tényállás eltér, még semmiben nem rontja le az EUB-nek a fenti döntésében tett megállapítások alkalmazhatóságát, hiszen azokat a bíróság elvi jelleggel, mindenfajta összetett szolgáltatásnyújtással kapcsolatban fogalmazta meg.
- [8] Azt is hangsúlyozta, hogy a felperes nem tartozik az Áfa tv. XV. fejezetének hatálya alá, mivel a szolgáltatásait nem e fejezet értelmében vett „utas”-nak nyújtotta, hanem olyan adóalanyoknak, akik ezeket adóalanyi minőségükben vették igénybe. Azonban ez a szabályrendszer jelen ügyben is releváns abból a szempontból, hogy az

utazásszervezési szolgáltatás definíciója kifejezetten olyan komplex szolgáltatásokat ír le, mint amilyeneket a felperes nyújtott. Egy teljesen új sui generis szolgáltatás keletkezik arra tekintettel, hogy ezeket a szolgáltatásokat a felperes összekapcsolja, összefoglalja, megszervezi és csomagként nyújtja megrendelőjének. Hivatkozott a kereskedelemről szóló 2005. évi CXLV. törvényre, amely kifejezetten definiálja az utazásszervezési tevékenységet. Ebből is látszik, hogy az utazásszervező által nyújtott komplex szolgáltatás jóval több annál, mint hogy valaki pusztán tovább közvetít szállodai szállásokat vagy vendéglátóipari szolgáltatásokat.

- [9] Sérelmezte, hogy az adóhatóság a számlák, illetve a felperes tevékenységének vizsgálata során nem volt figyelemmel arra, hogy a felperesnek számos hozzáadott tevékenysége is volt, számos egyéb szolgáltatást is egybegyűrt annak érdekében, hogy az ügyfeleinek komplex utazásszervezési szolgáltatást nyújthasson. Álláspontja szerint az alperes a rendelkezésre álló tényeket sem vette figyelembe és a tényállás feltárási kötelezettségének sem tett eleget és emiatt juthatott határozatában rögzített téves következtetésre, hogy a felperes által nyújtott szolgáltatások megegyeznek azokkal az igénybe vett szolgáltatásokkal, amelyekre a felperes áfa visszatérítést kért.
- [10] Vitatta azt az alperesi érvelést is, mely szerint ellentmondás feszül a norvég számlákban hivatkozott szolgáltatásközvetítés között és a között a felperesi álláspont között, hogy a felperes egy komplex szálláshely és vendéglátóipari szolgáltatásokon túlmutató szolgáltatást nyújtott ügyfeleinek. A norvég héa jog szerinti „szolgáltatásközvetítés” nem a magyar Áfa tv. értelmében vett szolgáltatásközvetítésnek felel meg. A magyar és a norvég héa jog nem harmonizált, ezért az, hogy egy adott szolgáltatást a norvég héa jog milyen alapon ítél meg, semmilyen módon nem befolyásolja a magyar áfa jogszabályok alkalmazását. Éppen ezért annak, hogy a norvég számlákon mi és milyen indokkal szerepel, és hogy ezek milyen módon hivatkoznak a norvég jogszabályokra, nincs relevanciája a magyar áfa visszatérítési igény megítélésére szempontjából.

Az elsőfokú bíróság döntése

- [12] Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét nem találta megalapozottnak.
- [13] Elsőként rögzítette, hogy nincs helye előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének, figyelemmel a Kúria Kfv.I.35.305/2020/14. számú döntésében kifejtettek, melyben a Kúria rögzítette döntésének [37–38] pontjában, hogy olyan harmadik államban letelepedett adóalany, amely nem tagja az Európai Uniónak, az áfa visszatérítésre irányuló kérelmét az Áfa tv. 244. § (2) bekezdés b) pontja és a 8/A. melléklet 2. pontja alapján mint elismert harmadik államban letelepedett adóalany terjeszthette elő. E ténynél fogva kérelmére nem alkalmazhatók a közösségi jogszabályok, az azokban rögzített héa-semlegesség elve, valamint az értelmezésükre kiadott EUB joggyakorlat.
- [14] Figyelemmel volt továbbá arra, hogy a jogállamok fogalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – a hozzáadottérték-adónak az

ország területén nem honos adóalanyok részére történő visszatérítésének szabályairól szóló 86/560/EGK 13. tanácsi irányelv címzettjei a tagállamok és a 13. héa-irányelv a közösség területén nem honos adóalanyok részére történő hozzáadottérték-adó visszatérítésre vonatkozóan ad iránymutatást a tagállamoknak. Nézete szerint a közösségen belüli viszonyokat rendező közösségi jogszabályokkal és az értelmezésükre kialakított EUB joggyakorlattal nem esik egy tekintet alá a 13. héa-irányelv, amelynek szabályai a felperesre, mint elismert harmadik államban letelepedett adóalanyra nem vonatkoznak. Megítélésére ezt támasztja alá az Európai Unió jogalkotása is, ugyanis külön-külön irányelvet alkotott a közösség tagjai és a más tagállamban letelepedett és az elismert harmadik államban letelepedett jogalanyok között a héa-visszatérítés tekintetében. Álláspontja szerint a felek közötti jogvitát a magyar jogszabályok előírásai alapján kellett eldönteni.

- [15] Nem találta megalapozottnak a felperes eljárási kifogásait. Hangsúlyozta, hogy az adóhatóság a törvényeknek és más jogszabályoknak megfelelően gyakorolta jogait és teljesítette kötelezettségeit, a szakszerűség és hatékonyság sérelmet nem szenvedett. Az, hogy egyes adóévekre önálló döntést, a kérelemre indult eljárásokban a kérelmek elbírálásához igazodó döntéseket hozott, még az alapelv sérelmét nem jelentette. Azt sem találta jogszabálysértőnek, hogy az adóhatóság a korábbi, de tárgyidőszakra vonatkozó bírósági eljárásban olyan nyilatkozatot tett, amely a jelen perben vizsgált határozatában írt állásponttal nem azonos, mert az adóhatóságnak az új eljárásban a bíróság ítéletében rögzített szempontok szerint kellett eljárnia.
- [16] Utalt a belföldön nem letelepedett adóalany adóvisszatérítési jogára vonatkozó szabályokra, elemezte az Áfa tv. 37. § (1), a 39. § (1) és a 45. § (1) bekezdésében foglaltakat, hangsúlyozta, hogy a felperes norvég letelepedettségű üzleti partnerei számára igénybe vett kereskedelmi szálláshely-, vendéglátóipari, terembérlési szolgáltatásokat tartalmazó számlákat bocsátott ki. Rögzítette, hogy a felperes általi igénybevételről befogadott számlák felszámított áfát tartalmazták, azonban a tovább értékesítésről kiállított norvég számlákban felszámított hozzáadottérték-adó nélkül számlázta tovább a felperes a szolgáltatásokat, norvég adóalany ügyfelei részére. A felperes a számlák alapján a szolgáltatásait akként kezelte, hogy azok közvetített szolgáltatások és a teljesítési helyük nem Norvégia. Az sem volt vitatott, hogy a felperes által igénybe vett szolgáltatások belföldi teljesítési helyűek, csupán arra hivatkozott, hogy ő egy komplex szolgáltatás csomagot közvetített a norvég adóalany ügyfelei számára, amely szolgáltatások teljesítési helye Magyarországon területén kívül volt. Alaptalannak találta azt a felperesi hivatkozást, hogy az Áfa tv. 15. §-a nem alkalmazható, mert az a körülmény, hogy a felperes a közvetített szolgáltatásokat saját szolgáltatásaival is kiegészítette és úgy nyújtotta tovább az igénybe vevők részére, nem zárja ki azt, hogy szolgáltatások közvetítéséről volt szó.
- [17] Megítélésére szerint az alperes helytállóan mutatott arra rá, hogy a felperes számlázási gyakorlata miatt ellentmondásos a felperesnek az új sui generis

- szolgáltatással kapcsolatos előadása, hiszen, ha valóban egy ilyen új szolgáltatásnak tekinthető a felperes által nyújtott és az alapszolgáltatásoktól független szolgáltatás, akkor az adómentességet nem indokolta volna az alapszolgáltatások külföldi teljesítés helyére és annak közvetítésére hivatkozása. Egyetértett azzal az alperesi állásponttal is, hogy a felperes nem az Áfa tv. 206. § c) pontja szerinti utas részére vette igénybe a szolgáltatásokat, így azokra az Áfa tv. XV. fejezete szerinti utazásszervezési szolgáltatásra vonatkozó különös szabályok még a definíciók szintjén sem alkalmazhatók.
- [18] A bíróság álláspontja szerint az alperes nem sértette meg az Áfa tv. 37. § (1) bekezdését, ugyanis a perbeli számlák esetében a teljesítési hely meghatározására az Áfa tv. 39. §-a és a 45. § (1) bekezdése alapján kellett, hogy sor kerüljön. Az Áfa tv. 15. §-a értelmében a közvetített szolgáltatás osztja az alapszolgáltatás jogi sorsát a teljesítési hely tekintetében, így a felperes által igénybe vett és a norvég adóalany üzleti partnerei részére nyújtott szolgáltatások belföldi teljesítési helyűek. Ebből következően az Áfa tv. 121., 244. és 247. §-ainak sérelme sem valósult meg.
- A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem**
- [19] A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, elsődlegesen a jogerős ítélet megváltoztatása és az alperes támadott határozatának megsemmisítése iránt azzal, hogy az alperest az új eljárásban a Kúria arra kötelezze, hogy a felperes adóvisszatérítési kérelmének adjon helyt, másodlagosan kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára történő utasítását, melynek keretében azt írja elő az elsőfokú bíróság számára, hogy az alperes határozatát változtassa meg és a felperes adóvisszatérítési kérelmének adjon helyt.
- [20] A jogerős ítéletet azért tartotta jogszabálysértőnek, mert anélkül alkalmazta az Áfa tv. 15. §-át, hogy érdemben vizsgálta volna, hogy a felperes valóban ugyanazt a szolgáltatást nyújtotta-e, mint amelyet igénybe vett. Ha ugyanis ezek eltértek egymástól, akkor az Áfa tv. 15. §-a nem alkalmazható. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság meg sem kísérelte feltárni az általa nyújtott szolgáltatás összetettségét és csupán formális alapon, illetve jogellenesen norvég jogi alapon értékelte azt.
- [21] Változatlanul hangsúlyozta, hogy egy utazási csomagot biztosított megrendelői részére, melyben nem csupán szálláshely- vagy vendéglátóipari szolgáltatás nyújtásáról volt szó, hanem egy komplex sui generis szolgáltatást nyújtott, amely nem darabolható fel mesterségesen az említett szolgáltatásokra. Ennek tartalmi vizsgálatát azonban mind az alperes, mind az elsőfokú bíróság mellőzte, a felperes által hivatkozott joggyakorlatot sem vette figyelembe. Ez sérti a tartalom szerinti minősítés alapelvét, valamint a Kúria kialakult joggyakorlatát is.
- [22] A felperes vevői egy átfogó utazási élményben részesültek Magyarországon, ennek szakmai és különféle szórakoztatási elemek is részei voltak, de ugyanígy részét képezték a transzferrel, utaztatással, idegenvezetéssel és az utazási élmény komplex megszervezésével kapcsolatos szolgáltatási elemek.
- Ezzel összefüggésben hivatkozott a Kúria Kfv.I.35.348/2017/7. számú ügyében kifejtettre, ahol a Kúria már kibontotta, hogy egy vagy több elemből álló ügyletet nem lehet mesterségesen részelemeire bontani, ehelyett fel kell tárnunk azok valódi gazdasági megjelenését, el kell döntenünk, hogy több önálló vagy egy összetett szolgáltatásról van-e szó. Ha pedig egy összetett szolgáltatásról van szó, akkor azt kell megállapítani, hogy a több szolgáltatási elem egy új sui generis szolgáltatássá áll-e össze vagy van esetleg egy olyan főszolgáltatás, amelyhez képest az összes többi szolgáltatási elem, mint járulékos szolgáltatás kapcsolódik. Az előbb idézett döntésben a Kúria elvárja, hogy az ügylet jellemzői, gazdasági célja és a szolgáltatás címzettjeinek érdekei alapján ítéljék meg azt, hogy egy összetett szolgáltatásról vagy több különálló szolgáltatásról van-e szó.
- [23] Hivatkozott továbbá a Kfv.V.35.649/2014/5. számú döntésben foglaltakra is és állította, hogy ez alapján is levonható az a következtetés, hogy a felperes által nyújtott szolgáltatások valódi teljesítési helyének megállapításához az ítéletnek előbb meg kellett volna határoznia, hogy milyen szolgáltatást nyújtott a felperes, és az általa teljesített ügyletek minden jellemzőjét, különösen annak egyedi jellemzőit, gazdasági célját, valamint a megrendelők érdekeit, céljait. Nem elég pusztán a kimenő számlákra írt formai, ráadásul a norvég héa jog alapján tett megjegyzésekre hagyatkozni, hanem összetett módon kellett volna értékelni a felperes által nyújtott szolgáltatás tényleges tartalmát. Ha mindezt az elemzést az elsőfokú bíróság korrekt módon elvégezte volna, akkor csak arra a következtetésre juthatott volna, hogy a felperes nem különálló szálláshely-, terembérelti vagy vendéglátóipari szolgáltatást közvetített vevőinek, hanem egy komplex utazási csomagot. Ha pedig ez így volt, ennek a komplex szolgáltatásnak nem Magyarországon volt a teljesítési helye, miután ehhez az összetett szolgáltatáshoz az Áfa tv. speciális teljesítési helyszabályt nem fűz, arra az Áfa tv. 37. § (1) bekezdése alapján a főszabályt kellett volna alkalmazni, azaz ezek az ügyletek ott teljesültek, ahol a felperes megrendelője gazdasági céllal letelepedett. Ez jellemzően vagy Norvégiában vagy Svédországban volt, így a teljesítési hely is ezekre az országokra esett.
- [24] Kifogásolta azt is, hogy az elsőfokú bíróság a norvég jogot alkalmazta, miközben a Kúria hatályon kívül helyező végzése egyértelműen rögzítette, hogy az adóvisszatérítésre a magyar jogot kell alkalmazni. Ahelyett, hogy a bíróság a felperes által számlázott szolgáltatások természetéből indult volna ki, a norvég szabályok szerinti közvetítést próbálta kivéteni a magyar szabályokra.
- [25] Sérelmezte azt az elsőfokú ítéleti megállapítást is, hogy a közösségi jog ne volna alkalmazható, így kifejezetten a Kúria Kfv.I.35.305/2020/14. számú ítéletében foglaltakat támadta. Hangsúlyozta, hogy a Tanács 86/560 EGK számú, 13. héa-irányelve kifejezetten szabályozza a harmadik országokban letelepedett adóalanyoknak adható áfa visszatérítést. Emiatt már eleve nem lehet megalapozott az a megállapítás, hogy az ilyen ügyekben „nem alkalmazhatók a közösségi jogszabályok”. A 13. irányelv 2. cikk (1) bekezdése kifejezetten utal a héa-

irányelv adólevonással kapcsolatos szabályaira, ugyan még a 6. számú irányelv 17. cikkére, de ez a szabály megegyezik a 2006/112. EU irányelv 167-170. cikkeivel. Az uniós jog, azon belül is a 13. irányelv rögzíti, hogy a közösségen kívül (például Svájcban, Norvégiában letelepedett adóalanyok által kért héa-visszatérítésre alkalmazni kell a héa-irányelv adólevonásra vonatkozó szabályait. Ezt támasztja alá az EUB C-562/17. számú ügynek [30] pontjában kifejtettek is, ahol utal a héa visszatérítéshez való jog gyakorlását illetően az adólevonás jogát szabályozó Héa irányelv szabályainak alkalmazására. Az elsőfokú bíróság által kifejtett álláspont sérti az uniós jog szupremáciáját, a lojalitási klauzulát, a közösségi jog elsőbbségét és a közvetlen hatály elvét. Ha a Kúriának kétségei maradnának az uniós jog alkalmazhatóságával kapcsolatban, úgy előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését indítványozta.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [27] A felperes felülvizsgálati kérelme az alábbiak szerint alapos.
- [30] Az uniós jog alkalmazása kapcsán a Kúria Kfv.V.35.423/2018/6. számú döntése [25–26] pontja azt rögzítette, hogy „a jogvita eldöntésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy a héa-irányelv 170. cikke általános jelleggel rögzíti, hogy minden olyan adóalany, aki nem letelepedett abban a tagállamban, amelyben HÉA hatálya alá tartozó szolgáltatást vesz igénybe, joga van ezen adó visszatérítéséhez, amennyiben a szolgáltatásokat adólevonási joggal járó gazdasági tevékenysége céljára használja fel, és amennyiben azután őt belföldön adólevonási jog illetné meg. Az irányadó jog értelmezésekor nem hagyható figyelmen kívül a HÉA-mechanizmus lényegi célja, hogy a vállalkozásokat mentesítsék az adó viselése alól, és kizárólag a HÉA-irányelvben, továbbá az annak alapján megalkotott nemzeti jogszabályokban tett kivételek esetén terhelje őket.” Téves az elsőfokú bírósági álláspont, mely a harmadik államban letelepedett adóalany adóvisszatérítési kérelme kapcsán kizárja a héa samlegesség elvének érvényesülését, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének lehetőségét. Ez azért is helytelen álláspont mert a 13. irányelv értelmezése kapcsán felmerülő vitás kérdések megválaszolására az EUB-nak van kizárólagos hatásköre, és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének mellőzésére csak az EUB által kidolgozott szabályrendszer teljesülése esetén kerülhet sor.
- [31] A Kúria hatályon kívül helyező végzése pontosan rögzítette az alkalmazandó magyar jogi előírások körét is. Az új eljárásra vonatkozó elsőfokú bírósági ítélet ezzel összhangban a magyar jogi előírások figyelembevételével rendelte el a visszatérítési kérelem elbírálását.
- [32] A Kúria kiemeli, hogy a teljesítési hely kérdéskörének kiemelt jelentősége van a forgalmi adóztatás során. Amikor egy ügyletet vizsgálunk az áfa rendszerében, a legelső szempont minden esetben az, hogy vajon az adott ügyletnek hol van a teljesítési helye. Ahhoz, azonban, hogy ezt meg lehessen határozni, különös gonddal kell vizsgálni, hogy milyen ügyletről van. A komplex szolgáltatások megítélése különös jelentőséggel bír, mivel az ügylet megítélése kihatással lehet az adóztatandó ügyletnek a teljesítési helyére.
- [33] Az összetett ügyletekkel kapcsolatban a Kúria korábbi döntéseiben az alábbi alapelveket fektette le: A fő- és járulékos szolgáltatás meghatározásához az eset összes körülményét vizsgálni kell. Az általánosan elfogadott és leggyakrabban alkalmazott módszer a főszolgáltatás járulékos szolgáltatások meghatározása, illetve a domináns szolgáltatás kiválasztása. A vizsgálati szempontokat három fázisban kell alkalmazni. Először az ügylet lényegi jellemzőit kell meghatározni, második lépésként azt kell eldönteni, hogy tekinthető-e ezek mindegyike főértékesítésnek, vagy vannak közöttük olyanok, amelyek a főértékesítést csupán kiegészítik. Azok minősülnek kiegészítő jellegűnek, amelyek az átlag megrendelő számára nem önmagukban jelentik a megrendelés célját, hanem csak a főszolgáltatást segítik elő. Ha ezek nem állnak alá-fölérendeltségi viszonyban egymással, akkor a harmadik fázisban a közöttük létrejött kapcsolat szorosságát kell vizsgálat tárgyává tenni (Kfv.I.35.559/2013/7.).
- [34] Ezt a gyakorlatot erősítette meg a Kúria a Kfv.I.35.348/2017/7. számú ügyben, melyben az EUB döntései nyomán kifejtette, hogy hogy a héa tekintetében általában valamennyi ügyletet különállónak és függetlennek kell tekinteni. Egyes esetekben ugyanakkor több, alakilag különálló olyan szolgáltatást, amelyeket külön-külön nyújthatnak, és ennek megfelelően önmagukban adókötelesnek vagy adómentesnek minősülhetnek, egységet képező ügyletnek kell tekinteni abban az esetben, ha ezek a szolgáltatások egymástól nem függetlenek. Egységet képező ügyletnek tekinthető különösen az, amikor az adóalany által teljesített két vagy több művelet, illetve cselekmény annyira szorosan kapcsolódik egymáshoz, hogy azok objektíve egyetlen oszthatatlan gazdasági ügyletet alkotnak, amelynek elemekre bontása erőltetett lenne. Ugyanez a helyzet akkor is, ha egy vagy több szolgáltatás alkotja a főszolgáltatást, míg a többi szolgáltatás egy vagy több, a főszolgáltatás adójogi sorsát osztó mellékszolgáltatást képez. Valamely szolgáltatást különösen akkor kell a főszolgáltatáshoz képest mellékszolgáltatásnak tekinteni, ha nem önálló célként jelenik meg az ügyfelek számára, hanem arra szolgál, hogy a szolgáltatásnyújtó főszolgáltatását a lehető legjobb feltételek mellett tudják igénybe venni. Annak meghatározása érdekében, hogy a nyújtott szolgáltatások a héa szempontjából több különálló szolgáltatásnak vagy egyetlen egységet képező szolgáltatásnak minősülnek-e, fel kell támi a szóban forgó ügylet egyedi jellemzőit, figyelembe kell venni az ügylet gazdasági célját, a szolgáltatások címzettjeinek érdekeit [19].
- [36] A perbeli esetben annak ellenére, hogy a felperes mindvégig állította, hogy egy komplex szolgáltatást nyújtott, az alperes és a bíróság nem végezte el a fentieknek megfelelően az ügyletek elemzését, hanem kizárólag a belföldi szolgáltató által nyújtott szolgáltatásra koncentrált és annak Áfa tv.-beli teljesítési helyét vette figyelembe. Nem volt tekintettel arra, hogy a felperes megrendelői felé nem egyenként számlázta ezeket a szolgáltatásokat, hanem egyben, összefoglalóan tüntette fel a számlán a mellékletre, voucherre történő utalással. A csatolt

melléklet alapján egyértelmű, hogy a felperes vendégei részére nem csupán a magyarországi szállást, éttermi ellátást és terembérletet biztosított, hanem a Magyarországra történő utazás és teljes körű programok szervezését nyújtotta, melynek csak egy részét képezték a vitatott szolgáltatások. Helytállóan érvelt azzal, hogy meg kellett volna vizsgálnia az adóhatóságnak és a bíróságnak azt, hogy a nyújtott szolgáltatások a konkrét ügylet során oly módon vannak egymással szoros kapcsolatban, hogy egy minőségileg más, új szolgáltatást alkotnak a szolgáltatásnyújtónál és ennek a komplex szolgáltatásnak, mint egységnek a teljesítésére vállalkozik a felperes megrendelői felé. A felperes megrendelői nem önmagukban terembérleti, vendéglátói, szálláshely-szolgáltatást kívántak igénybe venni a felperestől, céljuk és érdekük a teljes program megvalósítása volt, melybe beletartozott utazásuk teljes körű megszervezése és a magyarországi tartózkodás minden elemének lebonyolítása. A teljes utaztatási szolgáltatás megszervezése nélkül az éttermi, szálláshelyi és terembérleti szolgáltatás önállóan nem létezhetett, ezeket a vendégek csak úgy tudták igénybe venni, hogy a felperes megszervezte Magyarországra való utazásukat, szálláshelyre, étterembe való szállításukat, és ezekhez további az az utazás komfortját növelő szolgáltatásokat is nyújtott.

[37] Helyesen utalt a felperes arra, hogy utazásszervezői feladatokat látott el, komplex szolgáltatást nyújtott, melynek elemekre való bontása téves.

[38] Miután az alperes és a bíróság a felperes teljesítése körében tévesen foglalt állást, ezért az ezzel összefüggésben elemzett teljesítési hely körében elfoglalt álláspontjuk is helytelen. Miután nem vizsgálták, hogy megváltoztatja-e a teljesítési helyet és a visszatérítési kérelem megalapozottságát az a lényeges körülmény, hogy a felperes egy komplex szolgáltatást nyújtott a Kúria sem léphetett tovább ebben a kérdésben, mert elvonta volna az adóhatóság döntési hatáskörét a megváltozott körülményekre tekintettel. Emiatt Kp. 121. § (1) bekezdés *b*) pontja alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, az alperes határozatát megsemmisítette és az alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Az új eljárásban a felperes visszatérítési kérelmének elbírálásakor abból kell kiindulni, hogy a felperes megrendelői részére komplex szolgáltatást nyújtott, erre figyelemmel kell vizsgálni kell a teljesítési helyet és dönteni a belföldön nem letelepedett adóalanyok adó visszatérítetési jogának gyakorlására irányadó előírások alapján.

(Kúria Kfv.I.35.170/2022/7.)

282A behajthatatlan követelésre jutó áfa visszatérítése esetén a késedelmi kamat tekintetében az uniós héa-rendszerből nem következik, hogy ilyen esetben az áfa – eredeti esedékességkor történő – megfizetésétől kezdve kellene kamatot fizetni, a magyar jogalkotó mégis ilyen tartalmú szabályt alkotott. Nem lehet eltékinteni a fenti előírás alkalmazásától, és nem lehet úgy értelmezni az előírást, hogy csak a követelés behajthatatlanná válása időpontjától jár az adózónak a kamat [2017. évi CL. törvény (Ar.) 196. § (1), (6) bek.; 2007. évi CXXVII. törvény (Áfa tv.) 55. §, 77. §].

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A felperes 2019. december 23. napján véglegesen behajthatatlan követelés adóalapjának csökkentése iránt terjesztett elő kérelmet az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény (a továbbiakban: Art.) 196. §-a és az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) 2019. október 24. napján közzétett C-292/19. számú végzése (Porr-döntés) alapján. A kérelemben az I. Zrt. elnevezésű vevőjével szemben teljesített ügylet után lejárt és véglegesen behajthatatlan követelésére eső 640 913 forint általános forgalmi adó (áfa) visszatérítését, valamint a visszatérítendő áfa után elsődlegesen az Art. 65. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 209. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamat, másodlagosan az Art. 196. § (6) bekezdése szerinti kamat megfizetését kérte, az adó megfizetésének időpontjától.
- [2] Az elsőfokú adóhatóság – megismételt eljárásban – a 6442052718/2021/NAV számú határozatával helyt adott a felperes behajthatatlan követeléshez kapcsolódó, összesen 641 000 forint áfa visszatérítésére irányuló kérelmének.
- [3] A felperes kamat iránti igényét a 6442171675/2021/NAV számú külön határozatával bírálta el, amellyel 641 000 forint visszatérítendő áfa után a követelés véglegesen behajthatatlanná válásától, azaz 2019. július 31. napjától a visszatérítési kérelemnek helyt adó határozat véglegessé válásának napjáig (2021. augusztus 3.) a jegybanki alapkamat két százalékponttal növelt mértékével azonos mértékű, 33 000 forint késedelmi kamatot állapított meg, és a kamat kiutalásáról intézkedett.
- [4] Az elsőfokú adóhatóság ezt a határozatát kiegészítette a 6442440946/2021/NAV számú, egységes döntésbe foglalt határozatával, mellyel a fenti összegű késedelmi kamat megállapítása mellett egyúttal a felperes elsődleges, az Art. 65. § (1) bekezdése szerinti kamat megfizetése iránti kérelmét elutasította.
- [5] A felperes kizárólag a kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében terjesztett elő fellebbezést. Jogi érvelésének alátámasztására hivatkozott a Kúria Kfv.I.35.518/2020/7., Kfv.I.35.519/2020/7. és Kfv.I.35.520/2020/7. számú ítéleteire, amelyekben a Kúria többek között rögzítette, hogy az Art. 196. § (6) bekezdése nem értelmezhető akként, hogy az adóhatóságot kizárólag a behajthatatlanná válás napjától terhelné kamatfizetési kötelezettség.
- [6] A fellebbezés folytán eljáró alperes a 6414268239/2021/NAV számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Indokolása szerint az Art. 196. § (6) bekezdésének „szó szerinti” alkalmazása nem értelmezhető, mivel az utóbb behajthatatlanná vált követelések esetében az áfa fizetési kötelezettség a teljesítés időpontjában keletkezett [az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény (a továbbiakban: Áfa tv.) 55. § (1) bekezdése] és ekkor még nem volt jogszabálysértő az áfa megfizetése. A héa-irányelv alapján a felperesnek csak abból adódan keletkezett visszatérítési igénye és „nyílt meg a költségvetési támogatás igényléséhez való joga”; hogy a követelése véglegesen behajthatatlanná vált. Ennek igazolását megelőzően a befizetett áfa összegének visszatérítését jogszerűen nem kérhette; csak a

követelés (végleges) behajthatatlanná válásától érte jogsérelem, kizárólag ettől az időponttól jogosult a visszatérített áfa összege utáni kamatra.

A keresetlevél és a védírat

- [7] A felperes a kamat tekintetében hozott alperesi határozat jogszerűségének vizsgálata iránt keresetlevelet terjesztett elő, melyben kérte a döntésnek elsődlegesen a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 38. § (1) bekezdés a) pontja, 89. § (1) bekezdés a) pontja és 90. § (1) bekezdése alapján a közlésre visszamenőleges hatállyal történő megváltoztatását, másodlagosan annak az elsőfokú határozatra kiterjedő megsemmisítését és az adóhatóság új eljárás lefolytatására kötelezését. Álláspontja szerint az Art. 196. § (6) bekezdése a kamatfizetési kötelezettséghez csupán azt az egyetlen feltételt fűzi, hogy az adózó visszatérítési igénye megalapozott legyen. Amennyiben ez a feltétel fennáll, úgy a kamatot az adó megfizetésétől kezdve kell megfizetni. Miután az adóhatóság az áfa-visszatérítési igényt megalapozottnak találta, az Art. 196. §-a alapján az adó megfizetésének időpontjától jár a kamat. Ezt támasztja alá a Kúria hivatkozott precedensértékű joggyakorlata. A kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében az Art. 196. §-a nem tesz különbséget attól függően, hogy mikortól tekinthető jogszabálysértőnek az adó megfizetése. Az alperes contra legem jogértelmezéssel döntött a késedelmi kamat kezdő időpontja körében, megsértve ezzel a legalitás elvét.

A jogerős ítélet

- [9] Az elsőfokú bíróság a 17.K.701.406/2021/8. számú ítéletével az alperes határozatát az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú adóhatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte. Előjáróban megállapította, hogy – uniós héa-szabályozás hiányában – az egyes tagállamok belső jogrendjének feladata meghatározni a késedelmi kamatok fizetésének feltételeit, különösen e kamatok mértékét és számításának módját, tiszteletben tartva az adósemelegesség elvét. Kiemelte, hogy az Art. késedelmi kamatra vonatkozó 65. §-ához képest az Art. 196. §-a speciális rendelkezéseket tartalmaz arra az esetre, ha a visszatérítési igény érvényesítése az Alkotmánybíróság, a Kúria, illetve az EUB döntésén alapul, ezért nem osztotta az alperesi értelmezést. Rögzítette, hogy „a megfizetett adót már az adó megfizetésétől jogosulatlanul tartotta magánál az adóhatóság, annak ellenére, hogy ezt csak a behajthatatlanság ténye alapozta meg”. Indokolása szerint továbbá az alperes az Art. 196. § (1) bekezdésére mint jogalapra tekintettel rendelkezett az áfa visszatérítéséről, így az Art. 196. § (6) bekezdése alkalmazandó a kamat kezdő időpontjára; az Art. 196. § (1) és (6) bekezdését nem lehet egymástól függetlenül értelmezni és alkalmazni. A jogerős ítélet hivatkozott a Kúria BH 2021.208. számú közöttett eseti döntésében (Kfv.I.35.518/2020/7. számú eseti döntés) foglaltakra, mint amely döntés azonos jogkérdést vizsgált. Hangsúlyozta: az alperes ugyan helytállóan emelte ki, hogy ezen és a keresetlevélben felhozott további jogesetekben a visszatérítési igény

megalapozottságát a rendeltetésszerű joggyakorlás tükrében vizsgálta a bíróság, azonban a Kúria a kamatfizetés kezdő időpontja tekintetében is megfogalmazta az álláspontját. A bíróságnak a jogszabályokat valóban nem csupán nyelvtanilag, hanem azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban kell értelmezni rendszertani értelmezés keretében, azonban a jelen esetben nem hagyható figyelmen kívül, hogy az Art. speciális, a kamatfizetésre is eltérő szabályokat állapít meg, kezdő időpontként az adó megfizetésének napjára utalva.

A felülvizsgálati kérelem

- [10] Az alperes a jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára utasítását.
- [11] Sérlemzte a jogerős ítéletnek a kiindulópontját, amely szerint az adó megfizetése sem volt jogszerű azáltal, hogy utóbb a követelés behajthatatlanná vált. Az alperes álláspontja szerint eredetileg – a teljesítés időpontjában – történő megfizetés nem volt jogszerűtlen, mert az adófizetési kötelezettség az Áfa tv. 55. § (1) bekezdése alapján a teljesítés napján keletkezett és mindaddig fennállt, amíg a behajthatatlanság ténye nem vált igazolttá. Az Art. 196. § (1) és (6) bekezdése alapján a felperest megilleti a kamat, ugyanakkor csak arra az időszakra, amelyre ténylegesen jogosult. Figyelemmel arra, hogy az Art. 196. § (6) bekezdése szerinti kamatfizetés az uniós jogba ütköző adóztatás miatt keletkező adózói érdeksérelem reparálására szolgál, így ezekben az ügyekben a jogszabály céljával és a józan ésszel lenne ellentétes, ha az adózók olyan időszakra is kamatban részesülhetnének, amikor nem állt fenn az adóztatás jogellenessége. A jelen ügy alapjául szolgáló kamat kapcsán is az EUB C-292/19. számú döntésből (Porr-döntés) lehet kiindulni, és ebből az következik, hogy az adóhatóság csak azon időponttól tartotta vissza jogosulatlanul az áfát, „amikor is a már véglegesen behajthatatlanná vált követelésre jutó áfa visszatérítését nem tette lehetővé.” Így ez a döntés az adózó jogosultságának időpontját is meghatározza és az ezt megelőző időtartamra nincs uniós jogi alapja a kamat megállapításának.
- [12] Nincs továbbá nemzeti jogi alapja sem annak, hogy a kamat az adó megfizetésének a napjától jár. Az Alaptörvény 28. cikke által megkövetelt teleologikus értelmezés keretében nem hagyható figyelmen kívül az Art. 196. §-a bevezetésének az oka, illetve az Art. 196. § (6) bekezdésének értelmezése kapcsán a 196. § (1) bekezdése sem. Ez utóbbi rendelkezés az adófizetési kötelezettséget előíró jogszabály közösségi jogba ütközése kapcsán írja elő az adóvisszatérítés elrendelését. Jelen esetben azonban nem egy konkrét adófizetési kötelezettséget előíró jogszabály alapozza meg az adózók visszatérítési kérelmét, hanem azon jogszabály hiánya, amely lehetővé tette volna a jogszerűen követelt és befizetett adó visszatérítését a behajthatatlanná vált követelések esetén a behajthatatlanná válás időpontjától. A teleologikus értelmezés alapján „az adó megfizetésének napján” fordulatot nem úgy kell érteni, hogy amikor az adózó megfizeti az adó

- összegére szánt pénzeszközt, hanem a kifejezés alatt azt az időpontot kell érteni, amikortól az adóhatóságnak az adó feletti rendelkezése jogellenes.
- [13] Az alperes hangsúlyozta: a perbeli ügyben nem állapította meg az EUB az adókötelezettséget előíró nemzeti jogszabály uniós jogba ütközését, nem lehet arról szó, hogy a visszatéríteni kért adó megfizetése már eleve jogszerűtlenül történt. Az elsőfokú bíróság ezzel szemben tévesen értelmezte a rendelkezéseket.
- A Kúria döntése és jogi indokai**
- [15] A felülvizsgálati kérelem – az alábbiak szerint – nem alapos.
- [18] A jelen jogvita tárgyát a véglegesen behajthatatlanná vált követelésre jutó áfa visszatérítése esetén az ezen összeg után járó, az adóhatóságot terhelő kamatfizetési kötelezettség kezdő időpontja meghatározásának kérdése képezte.
- [19] Az előzményeket illetően, magának az adóvisszatérítés kérdésének kapcsán a Kúria kiemeli, hogy a behajthatatlanná vált követelésre eső áfa visszatérítésére az EUB Porr-döntése alapján nyílt lehetőség. A perbeli ügyben előzetesen az adóhatóság az adó-visszatérítésről hozott határozatot, a felperes erre vonatkozó kérelmét bírálva el. A Porr-döntésben az EUB kimondta, hogy a hea-irányelv „90. cikkét úgy kell értelmezni, hogy a tagállamoknak lehetővé kell tenniük a heaalap-csökkentést, ha az adóalany bizonyítani tudja, hogy az adósával szemben fennálló követelés véglegesen behajthatatlanná vált, aminek a vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata”.
- [20] Hangsúlyozandó, hogy a Porr-döntést megelőzően is több esetben megállapította az EUB, hogy nem áll összhangban a hea-irányelvvel (valamely) tagállami szabályozás, ha nem biztosítják az adózó részére a heaalap-csökkentés lehetőségét.
- [21] A hea-irányelv 90. cikkének (1) bekezdése az adóalap-csökkentés eseteit az elállás, a teljesítés meghiúsulása, a teljes vagy részleges nemfizetés, illetve az értékesítés bekövetkezése utáni árendedmény eseteire határozza meg; nemfizetés vagy részleges nemfizetés esetén a 90. cikkének (2) bekezdése lehetővé teszi a tagállamoknak, hogy eltérjenek az adóalap csökkentésétől, vagyis eltérésre ad lehetőséget.
- [22] Az EUB – az eltérés lehetősége kapcsán – többek között a C-246/16. számú ügyben (Di Maura ítélet) rámutatott arra, hogy a döntés nem értelmezhető úgy, hogy a tagállamok bármely heaalap-csökkentést kizárhatnak.
- [23] A behajthatatlan követelések kapcsán az adóalap csökkentésre vonatkozóan a tagállami szabályozás uniós joggal való összhangjának követelménye a Porr-döntést megelőzően is következett az EUB ítélkezési gyakorlatából. Az EUB a szlovén jogesetben, a C-146/19. számú ítéletében (SCT.d.d. ítélet) megállapította, hogy a hea-irányelv 90. cikk (1) bekezdésével (és 273. cikkével) „ellentétes az olyan tagállami szabályozás, amelynek értelmében megtagadják az adóalanytól a behajthatatlan követelés után felszámított hozzáadottérték-adó csökkentéséhez való jogot, amennyiben a hitelezőjével szemben indított csődeljárásban nem jelentette be e követelést, még akkor is, ha ezen adóalany bizonyítja, hogy az említett követelés még annak bejelentése esetén sem került volna behajtásra.” Az uniós joggal ellentétes tagállami szabályozás esetén ezen döntésnek megfelelően járhattak el a bíróságok eljárni, tekintettel arra, hogy az EUB megállapította: a hea-irányelv „90. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a nemzeti bíróságnak – arra vonatkozó kötelezettsége alapján, hogy megtegye a megfelelő intézkedéseket e rendelkezés végrehajtásának biztosítása érdekében – a nemzeti jogot e rendelkezéssel összhangban kell értelmeznie, vagy ha az ilyen összhangban álló értelmezés lehetetlen, mellőznie kell a nemzeti jog bármely rendelkezésének alkalmazását, amelynek alkalmazása az említett rendelkezéssel ellentétes eredményre vezetne.”
- [24] Az ezeket az előzményeket követően hozott Porr-döntés megerősítette, egyértelművé tette a magyar szabályozást illetően, hogy az Áfa tv. nem áll összhangban a hea-irányelv rendelkezéseivel, mert bár – az EUB döntések tükrében is – a tagállamok ebben a kérdésben széles mozgásterrel rendelkeznek, de a hazai szabályozás nem tartalmazott rendelkezéseket a behajthatatlan követelések kapcsán az adóalap-csökkentésre, bár a hea-irányelv alapján a csökkentés lehetőségét kizárni nem lehetett. A magyar jogalkotó 2020. január 1-jéig nem szabályozta a behajthatatlan követelések kapcsán az adóalap-csökkentés lehetőségét, vagyis a hazai szabályozás hiánya volt ellentétes az uniós joggal. Az új szabályok 2020. január 1-jétől az Áfa tv. 77. §-át érintő módosítással, annak (7)–(10) bekezdéssel történő kiegészítésével váltak a magyar jogrendszer részévé.
- [25] A perbeli esetben a felperes a behajthatatlan követelésre jutó áfa visszatérítési igényét az Art. 196. §-ára alapítottan terjesztette elő és az adóhatóság is az Art. 196. § (1) bekezdésére figyelemmel döntött az áfa visszatérítéséről.
- [26] Az Art. 196. § (1) bekezdése 2020. július 14-i módosítását megelőzően úgy rendelkezett, hogy „ha [...] az Európai Unió Bírósága az adófizetési kötelezettséget előíró jogszabály [...] az *Európai Unió általános hatályú, közvetlenül alkalmazandó jogi aktusába ütközését* a döntés kihirdetéséhez képest visszamenőleges hatállyal állapítja meg és a döntés alapján az adózónak visszatérítési igénye keletkezik, az első fokú adóhatóság az adózó kérelmére a visszatérítést – a döntésben foglalt eltérésekkel – e § rendelkezései szerint teljesíti”.
- [27] A 2020. július 14. napját követő módosítás (Magyarország 2021. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2020. évi LXXVI. törvény 111. § 4. és 5. pontja) nyomán az Art. 196. § (1) bekezdésének 2020. július 14. napjától hatályos szövege a következő: „Ha [...] az Európai Unió Bírósága az adófizetési kötelezettséget előíró jogszabály [...] az *Európai Unió kötelező jogi aktusába ütközését* a döntés kihirdetéséhez képest visszamenőleges hatállyal állapítja meg és a döntés alapján az adózónak visszatérítési igénye keletkezik, az első fokú adóhatóság az adózó kérelmére a visszatérítést – a döntésben foglalt eltérésekkel – e § rendelkezései szerint teljesíti”.
- [28] A módosító törvény, a 2020. évi LXXVI. törvény előterjesztői indokolása a módosítás indokaként rámutatott arra, hogy „az előzetes döntéshozatali eljárások és ítéletek természetükből adódóan ugyan nem közvetlenül állapítják meg a nemzeti jogszabály

- uniós jogba ütközését (ahogy egy Európai Bizottság által indított kötelezettségsgzegési eljárásban hozott ítéletben lenne), hanem formálisan az uniós jogot értelmezi a Bíróság és ezért csak közvetve (de lényegében ugyanolyan joghatással) következhet belőle a vizsgált nemzeti jogszabály uniós joggal ellentétes volta. A Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéleteket a tagállami bíróságoknak figyelembe kell venniük, és az uniós joggal ellentétesnek bizonyult nemzeti jogszabályt nem alkalmazhatják. A tagállamokra irányadó lojális együttműködés elve alapján pedig a jogalkotónak is meg kell hoznia a szükséges intézkedéseket, hogy a jogellenességet kiküszöbölje (ami egyúttal saját érdeke is, hiszen a bíróságok előtt már nem tudja érvényesíteni az uniós joggal ellentétesnek bizonyult jogszabályt). Ugyancsak az ítélkezési gyakorlatból adódik, hogy az előzetes döntéshozatali eljárásban hozott ítéletben foglalt, uniós jogi rendelkezésre vonatkozó értelmezés visszaható hatályú [...].”
- [29] A Kúria mindezekkel összefüggésben rámutat arra, hogy a magyar jogalkotó nem fogadott el speciális, külön szabályokat azokra a visszatérítési igényekre, amelyek kifejezetten a behajthatatlan követelésekre jutó áfa kapcsán – a hazai szabályozás hiánya miatti, uniós joggal ellentétes helyzet okán – rendezték volna az adó visszatérítését. Megállapítható, hogy az Art. 196. §-a az adóvisszatérítési igényekre egy általános eljárási rendet tartalmaz, többek között kiterjed az uniós joggal ellentétes belső jog miatt keletkezett igényekre.
- [30] A jelen ügyben a kamatfizetés, annak kezdő időpontja tekintetében alakult ki jogvita a felek között, vagyis abban a kérdésben, hogy a behajthatatlan követelésre jutó áfa visszatérítésére tekintettel mikortól jár a kamat a felperesnek. Az adóhatóság a kamat kezdő időpontja vonatkozásában azt az időpontot tekintette irányadónak, amikor a követelés (igazolt módon) behajthatatlanná vált, és nem a felperesi kamatfizetés iránti kérelemben foglalt korábbi időpontot, vagyis ezen áfa (eredeti esedékességkor történő) megfizetésének idejét. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében az Art. 196. § (6) bekezdését illetően teleologikus értelmezésre hivatkozott; arra, hogy az Áfa tv. 55. §-a alapján a felperesnek az áfát a teljesítés időpontjában meg kellett fizetnie és az adófizetési kötelezettség mindaddig fennállt, amíg a követelés – igazolt módon – véglegesen behajthatatlanná nem vált. Ennélfogva az alperesi álláspont szerint csak ennek napjával állt be a kamatfizetési kötelezettség, a visszatérített áfa után csak ezen kamatfizetési időponttól kezdődően állapítható meg (késedelmi) kamat.
- [31] A Kúria a kamat kérdésre vonatkozóan előrebocsátja a következőket:
- [32] Miként arra a felek és az elsőfokú bíróság is hivatkozott, a Kúria másik ítélkező tanácsa a Kfv.I.35.518/2020/7., Kfv.I.35.519/2020/7. és Kfv.I.35.520/2020/7. számú közzétett eseti döntéseiben állást foglalt az Art. 196. § (6) bekezdésének értelmezéséről. A jogerős ítélet utalt arra, hogy ezekben az eseti döntésekben – így a BH 2021.208. számon megjelent jogesetben (a fenti Kfv.I.35.518/2020/7. számú eseti döntés) – a Kúria a következőket hangsúlyozta: „Az Art. az Európai Unió Bírósága döntése alapján keletkezett visszatérítési igény esetében az általános szabályoktól eltérő speciális rendelkezést tartalmaz. A 196. § (6) bekezdésében azt mondja ki, hogy az adóhatóság kamat fizetési kötelezettsége az adó megfizetésének napjától a visszatérítés teljesítéséről szóló határozat véglegessé válásának napjáig áll fenn. Az Art. ezen rendelkezésének tehát nem tulajdonítható az az alperesi értelmezés, miszerint kizárólag a behajthatatlanság megállapításától terhelné alperest a kamatfizetés kötelezettsége.”
- [33] A fentiek úgy összegezhethők, hogy a Kúria ezekben a korábbi eseti döntésekben megállapítást tett a kamatra vonatkozóan is, mely szerint az áfa – eredeti esedékességkor történő – megfizetésétől kezdve jár a kamat. Ezekben az ügyekben ugyanakkor az eljárás fő tárgyát az áfa visszatérítési igény megalapozottsága képezte, magának az adóvisszatérítési igénynek az alaposságát vizsgálta a bíróság és a Kúria is a rendeltetésszerű joggyakorlás tükrében; a tényállásukban nincs szó a kamattal iránti kérelem adóhatóság általi érdemi elbírálásáról. Kétséges ezért, hogy a hivatkozott eseti döntések kamatra vonatkozó megállapításainak van-e kötőereje. Ebből az következik, hogy a Kúriának először a jelen ügyben kellett teljeskörűen elbíralnia, értelmeznie a behajthatatlan követelésre jutó áfa visszatérítése utáni kamat kérdéskörét.
- [34] A Kúria hangsúlyozza – figyelemmel az alperesnek az Áfa tv. 55. §-ával összefüggő érvelésére is –, hogy nem vitatottan az adózónak az áfát a teljesítés időpontjában meg kellett fizetnie és az adókötelezettség mindaddig fennáll, amíg a követelés véglegesen behajthatatlanná nem vált. A perbeli esetben tehát a felperesnek az áfát az Áfa tv. 55. §-a alapján meg kellett fizetnie és addig az időpontig fennállt az adófizetési kötelezettsége, amíg megállapításra nem került, hogy a követelés véglegesen behajthatatlan. Ezen időpontig jogszerűen tartották nyilván az állami költségvetés számláján a megfizetett áfát, amely időpontig (a követelés véglegesen behajthatatlanná válásának megállapítása) az uniós hea-szabályozás alapján nincs helye kamatigénynek.
- [35] Az EUB gyakorlata természetesen a követelés végleges behajthatatlanná válásának feltételei vonatkozásában egyértelművé tette, hogy a behajthatatlanná minősítést és ezzel összefüggésben a heaalap-csökkentést lehetővé kell tenni. Az alperes arra helyesen hivatkozott, hogy a behajthatatlan követelésre jutó heaalap-csökkentés szabályozási kötelezettségét megerősítő EUB Porr-végzésben kiemelésre került a behajthatatlanság tekintetében az adózó bizonyítási kötelezettsége („ha bizonyítani tudja”). Az EUB ezzel feltételt fogalmazott meg, miként más EUB döntések is – a hea-irányelv 90. § (1) bekezdésében foglalt heaalap-csökkentés tekintetében – feltételeket, követelményeket hangsúlyoztak, amelyek meghatározása ahhoz szükséges, hogy a heaalap-csökkentés ne legyen rendeltetésellenes, ne legyen visszaélészerűen gyakorolható.
- [36] A kamat kérdése ugyanakkor nemzeti hatáskör, a kamat tekintetében nincs uniós előírás. A Kúria megfontolta egy esetleges EUB előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének a lehetőségét, de arra a következtetésre jutott, hogy az az alapján hozandó feltételezett EUB döntés sem

vinné előbbre az ügyet. A megfizetettségi feltétel uniós jogba ütközése kapcsán született korábbi EUB döntésekben a kamat tekintetében – a tagállami hatáskörre figyelemmel – az EUB csak elveket fogalmazott meg, körvonalazva, hogy a belső jognak milyen általános követelményeknek kell megfelelnie, hogy az adózót ne érje pénzügyi veszteség.

- [37] Mindezekre tekintettel a perbeli ügyben a kamat kezdő időpontjának kérdését a nemzeti szabályok alapján kell megítélni és ebbe beletartozik annak vizsgálata, hogy az Art. 196. §-a vonatkozik-e erre az esetre. A Kúria kiemeli, hogy a megtérítendő kamatot illetően semmilyen más előírás nincs a hazai jogban, ez a szabály „megkerülhetetlen”. Bár a héa-rendszerből nem következik, hogy ilyen esetben az adó (eredeti esedékességkor történő) megfizetésétől kezdve kellene kamatot fizetni, a magyar jogalkotó mégis ilyen tartalmú szabályt alkotott. Eltérő nemzeti szabály hiányában nem lehet eltekinteni ezen előírás alkalmazásától. Az alperes által indítványozott jogértelmezés nem válhat jogalkotássá, és a perbeli esetben az Art. 196. § (6) bekezdésének szövegezésétől nem oldódhat el, még akkor sem, ha a kamatfizetés eredeti időpontjának nincs kényszerítő uniós jogi háttere.
- [38] A jogértelmezésre vonatkozó alperesi hivatkozással összefüggésben megjegyzi a Kúria, hogy az Alaptörvény 28. cikke a jogszabály megalkotásához vezető objektív teleológiai cél figyelembe vétele mellett (azt kell feltételezni, hogy a cél minden esetben erkölcsös és gazdaságos, a józan észnek és a közjónak is megfelel) sem lehet elszakadni az értelmezés során a jogszabály szövegétől. Egységes a joggyakorlat abban a kérdésben, hogy az értelmezés alapjának mindig a jogszabály nyelvtani tartalmának kell lennie, arra „építhetők rá” a további értelmezési módszerek, ugyanakkor a jogértelmezés nem vezethet (bírói) jogalkotáshoz.
- [39] Mindezek alapján a Kúria megállapította, hogy az elsőfokú bíróság érdemben helyesen döntött, amikor az alperesi határozatot az elsőfokú határozatra kiterjedően megsemmisítette és az elsőfokú adóhatóságot új eljárás lefolytatására kötelezte, azonban a jogerős ítélet [35] bekezdésében szükségtelen megállapítást tett, amikor rögzítette: „Utóbb azonban a felperes gazdasági társasággal szembeni követelése behajthatatlanná vált, így a bíróság álláspontja szerint már az adó megfizetése sem volt jogszerű, tehát a megfizetett adót már az adó megfizetésétől jogosulatlanul tartotta magánál az adóhatóság annak ellenére, hogy ezt csak a behajthatatlanság ténye alapozta meg.” A kamat kezdő időpontjának meghatározása tekintetében nem a jogellenesség a hangsúlyos, ezért a Kúria mellőzte a jogerős ítélet [35] bekezdésének idézett részét.
- [40] Mindezek alapján a Kúria az érdemben helyes jogerős ítéletet – az indokolás részbeni megváltoztatásával – hatályában fenntartotta a Kp. 121. § (2) bekezdése alapján.

(Kúria Kfv. V. 35.205/2022/7.)

283 A helyi önkormányzatok a törvény keretei között szervezeti és működési rendjük meghatározása során belső szabályozási autonómiával rendelkeznek, ennek keretében rendkívüli képviselő-

testületi ülés összehívásának részletszabályait meghatározhatják. Az így megalkotott szabályozás azonban nem lehet ellentétes a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényben meghatározottakkal [2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.) 44. §, 45. §].

A határozat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Balatonederics Község Önkormányzata Képviselő-testülete a 2014. május 14-i ülésen alkotta meg a Balatonederics Község Önkormányzata Képviselő-testülete szervezeti és működési szabályzatáról szóló 7/2014. (V. 14.) önkormányzati rendeletet (a továbbiakban: Ör).
- [2] Az indítványozó a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) 134. § (1) bekezdés első mondatában foglaltak, valamint a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletének részletes szabályairól szóló 119/2012. (VI. 26.) Kormányrendelet 2. § (7) bekezdésében foglaltak alapján 2021. december 9-én a VE/53/01073-1/2021. ügyiratszámom 2022. január 8. napi teljesítési határidővel törvényességi felhívást bocsátott ki a Képviselő-testület rendkívüli ülésének összehívására vonatkozó Ör. 8. § (3)–(5) bekezdéseivel kapcsolatban, kifejtve, hogy az Ör. 8. §-ban rögzített, rendkívüli testületi ülés kötelező összehívását érintő szabályozás kapcsán az Ör. 8. § (3) bekezdése szűkítő jellegű, ebből következően jogsértő szabályt fogalmaz meg, amikor a polgármesternek az ülés összehívására rövidebb határidőt határoz meg, mint az Ör. 8. § (4)–(5) bekezdése pedig a rendkívüli ülés kötelező összehívásának feltételeként az összehívás indokát tartalmazó indítványon túl egyéb feltételt is megállapít, mely szintén az Ör. 44. §-ba ütközik.
- [3] A Képviselő-testület a jogszabálysértő állapotot 2022. január 8-ig nem szüntette meg, a felhívás eredménytelennek minősült. Az indítványozó 2022. március 2-án VE/53/486-1/2022 számon ismételt törvényességi felhívást bocsátott ki, amelyben a jogszabálysértés megszüntetésére 30 napos határidőt határozott meg. A határidő 2022. április 1. napján lejárt, a felhívás eredménytelen volt.

Az indítvány

- [4] A fenti előzmények után az indítványozó VE/53/793-1/2022. számon kezdeményezte a Kúria Önkormányzati Tanácsánál az Ör. 8. § (3)–(5) bekezdései más jogszabályba ütközésének megállapítását és megsemmisítését.
- [5] Az indítvány szerint az Ör. 8. § (3) bekezdése a képviselő-testület rendkívüli ülésének összehívására vonatkozó, a Mötv. 44. §-ában meghatározott kögens, 15 napos határidőt meghatározó rendelkezésébe ütközik. Az indítványozó szerint, mivel a testületi ülés összehívásának és megtartásának napja akár ugyanarra a napra is eshet, az összehívásnak az indítvány benyújtásától számított 5. napban történő meghatározása egyben a képviselő-testületi ülés 15 napon belül történő megtarthatóságának szűkítő korlátozását is jelenti. Ebből következően a Mötv. 44. §-ában meghatározott határidőtől eltérő, rövidebb időtartam az ülés polgármester által történő összehívásának

- határidejeként sem állapítható meg, annak szűkítésére jogszabály nem ad felhatalmazást.
- [6] Kifejtette továbbá, hogy a rendelkezés a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Jat.) indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű szabályozást tiltó 3. §-ába is ütközik, mivel a Mötv.-ben meghatározott határidőtől eltérő, azt szűkítő rendeleti szabály egyúttal kettős, párhuzamos szabályozást is jelent.
- [7] Az indítvány az Ör. 8. § (4) bekezdése vonatkozásában kitért arra, hogy a Mötv. 44. §-a a rendkívüli ülés kötelező összehívásának feltételeként egyetlen jogszabályi kötelezettséget ír elő a kezdeményező számára garanciális szabályként, nevezetesen azt, hogy az indítványban meg kell jelölni az összehívás indokát. Az Ör.-ben ezért a kormányhivatal álláspontja szerint a rendkívüli testületi ülés összehívásának további feltételeként egyéb kötelezettséget nem lehet előírni.
- [8] Az indítványozó szerint az Ör. 8. § (5) bekezdése azzal, hogy rögzíti, hogy a rendkívüli testületi ülés összehívását kezdeményező indítványt az előterjesztéssel együtt a polgármesterhez kell benyújtani, szintén többletfeltételt tartalmaz, így az Ör. 8. § (4) bekezdése kapcsán kifejtettek szerint a Mötv. 44. §-ba ütközik.
- [9] A Kúria Önkormányzati Tanácsa a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) 140. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 42. § (1) bekezdése szerint az érintett önkormányzatot felhívta az indítványra vonatkozó nyilatkozata megtételére.
- [10] Az érintett önkormányzat védíratot nem terjesztett elő.
- A Kúria Önkormányzati Tanácsa döntésének indokai**
- [11] Az indítvány az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [12] Az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján feladatkörében eljárva a helyi önkormányzat törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, illetve törvényben kapott felhatalmazás alapján önkormányzati rendeletet alkot.
- [13] Az Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdése értelmében az önkormányzati rendelet más jogszabállyal nem lehet ellentétes.
- [14] Az Ör. indítvánnyal érintett hatályos rendelkezései a következők:
8. §
„(3) A Képviselő-testület rendkívüli ülését a (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. Törvényben (a továbbiakban: Mötv) meghatározott esetekben 5 napon belül össze kell hívni, a kezdeményezés benyújtásától számított 15 napon belüli időpontra.
(4) A (3) bekezdésben meghatározott esetekben a rendkívüli ülés összehívására vonatkozó indítványban meg kell jelölni a rendkívüli ülés összehívásának napirendjét, helyét és idejét. A javaslattevőnek a javasolt napirendi ponthoz írásbeli előterjesztést kell csatolnia.
(5) Az indítványt az előterjesztéssel együtt a polgármesterhez kell benyújtani.”
- [15] Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés d) pontja értelmében a helyi önkormányzat a helyi közügyek intézése körében törvény keretei között meghatározza szervezeti és működési rendjét.
- [16] A Mötv. 53. § (1) bekezdés c) pontja jogalkotási felhatalmazást biztosít a helyi önkormányzatok részére, kimondva, hogy a képviselő-testület a működésének részletes szabályait a szervezeti és működési szabályzatról szóló rendeletében határozza meg. A képviselő-testület a szervezeti és működési szabályzatról szóló rendeletben rendelkezik a képviselő-testület üléseinek összehívásáról.
- [17] Az Ör. érintett rendelkezései megalkotására az önkormányzat tehát felhatalmazással rendelkezett.
- [18] A Jat. 2. § (4) bekezdés b) pontja szerint a jogszabályok megalkotásakor biztosítani kell, hogy a jogszabály illeszkedjen a jogrendszer egységébe, a 3. § kimondja továbbá, hogy a szabályozás nem lehet indokolatlanul párhuzamos vagy többszintű. A jogszabályban nem ismételtető meg az Alaptörvény vagy olyan jogszabály rendelkezése, amellyel a jogszabály az Alaptörvény alapján nem lehet ellentétes.
- [19] A Mötv. 44. §-a szerint a képviselő-testület szükség szerint, a szervezeti és működési szabályzatban meghatározott számú, de évente legalább hat ülést tart. Az ülést tizenöt napon belüli időpontra össze kell hívni a települési képviselők egynegyedének, a képviselő-testület bizottságának, valamint a kormányhivatal vezetőjének a testületi ülés összehívásának indokát tartalmazó indítványára. Az indítvány alapján a testületi ülést a polgármester hívja össze a testületi ülés indokának, időpontjának, helyszínének és napirendjének meghatározásával.
- [20] Az Mötv. 45. §-a értelmében a képviselő-testület üléseit a polgármester hívja össze és vezeti.
- [21] A Kúria Önkormányzati Tanácsa az Ör. indítvánnyal érintett rendelkezései más jogszabályba ütközésének vizsgálata során összevetette az indítvánnyal érintett rendelkezéseket az Alaptörvény és a Mötv. szabályozási rendszerével.
- [22] Az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés d) pontja a helyi önkormányzatok jogai között sorolja fel, hogy a törvény keretei között meghatározhatja szervezeti és működési szabályait. Ezáltal az önkormányzatok működés- és szervezetalakítási autonómiája az Alaptörvényen nyugszik. Ehhez kapcsolódik a Mötv. 53. § (1) bekezdése, amely szerint a képviselő-testület a működésének részletes szabályait a szervezeti és működési szabályzatról szóló rendeletében határozza meg. A Mötv. 53. § (1) bekezdése ezt követően meghatározza a törvényi kereteket, valamint azt, hogy a szervezeti és működési szabályzatban milyen tárgykörben kell rendelkezni.
- [23] A belső szabályozási autonómia valamennyi függetlenséggel rendelkező alkotmányos szerv sajátossága. Ahogy az Országgyűlés Házszabályban rendezheti működésének szabályait és tárgyalási rendjét, vagy ahogy az Alkotmánybíróság ügyrendben határozhatja meg a saját magára vonatkozó egyes szabályokat, úgy a helyi önkormányzatok is – az Alaptörvény 32. cikk (1) bekezdés d) pontja és a Mötv. 53. § (1) bekezdés c) pontja alapján – meghatározhatják a szervezeti és működési rendjüket. A Mötv. szerint tehát a helyi önkormányzatok törvényi keretek között működnek, a törvény felhatalmazása alapján szabadságukban áll a működési rendjük törvényben nem szabályozott kérdésekben való rendezése.

- [24] Nincs ugyanakkor egységes rendezőelv arra, hogy az önálló alkotmányos szervek belső szabályozási autonómiának milyen mélységűnek kell lennie, megállapítható azonban, hogy a vonatkozó belső szabályok megalkotására vonatkozó felhatalmazás szükségképpen valamilyen önálló szabályozási lehetőséget feltételez. Tehát a helyi önkormányzatok szervezeti és működési szabályzatának törvényességi vizsgálata során arra is figyelemmel kell lenni, hogy e szabályozási tárgyban a helyi önkormányzatok nemcsak törvényben, hanem az Alaptörvényben is garantált jogokkal élnek, kifejezve e téren fennálló autonómiájukat.
- [25] Másrészt a helyi önkormányzatok belső szabályozási autonómiája sem korlátlan, a működésükre vonatkozó belső szabályok megalkotása során is meg kell tartaniuk a törvényi kereteket, a szervezeti-és működési rendjüket tartalmazó rendeleteik más jogszabállyal nem lehetnek ellentétesek.
- [26] Jelen ügy tárgya az Ör. rendkívüli ülésre vonatkozó szabályai, amelyek – az indítványozó szerint – a Mötv. 44. §-ában foglalt szabályokkal ellentétesek.
- [27] Az Ör. 8. § (3) bekezdése szerint a Mötv. alapján a rendkívüli ülést 5 napon belül össze kell hívni, a kezdeményezés benyújtásától számított 15 napon belül. A Mötv. 44. §-ának vonatkozó rendelkezése pedig arról szól, hogy az ülést 15 napon belüli időpontra kell összehívni, az ott meghatározottak indítványa alapján.
- [28] A két normaszöveg összevetése alapján a Kúria Önkormányzati Tanácsa megállapította, hogy az Ör. 8. § (3) bekezdése nem tartalmaz a Mötv. 44. §-ával ellentétes rendelkezést, nem rontja le a Mötv. azon szabályát, amely szerint az ülést 15 napon belülré kell összehívni. Az Ör. csupán – az ülés rendkívüli jellegéből adódóan – kiegészítő szabályként rendelkezik a 15 napos határidőn belül az ülés összehívásának a polgármestert terhelő 5 napos kötelezettségéről.
- [29] A Kúria Önkormányzati Tanácsának gyakorlata szerint „A Jat. 3. §-ának helyes értelmezése szerint e tilalom a magasabb jogszabályban foglaltak szó szerinti átvételére vonatkozik, de nem vonatkozhat olyan esetre, amikor az adott jogszabály belső koherenciájának a fenntartása végett e jogszabály magasabb szintű jogszabály tartalmát is érintően rendelkezik. Egy ilyen általános – a tartalmat általában érintő – átvételi tilalom az önkormányzati jogalkotást ellehetetlenítené, az érthető és mindenki számára értelmezhető normatartalom követelményével ellentétes helyi jogalkotást eredményezne.” (Köf.5.056/2012/5., Köf.5023/2014/3.). A Kúria megítélése szerint jelen esetben az Ör. 8. § (3) bekezdésében szereplő 15 napos határidő nem a Jat. 3. §-a szerinti tilos ismétlés, hanem a szabályozás koherenciáját – s így a Mötv.-vel való összhangot is – biztosító rendelkezés.
- [30] Az Ör. 8. § (4) bekezdése azt szabályozza, hogy a rendkívüli ülés összehívására vonatkozó indítványban mit kell megjelölni, továbbá azt, hogy az indítványhoz írásbeli előterjesztést is csatolni kell. A Kúria megítélése szerint ezek a szabályok nem állnak ellentétben a Mötv. 44. §-ával. Az Ör. rendelkezései a javaslattevőre, a Mötv. pedig a polgármesterre vonatkozik. Azzal, hogy a javaslattevő megjelöli a rendkívüli ülés tárgyát, az ülés helyét és idejét, nem csorbítja a polgármester azon jogosultságát, hogy végső soron döntsön a rendkívüli ülés helyéről, idejéről és napirendjéről. Az Ör. 8. § (4) bekezdése adott esetben megkönnyíti a polgármester, valamint a képviselő-testület munkáját, ismertté válik az előterjesztő elképzelése. Az Ör. 8. § (4) bekezdése azonban nem köti a polgármestert a Mötv. 44. §-ában meghatározott feladatai ellátásában, ily módon nem érinti és nem is üresíti ki a vizsgált szabály a Mötv. 44. §-át.
- [31] Az Ör. 8. § (5) bekezdése értelmében az indítványt az előterjesztéssel együtt a polgármesterhez kell benyújtani. A Mötv. 44. és 45. §-ai szerint az indítvány alapján a testületi ülést a polgármester hívja össze és vezeti. Bár a testületi ülések előkészítése a jegyző feladata, de a Kúria megítélése szerint sem a Mötv. 44. §-ával sem más rendelkezésével nem áll ellentétben az a szabály, hogy a rendkívüli ülésre vonatkozó előterjesztést ahhoz a polgármesterhez kell benyújtani, aki az Ör. 8. §-a értelmében a képviselő-testület elnöke, illetve e rendelkezés szerint egyébként is összehívja és vezeti a képviselő-testületi ülést.
- [32] Mindezekre tekintettel a Kúria az Ör. 8. § (3)–(5) bekezdéseibe foglalt rendelkezések törvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére vonatkozó indítványt elutasította.

(Kúria Köf.5008/2022/3.)

EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGA

HATÁROZATAI

I.

C-134/20. sz. Volkswagen ügyben 2022. július 14-én hozott ítélet

1) A könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjóváhagyásáról és a járműjavítási - és karbantartási információk elérhetőségéről szóló, 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 3. cikkének 10. pontját e rendelet 5. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy a 3. cikk 10. pontja értelmében vett „hatástalanító berendezésnek” minősül az olyan berendezés, amely csak akkor biztosítja az említett rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását, ha a külső hőmérséklet 15 és 33 °C között van, és a közlekedési magasság nem haladja meg az 1000 métert.

2) A 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan hatástalanító berendezés, amely csak abban az esetben biztosítja az e rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását, ha a külső hőmérséklet 15 és 33 °C között van, és a közlekedési magasság nem haladja meg a 1000 métert, nem tartozhat az ilyen berendezés használatának tilalma alóli, e rendelkezésben meghatározott kivétel hatálya alá csupán amiatt, hogy az ilyen berendezés a kipufogógáz-visszavezető szelep kímélését szolgálja, kivéve ha bizonyítást nyer, hogy ez a berendezés szigorúan a motor olyan károsodása vagy baleset bekövetkezése közvetlen veszélyének elkerülését szolgálja, amelyet a kipufogógáz-visszavezető rendszer ezen komponensének olyan súlyos meghibásodása okoz, amely konkrét veszélyhelyzetet teremt az ezzel a berendezéssel ellátott jármű üzemeltetése során. Mindenesetre az olyan hatástalanító berendezés, amelynek rendes közlekedési körülmények között az év nagy részében működnie kell ahhoz, hogy a motort károsodástól vagy balesettől védje meg, és biztosítsa a jármű biztonságos üzemeltetését, nem tartozhat a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt kivétel hatálya alá.

3) A 715/2007 rendelet 5. cikkének az e rendelet 3. cikkének 10. pontjával összefüggésben értelmezett (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a körülmény, hogy az utóbbi rendelkezés értelmében vett hatástalanító berendezést a jármű üzembe helyezését követően, a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jóállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett javítás keretében építették be, nem releváns annak értékelése szempontjából, hogy

az említett berendezés használata az 5. cikk (2) bekezdése értelmében véve tilos-e.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjóváhagyásáról és a járműjavítási és karbantartási információk elérhetőségéről szóló, 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 171., 1. o.) 3. cikke 10. pontjának és 5. cikke (1) és (2) bekezdésének, valamint a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jóállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK irányelv (HL 1999. L 171., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 223. o.) 3. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet az IR és a Volkswagen AG között a kipufogógáz-visszavezetést az érzékelt hőmérséklet és magasság függvényében csökkentő szoftverrel felszerelt gépjárműre vonatkozó adásvételi szerződés semmisségének megállapítása iránti kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Az alapeljárás

19 2013-ban egy fogyasztó, IR, adásvételi szerződést kötött egy Euro 5 generációs EA 189 típusú, 1,6 liter hengerűrtartalmú és 77 kW teljesítményű dízelmotorral ellátott, Volkswagen márkájú, VW Touran Confortline BMT típusú gépjárműre vonatkozóan.

20 IR az ABGB 871. §-a alapján ezen adásvételi szerződés semmissé nyilvánítása iránt keresetet nyújtott be a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Landesgericht Eisenstadthoz (kismartoni regionális bíróság, Ausztria).

21 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó jármű egy belső kibocsátáscsökkentő berendezéssel, nevezetesen egy kipufogógáz-visszavezető szeleppel (a továbbiakban: EGR-szelep) van ellátva, és hogy részecskeszűrő formájában rendelkezik kipufogógáz-utókezelővel, de nitrogén-oxid (NOx)-kezelő rendszerrel nem rendelkezik.

22 A kérdést előterjesztő bíróság által szolgáltatott információk szerint a szóban forgó jármű eredetileg tartalmazott egy, a motorvezérlő számítógépre telepített szoftvert, amely a kipufogógáz-visszavezető rendszert két üzemmódban (a továbbiakban: átkapcsolási logika) működteti, nevezetesen a jármű közúti közlekedése során alkalmazott 0-s módban, valamint a „New European Driving Cycle” (NEDC) elnevezésű, a szennyezőanyag-kibocsátással kapcsolatos jóváhagyási teszt során alkalmazott 1-es módban. A 0-s mód alkalmazásakor a visszavezetett kipufogógáz mértéke csökkent. Szokásos használati körülmények között az említett jármű szinte kizárólag 0-s módban volt, és nem tartotta be a 715/2007 rendeletben előírt nitrogén-oxid (NOx)-kibocsátási határértékeket.

23 A VW-járművek osztrák importőre a 2015. október 8-i levelében arról tájékoztatta IR-t, hogy járműve módosításra van szükség, és hogy a gyártó viseli az ehhez szükséges javításokkal kapcsolatos valamennyi költséget. Ezt követően felkérték IR-t, hogy végeztesse el az említett szoftvernek az átkapcsolási logikát kiiktató frissítését, amelynek eleget tett.

24 E frissítés ezenkívül azt eredményezte, hogy a kipufogógáz-visszavezetés mértékének szabályozása érdekében úgy állította be az EGR-szelepet, hogy e szelep csak akkor biztosít károsanyag-szegény üzemmódot, ha a külső hőmérséklet 15 és 33 °C közötti marad, és ha a közlekedési magasság nem haladja meg az 1000 métert (a továbbiakban: hőmérsékleti tartomány), e hőmérsékleti tartományon kívül pedig a visszavezetést lineárisan 0-ra csökkenti, ami a 715/2007 rendeletben meghatározott határértékeket meghaladó NOx-kibocsátást eredményez.

25 A Kraftfahrt-Bundesamt (szövetségi gépjármű-forgalmi hatóság, Németország), a típusjóváhagyás terén Németországban hatáskörrel rendelkező hatóság engedélyezte a műszaki módosítást, nevezetesen a szóban forgó szoftver frissítését, és így nem vonta vissza az EK-típusjóváhagyást. E hatóság többek között a 715/2007 rendelet értelmében tiltott hatástalanító berendezés hiányát állapította meg. A kérdést előterjesztő bíróság szerint azonban az említett hatóság nem rendelkezett információval a frissítéshez használt szoftvert illetően, mivel nem kérte annak közlését.

26 A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a szóban forgó járműbe eredetileg telepített átkapcsolási logika nem felelt meg a 715/2007 rendelet követelményeinek, különösen az 5. cikkben előírt követelményeknek. E tekintetben megjegyzi egyrészt, hogy ezen átkapcsolási logika az EGR-szelep olyan beállítását eredményezte, hogy a jármű szokásos körülmények közötti használata esetén az nem felelt meg e rendelet és végrehajtási intézkedési követelményeinek, másrészt pedig, hogy az említett rendelet 5. cikkének (2) bekezdése értelmében vett tiltott hatástalanító berendezésről van szó.

27 E bíróság arra is rámutat, hogy az előtte folyamatban lévő jogvita tényállásából kitűnik, hogy IR abban a hiszemben volt, hogy e követelményeknek megfelelő járművet vásárol, ha azonban tudta volna, hogy ez nem így van, azt nem vásárolta volna meg.

28 Az említett bíróság ugyanakkor megjegyzi, hogy az osztrák jog szerint a lényeges tévedésben lévő fél szerződéses partnere a tévedés jogkövetkezményeit elháríthatja azáltal, hogy e személyt olyan helyzetbe hozza, mint amelyben e téves elképzelés hiányában lett volna. Az érintett személynek ekkor már nem fűződik érdeke az eljáráshoz.

29 Márpedig a Volkswagen azt állítja, hogy a szóban forgó szoftver frissítése IR megelégedésére szolgált, és így megszüntette az eljáráshoz fűződő érdekét, amit az utóbbi vitat.

30 Ily módon a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a határozathozatalhoz azt kell meghatározni, hogy a hőmérsékleti tartomány az uniós jog, különösen pedig a 715/2007 rendelet és a 692/2008 rendelet követelményeinek megfelelő műszaki megoldásnak minősül-e. Igenlő válasz esetén az IR által kötött adásvételi szerződés nem nyilvánítható semmissé, ezért a keresetét el kellene utasítani.

31 E bíróság megjegyzi, hogy Ausztriában a hőmérséklet az év nagy részében 15 °C alatt van. Kifejti, hogy nem állapítható meg, hogy a hőmérsékleti tartomány a motor károsodással szembeni védelmét szolgálja-e. Az sem állapítható meg, hogy abban az esetben, ha a frissítést ilyen hőmérsékleti tartomány alkalmazása nélkül végezték volna el, akkor teljesülnének-e a 715/2007 rendelet 4. cikkének (2) bekezdésében a kibocsátáscsökkentő berendezések élettartamát illetően előírt követelmények.

32 E körülmények között a Landesgericht Eisenstadt (kismartoni regionális bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Úgy kell-e értelmezni a [715/2007] rendelet 5. cikkének (1) bekezdését, hogy [e] rendelet 1. cikkének (1) bekezdése értelmében nem elfogadható a jármű olyan felszerelése, amely szerint a [z EGR-szelep], tehát egy, a kibocsátásokat valószínűsíthetően befolyásoló alkatrész úgy van kialakítva, hogy az a kipufogógáz-visszavezetési szintet, tehát a visszavezetett kipufogógáz mértékét úgy szabályozza, hogy csak [a hőmérsékleti tartományban] biztosít károsanyag-szegény üzemmódot, e hőmérsékleti tartományon kívül pedig 10 °C hőmérséklet-változás, – 1000 méter felett pedig 250 méter magasságváltozás – alatt lineárisan 0-ra csökkenti, tehát az NOx-kibocsátások meghaladják a 715/2007 rendeletben megállapított határértéket?

2) Lényeges-e az első kérdés értékelésének szempontjából, hogy a járműnek az első kérdésben említett felszerelésére a motor károsodástól való megóvása érdekében van szükség?

3) Lényeges-e továbbá a második kérdés értékelésének szempontjából, hogy a motor azon alkatrésze, amelyet a károsodástól meg kell óvni, a [z EGR-szelep]?

4) Lényeges-e az első kérdés értékelése szempontjából, hogy a járműnek az első kérdésben említett berendezését már a jármű gyártásakor beépítették-e, vagy a [z EGR-szelepnek] az első kérdésben említett szabályozóját a [z 1999/44] irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében kijavításként kell a járműbe építeni?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

33 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően a nemzeti bíróságok és a Bíróság között az EUMSZ 267. cikkel bevezetett együttműködési eljárás keretében a Bíróság feladata, hogy a nemzeti bíróságnak az előtte folyamatban lévő ügy eldöntéséhez hasznos választ adjon. Következésképpen, még ha a kérdést előterjesztő bíróság formálisan az uniós jog egy bizonyos rendelkezésének értelmezésére korlátozta is kérdését, az ilyen körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által

szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az említett jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése az alapjogvita tárgyára figyelemmel szükséges (2021. július 15-i DocMorris ítélet, C-190/20, EU:C:2021:609, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 A jelen ügyben az első kérdés a 715/2007 rendelet 5. cikkének (1) bekezdésére hivatkozik. Ugyanakkor az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság azt kívánja meghatározni, hogy a hőmérsékleti tartomány az e rendelet 3. cikkének 10. pontja értelmében vett olyan „hatástalanító berendezésnek” minősül-e, amelynek használata az említett rendelet 5. cikkének (2) bekezdése értelmében főszabály szerint tilos.

35 Meg kell jegyezni, hogy írásbeli észrevételeiben a Volkswagen azt állítja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság tévesen mutatja be a szóban forgó szoftver működését. Ez a szoftver ugyanis a kipufogógáz-visszavezetés szintjének csökkentését eredményezi, amennyiben a motorba beszívott levegő – nem pedig a környezeti levegő – hőmérséklete 15 °C-nál alacsonyabb. Márpedig műszaki szempontból nem vitatott, hogy a motorba beszívott levegő hőmérséklete átlagosan 5 °C-kal meghaladja a környezeti hőmérsékletet. Következésképpen a kipufogógázok teljes mértékben visszavezetésre kerülnek, amennyiben a környezeti hőmérséklet eléri vagy meghaladja a 10 °C-ot – nem pedig a 15 °C-ot –, ami megfelel a németországi éves átlaghőmérsékletnek, azaz 10,4 °C-nak. Ezenkívül ez a bíróság elmulasztotta jelezni, hogy amennyiben a környezeti hőmérséklet 10 °C-nál alacsonyabb, a kipufogógáz-visszavezetés szintje csak fokozatosan csökken 0-ra, mindaddig, amíg a környezeti hőmérséklet el nem éri a -5 °C-ot.

36 Emlékeztetni kell azonban arra, hogy az EUMSZ 267. cikkben említett eljárás keretében, amely a nemzeti bíróságok és a Bíróság feladatainak világos szétválasztásán alapul, az alapügy tényállásának a megállapítása és megítélése, valamint a nemzeti jog értelmezése és alkalmazása kizárólag a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik (2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Sociéte Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, 46. pont).

37 E körülmények között, annak érdekében, hogy hasznos választ lehessen adni a kérdést előterjesztő bíróság kérdésére, úgy kell tekinteni, hogy első kérdésével ez a bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontját az e rendelet 5. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a 3. cikk 10. pontja értelmében vett „hatástalanító berendezésnek” minősül az olyan berendezés, amely csak a hőmérsékleti tartományon belül biztosítja az említett rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását.

38 A 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontja a „hatástalanító berendezés” fogalmát úgy határozza meg, mint „bármely olyan tervezési elem[et], amely érzékeli a hőmérsékletet, a jármű sebességét, a motor fordulatszámát (a percenkénti fordulatszámot), a sebességfokozatot, a kipufogó- és szívócsővezetékben keletkező vákuumot vagy bármely más paramétert a kibocsátást szabályozó rendszer bármely részének működésbe hozása, működésének modulálása, késleltetése vagy kikapcsolása céljából, és amely bizonyos, a jármű szokásos körülmények közötti

üzemeltetése és használata során észszerűen várható feltételek mellett csökkenti a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát”.

39 A Bíróság kimondta, hogy a hatástalanító berendezés ilyen meghatározása tág jelentést ad a „tervezési elem” fogalmának, amely magában foglalja mind a mechanikus alkatrészeket, mind pedig az ilyen alkatrészek működtetését irányító elektronikus elemeket, amennyiben azok befolyásolják a kibocsátást szabályozó rendszer működését, és csökkentik annak hatásfokát (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 64. pont).

40 A Bíróság azt is kimondta, hogy a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontja értelmében vett „kibocsátást szabályozó rendszer” fogalma alá tartozik a „kipufogógáz utólagos kezeléséből” álló, a kibocsátást utólagosan, azaz a keletkezését követően csökkentő technológia és stratégia, valamint a kibocsátást a kipufogógáz-visszavezető rendszerhez hasonlóan előre, azaz a keletkezése során csökkentő technológia és stratégia (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 90. pont).

41 A jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy a szóban forgó jármű EGR-szeleppel és a motorvezérlő számítógépbe telepített szoftverrel van ellátva. Ez a szelep a járműgyártók által az üzemanyag hiányos elégetésével okozott nitrogén-oxid (NOx)-kibocsátás ellenőrzésére és csökkentésére használt technológiák egyike. A szennyezéscsökkentés hatékonysága az EGR-szelepnek a fent említett szoftver által vezérelt kinyitáshoz kapcsolódik. Az említett szoftver frissítésekor meghatározott és a jelen ítélet 24. pontjában említett hőmérsékleti tartományon kívül a kipufogógáz-visszavezetés szintje lineárisan 0-ra csökken, ami a 715/2007 rendeletben a nitrogén-oxidra (NOx) vonatkozóan megállapított kibocsátási határértékek túllépéséhez vezet.

42 Így az alapügyben szóban forgó, a hőmérsékleti tartomány függvényében programozott szoftver a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontja értelmében „a kibocsátást szabályozó rendszer bármely részének működésbe hozása, működésének modulálása, késleltetése vagy kikapcsolása céljából” érzékeli a levegő hőmérsékletét és a közlekedési magasságot.

43 Következésképpen, mivel hatással van a kibocsátást szabályozó rendszer működésére, és csökkenti annak hatásfokát, az ilyen szoftver az e rendelkezés értelmében vett „tervezési elemnek” minősül (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 66. pont).

44 Annak meghatározása érdekében, hogy az alapügyben szóban forgó szoftver a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontja értelmében vett hatástalanító berendezésnek minősül-e, azt is meg kell vizsgálni, hogy ez a szoftver csökkenti-e a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát „bizonyos, a jármű szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata során észszerűen várható feltételek mellett”.

45 A 715/2007 rendelet nem határozza meg a „jármű szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata” fogalmát, és nem is utal a tagállamok jogára

e fogalom jelentésének és hatályának meghatározása érdekében.

46 Ennélfogva ez a fogalom uniós jogi fogalom, amelyet az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve nem csupán az azt tartalmazó rendelkezések szövegét, hanem e rendelkezések összefüggéseit és az általuk követett célt is (lásd analógia útján: 2021. január 26-i Hessischer Rundfunk ítélet, C-422/19 és C-423/19, EU:C:2021:63, 45. pont).

47 Amint az magából a 715/2007 rendelet 3. cikke 10. pontjának szövegéből kitűnik, a jármű „szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata” fogalma a jármű rendes vezetési körülmények közötti használatára utal, vagyis nem csupán – amint azt lényegében a Volkswagen az írásbeli észrevételeiben állítja – a járműnek a jelen ítélet 22. pontjában említett, az alapeljárás tényállásának idején alkalmazandó, laboratóriumban végzett, négy városi és egy városon kívüli ciklus ismétléséből álló típusjóváahagyási tesztre vonatkozó feltételek melletti használatára. Ez a fogalom tehát a jármű valós, az Unió területén szokásosan fennálló vezetési feltételek melletti használatára utal (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 96. és 101. pont) A jóváahagyási eljárás során a gépjárművek kibocsátására vonatkozó tesztciklusok nem valós közlekedési feltételeken alapulnak (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 92. pont).

48 Ezt az értelmezést továbbá a 715/2007 rendelet 3. cikke 10. pontjának szöveggörnyezete is megerősíti. E rendelet 4. cikkének (2) bekezdése értelmében ugyanis a gyártó által elfogadott műszaki intézkedéseknek biztosítaniuk kell, hogy többek között a kipufogósónél a kibocsátást a jármű rendes üzemeltetési feltételek szerinti normál élettartama folyamán hatékonyan korlátozzák. Ezenkívül az említett rendelet 5. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a gyártó köteles olyan felszereléssel ellátni a járművet, hogy a kibocsátásokat valószínűsíthetően befolyásoló, az alapügyben szóban forgó szoftverhez hasonló összetevők lehetővé tegyék a jármű számára a rendes használat során az e rendeletben és végrehajtási intézkedéseiben meghatározott kibocsátási határértékeknek való megfelelést (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 97. pont).

49 Márpedig e rendelkezésekből nem tűnik ki semmilyen olyan tényező, amely alapján különbséget lehetne tenni az alapügyben szóban forgó szoftverhez hasonló berendezésnek a típusjóváahagyási teszt szakaszában, illetve a rendes használati feltételek közötti járművezetés során történő működése között. Éppen ellenkezőleg, egy olyan berendezés telepítése, amely csak a jóváahagyási teszt szakaszában teszi lehetővé a 715/2007 rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartásának biztosítását, jöllehet e vizsgálati szakasz nem teszi lehetővé a jármű szokásos használati feltételeinek reprodukálását, ellentétes lenne a kibocsátások ilyen használati körülmények között történő tényleges korlátozásának biztosítására irányuló kötelezettséggel (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18,

EU:C:2020:1040, 97. és 98. pont). Ugyanez vonatkozik az olyan berendezés telepítésére is, amely csak olyan hőmérsékleti tartományon belül biztosítja a megfelelést, amely - bár lefedi a típusjóváahagyási tesztet övező feltételeket - nem felel meg a jelen ítélet 47. pontjában meghatározott rendes vezetési körülményeknek.

50 A jelen ítélet 47. pontjában szereplő értelmezést, amely szerint a jármű „szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata” fogalma a jármű valós, az Unió területén szokásosan fennálló vezetési feltételek melletti használatára utal, a 715/2007 rendelet által követett célkitűzés is megerősíti, amely – amint az a rendelet (1) és (6) preambulumbekzdéséből kitűnik – a környezet magas szintű védelmének biztosítására, és különösen a dízel meghajtású gépjárművek NOx-kibocsátásának a levegőminőség javítása és a szennyezési határértékek betartása érdekében történő jelentős csökkentésére irányul (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 67, 86. és 87. pont).

51 Ami azt a kérdést illeti, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló szoftver a rendes vezetési körülmények között csökkenti-e a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát, nem vitatott, hogy az 15 °C alatti környezeti hőmérséklet, valamint az 1000 méter feletti légmagasságú utakon történő vezetés az Unió területén szokásos jellegűnek tekinthető.

52 Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy az alapügy tényállására alkalmazandó 692/2008 rendelet, amely az 1. cikke értelmében a 715/2007 rendelet 4., 5. és 8. cikkének végrehajtására határoz meg intézkedéseket, a 3. cikke 9. pontjának második bekezdésében előírja, hogy a gyártók olyan adatokat közölnek a jóváahagyó hatósággal, amelyek bizonyítják, hogy járműveikben a NOx-utókezelő elegendően nagy hőmérsékletet ér el ahhoz, hogy 7 °C-os hidegindítás után 400 másodpercen belül hatékonyan működjön. A 3. cikk 9. pontjának ötödik bekezdése szerint a jóváahagyó hatóság nem adhatja meg a típusjóváahagyást, ha a beadott információ nem elégséges annak igazolására, hogy az utókezelő a megadott időn belül ténylegesen eléri a hatékony működéshez elegendően nagy hőmérsékletet. Ez utóbbi rendelkezés megerősíti azt az értelmezést, amely szerint a 715/2007 rendeletben előírt kibocsátási határértékeket be kell tartani akkor is, ha a hőmérséklet jóval 15 °C alatt van.

53 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy az alapügyben szóban forgóhoz hasonló szoftver a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontja értelmében „a jármű szokásos körülmények közötti üzemeltetése és használata során észszerűen várható feltételek mellett” csökkenti a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát, és ezért az e rendelkezés értelmében vett hatástalanító berendezésnek minősül.

54 Következésképpen az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 715/2007 rendelet 3. cikkének 10. pontját e rendelet 5. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy a 3. cikk 10. pontja értelmében vett „hatástalanító berendezésnek” minősül az olyan berendezés, amely csak a hőmérsékleti tartományon belül biztosítja az említett rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását.

A második és a harmadik kérdésről

Az elfogadhatóságról

55 IR arra hivatkozik, hogy a második kérdés, amellyel a kérdést előterjesztő bíróság arra vár választ, hogy az a körülmény, hogy a hőmérsékleti tartományhoz hasonló berendezés a motor károsodás elleni védelméhez szükséges, befolyásolja-e az ilyen berendezés megengedhető jellegét, hipotetikus jellegű, mivel e bíróság rámutatott arra, hogy nem tudta megállapítani, hogy a hőmérsékleti tartomány szükséges-e az érintett gépjármű motorjának károsodás elleni védelméhez.

56 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a Bíróság és a nemzeti bíróságok között az EUMSZ 267. cikk alapján létrehozott együttműködés keretében kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság feladata, hogy az ügy sajátosságaira tekintettel megítélje az előzetes döntéshozatalra utaló határozatnak az ítélete meghozatala tekintetében fennálló szükségességét, valamint a Bíróság elé terjesztett kérdések relevanciáját. Következésképpen, ha a feltett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2020. november 24-i Openbaar Ministerie [Okirat-hamisítás] ítélet, C-510/19, EU:C:2020:953, 25. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

57 Ebből következően az uniós jogra vonatkozó kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan nincs összefüggésben az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (2020. november 24-i Openbaar Ministerie [Okirat-hamisítás] ítélet, C-510/19, EU:C:2020:953, 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 A jelen ügyben igaz, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben a kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy nem lehet megállapítani, hogy a hőmérsékleti tartomány az érintett gépjármű motorjának károsodás elleni védelméhez szükséges-e.

59 Ugyanakkor e kérelemből az is kitűnik, hogy e bíróság az együttesen vizsgálandó második és harmadik kérdéssel kétségeit fejezi ki a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának értelmezését illetően, amely rendelkezés előírja, hogy a kibocsátáscsökkentő berendezések hatásfokát csökkentő hatástalanító berendezések használatának tilalma nem vonatkozik arra az esetre, ha „a berendezés használata a motor sérülés [helyesen: károsodás] vagy baleset elleni védelme és a jármű biztonságos üzemeltetése szempontjából indokolt”.

60 E körülmények között nem tűnik nyilvánvalónak, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának az előterjesztő bíróság által kért értelmezése nem függ össze az alapügy tényállásával vagy tárgyával, vagy hogy a probléma hipotetikus jellegű.

61 A második és a harmadik kérdés tehát elfogadható.

Az ügy érdeméről

62 Második és harmadik kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell-e értelmezni, hogy az olyan hatástalanító berendezés, amely csak a hőmérsékleti tartományon belül biztosítja az e rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását, e rendelkezésben meghatározott, az ilyen berendezés használatának tilalma alóli kivétel hatálya alá tartozhat, amennyiben ez a berendezés az EGR-szelep kímélését szolgálja.

63 Mivel a rendelkezés kivételt állapít meg a kibocsátáscsökkentő berendezések hatásfokát csökkentő hatástalanító berendezések használatának tilalma alól, ezt a rendelkezést szigorúan kell értelmezni (lásd ebben az értelemben: 2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 111. és 112. pont)

64 Ami először is a „motor” 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő fogalmát illeti, amint arra a főtanácsnok az indítványának 118. és 119. pontjában rámutatott, a 692/2008 rendelet I. melléklete egyértelműen különbséget tesz a motor és a szennyezéscsökkentő rendszer között. A „[m]otor[ra]” vonatkozó előírásokat ugyanis e melléklet 3.3.1.2. pontja tartalmazza, míg „[a] szennyezéscsökkentő rendszer paraméterei[re]” vonatkozó előírások az említett melléklet 3.3.1.3. pontjában szerepelnek. Ez utóbbi pont

c) alpontja kifejezetten tartalmazza a kipufogógáz-visszavezető rendszert. Következésképpen az EGR-szelep, amely kinyitásakor lehetővé teszi a kipufogógáz elvezetését a kipufogógáz-gyűjtőcsőbe, másodszori elégetés céljából, a motortól elkülönülő komponens. Az EGR-szelep ugyanis a motor kimeneti nyílásánál, a kipufogógáz-gyűjtőcső után helyezkedik el.

65 Ezt követően, ami a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában szereplő „baleset” és „károsodás” fogalmát illeti, a Bíróság kimondta, hogy ahhoz, hogy e rendelkezésnek megfelelően igazolható legyen, a kibocsátást szabályozó rendszer hatásfokát csökkentő hatástalanító berendezésnek lehetővé kell tennie a motor váratlan és rendkívüli károkkal szembeni védelmét (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 109. pont).

66 A motor szennyeződése és kopása tehát semmi esetre sem tekinthető e rendelkezés értelmében vett „balesetnek” vagy „károsodásnak”, mivel ezek az események főszabály szerint a jármű rendes működésének előre látható velejárói (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 110. pont).

67 Ezt az értelmezést támasztja alá a 715/2007 rendelet által követett cél is, amely – amint az a jelen ítélet 50. pontjában megállapításra került – a környezet magas szintű védelmének biztosítására és az Unión belüli levegőminőség javítására irányul, ami magában foglalja a NOx-kibocsátásnak a járművek normál élettartama folyamán történő hatékony korlátozását. Az említett rendelet 5. cikkének (2) bekezdésében foglalt tilalom ugyanis lényegét vesztené, és nem érvényesülne hatékonyan, ha megengednék a gyártóknak, hogy a gépjárműveket kizárólag abból a célból, hogy a motort megvédjék a szennyeződéstől és a kopástól, ilyen hatástalanító berendezésekkel szereljék fel (2020.

december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 113. pont.]

68 Kizárólag a gépjármű vezetése során konkrét veszélyhelyzetet előidéző, a motort érintő károsodás vagy baleset közvetlen kockázata igazolhatja a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján a hatástalanító berendezés használatát.

69 A „károsodás” kifejezésnek a Bíróság által a 2020. december 17-i CLCV és társai (Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés) ítéletben (C-693/18, EU:C:2020:1040) adott értelmezését nem teszi kérdésessé a német kormány és a Volkswagen azon érve, amely szerint e kifejezés angol („damage”) és német („Beschädigung”) nyelvi változataiból az következik, hogy ez a kifejezés nem csak a hirtelen és előre nem látható eseményekre terjed ki.

70 Egyrészt ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 115. pontjában lényegében rámutatott, noha ugyanezen kifejezés francia fogalom meghatározásától eltérően az angol és a német meghatározások nem szükségszerűen jelentik azt, hogy a károsodás „hirtelen” esemény következménye, nem cáfolják meg a „károsodás” kifejezésnek a Bíróság által elfogadott értelmezését. Másrészt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság által elfogadott megszorító értelmezés a jelen ítélet 63. és 67. pontjában felidézett indokokon alapul.

71 A német kormány és a Volkswagen azonban arra hivatkozik, hogy a szóban forgó hatástalanító berendezés indokolt, mivel túl alacsony vagy túl magas hőmérséklet esetén a kipufogógáz-visszavezetés során lerakódások képződhetnek, és így az EGR-szelep nem megfelelő működését, vagyis példaképpen azt idézhetik elő, hogy a szelep nem tud kinyílni, vagy megfelelően bezáródni, sőt teljes elzáródáshoz is vezethetnek. Márpedig egy károsodott vagy rosszul működő EGR-szelep maga is károsíthatja a motort, és többek között a gépjármű teljesítményének csökkenéséhez vezethet. Ezenkívül lehetetlen előre látni és kiszámítani, hogy az EGR-szelep mikor éri el a meghibásodási küszöbértéket, mivel ez a küszöbérték hirtelen és előre nem látható módon túlléphető, még akkor is, ha e szelep rendszeres karbantartását elvégezték. A gépjármű hirtelen és előre nem látható teljesítménycsökkenése befolyásolja a jármű biztonságos működését, jelentősen növelve például az előzéskor bekövetkező súlyos közlekedési balesetek kockázatát.

72 Ezenfelül a Volkswagen azt állítja, hogy a kipufogógáz-visszavezető rendszer komponenseinek az EGR-szelep meghibásodását, sőt blokkolását okozó szennyeződése a részecskeszűrő égéséhez és a motor kigyulladásához, sőt ennek következtében az egész jármű kigyulladásához vezethet, ami veszélyezteti a jármű biztonságos üzemeltetését.

73 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy magából a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdése a) pontjának szövegéből kitűnik, hogy ahhoz, hogy a hatástalanító berendezés az ebben a rendelkezésben előírt kivétel hatálya alá tartozzon, annak használatát nemcsak a motor károsodás vagy baleset elleni védelme, hanem a jármű biztonságos üzemeltetése szempontjából is igazolni kell. Ugyanis, amint arra a főtanácsnok az indítványának 106. pontjában rámutatott, tekintettel az említett rendelkezésben az „és” kötőszó használatára, azt úgy kell értelmezni, hogy az abban előírt feltételek kumulatívak.

74 Következésképpen, és tekintettel arra, hogy e kivételt megszorítóan kell értelmezni, amint az a jelen ítélet 63. pontjában kiemelésre került, az alapügyben szóban forgóhoz hasonló hatástalanító berendezés csak akkor igazolható e kivétel alapján, ha bizonyítást nyer, hogy ez a berendezés szigorúan a motor olyan károsodása vagy baleset bekövetkezése közvetlen veszélyének elkerülését szolgálja, amelyet a kipufogógáz-visszavezető rendszer egyik komponensének olyan súlyos meghibásodása okoz, amely konkrét veszélyhelyzetet teremt az ezzel a berendezéssel ellátott jármű üzemeltetése során. Amint azt a főtanácsnok az indítványának 126. pontjában hangsúlyozta, mindazonáltal az alapeljárásban ennek vizsgálata kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata.

75 Ezenkívül, bár igaz, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja formálisan nem ír elő további feltételt az e rendelkezésben meghatározott kivétel alkalmazásához, mindazonáltal az olyan hatástalanító berendezés, amelynek rendes közlekedési körülmények között az év nagy részében működni kell ahhoz, hogy a motort károsodástól vagy balesettől védje meg, és biztosítsa a jármű biztonságos üzemeltetését, nyilvánvalóan ellentétes lenne e rendelet célkitűzésével, amelytől az említett rendelkezés csak nagyon különleges körülmények között enged eltérést, és a járművek NOx-kibocsátásának korlátozására vonatkozó elv aránytalan sérelmét eredményezné.

76 Tekintettel arra, hogy ezen 5. cikk (2) bekezdésének a) pontját szigorúan kell értelmezni, az ilyen hatástalanító berendezés nem igazolható e rendelkezés alapján.

77 Annak elismerése, hogy a jelen ítélet 75. pontjában leírthoz hasonló hatástalanító berendezés a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt kivétel hatálya alá tartozhat, azt eredményezné, hogy e kivétel az Unió területén uralkodó valós vezetési körülmények között az év nagy részében alkalmazhatóvá válna, és ennek következtében az ilyen hatástalanító berendezések tilalmának az említett 5. cikk (2) bekezdésében megállapított elve gyakorlatilag ritkábban lenne alkalmazandó, mint maga a kivétel.

78 Egyébiránt a Volkswagen és a német kormány arra hivatkozik, hogy az, hogy a hatástalanító berendezés „használat[ának]” fogalma nem követeli meg a lehető legjobb technológiát, és hogy a technika állását az EK-típusjóváhagyás időpontjára vetítve kell figyelembe venni annak értékeléséhez, hogy ez a használat a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontja értelmében véve indokolt-e a motor védelme és a jármű biztonságos üzemeltetése szempontjából. Márpedig nem vitatott, hogy a hőmérsékleti tartomány szerint, a jóváhagyás időpontjától függően eltérő mértékben működő EGR-rendszer használata megfelel a technika állásának. Ezenkívül az e rendelkezésben szereplő „használat” kifejezés értelmezéséhez figyelembe kell vennie a környezetvédelmi érdekek és a gyártók gazdasági érdekei közötti egyensúly megteremtésének szükségességét.

79 E tekintetben hangsúlyozni kell, amint arra a főtanácsnok az indítványának 129. pontjában rámutatott, hogy egyrészt a 715/2007 rendelet (7) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó a szennyezőanyag-kibocsátási határértékek meghatározásakor figyelembe vette a gyártók gazdasági érdekeit, és különösen az ezen értékek betartásának

szükségessége miatt a vállalkozásokra háruló költségeket. Így a gyártóknak alkalmazkodniuk kell, és az említett értékek betartására alkalmas műszaki eszközöket kell alkalmazniuk, mivel e rendelet egyáltalán nem írja elő konkrét technológia alkalmazását.

80 Másrészt, amint az a jelen ítélet 67. pontjában megállapításra került, a 715/2007 rendelet által kitűzött, a környezet magas szintű védelmének biztosítására és az Unión belüli levegőminőség javítására irányuló cél magában foglalja az NOx-kibocsátásnak a járművek rendes élettartama során történő tényleges csökkentését is (2020. december 17-i CLCV és társai [Dízelmotoron elhelyezett hatástalanító berendezés] ítélet, C-693/18, EU:C:2020:1040, 113. pont). Márpedig a hatástalanító berendezésnek az e rendelet 5. cikke (2) bekezdése a) pontja szerinti, kizárólag amiatt történő engedélyezése, hogy például a kutatási költségek magasak, a műszaki eszköz költségesebb, vagy hogy a jármű karbantartása gyakoribb és költségesebb a használó számára, aláásná ezt a célkitűzést.

81 E körülmények között, és figyelembe véve azt, hogy e rendelkezést – amint arra a jelen ítélet 63. és 74. pontja emlékeztet – szigorúan kell értelmezni, meg kell állapítani, hogy a hatástalanító berendezés „használatát” az említett rendelkezés értelmében csak akkor „indokolt”, ha az említett berendezés vagy az azzal ellátott jármű EK-típusjövahagyásának időpontjában semmilyen más műszaki megoldás nem teszi lehetővé a motor olyan károsodása vagy baleset bekövetkezése közvetlen kockázatának elkerülését, amely a jármű vezetése során konkrét veszélyt jelent.

82 Következésképpen a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontját úgy kell értelmezni, hogy az olyan hatástalanító berendezés, amely csak a hőmérsékleti tartományon belül biztosítja az e rendeletben előírt kibocsátási határértékek betartását, nem tartozhat az ilyen berendezés használatának tilalma alá, e rendelkezésben meghatározott kivétel hatálya alá csupán amiatt, hogy az ilyen berendezés az EGR-szelep kímélését szolgálja, kivéve ha bizonyítást nyer, hogy ez a berendezés szigorúan a motor olyan károsodása vagy baleset bekövetkezése közvetlen veszélyének elkerülését szolgálja, amelyet a kipufogógáz-visszavezető rendszer ezen komponensének olyan súlyos meghibásodása okoz, amely konkrét veszélyhelyzetet teremt az ezzel a berendezéssel ellátott jármű üzemeltetése során. Mindenesetre az olyan hatástalanító berendezés, amelynek rendes közlekedési körülmények között az év nagy részében működnie kell ahhoz, hogy a motort károsodástól vagy balesettől védje meg, és biztosítsa a jármű biztonságos üzemeltetését, nem tartozhat a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírt kivétel hatálya alá.

A negyedik kérdéstről

83 A jelen ítélet 33. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatnak megfelelően és az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben szereplő megjegyzésekre tekintettel annak érdekében, hogy hasznos választ lehessen adni a kérdést előterjesztő bíróságnak, úgy kell tekinteni, hogy negyedik kérdésével e bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikkének az e rendelet 3. cikkének 10. pontjával összefüggésben értelmezett (1) és (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az a körülmény, hogy az utóbbi rendelkezés

értelmében vett hatástalanító berendezést a jármű üzembe helyezését követően, az 1999/44 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett javítás keretében építették be, releváns annak értékelése szempontjából, hogy az említett berendezés használata az 5. cikk (2) bekezdése értelmében véve tilos-e.

Az elfogadhatóságról

84 A német kormány úgy véli, hogy a jelen kérdés elfogadhatatlan, mivel az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem fejt ki azokat az okokat, amelyek miatt az ezen kérdésre adandó válasz szükséges lenne az alapügy megoldásához.

85 A jelen ügyben nem tűnik nyilvánvalónak, hogy a negyedik kérdés a jelen ítélet 57. pontjában felsorolt azon esetek valamelyikébe tartozna, amelyekben a Bíróság megtagadhatja az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés elbírálását.

86 Éppen ellenkezőleg, az előzetes döntéshozatal iránti kérelemből kitűnik egyrészt, hogy a szóban forgó hatástalanító berendezést abból a célból telepítették, hogy orvosolja az átkapcsolási logika tiltott jellegét, és javítás útján megfeleljen a 715/2007 rendelet rendelkezéseinek, másrészt pedig, hogy a kérdést előterjesztő bíróság megítélése szerint azt kell meghatározni, hogy az a körülmény, hogy a szóban forgó hatástalanító berendezést nem a jármű gyártásakor építették be, befolyásolja-e annak értékelését, hogy ez a berendezés megfelel-e a rendeletnek.

87 A negyedik kérdés tehát elfogadható.

Az ügy érdeméről

88 Sem a 715/2007 rendelet 5. cikke (2) bekezdésének szövegéből, amely szerint bizonyos kivételektől eltekintve a kibocsátáscsökkentő berendezések hatásfokát csökkentő hatástalanító berendezések használata tilos, sem e rendelet 3. cikke 10. pontjának szövegéből, amely meghatározza a „hatástalanító berendezés” fogalmát, nem tűnik ki, hogy annak megítélése szempontjából, hogy e berendezés használata tilos-e, különbséget kellene tenni aszerint, hogy az ilyen berendezést a jármű gyártásának szakaszában vagy csak a jármű üzembe helyezését követően, konkrétan az 1999/44 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett javítás keretében szerelték be.

89 Ezt az értelmezést – amint arra a főtanácsnok az indítványának 137. és 138. pontjában rámutatott – a 715/2007 rendelet e rendelkezéseinek szövegkörnyezete és a rendelet által követett célkitűzés is alátámasztja.

90 Egyrészt ugyanis, ami az említett rendelkezések szövegkörnyezetét illeti, meg kell jegyezni, hogy a 715/2007 rendelet 4. cikke (1) bekezdése első albekezdése második mondatának megfelelően a gyártóknak bizonyítaniuk kell, hogy az Unióban értékesített vagy üzembe helyezett minden típusjövahagyást igénylő új kibocsátáscsökkentő pótberendezés az e rendeletben és annak végrehajtási intézkedéseiben foglaltaknak megfelelően típusjövahagyással rendelkezik. E 4. cikk (1) bekezdésének második albekezdése pontosítja, hogy e kötelezettség magában foglalja az e rendelet I. mellékletében meghatározott kibocsátási határértékek és az ugyanezen rendelet 5. cikkében említett végrehajtási intézkedések teljesítését is.

91 Továbbá a 692/2008 rendelet 10. cikkének 1. pontja értelmében „[a] gyártónak biztosítani kell, hogy a [715/2007] rendelet hatálya alá tartozó EK-típusjóváhagyással rendelkező járművekbe a [2007/46 irányelv] 10. cikkének (2) bekezdése értelmében vett önálló műszaki egységként beszerelendő szennyezéscsökkentő cserekomponensek rendelkezzenek EK-típusjóváhagyással, e rendelet 12. és 13. cikke, valamint XIII. mellékletének megfelelően.”

92 A 715/2007 rendelet és a 692/2008 rendelet e rendelkezéseiből az következik, hogy a szennyezéscsökkentő komponenseknek meg kell felelniük a 715/2007 rendeletben előírt kötelezettségeknek, függetlenül attól, hogy azokat a gyártáskor vagy a jármű üzembe helyezését követően szerelték-e be.

93 Másrészt annak lehetővé tétele, hogy a járműgyártók a jármű üzembe helyezését követően olyan hatástalanító berendezést szereljenek be, amely nem felel meg e kötelezettségeknek, ellentétes lenne a 715/2007 rendelet által követett, a jelen ítélet 50. pontjában felidézett célkitűzéssel, amely a környezet magas szintű védelmének biztosítására, és különösen a dízelmeghajtású gépjárművek NO_x-kibocsátásának a levegőminőség javítása és a szennyezési határértékek betartása érdekében történő jelentős csökkentésére irányul.

94 Következésképpen a negyedik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 715/2007 rendelet 5. cikkének az e rendelet 3. cikkének 10. pontjával összefüggésben értelmezett (1) és (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az a körülmény, hogy az utóbbi rendelkezés értelmében vett hatástalanító berendezést a jármű üzembe helyezését követően, az 1999/44 irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében vett javítás keretében építették be, nem releváns annak értékelése szempontjából, hogy az említett berendezés használata az 5. cikk (2) bekezdése értelmében véve tilos-e.

II.

C-242/22 PPU. sz. TL ügyben 2022. augusztus 1-én hozott ítélet

A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkének (1) bekezdését, valamint a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontját, illetve a tényleges érvényesülés elvét az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkével és 48. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében az ezen irányelvek említett rendelkezéseiben előírt jogok megsértésére e jogok jogosultjának meghatározott – jogvesztő – határidőn belül kell hivatkozni, ha ez a határidő még azelőtt kezdődik, hogy az érintett személyt ténylegesen tájékoztatták volna az általa beszélt vagy értett nyelven egyfelől a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogának fennállásáról és terjedelméről, másfelől pedig a szóban forgó lényeges irat létezéséről és tartalmáról, illetve az ahhoz fűződő joghatásokról.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló, 2010. október 20-i 2010/64/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2010. L 280., 1. o.) 1–3. cikkének, valamint a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogról szóló, 2012. május 22-i 2012/13/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2012. L 142., 1. o.; helyesbítés: HL 2019. L 39., 28. o.) 3. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a TL és a Ministério Público (ügyészség, Portugália) között a tolmácsolás hiányából és a TL-lel szemben folytatott büntetőeljárással kapcsolatos különböző iratok lefordításának elmulasztásából eredő következmények tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

15 2019. július 10-én Portugáliában a portugál nyelven nem értő moldovai állampolgárságú TL-t egy tisztviselővel szembeni ellenállás és kényszerítés, közúti gépjármű veszélyes vezetése és engedély nélküli járművezetés miatt vonták büntetőeljárás alá. A terheltté nyilvánításról készült jegyzőkönyvet lefordították román nyelvre, Moldova hivatalos nyelvére.

16 Ugyanezen a napon a TIR-t az illetékes hatóságok előtt állították ki tolmács közreműködése nélkül, és anélkül, hogy ezt a dokumentumot román nyelvre lefordították volna.

17 A 2019. július 11-én hozott és 2019. szeptember 26-án jogerőre emelkedett ítélettel TL-t három év szabadságvesztés-büntetésre ítélték, amelynek végrehajtását ugyanezen időtartamra próbaidőre felfüggesztették, mellékbüntetésként pedig 12 hónapra eltiltották a gépjárművezetéstől, valamint 80 napi, 6 eurós napi tételben meghatározott, összesen 480 eurós pénzbüntetést szabtak ki vele szemben. A tárgyalás során TL ügyvéd és tolmács segítségét vett igénybe.

18 A 2019. július 11-i ítéletben előírt, próbaidő alatti magatartási szabályok végrehajtása érdekében az illetékes hatóságok hiába próbálták felvenni a kapcsolatot TL-lel a TIR-ben megjelölt címen.

19 TL-t a Tribunal Judicial da Comarca de Beja (bejai kerületi bíróság) által 2021. január 7-én hozott és 2021. január 12-én a TIR-ben megjelölt címre kézbesített végzéssel, a 2019. július 11-i ítéletben meghatározott magatartási szabályok be nem tartása miatti meghallgatás céljából idézték. E végzést ugyanerre a címre 2021. április 6-án ismét kézbesítették. E két idézés portugál nyelven íródott.

20 Mivel TL nem jelent meg a megjelölt időpontban, e bíróság 2021. június 9-én hozott végzéssel visszavonta a szabadságvesztés-büntetés végrehajtásának felfüggesztését. Ezt a 2021. szeptember 20-án jogerőre emelkedett végzést 2021. június 25-én a TIR-ben megjelölt címre, valamint TL ügyvédje részére portugál nyelven kézbesítették.

21 2021. szeptember 30-án TL-t a büntetés letöltése céljából az új lakcímén elfogták. Ezen időpont óta fogva tartásban van.

22 TL, miután 2021. október 11-én új ügyvédet bízott meg, 2021. november 18-án keresetet nyújtott be többek között a TIR, az öt idéző 2021. január 7-i végzés és a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzés érvénytelenségének megállapítása iránt.

23 E kereset alátámasztására TL arra hivatkozott, hogy a TIR elkészítését követően bekövetkezett lakcímváltozás okán a TIR-ben megadott címen nem volt elérhető, éppen ezért nem tudta átvenni e végzések kézbesítését. Kifejtette, hogy a lakcímváltozást azért nem jelentette be, mert az erre vonatkozó kötelezettségről, illetve az ennek elmulasztásból eredő következményekről nem tudott, tekintettel arra, hogy az e kötelezettséget és következményeket tartalmazó TIR-t nem fordították le a román nyelvre. Ezenkívül sem ezen alkalommal, sem a terheltté nyilvánító határozat elkészítésekor nem segítette őt tolmács. Végül, sem az őt a próbaidő alatti magatartási szabályok be nem tartása miatt idéző 2021. január 7-i végzést, sem pedig a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzést nem fordították le egy, az általa értett vagy beszélt nyelvre.

24 Az első fokon eljáró Tribunal Judicial da Comarca de Beja (bejai kerületi bíróság) elutasította a keresetet azzal az indokkal, hogy bár a TL által hivatkozott eljárási szabálytalanságok bizonyítottak, azok orvosoltnak tekintendők, mivel az érintett személy azokra nem hivatkozott a CPP 120. cikkének (3) bekezdésében előírt határidőn belül.

25 Az első fokon hozott határozattal szemben benyújtott fellebbezés alapján eljáró, kérdést előterjesztő bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy e nemzeti rendelkezés összeegyeztethető-e az EJEE 6. cikkével összefüggésben értelmezett 2010/64 és 2012/13 irányelvvel.

26 Először is e bíróság megállapítja, hogy ezeket az irányelveket nem ültették át a portugál jogba, jóllehet az átültetési határidő mindkettő esetében lejárt. Mindazonáltal úgy véli, hogy az említett irányelvek releváns rendelkezéseinek közvetlen hatállyal kell bírniuk, tehát közvetlenül alkalmazandók az alapeljárásra, mivel azok feltétel nélküliek, külön egyértelműek és pontosak, és a magánszemélyek számára jogot keletkeztetnek a büntetőeljárás során biztosítandó tolmácsolásra, fordításra és tájékoztatásra.

27 Másodszor, a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy a szóban forgó aktusok, vagyis a TIR, a TL-t idéző 2021. január 7-i végzés és a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzés a 2010/64 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében vett „lényeges iratok” fogalmába tartoznak, tekintettel ezen aktusoknak a terhelte védelemhez való joga szempontjából vett jelentőségére és az azokban szolgáltatott eljárási információkra. Ebben az összefüggésben különösen azt emeli ki, hogy a TIR útján az érintett személy tájékoztatást kap a lakóhelyre vonatkozó kötelezettségeiről, és különösen arról, hogy minden lakcímváltozást közölnie kell a hatóságokkal.

28 E megfontolásokra tekintettel a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy mellőznie kell-e az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás alkalmazását, amennyiben az azt írja elő, hogy – a jelen ügghöz hasonlóan – a tolmács általi segítségnyújtás elmaradásához és az alapügyben szóban forgó lényeges iratoknak az érintett személy által értett nyelvre történő lefordításának elmulasztásához fűződő eljárási hibákra a meghatározott – jogvesztő – határidőn belül kell hivatkozni.

29 E körülmények között a Tribunal da Relação de Évora (évorai fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bírósághoz.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„A [2010/64/EU irányelv] 1–3. cikkét és a [2012/13/EU] irányelv 3. cikkét – önmagában vagy az EJEE 6. cikkével összefüggésben – úgy kell-e értelmezni, hogy azzal nem ellentétes a nemzeti jog olyan rendelkezése, amely az eljárás nyelvét nem értő terhelt számára a tolmács kijelölésének és a lényeges eljárási iratok lefordításának elmulasztása esetére relatív – megtámadáshoz kötött – érvénytelenséget ír elő, és amely lehetővé teszi az ilyen érvénytelenség időmúlás folytán történő orvosolását?”

A sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás alkalmazása iránti kérelemről

30 A kérdést előterjesztő bíróság az Európai Unió Bírósága alapokmánya 23a. cikkének első bekezdése és a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikke alapján kérte a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban történő elbírálását.

31 Meg kell állapítani, hogy a jelen ügyben az ezen eljárás alkalmazásához előírt feltételek teljesülnek.

32 Egyrészt ugyanis az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a 2010/64 és a 2012/13 irányelv értelmezésére vonatkozik, amely irányelvek az EUM-Szerződés harmadik részének a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre vonatkozó V. címe alá tartoznak. Következésképpen e kérelem sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát képezheti.

33 Másrészt a sürgősség kritériumát illetően az állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy e feltétel teljesül, ha az alapügyben érintett személy az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésekor meg van fosztva szabadságától, és további fogva tartása az alapeljárás kimenetelétől függ (2022. április 28-i C és CD [Az átadásról szóló határozat végrehajtásának jogi akadályai] ítélet, C-804/21 PPU, EÜ:C:2022:307, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

34 Márpedig a tényállásnak a kérdést előterjesztő bíróság által adott leírásából kitűnik, hogy TL, az alapügyben érintett személy e kérelem előterjesztésekor ténylegesen meg volt fosztva szabadságától.

35 Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság azt kérdezi a Bíróságtól, hogy összeegyeztethető-e az uniós joggal az olyan nemzeti szabályozás alkalmazása az alapügyekben szóban forgóhoz hasonló körülmények között, amely a büntetőeljárás során felmerült bizonyos – többek között az érintett személlyel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtása felfüggesztésének visszavonását eredményező – hibákra való hivatkozást az előírt határidő betartásától teszi függővé, és így e bíróság – a Bíróságnak az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adott választától függően – elrendelhetné a hibás aktusok megsemmisítését, következésképpen pedig TL szabadon bocsátását.

36 E körülmények között az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően a Bíróság első tanácsa 2022. május 12-én úgy határozott, hogy helyt ad a kérdést előterjesztő bíróság azon kérelmének, hogy az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

37 AZ EUMSZ 267. cikkben meghatározott együttműködési eljárás keretében még ha a kérdést előterjesztő bíróság formálisan az uniós jog egy bizonyos rendelkezésének értelmezésére korlátozta is kérdését, az ilyen körülmény nem képezi akadályát annak, hogy a Bíróság a nemzeti bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos valamennyi értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra, vagy sem. E tekintetben a Bíróságnak kell a nemzeti bíróság által szolgáltatott információk összessége és különösen az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolása alapján meghatározni az említett jog azon rendelkezéseit, amelyeknek az értelmezése az alapjogvita tárgyára figyelemmel szükséges (2021. július 15-i *DocMorris* ítélet, C-190/20, EU:C:2021:609, 23. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

38 Mivel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés a 2010/64 irányelv 1–3. cikkére és a 2012/13 irányelv 3. cikkére vonatkozik, akár önmagában, akár az EJEE 6. cikkével összefüggésben, emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy e rendelkezés biztosítja a tisztességes eljáráshoz való jogot és a védelemhez való jog tiszteletben tartását, ami e 6. cikk (3) bekezdésének megfelelően magában foglalja a vádlottak azon jogát, hogy a legrövidebb időn belül tájékoztassák őt olyan nyelven, amelyet megért, és a legrészletesebb módon az ellene felhozott vád természetéről és indokairól, valamint hogy ingyenes tolmács álljon rendelkezésére, ha nem érti vagy nem beszéli a tárgyaláson használt nyelvet.

39 Másrészt a Charta 52. cikkének (3) bekezdése megállapítja, hogy amennyiben a Charta olyan jogokat tartalmaz, amelyek megfelelnek az EJEE-ben biztosított jogoknak, akkor e jogok tartalmát és terjedelmét azonosnak kell tekinteni az egyezményben szereplőkkel. Ezenkívül a Charta 47. cikkéhez és 48. cikkének (2) bekezdéséhez fűzött magyarázatoknak megfelelően, amelyeket – amint az az EUSZ 6. cikk (1) bekezdésének harmadik albekezdéséből és a Charta 52. cikkének (7) bekezdéséből következik – a Charta értelmezéséhez figyelembe kell venni, e rendelkezések megfelelnek az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének, illetve 6. cikke (2) és (3) bekezdésének (lásd ebben az értelemben: 2021. november 23-i *IS* [Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénytörő jellege] ítélet, C-564/19, EU:C:2021:949, 101. pont).

40 Egyébiránt, az alapügyben szóban forgó irányelvek értelmezését illetően emlékeztetni kell arra, hogy a 2010/64 irányelv (5)–(7), (9) és (33) preambulumbekkezdése, illetve 1. cikke, valamint a 2012/13 irányelv (5), (7), (8), (10) és (42) preambulumbekkezdése, illetve 1. cikke értelmében ezen irányelvek célja, hogy közös minimumszabályokat állapítsanak meg a Charta 47. cikkéből és 48. cikkének (2) bekezdéséből, illetve az EJEE 6. cikkéből eredő garanciák és eljárási jogok védelme terén, különösen a büntetőeljárás során nyújtandó tolmácsolás, fordítás és tájékoztatás terén, és hogy ezeket a szabályokat e jogokkal és garanciákkal összhangban kell értelmezni és végrehajtani, ezáltal erősítve a tagállamokban a büntető igazságszolgáltatási rendszerbe vetett kölcsönös bizalmat, hogy az hatékonyabb igazságügyi együttműködést eredményezzen.

41 Így a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a szóban forgó büntetőeljárás nyelvét nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak késedelem nélkül tolmácsolást vehessenek igénybe a nyomozó és igazságügyi hatóságok előtt lefolytatott büntetőeljárások során, míg ezen irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a büntetőeljárás nyelvét nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak észszerű időn belül megkapják mindazon iratok írásbeli fordítását, amelyek lényegesek annak biztosításához, hogy képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat, továbbá a tisztességes eljárás garantálásához. A 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottak és a vádlottak a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogukról haladéktalanul tájékoztatást kapjanak e jogaik eredményes gyakorlásának lehetővé tétele érdekében.

42 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy egyrészt az alapügy különösen a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésére és 3. cikkének (1) bekezdésére, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontjára vonatkozik, másrészt pedig, hogy e rendelkezések konkretizálják a többek között a Charta 47. cikkében és 48. cikkének (2) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz és védelemhez való jog tiszteletben tartásához való alapvető jogokat, és azokat ez utóbbiak fényében kell értelmezni.

43 E körülmények között úgy kell tekinteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkének (1) bekezdését, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontját a Charta 47. cikkével és 48. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében egyrészt az ezen irányelvek említett rendelkezéseiben rögzített jogok megsértésére csak e jogok jogosultja hivatkozhat eredményesen, másrészt pedig e jogsértésre meghatározott – jogvesztő – határidőn belül kell hivatkozni.

44 E tekintetben mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy TL-t nem segítette tolmács a TIR elkészítése során, és hogy e dokumentumot nem fordították le számára az általa beszélt vagy értett nyelvre. Ezenkívül sem az őt a próbaidő alatti magatartási szabályok be nem tartása miatt idéző 2021. január 7-i végzést, sem pedig a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzést nem fordították le egy, a TL által értett vagy beszélt nyelvre.

45 Továbbá, bár az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem említi kifejezetten, hogy TL-t a terhelte nyilvánításakor nem tájékoztatták a tolmácsoláshoz és a vele szemben folytatott büntetőeljárás lényeges iratainak lefordításához való jogáról, mindazonáltal úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság abból a ki nem mondott előfeltevésből indul ki, hogy e tájékoztatásra nem került sor, ami miatt nemcsak a 2010/64 irányelv, hanem a 2012/13 irányelv értelmezésével kapcsolatban is kérdést intéz a Bírósághoz.

46 Ugyanezen határozat végül pontosítja, hogy a CPP-nek az alapügy tényállására alkalmazandó 92. cikkének (2) bekezdése tolmács kirendelését írja elő a portugál nyelvet nem értő vagy beszélő személyre vonatkozó eljárásokban, és hogy a CPP 120. cikke

értelmében a tolmács kirendelésének elmulasztása azon eljárási cselekmény során, amelyen az érintett személy részt vesz, ezen eljárási cselekmény érvénytelenségét vonhatja maga után azzal a két feltétellel, hogy egyrészt az érvénytelenség megállapítása iránti kérelmet az érintett személynek kell előterjesztenie, másrészt pedig e kérelmet az említett eljárási cselekmény befejezése előtt kell benyújtania.

47 Következésképpen a jelen ítélet 43. pontjában átfogalmazott kérdést ebben az összefüggésben kell megvizsgálni.

48 E kérdés megválaszolásához először is meg kell állapítani, hogy még abban az esetben is, ha a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkének (1) bekezdését, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontját nem vagy hiányosan ültették át a portugál jogrendbe, amely feltevést a kérdést előterjesztő bíróság bizonyítottan vél, míg a portugál kormány azt vitatni látszik, TL hivatkozhat az e rendelkezésekből eredő jogokra, mivel azok közvetlen hatályúak, amint azt mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind pedig a Bíróság előtti eljárásba beavatkozó valamennyi érdekelt fél megállapította.

49 Emlékeztetni kell arra ugyanis, hogy minden esetben, amikor valamely irányelv rendelkezései tartalmukat tekintve feltétel nélküliek és kellően pontosak, azokra a magánszemélyek a nemzeti bíróságok előtt az érintett tagállammal szemben hivatkozhatnak, ha az elmulasztotta az irányelv határidőn belüli átültetését a nemzeti jogba, vagy azt helytelenül ültette át (2021. január 14-i RTS infra és Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel ítélet, C-387/19, EU:C:2021:13, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

50 E tekintetben a Bíróság pontosította, hogy valamely uniós jogi rendelkezés egyrészt akkor feltétlen, ha olyan kötelezettséget fogalmaz meg, amely nem tartalmaz feltételt, és nem függ – a végrehajtásában vagy hatályában – az Unió intézményeinek vagy a tagállamoknak semmilyen jogi aktusától, másrészt pedig akkor kellően pontos ahhoz, hogy egy jogalany hivatkozhatson rá, és a bíróság alkalmazhassa, ha egyértelműen fogalmaz meg valamely kötelezettséget (2021. január 14-i RTS infra és Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel ítélet, C-387/19, EU:C:2021:13, 46. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

51 A Bíróság ezenfelül megállapította, hogy ugyan valamely irányelv bizonyos mérleget mozgásteret hagy a tagállamok számára a végrehajtási módzatok elfogadása során, ezen irányelv valamely rendelkezése tekinthető feltételnek és pontosnak, ha egyértelműen megfogalmazott és pontosan meghatározott eredménykötelezettséget ír elő a tagállamok számára, amely a benne foglalt szabály alkalmazása tekintetében semmilyen feltételtől nem függ (2021. január 14-i RTS infra és Aannemingsbedrijf Norré-Behaegel ítélet, C-387/19, EU:C:2021:13, 47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

52 Mivel a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja – amint arra a főtanácsnok az indítványának 58–62. pontjában rámutatott – pontosan és feltétel nélkül mondja ki azon jogok tartalmát és terjedelmét, amelyek minden gyanúsítottat vagy vádlottat megilletnek a tolmácsolás igénybevétele és a lényeges iratok lefordítása tekintetében, valamint azt, hogy e két jogról tájékoztatást kapjanak, e rendelkezéseket közvetlen hatályúnak kell

tekinteni, így az e jogokra jogosult személy a nemzeti bíróságok előtt a tagállammal szemben hivatkozhat rájuk.

53 Másodszor meg kell jegyezni, hogy az alapügyben szóban forgó három eljárási aktus, vagyis a TIR, a TL-t a próbaidő alatti magatartási szabályok be nem tartása miatt idéző 2021. január 7-i végzés és a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzés a 2010/64 és a 2012/13 irányelv hatálya alá tartozik, és ezek olyan lényeges iratoknak minősülnek, amelyek írásbeli fordítását az előbbi irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében TL-nek meg kellett volna kapnia.

54 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2010/64 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének, valamint a 2012/13 irányelv 2. cikke (1) bekezdésének megfelelően az e rendelkezésben elismert jogok attól az időponttól kezdve illetik meg a személyeket, amikor valamely tagállam illetékes hatóságai a tudomásukra hozzák, hogy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítják vagy vádolják őket, egészen a büntetőeljárás befejezéséig, ami annak a kérdésnek a végleges eldöntését jelenti, hogy a gyanúsított vagy a vádlott elkövette-e a bűncselekményt, ideértve – adott esetben – a büntetés kiszabását és az esetleges jogorvoslatról való döntést is.

55 Így az előző pontban hivatkozott rendelkezésekből az következik, hogy ezen irányelvek a büntetőeljárásokra annyiban alkalmazandók, amennyiben azok annak megállapítására irányulnak, hogy a gyanúsított vagy a vádlott bűncselekményt követett-e el (lásd ebben az értelemben: 2021. december 16-i AB és társai [Közkegyelem visszavonása] ítélet, C-203/20, EU:C:2021:1016, 69. pont).

56 Ezzel szemben nem tartozik a 2012/13 irányelv hatálya alá az olyan eljárás, amelynek tárgya nem valamely személy büntetőjogi felelősségének megállapítása, mint például valamely közkegyelem visszavonásával kapcsolatos jogalkotási jellegű eljárás, vagy egy olyan bírósági eljárás, amelynek tárgya ezen visszavonás nemzeti alkotmányának való megfelelésének vizsgálata (lásd ebben az értelemben: 2021. december 16-i AB és társai [Közkegyelem visszavonása] ítélet, C-203/20, EU:C:2021:1016, 70. és 71. pont).

57 Ugyanakkor az olyan különleges eljárás, mint a valamely más tagállam bírósága által hozott bírósági határozat elismerésére irányuló eljárás, amely határozat fordítását az érintett személy a 2010/64 irányelv 3. cikkének megfelelően már megkapta, nem tartozik ezen irányelv hatálya alá, mivel egyrészt ez az eljárás fogalmilag csak annak a végleges – adott esetben e bíróság általi elítélést követő – meghatározása után folytatható le, hogy a gyanúsított vagy a vádlott elkövette-e a bűncselekményt, másrészt pedig e bírósági határozat új fordítása nem szükséges az érintett személy védelemhez való és hatékony bírói jogvédelemhez való jogának érvényesítéséhez, és így az a 2010/64 irányelv által követett célkitűzések szempontjából nem indokolt (lásd ebben az értelemben: 2016. június 9-i Balogh ítélet, C-25/15, EU:C:2016:423, 37–40. pont).

58 Ebben az összefüggésben – amint azt többek között a 2010/64 irányelv (14), (17) és (22) preambulumbekzdése kimondja – ezen irányelv célja, hogy biztosítsa az eljárás nyelvet nem beszélő vagy nem értő gyanúsítottak vagy vádlottak számára a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogot, megkönnyítve e jog gyakorlását annak biztosítása érdekében, hogy e személyek tisztességes eljárásban részesüljenek. Ennek

megfelelően ezen irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése azt írja elő, hogy a tagállamok biztosítják, hogy e személyek egyszerű időn belül megkapják mindazon iratok – ideértve többek között a szabadságelvonásról szóló határozatok, a vád, illetőleg a vádirat, és bármely ítélet – írásbeli fordítását, amelyek lényegesek annak biztosításához, hogy képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat, továbbá a tisztességes eljárás garantálásához (lásd ebben az értelemben: 2016. június 9-i Balogh ítélet, C-25/15, EU:C:2016:423, 38. pont).

59 Márpedig meg kell állapítani, hogy a 2021. december 16-i AB és társai (Közkegyelem visszavonása) ítéletben (C-203/20, EU:C:2021:1016) és a 2016. június 9-i Balogh ítéletben (C-25/15, EU:C:2016:423) szóban forgó helyzetekkel ellentétben az alapügy tárgyát képező három eljárási aktus – amint arra mind a kérdést előterjesztő bíróság, mind pedig a Bíróság előtti eljárásban részt vevő valamennyi érdekelt fél lényegében rámutat – a TL büntetőjogi felelősségét megállapító eljárás szervezését képezi, és a 2010/64 és 2012/13 irányelvek ezen aktusokra való alkalmazása az általuk követett célkitűzések szempontjából teljes mértékben indokolt.

60 Így, egyrészt a TIR-t illetően az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, valamint a CPP 196. cikkéből egyértelműen kitűnik, hogy ez a nyilatkozat, amelyet a büntetőeljárás egyik lépéseként a terhelte nyilvánításakor készítenek el, olyan előzetes kényszerítő intézkedésnek minősül, amely e személyre nézve számos kötelezettséggel és e kötelezettségek be nem tartása esetén eljárási következménnyel jár, és amely lehetővé teszi többek között az illetékes hatóságok számára, hogy ismerjék azt a címet, amelyen e személynek elérhetőnek kell lennie, ugyanakkor e személynek az e tekintetben bekövetkezett minden változást be kell jelentenie. Ez a kényszerítő intézkedés mindaddig hatályban marad, amíg az e személlyel szemben adott esetben kiszabott büntetés meg nem szűnik. Így az említett kényszerítő intézkedés tiszteletben nem tartása a kiszabott büntetés felfüggesztésének visszavonását vonhatja maga után. Tekintettel a TIR-ből eredő, az érintett személyt a büntetőeljárás egésze során terhelő jelentős kötelezettségekre és következményekre, valamint arra, hogy e személy a nyilatkozat útján e kötelezettségről és következményekről tájékoztatást kap, az ilyen irat – ahogyan azt a kérdést előterjesztő bíróság helyesen látja – a 2010/64 irányelv 3. cikkének (1) és (2) bekezdése értelmében vett „lényeges iratnak” minősül, mindamellett, hogy e cikk (3) bekezdése egyébiránt pontosítja, hogy „az illetékes hatóságok határoznak arról az adott ügyben, hogy bármely egyéb irat lényegesnek minősül-e”.

61 Következésképpen a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése értelmében TL jogosult volt a TIR írásbeli fordítását megkapni, valamint tolmács segítségét igénybe venni e nyilatkozat elkészítése során. Ezenkívül a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében TL-nek joga volt ahhoz, hogy e jogról tájékoztatást kapjon. Ez utóbbi tekintetben a 2012/13 irányelv (19) preambulumbekkezdéséből az következik, hogy az ezen irányelvben említett tájékoztatást haladéktalanul, de legkésőbb a gyanúsított vagy a vádlott első hivatalos kihallgatását megelőzően kell megtenni annak érdekében, hogy ténylegesen és eredményesen gyakorolhassák ezen jogokat.

62 Bár a portugál kormány a Bíróság előtti tárgyaláson kifejtette, hogy főszabály szerint az előző pontban említett jogokat tiszteletben tartják a Portugáliában a portugál nyelvet nem értő személyekkel szemben folytatott büntetőeljárásokban, az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból az következik, hogy az alapügyben szóban forgó helyzetben ez nem így volt, hiszen TL-t nem tájékoztatták a CPP 196. cikkében előírt azon kötelezettségről, hogy nem változtathatja meg lakóhelyét anélkül, hogy új lakcímét ne közölné, és így TL nem tudott eleget tenni e kötelezettségének. Ebből fakadóan a próbaidő alatt magatartási szabályok betartásának felügyeletére hatáskörrel rendelkező hatóságok hiába próbáltak kapcsolatba lépni vele a TIR-ben megjelölt címen. Hasonlóképpen az említett magatartási szabályok be nem tartása miatt öt idéző 2021. január 7-i végzést, valamint felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzést ezen a címen, nem pedig az új lakcímen kézbesítették, ami lehetetlenné tette, hogy TL tudomást szerezzen e végzésekről.

63 Másrészt meg kell állapítani, hogy – amint azt a portugál kormány és a Bizottság megjegyezte – az említett végzések az érintett személy elítélését kiegészítő eljárási aktusoknak minősülnek, amelyek a 2010/64 és a 2012/13 irányelv értelmében még a büntetőeljárás részét képezik.

64 E tekintetben a 2010/64 és 2012/13 irányelvnek az érintett személlyel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés felfüggesztésének esetleges visszavonásával – anélkül, hogy lehetővé tették volna a büntetőeljárás során keletkezett lényeges iratok saját nyelven történő megértését – kapcsolatos eljárási aktusokra való alkalmazása szükséges, tekintettel ezen irányelvek azon célkitűzésére, hogy biztosítsák a Charta 47. cikkében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog, valamint a Charta 48. cikkének (2) bekezdésében rögzített védelemhez való jog tiszteletben tartását, és ezáltal erősítsék a tagállamokban a büntető igazságszolgáltatási rendszerbe vetett kölcsönös bizalmat, hogy az hatékonyabb igazságügyi együttműködést eredményezzen.

65 Ezen alapvető jogokat ugyanis sértené az, ha a bűncselekmény elkövetése miatt próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt személy – az idézés lefordításának elmaradása, vagy a felfüggesztés esetleges visszavonására vonatkozó tárgyaláson a tolmács jelenlétének hiánya miatt – nem kapna lehetőséget a meghallgatásra, többek között azzal kapcsolatban, hogy miért nem tett eleget a próbaidő alatti magatartási szabályoknak. Ez a lehetőség tehát egyrészt azt feltételezi, hogy az érintett személy az általa beszélt vagy értett nyelven megkapja a felfüggesztés esetleges visszavonásával kapcsolatos tárgyalásra való idézést, amelynek hiányában nem tekinthető úgy, hogy szabályszerűen idézték és kellően tájékoztatták az idézés okáról, másrészt pedig, hogy e tárgyaláson szükség esetén tolmács segítségét vehesse igénybe annak érdekében, hogy hatékonyan kifejtthesse a próbaidő alatti magatartási szabályok be nem tartásának okait, tekintettel arra, hogy ezek az okok adott esetben teljes mértékben jogosok lehetnek, így indokolhatják a végrehajtás felfüggesztésének fenntartását.

66 Ezenkívül, mivel a felfüggesztés visszavonását elrendelő határozat eredményezi az érintett személlyel szemben kiszabott szabadságvesztés-büntetés végrehajtását, ezt a határozatot is le kell fordítani, ha az érintett személy nem beszéli vagy nem érti az eljárás

nyelvét, többek között annak érdekében, hogy megérthesse az e határozatot alátámasztó indokokat, és adott esetben jogorvoslattal élhessen a határozattal szemben.

67 Ezt az értelmezést a 2010/64 irányelv rendszere is megerősíti. Ugyanis, mivel egyfelől az 1. cikkének (2) bekezdése kifejezetten a „büntetés kiszabására” hivatkozik, és mivel másfelől a 3. cikkének (2) bekezdése értelmében a „lényeges iratok” fogalma kifejezetten magában foglalja „a szabadságelvonásról szóló határozatokat”, nem lenne koherens ezen irányelv hatálya alól kizárni a végrehajtás felfüggesztésének esetleges visszavonásával kapcsolatos aktusokat, tekintettel arra, hogy ezek az aktusok végeredményben az érintett személyes bebörtönzéséhez, így a büntetőeljárás során legjelentősebb alapvető jogokba történő beavatkozáshoz vezethetnek.

68 Egyébiránt a Bíróság már megállapította, hogy amennyiben valamely eljárási iratot csupán az eljárás nyelvén közlik valamely személlyel, jöllehet ezt a nyelvet nem érti, akkor ez a személy nem értheti meg, hogy mit rónak fel neki, így nem gyakorolhatja eredményesen a védelemhez való jogát, ha nem kapja meg az említett végzés fordítását az általa beszélt vagy értett nyelven (lásd ebben az értelemben: 2017. október 12-i Sleutjes ítélet, C-278/16, EU:C:2017:757, 33. pont).

69 Márpedig a jelen ügyben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy sem a próbaidő alatti magatartási szabályok be nem tartása miatt TL-t idéző 2021. január 7-i végzést, sem pedig a felfüggesztés visszavonását elrendelő 2021. június 9-i végzést nem fordították le román nyelvre. Ezenkívül úgy tűnik, hogy TL-t nem tájékoztatták az e végzések fordításához való jogról. Végezetül, a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a magatartási szabályok be nem tartása miatt tartott tárgyaláson TL tolmács segítségét igénybe vette volna, vagy akár tájékoztatták volna ezen jogról.

70 E körülmények között, és amint az a jelen ítélet 61. és 69. pontjából következik, a TL-t a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja alapján megillető jogokat az alapügyben szóban forgó büntetőeljárásban megsértették.

71 Harmadszor, ami e jogsértések következményeit illeti, a kérdést előterjesztő bíróság megállapításából az következik, hogy a tolmácsoláshoz való jog megsértése a portugál jogrendben olyan eljárási hibának minősül, amely a CPP 120. cikkének megfelelően a vonatkozó eljárási aktusok relatív érvénytelenségét vonja maga után. Mindazonáltal egyrészt e cikk (2) bekezdésének c) pontja értelmében az érintett személynek kell a szóban forgó jog megsértésére hivatkoznia. Másrészt ugyanezen cikk (3) bekezdésének a) pontja értelmében erre az eljárási hibára hivatkozni kell az olyan eljárási cselekmény érvénytelenségének megállapítására irányuló kérelem esetében, amelyen az érintett személy részt vett, mégpedig az eljárási cselekmény befejezése előtt, jogvesztés terhe mellett.

72 A Bíróság által a tárgyaláson feltett kérdésre válaszolva a portugál kormány megerősítette, hogy a CPP 120. cikke a büntetőeljárás lényeges iratainak fordításához való jog megsértéséből eredő hibákra való hivatkozásra is alkalmazandó, aminek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata, akárcsak e rendelkezésnek a tolmácsoláshoz és a lényeges iratok

fordításához való jogról történő tájékoztatáshoz való jog megsértésére való alkalmazhatósága.

73 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a 2010/64 irányelv 2. cikkének (5) bekezdése és 3. cikkének (5) bekezdése értelmében a tagállamok a nemzeti jog szerinti eljárásokkal összhangban biztosítják, hogy az érintett személyeknek joguk legyen megtámadni a tolmácsolás vagy a fordítás szükségtelességét megállapító határozatot.

74 Ugyanakkor sem ez az irányelv, sem a 2012/13 irányelv nem pontosítja az abban előírt jogok megsértésének következményeit, különösen az alapügyben szóban forgóhoz hasonló esetben, amikor az érintett személyt nem tájékoztatták sem a határozatokról, sem a tolmácsolás igénybeviteléhez, illetve a szóban forgó iratok fordításához való jogáról, de egyes iratok elkészítéséről sem.

75 Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az e területre vonatkozó különös szabályozás hiányában a jogalanyok uniós jogból eredő jogai végrehajtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján az utóbbiak belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (az egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (a tényleges érvényesülés elve) (lásd ebben az értelemben: 2021. június 10-i BNP Paribas Personal Finance ítélet, C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

76 Ami az egyenértékűség elvét illeti, a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő vizsgálatra is figyelemmel, a Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem utal arra, hogy a CPP 120. cikkének a 2010/64 és a 2012/13 irányelvből eredő jogok megsértésére történő alkalmazása sértené ezt az elvet. E cikk ugyanis azokat a feltételeket szabályozza, amelyek mellett az érvénytelenségre hivatkozni lehet, függetlenül attól, hogy az érvénytelenség a nemzeti jogi rendelkezéseken vagy az uniós jogi rendelkezéseken alapuló szabály megsértéséből ered-e.

77 A tényleges érvényesülés elvét illetően emlékeztetni kell arra, hogy bár a 2010/64 és a 2012/13 irányelv nem állapítja meg az általuk előírt jogokat övező részletszabályokat, e szabályok nem sérthetik az ezen irányelvek által követett, a büntetőeljárás tisztességességének biztosítására, valamint a gyanúsítottak és a vádlottak védelemhez való jogának tiszteletben tartására irányuló célt (lásd ebben az értelemben: 2015. október 15-i Covaci ítélet, C-216/14, EU:C:2015:686, 63. pont; 2017. március 22-i Tranca és társai ítélet, C-124/16, C-188/16 és C-213/16, EU:C:2017:228, 38. pont).

78 Márpedig egyrészt, a gyanúsítottak és a vádlottak számára a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében és 3. cikkének (1) bekezdésében meghatározott tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogukról történő tájékoztatásra vonatkozóan a nemzeti hatóságokkal szemben a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontjában előírt kötelezettség alapvető jelentőséggel bír e jogok hatékony biztosítása, és így a Charta 47. cikkének és 48. cikke (2) bekezdésének tiszteletben tartása szempontjából. E tájékoztatás hiányában ugyanis az érintett személy nem tudhat e jogok fennállásáról és nem ismerheti azok terjedelmét, valamint nem követelheti azok tiszteletben tartását, így

nem élhet teljes mértékben a védelemhez való jogával, és nem részesülhet tisztességes eljárásban.

79 Ily módon annak megkövetelése, hogy az általa nem beszélt vagy nem értett nyelven folytatott büntetőeljárás alá vont személy meghatározott – jogvesztő – határidőn belül hivatkozzon arra, hogy nem tájékoztatták a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében és 3. cikkének (1) bekezdésében előírt tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogáról, azzal a hatással járna, hogy kiüresítené a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja által biztosított tájékoztatáshoz való jogot, és ezáltal kérdéssé tenné az érintett személynek a Charta 47. cikkében biztosított tisztességes eljáráshoz való jogát, valamint a Charta 48. cikkének (2) bekezdésében biztosított védelemhez való jogát. Ilyen tájékoztatás hiányában ugyanis az említett személynek nem lehet tudomása arról, hogy a tájékoztatáshoz való jogát megsértették, és ennélfogva nem állhat módjában e jogsértésre hivatkozni.

80 Ezenkívül ugyanezen okból ugyanez a következtetés vonható le a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdésében, illetve 3. cikkének (1) bekezdésében előírt tolmácsoláshoz és fordításhoz való joggal kapcsolatban is, amennyiben az érintett személyt nem tájékoztatták e jogok fennállásáról és terjedelméről.

81 A jelen ügyben, mivel – amint az a jelen ítélet 45. pontjában megállapításra került – az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem említi kifejezetten, hogy TL-t a terhelte nyilvánításakor nem tájékoztatták a tolmácsoláshoz való jogáról és a vele szemben folytatott büntetőeljárás lényeges iratainak fordításához való jogáról adott esetben, a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy ez a tájékoztatás valóban megtörtént-e, vagy sem.

82 Másrészt, még ha az érintett személy ténylegesen kellő időben meg is kapta ezt a tájékoztatást, az is szükséges – amint arra a főtanácsnok az indítványának 83–87. pontjában lényegében rámutatott –, hogy tudomása legyen a szóban forgó lényeges irat létezéséről és tartalmáról, valamint az ahhoz fűződő joghatásokról, ahhoz, hogy hivatkozhasson a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése által garantált, ezen irat fordításához való jogának vagy az annak elkészítésekor nyújtandó tolmácsoláshoz való jogának megsértésére, és így a Charta 47. cikkében és 48. cikkének (2) bekezdésében előírtaknak megfelelően tisztességes, a védelemhez való jogát tiszteletben tartó eljárásban részesülhessen.

83 Következésképpen sértené többek között a tényleges érvényesülés elvét, ha a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdése és 3. cikkének (1) bekezdése, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontja által biztosított jogok megsértésére való hivatkozás lehetőségét illetően valamely nemzeti eljárási rendelkezésben meghatározott határidő még azelőtt megkezdődne, hogy az érintett személy az általa beszélt vagy értett nyelven tájékoztatást kapott volna egyrészt a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogának létezéséről és terjedelméről, valamint a szóban forgó lényeges iratok létezéséről és tartalmáról, illetve az ahhoz kapcsolódó joghatásokról (lásd analógia útján: 2015. október 15-i Covaci ítélet, C-216/14, EU:C:2015:686, 66. és 67. pont).

84 Márpedig a jelen ügyben a – nemzeti jog rendelkezéseinek értelmezésére kizárólagos hatáskörrel rendelkező – kérdést előterjesztő bíróság által tett megállapításokból az következik, hogy a CPP 120.

cikkének az alapügyben szóban forgó helyzetre való pusztá alkalmazása, amint azt az elsőfokú bíróság a jelek szerint tette, nem teheti lehetővé az előző pontból eredő követelmények tiszteletben tartásának biztosítását.

85 A Bíróság rendelkezésére álló információkból kitűnik, hogy a CPP 120. cikke (3) bekezdésének a) pontja alapján azon aktus érvénytelenségére, amelyen az érintett személy részt vesz, ezen aktus befejezése előtt – jogvesztés terhe mellett – kell hivatkozni.

86 Ez különösen a TIR-hez hasonló aktus esetében azt jelenti, hogy a TL-éhez hasonló helyzetben lévő személynek de facto nincs lehetősége arra, hogy az érvénytelenségre hivatkozzon. Amennyiben ugyanis a büntetőeljárás nyelvét nem ismerő személy nem képes megérteni az eljárási aktus jelentését és annak következményeit, nem rendelkezik elegendő információval annak megítéléséhez, hogy az irat elkészítésekor szüksége van-e tolmácsolásra vagy az irat írásbeli fordítására, ami pusztá formalitásnak tűnhet. Ezenkívül az említett aktus érvénytelenségére való hivatkozás lehetősége utólag sérül egyrészt az ilyen fordításhoz vagy tolmácsoláshoz való jogról történő tájékoztatás hiánya miatt, másrészt pedig amiatt, hogy az érvénytelenségre való hivatkozásra nyitva álló határidő lényegében azonnal lejár, pusztán a szóban forgó aktus megvalósítása révén.

87 E körülmények között a kérdést előterjesztő bíróság feladata annak vizsgálata, hogy a nemzeti szabályozás olyan értelmezésére juthat-e, amely lehetővé teszi a jelen ítélet 83. pontjából eredő követelmények tiszteletben tartását, és ily módon a védelemhez való jog gyakorlásának tisztességes eljárás keretében történő biztosítását.

88 Arra az esetre nézve, ha a kérdést előterjesztő bíróság úgy ítéli meg, hogy az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás ilyen értelmezése nem lehetséges, emlékeztetni kell arra, hogy az elsőbbség elve értelmében az uniós jogi rendelkezéseket hatáskörének keretei között alkalmazni hivatott nemzeti bíróság, amennyiben a nemzeti jogszabályoknak az uniós jog követelményeivel összhangban álló értelmezése nem lehetséges, köteles e normák teljes érvényesülését biztosítani, szükség esetén – saját hatáskörénél fogva – mellőzve minden olyan – akár utólagos – nemzeti jogszabály vagy gyakorlat alkalmazását, amely ellentétes valamely közvetlen hatályal bíró uniós jogi rendelkezéssel, anélkül hogy előzetesen kérelmeznie vagy várnia kellene e jogszabályok vagy gyakorlatok jogalkotói vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő megsemmisítésére (2022. március 8-i Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld [Közvetlen hatály] ítélet, C-205/20, EU:C:2022:168, 37. pont).

89 A fenti megfontolásokra tekintettel az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 2010/64 irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkének (1) bekezdését, valamint a 2012/13 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének d) pontját, illetve a tényleges érvényesülés elvét a Charta 47. cikkével és 48. cikkének (2) bekezdésével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében az ezen irányelvek említett rendelkezéseiben előírt jogok megsértésére e jogok jogosultjának meghatározott – jogvesztő – határidőn belül kell hivatkozni, ha ez a határidő még azelőtt kezdődik, hogy az érintett személyt ténylegesen tájékoztatták volna az általa beszélt vagy értett nyelven

egyfelől a tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogának fennállásáról és terjedelméről, másfelől pedig a szóban forgó lényeges irat létezéséről és tartalmáról, illetve az ahhoz fűződő joghatásokról.

III.

C-572/21. sz. CC kontra VO ügyben 2022. július 14-én hozott ítélet

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 61. cikkének a) pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a szülői felelősségre vonatkozó jogvitában eljáró tagállami bíróság e 8. cikk (1) bekezdése alapján nem tartja meg az e jogvita elbírálására vonatkozó joghatóságát, ha a szóban forgó gyermek szokásos tartózkodási helye az eljárás során egy olyan harmadik állam területére helyeződik jogszerűen át, amely a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, 1996. október 19-én kelt egyezmény részes fele.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1.o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.) 8. cikke (1) bekezdésének és 61. cikkének értelmezésére vonatkozik.

2 E kérelmet a CC és VO között, az utóbbi által a fiuk, M., feletti felügyeleti jog megszerzése iránt Svédországban benyújtott kérelem tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

12 CC M-et 2011-ben Svédországban hozta világra. Gyermeke felett születése óta kizárólagos felügyeleti joggal rendelkezett. 2019 októberéig M folyamatosan Svédországban lakott.

13 2019 októberétől M egy bentlakásos iskolába kezdett járni az Oroszországi Föderáció területén.

14 2019 decemberében VO, M apja, kérelmet nyújtott be az illetékes Tingsrätthez (körzeti bíróság, Svédország), elsődlegesen az M feletti kizárólagos felügyeleti jog megszerzéséért, valamint VO svédországi lakóhelyének M szokásos tartózkodási helyeként történő megállapítása iránt. CC e bíróság joghatóságának hiányára hivatkozott, mivel M szokásos tartózkodási helye 2019 októberé óta Oroszországban van.

15 Az említett bíróság elutasította a CC által felhozott joghatósági kifogást, azzal az indokkal, hogy a kereset benyújtásának időpontjában M nem helyezte át szokásos tartózkodási helyét Oroszországba. Ideiglenesen az M feletti kizárólagos felügyeleti jogot VO részére ítélte meg.

16 A Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmöi fellebbviteli bíróság, Svédország) helybenhagyta a Tingsrätt (körzeti bíróság) azon határozatát, amely szerint a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése értelmében a svéd bíróságok rendelkeznek joghatósággal. Mindazonáltal megsemmisítette e bíróság azon határozatát, amelyben az ideiglenesen VO részére ítélte az M feletti kizárólagos felügyeleti jogot.

17 CC a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Högsta domstolenhez (legfelsőbb bíróság, Svédország) fordult, azt kérve, hogy e bíróság engedélyezze a Hovrätten över Skåne och Blekinge (malmöi fellebbviteli bíróság) határozatával szembeni felülvizsgálati kérelmet, és a 2201/2003 rendelet 61. cikkének értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé. A kérdést előterjesztő bíróság előtt CC kifejti, hogy egyébiránt az M feletti felügyeleti jogra vonatkozóan egy orosz bírósághoz nyújtott be kérelmet, amely bíróság 2020. november 20-i határozatával megállapította joghatósága fennállását az M feletti szülői felügyelettel kapcsolatos bármely kérdésben.

18 A kérdést előterjesztő bíróság szerint felmerül egyrészt annak kérdése, hogy alkalmazandó-e a perpetuatio fori elve, amint az a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdéséből következik, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye egy olyan harmadik államra változik, amely részese az 1996. évi Hágai Egyezménynek, valamint másrészt annak kérdése, hogy a 61. cikk a) pontjában előírt elsőbbségi szabályra tekintettel, mely időpont veendő figyelembe a gyermek szokásos tartózkodási helyének megállapításakor, és az ilyen rendelkezés hatálya a tagállamok közötti kapcsolatokra korlátozódik-e, vagy szélesebb körben alkalmazható. A kérdést előterjesztő bíróság hozzáteszi, hogy bár más tagállamok egyes bíróságai úgy ítélték meg, hogy hasonló helyzetekben a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazható, e kérdés még megosztja a szakirodalmat.

19 E körülmények között a Högsta domstolen (legfelsőbb bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából kérdést terjeszt a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

„Megőrzi-e a tagállami bíróság a [2201/ 2003] rendelet 8. cikkének (1) bekezdésén alapuló joghatóságát, ha az eljárásban érintett gyermek az eljárás során a valamely tagállamban fennálló szokásos tartózkodási helyét egy olyan harmadik államba helyezi át, amely az 1996. évi Hágai Egyezmény részes fele (lásd az említett rendelet 61. cikkét)?”

A Bíróság előtti eljárás

20 A kérdést előterjesztő bíróság azt kérte, hogy a Bíróság a jelen ügyben az eljárási szabályzatának 105. cikke szerinti gyorsított eljárást alkalmazza. Kérelmének alátámasztására e bíróság kifejti, hogy az alapügy olyan joghatósági kérdést érint, amelynek a lehető legrövidebb időn belüli megoldása alapvető fontosságú.

21 Az eljárási szabályzat 105. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérelmére vagy kivételesen hivatalból a Bíróság elnöke az előadó bíró és a főtanácsnok meghallgatását követően dönthet úgy, hogy az előzetes döntéshozatal tekintetében

gyorsított eljárást alkalmaz, ha az ügy jellege megköveteli, hogy elbírálására a lehető legrövidebb időn belül kerüljön sor.

22 2021. október 7-én a Bíróság elnöke az előadó bíró javaslatára, a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy e kérelemnek nem lehet helyt adni, tekintettel különösen arra a körülményre, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem terjesztett elő semmilyen, az ügy körülményeire vonatkozó különös bizonyítékot annak megállapíthatóvá tételéhez, hogy az ügy jellege miatt az ügyet a legrövidebb időn belül el kell bírálni. Amint ugyanis a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, azon körülmény, miszerint a kérdést előterjesztő bíróság köteles mindent megtenni az alapügy gyors rendezésének biztosítása érdekében, önmagában nem elegendő az eljárási szabályzat 105. cikkének (1) bekezdése szerinti gyorsított eljárás alkalmazásának igazolásához (2021. október 6-i TOTO és Vianini Lavori ítélet, C-581/20, EU:C:2021:808, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

23 A Bíróság elnöke azonban elrendelte, hogy a jelen ügyet az eljárási szabályzat 53. cikkének (3) bekezdése értelmében soron kívül bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

Előzetes észrevételek

24 Előzetesen meg kell jegyezni egyrészt, hogy az előterjesztett kérdés azon a megállapításon alapul, hogy M, aki feletti felügyeleti jog a svéd bíróságok előtti eljárás tárgyát képezi, az eljárás során ténylegesen egy harmadik állam, nevezetesen az Oroszországi Föderáció területére helyezte át szokásos tartózkodási helyét, amely harmadik állam az 1996. évi Hágai Egyezmény részes fele. Amennyiben, a Bíróság ítélkezési gyakorlatával összhangban, a gyermek szokásos tartózkodási helyét, amely megfelel annak a helynek, ahol tényszerűen az életének központja van (2018. június 28-i HR ítélet, C-512/17, EU:C:2018:513, 42. pont), az adott ügy konkrét tényállásában szereplő valamennyi körülmény alapján kell megállapítani (2018. június 28-i HR ítélet, C-512/17, EU:C:2018:513, 42. és 54. pont), annyiban nem a Bíróság, hanem a nemzeti bíróságok feladata az említett tartózkodási hely érintett tagállamon kívülre történő áthelyezéséről történő bizonyosság szerzés. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a gyermek valamely állam területén való fizikai jelenlétén kívül más olyan tényezőkre is figyelemmel kell lenni, amelyek arra engednek következtetni, hogy ez a jelenlét semmiképpen sem ideiglenes vagy alkalmi jellegű, és hogy a gyermek tartózkodása együtt jár a szociális és családi környezetbe való, ilyen beilleszkedéssel (lásd ebben az értelemben: 2018. június 28-i HR ítélet, C-512/17, EU:C:2018:513, 41. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

25 Másrészt a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy M-et, aki születése óta CC kizárólagos felügyelete alatt állt, jogellenesen vitték volna az Oroszországi Föderáció területére.

Az ügy érdeméről

26 Kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdését e rendelet 61. cikkének a) pontjával összefüggésben úgy kell-e értelmezni, hogy a szülői felelősségre vonatkozó jogvitában eljáró tagállami

bíróság e 8. cikk (1) bekezdése alapján megtartja az e jogvita elbírálására vonatkozó joghatóságát, ha a szóban forgó gyermek szokásos tartózkodási helye az eljárás során egy olyan harmadik állam területére helyeződik jogszerűen át, amely az 1996. évi Hágai Egyezmény részes fele.

27 A 2201/2003 rendelet 8. cikke értelmében a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben azon tagállam bíróságai rendelkeznek joghatósággal, ahol a gyermek a bíróság megkeresése idején szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik. Ugyanis földrajzi közelségük miatt általában e bíróságok a legalkalmasabbak annak eldöntésére, hogy milyen intézkedések hozandók a gyermek érdekében (2009. december 23-i Detichek ítélet, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 36. pont).

28 A 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében a tagállami bíróság megkeresésének időpontjára utalás a perpetuatio fori elvének kifejeződése, amely elv szerint e bíróság nem veszíti el a joghatóságát, még akkor sem, ha az eljárás során megváltozna az érintett gyermek szokásos tartózkodási helye.

29 Egyébiránt, amint azt a Bíróság a 2018. október 17-i UD ítéletben (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 33–41. pont) kimondta, sem a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének szövegéből, sem annak rendszeréből nem következik, hogy e rendelkezés hatályát úgy kellene tekinteni, mint amely kizárólag a tagállami bíróságok közötti viszonyokat érintő jogvitákra alkalmazandó. Éppen ellenkezőleg, az e rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében foglalt általános joghatósági szabályt az egy tagállam és egy harmadik ország bíróságai közötti viszonyokat érintő jogvitákra is lehet alkalmazni.

30 Következésképpen, amennyiben a tagállami bíróság megkeresésének időpontjában a szóban forgó gyermek szokásos tartózkodási helye az említett tagállam területén található, e bíróság rendelkezik főszabály szerint joghatósággal a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, ideértve azt az esetet is, amikor a jogvita harmadik országgal fennálló kapcsolatokat foglal magában.

31 Mindazonáltal meg kell vizsgálni, hogy – amint azt a kérdést előterjesztő bíróság kéri – alkalmazni kell-e a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében megállapított szabályt, ha az a harmadik állam, amelynek területére a gyermek szokásos tartózkodási helyét az eljárás során a jelen ítélet 24. pontjában megjelölt szempontokra tekintettel jogszerűen áthelyezték, részese az 1996. évi Hágai Egyezménynek.

32 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 2201/2003 rendelet 61. cikkének a) pontja előírja, hogy az 1996. évi Hágai Egyezményhez való viszonyt illetően a 2201/2003 rendeletet kell alkalmazni, „amennyiben az érintett gyermek valamely tagállam területén rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel”.

33 E rendelkezés szövegéből következik, hogy a tagállamok – melyek mindegyike megerősítette az 1996. évi Hágai Egyezményt vagy csatlakozott ahhoz –, valamint az ezen egyezményben szintén részes harmadik államok közötti kapcsolatokat szabályozza abban az értelemben, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt általános joghatósági szabály már nem alkalmazható, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye az eljárás során valamely tagállam területéről az említett egyezményben részes harmadik állam területére helyeződött át.

34 A 2201/2003 rendelet 61. cikke a) pontjának szövegösszefüggése megerősíti ezt az értelmezést. Egyrészt meg kell állapítani, hogy e rendelkezés – e rendelet 60. cikkével ellentétben – nem utal arra, hogy hatálya a tagállamok közötti viszonyokra korlátozódna.

35 Másrészt meg kell jegyezni, hogy noha az említett rendelet 8. cikkének (1) bekezdése pontosítja lényegében, hogy a szülői felelősségre vonatkozó ügyekben annak a tagállamnak a bírósága rendelkezik joghatósággal, amelyben az érintett gyermek szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik „a bíróság megkeresésekor”, e rendelet 61. cikkének a) pontja nem tartalmazza ugyanezen pontosítást.

36 Következésképpen, ellentétben azzal, amit az uniós jogalkotó az első rendelkezést illetően írt elő, és amint azt a német és a francia kormány írásbeli észrevételeiben hangsúlyozta, e 61. cikk a) pontjának szövege alapján tekinthető úgy, hogy az utóbbi rendelkezés értelmében a gyermek szokásos tartózkodási helye a gyermeknek a joghatósággal rendelkező bíróság határozathozatala időpontjában szokásos tartózkodási helye, és így amennyiben e tartózkodási hely ekkor már nem valamelyik tagállam területén található, hanem valamely, az 1996. évi Hágai Egyezményben részes harmadik állam területén, akkor a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazásától el kell tekinteni az említett egyezmény rendelkezéseinek javára.

37 Ezt az értelmezést támasztja alá a 2201/2003 rendelet 61. cikke b) pontjának megfogalmazása is, amely előírja, hogy ezt a rendeletet kell alkalmazni „valamely tagállam bírósága által hozott határozatnak egy másik tagállam területén történő elismerését és végrehajtását illetően, még akkor is, ha az érintett gyermek olyan harmadik állam területén rendelkezik szokásos tartózkodási hellyel, amely [az 1996. évi Hágai Egyezmény] szerződő fele”.

38 Így az említett rendelet 61. cikke a) és b) pontjának együttes olvasatából az következik, hogy a rendelet 8. cikkének (1) bekezdését nem kell alkalmazni, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye az 1996. évi Hágai Egyezményben részes harmadik állam területére azt megelőzően került át, hogy valamely tagállam joghatósággal rendelkező bírósága a szülői felelősségre vonatkozó jogvitában eljárva határozatot hozott volna. Ezzel szemben abban az esetben, ha a gyermek szokásos tartózkodási helyének megváltozására e bíróság határozathozatalát követően kerül sor, e változás e rendelet 61. cikkének b) pontja értelmében nem képezi akadályát annak, hogy az említett rendelet rendelkezései alkalmazandók legyenek az ilyen határozatnak egy másik tagállam területén történő elismerésére és végrehajtására.

39 A 2201/2003 rendelet 61. cikkének a) pontjában az e rendelet 8. cikke (1) bekezdése alkalmazásának azon időponttól való korlátozása, amikor a gyermek szokásos tartózkodási helye már nem valamely tagállam területén, hanem az 1996. évi Hágai Egyezményben részes harmadik állam területén található, szintén megfelel az uniós jogalkotó azon szándékának, hogy ne ássa alá ezen egyezmény rendelkezéseit.

40 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy az 1996. évi Hágai Egyezmény 5. cikkének (2) bekezdése értelmében a gyermek szokásos tartózkodási helyének valamely másik szerződő államba történő áthelyezése esetén az új szokásos tartózkodási hely szerinti állam hatóságai rendelkeznek joghatósággal.

41 Ezenkívül az 1996. évi Hágai Egyezmény 52. cikkének (3) bekezdésével kifejezetten ellentétes, hogy

az említett egyezmény hatálya alá tartozó ügyeket illetően egy másik, több szerződő állam között létrejött egyezmény ezen államok és más szerződő államok viszonylatában az 1996. évi Hágai Egyezmény rendelkezéseinek alkalmazását befolyásolja. Márpedig, amint azt az ezen egyezményhez P. Lagarde által készített magyarázó jelentés 170–173. pontja megerősíti, ezen egyezmény 52. cikkének (3) bekezdése pontosan egyfelől az Európai Unió tagállamainak, amelyek valamennyien az említett egyezmény szerződő felei, akik ezen a területen külön megállapodásokat kívántak kötni, például az úgynevezett Brüsszel II. egyezményt, amelyet a 2201/2003 rendelet követett, és másfelől az 1996. évi Hágai Egyezmény más szerződő feleinek álláspontja közötti kompromisszumból ered, amelyek attól tartottak, hogy az ilyen külön megállapodásokat az azokat megkötő államok felhasználhatják arra, hogy az egyezmény többi részes államával szembeni kötelezettségeik alól mentesüljenek, és ezáltal gyengítsék az egyezményt.

42 Amint arra a francia kormány és a Bizottság az írásbeli észrevételeiben helyesen hivatkozott, ha valamely tagállam bírósága a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdésében előírt perpetuatio fori szabály alapján megtartaná joghatóságát, annak ellenére, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyét az eljárás során jogszerűen áthelyezték egy, az 1996. évi Hágai Egyezményben részes harmadik állam területére, a joghatóság ilyen kiterjesztése ellentétes lenne ezen egyezmény 5. cikkének (2) bekezdésével. A 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdése ilyen értelmezésének elfogadása, amely így figyelmen kívül hagyná e rendelet 61. cikke a) pontjának hatályát, ahhoz vezetne, hogy a tagállamok nemzetközi kötelezettségeik ellenében lépnének fel (lásd ebben az értelemben: 2021. március 24-i MCP-ítélet, C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, 56. pont).

43 Végül pontosítani kell, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazásától az 1996. évi Hágai Egyezmény rendelkezései javára történő eltekintés önmagában nem eredményezi a gyermek mindenek felett álló érdekének veszélyeztetését, mivel az ezen egyezményben részes államok bíróságainak biztosítaniuk kell, hogy ez az érdek az említett egyezmény negyedik preambulumbekkezdése értelmében elsődleges szempont legyen.

44 A fenti megfontolásokra tekintettel a 2201/2003 rendelet 61. cikkének a) pontjával összefüggésben értelmezett 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a szülői felelősségre vonatkozó jogvitában eljáró tagállami bíróság e 8. cikk (1) bekezdése alapján nem tartja meg az e jogvita elbírálására vonatkozó joghatóságát, ha a szóban forgó gyermek szokásos tartózkodási helye az eljárás során egy olyan harmadik állam területére helyeződik jogszerűen át, amely az 1996. évi Hágai Egyezmény részes fele.

IV.

C-700/20. sz. London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited kontra Kingdom of Spain ügyben 2022. június 20-án hozott ítélet

1) A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 34. cikkének 3. pontját úgy kell

értelmezni, hogy a tagállami bíróság által hozott, választottbírói határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet nem minősül e rendelkezés értelmében vett határozatnak, ha e tagállam bírósága a rendelet rendelkezéseinek és alapvető céljainak, és különösen a biztosítási szerződésben foglalt választottbírói kikötés relatív hatályának és a rendelet 27. cikkében előírt perfüggőségi szabályoknak a megsértése nélkül nem hozhatott volna a választottbírói határozatban foglaltakkal egyenértékű eredményre vezető határozatot, és hogy ez az ítélet ebben az esetben az említett tagállamban nem képezheti akadályát egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének.

2) A 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha a rendelet 34. cikkének 3. pontja nem alkalmazható választottbírói határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítéletre, a másik tagállamból származó határozat elismerése vagy végrehajtása a közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt nem tagadható meg azon az alapon, hogy ez a határozat sértené ezen ítélet jogerejét.

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 2. kötet, 42. o.; helyesbítések: HL 2006. L 242., 6. o.; HL 2011. L 124., 47. o.) 1. cikke (2) bekezdése d) pontjának, valamint 34. cikke 1. és 3. pontjának értelmezésére vonatkozik.

2 Ezt a kérelmet a London Steam-Ship Owners' Mutual Association Limited (a továbbiakban: London P&I Club) és a Kingdom of Spain (Spanyol Királyság) között egy spanyol bíróság által hozott határozat Egyesült Királyságban való elismerése tárgyában folyamatban lévő jogvita keretében terjesztették elő.

Az alapeljárás

24 Miután 2002 novemberében a Prestige olajszállító tartályhajó elsüllyedt a spanyol partoknál, és ez ott, illetve a francia partoknál jelentős környezeti károkat okozott, 2002 végén büntetőeljárás indult Spanyolországban, többek között a hajó parancsnoka ellen.

25 A büntetőeljárást követően az ügyet visszautalták az Audiencia Provincial de A Coruña (La Coruña-i tartományi bíróság, Spanyolország) elé, és több jogi személy – köztük a spanyol állam – polgári jogi kereseteket indított a Prestige parancsnoka, annak tulajdonosai, valamint – a spanyol büntető törvénykönyv közvetlen keresetre vonatkozó 117. cikke alapján – a hajó és tulajdonosai felelősségbiztosítója, a London P & I Club ellen. Bár a London P & I Club az ügyben eljáró spanyol büntetőbírók előtt 2003. június 16-án a hajótörés miatt esetlegesen felmerülő károk megtérítése címén pénzüsszeget helyezett letétbe, az eljárás során nem jelent meg.

26 A London P & I Club 2012. január 16-án, azaz a polgári peres eljárások megindítását követően Londonban (Egyesült Királyság) választottbírói eljárást indított annak megállapítása érdekében, hogy a Prestige tulajdonosaival kötött biztosítási szerződésben

foglalt választottbírói kikötés értelmében a Spanyol Királyságnak a spanyol büntető törvénykönyv 117. cikke szerinti követeléseit a választottbírói eljárásban kellett volna előterjesztenie. A London P & I Club annak megállapítását is kérte, hogy nem vonható felelősségre a Spanyol Királysággal szemben ezen követelések tekintetében, mivel a biztosítási szerződés a „pay to be paid” („fizess, hogy kifizessenek”) záradék értelmében előírta, hogy a biztosítottnak először ki kell fizetnie a károsultnak az esedékes kártérítést, mielőtt a biztosítótól behajthatná az összeget. A Spanyol Királyság nem vett részt a választottbírói eljárásban, jöllehet arra a választottbírói felhívta.

27 2013. február 13-i választottbírói határozatában a választottbírói megállapította, hogy mivel a Spanyol Királyság követelése az angol nemzetközi magánjog értelmében szerződéses jellegűek, az angol jogot kell alkalmazni a szerződésre. A Spanyol Királyság tehát a választottbírói szerint a választottbírói kikötés és a „pay to be paid” záradék tiszteletben tartása hivatkozhatott a tulajdonosok szerződéses jogaira. A választottbírói arra a következtetésre jutott, hogy a Spanyol Királyság által a spanyol bíróságok előtt benyújtott kártérítési kérelmeket a londoni választottbírói eljárásban kellett volna előterjeszteni, hogy a londoni P & I Club felelőssége nem áll fenn a Spanyol Királysággal szemben, ha a hajó tulajdonosai nem fizettek neki előzetesen kártérítést, és hogy a biztosítási szerződésben foglalt feltételeknek megfelelően ez a felelősség semmi esetre sem haladhatja meg az egymilliárd amerikai dollárt (USD) (hozzávetőleg 900 000 000 euró).

28 2013 márciusában a London P & I Club a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 66. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (felsőbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium [kereskedelmi bíróság], Egyesült Királyság) elé terjesztett be kérelmet, amelyben a választottbírói határozat ítélettel vagy végzéssel azonos módon történő végrehajtásának engedélyezését, valamint a választottbírói határozatnak megfelelő ítélet meghozatalát kérte. A Spanyol Királyság ellenezte ezt a kérelmet, és a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 67., illetve 72. cikke alapján a választottbírói határozat hatályon kívül helyezését, illetve hatálytalanságának megállapítását kérte. A Spanyol Királyság arra is hivatkozott, hogy az említett bíróságnak mérlegelési jogkörében meg kell tagadnia a választottbírói határozatnak megfelelő ítélet meghozatalát.

29 A High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (felsőbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium [kereskedelmi bíróság]) ténybeli bizonyítékokat bemutatásával és spanyol jogi szakértők meghallgatásával lezajlott tárgyalást követően hozott, 2013. október 22-i végzésével engedélyezte a London P&I Clubnak a 2013. február 13-i választottbírói határozat végrehajtását. Ez a bíróság 2013. október 22-én a választottbírói határozatnak megfelelő ítéletet is hozott.

30 A Spanyol Királyság fellebbezést nyújtott be ezen ítélettel szemben a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság [Anglia és Wales] [polgári kollégium], Egyesült Királyság) előtt.

2015. április 1-jei ítéletével ez a bíróság elutasította a keresetet.

31 A spanyol bíróságok előtt indított büntetőeljárásban hozott 2013. november 13-i ítéletével az Audiencia Provincial de A Coruña (La Coruña-i tartományi bíróság) felmentette a Prestige parancsnokát a környezet elleni bűncselekmények vádja alól, elítélte hatósági eljárás súlyos megzavarása miatt, és megállapította, hogy nem tartozik polgári jogi felelősséggel az üzemanyag kiömlésével okozott kárért, mivel nem áll fenn kapcsolat a hatósági eljárás megzavarása és az adott kár között. A Prestige tulajdonosai, illetve a London P & I Club polgári jogi felelősségéről nem határozott.

32 Több fél is felülvizsgálat iránti kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a Tribunal Supremohoz (legfelsőbb bíróság, Spanyolország). Ez utóbbi bíróság 2016. január 14-i ítéletével felmentette a Prestige parancsnokát a hatósági eljárás súlyos megzavarása vádja alól, de környezetkárosítás vétsége miatt elítélte. A polgári jogi keresetet illetően megállapította a Prestige parancsnokának, a hajó tulajdonosainak, valamint – a spanyol büntető törvénykönyv 117. cikke alapján – a London P & I Club polgári jogi felelősségét, az utóbbi esetében egymilliárd USD-ben meghatározott, szerződés szerinti felső határ erejéig. Végül visszautalta az ügyet az Audiencia Provincial de A Coruña (La Coruña-i tartományi bíróság) elé az alperesek által a spanyol eljárásban fizetendő kártérítés mértékének meghatározása céljából.

33 A 2018. január 11-én helyesbített, 2017. november 15-i ítéletével az Audiencia Provincial de A Coruña (La Coruña-i tartományi bíróság) megállapította a Prestige parancsnoka, annak tulajdonosai, valamint a London P & I Club több mint 200 fellel – köztük a spanyol állammal – szemben fennálló felelősségét, a London P & I Club esetében egymilliárd USD-ben meghatározott, szerződés szerinti felső határ erejéig. Az ítéletet az azzal szemben benyújtott felülvizsgálati kérelem nyomán a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2018. december 19-i ítélete lényegében helyben hagyta.

34 Az Audiencia Provincial de A Coruña (La Coruña-i tartományi bíróság) 2019. március 1-jei végrehajtási végzésével meghatározta azokat az összegeket, amelyeket az egyes felperesek az egyes alperesekkel szemben követelhetnek. Többek között megállapította, hogy az alperesek – a London P & I Club esetében 855 millió euró összeg erejéig – hozzávetőleg 2,3 milliárd euró összeget kötelesek fizetni a spanyol államnak.

35 2019. március 25-i keresetlevelével a Spanyol Királyság a 44/2001 rendelet 33. cikke alapján a 2019. március 1-jei végrehajtási végzés Egyesült Királyságban történő elismerését kérte a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Divisiontól (felsőbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium). Ez a bíróság 2019. május 28-i végzésével helyt adott a kérelemnek.

36 2019. június 26-án a London P & I Club a 44/2001 rendelet 43. cikke alapján fellebbezést nyújtott be e végzéssel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz.

37 Fellebbezésének alátámasztására a London P & I Club egyrészt azt állította, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében a 2019. március 1-jei végrehajtási végzés összeegyeztethetetlen a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 66. cikke

alapján hozott, 2013. október 22-i végzéssel és ítélettel, amelyeket a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság [Anglia és Wales] [polgári kollégium]) 2015. április 1-jén helybenhagyott. Másrészt a rendelet 34. cikkének 1. pontjára hivatkozva előadta, hogy a végrehajtási végzés elismerése vagy végrehajtása – különösen a jogerő elvére tekintettel – nyilvánvalóan ellentétes a közrenddel.

38 A Spanyol Királyság a fellebbezés elutasítását kérte.

39 Az előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az alapügyben először is az a kérdés merül fel, hogy a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 66. cikke alapján hozott határozata a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett „határozatnak” minősíthető-e abban az esetben, ha a bíróság maga nem tárgyalta érdemben a választottbíráskodás által eldöntött jogvita egészét. Másodsorban a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy lehet-e mégis hivatkozni egy olyan határozatra, amely a rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt, választottbíráskodásra vonatkozó kivétel miatt nem tartozik e rendelet tárgyi hatálya alá, egy másik tagállam által hozott határozat elismerésének és végrehajtásának az említett rendelet 34. cikkének 3. pontja alapján történő megakadályozása érdekében. Harmadszor, az említett bíróság arra keresi a választ, hogy nemleges válasz esetén ugyanezen rendelet 34. cikkének 1. pontja lehetővé teszi-e az ilyen határozat elismerésének és végrehajtásának megtagadását azon az alapon, hogy az figyelmen kívül hagyja egy korábbi választottbíráskodási határozat vagy egy választottbíráskodási határozatnak megfelelő ítélet jogerejét.

40 E körülmények között a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (felsőbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium [kereskedelmi bíróság]) az eljárást felfüggesztette és előzetes döntéshozatal céljából kérdéseket terjesztett a Bíróság elé.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

„1) Tekintettel azon kérdésekre, amelyekre a nemzeti bíróságnak el kell bírálnia annak eldöntése során, hogy a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 66. cikke értelmében vett választottbíráskodási határozatnak megfelelő határozatot kell-e hoznia, minősülhet-e az említett rendelkezés alapján hozott határozat a [44/2001] rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett, abban a tagállamban hozott releváns »határozatnak«, amelyben az elismerést kéri?”

2) Tekintettel arra, hogy a választottbíráskodásról szóló 1996. évi törvény 66. cikke alapján hozott határozathoz hasonló választottbíráskodási határozatnak megfelelő valamely határozat a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontjában szereplő, választottbíráskodással kapcsolatos kivétel folytán [a] rendelet tárgyi hatályán kívül esik, minősülhet-e az ilyen határozat [e] rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett, abban a tagállamban hozott releváns »határozatnak«, amelyben az elismerést kéri?”

3) Feltéve, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja nem alkalmazható: abban az esetben, ha egy másik tagállam határozatának elismerése és végrehajtása ellentétes lenne a nemzeti közrenddel azon az alapon, hogy az sértené a jogerő elvét valamely nemzeti választottbíráskodási korábbi határozata vagy olyan korábbi határozat miatt, amelyet a választottbíráskodási

határozatnak megfelelően hozott annak a tagállamnak a bírósága, amelyben az elismerést kéri, lehet-e a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontjára hivatkozni az elismerés vagy végrehajtás megtagadása céljából, vagy pedig a rendelet 34. cikkének 3. és 4. pontja kimerítő jelleggel rendelkezik azokról az okokról, amelyek következtében a jogerő és/vagy az összeegyeztethetlenség megakadályozhatja a rendelet alapján hozott valamely határozat elismerését és végrehajtását?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első és a második kérdéstről

41 Az együttesen vizsgálendő első és második kérdésével az előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy a tagállami bíróság által hozott, választottbírósági határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet e rendelkezés értelmében vett, olyan határozatnak minősülhet, amely ebben a tagállamban akadályát képezi egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének, amennyiben ezek a határozatok egymásnak ellentmondóak.

42 Előjáróban emlékeztetni kell arra, hogy mivel az 1215/2012 rendelet hatályon kívül helyezi a 44/2001 rendeletet és annak helyébe lép, amely pedig az új tagállamoknak az alábbi egyezményhez való csatlakozásáról szóló későbbi egyezményekkel módosított, a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 1968. szeptember 27-i egyezmény (HL 1972. L 299., 32. o.) helyébe lépett, a Bíróság által az egyik jogi eszköz rendelkezéseire vonatkozóan adott értelmezés a másik jogi eszköz rendelkezéseire is érvényes, mivel ezek a rendelkezések egyenértékűnek tekinthetők (lásd ebben az értelemben: 2013. július 15-i Volvo és társai ítélet, C-30/20, EU:C:2021:604, 28. pont).

43 Ez a helyzet mindkét rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontja és e megállapodás 1. cikkének (4) bekezdése esetében is, amelyek kizárják a választottbíróságot a hatályuk alól.

44 Ez a kizárás pedig a választottbíróságot teljes egészére vonatkozik, az állami bíróságok előtt indított eljárásokat is beleértve (1991. július 25-i Rich-ítélet, C-190/89, EU:C:1991:319, 18. pont).

45 Ebből következően a választottbírósági határozat elismerése és végrehajtása iránti eljárásra nem a 44/2001 rendelet, hanem az azon tagállamban alkalmazandó nemzeti és nemzetközi jog vonatkozik, amelyben az elismerést és a végrehajtást kérték (lásd ebben az értelemben: 2015. május 13-i Gazprom ítélet, C-536/13, EU:C:2015:316, 41. pont).

46 Ugyanebben az értelemben az 1215/2012 rendelet (12) preambulumbekkezdése immár hangsúlyozza, hogy ez a rendelet nem alkalmazandó a választottbírósági határozatok elismerésével és végrehajtásával kapcsolatos keresetekre vagy határozatokra.

47 Ebből az következik, hogy a választottbírósági határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet a választottbíróságra vonatkozóan a 44/2001 rendelet 1. cikke (2) bekezdésének d) pontjában előírt kizárás hatálya alá tartozik, és ezért az említett rendelet rendelkezéseinek megfelelően nem részesülhet a

tagállamok közötti kölcsönös elismerésben és az Unió igazságügyi térségében való mozgásban.

48 Az ilyen ítélet ugyanakkor a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett határozatnak tekinthető.

49 E tekintetben először is a „határozat” fogalmának a 44/2001 rendelet 32. cikkében szereplő tág meghatározásából az következik, hogy ez a fogalom a tagállamok bíróságai által hozott bármely határozatot magában foglalhat, különbségtétel nélkül a szóban forgó határozat tartalmára, feltéve hogy a határozat a származási tagállamban különböző részletszabályok mellett kontradiktórius eljárás tárgyát képezte vagy képezhet (lásd ebben az értelemben: 2022. április 7-i H Limited ítélet, C-568/20, EU:C:2022:264, 24. és 26. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Ez a tág meghatározás továbbá e rendelet valamennyi olyan rendelkezésére vonatkozik, amelyben ez a kifejezés szerepel, beleértve a rendelet 34. cikkének (3) bekezdését is (lásd analógia útján: 1994. június 2-i Solo Kleinmotoren ítélet, C-414/92, EU:C:1994:221, 20. pont).

50 A 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontjában szereplő „határozat” fogalmának ezen értelmezését a rendelkezés célja is megerősíti, amely a tagállam belső jogrendje integritásának védelmére, valamint annak biztosítására irányul, hogy a tagállam társadalmi rendjét ne zavarja meg az a kötelezettség, hogy el kell ismernie egy olyan, másik tagállamból származó ítéletet, amely összeegyeztethetetlen a tagállam saját bíróságai által, azonos felek közötti eljárásban hozott határozattal (lásd analógia útján: 1994. június 2-i Solo Kleinmotoren ítélet, C-414/92, EU:C:1994:221, 21. pont).

51 Másodszor, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy valamely tárgykörnek a 44/2001 rendelet hatálya alóli kizárása nem képezi akadályát annak, hogy az adott tárgykörre vonatkozó határozat a rendelet 34. cikke 3. pontjának hatálya alá tartozzon, és így akadályát képezhesse egy másik tagállamban hozott, vele összeegyeztethetetlen határozat elismerésének.

52 A Bíróság így tehát többek között úgy ítélte meg, hogy egy másik tagállamban hozott ítélettel összeegyeztethetetlen az abban a tagállamban hozott határozat, amelyben az elismerést kéri, amely határozat – mivel természetes személyeket érint – nem tartozik a jelen ítélet 42. pontjában említett egyezmény hatálya alá, mivel ez a két határozat olyan jogkövetkezményekkel jár, amelyek kölcsönösen kizárják egymást (lásd ebben az értelemben: 1988. február 4-i Hoffmann ítélet, 145/86, EU:C:1988:61, 25. pont).

53 Ennélfogva az egyik tagállamban kihirdetett, egy választottbírósági határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett értelmében vett olyan határozatnak minősülhet, amely ebben a tagállamban akadályát képezi egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének, amennyiben ezek a határozatok egymásnak ellentmondóak.

54 Más a helyzet azonban abban az esetben, ha az ítéletben átvett választottbírósági határozatot olyan körülmények között fogadták el, amelyek mellett a rendelet alapvető rendelkezéseit és céljait betartva nem hozhattak volna a rendelet hatálya alá tartozó bírósági határozatot.

55 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez annak nemcsak kifejezéseit, hanem szöveghelyzetét,

valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelyek az említett rendelkezés részét képezi. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés megválaszolásához tehát a 44/2001 rendelet 34. cikke 3. pontjának szövegén és célkitűzésén kívül e rendelkezés szöveggörnyezetét és az említett rendelet által elérni kívánt célkitűzéseket is figyelembe kell venni (lásd ebben az értelemben: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 44. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Ezek a célkitűzések tükröződnek a polgári ügyekben az Unión belül folytatott igazságügyi együttműködés alapelveiben, így például az ilyen ügyekben hozott határozatok szabad mozgásának elvében, a joghatósággal rendelkező bíróság előreláthatóságának elvében és – következésképpen – a jogalanyok számára biztosítandó jogbiztonság elvében, az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elvében, a párhuzamos eljárások lehetőségének minél kisebbre csökkentése elvében és az igazságszolgáltatás iránt táplált kölcsönös bizalom elvében (lásd ebben az értelemben: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 49. pont; 2013. december 19-i Nipponka Insurance ítélet, C-452/12, EU:C:2013:858, 36. pont).

57 Hozzá kell tenni, hogy az igazságszolgáltatás iránt az Unióban táplált kölcsönös bizalom – amelyen a 44/2001 rendelet (16) preambulumbekzdése szerint a bírósági határozatok elismerésére vonatkozóan a rendeletben előírt szabályok alapulnak – nem terjed ki a választottbíróságok által hozott határozatokra, sem pedig az azokban foglaltaknak megfelelő tartalmú bírósági határozatokra.

58 Következésképpen a választottbírósági határozat csak akkor válthat ki az abban foglaltaknak megfelelő tartalmú bírósági ítélet révén a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontjával összefüggésben joghatásokat, ha nem képezi akadályát az Európai Unió Alapjogi Chartája 47. cikkében biztosított, hatékony jogorvoslathoz való jognak (lásd ebben az értelemben: 2016. május 25-i Meroni ítélet, C-559/14, EU:C:2016:349, 44. pont), valamint ha – legalább a rendelet alkalmazásából eredő feltételekhez hasonlóan kedvező feltételek mellett – lehetővé teszi a polgári ügyekben hozott határozatok szabad mozgása, továbbá az Unióban az igazságszolgáltatás iránt táplált kölcsönös bizalom célkitűzésének elérését (lásd analógia útján: 2010. május 4-i TNT Express Nederland ítélet, C-533/08, EU:C:2010:243, 55. pont; 2013. december 19-i Nipponka Insurance ítélet, C-452/12, EU:C:2013:858, 38. pont).

59 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy az alapügyben szereplő választottbírósági határozat tartalma nem képezhetne volna a 44/2001 rendelet hatálya alá tartozó bírósági határozat tárgyát a rendelet két alapvető, egyrészt a biztosítási szerződésben foglalt választottbírósági kikötés relatív hatályára, másrészt pedig a perfüggőségre vonatkozó szabályának megsértése nélkül.

60 Egyfelől ugyanis a biztosítási szerződésben foglalt választottbírósági kikötés relatív hatályát illetően a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a biztosító és a biztosított által kötött joghatósági megállapodásra nem lehet hivatkozni a biztosítással fedezett káresemény károsultjával szemben, aki – ahol a nemzeti jog ezt megengedi – a jogellenes károkozásért vagy jogellenes

károkozással egy tekintet alá eső cselekmény miatt a biztosító ellen közvetlenül kíván keresetet indítani annak a helynek a bírósága előtt, ahol a káresemény bekövetkezett, vagy ahol lakóhellyel rendelkezik (lásd ebben az értelemben: 2017. július 13-i Assens Havn ítélet, C-368/16, EU:C:2017:546, 31. és 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

61 Ebből következően azon a bíróságon kívül, amelyhez a károsult közvetlen keresettel fordult, más bíróság a károsult ezen jogának megsértése nélkül nem állapíthatja meg joghatóságát egy ilyen választottbírósági kikötés alapján, a 44/2001 rendelet által elérni kívánt cél, vagyis a károsultaknak az érintett biztosítóval szembeni védelme érdekében (lásd ebben az értelemben: 2017. július 13-i Assens Havn ítélet, C-368/16, EU:C:2017:546, 36. és 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

62 A károsultak védelmére irányuló cél azonban sérülne, ha az olyan választottbírósági határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítéletet, amelyben egy választottbíróság egy biztosítási szerződésben foglalt ilyen választottbírósági kikötés alapján állapította meg a joghatóságát, a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében vett, „azonos felek közötti jogvitában abban a tagállamban hozott határozatnak” lehetne tekinteni, „amelyben az elismerést kéri”.

63 Annak elismerése ugyanis, hogy egy ilyen ítélet – ahogyan ezt az alapügyben felmerült jogvita körülményei is mutatják – akadályát képezheti a károsult által indított, felelősség megállapítása iránti közvetlen keresetet követően egy másik tagállamban hozott ítélet elismerésének, megfosztaná a károsultat a neki okozott kár tényleges megtérítésétől.

64 Másfelől a perfüggőséget illetően az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban foglaltak szerint a választottbírósági eljárás megindításának időpontjában, azaz 2012. január 16-án a spanyol bíróságok előtt – a spanyol állam és a London P & I Club között – már eljárás volt folyamatban.

65 A Bíróság rendelkezésére álló iratokból továbbá kitűnik, hogy a spanyol bíróságok előtt indított polgári jogi keresetekről 2011 júniusában értesítették a London P & I Clubot, az egyedüli választottbíró pedig felhívta a Spanyol Királyságot, hogy vegyen részt a London P & I Club által Londonban indított választottbírósági eljárásban.

66 Márpedig mivel a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdése „azonos felek között [...] folyamatban lévő eljárásokra” vonatkozik, de nem követel meg tényleges részvételt a kérdéses eljárásokban, meg kell állapítani, hogy a jelen ítélet 64. pontjában említett eljárásokban azonos felek vettek részt (lásd ebben az értelemben: 2017. október 19-i Merck ítélet, C-231/16, EU:C:2017:771, 31. és 32. pont).

67 Végül ezeknek az eljárásoknak ugyanaz a tárgya és jogalapja, nevezetesen a London P & I Club spanyol állammal szemben, a London P & I Club és a Prestige tulajdonosai között létrejött biztosítási szerződés alapján, a nevezett hajó elsüllyedésével okozott károkért fennálló esetleges felelősségének megállapítása.

68 E tekintetben a Bíróság a 44/2001 rendelet 27. cikkének (1) bekezdését értelmezve kimondta, hogy azonos a jogalapja és azonos a tárgya az alperesnek adott kárért való felelőssége megállapítására és kártérítés fizetésére kötelezésére irányuló keresetnek, és az ezen alperesnek adott kárért való felelőssége hiányának megállapítására irányuló korábbi, nemleges

megállapítási keresetének (lásd ebben az értelemben: 2013. december 19-i Nipponka Insurance ítélet, C-452/12, EU:C:2013:858, 42. pont; 2017. december 20-i Schlömp ítélet, C-467/16, EU:C:2017:993, 51. pont). A jelen ügyben míg a Spanyolországban indított polgári jogi keresetek tárgya többek között a London P & I Club felelősségének e tagállamban történő megállapítása volt, a London P & I Club által Londonban indított választottbírósi eljárás tárgya e felelősség nemleges megállapítása volt.

69 Ezek a körülmények olyan perfüggőségi helyzetnek felelnek meg, amelyben a 44/2001 rendelet 27. cikkének megfelelően a később felhívott bíróság az elsőként felhívott bíróság joghatósága megállapításáig hivatalból felfüggeszti az eljárást, és – amennyiben ez a joghatóság megállapításra kerül – e bíróság javára megállapítja saját joghatóságának hiányát.

70 Márpedig – amint ezt a jelen ítélet 56. pontja is hangsúlyozza – a jelen rendelkezéssel elérni kívánt, a párhuzamos eljárások lehetőségének minél kisebbre történő csökkentése egyike a polgári ügyekben az Unión belül folytatott igazságügyi együttműködés alapelveiben tükröződő célkitűzéseknek és elveknek.

71 A választottbírósi határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet meghozatalával kapcsolatban eljáró bíróság feladata megvizsgálni, hogy tiszteletben tartották-e a 44/2001 rendelet rendelkezéseit és alapvető céljait, megelőzve az ezen rendelkezéseknek például oly módon történő megkerülését, hogy a választottbírósi eljárást a biztosítási szerződésben foglalt választottbírósi kikötés relatív hatályát és a rendelet 27. cikkében előírt perfüggőségi szabályokat figyelmen kívül hagyva folytatják le. Márpedig a Bíróság rendelkezésére álló iratokból és a tárgyaláson lefolytatott vitákból kitűnik, hogy sem a High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court) (felsőbbíróság [Anglia és Wales], Queen's Bench kollégium [kereskedelmi bíróság]), sem a Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (fellebbviteli bíróság [Anglia és Wales] [polgári kollégium]) előtt nem került ilyen vizsgálatra sor, mivel e bíróságok egyike sem fordult a Bírósághoz az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel.

72 Ilyen körülmények között az alapügyben szereplőhöz hasonló, választottbírósi határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontja értelmében nem képezheti akadályát egy másik tagállamból származó határozat elismerésének.

73 A fentiekre tekintettel az első és a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontját úgy kell értelmezni, hogy a tagállami bíróság által hozott, választottbírósi határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítélet nem minősül e rendelkezés értelmében vett határozatnak, ha e tagállam bírósága a rendelet rendelkezéseinek és alapvető céljainak, és különösen a biztosítási szerződésben foglalt választottbírósi kikötés relatív hatályának és a rendelet 27. cikkében előírt perfüggőségi szabályoknak a megsértése nélkül nem hozhatott volna a választottbírósi határozatban foglaltakkal egyenértékű eredményre vezető határozatot, és ez az ítélet ebben az esetben az említett tagállamban nem képezheti akadályát egy másik tagállam bírósága által hozott határozat elismerésének.

A harmadik kérdéstről

74 Az előterjesztő bíróság harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját úgy kell-e értelmezni, hogy abban az esetben, ha a rendelet 34. cikkének 3. pontja nem alkalmazható választottbírósi határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítéletre, a másik tagállamból származó határozat elismerése vagy végrehajtása a közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt megtagadható azon az alapon, hogy ez a határozat sértené az ítélet jogerejét.

75 E tekintetben az első két kérdésre adott válaszból az következik, hogy a jelen ügyben a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. pontjának a jelen ítélet 29. pontjában említett ítéletre való alkalmazhatatlansága abból ered, hogy az ezen ítélettel megerősített választottbírósi határozat meghozatalához vezető választottbírósi eljárást a rendelet 27. cikkében előírt perfüggőségi szabályokat és a biztosítási szerződésben foglalt választottbírósi kikötés relatív hatályát figyelmen kívül hagyva folytatták le.

76 Ilyen körülmények között nem állapítható meg, hogy az Egyesült Királyság közrendjének megsértését jelenthetné ezen ítéletnek a jelen ítélet 34. pontjában említett, 2019. március 1-jei végrehajtási végzés általi, olyan eljárásban történt állítólagos megsértése, amelyet maga az érintett ítélet nem vett figyelembe.

77 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját szigorúan kell értelmezni, minthogy akadályt képez a rendelet egyik alapvető célkitűzésének megvalósítása előtt. Ezért csak kivételes esetekben érvényesülhet (2016. május 25-i Meroni ítélet, C-559/14, EU:C:2016:349, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

78 A Bíróság korábban már kimondta, hogy nem lehet a „közrend” fogalmára hivatkozni, ha a probléma egy külföldi határozatnak egy nemzeti határozattal való összeegyeztethetőségére vonatkozik (1988. február 4-i Hoffmann ítélet, 145/86, EU:C:1988:61, 21. pont).

79 Az uniós jogalkotó ugyanis – amint arra a főtanácsnok indítványának 77. pontjában rámutatott, és a francia kormány is megjegyezte – a 44/2001 rendelet 34. cikkének 3. és 4. pontjával kimerítően kívánta szabályozni a korábbi határozat jogerejét, és különösen az elismerendő határozatnak a korábbi határozattal való összeegyeztethetlenségére irányuló kérdést, kizárva ezzel ebben az összefüggésben a rendelet 34. cikkének (1) bekezdésében foglalt, közrendre vonatkozó kivételre történő hivatkozás lehetőségét.

80 A fentiekre tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 44/2001 rendelet 34. cikkének 1. pontját úgy kell értelmezni, hogy abban az esetben, ha a rendelet 34. cikkének 3. pontja nem alkalmazható választottbírósi határozatban foglaltaknak megfelelő tartalmú ítéletre, a másik tagállamból származó határozat elismerése vagy végrehajtása a közrenddel való összeegyeztethetlenség miatt nem tagadható meg azon az alapon, hogy ez a határozat sértené ezen ítélet jogerejét.

FÓRUM

Dr. Lovas Dóra*
A magyar kiskereskedelmi különadó kérdésköre a
Kúria és az Európai Unió Bírósága ítélezési
gyakorlatában

Absztrakt

A tanulmány a hazánkban 2010-ben bevezetett ágazati kiskereskedelmi különadóval kapcsolatos bírósági (Európai Unió Bírósága és Kúria előtti) eseteket elemzi. A hangsúly az állami támogatás és az adóintézkedések kapcsolatának vizsgálatára tevődik. Az ilyen jellegű tagállami szabályok Európai Unió általi vizsgálatánál a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy az adópolitika tagállami hatáskör, amelybe indirekt módon az Európai Unió nem szólhat bele. Ha viszont mégis tiltott állami támogatásnak minősül a tagállami (adó- és támogatási) intézkedés, akkor az egyúttal azt is jelenti, hogy az állami támogatások fogalmának szélesebb értelmezése érvényesül, míg az adószuverenitás elve hátrább sodródik.

The issue of the Hungarian retail sales tax in the jurisprudence of the Hungarian Supreme Court and the Court of Justice of the European Union

Abstract

The study analyses court cases (Court of Justice of the European Union and Curia of Hungary) related to the sectoral retail special tax introduced in Hungary in 2010. The focus is on examining the relationship between state aid and tax measures. The biggest difficulty in the European Union's examination of such member state rules is the fact that tax policy is a member state competence, which cannot be indirectly influenced. If, on the other hand, the member state's (tax and support) measures are classified as prohibited state aid, this also means that a broader interpretation of the concept of state aid prevails, while the principle of fiscal sovereignty recedes.

Bevezetés

A magyar kiskereskedelmi különadó szabályozásának és gyakorlati alkalmazásának megítélése több esetben került a Kúria, az Európai Bizottság és az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) elé. Az Európai Unió intézményei számára a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy az adópolitika tagállami hatáskör és érzékeny szuverenitási kérdéseket vet fel. A támogatási

intézkedések európai uniós joggal (belső piaccal) való összeegyeztethetőségének mérlegelése az Európai Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az állami szubvenciók kontrollját első körben tehát ő végzi, amelynek célja egyrészt a piaci mechanizmusok egyensúlyának fenntartása, másrészt pedig, hogy hozzájáruljon a belső piac hatékony működéséhez. Amennyiben valamely tagállam nem ért egyet ezen intézmény döntésével, megtámadhatja azt az EUB előtt, amelynek (a témakör szempontjából releváns kötelezettségzegési vagy előzetes döntéshozatali eljárás során született) döntései – az állami támogatások és azok megengedhetőségére vonatkozó értelmezési kérdések kapcsán – jelentős szerepet töltenek be. Ezen intézmény számos esetben értelmezte a tiltott szubvenció definícióját, illetve alakította ki – a joganyag sokszor inkoherens jellege miatt – annak rendszerét. A Bíróság döntései során figyelemmel van a változó közösségi politikai irányvonalakra, de közben törekszik konzekvensen alkalmazkodni korábbi joggyakorlatához is.¹

A Kúria – többnyire felülvizsgálati eljárás során kerül szembe ilyen kérdésekkel, ahol – a felek kérelmeinek keretei között járhat el, azonban ha olyan kérdés merül fel, amely az uniós és tagállami jog összeegyeztethetőségének megítélését igényli, főszabály szerint köteles az EUB előtt előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni (kivéve például CILFIT feltételek).² Emellett állami támogatás megítélésével kapcsolatos kérdésekben fordulhat az Európai Bizottsághoz is.

A tanulmány legfőképpen az állami támogatás (uniós intézmények) és az adóintézkedések (tagállami hatóságok) kapcsolatának vizsgálatára fókuszál az ismertetett, ágazati kiskereskedelmi különadók szabályozásához kapcsolódó kúriai és EUB döntések megvilágítása során.

I. Európai Unió és az állami támogatások kérdésköre

Az Európai Unió versenypolitikájáról általánosságban elmondható, hogy a liberalizációt támogatja és fellép a versenyt korlátozó tényezőkkel szemben. Arra törekszik, hogy kialakítsa és fenntartsa a tisztességes versenyt, valamint a piac szerkezetét és résztvevőinek magatartását csupán a szükséges mértékben befolyásolja. Az Európai Unió versenyre vonatkozó szabályait az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (továbbiakban: EUMSZ) tartalmazza, amely alapját képezi minden, e területen meghozandó másodlagos jogforrásnak.³ A versenyjogot meg kell különböztetni a szélesebb értelmű versenyszabályozástól, mivel míg az első alatt az

* A szerző PhD, tudományos segédmunkatárs, MTA-DE Közzolgáltatási Kutatócsoport; egyetemi tanársegéd, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Pénzügyi Jog és Közmenedzsment Tanszék; főtanácsadó, Kúria. Az írás a szerző véleményét tartalmazza és nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmény állásfoglalásaként.

¹ LOVAS Dóra: *Liberalizáció és reguláció az Európai Unió energiapolitikájában*, Debreceni Egyetem Állam-és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2021, 95–98.

² *Az Európai Unió működéséről szóló szerződés*, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 326, 26. 10. 2012, 47–390. 267. cikk.

³ EUMSZ 101–109. cikk.

EUMSZ 101. és 102. cikkeit és az azokhoz közvetlenül kapcsolódó jogi aktusokat, illetve ítéleteket értjük, addig az utóbbi az egyes termékekre, iparágakra vonatkozó speciális szabályokat is magában foglalja és hatással vannak rá más ágazati politikák (például a környezetpolitika).⁴ Az Európai Unió versenyjogának két nagy területe van, így egyrészt a vállalkozásokra, másrészt a tagállamokra vonatkozó szabályok. Az első csoportba tartozó rendelkezések tartalmazzák a versenykorlátozó megállapodások és a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalmát (EUMSZ 101. és 102. cikk), valamint a koncentrációk ellenőrzését és a fúziókontrollra vonatkozó jogi szabályokat.⁵ A tagállamokkal kapcsolatos rendelkezések a kereskedelmi jellegű állami monopóliumokra és az állami vállalatokra vonatkozó szabályozást (EUMSZ 106. cikk), valamint az állami támogatások tilalmának rendelkezéseit takarják (EUMSZ 107. cikk).

Az Európai Unió versenypolitikája – ezen belül az állami támogatásokra vonatkozó – nem öncélú, hanem arra törekszik, hogy az egységes belső piac megvalósuljon. Az állami támogatások befolyásolják az Európai Unióban tevékenykedő vállalatok közötti versenyt, amely bizonyos kivételektől eltekintve a versenyre gyakorolt torzító vagy korlátozó hatás miatt tiltott.

Az európai uniós jogban főszabályként tehát az állami támogatások általános tilalma érvényesül, amiről az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése rendelkezik. Azonban annak megítélése, hogy az adott támogatás összeegyeztethető-e a belső piac jogával és a versenyszabályokkal, illetve, hogy tekinthetjük-e az adott előnyt szubvenciónak, nélkülözhetetlen e rendelkezés fogalmi elemeinek meghatározása.⁶ Állami támogatásnak a fent említett rendelkezés szerint csak az tekinthető, amely állami forrásból származik, úgy, hogy gazdasági előnyt jelent az érintett vállalkozás számára, tehát nem általános jelleggel nyújtják, továbbá, hogy a támogatás hatással van vagy hatással lehet a versenyre és a tagállamok közti kereskedelemre.⁷ Az EUMSZ 107. cikkéből látszik, hogy az elsődleges joganyag nem mondja ki *expressis verbis*, hogy az állami támogatás tilos, csupán annyit, hogy ha a fogalom elemeit kimeríti valamely tagállam, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a magatartása, amely pedig bizonyos feltételek teljesítése esetén (lásd az EUMSZ 107 és 108. cikkeit) megengedhetővé tehető.

II. A magyar kiskereskedelmi különadó és az EUB gyakorlata

Az Európai Bizottság az elmúlt pár évben több olyan tagállami szabályozást vizsgált – gyanítva azok tiltott állami támogatási jellegét –, amelyek adókedvezményeket biztosítottak a multinacionális vállalatoknak, vagy diszkriminálták azokat a hazai kis- és közepes vállalkozásokkal szemben. Magyarország – és így a kúriai és EUB ítéletek értelmezésének – vonatkozásában ez utóbbiak (például reklámadó, élelmiszerlánc-felügyeleti díj) bírnak kiemelkedő jelentőséggel.

A kiválasztott magyar esetek a (kiskereskedelmi) különadózás témakörével függenek össze, amely alatt csupán bizonyos szektorokat, iparágakat vagy tevékenységeket terhelő fizetési kötelezettségeket értünk. Gyakran nevezünk válságadónak is, hiszen hazánkban a legtöbb ilyen adónem a 2008-as gazdasági világválság eredményeképpen került bevezetésre. Alkalmazásuk legfőbb indoka rugalmasságukban keresendő, hiszen gyorsan képesek krízishelyzetek megoldására vagy mérséklésére és az államháztartás stabilitásának biztosítására.

A kiskereskedelmi ágazatot érintő különadó bevezetésére 2010-ben került sor.⁸ Ez az adónem progresszív típusként vált a magyar adórendszer részévé úgy, hogy a kiskereskedelmi vállalatokat eltérően vette számításba, hátrányos helyzetbe hozva a külföldi cégeket. Az EUB a Hervis-ügyben⁹ vizsgálta meg e szabályok uniós joggal való összeegyeztethetőségét, majd megállapította, hogy egy olyan szabályozás, amely a magyar társaságok székhelyén alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg, nem uniókonform, azonban a magyar bíróságok feladatává tette a hátrányos megkülönböztetés adott ügyben való fennállásának vizsgálatát. A Hervis-ügyben a probléma lényegét az jelentette, hogy a kiskereskedelmi adó alapjának meghatározásakor a – döntően külföldi- kapcsolott vállalkozások kötelesek voltak az árbevételüket összeadni és ez alapján megfizetni a progresszív adómértéket. Ehhez képest a franchise formában működő – döntően magyar tulajdonosi háttérrel rendelkező (például CBA, Coop) – vállalkozásoknak nem kellett megtenni ugyanezt.¹⁰ Az EUB szerint ez a helyzet valószínűsíti a hátrányos megkülönböztetés fennállását, azaz a szelektív előny fogalmi elemének, az állami

⁴ CSÉPEI Balázs: *Versenyjog és versenypolitika*, In: Az Európai Unió versenyjoga (szerk.: Boytha Györgyné-Tóth Tihamér), Budapest, 2010, 27.

⁵ VAN DEN BERGH, Roger-CAMESASCA, Peter D.: *European Competition Law and Economics: A Comparative Perspective*, Sweet and Maxwell, London, 2006.

⁶ EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés „*Ha a Szerződés másképp nem rendelkezik, a belső piaccal összeegyeztethetetlen a tagállamok által vagy állami forrásból bármilyen formában nyújtott olyan támogatás, amely bizonyos vállalkozásoknak vagy bizonyos áruk termelésének előnyben részesítése által torzítja a versenyt, vagy azzal fenyeget, amennyiben az érinti a tagállamok közötti kereskedelmet.*”

⁷ HARGITA Eszter: *Az állami támogatások és a verseny*, Európai Füzetek 36., A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ és a

Külgügyminisztérium közös kiadványa, Budapest, 2003.; BOLF-GALAMB Zsófia: *Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási és közbeszerzési szabályok kapcsolata*, Közbeszerzési Szemle, 2012/6, 49.

⁸ 2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról (továbbiakban: Különadó tv.).

⁹ C-385/12. sz. Hervis Sport- és Divatkereskedelmi Kft. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága-ügy [ECLI:EU:C:2014:47.] (továbbiakban: Hervis-ügy).

¹⁰ TURCZER-ROSIK, Monika: *Comment On Hervis Sport- és Divatkereskedelmi Kft. v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-Dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága* (Case C-385/12), Polish Review of International and European Law, 2013, Vol. 2, Issue 4, 109–118.

szubvencionának a megvalósulását. Hiszen egy adókedvezmény – amely a franchise vállalkozásokat érintette – is minősülhet állami támogatásnak, amelyet a magyar bíróság meg is állapított. Érdeemes megjegyezni, hogy az EUB a későbbi Portugália kontra Bizottság (Azori-szigetek)-ügyben azt is rögzítette, hogy a szelektivitás vizsgálatkor nem minden esetben kell az adott tagállam egész területét viszonyítási alapnak tekinteni (ún. autonómia teszt).¹¹ Ez az utóbbi döntés megerősítette a tagállami, illetve az autonóm területek adószuverenitását.

Az alábbi, témával összefüggő eset szintén a kiskereskedelmi különadó diszkrimináció szempontjából történő megítélését igényelte. Egyes kiskereskedelmi vállalkozások (például Tesco, Lidl, Penny Market) jellemzően úgy működnek, hogy egy külföldi tulajdonban álló belföldi székhelyű gazdasági társaság az országban szétszórta telephelyei útján végzi a kiskereskedelmi tevékenységét. Ezekre a társaságokra nem terjed ki a Hervis-ítélet (hiszen nem kapcsolt vállalkozások), azonban a franchise formában működő társaságokhoz képest hátrányosabb helyzetbe kerültek a magyar különadó törvény eredményeképpen. A Tesco jogvitája került előzetes döntéshozatali eljárás keretében az EUB elé, amelyben a kereskedelmi vállalkozás a 2010–2012. üzleti éveit vonatkozásában vitatta a rá kivetett ágazati különadó uniós joggal való összhangját a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt.¹² Az ügyben eljáró főtanácsnok indítványa szerint nem valósult meg nyílt és közvetlen diszkrimináció, hiszen igaz, hogy a progresszív adó következtében a nagyobb árbevételű vállalkozások eltérő bánásmód alá esnek, mint a kisebb árbevételűek, azonban a különadó kivetési szabályai nem tesznek különbséget a vállalkozás székhelye vagy származása szerint. Továbbá annak sem volt akadálya, hogy a Tesco a megváltozott adózási körülményekhez igazítsa a szervezeti felépítését. A magyar ágazati különadó a nemzetközi szinten, határokon átnyúló tevékenységet folytató és az elért nyereség lehető legkisebb mértékű adóztatásának biztosítására törekvő multinacionális vállalatok ellen irányul, nem pedig a külföldi vállalkozások ellen. Az alapvető szabadságok pedig nem követelik meg a tagállamoktól a jogi formától független adóztatást.¹³

Az EUB nincs köteve a főtanácsnoki indítványban kifejtettekhez, azonban ebben az ügyben is követte az abban lefektetett állításokat. A Bíróság is eltérve a Hervis-ügytől, megállapította, hogy „Az a körülmény, hogy az ilyen különadó legnagyobb részét más tagállamok természetesen vagy jogi személyeinek tulajdonában álló adóalanyok viselik, nem lehet alkalmas arra, hogy önmagában hátrányos

megkülönböztetést valósítson meg.” Majd döntésében kifejtette, hogy „[...] az EUMSZ 49. és EUMSZ 54. cikket úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az a tagállami szabályozás, amely olyan erősen progresszív adót vezet be, amelyhez kapcsolódóan az érdemi adóterhet elsődlegesen a más tagállamok állampolgárainak vagy más tagállamban székhellyel rendelkező társaságoknak a közvetlen vagy közvetett irányítása alatt álló vállalkozások viselik, mivel e vállalkozások rendelkeznek a legnagyobb árbevétellel az érintett piacon.”¹⁴

Az EUB ítélkezési gyakorlata szerint továbbá a kötelező fizetésre kötelezett személyek nem hivatkozhatnak arra, hogy a más személyeknek biztosított mentesség állami támogatásnak minősül, annak érdekében, hogy kivonják magukat a megfizetés alól.¹⁵ Azonban olyan is előfordulhat, amikor fennáll a lehetősége, hogy ugyanazon állami beavatkozás egyszerre minősül adó- és támogatási intézkedésnek. Ilyenkor az adófizetésre kötelezettek – bizonyítotttság esetén – visszatérítést kaphatnak a (tiltott) állami támogatásnak minősülő adó miatt.¹⁶ Ha pedig feltételezhető, hogy az adott intézkedés állami támogatás, akkor a tagállami bíróság köteles a jogalanyok számára „jogmegóvást” nyújtani.¹⁷

Összességében megállapítható, hogy míg a Hervis-ügyben fennállt az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti tiltott állami támogatás annak szelektivitása miatt, addig a Tesco-ügyben nem valósult meg ugyanez. Hazánk árbevétel alapú (progresszív) adó alkalmazásával a Hervis-ügyhöz hasonló esetekben hátrányosabb helyzetbe hozta a multinacionális vállalkozásokat. Az Európai Bizottság szerint a progresszív adószervezet csak olyan esetben alkalmazható, ha azt az adott intézkedés sajátos célja vagy az általa kezelni kívánt negatív externáliák indokolják, továbbá a jogalkotó ezt igazolni tudja.¹⁸ Az ilyen jellegű tagállami szabályok Európai Unió általi vizsgálatánál a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy az adópolitika tagállami hatáskör, amelybe indirekt módon beleszólni nem lehet. Ha viszont mégis tiltott állami támogatásnak minősül a tagállami intézkedés, akkor az egyúttal azt is jelenti, hogy az állami támogatások fogalmának szélesebb értelmezése érvényesül, míg az adószuverenitás elve hátrébb sodródik.¹⁹ Hiszen fontos az állami támogatás és az adórendelkezések közötti elhatárolás szempontjából az is, hogy a támogatási intézkedések európai uniós joggal (belső piaccal) való összeegyeztethetőségének mérlegelése az Európai Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik,²⁰ míg tehát az adópolitika tagállami hatáskör. Ez utóbbi kapcsán csak akkor van hatásköre az

¹¹ C-88/03. sz. Portugália vs. Bizottság (Azori-szigetek)-ügy [EBHT 2006, I-7115. o.].

¹² C-323/18 Tesco-Global Áruházak Zrt. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága ügy [ECLI:EU:C:2020:140] (továbbiakban: Tesco-Global-ügy).

¹³ Juliane Kokott főtanácsnok indítványa a C-323/18. sz. üggyhöz [ECLI:EU:C:2019:567.].

¹⁴ A C-323/18. sz. ügy 72. és 76. pontok.

¹⁵ T-533/10. sz. DTS Distribuidora de Televisión Digital, SA-ügy [ECLI:EU:T:2014:629]. 92. pont; valamint C-390/98. sz. Banks-ügy [ECLI:EU:C:2001:456] 80. pont.

¹⁶ C-526/04. sz. Laboratoires Boiron SA-ügy [ECLI:EU:C:2006:528] (továbbiakban: Boiron-ügy).

¹⁷ C-248/12. sz. Lufthansa-ügyben hozott ítélet [ECLI:EU:C:2013:755] 30. és 45. pontok.

¹⁸ WAGNER Tamás Zoltán: *A lengyel kiskereskedelmi adó és a progresszív adózás jövője*, Iustum Aequum Salutare, 2020/3, 193–219.

¹⁹ Ebben a vonatkozásban lásd LOVAS Dóra: *Az Európai Unió Bíróságának energiaszektort érintő gyakorlata az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés fogalmi elemeinek vonatkozásában*, Kúriai Döntések–Bírósági Határozatok, 2021/11, 1743–1750.

²⁰ C-248/12. sz. Lufthansa-ügyben hozott ítélet 28. pont.

uniós intézményeknek, ha egy intézkedés egyszerre támogatás és adórendelkezés.

III. A magyar kiskereskedelmi különadó és a Kúria gyakorlata

Az EUMSZ tehát elhatárolja az állami támogatásokra vonatkozó (EUMSZ 107–109. cikk) és a tagállamok adórendelkezéseire vonatkozó szabályokat (EUMSZ 116. és 117. cikk) egymástól.²¹ Ennek oka többek között az is, hogy míg az előző uniós, addig az utóbbi tagállami hatáskör. A tagállami bíróságok nehézségekbe ütközhetnek annak eldöntése során, hogy a tagállami rendelkezés mely kategóriába sorolandó és akár előzetes döntéshozatali eljárás keretében az EUB-hez fordulhatnak az uniós joggal való összeegyeztethetőség megállapítása érdekében. A Magyarországhoz köthető Hervis-ügy is így került az uniós intézmény elé, amely megállapította, hogy egy olyan szabályozás, amely a magyar a társaságok székhelyén alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg, nem uniókonform, azonban a magyar bíróságok feladatává tette a hátrányos megkülönböztetés adott ügyben való fennállásának vizsgálatát. A tagállami elsőfokú bíróság a tényállás alapos feltárása és az EUB döntésének elemzését követően ez utóbbi megvalósulása mellett döntött. Azonban az alperes felülvizsgálati kérelme folytán az ügy a Kúriához került, amelynek állást kellett foglalnia a magyar jogszabály diszkriminatív jellegére vonatkozóan.²² A Kúria ítéletében megállapította, hogy a vállalatcsoportba tartozó, illetve az oda nem tartozó adózók közötti különbségtétel nyilvánvalóan nem közvetlen, hanem közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg, hiszen „[...] azzal a hatással jár, hogy hátrányos helyzetbe hozza a valamely csoporton belül más társaságokhoz kapcsolt jogi személyeket azokkal a jogi személyekkel szemben, amelyek nem képezik ilyen vállalatcsoport részét”. Ez a kijelentés az ágazati kiskereskedelmi különadó két sajátosságából ered: egyrészt a felső sávban megjelenő erősen progresszív adómértékből, valamint abból, hogy az adó alapja a csoporthoz kapcsolt valamennyi társaság összevont, azaz fiktív (nem pedig a tényleges) árbevétele.²³ Így az elsőfokú bíróság előzetes döntéshozatali eljárás eredményét figyelembe vett döntése helytálló, hiszen a magyar szabályozás hátrányosabban érintette a nemzetközi vállalatok magyar leányvállalatait. A Kúria elutasította az alperes újabb előzetes döntéshozatali eljárásra vonatkozó kérelmét is, hivatkozva arra, hogy egyrészt nem köteles minden esetben az EUB-hoz fordulni, másrészt a kérdések feltevésénél a legfontosabb korlát, hogy nem irányulhat olyan válaszra, melynek megadására az EUB-nak nincs hatásköre (nem kérdezhet rá a belső jog és a közösségi jog összeegyeztethetőségére; nem kérdezhet rá a belső jogszabály értelmezésére; nem irányulhat a közösségi jog alkalmazására; a kérdés nem lehet hipotetikus).

A Hervis-ügy után több külföldi kapcsolt vállalkozás igyekezett kihasználni a döntésből eredő előnyöket,

azonban néhányuknak csalódnuk kellett, hiszen volt olyan eset is, amikor a Kúria nem állapította meg a hátrányos megkülönböztetés fennállását.²⁴ Az egyik ügyben egy ausztrál vállalkozás magyar leányvállalata esetében állapította meg a magyar bíróság, hogy nem valósul meg hátrányos megkülönböztetés. Ennek oka, hogy „[...] a Különadó tv. 7. §-a nem általában véve rendeli összeszámítani a nettó árbevételt a kapcsolt vállalkozások körében, hanem csak abban az esetben, ha az adott Tao.tv. szerinti kapcsolt vállalkozás is alanya az ágazati különadónak. A külföldi anyavállalatok teljesítménye kívül esett a különadó hatályán.” Tehát ebben az esetben nem volt jelentősége annak, hogy az egyes különadó alanyoknak van-e külföldi székhelyű, a különadó alanyának nem tekinthető anyavállalata. Hiszen az EUB nem általánosan mondta ki, hogy a Különadó tv. ellentétes az uniós joggal, hanem a közvetett megkülönböztetés akkor valósulhat meg, ha „[...] a külföldi székhelyű kapcsolt adóalany vállalkozás léte okán az adóalany adóalapja és ennek következtében adóterhe megemelkedik”. Ez utóbbit pedig mindig az adott ügyben a tagállami bíróság döntheti el.²⁵

Volt olyan Kúria előtt folyamatban lévő ügy is, amely a távközlési piacra kivetett különadóval függött össze és az intézmény azért utasította el a Hervis-ügyre való hivatkozást mert az, az ún. bolti kiskereskedelmi különadó szabályozására vonatkozik, amely eltérő típusú, logikájú adóztatást, árbevétel alapú sávós adóterhet jelent. Hiszen a távközlési különadó tételes jellegű, mértéke az indított hívások időtartamához, illetve a küldött szöveges, illetve képzünetek számához igazodik, továbbá a vállalatcsoportba tartozó adóalanyok közötti adóalap számítási kötelezettség sem valósul meg.²⁶

Amennyiben ugyanazon állami intézkedés valószínűleg adó- és támogatási intézkedésnek is minősül, az adóalany kérheti a tagállami jogszabály mellőzését, és bizonyítottság esetén visszatérítést kaphat a (tiltott) állami támogatásnak is minősülő adóintézkedés miatt.²⁷ A Kúria elé került egyik esetben a felperes a Különadó tv.-nek az állami támogatás EUMSZ 107. cikkében foglalt tilalmát megvalósító jellege miatt kérte a Különadó tv. alkalmazásának mellőzését az EUMSZ 108. cikk (3) bekezdés („[...] Ha a Bizottság úgy ítéli meg, hogy ez a szándék a 107. cikk értelmében nem egyeztethető össze a belső piaccal, haladéktalanul megindítja a (2) bekezdés szerinti eljárást. Amíg ebben az eljárásban végső határozat nem születik, az érintett tagállam a tervezett intézkedéseket nem hajthatja végre.”) alapján, hiszen a jogsérelmét álláspontja szerint csak így lehet megszüntetni. Az alapeset szerint a felperes 2011-ben önellenőrzést nyújtott be a Nemzeti Adó- és Vámhivatalhoz (továbbiakban: NAV), amelyben a 2010-ben bevallott kiskereskedelmi különadó összegét 0 Ft-ban jelölte meg. A NAV elutasító határozatát és a Kúria hasonló ügyben hozott (a kapcsolt felek árbevételének összeszámítása és ekként történő adóztatása az Európai Unió jogi normáiba ütközik)

²¹ T-533/10. sz. DTS Distribuidora de Televisión Digital, SA-ügyben hozott ítélet 48. és 92. pontok.

²² EH 2016.01.K3 Az ágazati különadó tv. 7. § adóalap-összeszámítás szabályának EU-ellenessége okán követendő eljárás [Különadó tv. 7. §; 2003. évi XCII. tv. 124/B. §].

²³ Különadó tv. 7. §.

²⁴ Kúria Kfv.35.010/2018/11.

²⁵ STAYICZKY Péter: *Az uniós joggal összeegyeztethetők a sávós különadók*, SZAKMA, 2018/10, 22–23.

²⁶ Kúria Kfv.35.250/2016/7.

²⁷ C-526/04. sz. Laboratoires Boiron SA-ügy.

döntését²⁸ követően a felperes közigazgatási pert kezdeményezett. Hivatkozása szerint a bolti kiskereskedelmi különadó többek között diszkriminatív jellegű, az EUMSZ 49–54. cikkeivel ellentétes, valamint tiltott állami támogatást valósít meg. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság végzésével felfüggesztette az eljárást az EUB előtt C-323/18. számú Tesco-ügy alatt folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások jogerős befejezéséig. Azonban az előzőekben is említett Tesco-döntés eredményeképpen a veszprémi bíróság elutasította a felperes keresetét, megállapítva, hogy a magyar szabályozás nem valósít meg jelen esetben tiltott állami támogatást. A különadó felperes által állított tiltott állami támogatás jellege kapcsán az EUB már több alkalommal kimondta, hogy „[...] az adók nem tartoznak az EUMSZ állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá, hacsak nem valamely támogatási intézkedés finanszírozását szolgálják, úgy hogy annak szerves részét képezik”. Ahhoz, hogy valamely adót egy támogatási intézkedés szerves részének lehessen tekinteni a vonatkozó nemzeti szabályozás alapján kötelező hozzárendelési viszonyoknak kell fennállnia az adó és a támogatás között, azaz az adóbevétel a támogatás fedezésére kell fordítani, amely így közvetlenül befolyásolja a támogatás nagyságát.²⁹ Ezt követően felülvizsgálati eljárás keretében a Kúria elé került az ügy, amely szintén elutasította a megfizetett adó visszatérítésére vonatkozó felperesi kérelmet. A felperes egyrészt a Barion-ügyre hivatkozott, ahol az EUB szerint ugyanazon intézkedés egyszerre minősült adónak és támogatásnak, így elrendelték a szubvenció visszatérítését. Azonban a Kúria felhívta a figyelmet arra, hogy a jelen ügy teljesen eltérő, hiszen a francia ügyben nem általános hatályú adóról volt szó, „[...] hanem a (járulék) fizetésre kötelezettek körét aszimmetrikusan a vállalkozások egy kategóriájára állapították meg, és az állítólagos támogatás abból eredt, hogy a másik kategóriába tartozók, vagyis a közvetlen versenytársak (a nagykereskedők) mentesültek a járulékfizetés alól.”³⁰ A Barion-ügy sajátos jellemzőit figyelembe véve állapította meg az EUB, hogy „a járulékfizetési kötelezettség és az állított támogatási intézkedés ugyanazon adóintézkedés két elválaszthatatlan részét alkotta, és ez esetben még szorosabb kapcsolat van a járulék és a támogatás között”.³¹ Tehát a francia üggyhöz hasonló esetekben lehet hivatkozni a kifizetett összeg visszatérítésére, ha bizonyításra kerül, hogy az a vállalkozások másik kategóriájába tartozók túlkompensációját eredményezi, jogtalan gazdasági előnyt jelent számukra, valamint az Altmark-ítéletben meghatározott feltételek közül

legalább egy teljesül.³² A jelen magyar ügyben ezek a feltételek nem állnak fent, hiszen a Különadó tv. hatálya általános és a fizetési kötelezettség a versengő, de ugyanazon tevékenységet folytató – bolti kiskereskedelmi tevékenységet végző – vállalkozások terhére vezették be (a francia járulék a gyógyszerek forgalmazásában résztvevő nagykereskedők közszolgáltatási többletkötelezettségének kompenzálására vonatkozott).

A Kúria a felperes jogmegóvási kérelmét is elutasította.³³ Itt a felperes a Lufthansa-ítéletre hivatkozott, ahol a Lufthansa mint versenytárs élt kereseti kérelemmel a másik konkurens légitársaság, a Ryanair részére teljesített kifizetések visszatérítésére és a jövőbeli kifizetések megtiltására irányulóan, azt állítva, hogy tiltott állami támogatás valósul meg.³⁴ A német ügyben az állami intézkedés támogatásnak minősült, hiszen szelektív volt és csak azt kellett megállapítani, hogy a magánbefektető elve miatt megengedhető-e. Az eljárás felfüggesztésre került az EUB ítéletének meghozataláig, amely intézmény tekintettel volt az Európai Bizottság előtt megindult hivatalos vizsgálati eljárásra is, valamint arra, hogy az eset olyan támogatási intézkedéseket érintett, amelyekből már részesült a Ryanair. A német ügyben a megelőzési célon volt a hangsúly, „amely megköveteli, hogy amíg végleges bizottsági határozat el nem oszlatja azokat a kételeyeket, hogy az intézkedés támogatásnak minősül-e és összeegyeztethető-e a belső piaccal, addig az intézkedés végrehajtását halasszák el”.³⁵

Kiemelendő továbbá, hogy a Kúria számára az Európai Bizottság megkeresése nem kötelezettség, amennyiben kételey merülne fel az állami támogatásnak minősítés kérdésében, továbbá lehetősége van az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának indítványozására is. Az akkor folyamatban lévő magyar esetben az elsőfokú bíróság az EUB előtt már kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárásokra tekintettel felfüggesztette a per tárgyalását, bevárta azok eredményét és a C-323/18. számú ítélet figyelembevételével hozta meg a döntését.

A felperes továbbá hivatkozott az állami támogatáshoz kapcsolódó ideiglenes intézkedésre vonatkozó bizottsági közleményre,³⁶ azonban ez a dokumentum is azt tartalmazza, hogy „a közlemény nem kötelező a nemzeti bíróságokra nézve, illetve nem érinti függetlenségüket”, annak „célja, hogy segítséget nyújtson a nemzeti bíróságok számára az állami támogatásra vonatkozó szabályok alkalmazása során”. Így tehát az ideiglenes intézkedés megtétele sem kérhető számon az elsőfokú bíróság eljárását illetően, főleg úgy, hogy az állami támogatásnak minősülés kapcsán kételey nem merült fel.

²⁸ Kúria Kfv.I.35.116/2015/8.

²⁹ C-393/04 és C-41/05. sz. Air Liquide Industries Belgium-ügy [EU:C:2006:403] 46. pont; valamint C-526/04. sz. Laboratoires Boiron-ügy [ECLI:EU:C:2006:528] 44. pont.

³⁰ C-526/04. sz. Laboratoires Boiron-ügy 32-35. pontok.

³¹ Uo. 45. pont.

³² C-280/00. sz. Altmark Trans GmbH és Regierungspräsidium Magdeburg kontra Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH-ügy [ECLI:EU:C:2003:415].

³³ C-284/12. sz. Deutsche Lufthansa-ügy 28. pont.

³⁴ Uo. 14. pont.

³⁵ Uo. 40. pont.

³⁶ Európai Bizottság: A Bizottság közleménye az állami támogatásra vonatkozó jogszabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról. Európai Unió Hivatalos Lapja C 85, 9. 4. 2009., p. 1–22. Záró rendelkezések 4.pont.; A Bizottság közleménye az állami támogatási szabályoknak a vállalkozások közvetlen adóztatásával kapcsolatos intézkedésekre történő alkalmazásáról (98/C 384/03). Európai Unió Hivatalos Lapja C 384, 10/12/1998., 0003–0009.; A Bizottság 1407/2013/EU rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról. Európai Unió Hivatalos Lapja L 352, 12. 24. 2013. 1–8.

A Kúria tehát sem a Bairon-, sem pedig a Lufthansa-ítéletben foglaltakhoz hasonló eljárási kötelezettséget nem azonosított, így sem a visszatérítéssel, sem pedig a jogmegóvással kapcsolatban nem kellett intézkednie.³⁷

Záró gondolatok

A jogalkalmazó szervek számára a legnehezebb kérdést az adóintézkedések formájában megnyilvánuló állami támogatások jelentik. Ennek oka, hogy míg az előbbiek tagállami hatáskör részét képezik, addig az utóbbiak európai uniós joggal (belső piaccal) való összeegyeztethetőségének mérlegelése az Európai Bizottság kizárólagos hatáskörébe tartozik. Az intézmény ezért több (nem kötelező jellegű) közleményt is kiadott az értelmezés megkönnyítése érdekében. A Bizottság mellett az EUB is hatáskörrel rendelkezik az adott szubvenció megítélése vonatkozásában, így vagy előzetes döntéshozatali eljárás keretében nyílik lehetősége az értelmezésre vagy amennyiben valamely tagállam nem ért egyet a Bizottság állami támogatással összefüggő határozatával, megtámadhatja azt az EUB előtt. A Bíróság döntései az állami támogatások és azok megengedhetőségére vonatkozó értelmezési kérdések kapcsán jelentős szerepet töltenek be. A magyar bíróságok is többször fordultak előzetes döntéshozatali eljárás keretében az uniós intézményhez, amely az ágazati kiskereskedelmi különadó témaköre kapcsán több, a hazai hatóságokat segítő döntést hozott.

Fontos azonban, hogy az EUB nem dönti el a tagállami bíróság helyett az adott jogvitát, csupán az uniós jog értelmezését segíti, amely alapján a tagállami bíróságok vonhatják le a végső következtetést. Így például a Magyarországhoz köthető Hervis-ügyben ugyan az EUB megállapította, hogy egy olyan szabályozás, amely a magyar társaságok székhelyén alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetést valósít meg, nem uniókonform, azonban a magyar bíróságok feladatává tette a hátrányos megkülönböztetés adott ügyben való fennállásának vizsgálatát. A Bíróság tehát nem mondta ki a Különadó tv. uniós joggal való össze nem egyeztetetőségét (nem is tehetné volna), sőt amellet érvelt, hogy csupán az a körülmény, hogy a különadó legnagyobb részét külföldi adóalanyok viselik, nem lehet önmagában alkalmas arra, hogy hátrányos megkülönböztetést valósítson meg.

Lényeges továbbá, hogy amennyiben ugyanazon állami intézkedés valószínűleg adó- és támogatási intézkedésnek is minősül, az adóalany kérheti a tagállami jogszabály mellőzését, és bizonyítottság esetén visszatérítést kaphat a (tiltott) állami támogatásnak is tekinthető adóintézkedés miatt. De ez csak akkor lehetséges, ha nem csupán adóintézkedésről van szó, hiszen az adók nem tartoznak az EUMSZ állami támogatásokra vonatkozó rendelkezéseinek hatálya alá, kivéve, ha valamely támogatási intézkedés finanszírozását szolgálják, úgy, hogy annak szerves részét képezik. Tehát ahhoz, hogy valamely adót egy támogatási intézkedés szerves részének lehessen tekinteni a vonatkozó nemzeti szabályozás alapján kötelező hozzárendeltségi viszonyoknak kell fennállnia az adó és a támogatás között, azaz az adóbevétele a támogatás fedezésére kell fordítani, amely így közvetlenül befolyásolja a támogatás nagyságát. Ehhez

pedig a Kúria is következetesen tartja magát, ahogy tette ezt a fentebb kifejtett 2021-es döntésében (Kfv.V.35.115/2021/7.) is. A hivatkozott ügyben a felperes két EUB (Bairon és a Lufthansa) ítéletre hivatkozott a befizetett adó visszatérítése és a jogmegóvás érdekében, azonban a legfőbb bírósági szerv az uniós intézmény határozatainak részletes elemzését követően elutasította az érveket.

Az ilyen jellegű tagállami szabályok Európai Unió általi vizsgálatánál a legnagyobb nehézséget az okozza, hogy az Európai Unió közvetlenül nem szólhat bele, az adópolitika továbbra is tagállami hatáskör. Ha viszont mégis az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti tiltott állami támogatásnak minősül a tagállami (adó- és támogatási) intézkedés, akkor az egyúttal azt is jelenti, hogy az állami támogatások fogalmának szélesebb értelmezése érvényesül, míg az adószuverenitás elve hátrább sodródik.

Felhasznált irodalom

- [1] BOLF-GALAMB Zsófia: *Az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatási és közbeszerzési szabályok kapcsolata*, Közbeszerzési Szemle, 2012/6, 41–57.
- [2] CSÉPEI Balázs, *Versenyjog és versenypolitika*, In: Az Európai Unió versenyjoga (szerk: Boytha Györgyné–Tóth Tihamér), Budapest, 2010.
- [3] Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az állami támogatásra vonatkozó jogszabályok nemzeti bíróságok általi végrehajtásáról*. Európai Unió Hivatalos Lapja C 85, 9. 4. 2009., 1–22.
- [4] Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az állami támogatási szabályoknak a vállalkozások közvetlen adóztatásával kapcsolatos intézkedésekre történő alkalmazásáról* (98/C 384/03). Európai Unió Hivatalos Lapja C 384, 10/12/1998., 0003–0009.
- [5] HARGITA Eszter: *Az állami támogatások és a verseny*, Európai Füzetek 36., A Miniszterelnöki Hivatal Kormányzati Stratégiai Elemző Központ és a Külügyminisztérium közös kiadványa, Budapest, 2003.
- [6] Juliane Kokott főtanácsnok indítványa a C-323/18. sz. ügyhöz [ECLI:EU:C:2019:567].
- [7] LOVAS Dóra: *Az Európai Unió Bíróságának energiaszektort érintő gyakorlata az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés fogalmi elemeinek vonatkozásában*, Kúriai Döntések–Bírósági Határozatok, 2021/11, 1743–1750.
- [8] LOVAS Dóra: *Liberalizáció és reguláció az Európai Unió energiapolitikájában*, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Debrecen, 2021.
- [9] STAYICZKY Péter: *Az uniós joggal összeegyeztethetők a sávós különadók*, SZAKma, 2018/10, 22–23.
- [10] TURCZER-ROSIK, Monika: *Comment On Hervis Sport- és Dívaterkedelmi Kft. v. Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-Dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága* (Case C-385/12), Polish Review of International and European Law, 2013, Vol. 2, Issue 4, 109–118.
- [11] VAN DEN BERGH, Roger–Camesasca, Peter D.: *European Competition Law and Economics: A*

³⁷ Kúria Kfv.V.35.115/2021/7.

Comparative Perspective, Sweet and Maxwell, London, 2006.

- [12] WAGNER Tamás Zoltán: *A lengyel kiskereskedelmi adó és a progresszív adózás jövője*, *Iustum Aequum Salutare*, 2020/3, 193–219.

Bírósági határozatok

- [1] C-385/12. sz. Hervis Sport- és Divatkereskedelmi Kft. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Közép-dunántúli Regionális Adó Főigazgatósága-ügy [ECLI:EU:C:2014:47].
- [2] C-88/03. sz. Portugália vs. Bizottság (Azoriszigetek)-ügy [EBHT 2006, I–7115. o.].
- [3] C-323/18 Tesco-Global Áruházak Zrt. kontra Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága-ügy [ECLI:EU:C:2020:140].
- [4] T-533/10. sz. DTS Distribuidora de Televisión Digital, SA-ügy [ECLI:EU:T:2014:629].
- [5] C-390/98. sz. Banks-ügy [ECLI:EU:C:2001:456].
- [6] C-526/04. sz. Laboratoires Boiron SA-ügy [ECLI:EU:C:2006:528].
- [7] C-248/12. sz. Lufthansa-ügyben hozott ítélet [ECLI:EU:C:2013:755].
- [8] C-393/04 és C-41/05. sz. Air Liquide Industries Belgium-ügy [EU:C:2006:403].
- [9] C-280/00. sz. Altmark Trans GmbH és Regierungspräsidium Magdeburg kontra Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH-ügy. [ECLI:EU:C:2003:415].
- [10] EH 2016.01.K3 Az ágazati különadó tv. 7. § adóalap-összeszámítás szabályának EU-ellenessége okán követendő eljárás [2010. évi XCIV. tv. 7. §; 2003. évi XCII. tv. 124/B. §].
- [11] Kúria Kfv.V.35.115/2021/7.
- [12] Kúria Kfv.35.010/2018/11.
- [13] Kúria Kfv.35.250/2016/7.
- [14] Kúria Kfv.I.35.116/2015/8.

Jogszabályok

- [1] 2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról.
- [2] A Bizottság 1407/2013/EU rendelete az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének a csekély összegű támogatásokra való alkalmazásáról. Európai Unió Hivatalos Lapja L 352, 24. 12. 2013., 1–8.
- [3] Az Európai Unió működéséről szóló szerződés, Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 326, 26. 10. 2012., 47–390.

Dr. Szívós Alexander Roland*
Az áfalevonási jog megtagadásának egyes gyakorlati kérdései

Absztrakt

Az uniós szabályozás által bevezetett közös hozzáadottértékadó-rendszer egyik alapelvét képezi, hogy az adóalanyok a fizetendő hozzáadottérték-adóból levonják az általuk beszerzett árukat és igénybe vett szolgáltatásokat terhelő előzetesen felszámított áfát. Ugyanakkor az adócsalás, adóelkerülés, illetve más visszaélések¹ elleni küzdelem szintén olyan célkitűzés, amelyet az Európai Unió Tanácsának 2006. november 28-i 2006/112/EK Irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről elismer és támogat. Az adólevonási jog által biztosított előny megtagadható az adóalanytól, amennyiben objektív körülmények alapján a tagállami adóhatóság bizonyítja, hogy az adóalany tudta vagy tudnia kellett volna, hogy levonási jogának megalapozására felhozott ügylettel az eladó, illetve a szolgáltató vagy az értékesítési láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban vesz részt. A tanulmány elsősorban az Európai Unió Bírósága és a Kúria esetjogának, érintőlegesen pedig a Nemzeti Adó- és Vámhivatal ellenőrzési gyakorlatának bemutatásával kíván rámutatni az adólevonási jog megtagadásának jogalkotást pótló jogértelmezéseire, amelyek meghatározó szerepet játszanak az adózó és az adóhatóság pozíciójának kialakításában.

Practical issues concerning the refusal of VAT deduction

Abstract

One of the basic principles of the common value added tax system introduced by European Union's legislation is the taxable person's right to claim from the tax authorities the VAT paid upon acquired goods and services. At the same time, the fight against tax evasion, avoidance and other abuses is also an important objective recognised and promoted by the Council Directive 2006/112/EC of 28 November 2006 on the common system of value added tax. Regarding this, national authorities may refuse the benefit of the right of deduction where it is established, on the basis of objective evidence, that the taxable person knew, or ought to have known, that by means of his or her acquisition he or she was participating in a transaction connected with VAT fraud. The study

primarily aims to underline the gap-filling interpretations of the denial of the right of deduction provided by the European Court of Justice and the Curia, – and partially the control practices of the Hungarian National Tax and Customs Administration – which may play a decisive role in the positions both of the taxpayer and the tax authority.

Bevezető gondolatok

Magyarország központi költségvetésének fontos bevételi forrását képezik az általános forgalmi adóból származó összegek. Az áfabevételek 2019-ben 4532 milliárd, 2020-ban pedig 4669 milliárd forintot tettek ki, meghaladva ezzel az összes adóbevétel 30 %-át.² A költségvetés kitétsége a fogyasztást terhelő magas adókulcs miatt továbbra is markáns ezen a területen, éppen ezért a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (továbbiakban: NAV) ellenőrzési kapacitásának számottevő hányada ide koncentrálódik. Az áfavisszaélések felderítése és bizonyítása köti le az adóhatósági apparátus erőforrásainak egy jelentős részét.³ Szükséges megjegyezni, hogy az adócsalás elleni küzdelem sikeres éveket tudhat maga mögött, hiszen a magyar gazdaság kifehéredését több ország is elismerte és üdvözölte. A fehérités elsősorban a digitalizáció adta lehetőségek folyamatosan szélesedő kihasználásának volt köszönhető.⁴ A NAV egyre több információt tud az adóalanyokról, ezáltal egyre hatékonyabban lép fel a csalárd adózói magatartásokkal szemben. Ugyanakkor az elmúlt évtizedekben többször előfordult, hogy a sokszereplős áfaügyletekhez kapcsolódó adólevonási jog korlátozása a jóhiszemű adózókat is hátrányosan érintette. Az áfaellenőrzések kiemelt részévé vált a számlabefogadó fél tudattartamának kérdésköre. A szerző e témakör keretében mutatja be a kialakult bírói gyakorlatot, elsősorban az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) és a Kúria jogértelmezésén keresztül.

I. Az adóalanyok áfalevonási joga – jogszabályi háttér

Az Európai Unió Tanácsának 2006. november 28-i 2006/112/EK Irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről (továbbiakban: HÉA Irányelv) X. címe tartalmazza az adólevonás közösségi szabályait. A HÉA Irányelv 168. cikk a) pontja értelmében: „Az adóalany, amennyiben a termékeket és szolgáltatásokat az adóköteles tevékenységének folytatása szerinti tagállamban adóköteles tevékenységéhez használja fel, jogosult az általa fizetendő adó összegéből levonni a

* A szerző főtanácsadó, Kúria; PhD-hallgató Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Pénzügyi Jogi és Gazdasági Jogi Tanszék. Az írás a szerző álláspontját tartalmazza, az nem értelmezhető az őt foglalkoztató intézmények állásfoglalásaként.

¹ Erről lásd részletesbben SZILOVICS Csaba: *Csalás és jogkövetés az adójogban*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2003, 193.; ANGYAL Pál: *Adócsalás*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1930, 137.

² Magyar Nemzeti Bank: *Költségvetési jelentés*, Budapest, 2021. www.mnb.hu/letoltes/koltsegvetesi-jelentes-2021-q2.pdf (2022. május 14-i letöltés).

³ TÓTH Mihály: *Működik-e a költségvetési csalás olvasztótégelye?* In: *A költségvetés büntetőjogi védelme:*

Konferencia-előadások szerkesztett változata (szerk.: Domokos Andrea), Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017, 9–25.

⁴ SZILOVICS Csaba: *Az adócsalás elleni küzdelem új eszközéről*, Büntetőjogi Szemle 2019/1, 102–107.; Uő: *Hatékony eszközök az adócsalás elleni küzdelemben*, In: *Gazdaság és Pénzügyek a 21. században II.* Konferenciakötet – Business and Economy in the 21st Century II. (szerk.: Szilovics Csaba–Bujtár Zsolt–Ferencz Barnabás–Breszkovics Botond–Szívós Alexander Roland), Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021, 39–51.

következő összegeket: a részére más adóalany által teljesített vagy teljesítendő termékértékesítés vagy szolgáltatásnyújtás után az ebben a tagállamban fizetendő vagy megfizetett HÉA-t”. Ezzel összhangban a 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (továbbiakban: Áfa tv.) alábbi rendelkezései emelendők ki. Az Áfa tv. 119. § (1) bekezdése szerint „Az adólevonási jog akkor keletkezik – ha e törvény másként nem rendelkezik –, amikor az előzetesen felszámított adónak [120. §] megfelelő fizetendő adót meg kell állapítani [...]”. A jogszabály 120. §-a alapján „Abban a mértékben, amilyen mértékben az adóalany – ilyen minőségében – a terméket, szolgáltatást adó a terméket, szolgáltatást adóköteles termékértékesítése, szolgáltatásnyújtása érdekében használja, egyéb módon hasznosítja, jogosult arra, hogy az általa fizetendő adóból levonja azt az adót, amelyet termék beszerzéséhez, szolgáltatás igénybevételéhez kapcsolódóan egy másik adóalany – ideértve az Eva. hatálya alá tartozó személyt, szervezetet is – rá áthárított.” A 127. § (1) bekezdése nyomán „Az adólevonási jog gyakorlásának tárgyi feltétele, hogy az adóalany személyes rendelkezésére álljon a) a 120. § a) pontjában említett esetben a nevére szóló, az ügylet teljesítését tanúsító számla [...]”.

A HÉA szabályozás egyik legsarkalatosabb pontja az adólevonási jog, azaz az előzetesen felszámítható adó visszaigénylése, amely a gyakorlatban a legtöbb értelmezést igénylő kérdéskör. A hozzáadottérték-adózás alapvető követelménye az adóhalmozódás kiküszöbölése. A gazdasági szereplőnek joga van a rá áthárított adó levonására, az adóhatóságnak pedig joga van az adóalany adólevonási jogának megtagadására. Az EUB részletesen kimunkált ítélkezési gyakorlata, valamint ezt alapul véve a Kúria gyakorlata viszonylag egzaktul körülírja, hogy milyen feltételeknek kell ahhoz fennállniuk, hogy az adólevonási jog megtagadása megalapozott legyen.⁵ Az évek alatt kikristályosodott és alább részletezett gyakorlat értelmében az adóhatóság nem támaszthat irreális elvárásokat az adólevonási jogot gyakorolni kívánó adóalannal szemben, de minden tőle elvárható intézkedést megkövetelhet annak érdekében, hogy az adóalany ne váljon adókiadás részesévé.

II. Az Európai Unió Bírósága és a Kúria által kimunkált gyakorlat

Annak ellenére, hogy a rendszerváltással együtt járó 1988. évi adóreform keretében Magyarország már az új,

európai típusú hozzáadottérték-típusú forgalmi adót vezette be, a 2004. évben történt európai uniós csatlakozásunk feltételeként számos jogharmonizációs feladatot el kellett még végezni.⁶ Adórendszerünket a közösség normáihoz kellett igazítani és a folyamat eredményeként a fogyasztási típusú adókon belül történt a legtöbb módosítás.⁷ A magyar adóhatóság és a bíróságok ítélkezési gyakorlatában pedig további változtatások mentek végbe a csatlakozást követő évtizedben.

A hozzáadottérték-adó európai és tagállami szabályozása a mindennapos alkalmazás során számtalan jogértelmezési kérdést vet fel. A bíróságok iránymutató döntései részben hiányos vagy hibás jogszabályt pótolnak, illetve azok hézagos szabályait egészítik ki. A jogalkotási hiányosságokat bizonyos mértékig magyarázza az a kényszer, hogy a nagyszámú uniós tagállam érdekeit össze kell hangolni.⁸ A C-439/04. és C-440/04. sz. egyesített Kittel és Recolta-ügyekben az EUB kimondta, hogy ha az objektív körülmények feltételei fennállnak, akkor a nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak elbírálása, hogy az adólevonási jog megtagadása a tagállami adóhatóság részéről jogszerűen történt-e.⁹ Az EUB a nemzeti bíróságok hatáskörébe utalta a levonási jog megtagadásának a jogát, ebből adódóan eltérő, néhány esetben a HÉA Irányelvben foglalt elvekbe ütköző nemzeti gyakorlatok alakulnak ki többek között jogértelmezés és a helyi gazdasági, társadalmi érdekek, pénzügyi kultúrák különbözőségéből adódóan.

Az adólevonási jog érvényesítésének kötelező feltétele a tartalmilag hiteles számla. Ennek körében vizsgálandó, hogy a számlában szereplő gazdasági esemény megtörtént-e, a számlában szereplő felek között valósult-e meg, bizonyítható-e, hogy adócsalás, adókiadás történt. Magyarországon a számla befogadója által nem befolyásolható – és nehezen vagy egyáltalán fel sem ismerhető – körülményt nem csak az adóhatóság, de a bírói gyakorlat is hosszú időn keresztül elégségesnek látta az adólevonási jog korlátozásához és kizárásához. A 2012 előtt folytatott jogalkalmazási gyakorlat elsődlegesen az adózóra telepítette a bizonyítási terhet ezen körülmények tekintetében. Ugyanakkor az alábbiakban bemutatásra kerül, hogy nem megfelelő az olyan bizonyítás, amely kizárólag annak megállapítására korlátozódik, hogy a gazdasági esemény nem a számlán szereplő felek között jött létre és ebből automatikusan terhelő következtetéseket fogalmaz meg a számlabefogadó félre nézve.¹⁰

⁵ DARÁK, Péter: *VAT in Practice, as Forged by the Interaction between EU and National Legislation*, In: *International and European Taxation* (ed.: Kecskő, Gábor), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 247–255.

⁶ SÓLYOM Borbála: *Az adócsalás és az adóelkerülés elleni harc az Európai Unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az Európai Bíróság joggyakorlatára*, Doktori Értekezés, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Doktori Iskola, Budapest, 2015 DOI: 10.15774/PPKE.JAK.2015.002 25–30.

⁷ SZILOVICS Csaba: *Néhány közép-európai ország adóváltozásainak tapasztalatai az elmúlt két évtizedben*, JURA 2018/1, 142–160.; TANZI, Vito: *Tax reform and the Move to a Market Economy: Overview of the Issues*,

In: *The Role of Tax Reform in Central and Eastern European Economies*, OECD, Paris, 1991, 19–34.

⁸ DARÁK Péter: *A hozzáadottérték-adó (áfa) gyakorlata az európai adójog (az EUB esetjoga), valamint a nemzeti adójog (a magyar közigazgatási bírósági gyakorlat) kölcsönhatásában*, Európai Tükör, 2019/3, 51–58.

⁹ Az Európai Unió Bíróságának ítélete a C-80/11. és C-142/11. számú egyesített ügyekben <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=124187&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2026327> (2022. szeptember 22-i letöltés) 61. pont.

¹⁰ FAJCSÁK Gábor: *Változás az adóperekben*, Portfolio, 2021. október 28. www.portfolio.hu/gazdasag/20211028/hatalmas-valtozas-az-adoperekben-szorul-a-hurok-a-nav-

Az EUB a 2012. évtől kezdődően több magyar vonatkozású ügyben hozott az áfalevonási joggal kapcsolatos elvi jelentőségű döntést, amelyek változást hoztak az addig hazánkban alkalmazott adóhatósági és bírósági joggyakorlatban a bizonyítási teher telepítése körében. Kiemelendő a Baranya Megyei Bíróság és a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróság által benyújtott előzetes döntéshozatal alapján a C-80/11. és C-142/11. számú egyesített ügyekben (továbbiakban: Mahagében¹¹-Dávid¹²-ügy) született ítélet. Az előzetes döntéshozatali kérelem célja részben az volt, hogy választ adjon a bíróság arra a kérdésre, vajon elégséges-e a levonási jog kizárásához két-három olyan, az adózónak fel nem róható mulasztás számbavétele, mint például, hogy az ellenőrzés idején a számlakibocsátó nem volt elérhető, vagy a számlakibocsátó nem nyújtott be bevallást és adót nem is fizetett, vagy a teljesítéshez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel nem rendelkezett. A C-80/11. sz. Mahagében-ügyben előterjesztett kérdésekről a Bíróság akként határozott, hogy egyrészt az adólevonási jog a hozzáadottérték-adó mechanizmusának szerves részét képezi és főszabály szerint nem korlátozható, másrészt, amennyiben objektív körülmények alapján megállapítható, hogy e jogra csalárd módon vagy visszaélésszerűen hivatkoztak, akkor a nemzeti hatóságoknak és bíróságoknak meg kell tagadniuk az adólevonási jog által biztosított előnyt. Adott tagállam adóhatóságának feladata, hogy objektív körülmények alapján bizonyítsa, hogy az adóalany tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy a levonási jogának megalapozására felhozott ügylettel az eladó, illetve a szolgáltató vagy az értékesítési láncban korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban vesz részt.¹³ További fontos megállapításként az EUB leszögezte, hogy nem ellentétes az uniós joggal, ha azt követelik a gazdasági szereplőtől, hogy tegyen meg minden tőle észszerűen elvárható intézkedést annak érdekében, hogy az általa teljesítendő ügylet ne vezessen adókijátszáshoz.¹⁴ Egy adott esetben a héalevonási jogát gyakorolni kívánó adóalanytól az arról való meggyőződés érdekében észszerűen elvárható intézkedések, hogy az általa teljesített ügylettel nem vesz

részt az értékesítési láncban korábban eljáró gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban, alapvetően az adott ügy körülményeitől függenek.¹⁵

Az EUB döntéseiben szereplő jogértelmezések következtében az adóhatósági ellenőrzések és a Kúria ítélkezési gyakorlata is megváltozott. A Mahagében-Dávid-ügyben hozott ítélet nyomán kezdte vizsgálni az adóhatóság azt, hogy amennyiben a gazdasági esemény a számlában szereplő felek között a számla szerint megtörtént, akkor az adózó tudta vagy tudnia kellett volna azt, hogy adókijátszásban vett részt. Erre a szempontra rendkívül csekély alkalommal történt hivatkozás a 2012-es döntést megelőzően.

Reagálva az EUB ítélkezésében lefektetett elvekre, az egységes joggyakorlat előmozdítása, továbbá az eseti döntések rendszerezése, valamint a típusügyek számbavétele érdekében a Kúria megalkotta az Afa tv. 120. § a) pontja értelmezéséről szóló 5/2016. (IX. 26.) KMK véleményt (továbbiakban: KMK vélemény), amelyben három esetkört különít el az adózói tudattartam kérdéskörének vizsgálatát illetően. Az első ügýtípusban a számlában szereplő gazdasági esemény nem történt meg. Ekkor nem kell vizsgálni, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszáról, adócsalásról.¹⁶ A második csoportba azok az ügyek tartoznak, amelyekben a gazdasági esemény megtörtént, de nem a számlában szereplő felek között. Ilyenkor a tényállás függvényében vizsgálni lehet, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszáról, adócsalásról.¹⁷ A harmadik körhöz tartozó ügyekben a gazdasági esemény a számlában szereplő felek között megvalósult, de a számlakibocsátó vagy az általa befogadott számla kibocsátója csalárd magatartást valósított meg. Ebben az esetben az adóigazgatási eljárásban vizsgálni kell, hogy a számlabefogadó tudott-e, illetve tudnia kellett volna-e az adókijátszáról, adócsalásról.¹⁸ Kritikaként fogalmazható meg, hogy a KMK véleményt szinte jogszabályként hivatkozzák és használják, hiszen a véleménynek nincs a jogegységi határozathoz hasonló köté ereje és csak az arra hivatkozó kúriai döntés nyomán lesz korlátozott precedens értéke.

ellenorzesi-gyakorlata-korul-506774 (2022. szeptember 15-i letöltés).

¹¹ A Mahagében Kft. egy magyar vállalkozás, az általa fizetendő áfa összegéből le kívánta vonni azon adó összegét, amelyet a szállítójának fizetett különböző mennyiségű, feldolgozatlan állapotú akácronk szállítása után. A szállító e termékértékesítésekről számlákat állított ki, és befizette az államkincstárba a Mahagében Kft. által a részére megfizetett áfát. Ez utóbbi pedig gyakorolta adólevonási jogát. Ugyanakkor a szállítónál végzett ellenőrzés során a magyar adóhatóság arra a megállapításra jutott többek között, hogy e társaság a Mahagében Kft. részére történő termékértékesítések idején a könyvelési adatok szerint nem rendelkezett elegendő mennyiségű akácronkkal az ez utóbbi részére kiszámlázott szállítások teljesítéséhez. Az adóhatóság, mivel úgy ítélte meg, hogy a Mahagében Kft. által bemutatott számlák nem ezeknek az értékesítéseknek a valós körülményeit tükrözték, megtagadta e társaságtól az áfalevonás jogának gyakorlását. Emellett az adóhatóság azt is kifogásolta a Mahagében Kft.-vel szemben, hogy nem győződött meg a kereskedelmi partnere megbízhatóságáról, és nem ellenőrizte, hogy az

eleget tett-e az áfával kapcsolatos jogszabályi kötelezettségeinek.

¹² Dávid Péter vállalkozási szerződés alapján és alvállalkozók igénybevételeivel különböző építési munkákat végzett el. Az alvállalkozói számára megfizetett áfa összegét le kívánta vonni, azonban a magyar adóhatóság az alvállalkozói által elkövetett szabálytalanságok miatt megtagadta tőle ezen adó levonását.

¹³ Az Európai Unió Bíróságának ítélete a C-80/11. és C-142/11. számú egyesített ügyekben.

¹⁴ Uo. 61. pont és 54. pont.

¹⁵ Uo. 59. pont.

¹⁶ Jó példa erre többek között a Kfv.I.35.522/2016/8., Kfv.I.35.132/2022/10., Kfv.V.35.058/2022/5. számú ügyek.

¹⁷ A gyakorlatban való manifesztálódására példaként többek között a Kfv.I.35.203/2016/6., Kfv.I.35.332/2021/5., Kfv.I.35.151/2022/7. számú ügyek sorolhatók fel.

¹⁸ Lásd például a Kfv.I.35.007/2021/5., Kfv.I.35.258/2021/6., Kfv.I.35.632/2021/7. számú ügyekben.

Az Áfa tv. 120. § a) pontjával összefüggésben a bizonyítási teher már nem az adózóra, hanem az adóhatóságra hárul. Az objektív körülmények fennállásának bizonyítása – hogy az adózó az adólevonási jogra csalárd módon vagy visszaélészerűen hivatkozott – a Nemzeti Adó- és Vámhivatal feladata. Ebben a tekintetben hivatkozható a Kúria Kfv.I.35.362/2020/10. számú határozatának [55] bekezdése „Az áfa levonási jog gyakorolhatósága kapcsán az adóhatóságnak először a gazdasági esemény megvalósulásának körülményeit kell vizsgálni, majd azt kell bizonyítani objektív körülmények alapján, hogy az adózó tudott vagy tudhatott-e a számlakibocsátó által elkövetett adócsalásról.”¹⁹ A Kúria Kfv.I.35.362/2020/10. szám alatti döntésében rögzíti továbbá, hogy a szükséges tényállást két különböző területen kell feltárni és bizonyítani. Először a gazdasági esemény megvalósulásának körülményeit kell vizsgálni, a számlakibocsátók tárgyi és személyi feltételeinek elemzésével kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a számlakibocsátó képes volt-e a számla szerinti gazdasági esemény teljesítésére. Ha tehát az adóhatósági határozat azt tartalmazza, hogy a számlában foglalt gazdasági esemény nem valósult meg, nem került teljesítésre, akkor az irányadó EUB döntésekre (C-459/17, C-460/17) és KMK vélemény 1. pontjára figyelemmel nincs szükség a számlabefogadó tudattartalmának elemzésére.²⁰ A Kúria Kfv.I.35.486/2020/6. döntése nyomán – figyelembe véve az EUB iránymutatásait – a visszaélészerű magatartás megállapítható, ha az adott ügylet vagy ügyletek alapvető célja az adóelőny megszerzése. Ez azonban kizárólag az adózó aktív magatartásával valósulhat meg, amelynek bizonyítása az adóhatóságra hárul. Abban az esetben azonban, amennyiben az adóhatósági határozatot a felperes passzív részvételére alapították, úgy a felperes tudattartalmára vonatkozó tényeket és az erre vonatkozó bizonyítékait a határozatban konkrétan meg kell jelölni.²¹

Amennyiben az adóhatóság arra a következtetésre jut, hogy a gazdasági esemény nem a számla szerinti felek között ment végbe, át kell térni a levonási jog gyakorlója szerepének vizsgálatára.²² A gazdasági esemény megtörténtével kapcsolatos „objektív körülményeket” taxatív felsorolásban – rendkívüli sokszínűségük miatt – sem az EUB ítéletei, sem a nemzeti jogszabályok között nem találjuk meg, ezek körét a bíróságok jogértelmezése alakíthatja ki, mint ahogyan az adózói tudattartam feltételeit is. Mindazonáltal a leírtakat is figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy a jelenlegi magyar bírósági gyakorlat szerint az alapozhatja meg az adólevonási jog megtagadásának jogszerűségét, ha nem egyetlen, objektívnek minősülő tényre vagy körülményre, hanem több, egymásra épülő együttes objektív tényre és körülményre alapítják a határozatot.

Ugyan további változásokat nem jelentettek, de az imént körülírt gyakorlatot mindenképpen megerősítették, és az adózói tudattartam elemzés fontosságát kihangsúlyozták a szintén magyar bíróságok előzetes döntéshozatali kérelme alapján indult EUB végzések.

A Vikingo-ügyben hozott bírósági végzés szerint az adólevonási jogot nem lehet megtagadni azon hivatkozási alapra támaszkodva, amely szerint nem tekinthetők hitelesnek az adóalany számára értékesített termékek beszerzésére vonatkozó számlák. A megtagadás megalapozásához bizonyítani szükséges az adóalany aktív részvételét az adócsalásban, vagy azt, hogy ez az adóalany tudta vagy tudnia kellett volna, hogy az említett ügyletekkel a számlakibocsátó vagy a szolgáltatói láncban egy korábban közreműködő gazdasági szereplő által elkövetett adócsalásban vesz részt. Ennek vizsgálata a kérdést előterjesztő bíróság feladata.²³

A Crewprint-ügyben hozott bírósági végzés alapján az EUB azon korábbi jogi álláspontját erősítette meg, hogy a HÉA Irányelvben előírt levonási jog rendszerével nem egyeztethető össze az, ha ezen jog megtagadásával szankcionálják azt az adóalanyt, aki nem tudta vagy nem is tudhatta, hogy az érintett ügylet az eladó, illetve a szolgáltató által elkövetett adócsalás részét képezi, vagy, hogy az értékesítési láncban az említett adóalany által teljesített ügyletet megelőző vagy követő másik ügylet héacsalást valósít meg. Amennyiben nem maga az adóalany követett el adócsalást, csak abban az esetben tagadható meg a levonási joga, ha objektív körülmények alapján bizonyításra kerül, hogy tudta vagy tudnia kellett volna, hogy adócsalásra irányuló ügyletben vesz részt. Adott ügy körülményeitől függően azonban – szabálytalanságra utaló tényezők esetén – az adóalanyt arra kötelezhetik, hogy tájékozódjon azon gazdasági szereplő felől, akitől terméket, szolgáltatást akar beszerezni. Az EUB Crewprint-ügyben rögzítette azon ellenőrzési intézkedések körét is, amelyek észszerűen nem várható el az adóalanytól. Ilyennek tekinthetők többek között, hogy a számlakibocsátó adóalanyának minősül-e, rendelkezik-e a szóban forgó termékekkel, képes-e annak szállítására, héabevallási és fizetési kötelezettségének eleget tesz-e.²⁴

Az ismertetett döntések a továbbra is szigorú magyar adóhatósági ellenőrzési gyakorlat enyhítésére szolgálhatnak a tudattartalomra vonatkozó, bizonyítékokkal kellően meg nem alapozott következtetések és az előzetesen felállított preconcepciók kapcsán. Ebből kiindulva az elmúlt időszakban az adóperekben az adóalanyok több esetben kísérelték meg a kialakult bírósági gyakorlat újragondolását, arra hivatkozva, hogy a Vikingo- és Crewprint-ügyekben kifejtett EUB vélemények ellentétesek nem csak a magyar adóhatósági, de a magyar bírósági álláspontokkal is. A mindkét precedensügyben azóta megszületett kúriai ítéletek nem hoztak változást az

¹⁹ Kfv.I.35.362/2020/10.

²⁰ Uo.

²¹ Kfv.I.35.486/2020/6.

²² Kfv.I.35.362/2020/10.

²³ Az Európai Unió Bíróságának végzése a C-610/19. sz. ügyben

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=230844&pageIndex=0&doclang=hu&mode>

=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2029386

(2022.szeptember 1-jei letöltés) 66. pont.

²⁴ Az Európai Unió Bíróságának végzése a C-611/19. sz. ügyben

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=230849&pageIndex=0&doclang=hu&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=2028933> (2022. szeptember 9-i letöltés).

eddig kimunkált ítélkezési gyakorlatban. Sőt a Kúria az EUB-val azonos álláspontra helyezkedve megerősítette, hogy az *objektív felelősségi rendszer bevezetése meghaladná az államkincstár érdekei megóvásához szükséges mértéket*.²⁵ Az EUB legújabb vívmányai inkább az eddigi ítélkezési gyakorlat megerősítéseként, illetve finomhangolásaként értelmezhetőek, amelyekre természetesen a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok tekintettel vannak és hivatkozási alapként szolgálnak a határozataik szerkesztésekor. A Kúria is leszögezte több határozatában, hogy a bírói okfejtés és okszerű mérlegelés fontos részét képezik a Vikingo és a Crewprint-ügyekben kifejtett elvek a felperesi tudattartam vizsgálata körében.²⁶ A tudattartalom elemzésére vonatkozó elvárásokkal összefüggésben pedig a Kúria egyik legújabb döntésében azt rögzítette, hogy *amennyiben bizonyítást nyer, hogy a számlakibocsátó a számlában foglalt gazdasági tevékenységet nem végezte el, úgy az alperes a számlabefogadó tudattartalmának feltárására nem kötelezhető*.²⁷ A szerző meglátása szerint a hivatkozott rész ugyancsak az EUB gyakorlattal azonos álláspontot képvisel, annak tovább finomítását bizonyítja. A Kúria ítéletei azt is tükrözik, hogy az EUB által megkívánt adózói tudattartam elemzésnek kellő részletességgel és mélységben kell megvalósulnia.²⁸

Záró gondolatok

A tanulmány hozzáadottérték-adózásban biztosított adólevonási jog megtagadásának jogalkotást pótló jogértelmezéseit tekintette át. A vizsgálat során az Európai Unió Bírósága és a Kúria esetjogának kiemelt részei kerültek górcső alá. A szerző meglátása szerint ismételt bizonyítást nyert, hogy a bíróságok jogalkalmazása, jogértelmezése meghatározó szerepet játszik az adózó és az adóhatóság pozíciójának kialakításában. Megállapítható továbbá, hogy számos magyar vonatkozású ügy tekinthető fontos építőkönek a hozzáadottérték-adó esetjogának fejlesztése szempontjából.²⁹

A leírtakat összegezve a szerző a Kúria joggyakorlat-elemző csoportjának 2016-os vizsgálatait összefoglaló következtetéseivel azonos véleményre jut a közösségi hozzáadottértékadó-rendszer értékelésével kapcsolatban. „Túlságosan bonyolult, nehezen követhető, értelmezhető, a gyakorlati alkalmazása így nehézkes, és ez már önmagában is megteremtheti az adóelkerülő magatartások lehetőségét. Az új irányelvek bevezetése miatti módosítások megnehezítették, nem pedig megkönnyítették a törvény használatát és értelmezését. A bonyolult, nehezen értelmezhető, és a gyakorlatban nehezen alkalmazható jogszabályok maguk után vonják az értelmezési kérdéseket. Ennek következményeként megállapíthatjuk, hogy ez az az adónem, amelyet a legtöbbször tett vizsgálat tárgyává az Európai Unió

Bírósága”³⁰, a szerző meglátása szerint ez a közeljövőben sem alakul másképp. Természetesen az ímént tett megállapítás az adózók jogbiztonságára hátrányosan hat, mivel nincs konkrét, taxatív felsorolása azon cselekményeknek és magatartásoknak, amelyek tanúsításával teljes nyugalomban várhatnak egy adóhatósági ellenőrzést. Gondolhatunk ezalatt például a témában kritikus elemként folyamatosan előforduló tudattartam kérdéskörére, a számlabefogadó fél által kötelezően elvégzendő ellenőrzésekre, intézkedésekre. Ennek az elvárásnak azonban akadálya lehet a szükséges cselekvések sokszínűsége. Szerencsére a jogalkalmazók körében megfigyelhető a bemutatott KMK vélemény aktualizálásának egyre fokozódó igénye is az azóta meghozott EUB döntések nyomán, hiszen ez is elősegítheti a közösségi joggal kompatibilis joggyakorlat kialakítását.

A közösségi joggal való összhang fenntartásának fontos lépése lenne továbbá, hogy az adóhatóság az uniós joggyakorlatot szem előtt tartva folytassa le az ellenőrzéseket, s hozza meg a határozatait, hatósági jogalkalmazói tevékenységében megjelenítve a bíróságok, legfőképpen a Kúria jogértelmezése révén kifejtett elveket, iránymutatásokat.

Felhasznált irodalom

- [1] A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának „Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek gyakorlata” vizsgálata eredményéről készített összefoglaló véleménye (2016. február 9-én elfogadott és a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma által 2016. június 6-án jóváhagyott) www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemenya.afa_.pdf (2022. május 10-i letöltés)
- [2] ANGYAL Pál: *Adócsalás*, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt., Budapest, 1930.
- [3] DARÁK Péter: *A hozzáadottérték-adó (áfa) gyakorlata az európai adójog (az EUB esetjoga), valamint a nemzeti adójog (a magyar közigazgatási bírósági gyakorlat) kölcsönhatásában*, Európai Tükör, 2019/3, 51–58.
- [4] DARÁK Péter: *VAT in Practice, as Forged by the Interaction between EU and National Legislation*, In: *International and European Taxation* (ed.: Kecső Gábor), ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2021, 247–255.
- [5] FAJCSÁK Gábor: *Változás az adóperekben*, Portfolio, 2021. október 28. www.portfolio.hu/gazdasag/20211028/hatalmas-valtozas-az-adoperekben-szorul-a-hurok-a-nav-ellenorzesi-gyakorlata-akorul-506774 (2022. szeptember 15-i letöltés).

²⁵ Kfv.I.35.362/2020/10. [47].

²⁶ Lásd például Kfv.V.35.144./2021/9. [21]; [22], valamint Kfv.I.35.362/2020/10.

²⁷ Kfv.I.35.132/2022/10. [50].

²⁸ Lásd például Kfv.I.35.533/2020/5. [27], továbbá Kfv.I.35.486/2020/6. [28], valamint Kfv.I.35.362/2020/10. [46]; [47].

²⁹ Erről lásd részletesebben DARÁK [2019] *i.m.* 52–57.

³⁰ A Kúria Joggyakorlat-elemző Csoportjának „Az általános forgalmi adó levonhatóságával összefüggő perek gyakorlata” vizsgálata eredményéről készített összefoglaló véleménye (2016. február 9-én elfogadott és a Kúria Közigazgatási- Munkaügyi Kollégiuma által 2016. június 6-án jóváhagyott) www.kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemenya.afa_.pdf (2022. május 10-i letöltés) 45.

- [6] Magyar Nemzeti Bank: *Költségvetési jelentés*, Budapest, 2021. www.mnb.hu/letoltes/koltsegvetesi-jelentes-2021-q2.pdf 15. (2022. május 14-i letöltés)
- [7] SÓLYOM Borbála: *Az adócsalás és az adóelkerülés elleni harc az Európai Unióban az általános forgalmi adózás területén különös tekintettel az Európai Bíróság joggyakorlatára*, Doktori Értekezés, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Doktori Iskola, Budapest, 2015 DOI: 10.15774/PPKE.JAK.2015.002.
- [8] SZILOVICS Csaba: *Az adócsalás elleni küzdelem új eszközéről*, Büntetőjogi Szemle 2019/1, 102–107.
- [9] SZILOVICS Csaba: *Csalás és jogkövetés az adójogban*, Gondolat Kiadó, Budapest, 2003.
- [10] SZILOVICS Csaba: *Hatékony eszközök az adócsalás elleni küzdelemben*, In: *Gazdaság és Pénzügyek a 21. században II. Konferenciakötet – Business and Economy in the 21st Century II.* (szerk.: Szilovics Csaba–Bujtár Zsolt–Ferencz Barnabás–Breszkovics Botond–Szívós Alexander Roland), Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2021, 39–51.
- [11] SZILOVICS Csaba: *Néhány közép-európai ország adóváltozásainak tapasztalatai az elmúlt két évtizedben*, JURA 2018/1, 142–160.
- [12] TANZI, Vito: *Tax reform and the Move to a Market Economy: Overview of the Issues*, In: *The Role of Tax Reform in Central and Eastern European Economies*, OECD, Paris, 1991, 19–34.
- [13] TÓTH Mihály: *Működik-e a költségvetési csalás olvasztótégelye?* In: *A költségvetés büntetőjogi védelme: Konferencia-előadások szerkesztett változata* (szerk.: Domokos Andrea), Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017, 9–25.
- [2] Az Európai Unió Tanácsának 2006. november 28-i 2006/112/EK Irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről.

Bírósági határozatok

- [1] Az Európai Unió Bíróságának ítélete a C-80/11. és C-142/11. sz. egyesített ügyekben.
- [2] Az Európai Unió Bíróságának végzése a C-610/19. sz. ügyben.
- [3] Az Európai Unió Bíróságának végzése a C-611/19. sz. ügyben.
- [4] 5/2016. (IX. 26.) KMK vélemény.
- [5] Kfv.I.35.362/2020/10.
- [6] Kfv.I.35.486/2020/6.
- [7] Kfv.I.35.522/2016/8.
- [8] Kfv.I.35.132/2022/10.
- [9] Kfv.V.35.058/2022/5.
- [10] Kfv.I.35.203/2016/6.
- [11] Kfv.I.35.332/2021/5.
- [12] Kfv.I.35.151/2022/7.
- [13] Kfv.I.35.007/2021/5.
- [14] Kfv.I.35.258/2021/6.
- [15] Kfv.I.35.632/2021/7.
- [16] Kfv.I.35.132/2022/10.
- [17] Kfv.V.35.144./2021/9.
- [18] Kfv.I.35.362/2020/10.
- [19] Kfv.I.35.533/2020/5.

Jogsabályok

- [1] 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról.

KÚRIAI DÖNTÉSEK
Bírósági Határozatok
A Kúria lapja

A szerkesztőbizottság elnöke:
Dr. Patyi András, elnökhelyettes

Főszerkesztő:
Dr. Balogh Zsolt, kúriai tanácselnök

A szerkesztőbizottság tagjai:
Böszörményiné dr. Kovács Katalin, elnökhelyettes
Dr. Csák Zsolt, kollégiumvezető
Dr. Gimesi Ágnes Zsuzsanna, kúriai bíró
Dr. Somogyi Gábor, kúriai tanácselnök
Dr. Molnár Ferencné, kúriai tanácselnök
Dr. Orosz Árpád, kollégiumvezető
Dr. Dzsula Marianna, kúriai bíró
Dr. Stark Marianna, kúriai tanácselnök
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin, kúriai tanácselnök
Dr. Kalas Tibor, kollégiumvezető
Dr. Hajnal Péter, kúriai tanácselnök
Dr. Kiss Árpád Lajos, kúriai bíró
Dr. Fekete Ildikó Katalin, kúriai tanácselnök

Jogi szaknyelvi lektor:
Bódiné dr. Beliznai Kinga egyetemi docens

A kiadó, szerkesztőség címe:
Kúria
1055 Budapest, Markó utca 16.
Kiadja:
Kúria – Werbőczy István Országbíró Kutatóintézet

A kiadásért felel: a Kúria Werbőczy István Országbíró Kutatóintézetének igazgatója

Megjelenik havonként.

ISSN 2786-3964 (Online)
